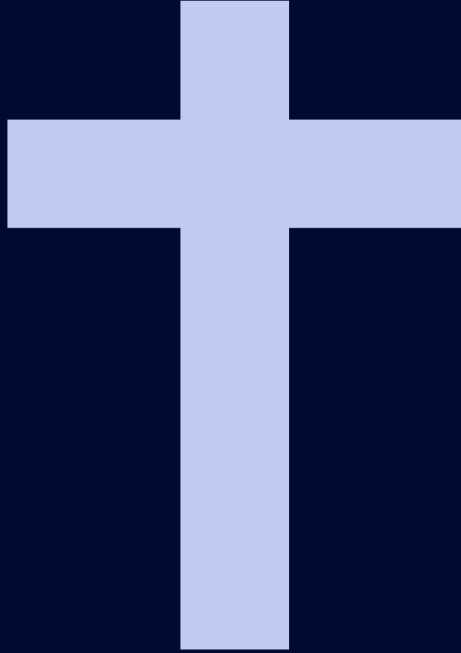

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus

Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 2 Aug 2022
22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

FRT	1
MATTHEW	2
MARK	39
LUKE	62
JOHN	100
ACTS	127
ROMANS	162
1 CORINTHIANS	180
2 CORINTHIANS	197
GALATIANS	208
EPHESIANS	214
PHILIPPIANS	220
COLOSSIANS	224
1 THESSALONIANS	228
2 THESSALONIANS	232
1 TIMOTHY	234
2 TIMOTHY	239
TITUS	243
PHILEMON	245
Hebrews	246
JAMES	259
1 PETER	263
2 PETER	268
1 JOHN	271
2 JOHN	276
3 JOHN	277
JUDE	278
REVELATION	280
Read the New Testament	299
GLOSSARY	311

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'
THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS
CHRIST

WESTERN APACHE

AMERICAN BIBLE SOCIETY

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'

THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

[apw]

© 2012, AMERICAN BIBLE SOCIETY

printed in 1966 by the American Bible Society.

Reprinted by Permission.

www.americanbible.org

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons (by-nc-nd)

(Attribution-NonCommercial-No Derivatives)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

THE BOOKS OF THE NEW TESTAMENT

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí' hanádaakinolt'íikí Jesus Christ, David bá niktíni nyáázhi' naltsoos besi'aaní. ² Isaac Abraham bá hizhchij; Jacob Isaac bá náánázhchí; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchij; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchij; Ésrom Pháres bá náánázhchí; Áram Ésrom bá náánázhchí; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchí; Náasson Amínadab bá náánázhchí; Sálmon Náason bá náánázhchí; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchij; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchij; Jesse Óbed bá hizhchij; ⁶ David, ízisgo nant'án nlíni, Jesse bá hizhchij; Urías n'íi bí'aahíi Sólomon David, ízisgo nant'án nlíni, yá yishchij; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchij; Abíah Robóam bá náánázhchí; Asa Abíah bá náánázhchí; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchí; Jóram Jósaphat bá náánázhchí; Ozías Jóram bá náánázhchí; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchí; Áchaz Jóatham bá náánázhchí; Ezékias Áchaz bá náánázhchí; ¹⁰ Manásses Ezekías bá náánázhchí; Ámon Manásses bá náánázhchí; Josías Ámon bá náánázhchí; ¹¹ Bábylonyú isnáhgo odestíidá', ái hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchí; ¹² Bábylonyú isnáhgo odestiiníi bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchij; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchí; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchí; Elíakim Abíud bá náánázhchí; Ázor Elíakim bá náánázhchí; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchí; Áchim Sadoc bá náánázhchí; Elíud Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Elíud bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí, Josephíi Mary holzéhi bika' nlij ni', Maryhíi Jesus, Christ holzéhi, yishchij. ¹⁷ Áik'ehgo Abraham bits'á'dí' David nehená'zhi' díits'adah hanátolchij; David bits'á'dí' isnáhgo odestíizhi' díits'adah hananátolchij; áidí' isnáhgo odestiiníi bits'á'dí' Christ nyáázhi' díits'adah hananátolchij.

¹⁸ Díi k'ehgo nko Jesus gozlij: Báá Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiktij, ndi doo hwahá yil niinéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silij. ¹⁹ Yil niinéhihíi, Joseph holzéhi, nnee nkt'éégo at'éhi, Mary doo dénch'ého bich'í' godigháh hát'íi dahíi bigha, doo hadín yígótsinégo bil ilk'inásht'aash, nzi. ²⁰ Áidá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeego Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká' dí'ihíi bich'í' hadziigo gáníi, Joseph, David biye' nlíni, Mary ni'aa ándle'zhi' doo néndzid da; hiltsaá siliiníi Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, ái Jesus holzeego ádníi: bik'íi binch'íi bits'á'zhi' hasdáyihiiníi doleehíi bigha. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi áníi n'íi begolne'go be'ánagót'íid, gáníigo, ²³ Isaa, na'ilíhn doo hwahá nneh dahíi hiltsaá hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, ái bizhi'íi Emmánuel golzee doleeh, ái, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil nlij, golzeego ágolzee. ²⁴ Áidí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ábilnñiidyú ádzaago Mary yil nnáa: ²⁵ Áidá' doo yaa nagháa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozlijzhi'; ái Jesus yizhi' yá áyílaa.

2

¹ Judéayú Bétlehem golzeegé Jesus gozlijidá' Hérod nant'án nlij lék'e, áidá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhi', ² Gádaaniigo, Jews binant'a' gozlijhíi hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'íksóqsé dah hiit'íihíi bigha daahohiikaahyú dekai. ³ Hérod nant'án nlíni lá'íi nnee dawa Jerúsalemýú daagolíni bilgo díi daidezts'aqadá' doo bil daagozh'ó da lék'e. ⁴ Hérod okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi lá'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi íta'áyílaago, Hayú Christ goleeh? daayihniigo nayídaadiikid. ⁵ Áik'ehgo gádaabihni, Judéayú Bétlehem golzeegé; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi k'eshchijhíi k'ehgo, ⁶ Júda bini'yú Bétlehem nlíiníi, Júdagé nant'án daanliiníi bil

dáledaanlt'éé: nant'án shichagháshé, Israel hat'i'íi, yá nant'aa doleehí nits'á'dí'go goleehí bigha, ñii. ⁷ Hérod dánant'í'ego nñee daagoyánihi yiká o'íl'a'dá' nayídaadilkid, Daadá' ts'iksòqsé dantsé hit'íi silij? ñiigo. ⁸ Áidí' Béthlehemýú odaayis'a' gádaabihniigo, Ishkiin alts'íséé nlt'éégo biká hadaanohtaa; baa nohkai lèk'eyúgo shil nanádaagodoñihgo shíi aldó' ákú hoshkàahyú disháh. ⁹ Nant'án áníihí daidezts'áqádá' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'iksòqsé dahs'áqo daayo'íi n'íi bádihyúgo hiltòot nt'éégo, ishkiin alts'íséhi sitijgee bik'ehti' dahs'áq silij. ¹⁰ Ts'iksòqsé daayi'tsaqádá' dázho yaa bil daagozhó lèk'e;

¹¹ Áidí' kih yuné' ha'ákaidá' ishkiin alts'íséhi báq, Mary holzéhi, yilgo daayi'tsaqádá', yich'í' hayaa ádaadzaago daayokàah: ilínihi nadaayiné'íi yidá'ch'ída'iztaqo óodo, jeeh didlidgo hikagolchini, frankincense holzéhi, la'íi jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹² Nñee daagoyáni Bik'ehgo'ihí'nañ, Hérod bich'í'yú nádohkáh hela', daabihniigo yaa nadaiyeelgo, dabíi bini'yú onákai, lahyúgo. ¹³ Anákaidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bil ch'í'nah anágodlaa nayeekí bee, gáníigo, Nándáh, mé' hik'e báq bilgo Egyptyú bil nkáh, akú nahísóotaq, nohwil nanágo'sisñi'zhí'; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴ Áik'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihí hik'e baqhi bilgo tl'é'yú Egyptyú okai. ¹⁵ Hérod daztsaqzhí' da'akú naháztq: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidíi ánií n'íi, ShiYe' Egyptdí' hannáh bildishñii, nñiidíi begolne'go ágodzaa.

¹⁶ Áidí' Hérod nñee daagoyáni bich'í' nadaazhch'a'go yigòsjiidá' dázho bágóchiidgo, ishikín naki bil ledaagodzaadí' hayaa godezt'i'go dawa natseedgo yengon'áq Béthlehemýú, nñee daagoyáni Jesus yaa nayídaadilkid n'íidí' godezt'i'go. ¹⁷ Jérémy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, gánniidíi begolne', ¹⁸ Rámáyú la' bizhii daidits'ag, daachag la'íi chaal daadilwosh, Rachel bichagháshé yigha hichago, yati' inesk'azíi bee bich'í' yádaach'ikti' ndi doo hagot'éégo da lèk'e, bichagháshé da'ádaadihíi bigha.

¹⁹ Hérod daztsaqádá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeekí bee bil ch'í'nah anágodlaa, ²⁰ Gáníigo, Nándáh, niye' hik'e báq bilgo Israel hat'i'i bini'yú bil nádnkáh: niye' daizilhee hádaat'íi n'íi nanezna'. ²¹ Áidí' nádiidzaago biye' hik'e baqhi bilgo Israel hat'i'íi bini'yú onákai. ²² Arkeláus Judéayú nant'án nanásdlíi, bitaa Hérod sitij n'íigee nnañt'izhgo Joseph ya'ikonziidá', akú digháhzhí' neldzid: áik'ehgo bindzeehí bee Bik'ehgo'ihí'nañ, Doo akú nñáh da, bilñiid, áik'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeyú okai. ²³ Áidí' kih gozñilíi Názareth golzeegge ndaagozle'; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, Án Názarene holzee doleel, daañii n'íi begolne'go.

3

¹ Ái benagowaadá' John Baptize ágole'íi nñee yich'í' yakti'go nyáá, da'igolíiyú, Judéa bigodesdzogíi biyi', gáníigo, ² Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa. ³ Díinko Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, yaa yakti'go gáníi n'íi, Da'igolíiyú hadínshí dilwosh, NohweBik'ehñ bádihyú ilch'í'daagohle', intín ilk'ídezdohgo bá ádaahle', ñiigo. ⁴ John bidiyagé bighán ha'i'áhíi bighaa alzaa, ikaal hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dziyú gosnihíi bilgo bihidán lèk'e. ⁵ Áidá'go Jerúsalemdí' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'áqádí' la'íi túnlínií Jórdan holzéhi binaayú dahot'éhé ni' nagoz'áqádí' baa nánzáq, ⁶ Áik'ehgo bi'ádaat'e' nchó'íi yaa nanádaagosñi'dá', túnlínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

⁷ Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhíi yigha neheskaigo yi'tsaqádá' gáyihñii, Nohwíi, ch'osh bik'asda' golíihíi k'ehgo daalinok'íihíi, hadín lá nohwádihyú nohwiniigodilne' goz'aaníi bits'á'nohkáh nohwilñiid? ⁸ Da'anñii nohwinchó'íi bits'á' ádaahdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'no'si, nest'á' nlt'éégo nádaant'íhíi k'ehgo nohwaa daide'aah. ⁹ Abraham bits'á'dí' daadihe'na'i doo ídildaadoh'ñii da: Bik'ehgo'ihí'nañ díi tséé nazñilíi nñee Abraham bits'á'dí' daadihezna'híi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishñii.

10 Ch'il nkedn'aagee ilk'idá' bé'nil'aadgo ácha nnit'aa: ch'il dawa doo nest'án nlt'éehíí baa dahndéh dayúgo yó'ok'éhgo kq' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. 11 Shihíí tú bee baptize ádaanohwish'íí gádnii, nohwinchq'íí bits'á'zhí' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' la' shítisgo at'éhi higháh, bikee hishleeíí ndi doo bik'eh sitíí da: án Holy Spirit hik'e kq' yee baptize ádaanohwi'íí doleel. 12 Be'í'ch'íhé dahyotíí, t'oh naghái ilk'íhi goz'aagee nágo sho doleel; binest'a'híí ilk'eyihíniik; áídá' bizhoolíí kq' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidíid.

13 Áídí' Jesus Gálileedí' Jórdan túníí'zhí' nyáá, John baptize ábile'híí bighá. 14 Áídá' John doo hat'íí dago gáníí, Shíigo née shaa nyaa, shíí ni baptize áshííle'go dábik'ehdá'? 15 Jesus gábilnii, Ch'ík'eh ndi nzhqo k'adíí: nzhqogo ágot'eehíí dawa be'iidle'go dábik'eh. Áík'ehgo John baptize ábíílaa. 16 Jesus baptize ábí'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'í' hanázaa: áídí' yáá bich'í' ílts'á' ázaago Bik'ehgo'íhi'nañ biSpirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníhgo yítsaaníí dábilgo biká' dahnezdaa: 17 Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'aa, Díinko shiYe' shíí nzhóni, án baa shíí gozhqó.

4

1 Áídí' Jesus Holy Spirit nabílaago da'igolíyú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. 2 Dá doo iyáné dizdin behiskaqa, áí aqá hiskaqadá' shíná' silíí. 3 Na'íntaahíí baa nyáágo gábilnii, Ni Bik'ehgo'íhi'nañ biYe' nííyúgo, díí tséehíí bán náodleeh, nñii. 4 Áídá' Jesus gábilnii, Ágágozzeego k'e'eshchíí, Nnee doo dá bán zhá yee hínaa da doleel, áídá' Bik'ehgo'íhi'nañ biyati'íí bizé'dí' behagohigháhíí dawa yee hínaa doleel. 5 Ch'iidn nant'án godiyíhgo ízisgo kíh goznilyú Jesus yíí o'áázhgo kíh biyi' da'ch'okáqahíí ts'ídago goz'aaníí bilatahyú yíí n'áázhgo, 6 Gánábíldo'níid, Bik'ehgo'íhi'nañ biYe' nííyúgo gódah ch'í'nl't'e': ágágozzeego k'e'eshchíí, Bik'ehgo'íhi'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí nlt'éégo binádaadeh'íí doleel, ná daayíldoníik: áídí', Doo tséé hitágo hayaa ngeeh dahíí bighá anádaanokteel doo. 7 Jesus bich'í' hananáziigo gábilnii, Ágágozzeego k'ená'ishchíí, Bik'ehgo'íhi'nañ neBik'ehn doo nabíntaah da. 8 Áídí' dzií dázhqó yúdahi biká'yú yíí hananát'aazhgo nnee íltah at'éégo hadaazt'íí dawa lá'íí bi'ízisgo ágot'eehíí bíl ch'í'nah áyíílaago; 9 Gábilnii, Díí nagoz'aaníí dawa naa dinish'aa doleel, hayaa ánné'go shonkaqahyúgo. 10 Jesus gánábíldo'níid, Yuwehyú, Satan: ágágozzeego k'ená'ishchíí, Bik'ehgo'íhi'nañ neBik'ehn zhá honkaqah, da án zhá bá na'izíid. 11 Áídí' ch'iidn nant'án bits'á'zhí' onázaadá' Bik'ehgo'íhi'nañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazni'.

12 Áídí' Jesus John ha'áneztíigo ya'ikonziidá' Gálileeyú óyáá; 13 Názaarethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaníí bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogíí biyi': 14 Esáias, Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú na'iziidi, gánñiid n'íí begolne'go, 15 Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túníí hanaayú túsikaaníí bich'í' Gálileeyú, doo Jews daanlíí dahíí bini'yú; 16 Godíhílyú naháztqá n'íí kq' bená'dindíingo daayítsaa; da'itsaah bíhagosh'ohyú naháztqá n'íí bich'í' idindláád silíí.

17 Áídí' godezt'í'go, Nohwinchq'íí bits'á'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa, níigo Jesus ya'kti' nkegonyaa.

18 Jesus túsikaaníí Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yítsaa: áí lóg hadaayihileehíí daanlíí. 19 Áík'ehgo gádaayínnii, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehíí k'ehgo nnee shá nádaahohlángo ánohwishle'. 20 Dagoshch'í' lóg behaidlehé nanest'ólihíí da'áigeé ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lék'e. 21 Áídí' dahnádiidzaago ilk'isyú naki naayítsaa, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, áí bitaa Zébedee bílgo tsina'eekíí yiyí' naháztqá, bílóg behaidlehé nanest'ólihíí nádaikadgo; áík'ehgo yich'í' ánníid. 22 Dagoshch'í' bitaa tsina'eekíí yiyí' sidaadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

²³ Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánálséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii nkt'éégo baa na'goni'íi yaa yakti'go, la'íi nnee bitahyú iltah at'éégo kah yaa nadaakaihií hik'e daanniihií náyihilziihgo anádaak. ²⁴ Syria golzeeyú dahot'éhé Jesus baa daach'inii: ákú iltah at'éégo daanniihií hik'e kah yaa nakaihií, góyéégo bich'i' nadaagowaahí, ch'iidn yisná ádaabiisíní, onádaat'ishihí, la'íi daadi'ilihí yil nadaaskaigo Jesus nkt'éégo ánadaayisdlaa lèk'e. ²⁵ Áík'ehgo nnee láágo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íi Jórdan túnlíiní hanaadí'hi biké' anátseeł lèk'e.

5

¹ Jesus nnee biké' anátseełi yiltsáago dzilyú hayaa: áígee nezdaago bitsilke'yu aldó' baa hikai: ² Yil ch'ídaago'aah nkegonyaa, gánígo: ³ Hadíi ídaagoch'iyolba'íi biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daanlii. ⁴ Chaał nadaakaihií biyaa daagozhóq le': bá nádaagodojool. ⁵ Bijíidí' isht'edaagodnt'éehí biyaa daagozhóq le': ni'gosdzán dá goz'aq nkt'éégo biyéé doleeł. ⁶ Nzhooqo ágot'eehí dážhó hádaat'ihí bigha shiná' hik'e dibá' daanliiní biyaa daagozhóq le': áí náda'doldijl. ⁷ Bıl daagoch'oba'íi biyaa daagozhóq le': bii aldó' baa goch'oba' doleeł. ⁸ Bijíi biyi' daagozhóoní biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nań daidołtséel. ⁹ Ilch'i'gont'éehí benadaago'aahí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daabiłdi'nii doleeł. ¹⁰ Nzhooqo ágot'eehí ye'adaat'eehí bigha bich'i' nadaagoch'inłkaadıi biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daanlii. ¹¹ Shíi shigha nnee yati' yee daanohwokáalyúgo, nohwiniidaagodnłsyúgo, la'íi léda'ilchoogo yati' dénchó'éhí yee nohwaa yádaakt'yúgo, nohwiyaa daagozhóq le'. ¹² Nohwił daagozhóq le', dážhó nohwil daagozhóq le': yaaká'di'go ízisgo ágot'eehí nohwaa hi'né' doleeł: nohwíi dánohwintségo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íi da'ágát'éégo bich'i' nadaagoch'inłkaad ni'.

¹³ Nohwíi ni'gosdzán bi'ishih daanohlii: áídá' ishiihí doo nk'óqzh da silijyúgo, nt'é bee nk'óqzh ánálné'? Doo nt'é bee nkt'éé da, daazhógo ch'élkádgo biká' nach'ikai doo. ¹⁴ Nohwíi ni'gosdzán biká' nnee bá'idindláadıi daanohlii. Dził biká'yú ízisgo kih nagoznıl dahgoz'aayúgo, doo hagotéégo nant'i' da. ¹⁵ La'íi ik'ah koi' ch'idnłtłah lèk'eyúgo, doo táts'aa bıl hayaa nch'i'áah da go'ii, áídá' ik'ah koi' biká' dahnásił'áhé biká' dahch'ilt'aah go'ii; áík'ehgo hadíi kih yune' naháztaaníi dawa yee daago'ii. ¹⁶ Nnee bináál nohwits'á' idindláad le', áík'ehgo nkt'éégo ánadaaht'ihí daayo'iiigo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn ízisgo at'éehíi bee ch'i'nah ádaanoksı.

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi dagohíi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íi bek'e'eshchiiníi doo ánabiyishdijhyú níyáá daashoh'níi da: doo ánabiyishdijhyú níyáá da, áídá' dawa begolne'go níyáá. ¹⁸ Da'anii gánohwiłdishnii, Yáa hik'e ni'gosdzán bıłgo bech'igonáhzhı' begoz'aaníi biyi'di' ayáhágo isdzohíi la'íi dahts'idilhií doo daazhógo dá dahgoz'aq nkt'éégo da, aqł alzaazhı. ¹⁹ Hadín díi Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi ayáhágo ágot'eehí ndi doo yikísk'eh at'éé dahíi, la'íi áík'ehgo nnee yil ch'ídaago'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú dážhó doo ilii dahíi bee hojii doleeł: áídá' hadín díi begoz'aaníi yikísk'eh at'éehíi la'íi yee ilch'ígó'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú ízisgo at'éehíi bee hojii doleeł. ²⁰ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchihi hik'e Pharisees daanliini bitisgo nkt'éégo ádaanoht'eeeyúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah daahleeh go'ii, nohwildishnii.

²¹ Doo ánídá' díi k'ehgo nnee bángot'aqo daadesots'aq ni', Doo izilheé da; hadín izis-hii'íi góyéégo bágoz'áni at'éé, golzeego: ²² Áídá' gádaanohwildishnii, Hadín bik'isn doo nt'é bigha dayú yik'enniihií góyéégo bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yilniihií baa yá'iti'go bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáq da, yilniihií ch'iidn biko' dilti' yuyaa bágoz'áni at'éé. ²³ Áík'ehgo bech'okqahíi biká' dahnási'nikíi goz'aqgee nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań baa nánné'yúgo, nik'isn bıl dahgosínł'qahíi bínálniihyúgo; ²⁴ Da'áígee da'ch'okqah

goz'aagee nt'ehéta nánne' n'íi siné'dá' nik'isn bich'í' nnángo ilk'ínágodolđoq; áídí' t'aazhí' nádndángo áníta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánne'. ²⁵ Hadín naa dahgoz'aaní dagoshch'í' bíl ilk'ínágodndóq, yáná'iti'héyú bíl hi'ashdá'; dahyúgohíí dánko aayánáltihíí yaa nide'ahi at'éé, aayánáltihíí aasitíni yaa niktéehgo ha'aníkt'e'. ²⁶ Da'anii doo ch'ínánódáh át'éé da, dá qal na'ínnilgo zhá, nildishnii.

²⁷ Doo áníidá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanohsí lán shí, Doo nant'í' nahkai da, golzeego:

²⁸ Áídá' shíí gádaanoht'ishnii, Nnee isdzán dázhó hát'íigo dénch'ó'ego yine'íidíí ilk'idá' bijíí biyí' yuyaa nant'í' deyaa. ²⁹ Niñáá dihe'nazhinéégo híí nch'ó'go ánát'íil ánílsiyúgo ha'aahgo yó'olne': nits'í lahzhí' da'ádihyúgo doo nzhqo da, áídá' nits'í dabi-ighago ch'iidn bik'ó' diltí' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhqo da.

³⁰ Nigan dihe'nazhinéégo híí nch'ó'go ánát'íil ánílsiyúgo nadnlgeeshgo yó'olt'e': nits'í lahzhí' da'ádihyúgo doo nzhqo da, áídá' nits'í dabiighago ch'iidn bik'ó' diltí' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhqo da. ³¹ Gánádaadi'nii ni', Hadín bi'aa yó'onáyílt'e' hat'íiníí, naltsoos yiká' ilk'ínát'aash: ³² Áídá' shíí gádaanoht'ishnii, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá' yil ilk'ínát'aazhyúgo, nant'í' naghaago áile': hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nnaáyúgo, áí nneehíí yil nant'í' na'aash hileeh.

³³ Doo áníidá' gádaach'iniigo ba'ikonaadaanoht'ishnii lán shí, Doo daazhógo nit'á dahnádinlniih da le', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee hagot'éégo ánnihíí k'ehgo ánlé':

³⁴ Áídá' shíí gádaanoht'ishnii, Doo yaaká' bee nohwit'á dahnádaadido'lniih da; áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahíí bigha: ³⁵ La'íi doo ni'gosdzán bee nohwit'á dahnádaadido'lniih da; áí Bik'ehgo'ihí'nañ dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; áí ízisgo kih gozníí nant'án ízísíí golínihi at'ééhíí bigha. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nit'á dahnádinlniih da, nitsizíl da'á' ndi doo ligaigo dagohíí dilhígo áóléh át'éé dahíí bigha.

³⁷ Ha'oh, dagohíí, Dah, zhá daadoh'nii, doo nohwit'á dahnádaadido'lniih da ndi da'aniigo ádaadoh'nii: la'ihíí nch'ó'ihíí bits'á'dí'go at'éé.

³⁸ Doo áníidá' gádaadi'niiigo ba'ikodaanohsí lán shí, Nohwiñáá hayi'ááyúgo biñáá hanádoh'aal, nohwiwoo hayi'ááyúgo biwoo hanádoh'aal: ³⁹ Áídá' shíí gádaanoht'ishnii, Nnee nch'ó'go nohwich'í' at'ééhíí doo bich'í' t'aazhí' ádaanoht'ee da: hadín nit'áah yonlts'íyúgo, lahzhinéé bich'í' nnanint'aah. ⁴⁰ Dahadín ni'íi bigha naa yá'iti'dá' nahayíilts'óozyúgo, ni'íicho áldó' doo baa nch'í' da. ⁴¹ Da'á' dahgost'ó'yú niñdeyodyúgo, nakidn dahgost'ó'yú bíl n'aash. ⁴² Hadín dant'ehéta níyókeedíí baa nné', hadín dant'ehéta bá ch'ínné'yúgo doo bich'í' t'aazhí' hónta' da.

⁴³ Doo áníidá' gánádaadi'niiigo ba'ikonaadaanoht'ishnii lán shí, Nit'ahdí' gólíiníí zhá nil nzhqodá' nik'ennihíí bik'ennííh le'. ⁴⁴ Áídá' shíí gádaanoht'ishnii, Nohwik'ennihíí nohwil daanzh'ó' le', yati' yee daanoht'okáalíí biyaa daagozh'ó' doleel daahoh'níí le', hadíí bíl daanoht'ó'íí nkt'éégo bich'í' ádaanoht'ee le', nch'ó'go nohwich'í' ádaat'eehíí la'íi nohwiniidaagodnlsiníí bá da'ohkaqah le'; ⁴⁵ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bizhaazhé daanoht'ij: án nch'ó'íí hik'e nzhqohíí dálekt'eego biká'zhí' ya'ái hanádángo áyílsí, nkt'éégo at'ééhíí hik'e doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíí dálekt'eego biká' nagoht'ijhgo áyílsí. ⁴⁶ Hadíí bíl daanoht'ishnii zhá nohwil daanzh'óoyúgo, nt'é bigha nohwich'í' nahi'níí? Tax bich'í' nadaahi'níí ndi hadíí yil daanzhooníí bíl daanzh'ó' ya'? ⁴⁷ Nohwik'isyú zhá bilák'e nádaadoh'ihyúgo, la'ihíí hant'é bee bitisgo ádaanoht'ee? Tax bich'í' nadaahi'níí aldo' da'ágát'éé ya'? ⁴⁸ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn dázhó nkt'éégo at'éé, nohwíí aldo' ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá nnee binadzahgee zhá nnee bich'í' nkt'éégo ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanoht'ishnii bigha: ágádaht'íyúgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bits'á'dí' doo nt'é nohwich'í' naho'níí át'éé da. ² Tédaat'iyéhií dant'ehéta baa nné' l'ek'eyúgo, doo

nádih higaalí besh dilwoshé yee aniigo da, daanzhoo ádaadil'iiní Jews ha'ánálséh nagozníl yuné' la'íí intínyú nnee bada'ohíhíí bighá ágádaat'íhíí k'ehgo doo ánt'íí da. Da'anii gádaanohwíldishnii, Ik'idá' áí bich'í' nahasnili at'éé. ³ Áídá' tédaat'iyéhií dant'éhéta baa nné'yúgo nigan dihe'nazhinéé ánát'íhíí ne'eshganzhinééhií doo yígótsí da le'. ⁴ Dánant'í'ego baa nné': áík'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníí at'éé.

⁵ Onkaahgee doo daanzhoo ádaadil'íhíí k'ehgo ánt'éégo da: áí ha'ánázéh yuné' la'íí ík'ída'itingee nazíigo da'okaaahgo bíl daagozhóó, nnee daabine'íígo. Da'anii gádaanohwíldishnii, Ik'idá' áí bich'í' nahasnili at'éé. ⁶ Áídá' ni, onkaahyúgo, ntééh yuné' ha'ánnáhgo, ídíl da'dént'íhdá' niTaa nagont'í'yú honkaah; án dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníí at'éé. ⁷ Da'ohkaahgee be'ádaadohniíhíí doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadohnií da, doo Jews daanlií dahíí ádaat'eehíí k'ehgo: áí láágo yadaasiilti'yúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ nohwidits'ag, daanzi. ⁸ Doo áík'ehgo ádaanoht'ee da: nohwitaa hant'é bídaanohdíhíí yígótsí, t'ah doo hwhá bíhóhkeed da. ⁹ Díí k'ehgo nkó da'ohkaah: NohwiTaa yaaká'yú dahsínaahíí, Nizhi'íí dílzihgo bígózih le'. ¹⁰ Nant'án nííhíí begodowáh. Hagot'éégo ánniiyú yaaká'yú benagowaahíí k'ehgo ni'goszán biká'yú áldó' begodolníí. ¹¹ Díí jii daahiidaa doleekíí nohwá ágoníí. ¹² Hadíí nchó'go nohwich'í' ádaaszaahíí bighá baa nágodent'aahíí k'ehgo néé áldó' nchó'go ádaasiidzaahíí bighá nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwída'dintaah yuné' onohwonííí hela', áídá' nchó'go at'ééhíí bits'á'zhí' hanánohwihi'níí: Dahazhí' dawa bá nant'áá, la'íí ninawodíí itisyú át'éhi, la'íí ízisgo ánt'éhi dahazhí' bee sínzjii doleel. Doleelgo at'éé. ¹⁴ Nnee binchó'híí bighá baa nádaagodeso'ayúgo, nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn áldó' nohwaa nágode'aahi at'éé: ¹⁵ Áídá' nnee binchó'híí bighá doo baa nádaagodeso'aa dayúgo, nohwitaa áldó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkaah lèk'eyúgo, daanzhoo ádaadil'íni doo k'ehgo ádaanoht'ee da: áí dáshiná' da'okaaahgee ídaadaagoch'iyolba'go binii hago ándaayol'íí, nnee dáshiná' oshkaahíí yídaagoíí le', daanzigo. Da'anii gádaanohwíldishnii, Ik'idá' áí bich'í' nahasnili at'éé. ¹⁷ Áídá' ni dáshiná' onkaah lèk'eyúgo, nitsizíl nntlag, ninii tángis; ¹⁸ Áí bee nnee dáshiná' onkaahíí doo yídaagoíí da, niTaahíí zhá na'gont'í' ndi yígótsí: áík'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníí at'éé.

¹⁹ Ni'goszán biká' dawahá nohwíí da'ilíiníí doo nadaanoht'ee da, dánko gólchoozhi nohwits'á' da'iyaa, beshihii nohwits'á' dichíh, la'íí da'in'íhíí nohwee dain'íh: ²⁰ Áídá' yaaká'yú zhá nada'noht'ee, akúyúgo zhá gólchoozhi doo nohwits'á' da'iyaa da, beshihíí doo nohwits'á' dichíh da, la'íí da'in'íhíí doo nohwee daino'íh at'éé da: ²¹ Dahayú nohwíí ilíni sínilyú, áí zhá baa natsídaahkees doo. ²² Konáá'íí kots'í bikó'i at'éé: áík'ehgo konáá nnt'éeyúgo kots'í dahot'éhé bikó' golíni at'éé. ²³ Áídá' konáá doo nnt'éé dayúgohíí, kots'íhíí dahot'éhé díhiki at'éé. Koyi' ná'dindíin n'íí kots'á' díhíí silíiyúgo, áí dázho díhiki at'éé.

²⁴ Doo hadín binant'a' naki da, da'á bíl nchó'dá' la'ihíí bíl nzhoo doleeki at'ééhíí bighá; dagohíí da'á yotá'dá' la'ihíí yich'olaa doleeki at'éé. Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e hágóldzilíí dála' doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ²⁵ Áí bighá gádaanohwíldishnii, Nohwi'ihí'na'íí doo baa nohwíí daagoyéé da le', hant'ésha' hishaa doleel, daanoht'ee; dagohíí nohwits'í doo baa nohwíí daagoyéé da le', hant'ésha' ágoshdle', daanoht'ee. Ya' idánhíí ihí'naahíí bitisgo ilíí gá, ya' diyagé kots'íhíí bitisgo ilíí gá? ²⁶ Díí' yúdahyú nada'iníhíí baa natsídaahkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ílk'edaayihíhíí bá gowa goz'aa da; da'ágát'éé ndi nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diiné'. Ya' nohwíí áí bitisgo da'inohíí gá? ²⁷ Nohwitahyú hadín daahoneezíí yaa natsékeesíí zhá bee ayáhágo ndi ts'ídag ndíkséhgo áidle' gá? ²⁸ Hant'é bighá diyagé baa nohwíí daagoyéé? T'oh dénzhónéhií baa natsídaahkees; doo nada'iziidi da, doo da'it'ool da ndi nnt'éégo daanoht'ee:

²⁹ Da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lèk'e ndi doo díí t'oh dénzhóné k'ehgo ík'e'isdlaa da, nohwídishñii. ³⁰ T'oh díí jji noseehíí, áídí' iskaḡ daadididíí ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nkt'éégo bik'e'islaadá' danilt'eego ya' áí t'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwik'e'islaa gá, nohwíí nohwi'odlḡ ádaayáháhi? ³¹ Áík'ehgo, Hant'é da'iidaḡ shihíí? dagohíí, Hant'é da'iidlḡ shihíí? dagohíí, Hant'é ádaagohiidle' shihíí? doo daadohñiigo baa nohwíí daagoyéé da le'. ³² (Doo Jews daanliḡ dahíí áí zhá itisgo hádaat'íí:) áídá' áí dawa bíḡḡ daanoññihíí nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn yigótsj. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hik'e bits'á'dí' nzhqogo ágot'eehíí ntsé biká hádaaht'íí; áík'ehgo díí dawahá áldó' nohwiyéé doleel. ³⁴ Áík'ehgo yiskaḡago hago ágot'eehíí doo baa nohwíí daagoyéé da le': áí dabíí na'ídint'og ndi at'éé. Daḡá'á jji nagont'ogíí da'áí zhá dávik'eh.

7

¹ Doo hadín baa nádaaht'íí da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleel. ² Aanádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nádaach'it'íí doleel; dáhoḡḡago kaa daasohné' lán shí n'íí k'ehgo da'ágáhoḡḡago nohwaa nádo'né'. ³ Hant'é bighḡ nik'isn bináá yuñe' tsj akts'íséḡ sitaaníí hí'íí, áídá' nihíí niñáá yuñe' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? ⁴ Ni niñáá yuñe' tsj nchaahi sitaḡadá', hago't'éégo nik'isn gáññii, Shik'isn, ai tsj akts'íséḡ niñáá yuñe' sitaaníí ná haoshtjijh? ⁵ Ni, nzhqo ídn'íni, ntsé niñáá yuñe' tsj nchaahi sitaaníí hatjijh; áík'ehgo nkt'éégo go'íí nleehgo áníita nik'isn bináá yuñe' tsj akts'íséḡ sitaaníí bá hatjijh.

⁶ Nt'é dilziníí doo gósé baa daahohñiil da, la'íí nohwiyo' nkt'éhíhíí doo góchi bich'í' odaahoḡkaad da, ágádaaht'ííyúgo dánko yiká' nakai doleel, áídí' nohwich'í' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

⁷ Ídaadohkeed, áík'ehgo hant'é ídaadohkeedíí nohwaa hí'né'hi at'éé; hádaadoh'íí, áík'ehgo hant'é hádaadoh'iiníí nádaadohne'hi at'éé; dáádítj h nádaanoḡts'j, áík'ehgo nohwá ch'í'itjijhi at'éé: ⁸ Hadín ídókeedíí baa hí'né'hi at'éé; hadín hádéz'iiníí hant'é hádéz'íí shihíí náidiné'hi at'éé; hadín dáádítj nádaakts'ihíí bá ch'í'itjijhi at'éé. ⁹ Nohwitahyú la' nnee biye' golíni, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yí'aaah gá? ¹⁰ Dagohíí lóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? ¹¹ Daanoḡchq' ndi nohwichḡgháshé nt'é nkt'éhi baa hí'né'íí bídaagonoḡsjyúgo, itisgo nohwaa natekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éhéta nkt'éhíhíí bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé. ¹² Áík'ehgo nnee hago't'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' bich'í' ágádaanoht'ee: áí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí hik'e binkááyú nada'iziid n'íí ye'ilch'ídaago'aahíí bik'ehgo'hi at'éé.

¹³ Ágoḡts'óséḡo ch'ígót'í'yú ch'ínokáh: nteelgo ch'ígót'í'ihíí, goteelgo intínhíí góyéé nágost'ḡḡyú intín, lḡḡago ákóne' ha'ánáséh. ¹⁴ Ágoḡts'óséḡo ch'ígót'í'ihíí, ágoḡts'óséḡo intínhíí, áí zhá ihí'naa bich'í' intín, da'akwííyé zhá ákú ch'ekáh, doo lḡḡago da.

¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí ádaadil'íni baa daagonoḡsḡḡ, áí dibelji bikagéhíí daabidiyáḡégo nohwaa hikáh, áídá' biyi' yuyaahíí ma'cho dázhq shiná' daanliiníí k'ehgo at'éhi ádaat'ee. ¹⁶ Dá binest'ḡ'híí bee bídaagonoḡsj doleel. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihíñiil née, née figs kq'dahosh baa ndaach'ihíñiil née? ¹⁷ Ch'il nkt'éhíhíí nest'án nkt'éehíí bah dahnándahi at'éé; áídá' ch'il dénchq'éhíí nest'án dénchq'éhíí bah dahnándahi at'éé. ¹⁸ Ch'il nkt'éhíhíí doo nest'án dénchq'éhíí bah dahnándahi at'éé da, la'íí ch'il dénchq'éhíí doo hago't'éégo nest'án nkt'éhíhíí bah dahnándahi at'éé da. ¹⁹ Ch'il dawa doo nest'án nkt'éehíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kq' diltj' yuyaa olkaadhi at'éé. ²⁰ Áík'ehgo binest'ḡ'ihíí bee bídaagonoḡsj doleel.

²¹ SheBik'ehñ, sheBik'ehñ, daashññihíí doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn aññihíí yikisk'eh at'éehíí zhá itah daaleeh. ²² Áí bijji nnee lḡḡago gádaashññii doleel, NohweBik'ehñ, nohweBik'ehñ, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yakti' da lání? Ya' doo

nich'í' ádaan'niigo ch'iidn hadaaniidzood da lán? Ya' doo nizhi' biláhyú ízigo ánágot'íikí be'ádaant'ee da lán? ²³ Nohwíí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhí' nohkáh, nchog'o ádaaht'íni, bíldidishniil.

²⁴ Dahadíń shíyést's'aa go shiyati' yikísk'eh at'éehíí díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tséé yiká' bigowá ágodlaa: ²⁵ Łáágo nanágołtj, ła'íí tú ná'dijoł, ła'íí bigowá bich'í' nádiyok; ndi doo nagongeeh da: tséé biká' goz'ąąhíí bighą. ²⁶ Áídá' dahadíń shíyést's'aa ndi shiyati' doo yikísk'eh at'éé dahíí, díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigowá ágodlaa: ²⁷ Łáágo nanágołtj, ła'íí tú ná'dijoł, ła'íí bigowá bich'í' deyolgo nangóngo': gowá nabigozt'íih silj. ²⁸ Jesus ái ąął yaa nagosni'dá' ilch'ígon'ąąhíí bighą nnee bíł díyadaagot'ee lęk'e: ²⁹ Yebik'ehíí k'ehgo yil ch'ígó'aahíí bighą, doo nnee begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehíí k'ehgo da.

8

¹ Dził biká'dí' nkenáidzaadá' łaágo biké' anázeel lęk'e. ² Nt'éégo ła' nnee lóód doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhí' hayaa adzaago gábilni, SheBik'ehń, náshínlzihií bik'e sítjigo nígonsj, hánt'jyúgo náshínlzihi. ³ Áík'ehgo Jesus yich'í' dahdidilniid' yiká' ndelniihgo, Hasht'j; nándzihi, yilni. Ái dábilgo lóód n'íí ínásdjid lęk'e. ⁴ Áídí' Jesus gábilni, Hadíń dánko bíł nagolní' hela'; ti'i, okaąh yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ándle'go, nt'éhéta be'okaąhíí Bik'ehgo'ihí'nan baa nné', Moses ngon'ąą lęk'ehíí k'ehgo, áík'ehgo nándzihií nnee yídaagokj doleel.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú nyááadá', áígee siláada dała'a gonenadín binant'a'íí nábokaąhgo baa nyáágo, ⁶ Gábilni, ShiNant'a', shána'iziidíí di'il silínihi yaat'éégo bíł na'dini'go gowayú sitj. ⁷ Jesus gábilni, Ákú disháhgo naszihi. ⁸ Siláada nant'án gábilni, ShiNant'a', shigowá yune' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitj da: déhadzihi ndi shána'iziidi nadzihi ndi at'éé. ⁹ Shíí ąłdó' shinant'a' golj, shihí siláada bá nansht'aa: dała'a, Dah nnáh, bíldishniiyúgo dahdigháh; ła'íí, Yushdé', bíldishniiyúgo shaa higháh; ła'íí shána'iziidi, Díí áńle', bíldishniiyúgo ái áńle'. ¹⁰ Jesus ái yidezts'ąądá' débilđiyagodaago nnee biké' náseełí gáyihni, Da'anii gádaanohwildishni, Israel hat'í'í bitahyú ndi doo hadíń díí k'ehgo bi'odłá' golini baa nsháh da. ¹¹ Ła'íí gánádish'ni, Łáágo ya'ái hanadáhdí' ła'íí ya'ái onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac ła'íí Jacob yil dahnáhaztaą doleel, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitah: ¹² Áídá' nnee, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlij le'at'éé n'íí, chagołheel yune' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo kidaach'idik'ash doleel. ¹³ Jesus siláada binant'a'íí gáyihni, Nádnáh; hagot'éégo osíndłąđíí da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo siláada binant'a' bána'iziidihíí da'áígee dagoshch'í' nadzihi.

¹⁴ Áídí' Jesus Peter bigowá yune' ha'ayááadá' Peter bi'aahíí bimaa nezgaigo sitjigo yiltsąą. ¹⁵ Bigan yedelniih, áík'ehgo nezgai n'íí bits'ą' gonyáá: áídí' náididzaago yá da'dezné'.

¹⁶ Áídí' o'í'ąązhí' godeyaago łaágo ch'iidn isná ádaabiłsiníí bich'í'yú yil neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íí zhą bee ch'iidn hainiheyood, ła'íí daannihií dawa nádaayilzihi: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nan binkááyú na'iziidi, gánniid n'íí begolne'go, Néé doo daanldzil dahíí, ła'íí nohwikah n'íí dawa dabízhą ídá'ayıidlaa.

¹⁸ Jesus biņaayú nnee łáni íła'at'éehíí yiltsąądá', Hanaazhí' nohwil nada'do'eel, nniid. ¹⁹ Áígee begoz'aaní ye'ik'e'ilchíhi baa nyáágo gábilni, Ilch'ígó'aahíí, dahayú anadáalyú níké' anáshdaal doo. ²⁰ Jesus gábilni, Ma' ndi bi'í'án daagolj, dló' yúdahyú nada'iniihi ndi bit'oh daagolj; áídá' shíí nnee k'ehgo Niyááhíí doo hayú nshteegi at'éé da. ²¹ Ła' bitsilke'yuhíí gábilni, ShiNant'a', haląą shitaa ntsé lehissteehyú dósha'. ²² Jesus gábilni, Shiké' hínáá; áídá' nanezna'íí dabíł ledaaki'niil le'.

23 Áídí' tsina'eehíi yehiyaadá' bitsilke'yu aldó' ehikai. 24 Nt'éégo tú yat'éégo bił deyol, áík'ehgo tsina'eehíi tú nádidáhíi beh nádil'k'ook: áídá' Jesus-híi ilhosh l'ék'e. 25 Áík'ehgo bitsilke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínádaabisidá' gádaañii, NohweBik'ehń, hasdánohwiníi: dak'azhá t'él't'áh nohwil ogo'eel. 26 Áík'ehgo gádaayilñii, Hant'é l'á bighá ndaaldzid, ntsól'aa'at'éégo nohwi'odl'á' doo hwoi da? nii. Áídá' nádiidzaago nyolhíi túhíi biłgo yich'í' hadziigo nkenágohełt'ó'. 27 Áík'ehgo n'nee bił díyadaagot'éégo gádaañii, N'nee l'aa' daat'éhi díi, nyolhíi l'á'íi túhíi ndi da'áyiłñiiyú ádaat'íi!

28 Hanaayú Gérgesenes daagol'íyú bił nada'diz'eeldá' n'nee lena'nílii goz'aa'dí' n'nee naki, ch'iidn isná ádaabiłsinihíi, Jesus yaa n'áazh, bédaach'ildzidhíi bighá doo hadín alhánégo bit'ah ch'egháhi da. 29 Yat'éégo gádaañii, Hago l'á'á' ánohwile'go ánt'íi, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' n'líni? Nohwiniigodil'ne'íi doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' née? 30 Áígee da'anahyú góchi da'iyaa'ago nanakse'. 31 Áík'ehgo ch'iidn náda'okaa'ago gádaabiłñii, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanakse'íi beh nohwinyóód. 32 Áík'ehgo, Hahkeeh, yiłñiid. Hak'íidá' góchi nanakse'íi yeh hik'íi: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnk'íigo túsikáni yeh hik'íi, áík'ehgo tú yił daadesdzii. 33 Áídí' góchi yinádaadéz'íi n'íi nádnk'íigo k'ih goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabiłs'í n'íi hago ádaabi'deszaahíi dawa yaa nadaagosni'. 34 Áídí' k'ih goznil'gee daagol'íni dawa Jesus yich'í' ch'ínáksá'á: áík'ehgo daayiltsaa'dá' náyokaa'ago gádaayilñii, Nohwini'dí' ch'ín'áh.

9

1 Áídí' Jesus tsina'eehíi yeh hiyaago hanaayú dabíi gól'íyú bił oná'í'éeł. 2 Nt'éégo l'á' n'nee di'ili baa daach'iskaa': Jesus daabi'odl'á' yígok's'íidá' n'nee di'ilihíi gáyiłñii, Shiye', nił gozh'ó' le'; ninch'ó'híi bighá dák'ad naa nágodet'aah. 3 Áídá' begoz'aaníi ye'ik'eda'ilch'íhi l'á' dábiyi'yú, Díi n'nee Bik'ehgo'ihí'nań ádil'íigo áñii, daanz'í. 4 Natsídaakees'íi Jesus yígok's'igo gádaabiłñii, Nt'é bighá nohwíi'íi biyi' yuyaa nch'ó'go natsídaahkees? 5 Hadíihíi doo nyeego ách'íniih da, Ninch'ó'híi bighá dák'ad naa nágodet'aah; dagohíi, Nádnáhgo dahnnáh? 6 Ni'gosdzán biká' n'nee binch'ó'híi bighá baa nágodet'aahíi shíi, n'nee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagono's'íi doleełhíi bighá, (n'nee di'ili sitiiníi gáyiłñiid,) Nádnáhgo biká' síntiiníi dahnádné'go gowayú nádnáh. 7 Áík'ehgo nádiidzaago gowayú oná'dzaa. 8 N'nee l'á'ágo il'a'adzaahíi díi daayo'íidá' bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanz'í, n'nee díi k'ehgo á'il'íigo yaa goden'aa'híi bighá.

9 Jesus áídí' higaal'go n'nee Matthew holzéhi tax nanáhi'n'íli'gee sidaago yiłtsaa'dá', Shiké' dahnnáh, yiłñii. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

10 Jesus iya'ago nezdaago, tax bich'í' nadaahi'n'íli'íhik'e n'nee doo dábi'ehyú ádaat'ee dahíi l'á'ágo hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yił da'iyaa'ago dahdinezb'ih. 11 Pharisees daanlíni daabo'íidá' Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Nt'é bighá nohwil'ch'íg'ó'aahíi tax bich'í' nadaahi'n'íli'íi hik'e n'nee doo dábi'ehyú ádaat'ee dahíi yił da'iyaa? 12 Jesus ái yidezts'aa'dá' gádaabiłñii, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daannihíi zhá. 13 Hant'é niigo ágodi'n'íli'íi bídaagono'aa'h, Dawahá nastseedgo bedaashich'okaa'híi bitisgo n'nee laadaach'oba'íi hásh't'íi, niigo: shíi n'nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwinch'ó'íi bits'á'zh'í' ádaahne', bíldishñiiyú níyáá, áídá' doo n'nee dábi'ehyú ádaat'eehíi ágáldishñiiyú níyáá da.

14 John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaañii, Nt'é bighá née hik'e Pharisees daanlíni lahgee dáshiná' da'ohiika'ah, áídá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaa'ah da? 15 Jesus gádaabiłñii, Ya' ni'í'neh'gee n'nee il'a'adaat'eehíi n'nee niinéhíi yił nakaiyúgo doo bił daagozh'ó' da née? Dahagee n'nee niinéhíi bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaa'ah doleeł. 16 Ko'íi dénch'ó'ehíi doo nak'á' ánídéhíi bee ch'idi'aah da;

ágách'idzaayúgo áníidéhíí ilhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. ¹⁷ Ła'íí wine ání alzaahíí ikágé wine benaktiníí dénch'ó'éhíí doo biyi' tádaach'iníł da: ágách'idzaayúgo wine benaktiníí kots'á' daidíłdoh, áík'ehgo winehíí aął ha'ijool, ła'íí wine bee nałtj n'íí da'íłł hileeh: áídá' wine ání alzaahíí wine benaktiníí áníidéhíí zhá biyi' tádaach'iníł, áík'ehgo da'íła nł'éeé.

¹⁸ Jesus t'ah bich'j' yałti' nt'éeégo nant'án ła' baa nyáágo biyahzhj' hayaa adzaago gábilnñiid, Shitsi' ání daztsąą: ndi yushdé', biká' ndenłnıhgo nnaahó'naa. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus nñeehíí yiké' dahiyaago bitsilke'yu ałdó' biké' dahiskai.

²⁰ Nt'éeégo isdzán díł bighánłjıgo nakits'adah bíł łegodzaahi Jesus yine'dí' ninyaago bi'íí bidá'yú yedelñiih: ²¹ Ídíł yałti'go gánıí, Bi'íí zhá ndi bedenshñiihyúgo nł'éeé náshdleeh. ²² Jesus lédiidzaago bíłtsąą, áík'ehgo gábilñii, Shilah, nił gozhó' le'; ni'odłá'íí nł'éeégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'j' nł'éeé násdłjı. ²³ Áídı' Jesus nant'án bigowa yune' ha'ayáágo, tsjól yeda'do'aakı́ hik'e nñee daagodnch'aadıí yıltsąągo, ²⁴ Ch'inohkáh, yılñniid: na'ilíhn doo daztsąą da, daazhógo ilhoshgo at'éeé. Áı bighą baa daach'odloh lək'e. ²⁵ Nñee íła'adzaahíí dawa ch'ínánłsąądá' Jesus ha'ayáágo na'ilíhnıí bigan yıltsoodá' nádiidzaa. ²⁶ Áík'ehgo áı bınaayú dahot'éhé ágodzaahıí baa ch'inıi lək'e.

²⁷ Áídı' Jesus dayúweh higaalgo nñee naki bınaá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adjıd daadilwoshgo gádaanıi, David biye' nłłni, nohwaa ch'onbáah. ²⁸ Kjh yune' ha'ayáágo nñee bınaá ádaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayılñii, Ya' ágá'ishłéhgo nohwi'odłá' goljı née? Ha'oh, nohwiNant'a', daabilñii. ²⁹ Áík'ehgo bınaá ádaagodini bınaá yıká' ndenłniigo, Hago nohwi'odłá' nel'aanıí dábik'ehgo nohwá begolne', bíłnñiid. ³⁰ Áík'ehgo bınaá nádaagosđjıgo, Hadın yıgonolıjıh hela', Jesus nłdzilgo baa daasni'. ³¹ Da'ágát'éeé ndi o'áázhyú dahot'éhé yaa nadaagosni'.

³² Áídı' dahnádikáh nt'éeégo nñee doo yałti' dahi, ch'iidn isná ábiksini, Jesus baa bíł ch'ikai. ³³ Áík'ehgo nñeehíí biyi'dı' ch'iidn habı'dinodzoodá', nñee doo yałti' da n'íí hadzii: áík'ehgo nñee íła'adzaahıí bíł díyadaagot'eego gádaanıi, Israel hat'ı'ıí bitahyú doo hak'i díı k'ehgo ágot'eehıí daahıltséhi da. ³⁴ Áídá' Pharisees daanłni, Ch'iidn nant'án binawodıí bee ch'iidn hainihiyood, daanıi. ³⁵ Áídı' Jesus kjh nagoznilyú hik'e gotahyú yıtah nagmaa, Jews ha'ánáśéh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bíłakt'áhgee begoz'aanıí baa na'gonı'ıí nł'éhi yaa yałti'go, ła'íí nñee bitahyú ıłtah at'éeégo daannıihıí hik'e kah yaa nakaihıí dawa náyihılziihgo nagmaa.

³⁶ Jesus nñee łáni yo'jıgo, dibeljı nadaabinyoodıí da'ádıhgo nakai łehıí k'ehgo doo daanłdzil dago ıłtanáhosaąhıí bighą dázho yaa ch'oba' lək'e. ³⁷ Áídı' bitsilke'yu gádaayılñii, Nest'án dázho łáągo nest'aądá' nada'iziidıí doo łáą dahıí bighą doo hwoi da; ³⁸ Áík'ehgo nest'a' yeBik'ehń bich'j' da'ohkąąhgo gádaabilđohñiih, Nada'iziidıí ninest'a' nádaayihgeshyú daadn'áá.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahıí yushdé' daayılñniidá' spirits daanch'ı' hadainihiyóód doleełgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'aą, ıłtah at'éeégo daannıihıí hik'e kah ıłtah at'éeéhıí yaa nadaakaihıí nádaayılziihgo ałdó' yaa daagodez'aą. ² Nakits'adah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhıí Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas ła'ıí Matthew, tax bich'j' nahi'nıi; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite nłłni, ła'ıí Judas Iscáriot, Jesus ch'ıyido'aakı́. ⁵ Díı nakits'adahıí Jesus odaahıl'aago gádaayılñii, Doo Jews daanłjı dahıí bitahyú dohkáh hela', ła'ıí Samáriayú kjh nagoznilyú dohkáh hela': ⁶ Israel hat'ı'ıí bitahyú, dibeljı ch'a'onehezdeehıí k'ehgo zhá bich'j' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahıí biká' nagowaa,

daadohniigo baa yádaakti'. ⁸ Daanniihí nádaaholziih, nnee lóód doo ínádih dahi, lep-rosy holzéhi, yaa nakaihí ntt'éégo ánadaahdle', nanezna'í nádaabiho'naah, ch'iidn nnee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahniih. ⁹ Nohwibestso bisis biyi' yuyaa óodo, beshligai, dagohí zhaali litsogé odaahníi' hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltinií, dagohí nohwi'ícho naki, ik'e'an nohwikee, la'íi tsj be'idiltishé dahdaadohniil hela': nnee na'iziidíi bá di'né'go goz'aa. ¹¹ Dahadíi kih nagoznil dagohí gotahyú dohkáhyúgo, hadín ntt'éégo at'éehí biká na'idaadołkidgo, lahyú naadohkáhzhí' bił nahísóotaa le'. ¹² Gową yuñe' ha'ahkaigee, Iłch'i'gont'éehíi díi gową yuñe' be'ágót'ee le', daadohni. ¹³ Áígee daagolíníi ntt'éégo ádaat'eeyúgo nohwil Iłch'i'gont'éehíi yil daanlii doo: doo ntt'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwil Iłch'i'gont'éehíi dánohwíi nohwil nádodleeł. ¹⁴ Dahadíi doo hádaanohwit'i' dayúgo, nohwiyati' doo yidaayéstsa'aa dayúgo, ái gową dagohí kih goznilíi bits'á' dahnádohkángo, nohwikee baą leezhíi baa daalhaak. ¹⁵ Da'anii gádaanohwiłdishni, Bik'ehgo'ihina' nnee yándaago'aahíi bijii Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagolii n'íi biniidaagodilne'íi bitisgo ái kih goznilgee daagolíníi biniigodolniil.

¹⁶ Ma' bitahyú dibekii k'ehgo daanohwide'la': ái bigha ch'osh goyááhíi k'ehgo daagonohsaą, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'aažhi' nádaadołghash da. ¹⁷ Nnee baa daagonohsaą: yánadaaltihíi yaa nádaanohwide'aah doleeł, la'íi Jews íla'ánat'i'ih nagoznil yuñe' hanohwináda'iltas doleeł; ¹⁸ La'íi nant'ánchañ hik'e ízisgo nant'ánhíi biyahzhí' nnádaanohwich'ilteeh doleeł, shíi shigha, ái hik'e doo Jews daanlii dahíi aldó' bináál shá nadaagołni' doleeł. ¹⁹ Nohwaa yá'iti'yú nohwil ch'ideskaiyúgo, hagot'éégošha' hasdzii, hant'éshá' dishni, doo daanohsi da: hant'é daadohniihíi da'ái bik'ehenkéézgee nohwaa hi'né' ndi at'éé. ²⁰ Ái doo dánohwíi hahdziih da, ndi nohwiTaa bits'á'dí'go Spirit-híi nohwinkáayú hadziih ndi at'éé. ²¹ Nnee la' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, la'íi nnee la' bizhaazhé ágáyidoliik: chagháshé baą hik'e bitaa yich'i' nanádaagonkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleeł. ²² Shizhi' bee daanohwich'ozhiihíi bigha nnee dawa bił daanohcho' doleeł: áidá' dahadíi dangont'i'zhí' dahildóhíi hasdabi' dolteeł. ²³ La' kih goznilgee nohwiniidaagoch'idnksiyúgo, lahyúgo náadohkáh: da'anii gádaanohwiłdishni, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdzaazhi' Israel hat'i' bikih nagoznili t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleeł. ²⁴ Biłch'ígót'aahíi biłch'ígót'aahíi doo yitiso at'éhi at'éé da, la'íi na'iziidíi doo binant'a' yitiso at'éhi at'éé da. ²⁵ Biłch'ígót'aahíi biłch'ígót'aahíi yilgo dáłekt'eego dávik'eh, la'íi na'iziidíi binant'a' yilgo dáłekt'eego dávik'eh. Bigową golíníi Beélzeub daalch'iniigo daabich'ozhíiyúgo, bichagháshé itisgo ncho'go daabich'ozhíi doleeł. ²⁶ Áik'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bił le'izkaad n'íi ch'i'nah ádolniik; la'íi k'ad dawahá nanl'i' n'íi bigózihgo ádolniil. ²⁷ Godilhił yuñe' nohwil nagoshni'íi idindláadyú baa nadaagołni: nant'i'ego bee nohwich'i' ha'odziihíi kih biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagołni'. ²⁸ Hadíi kots'í nadaitseedá' koyi'siziiníi doo nadaitseed at'éé dahíi doo bédaaldzid da; áidá' ch'iidn biko' diltki' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziiníi oyiné'híi, án zhá bédaaldzid. ²⁹ Ya' dló'dichiné naki zhaali lichí'é dałá'á ilíigo nahiniih gá? Da'ágát'éé ndi nohwiTaa doo hat'ii dayúgo dałá'á ndi doo ni'yú bits'á' naokáad at'éé da. ³⁰ Nohwitsizil ndi dawa ilk'idá' hotagi at'éé. ³¹ Áik'ehgo doo nédaaldzid da, dló'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inohlii da. ³² Dahadíi nnee binadzahgee, Án bigonsi, shihniihíi, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniil. ³³ Áidá' dahadíi nnee binadzahgee, Án doo bigonsi da, shihniihíi, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniil. ³⁴ Ni'goszán biká'zhí' Iłch'i'gont'éehíi nkeniné' doo daasho'níi da: doo Iłch'i'gont'éehíi nkenishné'híi bigha niyáá da, besh be'idiltishé niitáago niyáá. ³⁵ Nnee la' bitaa bił kił nanágonkaad doleeł, isdzán bi'isdza' bił kił nanágonkaad, la'íi isdzán hik'e bá'iyehíi aldó' bił kił nanágonkaadgo ashle'híi bigha niyáá. ³⁶ Nnee dabíi bichagháshé bich'i' nanádaagonkaad doleeł. ³⁷ Dahadíi bitaa dagohíi baą

shíí shitisgo bił nzhooníí doo shíyée hileehgo dávik'eh da: ła'íí dahadín biye' dagohíí bitsi' shíí shitisgo bił nzhooníí doo shíyée hileehgo dávik'eh da. ³⁸ Dahadín bitsi' ilna'ááhíí doo dahiditjihgo shiké' dahdigháh dahíí doo shíyée hileehgo dávik'eh da. ³⁹ Dahadín bi'ihí'na' bił ilííníí bits'á' da'ilíí hileeh: áídá' dahadín shíí shighá bi'ihí'na' doo bił ilíí dahíí, án zhá dahazhí' ihí'naahíí yaa higháhi at'éé.

⁴⁰ Dahadín nánohwidnktiiníí shíí áldó' náshidnktíni at'éé; dahadín náshidnktínií shides'a'íí áldó' náidnktíni at'éé; ⁴¹ Dahadín nnee Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi nliihíí bighá nádnktínií, Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihí'na' bainé'íí án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadín nnee dávik'ehyú át'ééhíí nliihíí bighá náidnktínií, nnee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ihí'na' bainé'íí án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. ⁴² Dahadín, Jesus yiké' higaalhií bighá, díí doo ízisgo at'éé dahíí idee bee tú sik'azíí ndi yá ná'ílsijhyúgo, da'aniigo gádaanohwidishnii, Bik'ehgo'ihí'na' bich'í' nayihiniíkií da'aniigo bíyée doleel.

11

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí ąął yił ch'ídaagoz'ąądá' Jews daanlíni bikih nagoznilyú ilch'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagolnigo onanádzaa. ² John ha'ásitij yuné' Christ ánát'ijhíí ya'ikonziidá' bitsilke'yu naki Christ yich'í' oyił'a'go, ³ Gáyilniiid, Ya' ni higháhi n'íí ánt'ij née, dagohíí ła'i biká daadéet'ij née? ⁴ Jesus gábilnii, John bich'í' nádoht'aashgo díí disołts'aaníí ła'íí ho'íiníí baa bił nagołni': ⁵ Bińáá ádaagodih n'íí bińáá ánágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, nnee kóód doo ínádih dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íí nkt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodih n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'í' yáda'iti'. ⁶ Hadín shodłąągo doo t'ąązhí' at'éé dahíí biyaa gozhóq doleel, nii.

⁷ Onát'aazhdá' Jesus nnee ła'at'ééhíí John yaa nagolnigo yich'í' yałti'go nkegonyaa gáníigo, Da'igolijyú nt'é hádaadeh'ijyú nasohkai? T'oh bit'ąą nteelíí bił godiyohíí née? ⁸ Nt'é hádaadeh'ijyú nasohkai áídá'? Nnee nkt'éégo bik'e'izláhi née? Hadíí bidiyagé nkt'ééhíí nant'án golígee nadaakaihi at'éé. ⁹ Nt'é łaą hádaadeh'ijyú nasohkai áídá'? Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi yitigo at'éhi, nohwidishnii. ¹⁰ Díí baa k'e'eshchij n'íí án át'ij, Shinal'a'á nádih dish'aa, nádih ilch'igole'go. ¹¹ Da'aniigo gánohwidishnii, Nnee daagozliinií bitahyú doo ła' John Baptize ágole'íí yitigo at'éé da: áídá' yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitahyú hadín dązhq doo ilij dahíí John yitigo at'éé. ¹² John Baptize ágole'íí ni'gosdzán biká' naghaadi' godezt'igo nnee yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daaleeh dązhq hádaat'ijigo idéédaalnaa. ¹³ Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú nada'iziidi n'íí ła'íí begoz'aaníí baa k'e'eshchiinií ágołe'íí dabínsédá' yaa yił nadaagosni', John nyáázhi'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaat'ijyúgo gánohwidishnii, Elías, hígháh n'íí, át'ij. ¹⁵ Hadín bijeyi' golínií, iyésts'ąą le'.

¹⁶ Dzaągee nnee daaknolt'ijhíí hant'é bił kishhah nishleego baa nagoshni'? Na'iniih nagoz'ąągee chągháshé ła'at'éégo ilch'í' ádaaniigo, ¹⁷ Tsjsól bee nohwich'í' da'nt'aal ndi doo hak'i da'olzhizh da; nohwich'í' daahiichag ndi doo hak'i ch'adaashinołzhil da, daakildi'niihíí nnee díí goldohgee daagolínií bił dáłekt'ee. ¹⁸ John doo iyąągo ła'íí doo idłąągo nyáá dadá', Ch'iidn biyi' golij, daalch'inii. ¹⁹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ishąągo ła'íí ishđłąągo niyáádá' gádaashilch'inii, Án dichini ła'íí idłánihi, tax bich'í' nadaahi'niihíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nliini, daach'inii. Da'anii igoyá'íí nt'é ádaat'ijhíí bee bígózh.

²⁰ Kih nagoznilií biyi' Jesus ízisgo áná'ol'ijhíí łaągo ye'ánát'ijhíí binchq'íí doo yits'á'yúgo ádaane' dahíí bighá yił daaditeh nkegonyaa, gáníigo, ²¹ Korázingee daagonohliinií, nohwá góyée doleel! Bethsáidagee daagonohliinií áldó' nohwá góyée doleel! Nohwitahyú ízisgo ánágot'ijhíí Tyre hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolínií doo ánídá'

nak'a'dich'izhé bik'inazlaadá' ilch'ii yi' naháztáago binch'í yits'a'zhí'go ádaasdaa doleel ni'. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahí' bijji Tyre hik'e Sídon bitisgo nohwiniigodidolñii, nohwídishñii. ²³ Nohwí, Capérnaumgee daagonohñini, yaaká'zhí'go hanohwidi'ñii, nohwí ch'iidntahzhí'go nohwidido'nik: nohwitahyú ízisgo ánágot'íñii Sódongee ágágodzaayúgo, díi jji Sódong t'ah goz'aq doleel ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahí' bijji ni', Sódong golzeehí, bitisgo nohwiniigodidolñii, nohwídishñii.

²⁵ Áidá' Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ yokáago gánii, ShiTaa, yaaká'zhí' hik'e ni'zhí' nant'án nlinihi, díi ilch'ígót'aahí' nnee daagoyáago bíl ídaagozínihi baa ch'anan'í' n'íi mé' ga'adaat'eehí' bich'í' ch'í'nah ánleehí' nich'í' ba'ihénsi. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'íigo ágónlaahi. ²⁷ ShiTaa bits'a'dí'go dawa shaa hi'níi: doo hadín shíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshíni, shígótsini at'éé da, shiTaa zhá; la'íi doo hadín shiTaa yígótsini at'éé da, shíi biYe' nshíni zhá, la'íi dahadínta shiTaa bich'í' bígózihgo áshlé'íi áldó' shiTaa yígótsi.

²⁸ Daanoahwigha nada'ohsiidíi la'íi ndaazgo dahda'ohheehí' shich'í' nohkáh, áik'ehgo hádaasogó ánohwishé'. ²⁹ Izénázwodíi láhdí' nábiyi'hishaalgo shits'a'dí' ígon'áah; shijíi yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'íi da: áik'ehgo nohwi' siziinií hanáyo doleel. ³⁰ Izénázwodíi láhdí' nábiyi'hishaayúgo doo ná nyee da doleel, da'ighéelgo ánisinií doo ná ndaaz da doleel.

12

¹ Áidá' Jews daagodnksinií bijji Jesus t'oh naghái hentíinií yi'yú higaak; bitsilke'yu yil hikaahgo shiná' daasilíigo t'oh naghái binest'a' nadaayiniigo daayiyaa nkegonyaa. ² Pharisees daanlíni daabítsaqadá' gábiñii, Díni'í, godilzinií bijji doo baa nach'ighaa dahíi nitsilke'yu yaa nakai. ³ Jesus gádaabiñii, Ya' David hik'e yil nakaihi bílgo shiná' daasilíigo, hago ádaasdaa lán shíhií doo hwahá baa da'ohshiih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáah goz'aq yune' ha'akaigo, bání Bik'ehgo'ihí'nañ ye' okáahgo baa hi'né'go ni'né' n'íi, doo daayiyaaago bágoz'ánihi daayiyáa, ái báníhi okáah yedaabik'ehi zhá daayiyaaago goz'ánihi. ⁵ Da'ch'okáah goz'aq yune' okáah yedaabik'ehi godilzinií bijji doo daagodnksi da ndi doo bee bída'itah dahíi, begoz'aanií bek'e' eshchiinií biyi' doo hwahá baa da'ohshiih da née? ⁶ Dzagee hadín da'ch'okáah goz'aanií yitisgo at'éhi naghaa, nohwídishñii. ⁷ Dawahá nastseedgo bedaashich'okáahíi bitisgo nnee laadaach'oba'íi hásh'íi, niigo aníhií bídaagonksiyúgo, shíi, doo shaa dahgoz'aq dahíi, doo shaa yadaakti' da doleel ni'. ⁸ Shíi, nnee k'ehgo Niyáahíi, godilzinií bijji ndi beshik'eh. ⁹ Áidí' dahiyaadá' Jews ha'ánáshéh goz'aq yune' ha'ayáa.

¹⁰ Áígee nnee bigan da'ázhiiné binawod ásdjidi itah sidaa lék'e. Nnee la'i Jesus dant'éhéta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayídaadikid gádaaniigo, Ya' godilzinií bijji ná'ch'ilzihií begoz'aq née? ¹¹ Jesus gádaabiñii, Nohwitahyú nnee la' bidibehíi da'áhi godilzinií bijji o'í'án yune' ogo'yúgo, yitsoodgo hanáidishood ya'? ¹² Nnee dibehíi yitisgo íl'i go'íi! Áik'ehgo godilzinií bijji nk'éégo ánách'ot'íi goz'aq. ¹³ Áidí' nnee bigan binawod ásdjidi yich'í' gánii, Yushdé' dahdinlíh. Áik'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzi, lahzhinéehíi ga'at'éé násdlií.

¹⁴ Áidí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagog'éégo Jesus daayizilhee doleehíi yaa nadaagoshchii. ¹⁵ Jesus díi yígótsigo áidí' dahnyaa: nnee biké' dahnánksaa, ái dawa náyihilizii; ¹⁶ Áidí' gádaayilñii, Ch'ídaashinoh'aah hela': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi, Esáias holzéhi, gánniidíi begolne'go ánágot'íi, ¹⁸ Shinal'a'a, haktíinií, shil nzhóni, shiyi'siziinií bíl dávik'ehyú at'éhi daane'íi: shiSpirit-híi biká'zhí' ashléhgo doo Jews daanlií dahíi bich'í' dávik'ehyú ágot'eehíi yaa nagolni' doleel. ¹⁹ Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da doleel; da'intínyú bizhihií doo hadín yidits'ag da doleel. ²⁰ Dávik'ehyú ánách'ot'íi itis silíigo áyílaazhí' t'oh hich'odíi doo yitíh da, túk'ó'íi beh

hiit'íí dét'ih dałchiihí doo yintsees da doleel. ²¹ Bii bizhi'íí doo Jews daanlii dahii bada'okii doleel.

²² Nnee la' ch'iidn isná ábiksini bináá ágodih, la'íí doo yałti' dahi baa bił ch'ikaigo náyilziih: áí nnee doo yałti' da n'íí yałti' la'íí go'ii násdlii. ²³ Nnee dawa bił díyadaagot'eego gádaanniid, Án David biYe' at'ii ya'? ²⁴ Phárisees daanliini áí daidezts'aqadá' gádaannii, Ch'iidn nant'an, Beélzebub holzéhi, binawodii bee díí nnee ch'iidn hainihiyood, daanii. ²⁵ Natsídaakesii Jesus yígósiigo gádaayihii, Nnee dałaháyú binant'a' golíinií dabii ikh'í' nanágonłkaadyúgo da'ílii hileeh; kih goznilgee daagolíinií dagohii dála' naháztaanii dabii ik'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh at'éé da: ²⁶ Satan nnee biyi'dí' Satan hainihiyoodyúgo, dabii ích'í' naná'idziid; áík'ehgo yebik'ehii hagot'éégo nzaad begoldoh? ²⁷ Shii Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwii daanohwiye'íí hadiin bee ch'iidn hadainiyood áidá'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. ²⁸ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitahyú ik'ídá' nant'aa. ²⁹ Hagot'éégo la' nnee nalwodi bigowa yune' ha'ách'ighaago dawahá bíyéehii ch'in'iih? Nnee nalwodii ntsé hích'ilt'ó hik'e go'ii. Áidá' dawahá bíyéehii bits'á' ch'in'iih. ³⁰ Hadii doo bił gonsht'ii dahii shich'í' got'inihi at'éé; hadiin doo bił íla'áná'ishdle' dahii shits'á' ts'iltiiigo áile'hi at'éé.

³¹ Áík'ehgo gádaanohwiłdishnii, Konchq'ii dawa la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ dénchq'go baa yách'ikti'hii bigha kaa nágodit'aah doleel: áidá' Holy Spirit dénchq'go baa yách'ikti'yúgohii doo kaa nágodinot'aah at'éé da. ³² Shii, nnee k'ehgo Niyááhii, dénchq'go shaa yách'ikti'hii bigha kaa nágodit'aah doleel: áidá' Holy Spirit dénchq'go baa yách'ikti'hii bigha doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díí jii goldohii hik'e nágoldohii ndi. ³³ Ch'il nł'ééyúgo, binest'á' aldo' nł'éé ngolnii; áidá' ch'il dénchq'yúgo, binest'á' aldo' dénchq' ngolnii; ch'il hago'at'éehii binest'á' bee bigózini at'éé. ³⁴ Ch'osh bik'asda' golíinií k'ehgo hałinoł'iihii, hagot'éégo nł'éégo yadaakti', nchq'go ádaanoht'eedá'? Kojii yune' hagot'éégo goz'aq shihii bee yách'ikti'hi at'éé. ³⁵ Kojii yune' nł'éégo goz'aanii bee nł'éégo ách'ít'éhi at'éé: kojii yune' nchq'go goz'aanii bee nchq'go ách'ít'éhi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahii bijii nnee yati' da'ilinihii dawa yee hadaadzi' n'íí bigha baa yá'iti'doleel, nohwıłdishnii. ³⁷ Niyati' n'íí bee nł'éégo ánt'éehii ná ha'dodzh, dagohii niyati' n'íí bee nángodot'aal.

³⁸ Begoz'aanii ye'ik'eda'ikchihi hik'e Phárisees daanliini la' Jesus gádaayihii, Ikch'ígó'aahii, godiyihgo be'ígózinii la' nohwil ch'í'nah áñle'. ³⁹ Yich'í' hananádziigo gádaayihii, Nchq'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daakinolt'iihii godiyihgo be'ígózinii yiká daadéz'ii; áidá' be'ígózinii doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózih alzaahii zhá. ⁴⁰ Jonas taagi jii hik'e taagi t'é' lóg nchaahii bibid sitihi k'ehgo shii, nnee k'ehgo Niyááhii, taagi jii hik'e taagi t'é' leyi' sitii doleel. ⁴¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahii bijii nnee Nínevehgee daagolii n'íí daahiziiigo nnee daakinolt'iihii yaa yadaakti'go, Nohwii nohwitisiigo daancho' ni', daadidonił: Nínevehgee daagoliiinií Jonas yałti'go daidezts'aqadá' bincho'ii yits'á'zhí' ánadaasdzaa; áidá' k'adii Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáa. ⁴² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahii bijii isdzán nant'ánihi hayaadi'go nyááhii hiziiigo nnee daakinolt'iihii yaa yałti'go, Shii shitisgo daancho' ni', didonił: án dázhq' nzaadi' nyáa, Sólomon bigoya' yidits'ihgo; áidá' k'adii Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáa. ⁴³ Spirit nchq'ii nnee yiyi'dí' háyáada' tú áđihyú aanádaal, hayú hanayóokii yiká hantaago; áidá' doo hagee da lék'e. ⁴⁴ Áík'ehgo gánii, Shii shigowayú hadi' niyáa n'íiyú nádésdzá; bigowa n'íí doo nt'é siné' da, nágolzhooogo dawahá nzhoqogo neheshjaayú nádzá. ⁴⁵ Áík'ehgo spirits gots'idi daancho'i yił nakai, bii bitisgo daancho'ihii, áí gowa yune' yił ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee ntsédá' at'éé n'íí bitisgo at'éé hileeh. Áík'ehgo díí nchq'go daakinolt'iihii aldo' ágát'éé doo.

⁴⁶ Jesus nnee íla'adzaahii t'ah yich'í' yałti'dá', báq hik'e bik'isyú dadányú nadaazi, yich'í' hadaadzii hádaat'iiigo. ⁴⁷ Nnee la' gábiñii, Nimaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazi,

nich'í' hadaadzii hádaat'íigo. ⁴⁸ Nnee bił nagosni'íi gáyihni, Hadín shimaa, hadín shik'isyú? ⁴⁹ Bitsilke'yu yich'í' dahdidilniigo gánii, Kú shimaa hik'e shik'isyú! ⁵⁰ Dahadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn yikisk'eh at'éehí shik'isn, dagohí shilah, la'íi shimaa at'éé.

13

¹ Da'ái bijii Jesus kihdí' ch'ínyáágo, túsikaaníi bahgee nezdaa. ² Áígee nnee láágo baa nántsáá, áik'ehgo tsina'eehí yeh hiyaago dahnezdaa; áidá' nneehíi tábaayú íla'adzaa. ³ Áígee na'goni'íi yee láágo yił ch'ígó'aah, gániiigo, K'edileehíi yił ke'go k'edileeyú óyáá; ⁴ K'edileege k'edilzií la' intín bahyú nanehezdee, áik'ehgo dló' íla'adzaago ał nádaihezlaa: ⁵ La' k'edilzií tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dázhó lááyú da: leezh da'ayáhahíi bighá dagoshch'í' hadaazhjeed. ⁶ Áidá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'áa dahíi bighá nádaahesgá. ⁷ La'ihíi hosh bitahyú nanehezdee; áik'ehgo hoshihíi ighántsáágo nadaistseed. ⁸ La' k'edilziíhíi leezh nlt'éeyú nanehezdee, ái zhá nest'án áyíílaa, la' dałá'a gonenadín, la'íi gostadin, la'íi tádin bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golíinií iyésts'áa le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihni, Nt'é bighá ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'í' yánti'? ¹¹ Áik'ehgo gábihni, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi doo bigózi da n'íi nohwíi bídaagonołsijhgo nohwaa daagodest'áadá' bíhíi doo baa daagodest'áa da. ¹² Dahadín iyésts'áaigo ígoł'aahíi, bigoyá'íi itisgo baa nádo'né', áik'ehgo dayúweh bigoyá' bá inágododaak: áidá' dahadín doo iyésts'áa dahíi, ayáhágo ígoł'áa n'íi ndi bits'á' da'ílii nádodleeł. ¹³ Ái bighá ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'í' yadaashti': dédainéł'íi ndi doo daayo'íi da; dédaidits'ag ndi doo idaayésts'áa da, doo bił idaagozi da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gágonéh dadá' Esáias yaa nagolni' n'íi begolzaa, gánniidhi, Dédaadohts'ag ndihíi doo nohwíł idaagozi da doleeł; dédaaneł'íi ndihíi doo daah'íi da doleeł: ¹⁵ Díi nneehíi bijii daant'iz daazlii, doo da'dits'ag da daazlii, la'íi daaneshch'il daazlii; doo ágádaat'ee dayúgo bináa yee daago'íi doleeł ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleeł ni', bijii yee bił idaagozi doleeł ni', áik'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziih doleeł ni'. ¹⁶ Nohwíi nohwináa biyaa gozhóó, go'íihíi bighá: nohwijeyi' biyaa gozhóó, idits'ag-híi bighá. ¹⁷ Da'aniigo gádaanołwíłdishni, Doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi, la'íi nnee nlt'éégo ánát'íihíi daah'iinií daayiltséh hádaat'íi ndi doo hak'i daayiltsáa da; daadohts'agú daidits'íh hádaat'íi ndi doo hak'i daidezts'áa da.

¹⁸ Áik'ehgo k'edileehíi ilch'ígót'aahgo baa nagoni'íi nt'é golzeego ágolzeehíi idaayesółts'áa. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi baa yá'iti'íi iyésts'áaigo doo bił ígózí dadá', ncho'i nliihñ baa nyáágo bijii yune' k'edolzaa n'íi bits'á' haiyiné'. An k'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íi at'éé; ²⁰ Áidá' tsétahyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago dagoshch'í' bił gozhóógo náidnné'híi at'éé; ²¹ Áidá' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'áa dago, da'anahzhí' begodigháh: áidá' yati'híi bighá nagont'ogíi, dagohíi biniigonł'éehíi baa gowáhgee dagoshch'í' t'aqzhí' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' yidits'agdá' ni'goszán biká'zhí' nabi'dint'ogíi, hágołdzilgohíi k'izé'idilteehíi ighántsáágo yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áik'ehgo doo binest'á' goleeł da. ²³ Leezh nlt'éeyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago bił ígózinií at'éé; an nest'án ánáil'íih, la' dałá'a gonenadín, la'íi gostadin, la'íi tádin bitisyú ánáil'íih.

²⁴ Áidí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi la' ch'í'nah anágodlaa, gániiigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzií nzhooníi k'eidnláa: ²⁵ Áidá' nnee da'álhoshdá' nnee bó'ni'íi áígee nyáágo, t'oh naghái bitahyú t'oh déncho'éhi k'eidnláadá' onádzaa. ²⁶ T'oh naghái hájéedá' binest'á' gozliigee t'oh déncho'éhi aldo' hájéed lék'e. ²⁷ Bik'edolzaa golíinií bánada'iziidíi baa hikaigo gádaabihni, Nohwinant'a', k'edilzií nlt'éhi la' k'edíílaa ni'dá' díi t'oh déncho'éhi hadí'go hájéedhi gá? ²⁸ Gábihni, Shó'ni'íi at'íi. Bánada'iziidíi gádaabihni, Ya' ái t'ohíi daah'iñizh née? ²⁹ Dah;

t'oh daahnizhyúgo, t'oh nagháihíí dánko bíl daahnizhi at'éé. ³⁰ Ch'ík'eh dała' nołseeł le', inest'aązhi': áík'ehgo inest'aągo t'oh naghái daigeeshíí gádaakdishniih, T'oh dénchq'éhíí ntsé bee da'ohł'oggo didlid doleełhíí bighą: áídá' t'oh nagháihíí shit'oh naghái bągową yuńe' ndaanohńíł.

³¹ Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí ła' ch'í'nah ánágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: nńee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláá. ³² Áí biyigéhií dązhq' alts'íséhi, ndi k'edolzaayúgo, dązhq' nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áídí' ch'il dązhq' nńeezgo hileehgo dlq' yúdahyú nada'iniihíí bits'ádaaz'aahíí biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nanágolni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: isdzán ik'áán táádn ha'okąągo, bąn benilzoolé yil ná'ist'oodgo ąął dahńdiilzoolzhi'. ³⁴ Díí dawa ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí Jesus nńee ła'ádaadzaahíí yee yil nagosni'; dá ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí zhą yee yich'i' yałti' lęk'e. ³⁵ Áí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolne'go, Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí bee yasłti' doleek; ni'gosdzán alzaadı' yushdı' godezt'i'go nal'i' n'íí baa nagodishniih, nńi ni'. ³⁶ Jesus nńee łańi nádohkáh yilńniidá' kįh yuńe' ha'ayáá: áígee bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilńii, T'oh dénchq'éhi k'edolzaayú hentjii, nńiigo nagosínńni'íí nohwił ch'í'nah áńle'. ³⁷ Áík'ehgo gádaabilńii, K'edilzii nzhóni k'edileehíí shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí ánsłt'ee; ³⁸ K'edolzaahíí ni'gosdzán át'éé; k'edilzii nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahn nńee bilakt'áhgee sinilii át'éé; áídá' t'oh dénchq'éhíí nchq'i nlijhn bichągháshé át'éé; ³⁹ Ó'ni'hi k'edilzii dénchq'éhíí k'eidnlááhíí ch'iidn nant'án át'éé; ąął inest'aaníí nnágodáhíí át'éé; ła'íí náda'igeeshíí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénchq'éhíí dała' alzaago kq' yuńe' didlidhíí k'ehgo nnágodzaago ágągot'ee doleeł. ⁴¹ Shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí daadish'aago, da'ilchq'ohíí ła'íí nńee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shíí shilakt'áhgee goz'aaníí biyi'di' hadaayiniił; ⁴² Áídí' kq' yááđinah yuyaa oyihilkaad: ákú daach'ichag ła'íí kowoo lıdaach'idilł'ash doleeł. ⁴³ Áídá' nńee dávik'ehyú ádaat'eehíí ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleeł, biTaa bilakt'áhgee goz'aayú. Hadín bijeyi' golííníí, íyést'sąą le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí dant'éhéta koł ilíni ték'eyú nách'ides'ijj lęhíí k'ehgo at'éé; nńee náidnné'go náides'ijjgo bíł gozhq'ogo biyéé dawa baa nahazniigo ték'ehíí nagoheńii.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: nńee bana'iniihi yoo' łań ilíni, dilkq'ohé holzéhi, yikantaa: ⁴⁶ Áík'ehgo yoo' łań ilínihíí yaa nyáągo, biyéé n'íí dawa baa nahazniigo yoo' n'íí nayihesni'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: łóg behaidlehé nanest'óli tayi' yuyaa olkaadgo, łóg iltah at'ééhíí ląągo bee hanáltaą: ⁴⁸ Dąhalk'ilgo, tábaązhi' ndaidistq'go dinezbįh, nłt'ééhíí táts'aa yi yi' odaiheznil, áídá' doo nzhq' dahíí yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díí k'ehgo ágot'ee doleeł nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí hıkáhgo, nńee dávik'ehyú ádaat'eehíí yits'ą'zhi' nńee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yita'iláh, ⁵⁰ Áídí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí kq' yááđinah yuyaa oyihilkaad: ákú daach'ichag ła'íí kowoo lıdaach'idilł'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabilńii, Ya' díí dawa nłt'éégo bídaagonoksj née? Ha'oh, nohweBik'ehń, daabilńii. ⁵² Jesus gánábılđo'ńiid, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi dała'á ntjigo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí baa bíł ch'ígót'aaníí díí k'ehgo at'éé: nńee bikįh golííníí nainoníihíí biyi'di' dawahá áńidéhi hik'e sá'áhíí ndi hanáyihí'ńiił.

⁵³ Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí ąął yaa nagosni'dá' dahnasdzá. ⁵⁴ Áídí' dabíí biní'yú nyáągo Jews ha'ánálséh goz'aą yuńe' yil ch'ídaago'aahgo, nńee bíł díyadaagot'eego gádaańii, Hadí'go díí nńeehíí bigoya' gozłini, hagot'éégo ízisgo ánat'ijjł? ⁵⁵ Díń ła' kįh

ágole'íi biye', báá la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon la'íi Judas daaholzee? ⁵⁶ Bilahkiíyú la' áldó' kú nohwil daanlii? Díi nneehíi hadí' díi dawa nágodn'áni? ⁵⁷ Ái bigha bik'edaach'ishch'ii lék'e. Áik'ehgo Jesus gádaabihii, Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnisi, áidá' dágolíígee, bik'íi bitahyú doo hadín bidnisi da, nii. ⁵⁸ Áígee doo lágógo ízisgo ánat'íi da lék'e, doo daabodlaa dahíi bigha.

14

¹ Áidá' nant'an, Hérod holzéhi, Jesus ánat'íi'íi ya'ikonziidá', ² Bánada'iziidi gádaayihii, Án John Baptize ágole'íi n'íi át'íi laa; daztsaadi' naadiidzaa; ái bigha ízisgo ánat'íi.

³ Dabintséda' Hérod John yiltsoodgo kiyist'oggo ha'ayikt'e' ni', Hérod bik'isn Philip bi'aa, Heródias holzeehíi bigha. ⁴ John gábihniidhíi bigha, Án doo bil na'aashgo ná goz'aa da. ⁵ Hérod John yizilhee hát'íi ndi, nnee lani yénaldzid lék'e, Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú na'iziidi daanzihíi bigha. ⁶ Hérod bil lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'inehíi Heródias bizhaazhé na'ilíhni' bi'na'at ilzhishgo, Hérod yil goyilshóó lék'e. ⁷ Áik'ehgo Hérod bit'a dahdidilnihgo gáyihniid, Dant'éhéta shíhónkeedíi naa nshné'. ⁸ Áik'ehgo na'ilíhni' báá ábihniigo, Hérod gáyihniid, Bena'ikaahíi biká' John Baptize ágole'íi bitsits'in dahs'aa go shaa nkáah. ⁹ Nant'anhíi doo bil gozhóó da, áidá' bit'a dahdidilnih n'íi bigha, la'íi nnee yil da'iyaa'íi bigha, Baa daanohkaah, nii lék'e. ¹⁰ Ákú il'aago, ha'ána'ilka' yune' John bitsits'in nadain'aa. ¹¹ Áidí' bena'ikaahíi bee bitsits'in ha'ádaiskaago na'ilíhni' yaa yinkáá: áidí' báá yaa nainkáá. ¹² John bitsilke'yu akú hikaigo bits'íhíi nádaidnitiigo, lehdaisti, áidí' Jesus yaa hikaigo yil nadaagosni'.

¹³ Jesus díi ya'ikonziidá' dasahn bil o'íéel, doo hadín nagháa dayú: áidá' nnee Jesus oyááhíi ya'ikodaanzidá' il'anigo kih nagozníidí' dani' biké' nádesaa. ¹⁴ Jesus akú nyáadá', nnee lágógo yo'íi, ái yaa daach'oba'go, daanhihíi nádaayilziih.

¹⁵ K'ad o'í'aahgo bitsilke'yu baa hikai, gádaaniigo, Kú doo hadín gólíi da, k'ad o'í'aahzhí' goldoh; áik'ehgo nneehíi dahayú gotahyú nádaadn'áá, idán nádaayihiihyú. ¹⁶ Doo nádikáh bik'eh da; nohwíigo bá da'dohné', nii, Jesus. ¹⁷ Bitsilke'yuhíi, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá hik'e lóg dánakiyé bilgo nadaahii'né', daabihii. ¹⁸ Ái shaa daanohné', daabihii, Jesus. ¹⁹ Nnee dawa, Ni'yú t'oh biká' dinohbi'ih, yihniidá' bán dijolé ashdla'ihíi hik'e lóg nakihíi bilgo náidnne'go hadag déz'íiigo ya'ihenziigo oskaadi' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', ái nnee dawa yitada'iznii. ²⁰ Áígee nnee dawa da'iyaa'go náda'isdíid lék'e: áidí' ch'ékaadíi táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaizehlaa. ²¹ Chagháshé hik'e isdzané doo bil otago da, dá nnee zhágo ashdladn doo náhóltagyú áholáni shí da'iyaa.

²² Áidí' Jesus bitsilke'yu gáyihni, Tsina'eekíi behohkáh, shádhíyú nohwil ido'éel hanaayú, shíi nnee nádohkáh, bildishniidá'. ²³ Nnee nádohkáh yihniidá', dasahndi wá'yú óyáá, okaahyú: o'í'ááyú akú dasahndi nagháa lék'e. ²⁴ Áidá' tsina'eekíi tú ihni'yú hi'olyú tú nádidáhíi nabihinaa lék'e: bidázhí' nyolhíi bigha. ²⁵ Doo hwahá ha'í'aah dayú Jesus bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo. ²⁶ Tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabihsaa'go, tsídaadolyizgo, Ch'iidn át'íi, daaniigo nádaaldzidyú daadilwosh. ²⁷ Dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwil daagohóó le'; shíi ásh'íi; doo nédaaldzid da, daabihii lék'e. ²⁸ Peter gábihni, SheBik'ehni, da'anii ánt'íi'gyúgo, Tú biká' shich'í' nnáh, shihni. ²⁹ Jesus, Yushdé', bihii. Áidí' Peter tsina'eekíi biyi'dí' góda ch'eyáágo Jesus yich'í' tú yiká' deyaa lék'e. ³⁰ Áidá' Peter adíid nyolgo yígolsíidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehni, hasdáshilteeh, niigo. ³¹ Dagoshch'í' Jesus bich'í' dahdidilniidá' yiltsoodgo gábihni, Ni'odla' lantsoh ayáhá, hant'é bigha nil nagoki? ³² Áidí' tsina'eekíi yi'yi' onát'aazhdá' nyolíi isht'idedzaa. ³³ Tsina'eekíi yi'yi' naháztánihi' Jesus daayokaah lék'e, Da'anii Bik'ehgo'ihina'na' biYe' níini laa, daayihniigo.

³⁴ Hanaayú bił nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ Nnee áígee daagolíníi Jesus ya'ikodaanzíidá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihíi dawa baa daayihesnił; ³⁶ Nidiyágé bidá'yú zhá ndi bedaadenolñih, daabiñiigo nádaabokqah: dawa bedaadelñiíhí nádaabi'dilziih lèk'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus yaa hikai, gádaayihniigo, ² Hant'é bigha nitsilke'yú ilk'idá' nnee yánazii n'íi yendaago'aahíi doo yikísk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonksigo táda'digisé da'iyaa. ³ Jesus gádaabiñii, Nohwíi hant'é bigha ilk'idá' nnee ye'ádaaniihíi zhá daahonohta'go Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi doo bikísk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ díi k'ehgo gos'aa, Nitaa hik'e nimaa dinksi, nii: la'íi, Hadín bitaa dagohíi báq yati' yee yokáahíi zideego bá goz'aa. ⁵ Áidá' nohwihíi gádaadohñii, Hadín bitaa dagohíi báq, Nt'éhéta naa nshné' doleeł n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné', yihniihíi; ⁶ La'íi bitaa, báq bilgo doo yidnkxi da ndihíi, da'áik'eh nkt'éé, daabikdohñii. Áik'ehgo ilk'idá' nnee yendaagos'aaníi bee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi doo nt'égo ádaanołxi da. ⁷ Nohwíi, nnee nzhóni ádaadoł'iinií, Esáias da'aniigo dabintsé nohwaa nagolñi' lèk'e, gániiigo, ⁸ Díi nneehíi dáyati' zhá yee alhánégo shit'ah daanlii, dáyati' zhá yee daashidnkxi, áidá' bijíi yee doo daashidnkxi da. ⁹ Daashokqah ndi ch'éh ádaat'ii, nnee yegos'aaníi zhá yee ilch'idaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee láni yushdé' daayihniidá' gádaayihñii, Shídaayelts'áago bídaagonoł'aah. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíi doo ncho'go kodilteeh da; áidá' kozé'dí' behagohigháhíi zhá ncho'go kodilteehi at'éé. ¹² Áidí' bitsilke'yu baa hikaigo Jesus gádaayihñii, Ái ánniíhíi Phárisees daanlíni daidezts'aaago doo bił daanzhoqo dahíi bígonksí née? ¹³ Áidí' gáyihñii, K'edolzaahíi dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahn doo k'eidnláá dahíi hi'nizh doleeł. ¹⁴ Ch'ik'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: nnee biñáá ádaagodiníi la' biñáá ádaagodini lolqosíi k'ehgo ádaat'ee. Biñáá ágodiníi la' biñáá ágodini lolqosyúgo, da'íla o'í'án yuyaa ołkdeel. ¹⁵ Peter gábiñii, Ich'ígon'aaago nagosíñni'íi nohwil ch'í'nah ánlé'. ¹⁶ Jesus gádaabiñii, Ya' nohwíi aldó' t'ah doo nohwil ídaagozi da née? ¹⁷ Ya' doo hwahá bídaagonołsijhda, hadíi kozé' yune' be'ogohigháhíi kobidyú bendaagowa', áidí' nláhyú bech'íghigháh? ¹⁸ Hadíi kozé'dí' behagohigháhíi kojíidí' behagohigháhi at'éé; ái ncho'go kodilteehi at'éé. ¹⁹ Ncho'go natsíikeesíi, izideehíi, nant'í' na'idaahíi, iké' na'idaahíi, ich'in'ijhíi, lé'ilchoogo ánách'it'ijhíi, ncho'go yách'ilti'íi, díi dawa kojíidí' behagohigháhi at'éé. ²⁰ Ái ncho'go daakodihniiki at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyaañii doo ncho'go kodilteehi at'éé da.

²¹ Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíi biñayú óyáá. ²² Isdzán áizhi' golíni, Cánáan hat'i'íi nlíni, baa nyáago gábiñii, ShiNant'a', David biYe' níni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhnií góyéego bich'í' nagowaa, ch'iidn biyi' golíigo. ²³ Da'ágát'éé ndi doo yich'í' hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabiñiigo, Yúwehyú nádñ'áá; án nohwiké' dilwoshgo anádaal. ²⁴ Jesus gáníi, Israel hat'i'íi bitahyú nnee dibelji ch'a'onehesdee'híi k'ehgo ádaat'eehíi zhá bigha niyáá. ²⁵ Áidí' isdzánhíi biyahzhi' hayaa adzaago bokaaqahgo gábiñii, ShiNant'a', shich'onñii. ²⁶ Jesus gábiñii, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánábildo'niid, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool nnee bibiká'idané biká'dí' nanihidéhíi, gósé daayiyaa. ²⁸ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, dážho ni'odla' golji lá! Dá hánt'ijhíi k'ehgo ná lalne' doleeł. Áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé nkt'éé násdlii. ²⁹ Jesus dahnadiidzaago túsikaaníi Gálilee holzéhi bit'ahyú nyáá; áidí' dziłyú óyáago akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo alch'idé baa náñksáago, nnee doo nakai dahíi, biñáá ádaagodiníi, doo yadaakti' dahíi, baa dahnagoz'aaníi, la'íi ik'e'an ląago, Jesus dées'eezgee ndaiheznilgo nádaailziih: ³¹ Ái bigha nnee íla'at'éehíi nnee doo yadaakti' da n'íi yadaakti'go nádaasdljigo daayiktsaaqo, la'íi baa

dahnagoz'aa n'íi nkt'éé nádaasdljigo, doo nadaakai da n'íi nkt'éégo nakai nádaasdljigo, bináá ádaagodih n'íi bináá nádaagosdljigo daayiltsaago bił díyadaagot'ee: áik'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo'ihinań daayokaqahíi ya'ihédaanzj lək'e.

³² Áídí' Jesus bitsilke'yu yushdé' daayihniidá' gáyihni, Díi nnee shaa nántsááhíi baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskaq, k'adíi doo nt'é daiyaq da: doo dá shiná' nádaadish'aa hasht'íi da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shiná' yik'e odaatlizh. ³³ Bitsilke'yu gádaabihni, Da'igoljige hadi' bán díi nnee doo alch'idé dahíi bá daan'négo nádaadihii'né? ³⁴ Bán dijolé da'kwíi nadaahné', daabihni, Jesus. Gosts'idi, la'íi lóg alts'íséhi ayáhágo bilgo, daabihni. ³⁵ Áígee nneehíi, Ni'yú dinohbih, daayihni. ³⁶ Bán dijolé gosts'idihíi, lógíi bilgo náidnne'go ya'ihénzigo oskaqadí' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné'go nnee yitada'izni. ³⁷ Dawa da'iyáago náda'isdjíd lək'e: áídí' ch'ékaadíi táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádahezlaa. ³⁸ Isdzané hik'e chagháshé doo bił otago da, dá nnee zhágo djídn doo náhóltagyú áhołani shj da'iyáq. ³⁹ Áídí' nnee baa nántsáq n'íi onádaihes'a'dá', bhiíi ni' Mágdala golzeehíi binaayú bił o'í'éél.

16

¹ Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzigo, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígóziníi nohwil ch'í'nah árle', daabihni lək'e. ² Jesus gádaabihni, O'iaahgee gádaadohni dák'eh, Gonł'éé doleeł laq ko: yaak'os lichihíi be'ígózi. ³ Áídá' t'ahbidá' gádaadohni dák'eh, Dégóchq'go o'iaah laq: yaak'os lichigo dábégódzidgo bił hayilkááhíi be'ígózi. Nohwíi nnee nzhóni ádaagono'íini, yáa daane'jigo hago ágonéhíi bídaagono'sj; áídá' k'ad ágonéhíi doo bídaagono'sj da. ⁴ Nchq'go ádaat'éhi nant'j' nakaihi daalinolt'jhi godiyihgo be'ígóziníi yiká daadéz'j; áídá' be'ígóziníi doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'j' be'ígózih alzaahíi zhá. Áídá' Jesus bits'q' dahnasdzaa. ⁵ Jesus bitsilke'yu hanaazhí' bił naná'diz'eeldá', bán yínadaasnah lək'e. ⁶ Jesus gádaabihni, Bán benilzoolé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyéehíi, baa daagonohsaq, ni. ⁷ Bitsilke'yu ilch'j' yadaakti'go gádaani, Bán doo daasii'né' dahíi bigha aníi. ⁸ Jesus ádaanihíi yígólsigo gábihni, Nohwíi nohwi'odla' da'ayáhahi, hant'é bigha bán doo daasooné' dahi baa ilch'j' yadaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bídaagono'sjih da? Bán dijolé ashdlá'i nnee ashdladn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíi da'kwíi táts'aa bik'ehgo nádaahesoolaa n'íi, ya' doo binádaa'niih da née? ¹⁰ Lah aldó' bán dijolé gosts'idi, nnee djídn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíi da'kwíi táts'aa bik'ehgo nádaahesoolaa n'íi, ya' doo binádaa'niih da née? ¹¹ Nt'é bigha doo nohwil ídaagozi da? Bán benilzoolé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyéehíi baa daagonohsaq, nohwildéniidíi, bán doo baa yashti'go ádishni da. ¹² Bitsilke'yu ánita yidaago'sjid, Bán benilzoolé baa daagonohsaq, doo niigo aníi da, áídá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagog'éégo ilch'ídaago'aahíi baa daagonohsaq, niigo aníi lək'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philippi golzéhi binaayú nyáágo bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyihni, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee hadín nshj daashihni? ¹⁴ Bitsilke'yu gádaabihni, La', John, Baptize ágo'j' n'íi át'j', daanihni; la'ihíi, Elías at'j'; la'ihíi Jeremías; dagohíi Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi n'íi át'j' daanihni. ¹⁵ Jesus gánábildo'niid, Nohwíi nohwich'j'yúgohíi, hadín át'j' daashidohni? ¹⁶ Simon Peter gábihni, Ni Christ ant'j', Bik'ehgo'ihinań hináhi biYe'. ¹⁷ Jesus gábihni, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhq' le': its'í hik'e dił níni doo nił ch'í'nah áyílaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn zhá nił ch'í'nah áyílaago ádiniid. ¹⁸ La'íi gánidishni, Ni Peter honléhi, daashodlaaníi kih ágoch'ile'híi k'ehgo díi tséehíi biká' yisht'j; áik'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíi doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'aaníi bá be'igeqesé naa nshni: áik'ehgo nt'éhéta ni'godzán biká' lesint'ooníi yaaká'yú aldó' lest'q' doleeł; nt'éhéta ni'godzán

biká' k'e'íin'aahíi yaaká'yú ałdó' k'e'dot'aah doleel. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Shíi Jesus, Christ nshkíiníi hadín bíl nadaagolnii' hela'.

²¹ Áidí' godezt'i'go Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazíni, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi biniidaagodnle'íi, la'íi bidizideedí' taagi jii hileehgo naadiidáhíi dahkodá' bitsilke'yu yil na daagolnii'go nkegonyaa. ²² Peter t'aqzhí' bich'i' hananádziigo gáníi, SheBik'ehń, díi nits'á'zhí' begoz'aq le': nich'i' begolne' hela'. ²³ Jesus t'aqzhí' adzaago Peter yich'i' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhí' ánn'e': ni shil godnkísh: Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesíi k'ehgo doo natsínkees da laq, nnee binatsekeesíi zhá bee natsínkees, bilnii.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Dahadín shiké' dahdigháh hát'ıyúgo, ídaayo'nahdá' bitsilma'áhi dahyidotııhgo shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bíl goyéehíi, ái bits'á' da'ilíi hileeh: áidá' dahadín ídaayis'nahgo shíi shigha bi'ihí'na' da'ilíi silii'ıi, án ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hınaa doo. ²⁶ Ni'godzán dágoz'aq nt'éego ch'ist'ııd'á' koyi'siziiníi da'ilíi silii'yúgo, ái hant'é bits'á'dí' ch'it'ııh? Dagohíi koyi'siziiníi hant'é bidená nch'iné'? ²⁷ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shiTaa bits'á'idindláádíi bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníi bíl nánshkáh; áígee nnee da'á daantııgee ánat'ııdíi dávik'ehgo bich'i' nadi'ish'nił. ²⁸ Da'anii gánohwıłdishnii, Kúgee nadaaziiníi la' dá doo da'itsaahíi dailiihé shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'an nshııgo náshdaalgo daashıltsaago zhá.

17

¹ Áidí' gostán iskaqgee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíi, bílgo Jesus dasahndi yil okai lék'e, dził n'áayú. ² Áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołıh silii: binii bik'ina'didlaad silii, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíi ligai silii, idindláádhíi k'ehgo. ³ Nt'éego áígee Moses hik'e Elías bíl daanliigo silii, Jesus yil yádaakti'go. ⁴ Peter Jesus gáyilnii, NohweBik'ehń, kú nkaihíi nohwá nzhq: hant'ııyúgo dzaqgee t'ohdahskán taago ádaagohıidle'; la' ni ná, la'ihíi Moses bá, la'ihíi Elías bá. ⁵ T'ah yałti'go áígee yaak'os dázhq bits'á'idindládi biká' dahiyaa: nt'éego yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'aq gánııgo, Díinko shiYe' shil nzhóni, baa shil gozhóni; án hodaayołts'aq. ⁶ Díi daidezts'aqgo Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, ndaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáago bedaadesniigo gádaabilnii, Daohsııh, doo ndaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'ıı hik'e nnee doo la' dadá' Jesus zhá daayo'ıı. ⁹ Dzilđi' hayaa nákahdá' Jesus gádaabilnii, Daahoktsaq n'ıi hadín bíl nadaagolnii' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dasitsáđdí' naadisdzaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabıdaadıkidgo gádaabilnii, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi? ¹¹ Jesus gádaabilnii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ılch'i'nádaidle'. ¹² Áidá' gánohwıłdishnii, Elías ılk'ıd'á' nyáa, ndi doo bıdaagoch'ıłsı da ni', áidá' dá hádaach'it'ııyú ánadaach'ol'ııł lék'e. Ái k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ałdó' ádaashich'idoliıł. ¹³ John, Baptize ágol'ıı n'ıi, áyılııgo bitsilke'yu yıdaagolııđ.

¹⁴ Nnee láago ıla'at'ééhíi yaa hikaigo nnee la' Jesus yaa nyáago yich'i' hilzhiizhgo gábilnii, ¹⁵ ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátıshgo goyéego bich'i' nagowaa: lahgee kq' yeh naká', lahgeehíi tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bíl ni'ááz ndi doo hagot'éego ılch'i' ánadaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabilnii, Nohwi'odla' édaadıhgo, dánohwıı zhá daanohwik'ehgo daalinoł'ııhıı, dahosahzhı' nohwıł nahashtáq? Dahosahzhı' laq nohwıdag ánsht'ee? Yushdé' niye' shich'i' bíl nn'áash. ¹⁸ Jesus ch'ıidn nłdzilgo yich'i' hadziigo ishkiiníi yiyi'dí' háyáa: áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee nt'éé nısdıı. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Nééhíi hant'é bigha doo hadaandzód da lán? daabilnii lék'e. ²⁰ Jesus gádaabilnii, Nohwi'odla' da'ayáháhıı bigha: da'anii gádaanohwıłdishnii, Nohwi'odla' mustard biyígé ga'at'éé ndi, díi dziłıı bich'i' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'náh,

daabil̄doh̄niiyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaa'j̄i da doleeł. ²¹ Áídá' díi ga'at'éhihíí dásh̄n̄á' da'ch'okaq̄ahgo zh̄á habidi'nedzódih̄i at'éé.

²² Gálilee golzeegee naháztaq̄adá' Jesus bitsilke'yu gádaayih̄nii, Shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, shik'edaann̄ihíi bilák'e shi'dolteel. ²³ Daashizil̄heedá' taagi j̄i hileehgo naadishdáh, n̄ii. Ái bigh̄a bitsilke'yu bijíi daann̄ih̄i l̄ék'e.

²⁴ Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich'j̄i nada'ch'in̄ihíi Peter yaa hikaigo, Ya' nilch'ígó'aahíi naná'i'n̄ihíi nayin̄iil̄ n̄ee? daabil̄n̄ii. ²⁵ Peter, Ha'oh, n̄ii. K̄ih̄ yuñe' oyáágo Jesus ntsé bich'j̄i hadziigo gábil̄n̄ii, Hagot'éégo baa natsínkees, Simon? Ni'gosdzán biká' ízigo nant'án daanliiníi, hadín tax dagohíi tribute bich'j̄i nayin̄iil̄? Ya' dabíi bichagháshéhíi n̄ee, dagohíi nanidí' nakaihíi n̄ee? ²⁶ Peter, Nanidí' nakaihíi, n̄ii. Jesus gánábil̄do'n̄iid, Áík'ehgo bichagháshé doo nada'hin̄iil̄ da. ²⁷ Da'ágát'éé ndi, doo hadaash-kee da doleehíi bigh̄a, túsikaq̄ayú n̄n̄áh, lóg behahidleeihíi táyi' ołdeelgo, lóg dantsé hánlee'íi bizé' il̄ts'á' ánle'; ákón̄e' zhaali siné'ihíi hanné'go tribute bich'j̄i nada'ch'in̄ihíi shíi shá la'íi ni ná bich'j̄i nahin̄iil̄.

18

¹ Áídá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabil̄n̄ii, Yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú hadín itisgo n̄lii? ² Áík'ehgo Jesus chagháshé al̄ts'íséhi dała'á yushd̄e' yil̄niigo, bit'ahdí' dahyinesdaago, ³ Gáníi, Da'aniigo gánohwıldishn̄ii, Nohwinch̄o'íi bits'á'zh̄i' ádaah̄ne'go chagháshé al̄ts'íséhi k'ehgo ádaadohdle'yúgo zh̄á yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee daanliiníi itah hohleeh. ⁴ Dahadín díi chagháshéhíi k'ehgo ídaagoch'iyolba'íi, yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú da'án itis n̄lii. ⁵ Dahadín shizh̄i'íi binkáayú chagháshé díi ga'at'ééhíi náidn̄t̄ij̄yúgo, shíi n̄ashidn̄t̄ini at'éé. ⁶ Dahadín díi doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodlaq̄ahíi dała'á nch̄o'go at'j̄iigo áile'íi, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'q̄oogo túnteel beh hilt'e'go tú yil̄ didziihgo bá nzh̄oq̄ doleeł ni'.

⁷ Ni'gosdzán biká' n̄nee nakón̄taahíi bá góyéé doleeł: nakódintaahíi dá begol̄neh go'j̄i; áídá' hadín na'intaahíi bá góyéé doleeł! ⁸ Áík'ehgo nigan dagohíi n̄ikee nch̄o'go ánát'j̄iil̄ án̄is̄j̄yúgo, nadn̄l̄geeshgo yó'ok̄e': doo hagot'éégo nann̄aa da ndi, nits'í lahzh̄i' ádīh̄ ndi dahazh̄i' ihi'n̄aahíi biyi' onn̄áhgo doo hago'at'éé da, áídá' nigan nakigo hik'e n̄ikee nakigo k̄o' dahazh̄i' diltk̄i'íi biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzh̄oq̄ da. ⁹ Niñáá nch̄o'go ánát'j̄iil̄ án̄is̄j̄yúgo, ha'aahgo yó'ok̄e': niñáá dała'á ádīh̄ ndi dahazh̄i' ihi'n̄aahíi biyi' onn̄áhgo doo hago'at'éé da, áídá' niñáá nakigo ch'iidn̄ bik̄o' diltk̄i' biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzh̄oq̄ da. ¹⁰ Ídaa daagonohdzaq̄, díi doo ízigo ádaat'ee dahíi la' doo daach'oh̄laa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ih̄i'nañ binadaal'a'á binádaadéz'iinihíi, shi-Taa yaaká'yú dahsdaahn̄ biniizh̄i' dahazh̄i' daabineł'j̄i, nohwıldishn̄ii. ¹¹ Shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, ch'a'onehesdeehíi hasdáhishn̄iil̄híi bigh̄a niyáá. ¹² Díi hagot'éégo baa natsídaahkees? N̄nee bidibel̄j̄i dała'á gonenadín gol̄j̄idá' dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áihíi dákú nyin̄iil̄dá' dzilyú ch'a'oyáá n'íi hantaa gá? ¹³ Da'aniigo gádaanohwıldishn̄ii, Náidn̄t̄ij̄yúgo ngost'ádin ngost'ái doo hak'i ch'a'okai dahíi dawa bitisgo náid n̄tiiníi yaa bil̄ gozh̄oq̄. ¹⁴ Áík'ehgo shi-Taa yaaká'yú dahsdaahn̄ díi doo ízigo ádaat'ee dahíi dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'j̄i da.

¹⁵ Nik'isn̄ nich'j̄i nch̄o'go adzaayúgo, bich'j̄i n̄n̄áhgo bi'at'e'íi dasahndi bee bich'j̄i yán̄t̄i': nidits'agyúgo, nik'isn̄ hosín̄báni at'éé. ¹⁶ Áídá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíi naki bil̄go bich'j̄i bil̄ nkáh, áík'ehgo naki dagohíi taagi hilt'eego bináál̄ bee yá'iti'íi da'aniigo bee bigóz̄i doleeł. ¹⁷ Díi ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ih̄i'nañ daayodlaaníi ha'ánátséhyú baa nagol̄n̄i': ái ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew n̄lii dahíi, tax bich'j̄i nahi'n̄iil̄ k'ehgo baa natsínkees doleeł. ¹⁸ Da'aniigo gádaanohwıldishn̄ii, Nt'éhéta ni'gosdzán biká' lédaasok̄t'q̄ohíi yaaká'yú al̄dó' l̄est'q̄o doleeł; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'éda'so'aahíi

yaaká'yú áldó' k'e'do't'aah doleeł. ¹⁹ Gánánohwĩdsh'ñii, Naki doł't'eego ni'gospdzán biká' nt'éhéta dała' haht'jĩ lėk'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn nohwá áile'. ²⁰ Dahayú naki dagohíi taagi hilt'eego shizhi' yee da'okąąhgo íla'at'éeyúgo, áígee ihń'gee shíi nshjĩ.

²¹ Peter baa nyáágo gábilñii, SheBik'ehń, shik'isn shich'j' dənchọ'go ánát'jĩlyúgo, da'kwiidnshą' baa nágodinsh'aah, gots'idn née? ²² Jesus gábilñii, Gots'idn doo nĩkdishñii da, ndi gots'idinhíi gots'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní nant'án bánada'iziidíi baa hadaaz'aahíi ilk'ídaagodĩdọh hádaat'jĩhíi k'ehgo at'éé. ²⁴ Yołtag nkegonyaagee, bána'iziidíi ła' gonenan' doo náhóltagyú talents golzeego baa ha'áahi baa híl'a'. ²⁵ Doo hagog'éego na'ĩnił dahíi bighą, Díi nneehíi, bi'aahíi, hik'e bichągháshéhíi, ła'íi dawa bíyééhíi bilgo nahoníih, áí bee shich'j' nanáhó'ńił, ñiigo bánong'ąą, binant'a'. ²⁶ Áík'ehgo bána'iziidíi bich'j' hayaa adzaago nábokąąhgo, Shinant'a', ntsé nt'ah, ąął nich'j' na'ishñił ndi at'éé, bilñii. ²⁷ Áík'ehgo binant'a'íi baa ch'oba'go, Doo shich'j' na'ĩnił da ndi nzhọ, bilñiigo nanábines'jĩd. ²⁸ Áídá' án ch'ínyáágo ła' yil na'iziidíi, dała'á gonenadín pence golzeego baa hayil'áhi, yiltsą: án yizidnłtsoodgo, Shaa hán'Paahíi shich'j' nanáhí'ńił, yilñii. ²⁹ Yil na'iziidíi bich'j' hayaa adzaago nábokąąhgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'j' na'ishñił ndi at'éé, bilñii. ³⁰ Ndi, Dah, ñiigo ha'áyilt'e', baa ha'áahíi na'hazñilzhj'. ³¹ ła' yil nada'iziidíi daabiltsąągo doo bil daagozhó dago díi ágodzaahíi dawa binant'a' yil nadaagosñi'. ³² Áídí' binant'a'íi biká'il'aadgo gábilñii, Ni shána'izidíi dązhó nchọ' ląą, ni shaa hán'áhi doo shich'j' nanáhí'ńił da ndi nzhọ, nĩkdeñiid ni', náshonkąąhgo: ³³ Áík'ehgo ni áldó' bil na'izidíi baa ch'onba' le'at'éhi, shíi naa ch'osibáadhíi k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'áná'ilka' yune' obił'a' biniigodilñéhgo, baa ha'áahíi dawa nanáyihezñilzhj'. ³⁵ Díi k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn ádaanohwile', doo nohwijíidí' nohwik'isn nohwich'j' nchọ'go at'ééhíi bighą baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díi ąął yee nyánłti'dá' Gálileedí' dahnyaa lėk'e, ni' Judéa golzeeyú, túnlíinií Jórdan holzėhi bitisyú nyáá; ² Áígee nnee biké' nánłtsąągo nádaayilziih lėk'e.

³ Phárisees daanlíni áldó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabilñii, Ya' nnee hant'éhéta bighą bi'aa yil ilk'ínát'aashgo goz'ąą née? ⁴ Jesus gádaabilñii, Ya' díi doo hwahá daa-hohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań nnee áyílaahn, nnee ła'íi isdzán áyílaa lėk'e, ⁵ Gáníigo, Díi bighą nnee bitaa hik'e bąą yits'ą'gháhgo bi'aa yil nlij doleeł: áí naki n'íi dała'á nádodleeł. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á siljĩ. Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nań layinlááhíi, dahadínłta ilk'iyólėh hela'. ⁷ Phárisees gádaabilñii, Ágát'éédá', nt'é bighą naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíi layile'go isdzánhíi yil ilk'ínát'aashgo Moses ngon'ąą lán gá? ⁸ Jesus gádaabilñii, Moses nohwijíi daant'izíi bighą nohwí'aa bil ilk'ínát'aashgo nohwá ngon'ąą lėk'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágągot'ee da ni'. ⁹ Shíi gádaanohwĩdshñii, Hadín bi'aa doo nnee ła' yil nant'j' na'aash dadá', yil ilk'ínát'aazhdá' yil naná'ńááyúgo nant'j' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nnááyúgo, án áldó' nant'j' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabilñii, Na'i'neehíi ágát'éeyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhọ. ¹¹ Jesus gádaabilñii, Doo nnee dawa díi yídaanel'ąą da, hadíi ye'at'éé doleełgo baa daadest'aaníi zhą. ¹² Nnee ła' doo nnádaaksé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áídá' ła'íi doo nnádaaksé' dago ádaalne': ła'íi dabíi hádaat'jĩgo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'ąąhíi bighą doo nnádaaksé' da. Hadín díi yinel'aaníi ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus chągháshé alts'ísėhi baa bil nch'ihezkaí lėk'e, yiká' ndaadilñiihgo yá okąąh daabich'o'ńiigo: áídá' bitsilke'yu Doo ágádaht'jĩ da, daakoñii. ¹⁴ Áídá' Jesus gáníi,

Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'áazhí' daahínóhta' da; bíí ga'adaat'eehíí yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlií. ¹⁵ Chagháshé aal yiká' ndaadesniihdá' onádzaa.

¹⁶ Nt'éégo nnee la' Jesus yaa nyáágo gáyihni, Ich'ígó'aahíí nkt'éhi nílinihi, hago laa nkt'éhi áshne'go ihi'naa doo ngonel'aa dahíí yaaká'yú bee hinshnaa doleel? ¹⁷ Jesus gábihni, Nt'é bigha nkt'éhi shihni? Doo hadín nkt'éé da go'íí, da'á zhá, Bik'ehgo'ihí'na' zhá: áidá' ihi'naa nkt'éhi biyi' onnáh hánt'íyúgo, Bik'ehgo'ihí'na' yegos'aaníí bikísk'eh ánt'ee le'. ¹⁸ Daat'éhíhíí? nii. Jesus gábihni, Doo ich'izilhee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'íih da, Doo lé' ch'ilchoo da, ¹⁹ Kotaa hik'e komaa ch'idnłsı: la'íí, Kot'ahd'í' gólínií kol nzhoo, dakíí ídıl ch'ijoohíí k'ehgo. ²⁰ Nnee áníí nagháhihíí gábihni, Ánists'ísédí' godezt'í'go díí dawa be'ansht'ee: áidá' nt'é zháshá' doo be'ansht'ee da? ²¹ Jesus gábihni, Nzhoo nleeh hánt'íyúgo, tí'i, dawahá níyééhíí naa nahonihgo zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'iníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílını níyéé doleel: áid'í' yushdé' shiké' dahsinnáh. ²² Áidá' nnee áníí nagháhihíí díí yidezts'aadá', doo bíł gozhóó dago onádzaa: dázhó háldzilhíí bigha.

²³ Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Da'aniigo gánohwıldishni, Nnee háldzili yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo bá nyee. ²⁴ Gánadaanohwıldish'ni, Líí bighán ha'i'áhíí bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háldzilíí Bik'ehgo'ihí'na' bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁵ Bitsilke'yu díí daidezts'aadá' bíł díyadaagot'eego gádaanii, Áidá' hadín zhá hasdáb'í' dilteeh? ²⁶ Jesus daabine'í'igo gáníí, Nneehíí áí doo layole' at'éé da go'íí; Bik'ehgo'ihí'na' zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁷ Peter gábihni, Isaa, nohwíyéé dawa bits'á' dahdihikaidá' níké' dahsiikai ni': áígee nt'é nohwich'í' nahí'niil? ²⁸ Jesus gádaabihni, Da'aniigo gánohwıldishni, Dawa ánidégo ánálzaago, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindláadíí biká' dahsidaago, nohwíí shiké' nahkaihíí aldo' nant'án biká' dahsdáhá nakits'adah biká' dahnahísóotaa doleel, Israel nakits'adah hat'í'í yaa yádaakti'go. ²⁹ Dahadíí bigowa, bik'isyú, bilahkiyú, bitaa, báá, bí'aa, bichagháshé, dagohíí bini' shizhi'híí bigha yits'á' dahnyaahíí, da'á gonenadín ánáhołaaago baa det'aahi at'éé, la'íí ihi'naa doo ngonel'aa dahíí yee hi'naa doleel, yaaká'yú. ³⁰ Áidá' láágo dantsé daanlií n'íí iké'yú doleel; la'íí iké'yú daanlií n'íí dantsé doleel.

20

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nnee dahts'aa hentíinií bíyéé gólíni dázhó t'ahbiyú bánada'iziidíí hantaayú dahiyaa. ² Nnee bánada'iziidíí penny yich'í' na'iniiigo yágon'aadá' bidahts'aa hentíiyú odais'a'. ³ Ngost'ái bik'ehenkéézyú shí onanádzaago na'hinih nagoz'aayú la' daazhógo nadaazíigo yiltsaaago, ⁴ Gádaayihni, Nohwíí aldo' shidahts'aa hentíiyú dohkáh, dá bik'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'éé. Áik'ehgo áí aldo' ákú okai. ⁵ Isk'áhnyáayú la'íí taagi bik'ehenkéézyú shí onanádzaago da'ágánánádzaa. ⁶ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí onanádzaago ákú la' daazhógo nadaazíigo náyiltsaa, Hant'é bigha daazhógo nasozíigo o'í'áá? yihni. ⁷ Doo hadín na'idziid nohwaidí'aah dahíí bigha, daabihni. Nohwíí aldo' shidahts'aa hentíiyú dohkáh, yihni. Dábik'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'éé. ⁸ O'í'áayú dahts'aa hentíinií bíyééhíí bik'ehgo na'idziidi gáyihni, Shánada'iziidíí bich'í' ádaanniigo bich'í' nada'hiniil, da'íké'yú náda'nziidíí ntsé, áidá' dantsé náda'nziidíí iké'yú. ⁹ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí náda'nziid n'íí ákú hikaigo da'á ntíigo penny bich'í' nahas'nil. ¹⁰ Dantsé náda'nziid n'íí ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahí'niil, daanzi lək'e; da'ágát'éé ndi da'á ntíigo penny zhá bich'í' nahas'nil. ¹¹ Díí bich'í' nahas'nilhíí bigha nnee bidahts'aa gólínií yída'iltahgo, ¹² Gádaabihni, Da'ádn lédihikeezhí' nada'iziid n'íí néé bíł dálekt'eego nohwich'í' nahánnil, néé gozdogyú nyeeo nada'idziidgo o'í'áá. ¹³ Nant'ánhíí na'iziidíí la' gáyihni, Shit'eké, doo hagog'éégo nich'í' natseskees da: penny nich'í' nadihishniil, nildishniigo, da'áígee nił nzhoo ni' ya'?

¹⁴ Nich'í' na'henilihíí nádnné'go nádndáh: díí iké'yú na'nziidíí án aldó' nich'í' na'hánnilhíí k'ehgo bich'í' na'hishñiil. ¹⁵ Dashíí shíyééhíí dashíí hásh't'íyú ánásh'íilgo, áí doo shá goz'aá da née? Ya' nil nñii née, nht'éégo ánsht'eehíí bigha? ¹⁶ Áík'ehgo iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel, la'íí dantsé daanlii n'íí iké'yú doleel: láágo yiká ádaanniid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

¹⁷ Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsilke'yu yil hikaahgo k'ihzhí' yil nikaigo gádaayiñii, ¹⁸ Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ik'híhi bilgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'aah doleel, ¹⁹ Áídí' doo Jews daanlii dahíí yaa daashiltéehgo shaa daadloh doo, hashída'ik'tsaas doo, áídí' tsj'ina'áhi bídaashiikaigo daashizilhee doleel: áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

²⁰ Zébedee bichagháshé bááhíí binne'híí Jesus yaa yil hikaigo yich'í' daahilzhi-izh, nahídóshkid nzigo. ²¹ Nt'é hánt'íí gá? bilñii, Jesus. Isdzán gábilñii, Nant'án sínlíigo dahnándaago díí shinne'yu nakihíí la' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleelgo, la'íí ni'eshganzhinéé dahsdaa doleelgo bá ngon'aah. ²² Áídá' Jesus gádaabilñii, Nt'é biká hádaah't'iiníí doo bídaagonoksi da laa. Idee be'ishdlaahíí be'ohdlaago bínołdzil née, la'íí baptize be'áshi'dilne'íí bee baptize ánohwí'dilne'go bínołdzil née? Bínłdzil, daabilñii. ²³ Jesus gánábikdo'niid, Idee be'ishdlaahíí da'anii be'ohdlaa doleel, la'íí baptize áshi'dilne'íí da'anii bee baptize ánohwí'dilne' doleel: áídá' shigan dihe'nazhinéé dagohíí shi'eshganzhinéé sodaa doleelíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da, áí dahadíí shiTaa yágoz'aaníí zhá bágoz'áni at'éé. ²⁴ Ik'isyú nakihíí ádaanihíí Jesus bitsilke'yu gonenanhíí daidezts'aáda' doo bil daabik'eh da. ²⁵ Jesus bitsilke'yu íla'áyíílaago gádaayiñii, Doo Jews daanlii dahíí binadaant'a'íí isná ádaabiksiigo bá nadaant'aah, la'íí bitahyú nñee ízisgo ádaat'eehíí da'áníyú ádaat'íigo ádaabiksiigo bídaagonoksi. ²⁶ Áídá' nohwihíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadíí nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzihíí, án nohwá áí'íí le'; ²⁷ Nohwitahyú dahadíí nant'án nshíí le' nzihíí, án nohwá na'iziid le': ²⁸ Shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí nshíí ndi, doo hadíí shich'onñihíí bigha niyáá da, áídá' nñee bich'oshñiihíí bigha niyáá, shi'ihí'na'íí nñee láni bá nahishñiilhíí bigha niyáá. ²⁹ Jérikodí' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezaa.

³⁰ Nt'éégo nñee naki bináá ágodini intín bahyú sikee lék'e, áí Jesus higaalgo ya'ikodaanzíigo nádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' ílíni, nohwaa ch'onbáah, daaníigo nádaabokáah. ³¹ Nñee Jesus biké' náseehíí, Godnch'áad, daabilñniid: áídá' da'tiségo nanádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' ílíni, nohwaa ch'onbáah, daaníigo nanádaabokáah. ³² Jesus ninyáágo bich'í' ánniidgo, Nt'é nohwá áshle'go ádohñii? bilñii. ³³ NohwiNant'a', gohiit'íigo ánánohwidle', daabilñii. ³⁴ Jesus baa daach'osbaadgo bináá yedaadolñiihgo dagoshch'í' daago'íí nádaasdlíigo biké' dahish'aazh lék'e.

21

¹ Áídí' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeezhí', áí dził Olives holzéhi sí'aágee, áídí' Jesus bitsilke'yu naki oyi'a', ² Gáyíñiiigo, Tí'i, nohwádihyú gotahyú doh'aash, áígee dagoshch'í' túlgayé bizhaazhé bilgo dahst'qoogo baa noh'aash: áí k'eh'adgo shaa nánohlqos. ³ Nñee la' nt'éhéta nohwíñiiyúgo, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'íí, bíldohñiih; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohlqos. ⁴ Díí ánágot'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolnéhgo ánágot'íí, ⁵ Sion bizhaazhé bil nadaagoñi', Dín'íí, ízisgo niNant'a' ídaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'í' boghéel. ⁶ Áík'ehgo Jesus da'áníyú bitsilke'yu ádaadzaa, ⁷ Túlgayé, bizhaazhé bilgo, baa daizlqozgo bidiyágéhíí yiká' dahdaiheznildá' Jesus yiká' dainesdaa. ⁸ Nñee láágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lék'e; la'ihíí ch'il palm bits'adaaz'aahíí nadaayi-hilgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nñee bádih náseehíí, la'íí biké'dí' náseehíí daadilwoshgo

gádaañii, Hosánna, David biYe' nlíni: NohweBik'ehñ bizhi' yee higaalí ba'ihégoosini at'éé; da'itise goz'aqádí Hosánna. ¹⁰ Áídí' Jerúsalemyú nyáágo áígee daagolíní dawa, hago laa ágodzaa daanzigo, Díí hadín át'íí? daañii. ¹¹ Nnee biké' nátséelí gádaañii, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'íí, Názareshdí' nagháhi, áí Gálílee bigodesdzogíí biyí'dí'.

¹² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aqá yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'iníihi la'íí nada'ihñiihi ch'inihiyood, la'íí zhaali yiká' ikkáh ch'inádaiñiihí naz'aaní nanyihesgo', hawúcho baa nadaahiníihí biká'dah'sdáhá ałdó' nanyihesgo', ¹³ Gáyihniigo, Ágáníigo bek'e'eshchij, Shikihí kñh biyi' da'ch'okaqahí holzeego hojii doleek; áídá' nohwihíí daan'ihíí bigowa ádaagosolaa laa. ¹⁴ Bináá ádaagodiníí la'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okaqah goz'aqágee baa hikai; áígee nádaabilziih lək'e. ¹⁵ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ik'híhi Jesus ízisgo aná'ol'ihíí daayiltsaago, la'íí da'ch'okaqah goz'aqágee chagháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nlíni, daaniigo daayiltsaago, dázhó doo bil daagozhó da lək'e. ¹⁶ Áík'ehgo gádaabilñii, Ya' díí ádaanihíí dints'ag née? Jesus gábilñii, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, Chagháshé ałts'iséhi la'íí mé' t'ah da'ilbe'i dázhó nł'ée go ihédaanzigo ádaasíílaa?

¹⁷ Áídí' bits'á' dahiyaago kñh goznildí' Béthany golzeezhi' nyáá; áígee sidaa lək'e. ¹⁸ T'ahbiyú kñh goznilyú nádesdzaago, shiná' silij. ¹⁹ Ch'il fig intín bahyú o'áágo yiltsaago yaa nyáá, binest'á' da'ádihdá' bit'aqá zhá gólíigo yígoksiidgo gáyihñii, Kodí' godezt'igo dahazhi' ninest'á' da'ádih doleek. Áík'ehgo dagoshch'í' ch'il fig náhesgá. ²⁰ Bitsilke'yu díí daayiltsaago bil díyadaagot'eego gádaañii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'í' náhesgá laa! ²¹ Jesus gádaabilñii, Da'anii gánohwíldishñii, Nohwi'odla' golíiyúgo, doo nohwil nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il fig ádzaahí k'ehgo zhá ádaahne' da, áídá' díí dzihí bich'í' hahdziigo, Yúwehégo dihi'nángo túnteel biyi' onidolné', daadohñiiyúgo, nohwá ágáne'. ²² Da'ohkaqahgo dant'éhéta daahohkeedíí, da'ohdlaago ádaadohñiiyúgo, dawa nohwá hi'né'hi at'éé.

²³ Jesus da'ch'okaqah goz'aqá yune' i'ayáágo, áígee nnee yil ch'ígó'aahgo, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yanazini bilgo baa hikaigo gádaabilñii, Hadín bik'ehgo anánt'íí? Hadín naa godin'áágo ant'ííh? ²⁴ Jesus gádaabilñii, Shíí ałdó' dała'ándi nanohwíldishkid, shil nadaagolñiiyúgo, shíí ałdó' hadín bik'ehgo anásht'ííhí nohwil nagoshñi' doleek. ²⁵ John baptize ádaagole'íí hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíí nnee bits'á'dí'go née? Líl yadaakti'go gádaakildi'ñii, Yaaká'dí'go daan'ñiihyúgo, gánohwihñiih, Áídá' nt'é bighá doo daahohdlaa da lán? ²⁶ Áídá', Nnee bits'á'dí'go, daan'ñiihyúgo, nnee bédaahildzid; nnee dawa John Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nlij daanzihíí bighá. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayihñii, Néé doo bídaagonlzi da. Jesus gánábildo'ñiid, Shíí ałdó' hadín bik'ehgo anásht'ííhí doo nohwil nagoshñi' da.

²⁸ Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? La' nnee biye'ke naki; dała'á yaa nyáágo, Shiye', díí jii shidahts'aa hentíiyú na'iziidyú nñáh, yihñii. ²⁹ An bich'í' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, bilñii; áídá' bikédí'go biini' lahgo anáyíidlaago akú óyáá lək'e. ³⁰ Biye' la'ihíí yaa nanádaago da'ágánáyildo'ñiid. Áík'ehgo, Akú disháh, nñiid; áídá' doo akú óyáá da. ³¹ Díí nakihíí hadíí bitaa aníiyú ádzaa? Dantséhi, daañii. Jesus gádaabilñii, Da'anii gánohwíldishñii, Tax bich'í' nadaahiníihí la'íí nant'í' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliinií itah daaleeh. ³² John nł'ée go ágot'eehíí yaa yałti'go nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdlaa da; tax bich'í' nadaahiníihí la'íí nant'í' nakaihíí zhá daabodlaa: nohwíí bídaagonoksi ndi bikédí'go nohwiini' doo lahgo anádaasohdlaago daahohdlaa da.

³³ Iłh'ígót'aahgo naná'gonihíí la' ódaayekts'áá: la' nnee bidák'eh golíinií dahts'aa k'eidnláago yinaayú na'nezñil, dahts'aa hahigeęs doleekgee yá ogogéed, biká'dí' ídést'iinií

ágólaa, la'íi bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'ąądá' nzaadyú ni' goz'ąąyú óyáá: ³⁴ Da'nest'ąągee ngonyáágo bánada'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'į' oyi'a', binest'ą' la' bá náyiné'go. ³⁵ Áidá' bá inádaadéz'ini nada'iziidii yil ndaazdeelgo dała'á nyída'eshtizh, la'ihii daizes-hii, la'ihii tsée bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidii ntsédá' oyi'a' n'ii bitisgo onayil'a': áí ágánádaayiidlaa. ³⁷ Da'iké'yú biye' oyi'a', Shiye' daidnłš doleel, niigo. ³⁸ Áidá' biye' daayiltsąądá', dahts'aa yinádaadéz'ini gádaakildi'nii, Díi dahts'aa hentíinii bíyéé doleehi át'éé; yushdé', daazoldee, áik'ehgo bíyéé doleel n'ii daanohwiyéé doleel. ³⁹ Áik'ehgo yil ndaazdeelgo dahts'aa hentíidii' ch'ídaist'e'go daizes-hii. ⁴⁰ Áik'ehgo dahts'aa hentíinii bíyéehii nádzáágo bidahts'aa bá yinádaadéz'inihii hagoshą' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayihii, Bidahts'aa golíinii nnee doo bik'ehyú ádaat'ii dahii nailtseedá', bidahts'aa hentíinii bá yinádaadéz'ini la'ihii yá ch'ínágohet'aah, áí inest'ąągo nest'ánhii baa daach'ihiniil doo. ⁴² Jesus gádaabihii, Díinko Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinii doo hwahá daahohshiih da née? Tsée kih ádaagole'ii yó'odaisne'i n'ii, hagon'áágee dantsé si'aanii silii: díi nohweBik'ehn bik'ehgo ánágot'iił, áí daanéel'iiigo nohwil díyadaagot'ee. ⁴³ Áí bighą gádaanohwıldishnii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanohiiigo nohwaa ch'ígót'i' n'ii nohwaa nágodit'aahgo łahgo hat'i'ii, Bik'ehgo'ihinań yikisk'eh hikaahii, baa godidot'aal, nohwits'ą'. ⁴⁴ Dahadín áí tsée yiká' nágo'yúgo, akts'iségo nihiltqod: áidá' dahadín áí tsée biká' naltq'yúgo, di'légo bik'aa doleel. ⁴⁵ Okąąh ye bik'ehi itisyú nadaandeehii hik'e Phárisees daanlíni ilch'ígót'aahgo na'goni'i Jesus yee hadzii n'ii daidezts'ąądá', bíi ádaabihniigo yídaagolšjid. ⁴⁶ Ha'ádaikt'e' hádaat'ii ndi nnee łani yédaaldzid, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi nlii daanzihii bighą.

22

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'ii yee yil nanágolni'go gánii, ² Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díi k'ehgo at'éé: ízigo nant'án biye' niinehi bá da'idaągo ngon'ąą. ³ Áik'ehgo binadaal'a'á ni'i'néhyú nohokáh daayihniid n'ii, yushdé' bihiigo yil'aa: ndi doo akú hikáh da. ⁴ Nadaal'a'á la'i onáyil'a' gániiigo, Daabi'dokeedii gábilđohnii, Hidán dawa łalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé łik'ahii nasiltseed, dawa ąął nł'éégo alzaa: yushdé' ni'i'néhyú nohkáh. ⁵ Áidá' áí doo akú ádaat'ee da, dabii hádaat'iiyú oheskai, la' bidák'ehyú óyáá, la'ihii baa na'hiniihyú óyáá: ⁶ La'ihii nant'án binadaal'a'á yil ndaazdeelgo yiniidaagodezlaadi' nadaistseed. ⁷ Nant'ánhii díi ya'ikonziidá' hashkee: áik'ehgo bisiláadahii dai'aago nnee ádaat'iid n'ii nadaistseed, la'ii bikih nagoznili daidnłid. ⁸ Áidá' nant'án binadaal'a'á gáyihii, Ni'i'néhgo da'idaąhii łalzaa ndi daabi'dokeedii doo yik'e shijeed da. ⁹ Áí bighą da'ditinyú dohkáh, áígee hadín daah'iinii dawa ni'i'néhyú nohokáh, daabilđohnii. ¹⁰ Áik'ehgo nadaal'a'á intink'ehyú okai, hadii daayiltsąąhii dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahii la'ii nł'éégo ádaat'eehii íla'ádaizlaa: áik'ehgo nnee łani ni'i'néhyú hikai.

¹¹ Áígee nant'án ha'ayáadá' nnee niheskaihii yineł'iiigo, nnee la' ni'i'néhgo íhii doo golii dago yiltsąą: ¹² Áik'ehgo gáyihii, Shit'ekéhe, hagot'éégo kóne' ha'anyaa, ni'i'néhgo íhii doo ágóndlaa dago? Áidá' nneehii doo nt'é nii da. ¹³ Nant'ánhii binadaal'a'á gádaayihii, Bigan hik'e bikee łidaakt'ooogo godilhiyú ch'ídaanoł'e'; akú daach'ichag la'ii kowoo łidaach'idil'ash doleel. ¹⁴ Łąągo yiká ádaanniid ndi da'akwiyé habi'do'nil.

¹⁵ Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yałti'gee daabihlijzh doleelgo ndaagoshchii. ¹⁶ Phárisees biké' anakahii hik'e Hérod yil daagot'ini Jesus yich'į' odais'a', gádaabihniigo, ilch'ígó'aahii, da'aniigo ánniigo, la'ii Bik'ehgo'ihinań bich'į'zhinéégo goz'aanii da'aniigo baa ilch'ígon'áahgo bídaagonłzi, nnee doo béndldzid dago yáłti': nnee doo la' itisgo síłłti da. ¹⁷ Áí bighą nohwil nagolni', Díi hagot'éégo baa natsínkees? Ya' Caesar bich'į' tax nadaach'iniigo begoz'ąą née? Née dah née? ¹⁸ Áí nneehii doo bik'ehyú ádaat'ee

dago Jesus yígólsigo gádaayĩnii, Nt'é bigha yashti'íi bee daashoǝjizhgo ádaashĩdohnii, nohwíi daanohshoǝ ádaado'ini? ¹⁹ Zhaali tax bidená nahi'niihíi shaa noh'aahgo nesh'íi. Áík'ehgo zhaali la', penny holzéhi, baa daiz'aa. ²⁰ Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aa? daayĩnii. ²¹ Caesar bíyéhi laa, daanii. Jesus gádaabiĩnii, Caesar bíyéehíi Caesar baa daanohniĩ, áidá' Bik'ehgo'ihinań bíyéehíi Bik'ehgo'ihinań baa daanohniĩ. ²² Díi daidezts'aadá' bíl díyadaagot'eego bits'á'yú dah hiskai.

²³ Da'ái bijjĩ Sáducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadĩkid, ²⁴ Gádaayĩniigo, Iłch'ígó'aahíi, Moses gáníi ni', La' nnee bichagháshé doo la' dago daztsaayúgo, bik'isnhiĩ bi'aa n'íi yil nnádo'neelgo, bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolniĩ. ²⁵ Iłk'isyú gosts'idi nohwitahyú daagoljĩ ni': dantsé nnaáhíi daztsaa, bichagháshé doo la' da, áík'ehgo bi'aa n'íi bik'isn yil naná'náa: ²⁶ Nakigeehíi ágánánádzaa, taagigeehíi áldó', da'áík'ehgo gosts'idzhĩ' dawa nanezna'. ²⁷ Da'ík'é'yú isdzánhíi áldó' daztsaa. ²⁸ Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díi gosts'idihíi sha' hadíi bi'aa doleeł, dawa yil nadaaznaadá'? ²⁹ Jesus gádaabiĩnii, Da'ólshih, Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiniĩ la'íi Bik'ehgo'ihinań binawodíi doo bídaagonołsi dahíi bigha. ³⁰ Naach'idikáhgee doo nnádaach'ılse' da, doo ndaagoch'ihiniĩlgo nnádaach'ılse' da, áidá' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagoljĩhíi k'ehgo daagoch'ılıi. ³¹ Áidá' nanezna'íi naadiikáhíi, Bik'ehgo'ihinań baa nohwich'ĩ' yałti'íi, ya' doo hwahá baa daahohshih da née, gáníigo, ³² Shíi Abraham Bik'ehgo'ihinań yokaqahíi nshjĩ, Isaac, Jacob áldó' Bik'ehgo'ihinań yokaqahíi nshjĩ. Bik'ehgo'ihinań doo nanezna'íi yokaqahíi nlij da, daahinaahíi zhá. ³³ Nnee ıla'at'éehíi díi daidezts'aago, ıłch'ígó'aahíibigha bíl díyadaagot'ee.

³⁴ Jesus Sáducees daanlíni doo nt'é ndaado'nii dago áyíilaago Phárisees ya'ikodaanzjigo, ıla'adzaa. ³⁵ Ái la' begoz'aaníi nt'éégo yígólsini Jesus yich'ĩ' hadziigo nabíntaahgo nabidĩkid, ³⁶ Iłch'ígó'aahíi, Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníi hadíi itisgo at'éé? niigo. ³⁷ Jesus gábiĩnii, Bik'ehgo'ihinań neBik'ehń nijíi dawa bee nił nzhoo le'. niyi'siziiniĩ dawa bee, la'íi ninatsekeesíi dawa bee nił nzhoo le'. ³⁸ Ái Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníi dantséhi la'íi itisgohi at'éé. ³⁹ Nakigeehíi áldó' ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíniĩ nił nzhoo le', dani ídĩ njóqahíi k'ehgo. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníi la'íi Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda' eshchiiniĩ dawa díi nakihíi bits'á'dí'hi at'éé.

⁴¹ Phárisees daanlíni t'ah ıla'at'éégee, Jesus nabídaadĩkid, ⁴² Gáníigo, Christ- híi hagot'éégo baa natsídaahkees? Hadín biye' nlij? David biye' nlij, daabiĩnii. ⁴³ Jesus gánadí'nii, Hagot'éégoshá' David Holy Spirit yábiyikt'igo, SheBik'ehń, biĩnii, gáníigo, ⁴⁴ Bik'ehgo'ihinań sheBik'ehń gáyıłniiid, Shigan dihe'nazhineégo síndaa, ni'ina' benik'eh siljigo nıkełt'áahyú ninínilzhĩ'. ⁴⁵ David, SheBik'ehń, biĩniigo bozhíiyúgo, hagot'éégoshá' biye' nlij áidá'? ⁴⁶ Jesus nnee doo la' bich'ĩ' hanadzih da lék'e, ái bijjĩdí' godezt'igo nnee daaste'go, doo hadín nabínánłkid da.

23

¹ Jesus nnee ıla'at'éehíi hik'e bitsilke'yu yich'ĩ' hadzii, ² Gáníigo, Begoz'aaníi ye'ik'eda'ıłchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizjĩ n'íi k'ehgo nnee yá nazjĩ: ³ Ái bigha da'ádaanohwiĩniyú ádaanoht'eego ádaah'jĩ; ndi doo ádaat'jĩhíi k'ehgo ádaah'jĩ da: ái ádaaniyú doo ádaat'jĩ da ndi ádaanii. ⁴ Ái nneehíi nnee biwosyú ndaazgo dážhó nyeego dahda'ogheelgo ádaayıłsi; áidá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanii da. ⁵ Nht'éégo ánadaat'jĩhíi dawa nnee dá bo'jĩ hádaat'jĩhíi bigha ánadaat'jĩk: Bik'ehgo'ihinań biyati' la' bídaadest'ooqahíi nteelgo ádaile', bi'íi bidá'yú áldó' nteelgo na'izlaago ádaayıłsi. ⁶ Da'idaagee nnee ızisgo ádaat'eehíi dahnádinbıhyú itah dahnaháztaago zhá bíl daanzhoo, la'íi Jews ha'ánátséh nagoznıl yune' nnee yánazini dahnádinbıhyú itah dahnaháztaago áldó' bíl daanzhoo, ⁷ Na'hiniih nadaagoz'aayú bich'ĩ' ádaach'iniigo, la'íi, Iłch'ígó'aahíi, Iłch'ígó'aahíi, daabiĩniigo zhá bíl daanzhoo, ⁸ Áidá' nohwihíi doo hadín, Iłch'ígó'aahíi,

nohwiñii da le': dała'á nohwił ch'ígó'aahíi nlii, Christ zhá; ła'íi nohwihíi daanohwigha ilk'isyú daanohlii. ⁹ Ni'gosdzán biká' nnee doo ła', ShiTaa, bikdohñii da le': dała'á, yaaká'yú dahsdaahn zhá, nohwiTaa at'éé. ¹⁰ Doo hadín, ShiNant'a', nohwiñii da le': dała'á nohwiNant'a' nlii, Christ zhá. ¹¹ Hadín nohwitahyú ízisgo at'ééhíi, nohwá na'iziid le'. ¹² Hadín itisgo ídéstiiníi ídaagoch'olba'go ádolñiik; áidá' hadín ídaagoch'olba'íi itisgo at'éégo ádolñiik.

¹³ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'áni nnee bits'á' daanada'dohtí: nohwíi doo itah daahleeh dadá', nnee itah daaleeh doleeł n'íi t'aazhi' ádaanołsi. ¹⁴ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Isdzané itsaa daanlíni bigowa bits'á' nádaahohñiik, ła'íi daazhógo ádaadohñiigo nzaad gont'i'go da'ohkqaah: ái bigha nohwíi itisgo nohwiniigonk't'éégo nohwá ndaagodot'aal. ¹⁵ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Tú biká' ła'íi ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dała'á ndi nohwíhiigháhíi bigha; nohwíhiyaayúgo nakidn nohwitisyú lenágołchhoqđgo ch'iidn bikq' dilti' yuyaa bágoz'aq. ¹⁶ Nohwiñáá ádaagodih ndi ła' bádih nadaahkaihíi, nohwá góyéé doleeł! Dahadín da'ch'okqaah goz'aaníi biláhyú bit'a dahnádidilñiíhdá', ái doo nt'é da, daadohñii: ndi hadín óodo da'ch'okqaah goz'aq yune'hi biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi, án zhá da'áníiyú at'éé le', daadohñii! ¹⁷ Nohwíi doo daagonohsaq da, nohwiñáá ádaagodini: hadíi itisgo at'éé, óodohíi née, née da'ch'okqaah goz'aaníi bits'á'dí' óodo dilzihgo alzaahíi née? ¹⁸ ła'íi, Dahadín be'okqaahíi biká' dahnási'niki goz'aaníi biláhyú bit'a dahnádidilñiíhdá', ái doo nt'é da, daadohñii; ndi hadín Bik'ehgo'ihina' baa hi'níi'íi ái yiká' dahsiné'íi biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi, án zhá da'áníiyú at'éé le', daadohñii. ¹⁹ Nohwíi doo daagonohsaq da, nohwiñáá ádaagodini: hadíi itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihina' baa hi'né'ihíi née, née yiká' dahsiné'íi Bik'ehgo'ihina' baa hi'né'ihíi dilzihgo áile'ihíi née? ²⁰ Áik'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihina' baa hi'né'i yiká' dahsiné'i biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi, ái hik'e biká' dah sihi'níi'ki dawa áldó' biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi. ²¹ ła'íi dahadín da'ch'okqaah goz'aaníi biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi, ái hik'e ákóne' golínií áldó' biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi. ²² ła'íi dahadín yaaká'yú biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi, Bik'ehgo'ihina' dahsdaagee goz'aaníi hik'e áígee dah sdaahíi áldó' biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi. ²³ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! T'oh mint, ámise, hik'e cúmmín daaholzéhi dá goneznanyú ilk'énilgo, dała'á Bik'ehgo'ihina' baa nádaahné', áidá' Bik'ehgo'ihina' yegos'aaníi itisgo at'ééhíi doo bee ádaanoht'ee da, dábikeyú ánách'ot'íi'li, kol goch'oba'íi, ła'íi ko'odla' golínií: díi bee ádaanoht'ee le'at'éhi, ła'ihíi doo baa daayolnah dago. ²⁴ Nohwiñáá ádaagodih ndi ła' bádih nadaahkaihíi, d'ó' ált'siséhi bitádaadołkaaldá' h'íi bighán ha'i'áhi odaaholneeh. ²⁵ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá', aadaach'ih'i'niíhíi ła'íi doo ádaagoch'idzaa dahíi zhá biyi' yune' begoz'aq. ²⁶ Phárisee níni, niñáá ágodini, idee hik'e its'aahíi biyi' yune' ntsé tángis, áik'ehgo biká'dí' áldó' nht'éé doleeł. ²⁷ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Nnee le'shijeedíi biká'gee alzaahíi ligaigo análzaahíi k'ehgo ádaanoht'ee, áidá' ái biyi' yune'híi nnee daztsáni bits'in zhá sinil, nchq'íi zhá dawa begoz'aq. ²⁸ Nohwíi áldó' nohwiká'dí'go zhá nnee biñáál nht'éégo ádaanoht'ee, áidá' nohwiyi' yune' nzhq' ách'idil'iinií hik'e nchq'híi bee hagolk'ik. ²⁹ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Bik'ehgo'ihina' binkáayú nada'iziidi n'íi le'shijeedíi biká'gee dant'éhéta bee bínadaach'ilñiíhíi ádaagohle', ła'íi nnee dábikeyú ádaat'ee n'íi le'shijeedíi biká'gee alzaahíi dénzhónégo ánadaahdle'híi bigha, ³⁰ Gádaadohñiigo, Nohwitaa n'íi t'ah

daahinaadá' daagondliyyúgo, Bik'ehgo'ihina'na' binkaáyú nada'iziidi n'íi naatseedgee doo itah daandlii da doleel ni'. ³¹ Ádaadohniigo, Bik'ehgo'ihina'na' binkaáyú nada'iziidi ndaistseed n'íi bichagháshé daanohliigo dánohwíi ádaa nadaagolni'. ³² Nohwitaa n'íi nch'ogó ádaat'ii n'íi aalzhi' beda'ohle'. ³³ T'iiish k'ehgo daanohlíni, ch'osh bik'asda' golíni k'ehgo ha'inolt'ijhí, ch'iidn bik'o' dilti' yuyaa nohwá goz'aanii hagot'éegoshá' bitis hahkáh?

³⁴ Ái bighá Bik'ehgo'ihina'na' binkaáyú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi nohwich'i' daadel'a': ái la' nadaatseed doleel, la'íi ts'i'lna'áhi bídaaholka' doleel; la'ihíi íla'ánadaah'tiige habída'oltsaas doleel, la'íi daabi'odla'híi bighá yóiyahgo biní'da'dohíh doleel, kih goznildí' lahyúgo kih goznilzhi': ³⁵ Ái bighá ni'godzáni biká' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi nadaatseedíi dawa bidil nohwik'izhi' didot'aal, dávik'ehyú át'éhi, Abel holzéhi, zesdiidí' Barakías biye', Zakarías holzéhi, zesdijzhi', Zakaríasíi kih biyi' da'ch'okaqahíi hik'e be'okaqahíi biká' dahnási'nikíi goz'aanii bigizhgee daazesolhii n'íi. ³⁶ Da'aniigo gánohwíldishnii, Díi dawa díi daalinolt'ijhí bik'izhi' didot'aal. ³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem níni, Bik'ehgo'ihina'na' binkaáyú nada'iziidi natsíntseedíi, la'íi nich'i' daahil'aadíi tséé bee nbida'tsínhe'íi, tazhik'áne bi'aadíi bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyinihí k'ehgo nichagháshé doo alch'idn lináhishniil hasht'ii ndi doo hádaah'ti da ni'! ³⁸ Nikíhíi y'ogodot'aq. ³⁹ Gádaanohwíldishnii, Bik'ehgo'ihina'na' bizhi' yee higaahí ba'ihégosini at'éé, daadohniihíi bijii zhá nadaashotséh.

24

¹ Jesus da'ch'okaqah goz'aadí' ch'ínyáadá', bitsilke'yu baa hikai, gádaabilniigo, Díi da'ch'okaqah goz'aagee kih nagoznílii níni'ii. ² Jesus gádaabilnii, Díi dawa daah'ii néé? Da'aniigo gánohwíldishnii, díi tséé ílká' dahnagoznílii doo la' ílká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehilkaad doleel.

³ Áidí' Jesus dziil Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo gádaabilnii, Nohwíł nagolni' da'os'ah ágonéhi? Nádnáhíi hik'e nnágodáhi bilgo hant'é bee bigózi doleel? ⁴ Jesus gánádaabildi'nii, Ídaa daagonohdzaq, nnee la' ch'a'onoholt'e' hela'. ⁵ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíi Christ nshii, daaniigo; ái nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁶ Nagonlkaadíi ba'ikodaanohsi, la'íi nagonlkaadíi baa ch'inii daadohts'ag doleel: áidá' doo nohwíi natsídaahilt'o' da le': díi dawa begolne'hi at'éé, ndihíi t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ Nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi ílch'i' nanágonlkaad doleel, la'íi nnee da'á binant'a' daagolínihíi aldó' ílch'i' nanágonlkaad doleel: da'adzaayú shiná' góyéehíi benagowaa doo, nadaagont'ogíi íltah at'éehíi benadaagowaa doleel, la'íi ni' nagohi'naa doleel. ⁸ Ái koniidaagont'éehíi begodigháh doleel. ⁹ Áígee nohwiní'daach'idilni'go oidaanohwiniyood doleel la'íi nadaanohwítseed doleel: la'íi shizhi' daanohwich'ozhíhíi bighá nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa bil daanohch'o' doleel. ¹⁰ Áígee nnee láágo t'aazhi' ánáda'ne' doo, laa nadaagolni' doo, la'íi ílk'edaadi'niih doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihina'na' binkaáyú nada'iziidi ádaadil'ini hahikáh doleel, áik'ehgo nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahíi dázhó láágo begoz'aahíi bighá nnee láágo bil'ijóoníi édiilgo nádaanik'as doleel. ¹³ Áidá' dahadín dánt'ogíi'zhí' dahildóhíi hasdábí'dolteel. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii nt'éégo baa na'goni'íi ni' dágoz'aq nt'éégo be'ánágoldoh doleel, nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa yidiits'ih doleelhíi bighá; ái bikédí'go nnágodáh doleel. ¹⁵ Áik'ehgo golch'oghgo o'ní'ihíi Bik'ehgo'ihina'na' binkaáyú na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yahti' n'íi, godiyihgo goz'aagee siziiigo daah'iidá', (dahadín ái yózhíhíi bil ígózí le',) ¹⁶ Hadíi Judéa golzeeyú daagolíníi, dziil naz'aaníi yich'i' okeeh doo: ¹⁷ Dahadín kih biká'yú dahsdaahíi nt'éhéta náidiiné'go gódah ch'inádáh hela': ¹⁸ La'íi dahadín k'edolzaahíi yiyi' na'iziidíi t'aazhi' bidyágé yaa nánódáh hela'. ¹⁹ Áígee goldohíi daaltsaaníi la'íi isdzané mé' daabilbe'íi bá góyéé doleel! ²⁰ Haihíi biyi' la'íi godilziníi bijii ágonéh hela', daadohniigo da'ohkaqah.

21 Áígee dantsé godeyaadí' godezt'i'go díi jjiizhí' goyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágoñe' da, áí doo be'ágánágo'néh át'éé da. 22 Áígee goldohíí doo dé'igodégo ánálzaa dayúgo, nñee doo la' hasdáwáh át'éé da: áídá' nñee bitahasdlaahíí bighá áígee goldohíí dé'igodégo ánáadolníí. 23 Áígee nñee la', Daadeh'íí, Christ kú nagháa, dagohíí, nlahyú nagháa, nohwilñiiyúgo, doo daahohdlaá da. 24 Christ ádaadil'iiníí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleeł, áí godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ádaile' la'íí ízigo ánda'ol'íih doleeł; yídaanel'aayúgo áí bee nñee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odailkaad doleeł. 25 Ídaayesóts'aá, ilk'idá' dabíntsé baa nohwil nagosisni'. 26 Christ da'igolííyú nagháa, daanohwilch'iniyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'i' goz'aá yune' sidaa, daanohwilch'iniyúgo; áí doo daahohdlaá da. 27 Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhí' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaał. 28 Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi íla'at'éé doleeł.

29 Goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'ái dilñil doleeł, t'égona'áihíí doo bee got'íi da doleeł, ts'ílsqósé yáadí' nanihidéh doleeł, la'íí yáazhí'go inawodíí nagohi'naa doo: 30 Áígee shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; áik'ehgo ni'gosdzán biká' nñee íltah át'éégo hadaazt'i'íí doo bil daagozhóq dago daachag doleeł, shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee la'íí dázhq shits'a'idindláadgo náshdaalgo daashidołtseeł. 31 Áídí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí díídí', ni'gosdzán nel'aadí' yáa nel'aazhí' íla'ádaile'. 32 Ch'il fig holzéhi bits'a'dí' nohwil ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'aá daagoleehyúgo, k'ad shíí nágodleehgo bídaagonołsi. 33 Da'áik'ehgo áí be'ádaagoñe'íí goldohgo daah'íídá', k'ad náshdaazhí' alhánégo godziihgo bídaagonołsi doleeł. 34 Da'aniigo gádaanohwildishñii, Díí daakinolt'íihíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwidéniidíí dawa begolzaago zhá. 35 Yáa hik'e ni'gosdzán bilgo bech'ígonáh doleeł, áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeł.

36 Hadíí bijjí shíhíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézo shíhíí ágoñe'íí nñee doo la' yígółsi da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ndi doo yídaagołsi da, shiTaa zhá yígółsi. 37 Noe t'ah golíídá' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí bijjí aldo' ágágot'ee doleeł. 38 Tú'idezjoolíí dabíntségo ágot'ee lék'ehíí k'ehgo ágot'ee doleeł, da'ch'iyaa ni', da'ch'idlaa ni', nnádaach'íkse' ni', la'íí laa daagoch'ihiniigo nnádaaze' ni', Noe tsina'eehíí yiyi' oyaahíí bijjízhí', 39 Tú'idezjoolíí doo yídaagołsi'égo tú idezjoolgo dawa bil ogo'éél; shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhgo aldo' ágágot'ee doleeł. 40 Áí bijjí nñee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehdá' la'íí da'akú sizíi doo. 41 Isdzáné naki da'ik'aayúgo, dała'á nádilteehdá' la'íí da'akú sidaa doo.

42 Áí bighá biká nádaadeht'íih; da'kwíí bik'ehenkéézo shíí, nohweBik'ehhíí, nánshdáhíí doo bídaagonołsi da. 43 Díí bídaagonołsi, nñee bigowa golíníí da'os'ah in'íihíí hígháhgo yígółsiyúgo, yiká déz'íi doleeł ni', áik'ehgo bigowa doo ch'ínódziis át'éé da. 44 Nohwíí aldo' dahkodá' ilch'í'daanoht'ee: shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánshdáh, doo ndaashokíí dagee. 45 Áídá' hadín na'iziidi begondliihíí góyáni, binant'a' bigowaahíí yebik'ehgo nbiltíí n'íí, dahagee idán nana'núihgee idán nayinih. 46 Na'iziidíí binant'a' ábilñiiyú át'íigo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq doleeł. 47 Da'aniigo gádaanohwildishñii, Nant'an nt'é bíyéehíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbiltéeh doo. 48 Áídá' áí na'iziidi nchq'ihíí, Shinant'a' doo hwah nadáh da, idildi'niyúgo; 49 Isdzáné hik'e nñee la' nada'iziidíí nadainkaad nkegonyaago bil nágodizyisíí bilgo da'iyaa hik'e da'idlaayúgo; 50 Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'íi dagee, doo nyohíí dagee nadáhgo, 51 Nbihilgeesh, áídí' hadíí daanzhóq ádaagodil'ínihíí bich'í'zhinéego nilteeh: áígee daach'ichag la'íí kowoo kidaach'idik'ash doo.

25

1 Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ch'ekíí gonenan kq'

nałbaakí dahdaayo'aalgo nnee niinehíi bich'iyú deskai. ² Ashdla'ihíi daagoyáá, áidá' ashdla'ihíi doo daagoyáá da. ³ Doo daagoyáá dahíi kq' nałbaakí dahdaayo'aal ndi túkq'íi ik'e'an doo la' dahdaidnziid da. ⁴ Áidá' daagoyááníi túkq'íi tús biyi' siziidgo ik'e'an dahdaidn'aa lék'e, kq' nałbaakíi bilgo. ⁵ Nnee niinehíi t'ah doo hwahá hígháh dadá', ch'ekíi bil daanziiigo da'ilhaazh. ⁶ T'é'is'ahyú la' nádidilghaazh gániiigo, Daadeh'íi, nnee niinehíi kodí' higaak; bich'iy' dohkáh. ⁷ Áik'ehgo ch'ekíihíi nádiikaigo bikq' nałbaakíi ilch'iy'daizlaa. ⁸ Áidá' doo daagoyáá dahíi daagoyááníi gádaayihíi, Túkq'íi'la' nohwaa daanoosiid; nohwikq' nohwits'á' daanestsiz. ⁹ Daagoyááníi gádaabihíi, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áidá' hayú nahinih goz'ayú dohkáhgo la' nadaahoíi. ¹⁰ Nada'ihíihyú okaidá' nnee niinehíi nyáá; áik'ehgo ilk'idá' nht'éégo ádaadeszaago naháztaaníi ni'ineh yuñe' okai: áidí' da'det'aa. ¹¹ Bikédí'go la' ch'ekíi n'íi nákaigo gádaanii, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íntjih. ¹² Áidá' nnee niinehíi gádaabihíi, Da'aniigo gánohwiłdishíi, Doo nohwidaagonsi da. ¹³ Áik'ehgo biká' nádaadeht'íi; hadíi bijii shíhíi, da'kwíi bik'ehenkééz shíhíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánshdáhíi doo bídaagonołsi da.

¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: nnee nzaadyú deyaago bánada'iziidíi yushdé' nnohkáh yihíiigo, bíyéehíi yinádaadéz'iiigo yaidin'áá lék'e. ¹⁵ La' bestso talent holzéhi ashdla'i yaidin'áá, la'íi naki yaidin'áá, la'íi dała'á yaidin'áá; dawa daantíiige da yídaanel'aaagee yaidin'áágo; áidí' nant'ánhíi dagoshch'iy' dahnyaa. ¹⁶ Nnee talents ashdla'i baadet'aaníi hant'é nayihesniihíi baa nanáhazniigo ashdla'i bá ígoya. ¹⁷ La'íi talents naki baadet'aaníi aldó' naki bá ígoya. ¹⁸ Áidá' talent dała'á baadet'aaníi leyi' ogopeed yuyaa binant'a' bibestsohíi náyides'íi. ¹⁹ Áidí' nzaad godeyaago binant'a'íi nádzáago yił daayołtag. ²⁰ Áik'ehgo talents ashdla'i baadet'aaníi talents ashdla'i bá'ígoyahíi aldó' ákú yinné' gániiigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá nnil n'íi talents ashdla'i shá ígoya. ²¹ Binant'a' gábihíi, Negondliigo shána'iziídi, nht'éégo ándzaa laa: da'ayáháhi ndi nht'éégo shá ánlaahíi bigha lani benik'ehgo ánishle': shíi ninant'a' baa shil gozhóoníi ni aldó' baa nił gozhóo le'. ²² Talents naki baadet'aaníi aldó' kú nyáá gániiigo, Shinant'a', talents naki shá nlaa n'íi talents naki shá ígoya. ²³ Binant'a' gábihíi, Negondliigo shána'iziídi, nht'éégo ándzaa laa: da'ayáháhi ndi nht'éégo shá ánlaahíi bigha lani benik'ehgo ánishle': shíi ninant'a' baa shil gozhóoníi ni aldó' baa nił gozhóo le'. ²⁴ Áidí' talent dała'á baadet'aaníi kú nyáá gániiigo, Shinant'a', nnee doo bee gónedzaa dahi nliigo nígonsi, doo k'edíi'laa dayú ná'igéesh, doo ishíi'ch'ii dayú lená'íi: ²⁵ Nésdzidgo, nitalent-híi leyi' yuyaa nádé'íi ni'; koh, níyéé naa nániné'. ²⁶ Binant'a' gábihíi, Nchq'go shána'iziídi, bil goyé'i nlii, doo k'e'diláa dayú ná'ishgeesh, doo ishíi'ch'ii dayú lená'ishlá bígonłsi: ²⁷ Ái bigha bestso ilkáh ch'ídaihihíi shizhaali banné' le'at'éhi, áik'ehgo nánsdzaago bínagodáhíi bil shaa nánne' doleel ni'. ²⁸ Áik'ehgo talent-híi bits'á' nádo'né'go nnee gonenan talents bíyéehíi baa no'né'. ²⁹ Dahadín dant'éhéta bíyéé gólíiníi bitisgo baa nádo'né', áik'ehgo láágo bíyéé doleel: áidá' dahadín bíyéé da'ayáháhi, bíyéé gólíi n'íi ndi bits'á' nádido'né'hi at'éé. ³⁰ Na'iziidi doo bik'ehyú at'éé dahíi chagołheelzhi' ch'ídaanołt'e': ákú daach'ichag la'íi kowoo kidaach'idilk'ash doo.

³¹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shits'á'idindláadíi bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'á dilzini bil nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'á'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee itah at'éégo hadaazt'íi dawa íla'alnéhgo ilts'á' hishniil, dibehíi nanyoodi bidibehíi hik'e gant'ízi bits'á'yihiniihíi k'ehgo. ³³ Dibehíi shigan dihe'nazhiniéego nnihihniil, áidá' gant'ízi she'eshganzhiniéego. ³⁴ Áidí' shíi, Ízisgo Nansht'aahíi, shigan dihe'nazhiniéegohíi gádaaldishíi, Yushdé', shiTaa gozhóoníi nohwá ádaizlaahíi, ni'gosdzán nni't'ááda' bee nadaanoht'aa doleelgo nohwá ilch'iy'golzaahíi bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shiná' nshliigo shá da'desoné' ni': dibá' nshliigo tú shaa daasoziid ni': doo kígonsi dayú hishaalgo nádaashidołti ni': ³⁶ Shidiyágé ádiłhgo diyágé

shá ádaagosolaa ni': dinshñiihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásítíígo shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áík'ehgo dávik'ehyú ádaat'eehíí gádaashihñiih, NohweBik'ehñ, dadá' shiná' nllígo daaniit'íígo ná da'de'ne' lán? Ła'íí dibá' nllígo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonksí dayú hínááłgo nádaanideltíí lán? Ła'íí nidiyágé áđihgo naa daasii'ñil lán? ³⁹ Ła'íí dadá' dinníihgo dagohíí ha'ásíntíígo daaniit'íígo naa nkai lán? ⁴⁰ Shíí, Ízisgo Nansht'aahíí, bich'í' hasdziihgo gádaaldishñiih, Da'anii gánohwiłdishñii, Shik'isyú doo ízisgo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíí áldó' ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áídí' she'eshganzhíneéhíí áldó' díí k'ehgo bich'í' hasdziih, Nohwíí, da'íííí daahłeehgo nohwá ndaagost'aahíí shits'á'zhí' daadohkáh, kq' dahazhí' diltkí' yuñe', ch'iidn nant'an hik'e binadaal'a'á bíłgo bá ilch'í'golzaayú. ⁴² Shiná' nshłíígo doo shá da'desoné' da ni': dibá' nshłíígo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo kígonksí dayú hishaalgo doo nádaashidołtíí da ni': shidiyágé áđihgo diyágé doo shá ádaagosolaa da ni': dinshñiihgo łá'íí ha'ásítíígo doo shaa noyaa da ni'. ⁴⁴ Áík'ehgo gádaashihñiih, NohwiNant'a', dadá' shiná' nllígo, dagohíí dibá' nllígo, dagohíí doo kígonksí dayú hínááłgo, dagohíí nidiyágé áđihgo, dagohíí dinníihgo, dagohíí ha'ásíntíígo daaniit'íígo doo nich'odaasii'ñi' da lán? ⁴⁵ Áík'ehgo gádaaldishñiih, Da'anii gánohwiłdishñii, Díí doo ízisgo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíí áldó' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Dííhíí dahazhí' biniigodilne' doleeł, áídá' dávik'ehyú ádaat'eehíí dahazhí' daahínaa doleeł, yaaká'yú.

26

¹ Áík'ehgo Jesus díí ałł yaa nagosni'dá' bitsilke'yu gádaayihñii, ² Nakiskaa hik'e bitis-hagowáh n'íí bee bíná' godiníihgo da'idaą doleełíí bídaagonksí, áígee shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaanníihíí bilák'e shi'dolteełgo tsí'ılna'áhi bishi'dilkał. ³ Áídí' okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, łá'íí nñee yánazíni okaąh yebik'ehi da'itiséyú sitíni, Cáiaphas holzéhi, bigowągee íła'adzaago, ⁴ Hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayiltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchíí. ⁵ Áídá', Doo da'idaąhíí bijíí daahiiltsood da, daanii, ágádaasiidzaayúgo nñee dánko bádaagochííihgo godnch'aad doleeł at'ééhíí bighą, daanii.

⁶ Béthanyú Simon, łóód doo ínádíh dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'íí bigową yuñe' Jesus sidaadá', ⁷ Iyaągo sidaago isdzán łá' ch'il bik'ah lán ílíni tús alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áyí'áągo Jesus baa nyáá, áí ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu díí daayiltsaągo doo bíł dávik'eh dago gádaanii, Nt'é bighą ik'ahíí da'íííí yishchíí? ⁹ Áí ik'ahíí łáągo ílíígo nahíñiihgo, zhaalihíí tédaat'iyéhíí baa hi'né' le'at'éhi. ¹⁰ Ádaaniihíí Jesus yígołsıđgo gábihñii, Nt'é bighą isdzánhíí nadaanołt'og? Nłt'éégo áshííłaa. ¹¹ Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áídá' shihíí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleeł. ¹² Doo hwahá łeeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. ¹³ Da'anii gánohwiłdishñii, Ni'gosdzán dágoz'aą nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni baa na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleeł, bee bíná'godiníihgo.

¹⁴ Áídí' Judas Iscáriot, nakits'adáhíí itah nlíni, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáągo, ¹⁵ Jesus hayúhíí nohwil ch'ínsh'aahdá', hant'é shaa daanołné'? daayihñii. Zhaali ligai tádin naa do'ne', daabihñii. ¹⁶ Áídí' godezt'í'go hagot'éégo ch'íidish'aał nziigo yiká hėsdaa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benilzookíí da'áđihgo bán alzaahi daadaaníí dantséhíí bijíí Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihñii, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo da'idaaníí hayú ná ilch'í'daagohiidle'? ¹⁸ Jesus gádaabihñii, Kíh goznilyú dohkáh, áígee nñee łá' gádaabihdołhñiih, Ilch'ígó'aahíí gáníí, Ilk'idá' shaa gonyáá; nígową yuñe' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo shitsilke'yu bíł da'ishąą doleeł. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus ádaabihñii n'íí k'ehgo bitsilke'yu ádáát'ííđ; áígee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo da'idaaníí ilch'í'daizłaa.

20 Áídí' o'i'ááyú nakits'adahíí da'iyáago yil dahdinezbih. 21 Da'iyáago Jesus gáníí, Da'aniigo gánohwíldishnii, nohwíí la' ch'íshinoh'aah doleeki at'éé. 22 Áík'ehgo dázho doo bil daagozhóq dago dała'á daantúigo, SheBik'ehń, ya' shíí née? daanii nkegonyaa. 23 Áík'ehgo gáníí, Dahadín its'aa biyi'zhí' dała' bil éedisht'áhi, án ch'íshí'aah doleel. 24 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolnii: áídá' nnee ch'íshí'aahíí bá góyéé doleel! Áí nneehíí doo bi'deshchíí dayúgo nkt'éé doleel ni'. 25 Áídí' Judas, ch'íbí'aah doleelíí, Jesus gáyihńii, Ilch'ígó'aahíí, ya' shíí née? Jesus gábihńii, Da'áigeé ánniid.

26 Da'iyáago Jesus bán náidn'aago ya'ihénzigo oskaqáda' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitazniih, Nkóh daohsaq; díí shits'í at'éé, niigo. 27 Áídí' idee beda'iskaaníí náidnkaq, áí ya'ihénzigo oskaqáda' íltah daidezkaq, Daanohwigha daohdlaq, yihniigo; 28 Díinko shidil k'ehgo at'éé, shidil bee ániidégo lángont'aahi at'éé, nnee láago bá idijookíí, binchó'híí bigha baa nádaagodet'aahgo. 29 Gádaanohwíldishnii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanáshdláq da, dahadíí bijíí shiTaa bilakt'áhgee goz'aayú ániidéhi nohwil naadaadishdlíígo zhá. 30 Áídí' sí la' hadaidez'aqáda', dził Olives holzéhi sí'aayú okai. 31 Áígeé Jesus gádaabihńii, T'é'go áshí'dilne'híí bigha daanohwigha t'aazhí' ádaahne': díí baa k'e'eshchííhíí k'ehgo, Dibelíí Nanyoodíí biní'dishnii, áík'ehgo dibelííhíí da'adzaayú nkenelt'ee doleel. 32 Áídá' dasiitsaqáda' naadiszaago Gálileeyú nohwádh disháh doleel. 33 Peter gábihńii, Nnee dawa nits'á' t'aazhí' ánádaasdaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'éé da. 34 Jesus gánábildo'niid, Da'aniigo gáníldishnii, T'é'go tazhik'áne doo hwahá ániih dadá' taadn, Án doo bígonsí da, shíldinńii. 35 Áídá' Peter gábihńii, Dała' nil dastsaa ndi, Án doo bígonsí da, doo nildoshniih at'éé da. La'ihíí bitsilke'yu dawa da'áik'ehgo ádaanniid.

36 Áídí' Gethsémane golzéhi goz'aayú Jesus bitsilke'yu yil hikaidá' Jesus gádaabihńii, Dádzaq nahísóotaq, nláhyú déyáá, oshkaqahyú. 37 Peter la'íí Zébedee biye'ke naki Jesus yil okai, áídí' dázho doo bil gozhóq dago bijíí nniih nkegonyaa. 38 Áík'ehgo gádaabihńii, Shiyi'siziiníí dázho doo bil gozhóq da, dák'azhá dastsaaquíí ga'at'éé: dádzaq nahísóotaqgo sha'ishhah daadeh'íí. 39 Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' hayaa adzaago okaqah gáníigo, Bígonedzaayúgo, shiTaa, díí hishdláq doleelíí shits'á'zhí' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. 40 Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ilhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyihńii, Dała'á ledihikeezhí' ndi sha' doo sha'ashhah daadeh'íí le'at'éé da? 41 Daadeh'íígo da'ohkaqah, nanohwída'dintaah bídaanoldzil doleelíí bigha: nohwiyi'siziiníí da'anii hát'íí ndi nohwits'ihíí doo nldzil da. 42 Nakidn onaanádaagee na'okaqah gáníigo, ShiTaa nílini, díí hishdláq doleelíí doo hagog'éégo shits'á'zhí' alne' dayúgo hishdláq, ni nik'ehgo ágone'. 43 Bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa naanádzaa: dázho bil daanzigo. 44 Áídí' yits'á' onaanádaa, okaqahyú taadnee da'ágánadí'niigo. 45 Áídí' bitsilke'yu yaa naanádzaago gádaayihńii, Akú da'olhoshgo hanádaahsok: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shí'dilteehgo ch'íshí'dot'aahíí ilk'idá' biká' ngonyáá. 46 Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíí kodí' higaal.

47 Jesus t'ah yahtí'dá' Judas, nakits'adahíí bil itah nílini, nnee láago bésh be'idiltkishé la'íí tsí be'idiltkishé dahdaayiníígo, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nnee yánazíni daabides'a'íí yil nálsáá. 48 Ch'íbí'aah doleelíí ilk'idá' bebígózi doleelíí yengon'áá lək'e, gáníigo, Hadín hist'sqsíí áí án doleel; án daaholtsood. 49 Dagoshch'í' Jesus yaa nyáágo, Gozhóq, Ilch'ígó'aahíí, yihniigo yizts'qs lək'e. 50 Jesus gábihńii, Shik'isn, hant'é bigha nyaa? Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayiltsood. 51 Nnee dała'á Jesus yil hikaahíí bibízh be'idiltkishé hayidzízgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yontkízhgo bijaa naidnłgizh lək'e. 52 Jesus gábihńii, Nibízhíí ilch'í'nántíh: dahadín bésh yee izilheehíí dabíí aldo' bésh bee nabizi'dodeel at'éé. 53 Ya' doo bígonksí da née, shiTaa bich'í' oshkaqahyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'adahyú sinili dagoshch'í'

shich'í' yidi'laah go'íí? ⁵⁴ Áídá' ágádzaayúgo, Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníí hagog'éégo begolne'? Da'ágágonéhgo goz'aa go'íí. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkééze Jesus nnee baa nánsááhií gádaayilñii, Ya' bésh be'idilthishé la'íí tsí be'idilthishé dahdaanohñilgo daasholtsoodgo nánołsaa née, in'ííhií daach'iltsoodhií k'ehgo? Dawa jii la' da'ch'okaah goz'aa yune' nohwil ch'idaagonsh'aahgo dahsídaá át'éé ni', ndi doo hak'i daasholtsood da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí yee K'e'eshchiiníí begolne'hií bigha díí dawa anágot'íí. Áídí' bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai.

⁵⁷ Nnee Jesus daabiltsoodíí okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Cáiapas holzéhi, yaa yil hikai, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Jews yánazíni bilgo íla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'dit'ííh yune' ha'ayáago nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágone'íí dá'aałzhí' yine'íí hát'íígo. ⁵⁹ Okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, yánádaaltihi bilgo Jesus zidee hádaat'íígo daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'íí; ⁶⁰ Ndi doo la' da: láago neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíí doo la' da. Nt'éégo nnee naki n'ááz, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díí nnee, Bik'ehgo'ihinañ daach'okaah goz'aaníí tagoshñilgo, áídí' taagi jii hileehgo anágoshdle'go bínes'aa, níí ni'. ⁶² Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hizí'go Jesus gáyilñii, Ya' nihíí doo nt'é nniigo hadziih da née? Díí naa dahdaago'aahgo naa yádaakt'íí hago at'éé. ⁶³ Áídá' Jesus doo nt'é nii da. Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábilñii, Bik'ehgo'ihinañ hináhi biláhyú gániłdishñii, Nohwil nagolní', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihinañ biYe' níí née? ⁶⁴ Jesus gábilñii, Da'áígee ánniid: gádaanohwilđishñii, Díí bikédí'go shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéé dahsídaágo, yaaká'dí' yaak'os shil honáhgo daashidołtséé. ⁶⁵ Áík'ehgo okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyagé ídá nayihesdzíízdá' gáníí, Bik'ehgo'ihinañ nchó'go yaa yakti'; nt'é bigha nnee la'i baa yanánalti' doleeł? Bik'ehgo'ihinañ nchó'go yaa yakti'íí daadis-ots'aa. ⁶⁶ Hagog'éégo baa natsídaahkees? Zideego bángonot'aah daanii. ⁶⁷ Áídí' biniizhí' odaach'idihizheeh, la'íí ndaach'inłts'í; la'ihíí bit'adaach'ika', ⁶⁸ Gádaaniigo, Christ nííni, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yánłti'yúgo, hadín náninłts'í shíhíí nohwil nagolní'.

⁶⁹ Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'dit'ííh yune' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' aldo' Jesus Gálileedí' nagháhi bil na'aash ni', bilñii. ⁷⁰ Áídá' dawa bináál, Dah, hant'é nniigo ánniihíí doo bígonsí da, nniid. ⁷¹ Kih bahgee ch'ínágoheh'ááyú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi la'i náabiłtsaaago, áígee naháztaaníí gáyilñii, Díí nneehíí aldo' Jesus, Názařehdí' golíni, yil na'aash ni'. ⁷² Bit'a dahdidilñiihdá' gánádo'niid, Áí nneehíí doo bígonsí da. ⁷³ Dět'íhek'e alhánídí' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayilñii, Da'anii ni áí itah níí, niyati'íí bee nígozi. ⁷⁴ Áídá' Peter bit'a dahdidilñiihgo hashkeego nchó'go yakti' nkegonyaa, Ai nneehíí doo bígonsí da, níí nt'éégo, áígee tazhik'áne ánniid. ⁷⁵ Peter Jesus gábilñiid n'íí yénalñii, Tazhik'áne doo hwahá ánniih dadá' taadn, Án doo bígonsinihi at'éé da, shildinnil. Áídí' ch'ínyáágo dážhó doo bil gozhógo dago hichag.

27

¹ Hayilkááyú okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazíni bilgo dawa hagog'éégo Jesus zidee doleełíí yaa nadaagoshchii: ² Áík'ehgo kdaist'ógoo dahdaint'e', nant'an, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'aa.

³ Judas, ch'íbin'áni, Jesus zideego bángot'aaago yígolsíídá', dážhó doo bil gozhógo dago zhaali tádinhií okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehií, Jews yánazíni bilgo t'aałzhí' yaa náyiné', ⁴ Gáníígo, Nnee dávik'ehyú át'éhi ch'íní'ááhií bigha doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabilñii, Née doo nanohwinkł'og da. Dani naninkł'og le'. ⁵ Da'ch'okaah goz'aa yune' zhaalihíí nayilkaadá' ch'ínyáágo da'idodleeł. ⁶ Okaah yebik'ehi itisyú

nadaandeehí zhaali nádaidnné'go gádaanii, Zhaali biyi' ohilkaadí biyi' yuyaa doo o'né'go goz'aa da, dił bigha nahasnilhí bigha. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihí bee nnee gosht'ish tús áiléhi bini' nahazni, áígee anahdí' nadaakaihí lehi'níí doleełgo. ⁸ Áí bigha áídí' godezt'i'go díí jjiizhí' áí ni'híí, Ni' dił bee nahaznihíí, holzee. ⁹ Áík'ehgo Jérémy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, gáníí n'íí begolzaa, Zhaali tádinhíí, Israel hat'i'íí la'i, Áí nnee ilíí, daaniigo, nádaidnné'go, ¹⁰ Gosht'ish tús áiléhi bini'íí yaa nadaihesni, she-Bik'ehñ áshihniid n'íí k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'an yidáhzhí' sizijigo nayidilkid gáyihniigo, Jews ízisgo biNant'a'í nílíí née? Da'áígee ánnii, bilni, Jesus. ¹² Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí, Jews yánazini bilgo baa dahgoz'aa ndi doo nt'é nni da lék'e. ¹³ Áík'ehgo Pílate gábilni, Łáágo naa yádaakti'íí ya' doo dints'ag da née? ¹⁴ Áídá' t'ah Jesus doo nt'é bilni da, yati' dała'á ndi; áí bigha nant'an dázho bil diyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh n'íí biná'godiníhgo da'idaagee ha'áshijeedí dała'á, hadíí nnee hádaat'iinií, nant'an bá ch'ínadaayiltéeh lék'e. ¹⁶ Áígee nnee doo bik'ehyú át'éé dago bigózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitijí lék'e. ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'adzaago Pílate gádaabilni, Hadíí nohwich'í' ch'ínanshteeh hádaah'tijí? Barábbas née, dagohíí Jesus, Christ holzeehíí née? ¹⁸ Pílate yígółsi nnee dawa Jesus bil daanzhoqohíí bigha okaqah yedaabik'ehi Jesus yik'edaannihgo baa daabidez'aa.

¹⁹ Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíí, la' yich'í' yi'aa gábilniigo, Áí nnee dávik'ehyú át'ééhíí doo baa nanna da, díí jjiigo baa naiseełgo shiniigonł'éé. ²⁰ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini bilgo nnee íla'adzaahíí biini' yá ádaagozlaa, gádaayihniigo, Barábbas nohwá ch'ínánłteehdá' Jesus-híí zodéé, daadohni. ²¹ Nant'ánhíí gádaabilni, Díí nnee nakihíí hadíí nohwich'í' ch'ínanshteeh? Barábbas zhá hádaahit'ijí, daani. ²² Pílate gánadaabildo'niid, Jesus, Christ holzéhi, hago laq nohwá áshle' áídá'? Dawa gádaabilni, Tsi'ılma'áhi bíhołkałgo zodéé. ²³ Nant'ánhíí gádaabilni, Nt'é bigha, hant'é bee ncho'go adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadilghaazhgo, Tsi'ılma'áhi bíhołkałgo zodéé, daabilni.

²⁴ Pílate doo hagot'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, la'íí godnch'áad nkegonyaago yígółsi'dá', nnee íla'adzaahíí bináát tú náidnkaqago bigan tayizgis, gáníigo, Díí nnee dávik'ehyú át'ééhíí bidilíí shíí doo nashinkł'og da: dánohwíí nadaanohwinkł'og le'. ²⁵ Nnee dawa gádaabilni, Bidilíí nohwiká'zhí' át'éé doleeł, la'íí nohwichagháshéhíí aldó' biká'zhí' át'éé doleeł.

²⁶ Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'í' ch'ínáinkłíí, áídá' Jesus-híí habí' oltsaazdá' tsi'ılma'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíí yaa daidez'aa. ²⁷ Nant'an bisiláadahíí yáná'itih goz'aa yune' Jesus odaizt'e' lék'e, áígee siláada dawa baa íla'adaizlaa. ²⁸ Áídí' bidiyagé yaa daidnłsoozdá' diyagé hich'í' yá ádaagozlaa.

²⁹ Hosh diwozhi nánihezwodgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa, bigan dihe'nazhinéégo tsi' yaa daiztaq: la'íí bich'í' nádaahilzhishgo baa daadlo, Gozhóq, Jews ízisgo biNant'a' nílíni! daaniigo. ³⁰ Áídí' bik'ídaadihizheeh, la'íí tsihíí naanádaidntaago bitsits'inyú nádainkłish. ³¹ Aqł baa daadlohdá', diyagé yaa daidnłsoozdá' dabíí bidiyagé yá ánadaagosdlaa, áídí' tsi'ılma'áhi yiká' daizilheeyú bil nádezaq lék'e. ³² Ch'ínánłsááyú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, siláada daabiltsaago, Tsi'ılma'áhi bá dahngheeh, daabilni. ³³ Áík'ehgo Gólgotha golzeegee náńłsáá, áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee.

³⁴ Áígee vinegar, nch'í'í bil nadesdziidgo, Jesus yaa daizkaq: yizlił ndi doo yodlaq da. ³⁵ Áígee tsi'ılma'áhi yídaabiskaldá' bidiyagé ilta'isniigo yigha da'diljoł lék'e: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolne'go ánağot'ijí, Shidiyagé ilta'isni, la'íí iká' shi'íhíí yigha da'diljoł. ³⁶ Áídí' áígee naháztaqago daabineł'ijí lék'e. ³⁷ Nt'é baa dahgost'aaníí ádaagozlaago bitsit'á'gee díńko dahdaiztaq, DÍÍ JESUS JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI,

golzeego k'eshchijj. ³⁸ Áígee nnee da'in'ijhí naki áldó' Jesus ba'ashhahdí' tsj'ihna'áhi bídaahaskał, ła' dihe'nazhinéego, ła'íi be'eshganzhinéego.

³⁹ Bahyú ch'ihikáhíi bitsits'in daidiltasgo yati' yee daabokáał, ⁴⁰ Gádaaniigo, Biyi' da'ch'okaahíi tanágoshnikgo taagi jji hileehgo anágoshdle', nnii ni', halaa, Bik'ehgo'ihina' biYe' níijyúgo dani hasdá'ánlteehgo tsj'ihna'áhi biká'dí' gódah ch'innáh. ⁴¹ Okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaní ye'ik'eda'ikchíhi, ła'íi Jews yánazini áldó' baa daadloh lék'e, gádaaniigo, ⁴² Nnee hasdáyniildá' bíhíi doo hasdá'ádilteeh da. Israel hat'i'íi izisgo biNant'a' níijyúgo, tsj'ihna'áhi yiká'dí' naadowáh, áik'ehgo daahohiidlaah. ⁴³ Bik'ehgo'ihina' na' ya'ohí; an hat'íijyúgo hasdábólteeh: Bik'ehgo'ihina' biYe' nshijj, niidá', daanii. ⁴⁴ Da'n'ijhíi áígee tsj'ihna'áhi yidaayiskałi áldó' da'áik'ehgo bee baa daadlohgo daabóch'iid lék'e. ⁴⁵ Isk'áhnyáadí' taagi nehenkéézzhij' ni' biká' dahot'éhé godihhił gozlijj lék'e. ⁴⁶ Taagi nehenkéézzgo shj Jesus nádidilghaazhgo gáníi, Éli, Éli, láma sabákthani? ái, Bik'ehgohinshnaahíi, Bik'ehgohinshnaahíi, nt'é laa bigha shits'á'zhij' ándzaa? golzeego ágolzee. ⁴⁷ ła' áígee nadaaziinii daabidits'ago, Díi nneehíi Elías yich'ij' anii, daanii. ⁴⁸ Dagoshch'ij' nnee ła' nádilwodgo túdaabits'osíi vinegar yiyi' naiz'aa, áidí' tsj yaa dahyiz'aa go Jesus bizé'zhij' dahyída'nłtsiih. ⁴⁹ ła'ihíi gádaanii, Ntsént'ah, bídaagonolzijj, Elías baa higháhgo hasdábilteeh shj.

⁵⁰ Jesus nanádildilghaazhgo dabíi biyi'siziinii be'ogoyáago ayíílaa lék'e. ⁵¹ Áígee kih biyi' da'ch'okaahíi biyi' yune' daadintsoozii bighá'dí' hayaago ich'idláád lék'e; ni' godihes'naadá' tséé daahesdla'; ⁵² Nnee leyi' nazjeedíi bá ilts'á' ádaagosdzaago inashood daanlijj n'íi láago naadiikai. ⁵³ Ái Jesus naadiidzaahíi bikédí'go leyidí' hakaidá' kih dilzini goznilyú okaigo, nnee láago daabiltsaa. ⁵⁴ Siláada gonenadín binant'a'íi, ła'íi yil nakaihi Jesus daine'íni, ni' nagohi'naago ła'íi áígee ágodzaahíi daayiltsaadá' dážhó ndaaldzid, áik'ehgo gádaanii, Díi da'anii Bik'ehgo'ihina' biYe' níini laa. ⁵⁵ Isdzané láago Gálileedí' Jesus biké' anakahi, bich'odaanihi, anahdí' nazijj daabine'ijjigo: ⁵⁶ Mary Mágdalene, ła'íi Mary, James hik'e Joses báa, ła'íi Zébedee bichagháshéhíi báahi áldó' itah nazijj. ⁵⁷ K'ad o'iaahyú, nnee háldzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáá, an Jesus yodláni: ⁵⁸ An Pílate yich'ij' oyáago Jesus bits'ihíi yiyókeed. Áik'ehgo Pílate aníigo Jesus bits'ihíi baa daach'idez'aa. ⁵⁹ Joseph Jesus bits'ihíi baa det'aa dá' nak'á'ligaihi nł'éhi yik'iyidesdizgo, ⁶⁰ Dabíi bitsébi'i'án aníidéhi goz'aa yune' nyinłtíi, ái tséé biyi' yune' hayik'éhgo ayíílaahi: áidí' tséé nchaahi yidaidenłhizdá' onádzaa. ⁶¹ Mary Mágdalene, ła' Maryhíi bilgo, tsébi'i'ánhíi bidázhij' sikee lék'e.

⁶² Ich'ij'golne'íi bijijj hiskaago okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Phárisees daanlíni bilgo, dała' Pílate yaa hikai, ⁶³ Gádaabilniigo, Nohwinant'a', bínadaahiilniih, ái k'izé'idilteehíi t'ah hinaadá', Taagi hileehgo bijijj naadishdáh, ni' ni'. ⁶⁴ Ái bigha nik'ehgo tsébi'i'ánhíi ch'í'itingee dážhó nt'izgo áolne', taagi hileehíi bijijjzhij', doo ágát'éé dayúgo dánko bitsilke'yu t'é'go hikáhgo bits'í daayin'ijj, áidí', Jesus daztsaadí' naadiidzaa, nnee daayilniih: áik'ehgo iké'yú doo bik'ehyú ádaanii dahíi ntségo ádaanii n'íi bitisgo ádaanii doleeł ákoh. ⁶⁵ Pílate gádaabilni, Siláada tsébi'i'án yináadaéz'ini nohwaa sinil: ti'i, nzhoggo nt'izgo ádaahle'. ⁶⁶ Áidí' okaigo, tsébi'i'ánhíi nzhoggo nt'izgo ádaizlaa, ła'íi áígee siláada yináadaéz'ijjgo ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodnlsinii bijijj hiskaago hayołkaalyú inashood daagodnlsinii bijijj, Mary Mágdalene, ła' Maryhíi bilgo tsébi'i'ányú daadéz'ijjyú ó'ááz. ² Nt'éégo adijj ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'dí' nkenyáago, tséé daadin'áaníi yó'oyilhizdá' yiká' dahnezdaa lék'e. ³ Biniizhij' hada'didla'híi k'a'at'éé, bidiyagé zas k'ehgo dážhó ligai: ⁴ Ináadaéz'ini tsídaadesyzyú daaditłid daasilijj, nnee nanezna'híi k'ehgo ádaasdzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihina' binal'a'á isdzané gáyihii, Doo nédaaldzid da: Jesus tsj'ihna'áhi bíheskał

n'íi biká hadaanohtaago bígonsi. ⁶ Án doo hak'i da: naadiidzaa ni', áníi n'íi k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehń bits'í siné' n'gee daadeh'íi. ⁷ Ti'i, dáhále bitsilke'yu Jesus daztsaáadí' naadiidzaahíi baa nagolni'yú doh'aash; nohwádih Gálilee golzeeyú óyáá; ákú daahołtséh: da'aniigo ádishńii. ⁸ Tsébi'i'áńdí' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bił daagozhóó lék'e; bitsilke'yu yił nagolni'yú ots'ikteel.

⁹ Nt'éégo bitsilke'yu yił nadaagolni'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóó, biłniigo. Ákú Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago yikee daayota'dá' daayokaah lék'e. ¹⁰ Jesus gábiłńii, Doo nełdzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, biłdohńii, ákú daashiłtséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzané ákú hi'ashdá' inádaadéz'inihíi ła' kih goznilyú hikaigo, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíi dawa yił nadaagosni'. ¹² Okaah yedaabik'ehi, Jews yánazíni biłgo ıla'adzaago baa nagoshchíiđi' siláada bestso łaágo bitasńii, ¹³ Gádaayihniigo, Nnee gádaabiłdohńiih, Bitsilke'yu t'é'yú nádaabinešt'iid, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'an ya'ikonziyúgo, nohwá bich'í' yádaahiilti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Siláada bestso nádaidnné'go, da'ádaabiłdi'niiyú ádaasdaa: díi jii ndi siláada ádaani n'íi Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsilke'yu ła'ts'adáhií dziłyú okai, Jesus bándagoz'aa n'yú, Gálileeyú. ¹⁷ Ákú Jesus daayiltsaáadí' daayokaah: ndi ła'ihíi bił nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáágo gádaabiłńii, Yaaká'yú, ni'goszán biká'gee aldo', dawa beshik'ehgo shaa godet'aa.

¹⁹ Áik'ehgo ti'i, dahdohkáh, i'aniyú hadaazt'i'ii dawa bił ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa, hik'e biYe', ła'ii Holy Spirit bizhi'ii bilázhí' baptize ádaagol'jigo: ²⁰ Ádaanohwidéniidíi dawa bikísk'eh ádaat'eego bił ch'ídaagonoh'aah: áik'ehgo dahazhí' nohwił nshíi, nnágodzaayú ndi. Doleelgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

¹ Bik'ehgo'ihinaan biYe', Jesus Christ, baa na'goni'ii baa gozhoni diinko begodezt'i';
² Bik'ehgo'ihinaan binkaayuu nada'iziidi n'ii binaltsoos biyi'di' dii baa k'eshchij, Shii,
 Bik'ehgo'ihinaan, shinal'a'a nadihyu ilch'i'gole' doleehi de'a'. ³ Da'igoliiyu hadinshi
 dilwosh, NohweBik'ehni badihyu ilch'i'daagohle', intin ilk'idezdogo ba adaahle', niigo.
⁴ Aik'ehgo John da'igoliiyu baptize adaagole', nnee yich'i' yadaakti'go gadaayihii, No-
 hwinchq'ii bits'a'zhi' adaahne'go baptize adaanohwi'dolne', aik'ehgo nohwinchq'ihii bigha
 nohwaa nagodit'aah doleehi. ⁵ Judea dahot'ehé ni' goz'aadi' la'ii Jerusalem golzeedi' baa
 nanzaa, ai dawa bi'adaate' nchq'ii yaa nanadaagosni'da' tulinii Jordan holzehi biyi'
 John baptize adaabizlaa. ⁶ John bidiyage bighan ha'i'ahii bighaa alzaa, ika hilchii biziz
 alzaa; nagonech'iidi hik'e dziyu gosnihi bilgo bihidan lek'e; ⁷ Nnee yich'i' yadaakti'go
 ganii, Shike'di' la' shitisgo at'ehi highah, ts'iyaa ashnehgo biket'ool k'esh'adzhi' ndi
 doo bik'eh sitii da. ⁸ Shihii tu bee baptize adaanohwishlaa: aida' an Holy Spirit yee
 baptize adaanohwi'ii doleehi. ⁹ Ai benagowaada' Jesus ni' Galileege Nazareth holzeedi'
 ch'inyadaa', tulinii, Jordan holzehi, biyi' John baptize abilaa. ¹⁰ Tu biyi'di' hanadaada'
 dagoshch'i' yaa ilts'a' adzaago, Holy Spirit hawu k'ehgo bich'i' nke'enihgo yitsaa:
¹¹ Nt'ee go yaaka'di'go yati' ganiigo yidezts'aa, ShiYe' shil nzhoni nlii, naa shil gozhoo.
¹² Dagoshch'i' Holy Spirit nabilaago da'igoliiyu obinyood. ¹³ Satan nabintaahgo aku
 da'igoliiyu dizdin behiska; ts'etahgo daagolini bilgo; aige Bik'ehgo'ihinaan binal'a'a
 yaaka'di' daagolini baa hikaigo bich'odaazni' lek'e. ¹⁴ John ha'aneztihii bikedi'go
 Jesus Galileeyu nyaa, Bik'ehgo'ihinaan bilakt'ahgee begoz'aanii baa na'goni'ii baa gozhoni
 yaa yakti'go, ¹⁵ Gani, Aige baa gonyaa, Bik'ehgo'ihinaan nant'aahii bika' nagowaa; no-
 hwinchq'ii bits'a'zhi' adaahne', yati' baa gozhoni daahohdla le'. ¹⁶ Jesus tusikaanii Galilee
 holzehi bahyu higaada', Simon bik'isn Andrew bilgo log behaidlehe nanest'oli teh
 nadaayi'aa'go yitsaa: ai log hadaayileehii daanlii. ¹⁷ Jesus gadaabihii, Shike'yu doh'aash,
 log hayihileehii k'ehgo nnee sha nadaahohlhago anohwishle'. ¹⁸ Aik'ehgo dagoshch'i' log
 behaidlehe nanest'olihii da'aige ndaistsoozda' Jesus yika' dahn'aazh lek'e. ¹⁹ Aidi'
 dahnadiidzaago James, Zebede biye', hik'e bik'isn John bilgo yitsaa, ai tsina'eehii yiyi'
 nahaztaa, nanest'olihii nadaikadgo. ²⁰ Dagoshch'i', Yushde', bilii: aik'ehgo bitaa,
 Zebede, hik'e banada'iziidii bilgo da'aku tsina'eehii yiyi' nahaztaada' yits'a' dahn'aazh,
 Jesus bika'. ²¹ Aidi' Capernaum golzeeyu okai; dagoshch'i' Jews daagodnisiinii bijii
 ha'anaséh goz'aa yune' ha'ayaa go ilch'ig'aaah lek'e. ²² Aige ilch'igot'aahii yaa bil
 diyadaagot'ee: yebik'ehii k'ehgo yil ch'ig'aaahii bigha, doo begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihii
 adaateehii k'ehgo da. ²³ Jews ha'anaséh goz'aa yune' nnee la' spirit nchq'i biyi' golinihi
 sidaa lek'e; an nadidilghaazhgo, ²⁴ Gani, Doo nohwaa nanna da; hago laa at'ee go
 nohwich'i' gon'aahgo ant'ii, Jesus, Nazarethdi' nanna? Ya' da'ilii nohwichiiyu nyaa
 nee? Shii nigonsi, hadin ant'iihii, Bik'ehgo'ihinaan bits'a'di'go Dilzhgo Nini. ²⁵ Jesus
 ndzilgo hadziigo gayihii, Handziih hela', an biyi'di' hannah. ²⁶ Aik'ehgo spirit nchq'ihii
 nnee nadinigisda' adiid nadidilghaazhgo biyi'di' halwod. ²⁷ Nnee dawa bil diyadaagot'eego
 nahidaadilkid gadaaniigo, Dii nt'e lahi? Anii zha ilch'ig'aaahi laa. Yebik'ehgo spirits
 daanchq'ii yich'i' hadziigo ndi daabidits'ag. ²⁸ Dagoshch'i' Galilee golzeehii dahot'ehé
 nt'ee go baa ch'ini didezdaad lek'e. ²⁹ Jesus, James hik'e John bilgo ha'anzehdi'
 ch'inakaigo Simon hik'e Andrew bigowa yune' ha'akai. ³⁰ Akone' Simon bi'aahii ba
 nezgaigo sitii; aik'ehgo dagoshch'i' Jesus yil nadaagosni'. ³¹ Baa nyadaa' bigan yitsoodgo
 hadag ayilaa; dagoshch'i' nezgai n'ii bits'a' gonyaa, aidi' nadiidzaago ya da'ezne'.

³² O'í'áázhi' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihíi dawa, la'íi ch'iidn isnáh ádaabiłsiníi Je-
sus bich'í' yú bił nch'eheskai. ³³ Ái kịh goznılee daagolıınıi dawa dadángee baa ıla'adzaa.
³⁴ Áıgee kah iltah at'éhi yaa nakaihíi ląágo nádaayilzii, la'íi ch'iidn ląágo haineheyood;
ch'iidnııi bıdaagołshııi bigha Jesus, Hadaahdziih hela', daabiłnıi lẹk'e. ³⁵ T'ahbiyú doo
hwahá got'ııh dadá' Jesus nádiidzaago ch'ínyáá, doo hadın naghaa dayú óyáá, ákú oskaqad.
³⁶ Simon hik'e yił nakaihíi biłgo biké'yú okai. ³⁷ Baa hikaigo gádaabiłnıi, Nnee dawa
hadaanintaah. ³⁸ Áık'ehgo Jesus gánıı, Noo', lahyúgo kịh nagoznılyú náádokáh, ákú nnee
bich'í' yánádaahoshti'; díi bigha niyáhi. ³⁹ Áıdı' Gálılee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'ánátséh
nagoznı yune' nnee yich'í' yaktı'go naghaa, la'íi ch'iidn haineheyood lẹk'e. ⁴⁰ Nnee lóód
doo ínádıh dahi, leprosy holzėhi, yaa nagháhi Jesus yich'í' hilzhiizhgo náyokaqah, gánııgo,
Nashılzıihıi bik'eh sınıtııgo nıgonsı, hánt'ııyúgo náshılzıih. ⁴¹ Áık'ehgo nneehıi Jesus yaa
ch'oba'go yich'í' dahdidılııdı' yee delıııhgo, Hasht'ıı; nándzıih, yiłnıi. ⁴² Áı yiłnııdı'
dagoshch'í' lóód n'ıi ínásdııdgo nneehıi nádzıi lẹk'e. ⁴³ Jesus bich'í' hadziıdı' obił'a';
⁴⁴ Gábiłnıigo, Hadın dánko bił nagolıı' hela': ti'i, okaqah yebik'ehi bich'í' ch'ı'nah ádnıle'go,
Moses ngon'áá lẹk'ehıi k'ehgo hanánidelzaahıi bigha Bik'ehgo'ıhi'nań dant'éhėta baa
nné', áık'ehgo nándzıihıi nnee yıdaagołshı doleeł. ⁴⁵ Áıdı' da'ádzaayú yaa nagolıı'go deyaa,
dahot'éhé ch'ıııi dıdezılaad, áı bigha Jesus doo dayúweh kịh goznılyú ch'ı'nah aanádaal
da, da'ıgolııyú zhá naghaa: áıdı' ilch'ı'dı' nnee baa náıtsáá lẹk'e.

2

¹ Áıdı' da'kwıi iskaqago Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áıgee gowayú sidaa, daanıi.
² Dagoshch'í' nnee ląágo baa náıtsáá, dázhó doo hagee nágot'aa da, dáadııh bahyú
ndi: áıgee yati' nt'éhi yaa yaktı' lẹk'e. ³ Áıgee nnee la' baa hikai, díı'i hilt'eego nnee
dı'ılı baa daıskaqago, ⁴ Ch'ılaqadhıi bigha Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áık'ehgo kịh
bıká'hıi yó'adaızıl, Jesus bik'ehgee: áı aqal ch'ı'ı'ángo ádaızlaadı' dí'ılıhıi yıká' sitiınıi bee
nkedaıztıı. ⁵ Daabi'odla' Jesus yıgólshıdı' dí'ılıhıi gáyıłnıi, Shiye', nincho'hıi bigha dák'ad
naa nágotet'aah. ⁶ Begoz'aanıı ye'ık'eda'ılchıhi la' naháztąą, dábiyi'yú na'ıdaadıłkidgo
gádaanıi, ⁷ Hant'é bigha díi nnee Bik'ehgo'ıhi'nań ádıł'ııgo anıı laq? Hadın lá koncho'hıi
bigha kaa nágotet'aah? Bik'ehgo'ıhi'nań zhá go'ıı. ⁸ Na'ıdaadıłkidıi Jesus dagoshch'ı'
biyi'siziınıi bee yıgólshıdgo gáyıłnıi, Nt'é bigha na'ıdaadıłkid? ⁹ Hadıihıi doo nyeego
dı'ılıhıi áłch'ııııh da, Nincho'hıi bigha naa nágotet'aah; dagohıi, Nádnáh, bıká' sınıtıınıı
dahnádnne'go dahnáh? ¹⁰ Ni'gosdzán bıká' nnee bııncho'hıi bigha baa nágotet'aahıi
shıi, nnee k'ehgo Nıyááhıi, beshik'ehgo bıdaagonołshı doleełhıi bigha, (nnee dí'ılı siti-
ınıı gáyıłnııdı.) ¹¹ Nádnáhgo bıká' sınıtıınıı dahnádnne'go gowayú nádnáh, nıłdışnıi.
¹² Dagoshch'ı' nádiidzaago yıká' sıtıı n'ıi dahnáyıné'go dawa bınááal ch'ínyáá; áık'ehgo nnee
dawa bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ıhi'nań ya'ihėdaanzıgo gádaanıi, Doohwahá áık'ehgo
daahiıtsėhi da. ¹³ Áıdı' Jesus túsikaanıı bahyú ch'ınánádzáadı' nnee baa nanáıtsáá, áıgee
yił ch'ıdaagoz'aa. ¹⁴ Jesus hıgaalgo Alpheus biye', Levi holzėhi, tax nanáhi'ıııııgee sidaago
yıltsaqadá' gáyıłnıi, Shıké' dahnáh. Áık'ehgo nádiidzaago bıké' dahıyaa. ¹⁵ Áıdı' Levi
bigoway yune' Jesus iyaqago nezdaago, tax bich'ı' nadaahi'ıııııı la'ıi nnee doo bıké'ehyú
ádaat'ee dahıı ląágo Jesus hik'e bısilke'yu biłgo itah da'ıyaqago dahdinezbił; nnee
gádaat'eehıi ląágo Jesus bıké' anáseeł lẹk'e. ¹⁶ Begoz'aanıı ye'ık'eda'ılchıhi hik'e Phárisees
daanııni biłgo tax bich'ı' nadaahi'ıııııı la'ıi nnee doo bıké'ehyú ádaat'ee dahıı Jesus yił
da'ıyaqago daayıłtsaqadá' bısilke'yu gádaayıłnıi, Nt'é bigha tax bich'ı' nadaahi'ıııııı la'ıi
nnee doo bıké'ehyú ádaat'ee dahıı Jesus yił da'ıyaq? ¹⁷ Jesus áı yıdezts'aaadá' gádaabiłnıi,
Doo hago'ádaat'ee dahıı izee nant'án doo yaa nakáh bıké'eh da, daanııhıi zhá: shıi
nnee doo bıké'ehyú ádaat'ee dahıı, Nohwincho'ıı bıts'á'zhı' ádaahne', bıłdışnııyú nıyáá,
áıdı' nnee dáıık'ehyú ádaat'eehıi doo ágáłdışnııyú nıyáá da. ¹⁸ John bısilke'yu hik'e

Pharisees daanlíni bitsilke'yu dáshiná' da'okaḡah ni': áík'ehgo Jesus yaa hikaigo gáníí, Nt'é bigha John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshiná' da'okaḡah, áídá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaḡah da? ¹⁹ Jesus gádaabilnii, Ya' ni'i'néhgee nnee íla'adaat'eehíí nnee niinéhíí yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaḡah née? Dah, nnee niinéhíí yil nakaiyúgo doo dáshiná' da'okaḡah at'éé da. ²⁰ Dahagee nnee niinéhíí bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaḡah doleel. ²¹ Ko'íí dénchó'éhíí doo nak'á' ánídéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánídéhíí íhanighángo dayúwehégo onanádlaad. ²² La'íí wine áníí alzaahíí ikágé wine benaktiníí dénchó'éhíí doo biyi' tádaach'iníí da; ágách'idzaayúgo wine áníí alzaa'ihíí ikágé yidíldohgo na'nil, áík'ehgo winehíí aḡḡ ha'ijool, la'íí ikágéhíí kots'á' yilchqoh: áídá' wine áníí alzaa'ihíí wine benaktiníí ánídéhíí zhá biyi' tádaach'iníí. ²³ Lah Jews daagodnksinii bijjii Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayiníí nkegonyaa. ²⁴ Phárisees daanlíni Jesus gádaayihíí, Dín'íí, nt'é bigha godilziníí bijjii doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai? ²⁵ Jesus gádaabilnii, Ya' David hik'e yil nakaihíí bilgo idán ádíngo shiná' daasiljigo, hago ádaaszaa lán shíhíí doo hwahá baa da'ohshiih da née? ²⁶ Abiathar okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitjídá' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaḡah goz'aḡa yune' ha'ayáago, bán Bik'ehgo'ihí'nań ye'okaḡahgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidné'go yiyaa, la'íí yil nakaihíí aldo' la' yá'nné' lék'e; áí bánhíí okaḡah yedaabik'ehi zhá daayiyaaḡo goz'ánihi. ²⁷ Jesus gádaabilnii, Godilziníí bijjii nnee bá alzaa, doo nnee godilziníí bijjii bá alzaa da: ²⁸ Áí bigha shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjii ndi beshik'eh.

3

¹ Jesus Jews ha'ánátséh goz'aḡa yune' ha'anánázaago nnee bigan da'ázhiinéé binawod ásdjidi ákóné' itah sidaa. ² Áík'ehgo Jesus daabich'in'íí, godilziníí bijjii áí nneehíí náyilziih shi daabich'o'níigo; ágázaayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bigha. ³ Jesus nnee bigan binawod ásdjidi, Kodé' hizjii, yilnii. ⁴ Áídí' nnee daabine'íiníí gádaayihíí, Ya' godilziníí bijjii nt'éégo ách'ít'jigo goz'aḡa née, dagohíí nchó'i bee ách'ít'jigo née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíí ch'izilheego née? Áídá' doo nt'é daanii da. ⁵ Bijjii daant'izíí bigha Jesus doo bil gozhógo dago déhashkeego nnee yitah déz'jídá' nnee bigan binawod ásdjidi, Yushdé' dahdinlíníí, yilnii. Áík'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinééhíí ga'at'éé násdjii. ⁶ Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo dagoshch'í' Hérod yil daagot'ini bilgo hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchjii. ⁷ Jesus bitsilke'yu bilgo túsikaayú dahiskai: nnee láago Gálileedí' la'íí Judéadí' biké' onátsáá, ⁸ Jerúsalemdí' aldo', la'íí Iduméadí', Jórdan túnlíiníí hanaadí', la'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', ízigo ánát'jiihíí ya'ikodaanzjigo baa nántsáá. ⁹ Akú nnee lááhíí bigha Jesus bitsilke'yu gádaayihíí, Nnee doo daashijizh da doleelgo t'ahkodá' tsina'eel alts'íséhi kozhí' shá nno'ee. ¹⁰ Nnee láago náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchíd daanzjigo bik'izhí' daalishjizh lék'e. ¹¹ Spirits daanchó'íí dahagee daabo'jige biyahzhí' hayaa ádaazaago nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlíni ant'jii, daaniigo. ¹² Ch'ídaashinoh'aah hela', daayihíí. ¹³ Áídí' Jesus wá'zhí' hayaadá' yil nakai doleehíí, Yushdé', daayihíí: áík'ehgo baa hikai lék'e. ¹⁴ Bitsilke'yu doleehíí nakits'adah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yadaakti'yú daido'aalgo, ¹⁵ Itah at'éégo daannihíí nádaayilziihgo, ch'iidn aldo' hadainihiyóodgo binawod baa daadest'aḡa: ¹⁶ Simon holzéhi Peter aldo' yizhi' yá ayílaahi; ¹⁷ Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John bilgo; áí Boanérgees yizhi' yá ádaayizlaa, i'niihíí k'a'at'éégo golzeego ágolzee: ¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlíni, ¹⁹ La'íí Judas Iscáriot, ch'íbido'aahíí: áí hayinildá' kih yune' ha'akai lék'e. ²⁰ Áígee nnee dázhó láago íla'anánázaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsilke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyaa da. ²¹ Bik'íí ya'ikodaanzjídá' biká okai; Biini' édih laḡa, daaniigo.

22 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalem dí' hikai híi gádaanii, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' sizíi lągo, án binawodíi bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabiłnii lẹk'e. 23 Áídí' Jesus begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, Yushdé', daayilniigo, na'goni'íi bee bił ch'ígó'aahgo gáníi, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíi hádi'nidzood doleeł? 24 Nnee dałaháyú binant'a' golíniíi dabíi ilch'í' nanádaagonłkaadyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da. 25 Dała' naháztaaníi dabíi ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da. 26 Áík'ehgo Satan dabíi ich'í' naná'idziidgo ádaagodet'aayúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da, daazhógo bengonáh. 27 Doo hadín nnee nalwodi bigowa yune' ha'aghahgo dawahá bíyéehíi yino'íh at'éé da, ntsé nnee nalwodíi kłhikt'poyúgo zhá; áídá' dawahá bíyéehíi yits'á' yin'íh. 28 Da'aniigo gádaanohwłdışnii, Nnee binch'íi dawa baa nágodit'aah doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań nch'ogoo baa yách'ikti'íi ndi aldó': 29 Áídá' Holy Spirit dénch'ogoo baa yách'ikti'yúghíi doo kaa nágodinot'aah at'éé da, áídá' dahazh'í' bił ch'ígodeehíi bee bá goz'aą: 30 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, Ch'iidn biyi' golíi ląá, daabiłniihíi bigha Jesus díi k'ehgo yalt'í' lẹk'e.

31 Jesus bik'isyú bimaa biłgo akú hikai, dadányú nadaazi'dá' bich'í' oda'is'a', Yushdé', daabiłniigo. 32 Nnee ląágo binaayú naháztaaníi gádaabiłnii, Nimaa la'íi nik'isyú dadányú nazíi, níka daantaahgo. 33 Hadín shimaa, hadín shik'isyú? biłnii. 34 Jesus nnee binaayú naháztaaníi yitah déz'iidá' gáníi, Kúnko shimaa la'íi shik'isyú. 35 Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań dáhát'íyú ánát'íłhíi, shik'isn dagohíi shilah la'íi shimaa at'éé.

4

1 Jesus túsikaaníi bahgee ilch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee nnee ląágo baa náńsáá, áík'ehgo tsina'eelíi yihiyaago dahnezdaa; áídá' nneehíi tábaayú íla'adzaa lẹk'e. 2 Áígee na'goni'íi yee ląágo yił ch'ígó'aah gáníigo, 3 Ídaayesółts'aą; k'edileehíi yił ke'go k'edileeyú óyáá, 4 K'edileegeee k'edilzií la' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago aął nádaihezlaa. 5 La' k'edilzií tsétahyú nanehezdee, akú leezh doo dážh'ó ląáyú da; leezh da'ayáhahíi bigha dagoshch'í' hadaazhjeed: 6 Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aą dahíi bigha nádaahesga. 7 La'ihíi hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihíi ighánłsaągo nadaistseedgo binest'a' da'ádih. 8 La' k'edilzií leezh nł'éeyú nanehezdee, aí zhá hadaazhjeedí' nchaa daasilíigo nest'án ayíılaa, la' tádin, la'íi gostadin, la'íi dała'a gonenadín bitisyú análzaa. 9 Hadín bijeyi' golíniíi iyést'aą le', nii, Jesus. 10 Jesus dasahndi nnee la' t'ah binaayú nadaazi'íi bitsilke'yu biłgo nabídaadilkidgo gádaabiłnii, Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwł nadaagosíłni'íi nt'é nniigo ánńii? 11 Áík'ehgo gáyilnii, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi doo bígózi da n'íi nohwł bídaagonłsijhgo nohwaa daagodest'aą: áídá' doo néé zhineé daanlii dahíi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi zhá bee bił na'goni': 12 Áík'ehgo dédainel'ijj ndi doo daayo'ijj da doleeł; dédaidits'ag ndi doo bił ídaagozi da doleeł; doo ágát'éé dayúgo binch'íi yits'á' t'aązh'í' nakáhgo binch'ohíi bigha baa nágodit'aah doleeł ni'. 13 Ya' ilch'ígót'aahgo nohwł nagosisni' n'íi doo nohwł ídaagozi da néé? Áídá' hagot'éégo ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi dawa nohwł ídaagozi doleeł? nii, Jesus.

14 K'edileehíi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' k'edilee. 15 K'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íi aí nnee yati' biyi' k'edolzaahíi ádaat'ee, áídá' yati' dédaidits'agdá' Satan baa nyaago daabiłjii yune' yati' k'edolzaa n'íi bits'a' hayiné'. 16 Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago dagoshch'í' bił daagozh'ógo nádaidnné'hi; 17 Áídá' daabiyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aą dago dá'anahzh'í' begodigháh; áídá' yati'híi bigha nagont'ogíi bee, dagohíi nnee daabich'olaaahíi bigha biniigonł'éehíi begowáhgee dagoshch'í' t'aązh'í' nanánihidéh. 18 Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ag, 19 Áídá' ni'godzán biká'zh'í' nabi'dint'ogíi, hágołdzilgohíi k'ize'idilteehíi, la'íi dawahá biká' hágot'iiníi bijii

biyi' bitis siljigo, hosh ighánlsáágo yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áík'ehgo doo binest'á' goleeh da. ²⁰ Leezh nkt'ééyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago nádaagodin'áá, áík'ehgo nest'án ánádail'jìh, la' tádin, la'íi gostadin, la'íi dala'á gonenadín bitisyú ánádail'jìh.

²¹ Jesus gánádaayil'nii, Ik'ah kq'íi ch'otjìlgo táts'aa bil hayaa nch'í'áah née? Kástiné yit'ááhyú nch'í'áah née? Ik'ah kq'íi biká' dahnásikt'áhé biká' dahch'í'aahgohi at'éé.

²² Dawahá nanl'i' n'íi ch'í'nah ádolnii; dawahá doo hit'jì da n'íi bigózjìhgo ádolnii.

²³ Hadín bijeyi' golíiníi íyésts'áá ²⁴ Da'dohts'agíi nkt'éégo ídaayesóts'áá. Dáhołáago kaa daasohné' lánsjì n'íi k'ehgo da'ágáhołáago nohwaa nádo'né'; la'íi nohwíi daadohts'agíi dayúweh bitisyú ínagodáhgo nohwaa nádo'né', bilnii. ²⁵ Dahadín íyésts'áágo ígo'aahíi, bigoyá'íi itisgo baa nádo'né'; áídá' dahadín doo íyésts'áá dahíi ayáhágo íyésts'áá n'íi ndi bits'á' da'ílii nádodleel.

²⁶ Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: la' nnee k'edilzú yil ke'go k'edilee; ²⁷ Ánágoldohgo t'é'gee ilhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláa n'íi hadaazhjeedí' ndaandésáá, hagog'éégo shjìhíi doo yígólsjì da ndi. ²⁸ Ni' dabíi inest'á' yíndílsé, bit'áá ntsé hadaajah, áígeehíi bilatáhé daagoleeh, áídí' binest'á' nkt'éégo nt'í. ²⁹ Nkt'éégo nest'áágee dagoshch'jì' t'oh bená'itkíshé bee higeesh nkegonigháh, da'nest'áágee ngonyááhíi bighá.

³⁰ Jesus gánadí'nii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi hant'é bil kishhah ndleego baa nadaagohiilni'? Nt'éshá' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi baa nadaagohiilni'? ³¹ Ch'il mustard holzéhi biyigéhíi k'ehgo at'éé; áík'edilzeegee k'edilzú dawa bitahgee bízhá akts'íséhihi at'éé: ³² Áídá' k'edolzaadá' hadag nołséel, áídí' ch'il dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'ádaaz'aahíi nchaah hileeh, áík'ehgo dló' yúdahyú nada'iníihíi bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú. ³³ Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi ágádaat'eehíi ląágo Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee bil nagosni' lėk'e, bil ídaagozjìhíi bik'ehgo. ³⁴ Dá'ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá bee bich'jì' yałt' lėk'e: áídá' dasahndi bitsilke'yu yil nadaaháztaąyúgo, dawahá bil ch'í'nah áyíłaa. ³⁵ Da'ái bijjì o'í'áayú Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Noo', hanaazh'jì' nohwil nada'do'éel. ³⁶ Nnee baa nánsáá n'íi nádihołséh daayilniiidá', Jesus t'ah tsina'eehíi yiyi' dahsdaago bitsilke'yu bil oda'iz'éel. Tsina'eeł ádaakts'íséhi ałdó' ba'ashhah dahi'eeł lėk'e. ³⁷ Nt'éégo yat'éégo deyołgo tsina'eehíi tú nádidáhíi beh nádiłk'oołgo bee ha'dezbìh.

³⁸ Áídá' tsina'eehíi biyi' iké'dí' tsí'aał biká' Jesus ilhosh: bitsilke'yu ch'ínádaabisidgo gádaabilnii, Ilch'ígó'aahíi, goyéégo nohwich'jì' godegháhíi doo nil hago'at'éé da née?

³⁹ Áík'ehgo ch'ínádzidgo nyolhíi yich'jì' hadzii, áídí' túsikaaníi gáyilnii, Dákohego, nkego-hin'áá le'. Áík'ehgo oyółgo nkenágohełtq' lėk'e. ⁴⁰ Áídí' Jesus gádaabilnii, Hant'é lą bighá ndaaldzid? Hant'é bighá doo Bik'ehgo'ihí'nañ bada'ohkíi da? ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu dázhq' tsídaadesyizgo gádaalidi'nii, Nnee ląá daat'éhi díi, nyolhíi la'íi tú ndi da'áyilniiyú ádaat'jì.

5

¹ Hanaayú Gadarénes daagoljìyú bil nada'diz'eel. ² Jesus tsina'eehíi yiyi'dí' háyáago nnee lena'nikií goz'áadı' nnee spirit nchq'íi biyi' golíni baa nyáá, ³ Án nnee lena'nikií goz'áayú golínihi; doo hadín k'nábółt'óh adzaa da, bésh hishbizhíi bee ndi: ⁴ Golaąan bésh hishbizhíi la'íi kokee bee k'nádaach'ilt'óhíi bee k'ibi'dest'q'q' ndi bésh hishbizhíi ik'ínáyidzjìs, la'íi bikee k'nádaach'ilt'óhíi nyihidzjìz lėk'e: doo hadín nzhoq'go ábóle' ágódzaa da. ⁵ T'é'gee la'íi jìjìgee dzilyú nnee lena'nikií bitahyú dádiłwoshgo zhá naghah, tséé yee n'ídiłgeeshgo. ⁶ Áídá' dánzaadí' Jesus yiltsáadı' yich'jì' nádiłwodgo yiyahzh'jì' hayaa adzaago, ⁷ Yat'éégo gáníi, Hago ląá áshíle'go ánt'jì, Jesus, da'tiséyú at'éhi biYe' nílini? Shiniigodnléh hela', Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nánoshkąąh. ⁸ Jesus spirit nchq'íi ik'idá' gáyilniiid, An biyi'dí' hannáh, spirit nchq'íi nílini. ⁹ Jesus nabídiłkidgo, Hant'é honlzéé? bilnii. Shíi Láni honszee: hiidłąąhíi bighá, nii. ¹⁰ Díi goz'áadı' ch'ídaanohwinyóod hela', niigo náyokąąh. ¹¹ Áígee dził binahzh'jì'yú góchi da'ayaąago

nanalsé' lèk'e. ¹² Áík'ehgo ch'iidn dawa nádaayokaḥ, Góchi biyi' onohwinyóód, áí beh náhiilzéh, daaniigo. ¹³ Áík'ehgo Jesus baa goden'áá. Spirits daanchò'íi nneehíi yiyi'dí hanalsáádá' góchi yiyi' onalsáá; áídí' góchi n'íi (nakidn doo náhóltagyú shi.) hayaa nádnkijigo túsikáni yeh nalsáágo tú yil daadesdzii. ¹⁴ Góchi yinádaadéz'íi n'íi nádnkijigo kih goznilyú la'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. Nnee yil nadaagosni'íi áí ágodzaahíi daineł'íi yú oheskai lèk'e. ¹⁵ Jesus yaa hikaidá' nnee ch'iidn isná ábilsí n'íi, spirits daanchò'i láni biyi' golíi n'íi, bidiyagé gólíigo, biini' ndi golíigo sidaago daayiltsaa lèk'e; áík'ehgo ndaaldzid. ¹⁶ Nnee bináál ágodzaahíi hagot'éégo nnee ch'iidn isná ábilsí n'íi biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodíi, la'íi góchi hago ádaaszaahíi yaa nadaagosni'. ¹⁷ Áík'ehgo, Nohwini'dí' ch'innáh, yihniigo náyokaḥ nkegonyaa. ¹⁸ Jesus tsina'eehíi yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábilsí n'íi nábokaḥgo, Nił nádósh't'aash, nii lèk'e. ¹⁹ Áídá' Jesus, Dah, biłnii, gowayú nádndáhgo nit'eké Bik'ehgo'ihinań dázho ná áyílaahíi baa bił nadaagolní', la'íi hagot'éégo naa ch'oba'íi. ²⁰ Áídí' dahiyaago Decápolis binaayú Jesus bá áyílaahíi yaa nagolní' nkegonyaa; áík'ehgo nnee dawa bił díyadaagot'ee lèk'e. ²¹ Jesus hanaayú bił naná'dez'eeldá' ákú nnee ląágo baa náńsáá; án tábaayú sizii lèk'e. ²² Áígee Jews ha'ánánséhíi yebik'ehi la' Jáirus holzéhi nyáá; án Jesus yiltsaa'dá' yiyahzhí' hayaa adzaago, ²³ Náyoqaḥgo gáníi, Shitsi' alts'íséhi k'azhá datsaah: noo', nł't'éé nádleeh doleelgo bik'enlníh; áík'ehgo hinaa doo. ²⁴ Áík'ehgo Jesua yil onát'aazh; higaalgo nnee ląágo biké' nalseelgo daabiljizh lèk'e. ²⁵ Áígee isdzán dił bighánlíggo nakits'adah bił legodzaa, ²⁶ Izee nant'án lán ch'éh ádaabil'íid, la'íi bizhaali dawa nayihinił ndi doo nzhog nádleeh da, áídá' da'tiségo adzaa. ²⁷ Jesus ya'ikonziigo bine'dí' ch'ilaagee ninyaago bi'íi yedelniih lèk'e. ²⁸ Ídił yalti'go gáníi, Bi'íi zhá ndi bedenshniihyúgo, nł't'éé náshdleeh. ²⁹ Dagoshch'í' dił bighánlíggo n'íi ésdíid; áík'ehgo kah yaa naghaa n'íi nábi'dilziigo yígolsíid lèk'e. ³⁰ Jesus, binawodíi bits'á' hagoshí adzaago yígolsíidgo, dagoshch'í' nnee biké' náńsááhíi yich'í' ledidzaago gáníi, Hadín shi'íi yedelniih? ³¹ Bitsilke'yu gádaabilnii, Nnee ninaayú daakiljizhgo hi'íi; nt'é bigha, Hadín shedelniih, nni áídá'? ³² Hadín át'íiníi yígolsíigo, nnee yitah dez'íi. ³³ Isdzánhíi ábi'dilzaahíi yígolsíidgo néldzidgo ditlidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahíi da'aniigo yaa yil nagosni' ³⁴ Jesus gáyihni, Shilah, ni'odla'íi nł't'éégo ánániidlaa; ilch'í'gont'éégo nadáál, kah baa nanna n'íi nándzii. ³⁵ Jesus áígee t'ah yalti'dá' Jews ha'ánánséhíi yebik'ehi bigowadí nnee hikaigo gádaabilnii, Nitsi' dastsaa; nt'é bigha ilch'ígó'aahíi dayúweh nańł'og áída'? ³⁶ Ádaaniihíi Jesus yidezts'ąago ha'ánázéh yebik'ehi gáyihni, Doo néıldzid da, Bik'ehgo'ihinań hondląá. ³⁷ Áídí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhíi zhá yil dikáhgo ngon'áá. ³⁸ Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú nyáágo godnch'aadgo la'íi nnee díyat'éégo daachago yiltsaa. ³⁹ Gowayúne' ha'ayáago gádaabilnii, Nt'é bigha daagodinołch'aadgo daachag? Na'ilíhn doo daztsaa da, daazhógo ilhoshgo at'éé. ⁴⁰ Ái bigha nnee dázho baa daadloh lèk'e. Nnee íla'adzaahíi, Ch'inohkáh, daayihniidá', na'ilíhníi báá, bitaa hik'e yil nakai n'íi biłgo na'ilíhn sitii yune' ha'akai. ⁴¹ Áígee bigan yiltsodgo gáyihni, Talítha cúmi; áí, Na'ilíhn, nádndáh, (niłdishnii,) golzeego ágolzee. ⁴² Dagoshch'í' nádiidzaago dahiya; án nakits'adah bił legodzahi. Áígee dázho koł díyadaagodzaa lèk'e. ⁴³ Ágodzaahíi hadín baa bił nadaagolní' hela', daayihni, Jesus; la'íi gánádaabildo'niid, Bá da'dohné'.

6

¹ Jesus áídí' dahiya, dabíi gólíiyú nádzáá; bitsilke'yu biké' hikaahgo. ² Jews daagodnksiníi bijii, ha'ánánséh goz'aa yune' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee ląágo daidits'ago bił díyadaagot'eego gádaanii, Hadí' ląá yígolsíidihí? Bigoyá'íi hadí' baa hi'né'i, godiyihgo ánágot'íiłíi ndi ánáyol'íiłgo? ³ Dín la'kih ágole'hi niłi, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkiihíi áldó' la' ákú bił nahétaa? Áí

bigha bik'edaach'ishch'ii lek'e. ⁴ Jesus gadaabihni, Bik'ehgo'ihina' na' binkaayú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnisi, áidá' dagolúgee, bik'íhii la'ii daa' naháztaanii bitahyú zhá doo hadín bidnisi da. ⁵ Ái bigha ákú doo ízigo anát'ii da ndihii daannihii da'kwíyí zhá yik'e daadilnihgo nádaizii. ⁶ Doo daabodlaa dahii bigha bil díyagot'ee lek'e. Áígee ilch'ígó'aahgo gotahyú naghaa.

⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adahii, Yushdé', daayihniidá', dánaki náágo zhá odaayi-hi'aago spirits ncho'ii daabidits'ago yá ndaagoz'aa; ⁸ Gadaayihniigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhá; izis bena'iltinií dahgo, bán áldó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'adigo: ⁹ Kee biká'na'ast'ónihii biyi' deso'eez, ni'icho doo naki da le'. ¹⁰ Gánadaayikdo'niid, Dahagee gowayú ha'ahkángo, da'áígee dinohbih le'gá, lahyú desohkaizhi'. ¹¹ Dahagee nnee daagolínií doo hádaanohwit'ii dayúgo, nohwiyati' doo yidaayésts'aa dayúgo, áidí' dahdohkángo nohwikee baq leezhii baa daa'haak, ái bee doo hádaanohwit'ii dahii bigózi doo. Da'aniigo gánohwidishni, Bik'ehgo'ihina' nnee yandaago'aahii bijii Sódóm hik'e Gomórrah golzeegee daagolii n'ii biniidaagodilne'ii bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolínií biniidaagodolnii. ¹² Áik'ehgo nakits'adahii dahdikaigo nnee yich'i' yadaakti', Nohwincho'ii bits'á'zhi' adaahne', daaniigo. ¹³ Ch'iidn láágo nnee biyi'dí' hadainiheyood, la'ii daannihii láágo ik'ah yil yedaadilnihgo nádaizii. ¹⁴ Nant'an Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bigozii'igo;) áik'ehgo gánii, John Baptize ágole' n'ii daztsaadí' naadiidzaa laa, ái bigha ígozigo anát'ii. ¹⁵ Áidá' la'ii, Elías at'ii, daanii. La', Bik'ehgo'ihina' binkaayú na'iziidi at'ii, dagohii doo aníidá' Bik'ehgo'ihina' binkaayú na'iziidi n'ii ga'at'éhi, daanii. ¹⁶ Hérod Jesus anát'ii'ii ya'ikonziidá' gánii, John, bitsits'in nadik'ii n'ii at'ii: daztsaadí' naadiidzaa laa. ¹⁷ Dabintséda' Hérod oda'is'a'go John daayitsoodgo ha'adaayist'e', Heródias holzéhi bigha, án Hérod yil nnaa lek'e, bik'isn Philip t'ah yil nannee ndi. ¹⁸ John Hérod gáyihniid, Nik'isn bi'aa doo bil na'aashgo ná goz'aa da. ¹⁹ Ái bigha Heródias John yik'ennihgo bidizidee hat'ii ndi doo hagot'éégo da lek'e: ²⁰ Hérod John yidnisi, nnee dávik'ehyú at'éehii, dilzihgo bá habi'delzaahii niigo yígótsigo binádéz'ii lek'e; Hérod yidits'ago yaa bil gozhóq, bil nagodinlt'ee ndi. ²¹ Áidá' Heródias bá ilch'i'golzaa, Hérod bil lenágodángo nnágodzaagee bá da'oda'ago nadaant'aahii, siláada bá nant'an daanliinií, la'ii Gálílegee nnee itisgo ádaat'eehii dawa da'iyaa. ²² Heródias bizhaazhé na'ilíhnií ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod la'ii yil da'iyaa'ii yil daagoyikshóq, áik'ehgo Hérod na'ilíhnií gáyihni, Dant'éhéta hánt'iinií shíhónkeed, áik'ehgo naa nshné'. ²³ Bit'a dahdidilnihgo gánayikdi'nii, Dant'éhéta shíhónkeedii, dawahá bánansht'aahii ihm'go ndi naa dens'aa. ²⁴ Áidí' na'ilíhnií onádzaayú bimaa gáyihni, Nt'é bíhónshkeed? Áik'ehgo bimaa gábihni, John Baptize ágole'ii bitsits'in bíhónkeed. ²⁵ Áik'ehgo na'ilíhnií dagoshch'i' ha'anázaadá' hwéhego Hérod yich'i' nilwodgo gánii, John Baptize ágole'ii bitsits'in bena'ikaahii biká' dahs'aa'go dagoshch'i' shaa nkaah. ²⁶ Nant'ánhii dázhógo doo bil gozhóq da; áidá' bit'a dahdidilnih n'ii bigha, la'ii nnee yil da'iyaa'ii bigha doo hagot'éégo, Dah, yihni da. ²⁷ Áik'ehgo dagoshch'i' nant'ánhii siláada John bitsits'in náyí'aahgo oyi'a': áik'ehgo ha'aná'ilka' yune' bitsits'in nadain'áadá', ²⁸ Bena'ikaahii bee bitsits'ini ha'adaiskaa'go, na'ilíhnií yaa yinkáá; áidí' na'ilíhnií bimaa yaa nainkáá. ²⁹ John bitsilke'yu ya'ikodaanziiidá' bits'ihii nádainkt'ii go tsébi'i'án yune' odaiztii lek'e. ³⁰ Odais'a' n'ii Jesus yaa nákaigo hago anádaat'iidí, la'ii nt'é ilch'idaagos'aa'ii dawa baa bil nanádaagosni'. ³¹ Áidí' Jesus gadaabihni, Noo', danéé zhá da'igolii'iyú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoolyú; nnee láágo baa nihikahii bigha doo da'iyaa da le'agot'ee lek'e. ³² Áik'ehgo doo hadín naghaa dayú dabii zhá bil oda'iz'eel. ³³ Áidá' nnee bil oda'iz'eelgo daabitsaa lek'e, áik'ehgo láágo Jesus yidaagolii'igo il'anigo kih goznildí' dánigo akú dantsé nkii, áidí' baa nááts'aa. ³⁴ Jesus ákú bil nda'iz'eelgo nnee láágo íla'adzaahii yo'iiigo yaa daach'oba', dibelii nanyoodii

da'ádihgo nakai lehíi k'ehgo ádaat'eehíi bigha; áik'ehgo láágo yił ch'ídaago'áah nkegonyaa. ³⁵ O'i'áázhí' godeyaayú bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilnii, Kú da'igoljiiyú doo hadín góljii da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh: ³⁶ Nñeehíi dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayihñiihyú; bi'idán da'ádihíi bigha. ³⁷ Áidá' Jesus gádaabilnii, Nohwíigo bá da'dohné'. Bitsilke'yu gánádaabildo'niiid, Bán naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dábik'ehgo nadaahiilñiihyú nkáh née, bá da'n'né'go? ³⁸ Bán dijolé da'kwíi nadaahné'? nii, Jesus, Ti'i, akú hadaadeh'jii. Yídaagoksíidá' gádaanii, Ashdla'i láa, lógíi naki bilgo. ³⁹ Jesus gádaabilnii, Nñee dawa ni'yú t'oh dot'izhi biká'yú il'anigo dinohbñi daabildohñii. ⁴⁰ Áik'ehgo da'á gonenadíngo lá'íi ashdladingo dinezbñi. ⁴¹ Áidí' Jesus bán ashdla'ihíi lóg nakihíi bilgo náidnné'go hadag déz'jiiigo ya'ihénzigo oskaadí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nñee yitada'iniihgo; lá'íi lóg nakihíi nñee dawa yitada'izñii. ⁴² Áígee nñee dawa da'iyáago náda'isdjii lék'e. ⁴³ Ch'ékaadíi táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezlaa, bán hik'e lóg bilgo. ⁴⁴ Nñee ashdladn doo náhóltagyú áhołánishí bán daiyáá. ⁴⁵ Áidí' Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Tsina'eehíi beh hohkáhgo shádihyú nohwil ido'éel hanaayú, Bethsáidayú, shíhíi nñee nádohkáh bildishñiidá'. ⁴⁶ Nádohkáh yihñiidá' dasahndi wá'yú óyáá, okaahyú. ⁴⁷ O'i'áá ni' tsina'eehíi tú ihñii'yú hi'ol, áidá' Jesus dasahndi ni'yú naghaa lék'e. ⁴⁸ Bil da'o'olgee bidázhí' nyolgo bich'i' nagont'ogo Jesus yiltsaa; áik'ehgo doo hwahá ha'i'aah dayú bich'i' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'egháhgo. ⁴⁹ Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsaaadá', ch'iidn at'jii daanzigo nádaadidilghaazh: ⁵⁰ Dawa daabiltsaaago tsídaadolyiz. Áidá' dagoshch'i' Jesus bich'i' hadziigo, Nohwil daagozhó' le': shíi ásh't'jii; doo nédaaldzid da, daabilnii lék'e. ⁵¹ Áidí' tsina'eehíi itah yiyi' oyáago nyolíi isht'idedzaa: aí bigha dázho bil díyadaagot'eego tsídaadolyiz. ⁵² Bán godiyihgo láágo alzaa n'íi doo bil ídaagozi da; áidá' bijii nt'iz daasiljii. ⁵³ Hanaayú bil nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eehíi dah daayihizt'óó. ⁵⁴ Áígee tsina'eehíi biyi'dí' hakaidá' dagoshch'i' nñee Jesus yídaagoksíid. ⁵⁵ Áik'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daannihíi ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus naghaa ch'iniiyú anádaayołtéeh. ⁵⁶ Dahayú naghayú kih nagoshjaayú, lá'íi kih nagoznilyú, lá'íi gotahyú, daannihíi intínk'ehyú ndaayihñiił, Jesus náyołkahgo, Ni'íi bidá'yú zhá ndi bedaadenñiih, daabilniigo: áik'ehgo bedaadesñiihíi dawa nádaabi'dilzii.

7

¹ Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchíhi lá' bilgo Jerúsalemdí' hikaihíi Jesus yaa íla'adzaa. ² Jesus bitsilke'yu lá' bigan dáchizhágo da'iyáago daa yiltsaa, aí dá doo daagodnłsigo táda'digisé da'iyáago ágolzee; aí daayiltsaaadá' yída'iltah lék'e. ³ Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodnłsigo tánáda'digisyúgo zhá náda'idíih, ilk'idá' nñee yánazjii n'íi yendaago'aahíi k'ehgo. ⁴ Na'hinñiih nagoz'aaadí' nnáhiháhgee daagodnłsigo táda'digisgo zhá da'iyáa. İlk'idá' nñee n'íi yendaagos'aaníi láágo aldo' yee anádaat'jiił, idee, isaa, be'ibízhé bésh łitsogi alzaahíi daagodnłsigo tádaasgisgo, biká'idáné aldo'. ⁵ Phárisees hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchíhi bilgo Jesus nayídaadilkidgo, Hant'é bigha nitsilke'yu ilk'idá' nñee yánazjii n'íi yendaagos'aaníi doo yikísk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnłsigo táda'digiségo da'iyáa? daanii. ⁶ Jesus gádaabilnii, Nohwíi nñee nzhóni ádaadol'ini, Esáias da'aniigo dabíntsedá' nohwaa nagoln'i' lék'e, díi k'ehgo nohwaa k'e'eshchijigo, Díi nñee dá yati' zhá bee daashidnłsji, áidá' bijii bee doo daashidnłsji da. ⁷ Da'iljizhí' daashokaah, nñee yegos'aaníi zhá yee ikh'ídaago'aah. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áaníi k'ihzhí' ádaasolaadá' ilk'idá' nñee n'íi yendaagos'aaníi zhá bikísk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinłsigo tádaahgisgo; lá'íi da'áik'ehgo lááyú anádaaht'jiił. ⁹ Áidí' gánádaabildi'nii, İlk'idá' nñee n'íi nohwá yendaagos'aaníi zhá nłdzilgo daahonohtá'híi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áaníi daazhógo k'ihzhí' ádaanołsji. ¹⁰ Moses gánñiid, Nitaa hik'e nimaa dinłsji, lá'íi, Hadín bitaa dagohíi báá yati' yee yokáakíi zideego bá goz'aa: ¹¹ Áidá' nohwihíi gádaadohñii, Hadín

bitaa dagohíí báá, Nt'éhéta bee nich'oshñii doleeł n'íí Corban at'éé, yilñiihíí, áí golzeego Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné' golzeego ágolzee; áík'ehgo án doo zideego bá goz'aa da, daadohñii. ¹² Ádohñiiigo bitaa dagohíí báá doo dayúweh bich'onñii da ndi nzhq, daadohñii; ¹³ Áík'ehgo ilk'idá' nnee n'íí yendaagos'aaníí nohwichagháshé bił ch'idaagonoh'aahíí bikísk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí doo nt'égo ádaanołsı da: la'íí da'áík'ehgo ląáyú ánadaah't'ijl.

¹⁴ Áídí' nnee dawa, Yushdé', daayilññiidá' gádaayilñii, Daanohwigha shídaayełts'áágo bídaagono'aaah: ¹⁵ Nt'é koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíí doo nchq'go kodilteeh da: áídá' nt'é koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchq'go kodilteehi at'éé. ¹⁶ Hadín bijeyi' golíínií íyést's'aa le'. ¹⁷ Nnee íla'at'éé n'íí bits'á' Jesus kih yune' ha'ayaadá' bitsilke'yu ilch'ígó'aahgo nagolñi' n'íí yaa nabídaadiłkid. ¹⁸ Áík'ehgo gádaabilñii, Ya' nohwíí alđó' t'ah doo nohwil ídaagozi da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíí doo nchq'go kodilteeh dahíí, ya' doo hwahá bídaagonołsıh da née? ¹⁹ Áí kojíí doo biyi' yune' ogohigháh da go'íí, áídá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áídí' nláhyú bech'ígohigháh; Jesus aníhíí bee idán dawa nht'éé, ñii. ²⁰ Gánádaabilđo'ñiid, Koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchq'go kodilteehi at'éé. ²¹ Koyi'dí', kojíí biyi'dí' díńko behagohigháh: nchq'go nats'ikeesíí, nant'ı' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, na'iltseedíí, ²² Ich'in'ijhíí, dawahá dayúwehégo ídáhách'it'iiníí, nchq'go ách'it'ééhíí, nach'ich'aahíí, nchq'íí doo bich'ı' t'aažhı' ách'it'éé dahíí, bíyééhíí hách'it'ijhíí bigha hach'ishkeehíí, nchq'go yách'ilti'íí, ída'ch'odlíhíí, koni' ádiníí alđó': ²³ Díí nchq'íí dawa koyi'dí' behagohigháh, áí nchq'go daakodihiniiki at'éé.

²⁴ Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí binaayú óyáá, áígee kih yune' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadín yígoksih da, nzıgo: áídá' doo hagot'éégo nádaabidoł'ijhgo da. ²⁵ Áídá' isdzán bizhaazhé na'ilíhnií spirit nchq'i biyi' golíni Jesus ya'ikonzi, áík'ehgo baa nyáago biyahzhı' hayaa adzaa: ²⁶ Isdzánhíí Greek'ehgo yałti'ihí, Syropheniciadí' gólíni; án nábokaah, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, bilñiiigo. ²⁷ Jesus gábilñii, Chagháshé ntsé bá daach'idiné'go nht'éé: bán chagháshé bits'á' nách'idiné'go gósé bich'ı' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁸ Isdzán gánabildi'ñii, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi gósé biká'idané bich'ı' nakaihíí bán bizhool chagháshé bits'á' nanihidéhíí daayiyaa. ²⁹ Jesus gábilñii, Anñiihíí bigha nádndáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá. ³⁰ Isdzánhíí bigowayú nadzaago, akú bizhaazhé biká'dahstíne yiká' dahstıı laa, ch'iidn da'ádıhgo.

³¹ Áídí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaníí Gálílee golzeezhı' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'ínyáágo. ³² Áígee nnee bijeyi' ágodini, doo nht'éégo yałti'i, Jesus baa bił ch'ikai lék'e; Biká'nlnih, daabilch'iniigo nádaabich'okaah. ³³ Nnee íla'at'ééhíí bits'á' dasahndi yil o'áázhdá' bijeyi' odolñiih, áídí' hadnzhéedgo nneehíí bizaad yedelñiih; ³⁴ Hadag déz'ijgo deyoldá', Éphphtha, bilñii, áí, Ch'ínádendláad, golzeego ágolzee. ³⁵ Dagoshch'ı' bijeyi' ch'ínádendláad, la'íí bizaad n'íí nht'éé násdlııgo, nht'éégo yałti'. ³⁶ Hadín bił nadaagołni' hela', bilñii, Jesus: ádaabilññiid ndi da'tiségo yaa nanádaagolñi'; ³⁷ Dázhq bił díyadaagot'ee lék'e, gádaaniigo, Dawahá dázhq nht'éégo ladaile': kojeyi' ágodıh n'íí ich'idits'ago ánáidle', la'íí doo yách'ilti' da n'íí ndi yách'ilti'go ánáidle'.

8

¹ Áí benagowaadá' nnee ląágo íla'adzaa, doo nt'é daiyaa dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yilññiidgo gádaayilñii, ² Nnee íla'at'ééhíí baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskaah, k'adíí doo nt'é daiyaa da. ³ Bigowayú dáshiná' onádaasil'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatlish: la'íí nzaadí' neheskaihíí bigha. ⁴ Bitsilke'yu gádaabilñii, Da'igolııgee hadi' bán nádaach'idiné', díí nnee bá daan'né'go? ⁵ Jesus gádaabilñii, Bán dijolé da'kwıí nadaahné'? Gosts'idi, daanii. ⁶ Áígee nneehíí, Ni'yú dinohbıh, daayilñii: áídí' bán gosts'idi

náidnné'go ya'ihénzigo oskaqádí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo; áík'ehgo yitada'iznii. ⁷ Lóg alts'íséhií da'ayáhágo áldó' nadaané': áí ya'ihénzigo oskaqádogo, Díí áldó' nnee bitadaahniih, nii, Jesus. ⁸ Áík'ehgo da'iyaaqo náda'isdjíd: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gots'idi bik'ehgo nádaizhezláa. ⁹ Nnee djídn doo náhóltagyú áholánishj da'iyaa: áídí' onádaihes'a' lék'e.

¹⁰ Dagoshch'í' bitsilke'yu bilgo tsina'eehíí beh hikai, áídí' Dalmanútha golzeeyú bil nda'iz'eel. ¹¹ Phárisees baa hikaigo yil lahada'dit'áh nkegonyaa, bídaantááh daanzigo gádaabihni, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígózini nohwil ch'í'nah áíle'. ¹² Jesus biyi'siziinií doo bil gozhóq dago gáníí, Nt'é bigha díí daakinolt'ííhí be'ígózini yiká daadéz'íí? Da'anii gádaanohwíldishnii, be'ígózini doo bil ch'í'nah ádaalnéhi at'éé da. ¹³ Áídí' tsina'eehíí yeh nanadzaago hanaayú yits'á' bil naná'diz'eel.

¹⁴ Bitsilke'yu bán yínadaasnah ni', da'á'á zhá tsina'eehíí biyi' si'aa lék'e. ¹⁵ Jesus bil ch'ígó'aahgo gádaabihni, Bán benilzoolé Phárisees daanlíni bíyéehíí, la'íí Hérod áldó' bíyéehíí baa daagonohsaa. ¹⁶ Bitsilke'yu ilch'í' yádaakti'go gádaanii, Bán doo daasii'né' dahíí bigha aníí. ¹⁷ Jesus ádaanihíí yígólsigo gábihni, Hant'é bigha bán doo daasoné' dahi baa ilch'í' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'aah da, doo nohwil ídaagozi da nee? Ya' nohwíí t'ah daant'iz? ¹⁸ Nohwináá daagoljídá' doo bee daadeh'íí da nées? Nohwijeyi' daagoljídá' doo bee ídaayesólts'aa da nées? Ya' doo bínadaahniih da nées? ¹⁹ Bán dijolé ashdlá'i ilk'ídaasiiné'go nnee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo nádaahesolaa lán? Gots'idi, daanii. ²⁰ Bán dijolé gots'idi ilk'ídaasiiné'go nnee djídn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo nádaahesolaa lán? Gots'idi, daanii. ²¹ Áík'ehgo Jesus gánádo'níid, Nt'é bigha doo nohwil ídaagozi da?

²² Áídí' Jesus Bethsáidayú nyáá: áígee nnee bináá ágodini baa bil ch'ikaigo, Bik'enlnih, daabihniigo nádaabokaah. ²³ Áík'ehgo nnee bináá ágodinihíí bigan yiltsoodgo kih goznííí bits'á'yú oyilóqz; ákú bináá yik'ídihezheedá' yiká' ndelniihgo gáyihni, Nt'éhéta hí'íí nées? ²⁴ Déz'íígo gáníí, Nnee hikahgo daash'íí ndi t'íis hikahi ga'at'éé. ²⁵ Jesus nneehíí bináá yiká'nnádelniihdá', Díí'íí, bihni; áníita bináá nágosdlíigo nnee dawa nt'éégo yo'íí lék'e. ²⁶ Áídí' Jesus gowayú onábí'a' gábihniigo, Kih goznilyú dáko nádódáh hela', hadín bil nagolní' hela'.

²⁷ Áídí' Jesus bitsilke'yu bilgo Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú kih nagoznilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyihni, Nnee hadín át'íí daashihni? ²⁸ Gádaabihni, Ła', John, Baptize ágole' n'íí át'íí, daanihni; la'ihíí, Elías at'íí, la'ihíí, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi n'íí la' at'íí, daanihni. ²⁹ Jesus gádaabihni, Nohwíí nohwich'í'yúgohíí, hadín át'íí daashidohni? Ni Christ ánt'íí, yihni, Peter. ³⁰ Jesus gádaabihni, Hadín shaa bil nadaagohni' hela'. ³¹ Áídí' bil ch'ídaago'aah nkenágodidzaa gáníigo, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo alch'ídn shiniigodilnéh da, Jews yánazini, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi doo hádaashit'íí dago shidizideedá' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Áí doo nain'í' dago aníí. Áídá' Peter bich'í' yakti' nkegonyaago, Doo ánnii da, bihniigo. ³³ Áídá' Jesus t'aazhi' adzaago bitsilke'yu la'ihíí yich'í' déz'íidgo Peter nldzilgo bich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhí' áñne': Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekeesí k'ehgo doo natsínkees da laa, nnee binatsekeesí zhá bee natsínkees, bihni.

³⁴ Áígee nneehíí bitsilke'yu bilgo yiká ánniidgo gádaayihni, Dahadín shiké' dahdigháh hát'íyúgo, ídaayo'nahdá' bits'ílna'áhi dahyidotíhgo shiké' dahdowáh. ³⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bil goyéehíí áí bits'á' da'ilíí hileeh: áídá' dahadín ídaayis'nahgo shíí shigha la'íí yati' baa gozhónihíí bigha bi'ihí'na' da'ilíí silíí'íí, án ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hínaa doleel. ³⁶ Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo ch'ist'íidá', koyi'sizini da'ilíí silííyúgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'ííh? ³⁷ Dagohíí koyi'sizini hant'é bidená nch'iné'? ³⁸ Díí nch'ogo nant'í' nakaigo daakinolt'ííhí bitahgee dahadín shik'e ídaayándzhíí, la'íí shiyati' yik'e

ídaayándzhíí, shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, áldó' án bik'e ídaayánsdzí doo, nánshdáhgee, shiTaa bits'á'idindláádíí bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dilzini bíl nánshkáhgo.

9

¹ Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwíldishñii, kúgee nadaaziiníí ła' dá doo da'itsaahíí dailíhé Bik'ehgo'ihí'nañ binawod golíígo nant'aa nkegonyaago daayiltséh.

² Áídí' gostán iskaagee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi yíl okai lək'e, dził n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus łaḡo ánołih silíí. ³ Bidiyágé bik'ina'didlaad silíí, zas k'ehgo ligaigo, n̄nee ni'godsán biká'gee doo hadín ágát'éégo ligaigo áyóle' at'éé da. ⁴ Áígee Moses hik'e Elías bíl daanliígo silíí: Jesus yíl yádaakti'go. ⁵ Peter Jesus gáyilñii, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhq̄; t'ohdahskán táago ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá. ⁶ Nt'éshq̄' dishñii nzi lək'e; ndaaldzidhíí bighq̄. ⁷ Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'aq̄ gáníígo, Díínko shiYe' shil nzhóni; hódáayelts'áq̄. ⁸ Dagoshch'í' bitsilke'yu lédaadnḡhalgo, n̄nee doo ła' dadá' Jesus zhá itah sizíígo daayo'íí. ⁹ Dzildí' nkenádikaigo, Jesus gádaabiñii, Daahołtsq̄ n'íí hadín bíl nadaagołni' hela', shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, dasitsaq̄dí' naadisdzaago zhá. ¹⁰ Áík'ehgo áníí n'íí doo hadín yíl nadaagołni' da lək'e, áídá' gádaakildi'ñii, Nt'éshq̄' áilñii, dasitsaq̄dí' naadishdáh, ñiihíí?

¹¹ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabiñii, Hant'é bighq̄ Elías dantsé hígháh, daañii, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi? ¹² Jesus gádaabiñii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ilch'í'nádaidle'; áídí' shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, díí k'ehgo shaa k'e'schchíí lək'e, doo ałch'ídn shiniigodilne' da, ła'íí doo shil da'ch'oktag da doleel. ¹³ Áídí' gánohwíldishñii, Elías ilk'idá' nyááadá' baa k'e'eshchiiníí k'ehgo n̄nee dabíí hádaat'íyú ánádaayol'íí lək'e. ¹⁴ Áídí' bitsilke'yu ła'ihíí yaa nákaídá' n̄nee ła'ágo binaayú nadaazíígo begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi yíl ła'daadit'áhgo Jesus yiltsq̄. ¹⁵ N̄nee dawa Jesus daayiltsq̄ago bíl díyadaagot'ee, áídí' dagoshch'í' baa bíl daagozhóq̄go bich'í' nádnkíí. ¹⁶ Áígee begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi gádaayilñii, Nt'é baa bíl ła'daadoht'áh lán? ¹⁷ Áík'ehgo n̄nee íla'at'ééhíí ła' gáníí, Ilch'ígó'aahíí, shiye' naa bíl ní'áázh, spirit nchq̄'i biyi' golíígo doo yałti' da. ¹⁸ Dahagee nabihílaagee nádinigis; áídí' bizédí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'íí kidiłk'ash, ła'íí doo nłdzil da hileeh: nitsilke'yu hadainihiyoodgo nádaahoshkq̄: ndi doo hagot'éégo da ní'. ¹⁹ Jesus gábiñii, Nohwi'odłq̄' édaadiḡhgo daalintoł'ííłíí, dahosahzhí' nohwił nahashtq̄? Dahosahzhí' łaq̄ nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bíl nn'áash. ²⁰ Áík'ehgo ishkiinhíí baa bíl hikai: nt'éégo spirit nchq̄'ihíí Jesus yiltsaq̄dá' dagoshch'í' ishkiinhíí nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lək'e, bizédí' tánwosh hahigháhda'. ²¹ Jesus ishkiin bitaahíí nayídiłkid gáníígo, Dadá' at'íí godeyáhi? Alts'í' éq̄dá' at'ini, ñii. ²² łaḡee spirit nchq̄'ihííq̄ biyi' onábilt'ee, tú áldó' biyi' onábilt'ee, bizilheego ch'éh ábil'íígo; bínil'ááyúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onñii. ²³ Jesus gábiñii, Ondłq̄ayúgo, dahadín odlaaníí dawahá bá łaalne'hi at'éé. ²⁴ Dagoshch'í' ishkiinhíí bitaa hichago nádidilghaazhgo gáníí, Shíí oshdlq̄; doo oshdlq̄ dagee oshdlq̄ago áshínłsı. ²⁵ Jesus n̄nee ła'ágo bich'í' dahikeego yiltsaq̄dá' spirit nchq̄'i nłdzilgo yich'í' hadziigo gáníí, Spirit nchq̄'i nłłni, doo yáłti'i da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'q̄azhí' onándáh hela', niłdishñii. ²⁶ Áídí' spirit nchq̄'íí nádidilghaazhdá' nádinigisgo ábíłlaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhíí daztsáni k'a'ánołih silíí; áík'ehgo n̄nee ła'ágo, Daztsq̄ łaq̄, daañii lək'e. ²⁷ Áídá' Jesus ishkiinhíí bigan yiltsoodí' náidnłq̄zgo hizí'. ²⁸ Áídí' Jesus kḡh yune' ha'ayááadá' bitsilke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwiłhíí nt'é bighq̄ doo hadaandzood da lán? daabiñii. ²⁹ Jesus gádaabiñii, Spirit nchq̄'i ga'at'éhíhíí dáshná' da'ch'okq̄ahgo zhá habidi'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áídí' dahnanáskaidá' Gálilee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú naghaa ndi n̄nee doo ła' bígólłsı hat'íí da. ³¹ Bitsilke'yu bíl ch'ídaago'aah gáníígo, Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí,

nnee bilák'e shi'dolteelgo daashizilhee; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Hant'é niigo aníhíí doo bił ídaagozi da, áídá' nabídaadilkidzhí' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú nyáá: áígee k̄h̄ yun̄e' ha'ayáadá' bitsilke'yu nayídaadilkid gáníigo, Hohkaahyú nt'é baa k̄l̄ nadaagoñi'? ³⁴ Áídá' doo hant'é daani da: Nohwitahyú hadín itisgo at'éhi? daak̄l̄di'ñii ni', hikaahyú. ³⁵ Áígee Jesus nezdaago nakits'ádahíí yiká áñniidá' gádaayilñii, Dahadín shíí dantsé le' nziyúgo, án iké'zhí' hileeh doo, án dawa yá áí'j̄i doo. ³⁶ Chagháshé la' ilñi'gee nyinl̄óq̄z: áídí' dahyink̄t̄j̄igo bitsilke'yu gádaabilñii, ³⁷ Dahadín shizhí'íí binkááyú chagháshé díí ga'at'éehíí náidnk̄t̄j̄yúgo, shíí náshidnk̄t̄ini at'éé; la'íí dahadín náshidnk̄t̄inií doo shíí zh̄á náshidnk̄t̄j̄ da ndi shides'a'íí ałdó' náidnk̄t̄ini at'éé.

³⁸ John gábilñii, ShiNant'a', nnee la' doo bił daandlij̄ dahíí nizhí'íí binkááyú nnee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'j̄i; áík'ehgo, Doo ágánt'j̄i da, daabilñniid, doo bił daandlij̄ dahíí bigh̄a. ³⁹ Áídá' Jesus gábilñii, Doo ágádaabildohñii da: dahadín shizhí'íí binkááyú godiyihgo áná'ol'j̄il̄íí, doo dēnch̄'égo áshildoni' at'éé da. ⁴⁰ Hadín doo nch̄'go nohwich'j̄i na'iziid dahíí, án bił daagohiit'j̄i. ⁴¹ Hadín shizhí'íí bigh̄a, Christ bíyéé daanoh̄j̄il̄íí bigh̄a, idee bee tú nohwá nayiziidíí, da'aniigo gānohwildishñii, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'j̄i nayihiniil̄íí da'aniigo bíyéé doleel. ⁴² Dahadín díí doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaaníí dała'á nch̄'go at'j̄igo áile'íí, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'q̄q̄go túnteel beh hilt'e'go bá nzh̄q̄ doleel ni'. ⁴³ Nigan nch̄'go ánát'j̄il̄íí ánísj̄yúgo nadn̄l̄geesh; nigan dała'á áđih ndi dahazhí' ihí'naahíí biyi' onn̄ángo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bik̄' dilt̄i'i, k̄' dahazhí' dilt̄i'íí biyi' yuyaa onn̄áhyúgo doo ná nzh̄q̄ da: ⁴⁴ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí k̄' doo nk̄tséés da. ⁴⁵ Nikee nch̄'go ánát'j̄il̄íí ánísj̄yúgo nadn̄l̄geesh; nikee dała'á áđih ndi dahazhí' ihí'naahíí biyi' onn̄ángo doo hago at'éé da, áídá' nikee nakigo ch'iidn bik̄' dilt̄i'i, k̄' dahazhí' dilt̄i'íí biyi' yuyaa onidolt'e'yúgo doo ná nzh̄q̄ da: ⁴⁶ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí k̄' doo nk̄tséés da. ⁴⁷ Niñáá nch̄'go ánát'j̄il̄íí ánísj̄yúgo ha'aah; niñáá dała'á áđih ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'ąą yun̄e' ha'ann̄ángo doo hago at'éé da, áídá' niñáá nakigo ch'iidn bik̄' dahazhí' dilt̄i'i biyi' yuyaa onidolt'e'yúgo doo ná nzh̄q̄ da: ⁴⁸ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí k̄' doo nk̄tséés da. ⁴⁹ Daakówa k̄' bee hadaakodilne' doleel, ishij̄h k'ehgo, be'okąąhíí natseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa hí'niil̄íí ishij̄h bee daadilk'q̄sh doleel. ⁵⁰ Ishij̄h nk̄t̄'éé ndi doo nk'q̄q̄zh da silij̄yúgo, nt'é bee nk'q̄q̄zhgo ánáln̄e'? Nohwiyi' ishij̄h daagolj̄i le', áídí' ilch'j̄i daanohj̄q̄ le'.

10

¹ Áídí' Jesus dahnádidzaago ni' Judéa golzéhi goz'ąąyú túnl̄íínií Jórdan holzéhi hanaayú nyáá: ákú nnee baa nanán̄sáá; áígee ilch'ígó'aah n'íí k'ehgo yich'j̄i yałt'igo nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabilñii, Ya' nnee bi'aa ilk'ínát'aashgo goz'ąą née? ³ Gábilñii, Moses nt'é nohwilñiigo nohwá ngon'ąą lán? ⁴ Áídí' gádaañii, Naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíí layile'go isdzánhíí yil̄ ilk'ínát'aashgo Moses bá ndaagoz'ąą ni'. ⁵ Jesus gádaabilñii, Nohwij̄j̄i daant'izíí bigh̄a díí begoz'aaníí Moses bee nohwich'j̄i k'e'eshchij̄j̄i l̄ék'e. ⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ nnee áyílaadí' godezt'igo nnee la'íí isdzán áyílaa. ⁷ Díí bigh̄a nnee bitaa hik'e báą yits'ą'gháhgo bi'aa yil̄ nlij̄ doleel; ⁸ Ái naki n'íí dała'á nádodleel; áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silij̄. ⁹ Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ layinlááhíí, dahadín̄ta ilk'íyóléh hela'. ¹⁰ Áídí' k̄h̄ yun̄e' bitsilke'yu da'ái baa nabínadaadilkid. ¹¹ Jesus gáyilñii, Hadín bi'aa yil̄ ilk'ínát'aazhdá' la'i yil̄ naná'nááyúgo nant'j̄i' nagháhi at'éé. ¹² Dagohíí isdzánhíí bik̄' yil̄ ilk'ínát'aazhdá' la'i yil̄ naná'nááyúgo, isdzánhíí ch'a'onáá hileeh.

¹³ Jesus chagháshé alts'is̄ehi baa bił nch'ihēzkai l̄ék'e, yiká' ndaadilñiih daabich'o'ñíigo; áídá' bitsilke'yu, Doo ágádaht'j̄i da, daakoñii. ¹⁴ Áídá' Jesus daabiltsąągo doo bił

bik'eh da lək'e, áík'ehgo bitsilke'yu gádaayilnii, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aažhí' daahínóhtá' da; bíi ga'adaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanlii. ¹⁵ Da'aniiigo gádaanohwiłdishnii, Dahadín chagháshé alts'íséhií k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií itah hileeh. ¹⁶ Áík'ehgo dahnáidit'éehgo yiká' ndaadelniiigo yá da'oskaad.

¹⁷ Áidí' lahýúgo Jesus dahnasdzaadá' nnee bich'í' nádilwodgo biyahzhí' hilzhiizhdá' nabidilkid, lch'ígó'aahíi nkt'éhi nílinihi, hago laa áshne'go ihí'naa doo ngonel'aą dahíi bee hinshnaa doleeł? niiigo. ¹⁸ Jesus gábilnii, Nt'é bigha nkt'éhi shilnii? Doo hadín nkt'éé da go'íi, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá lək'ehíi bígonksí go'íi, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo na'ch'iltsee da, Doo ich'in'íih da, Doo lé'ch'ılchoo da, Doo nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnksí. ²⁰ Nneehíi gábilnii, lch'ígó'aahíi, ánists'ísédí' godezt'í'go díi dawa bee ánsht'ee. ²¹ Jesus bíl nzhoggo bine'íigo gábilnii, Dała'á zhá doo bee ánt'éé da: tíi, dawahá níyéehíi naa nahonihgo zhaalihíi tédaat'iyéhií bita'iníih, áík'ehgo yaaká'yú dawahá láń ílini níyéé doleeł: áidí' yushdé' tsí'ılna'áhi dahntíiigo shiké' dahsinnáh. ²² Jesus áníidá' nneehíi ádaatsídézkeezgo doo bíl gozhóq dago onádaa; dázhq háłdzilhií bigha.

²³ Áidí' Jesus bitsilke'yu yitah déz'iidá' gádaabilnii, Nnee hádaaldzilíi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií itah daaleehgo dázhq bá nyee! ²⁴ Bitsilke'yu Jesus áníihíi bigha bíl díyadaagot'ee lək'e. Áidá' Jesus gánadaabildo'niiid, Shichagháshé, nnee hádaaldzilíi zhá ya'okíihíi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií itah daaleehgo dázhq bá nyee! ²⁵ Líi bighán ha'í'ahíi bená'kadé bigha'í'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háłdzilíi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Bitsilke'yu díi daidezts'aadá' dázhq bíl díyadaagodzaago gádaaıłdı'nii, Áidá' hadín zhá hasdábı'dilteeh? ²⁷ Jesus daabine'íigo gáníi, Nneehíi ái doo layole' at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań zhá go'íi: Bik'ehgo'ihí'nań zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁸ Peter gábilnii nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits'á' dahidiikaidá' níké' dahsiikai ní'. ²⁹ Jesus gádaabilnii, Da'anii gádaanohwiłdishnii, dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkíiyú, bitaa, báá, bichagháshé, bí'aa, dagohíi bini' shíi shigha la'íi yati' baa gozhónihíi bigha yits'á dahnyaayúgo, ³⁰ Áń díi goldohíi biyi' gowa, bik'isyú, bilahkíiyú, báá, bichagháshé, la'íi bini' dała'á gonenadín k'a'ánáhołago, biniigodilnéhií bíhi'né'go, baa det'aahi at'éé, la'íi lahgo nágodesdzaago ihí'naa doo ngonel'aą dahíi yee hińaa doleeł. ³¹ Áidá' láągo dantsé daanlii n'íi iké'yú doleeł; la'íi iké'yú daanlii n'íi dantsé doleeł.

³² Áidí' Jesus ádił higaalgo Jerúsalemyú wá'yú intín'eh ch'okaah lək'e; áígee bíl díyadaagot'ee; la'íi biké' hikaahíi nédaaldzid lək'e. Nakits'adáhií k'ihzhí' yil nnanákaigo bich'í' ágonéhií baa bíl nadaagolnigo nkenágodidzaa, ³³ Gáníigo, Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíi nnee k'ehgo Niyááhíi, okaa yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi bílgo baa shı'dilteehdá' shidizideego shá ngot'aah doleeł, áidí' doo Jews dannlii dahíi yaa daashilt'éehgo, ³⁴ Shaa daadloh doo, hashída'ıltsaas doo, shik'ıdaadihizheeh doo, la'íi daashizilthee doleeł; áidí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

³⁵ Áidí' James hik'e John bílgo, Zébedee biye'kehíi, Jesus yaa n'áazhgo gáyilnii, NohwiNant'a', nt'é níhókeedíi nohwá lanle'. ³⁶ Hant'é nohwá áshke' haht'íi gá? bílnii, Jesus. ³⁷ Gádaabilnii, Ízigo ánt'ee sínliige la' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleełgo, la'íi ni'eshganzhinéé dahsdaa doleełgo nohwá ngon'aah. ³⁸ Áidá' Jesus gádaabilnii Nt'é shíhóhkeedíi doo bígonksí da laa: idee be'ishdlaahíi be'ohdlaago bínołdzil née? Baptize be'áshı'dilne'eií bee baptize ánohwı'dilne'go bínołdzil née? ³⁹ Bínldzil, daabilnii. Jesus gánabildo'niiid, Idee be'ishdlaahíi da'anii be'ohdlaa doleeł, baptize áshı'dilne'íi da'anii bee baptize ánohwı'dilne' doleeł, ⁴⁰ Áidá' shigan dihe'nazhinéé dagohíi shı'eshganzhinéé sodaa doleełíi, doo shíi nohwaa godesh'aah da; ái dahadín

bá ilch'í'golzaahíí zhá baa godet'aahi at'éé. ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu gonenanhíí James hik'e John ádaaniihíí daidezts'aáda' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lèk'e. ⁴² Jesus bitsilke'yu íla'áyíílaago gádaayihíí, Doo Jews daanlii dahíí bánant'án daanliigo ha'nííí isná ádaabik'sigo bá nadaant'aah; la'íí bitahyú nnee ízisgo ádaat'eehíí da'ánííyú ádaat'íigo ádaabik'sigo bídaagonołsı. ⁴³ Áídá' nohwihíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleek: áídá' dahadín nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzihíí, án nohwá aí'íí le': ⁴⁴ Nohwitahyú dahadín nant'án nshlii le' nzihíí, án nohwá na'iziid le'. ⁴⁵ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshlii ndi, doo hadín shich'oníihíí bigha niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihíí bigha niyáá, shi'ihí'na'íí nnee láni bá nahishniihíí bigha niyáá.

⁴⁶ Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsilke'yu nnee láágo biłgo náńtsáágo nnee bińáá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híí, intín bahyú sidaa, idókeedgo. ⁴⁷ Jesus, Názarehdí' gólíni, higaalgo nnee bińáá ágodini ya'ikonziidá' nádidilghaazh nkegonyaaago gáníí, Jesus, David biYe' nííni, shaa ch'onbáah. ⁴⁸ Nnee láágo, God-nch'áad, daabihíí: áídá' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'niid, David biYe' nííni, shaa ch'onbáah. ⁴⁹ Jesus ninyáágo gáníí, Yushdé' daabildohni. Áík'ehgo nnee bińáá ágodinií yich'í' ánniido gádaabihíí, Nił gozhógo nádnáh: yushdé' niłni. ⁵⁰ Íicho ídáiditsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'í' nyáá. ⁵¹ Jesus gánábildo'niid, Nt'é ná áshle' hánt'íí gá? Nnee bińáá ágodinií gábihíí, SheBik'ehń, desh'íigo ánáshidle'. ⁵² Jesus gábihíí, Ti'i, ni'odlq'íí nht'éego ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' bińáá nágosdliigo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsilke'yu biłgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage la'íí Béthany golzeezhí', dził Olives holzéhi si'aagee, áídí' bitsilke'yu naki oyi'a', ² Gáyihíigo, Ti'i, nohwáđihyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'qoogo baa noh'aash, doo hwahá hadín yiká' dahndaahi da; aí k'e'oh'adgo kú nánohlqos. ³ Dahadín, Nt'é bigha k'e'oh'ad? nohwihíiyúgo, gábilidohni, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'í; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohlqos. ⁴ Áík'ehgo o'ááz, ákú túlgayé zhaazhé kih bitah na'iztínhíí bahyú ch'íná'itihgee dahast'qoogo yaa n'ááz, áídí' k'eda'yi'ad. ⁵ Áígee la' nadaaziinií gádaabihíí, Nt'é bigha túlgayé k'e'oh'ad? ⁶ Jesus áníhíí bee ágádaabihíí; áík'ehgo onádaist'e'. ⁷ Áídí' túlgayéhíí Jesus yaa daizlqozgo bidiyágéhíí biká' dahdai-heznildá' Jesus túlgayéhíí yiká' dahnezdaa. ⁸ Nnee láágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lèk'e; la'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihilgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee báđih náseehíí la'íí biké'dí' náseehíí daadilwoshgo gádaanii, Hosánna: NohweBik'ehń bizhi' yee higaakíí ba'ihégosini at'éé: ¹⁰ David, bits'á'dí' hadaakínel't'aahíí, nant'aa n'íí k'ehgo nohweBik'ehń bizhi' bee kú ngowáhíí ba'ihégosı: da'tiséyú goz'aáadí', Hosánna. ¹¹ Áídí' Jesus Jerúsalemyú nyáágo da'ch'okqah goz'aá yune' oyáá: ákú dawahá daineł'íidá ilk'dá', o'í'áágo Béthanyú nakits'adahíí biłgo onákai.

¹² Iskaq hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shiná' silii; ¹³ Dańzaadí' ch'il fig bit'aq golíigo o'áágo yiltsaago yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nolı nzigo: áídá' yaa nyááda' doo nt'é baa dahsné' da laq, bit'aq zhá, figs doo hwahá daant'aq dagee goldohíí bigha. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus gábihíí, Kodí' godezt'igo doo hadín nits'á'dí' nest'a' náyódáá at'éé da. Áníhíí bitsilke'yu daidezts'aq.

¹⁵ Áídí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okqah goz'aq yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'iníihíí la'íí nada'ihíihí ch'inihiyood nkegonyaa, la'íí zhaali yiká' ilkáh ch'ínádaiihíí naz'aaní nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahíihíí biká' dah'sdáhá aldo' nanyihesgo'; ¹⁶ Áídí' doo hadín nt'éhéta da'ch'okqah goz'aaní ihí'yú ch'ínáyiné' dago ngon'aq. ¹⁷ Áídí' bił ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabihíí, Ya' díinko doo bek'e'eshchii da née? Shikihíí nnee itah at'éego hadaazt'í' dawa kih biyi' da'ch'okqahíí holzeego hojii doleek, áídá' nohwihíí

daan'ijhíí bigowá ádaagosolaa laa. ¹⁸ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi díí ya'ikodaanzíídá' hagot'éégo daabizilheehíí ch'éh yaa natsídaakes: áídá' bee yił ch'ígó'aahíí nnee dawa bił díyadaagot'eehíí bigha yédaaldzid lək'e. ¹⁹ Áídí' o'i'ááyú kih goznildí' onádzaa.

²⁰ T'ahbiyú ch'il fig o'ahi n'íí naach'okahgo bikeghadí' náhesgago daayiltsaa lək'e. ²¹ Jesus áníí n'íí Peter yénálniihgo gáyihni, NohweBik'ehń, isaą, ch'il fig doo nant'áá át'éé da biłnii n'íí náhesgá laa. ²² Jesus gádaabiñii, Bik'ehgo'ihí'nań baa daahohkíigo daahohdlaa. ²³ Da'anii gádaanohwiłdishñii, Dahadíń díí dził bich'į' hadziigo, Yúwehégo dihi'ńahgo túnteel biyi' oni'dolné', yilñiiyúgo, la'íí bijíí biyi'dí' doo bił nagoki dago, áídá' áníhíí begolne' yodlaayúgo, da'áníhíí k'ehgo bá ádolniił. ²⁴ Áí bigha gádaanohwiłdishñii, Dant'éhéta da'ohkqahgo daahohkeedíí nohwaa do'né'go daahohdlaa, áík'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. ²⁵ La'íí dahayú nasoziiigo da'ohkqahgee dahadíń nohwil dahgoz'aa lək'eyúgo baa nágodenoh'aah; áík'ehgo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahíí doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíí nohwaa nágode'aah áldó'. ²⁶ Áídá' doo baa nádaagodeso'aa da lək'eyúgo, nohwitaa yaaká'yú dahsdaahíí áldó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíí doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

²⁷ Áídí' Jerúsalemyú naanáka: áígee da'ch'okqah goz'aa yune' Jesus anádaalgo okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí Jews yánazíni baa hikaigo, ²⁸ Gádaabiñii, Hadíń bik'ehgo ánánt'ijł? Hadíń naa godin'áago ant'ijł? ²⁹ Jesus gádaabiñii, Shíí áldó' dała'ándi nanohwiłdishkid, shil nadaagolñi'yúgo, shíí áldó' hadíń bik'ehgo ánásht'ijłíí nohwil nagoshni' doleel. ³⁰ Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká' dígo née, dagohíí nnee bits'á'dígo née? Shil nadaagolñi'. ³¹ Lił yádaakti'go gádaahildi'ñii, Yaaká'dígo daan'ñiihyúgo, gánohwiłñiih, Áídá' nt'é bigha doo daahohdlaa da lán? ³² Áídá', Nnee bits'á'dígo daan'ñiihyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlii n'íigo yídaagolñi' bigha. ³³ Áík'ehgo Jesus gádaayihñii, Néé doo baa nadaagohiilñi'da. Jesus gánábildo'ñiid, Shíí áldó' hadíńbik'ehgo ánásht'ijłíí doo nohwil nagoshni' da.

12

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'į' yádaakti' nkegonyaa. La' nnee dahts'aa k'eidnláadá' yinaayú ná'nezñil, dahts'aa hahigees doleelgee yá ogogéed, biká'dí' idést'iinii ágólaa, la'íí bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aqada' nzaadyú ni' goz'ayú óyáá. ² Da'nest'aagee ngonyáago bána'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'į' oyił'a', binest'a' la' bá náyiné'go. ³ Áídá' bił ndaazdeelgo nyída'eshtlizhdá' dádílkqohgo onádais'a'. ⁴ Áídí' bána'iziidíí la'ihí onaayí'a'; án bitsits'in yinída'desñih, la'íí nch'ogó anádaabił'íídá' án áldó' onádais'a'. ⁵ Áídí' la' onaayí'a'; án daizes-híj; áídí' da'áík'ehgo ląągo odaihes'a', la' nyída'eshtlizh, la'ihíí nadaistseed. ⁶ Áídá' dała'á ná'godzii lək'e, biye' bił nzhóni, án da'iké'yú oyił'a', Shiye' daidnłsı doleel, niigo. ⁷ Áídá' bidahts'aa yinádaadéz'ini gádaahildi'ñii, Díí dahts'aa hentíini bíyéé doleelíí át'éé, yushdé', daazoldee, áík'ehgo bíyéé doleel n'íí daanohwiyéé doleel. ⁸ Áík'ehgo yił ndaazdeelgo daizes-híjdá' dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'. ⁹ Áídá' dahts'aa hentíini bíyéehíí hago ádaabile'sha'? Án nádahgo dahts'aa bá yinádaadéz'ii n'íí naitseedá' dahts'aa hentíini la'ihí yá ch'ínágohet'aah. ¹⁰ Díínko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e' eshchiinii doo hwahá daahohshiih da née: Tséé kih ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí, hagon'áágee dantsé si'aaní silij; ¹¹ Díí nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'ijł, áí daanéel'ijgo nohwil díyadaagot'ee, ñiihíí daahohshíí née? ¹² Áídí' Jesus ha'ádait'e' hádaat'ij ndi nnee láni yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bíí ádaabiñiiigo yídaagolñi lək'ehíí bigha; áík'ehgo bits'á' okai.

13 Áídí' ła' Phárisees daanlíni, ła' Hérod yił daagot'íni biłgo Jesus bich'í' odaach'is'a', yałti'gee daabihiljizh, daabich'o'níigo. 14 Áí baa hikaigo gádaabiłnii, Iłch'ígó'aahíi, da'anii ánniigo, nnee doo bėnıldzid dago yánłti'go bıdaagonłzi; nnee doo ła' itisgo sínłtji da, áídá' Bik'ehgo'ihı'nań bich'ı'zhıneégo goz'aanıi da'anıigo baa iłch'ígón'aah. Ya' Caesar bich'ı' tax nadaach'ıniıłgo begoz'aą née? Née dah née? 15 Bich'ı' nadaahii'nıił née, née doo bich'ı' nadaahii'nıił da née? Áídá' daazhógo ádaanıigo Jesus yígółsiigo gádaabiłnii, Nt'é bigha yashtı'ıi bee daashołjizhgo ádaashiłdohıni? Zhaali ła', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'ıi. 16 Áík'ehgo ła' baa daiz'aą. Jesus gádaabiłnii, Hadın be'ilzaa, hadın bizhi' biká' dahgoz'aą? Caesar bıyéhi laa, daabiłnii. 17 Áík'ehgo Jesus gádaabiłnii, Caesar bıyéehıi Caesar baa daanohınił, áídá' Bik'ehgo'ihı'nań bıyéehıi Bik'ehgo'ihı'nań baa daanohınił. Áıgee nneehıi bił díyadaagot'ee lėk'e.

18 Áídí' ła' Sádducees daanlíni, nanezna' n'ıi doo naadıkáh da daanıhi, Jesus yaa hikaigo nayıdaadiłkidgo gádaanıi, 19 Iłch'ígó'aahıi, Moses gánıigo nohwá k'e'eshchji lėk'e. Ła' nnee bik'isn bı'aa yits'a' daztsaayúgo, bichagháshé doo ła' dayúgo, nneehıi bik'isn n'ıi bı'aa yił nnádo'neelgo bik'isn n'ıi chagháshé bá ágodolınił, niigo. 20 Łah nnee iłk'isn gosts'idi daanłji lėk'e, áı dantséhıi nnáago bichagháshé doo ła' dago daztsaą. 21 Bik'isn nakıgeehıi yił nnaná'náago dananástsaą, bichagháshé doo ła' dago; taagıgeehıi da'ágánánádzaa. 22 Iłk'isyú gosts'idıi dawa nanezna', bichagháshé doo ła' dago. Dá'ıké'yú isdzánhıi áldó' daztsaą. 23 Áík'ehgo nanezna'dı' naach'idıkáhgee hadıi bı'aa doleeł? Iłk'isyú gosts'idihıi dawa yił nadaaznaadá'. 24 Jesus gádaabiłnii, Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıi dagohıi Bik'ehgo'ihı'nań binawodıi doo bıdaagonołsi dahıi bigha da'ołsih shı ya'? 25 Naach'idıkáhgee doo nnádaach'ıłse' da, doo ndaagoch'ihıniıłgo nnádaach'ıłse' da; áídá' Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıniı k'ehgo daagoch'ıłji. 26 Áídá' ya' Moses binaltsoos biyi'dı' ániłhıi k'ehgo nanezna'ıi naadıkáhıi doo hwahá baa daahohshıih da née? Ch'ıl biyi'dı' Bik'ehgo'ihı'nań Moses gáyıłnii, Shıi Abraham yokaąhıi nshłji, Isaac, Jacob áldó' yokaąhıi nshłji. 27 Bik'ehgo'ihı'nań doo nanezna'ıi yokaąhıi nłji da, daahınaahıi zhá: áıgee nohwıi dázho da'ołsih.

28 Begoz'aanıi ye'ık'eda'ıłchıhi dała'a nneehıi Jesus yił łahadaadıt'áhgo yıdezts'aądá' Jesus goyáago t'aązhi' yich'ı' hadziigo yígółsiıdá' nayıdıłkid gánıigo, Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıi hadıi itisgo at'ée? 29 Jesus gábiłnii, Dantsé begoz'aanıi díıko, Israel hat'ııi daanohıni, ídaayesołts'aą; Bik'ehgo'ihı'nań nohweBik'ehı Nant'an dała'a nłji; 30 Bik'ehgo'ihı'nań neBik'ehı nıji dawa bee nił nzhogo le', niyi'siziinıi dawa bee, ninatsekeesıi ła'ıi ninawodıi dawa bee; áı dantségee begoz'aanıi at'ée. 31 Nakıgeehıi ágánánát'ée, Nit'ahdı' gólıniı nił nzhogo le', dani ídıł njóqohıi k'ehgo. Díi begoz'aanıi bitisgo at'éeehıi doo ła' da. 32 K'e'ıłchıihıi gábiłnii, Bik'ehgo'ihı'nań dała'a nłji, nniıhıi da'anıi ánnıi, Iłch'ígó'aahıi, ba'ashhahıi doo ła' da, dabıi zhá: 33 Án kojıi dawa bee koł nzhoggo, konatsekeesıi dawa bee, koyi'siziinıi ła'ıi konawodıi dawa bee, ła'ıi kot'ahdı' gólıniı koł nzhoggo, dakó ídıł ch'ıjóqohıi k'ehgo, áı okaąhgo Bik'ehgo'ihı'nań bich'ı' nch'ihıniıłkıi dawa didlıdıi, ła'ıi natseedıi Bik'ehgo'ihı'nań bich'ı' nch'ihıniıłkıi dawa bitisgo at'ée. 34 K'e'ıłchıihıi góyáago hadziigo Jesus yígółsiıdá' gábiłnii, Bik'ehgo'ihı'nań biláłt'áhgee daanliinıi k'azhá itah nleeh laa. Áı bikédıgo nnee daaste'go doo hadın nabınánłkid da.

35 Jesus da'ch'okaąh goz'aą yune' iłch'ígó'aahgo gánıi, Hagot'éeegoshá' begoz'aanıi ye'ık'eda'ıłchıhi Christ David biye' nłji, daanıi? 36 David dabıi Holy Spirit yabıyılłti'go gánıi, Bik'ehgo'ihı'nań sheBik'ehı gáyıłnıid, Shıgan dihe'nazhıneégo síndaa, ni'ina' ni'isna' ashł'go nıkelłt'áahıı nıniłzhi'. 37 David dabıi sheBik'ehı biłniigo bozhıi; hagot'éeegoshá' biye' nłji áídá'? Áıgee nnee láago bił daagozhógo daıdezts'aą lėk'e.

38 Jesus iłch'ígó'aahgee gánıi, Begoz'aanıi ye'ık'eda'ıłchıhi baa daagonohsaą, áı bidıyáge daanneezıhi daagolıgo nakaigo, ła'ıi na'hiınił nadaagoz'aayú bich'ı'

ádaach'iniigo bił daanzhoq, ³⁹ Jews ha'ánálséh nagoznıl yune' nnee yánazını dahnádinbıhyú itah dahnánáztaqgo, la'ıı da'idaqgee nnee ızisgo ádaat'eehıı dahnádinbıhyú itah dahnánáztaqgo aldó' bił daanzhoq: ⁴⁰ Áı isdzáné itsaa daanlıni bigowá yits'á' nádaagohi'aa, la'ıı daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okqah: áı itisgo biniigonk'éégo bándagodot'aal.

⁴¹ Jesus zhaali biyi' ohılkaadı bit'ahgee dahnezdaa, nnee áı biyi' yuyaa bizhaali odaayihılkaadgo yineł'ııgo: nnee ląágo hádaakdzilıı bizhaali doo alch'idé odaayihılkaad da lek'e. ⁴² Áıdá' isdzán itsaa nlıni tét'iyéhi ákú nyáágo zhaali naki doo ılınihi da oylıkaad, áı nakigo zhaalıłché'é ılıı. ⁴³ Áık'ehgo Jesus bitsılke'yu yıká ánniidgo gádaayılñii, Da'anii gádaanohwıldishñii, Áı itsaa tét'iyéhi nnee dawa zhaali odaiheskaadı bitisgo zhaali oylıkáad: ⁴⁴ Nnee hádaakdzilıı bizhaali dálahzhı' zhá odaiheskaad, áıdá' bíhıı tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golıni n'ıı oylıkáad.

13

¹ Áıdı' Jesus da'ch'okqah goz'aadı' ch'ínyáágo, bitsılke'yu dala'á gábilñii, İlch'ıgo'aahıı, dın'ıı, tsée ntso laq nıt'éhi, la'ıı kıl ntso laq gonk'éhi goznıl! ² Jesus gábilñii, Ya' dıı kıl ızisgo ádaagoszaahıı hí'ıı née? Dıı tsée ılık'á dahnagoznılıı doo la' ılık'á dahnast'áá da doleeł, dawa nanehılkaad doleeł. ³ Áıdı' da'ch'okqah goz'aanıı hanaayú dził Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew bıłgo zhá nabıdaadıkid, gádaaniigo, ⁴ Nohwıl nagolnı', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágone'go hant'é bee bıgózı doleeł? ⁵ Jesus gádaabilñii godeyaa, İdaa daagonohdzaq, nnee la' ch'a'onohołt'e' hela': ⁶ Nnee ląágo shizhi' yee daahıkáh doleeł, Shıı Christ nshıı, daaniigo; áı nnee ląágo ch'a'odaayılkaad doleeł. ⁷ Nagonłkaadı ba'ıkodaanohsı, la'ıı nagonłkaadı baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwııı natsıdaahılto' da le'; áı dawa begolne'hi at'éé ndihıı t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁸ Nnee ılıtah at'éégo hadaazt'i'ıı ılık'ı' nanágonłkaad doleeł, la'ıı nnee dala'á binant'a' daagolınihiı aldó' ılık'ı' nanágonłkaad doleeł: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleeł; shıná' góyéehıı benagowaa doo, la'ıı nyé'i daats'idits'ag doleeł: áı konııdaagonk'ééhıı begodigháh doleeł.

⁹ Áıdá' ıdaa daagonohdzaq: yánádaaltihıı yaa nádaanohwide'aah doleeł; Jews ha'ánálséh nagoznıl yune'hanohwınáda'ıltsas doleeł; la'ıı nant'ančan hik'e ızisgo nant'an daanlıniı daabınáal shaa yádaakti'go biyahzhı' nadaasozıı doo. ¹⁰ Yati' baa gozhóni nnee ılıtah at'éégo hadaazt'i'ıı dawa ntsé bıł na'gonı' ndi at'éé. ¹¹ Nohwaa yá'iti'yú bıł desohkaigo yánádaaltihıı yaa daanohwidez'aayúgo, doo hwahá hadaahdzııh dadá' nt'éshq' dishñııh doo daanohsı da, la'ıı doo nohwiini' ląá da le': áıdá' daazhógo nohwaa hi'né'ıı baa hadaahdzııh, da'ái bik'ehenkéézgee: doo dánohwıı yádaakti' da, Holy Spirit nohwıláhyú yakti' doleeł. ¹² Nnee la' bik'ısın zideeyú nyııktéeh doleeł, la'ıı nnee la' biye' ágáyidolıı; chagháshé bitaa, báq bıłgo yich'ı' nanáda'idziidgo, ádaaniigo nabi'ditseed doleeł. ¹³ Shizhi' bee daanohwich'ozhııhiı bıghq nnee dawa bıł daanohcho' doleeł; áıdá' dahadıń dąngont'i'zhı' dahıldqhıı hasdábi'dolteeł.

¹⁴ Áık'ehgo golchoqohgo o'nı'ihıı, Bik'ehgo'ihı'nań binkáayú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yakti' n'ıı, doo bągoz'aq dagee sizııgo daah'ııdá', (dahadıń áı yózhııhiı bıł ıgózı le',) hadıı Judéa golzeeyú daagolıniı dził naz'aanıı yich'ı' okeeh doo. ¹⁵ Dahadıń bıkıh biká'yú dahsdaahıı gódah ch'ınádahgo bıkıh yune' ha'awáh hela', nt'éhéta náıdiiné'go. ¹⁶ La'ıı dahadıń k'edolzaahıı yiyi' na'iziidıı t'aqzhı' bidiyagé yaa nánódáh hela'. ¹⁷ Áıgee goldohıı daaltsaanıı la'ıı isdzáné mé' daabilbe'ıı bá góyéé doleeł! ¹⁸ Haihıı biyi' ágonéh hela', daadohniigo da'ohkqah. ¹⁹ Áıgee goldohıı Bik'ehgo'ihı'nań dawahá áyılaadı' godezt'i'go dıı jıızhı' goyéégo nagowaahıı áı ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, áı doo be'ágánágo'neh át'éé da. ²⁰ Áıgee goldohıı nohweBik'ehń doo dé'ıgodégo áyılaa dayúgo,

n̄nee doo la' hasdawah át'éé da: áidá' n̄nee bitahasdlaahíí, dabíí yitahezlaahíí bigha áígee goldohíí dé'igodégo áyíílaa. ²¹ Áígee n̄nee la', Daadeh'íí, Christ kú naghaa; dagohíí, Daadeh'íí, nlahyú naghaa, nohwííyúgo, doo daahohdlaa da: ²² Christ ádaadil'iiníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleeł, áí godiyihgo be'igóziníí ch'i'nah ádaile', la'íí ízigo ánda'ol'íih doleeł, yídaanel'aayúgo áí bee n̄nee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odailkaad doleeł. ²³ Áík'ehgo ídaa daagonohdzaa: ídaayesóts'aq, ilk'idá' dabíntsé dawa baa nohwíí nagosisni'.

²⁴ Áí benagowaadá', goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'ái dilhił doleeł, t'égoná'áihíí doo bee got'íí da doleeł, ²⁵ Ts'iksóqsé yáadí' nanihidéh doleeł, la'íí yáazhi'go inawodíí nagohi'naa doleeł. ²⁶ Áígee shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, shinawodíí bee, la'íí dázhó shits'á'idindláádgo yaak'os biyi'dí' náshdaalgo daashidołtseeł. ²⁷ Áidá' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bitahelááhíí díí'dí', ni'godzán nel'aqadí' yáá nel'aqazhi' íł íla'ádaile'. ²⁸ Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwíí ch'igót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehd'í' bit'aq daagoleehyúgo k'ad shíí nágodleehgo bídaagonółs'í: ²⁹ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'íidá', k'ad náshdaalzhi' athánégo godziihgo bídaagonółs'í: ³⁰ Da'aníi gánohwíłdishnii, díí daalinolt'íihíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwíłdéníidíí dawa begolzaago zhá. ³¹ Yáá hik'e ni'godzán bílgo bech'ígonáh doleeł; áidá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeł.

³² Hadíí bijíí shíhíí dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézo shíhíí ágone'íí n̄nee doo la' yígółs'í da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí la'íí biYe' ndi doo yídaagołs'í da, shiTaa zhá yígółs'í. ³³ Da'os'ah begonáh shíhíí doo bídaagonółs'í dahíí bigha ídaa daagonohdzaa, biká nádaadeht'íih, la'íí da'ohkaqah. ³⁴ Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, n̄nee la' bigowa yits'á dahiyaago lahyú óyááhíí k'ehgo ánsht'ee; án bánada'iziidíí bíyéé gólíníí yebik'ehgo áyíílaa, dała'a daant'íígee binasdziid golíigo; la'íí dáádít'ih yaasidaahíí nádét'íihgo yágon' áq. ³⁵ Áik'ehgo nádaadeht'íih: bik'ih golíníí da'os'ah nadáh doleełíí doo bídaagonółs'í da, o'í'áqgo shí, t'é'ís ahgo, tazhik'áné ádaanigo, dagohíí t'ahb'í shí nadáh doleeł. ³⁶ Doo nádaadeht'íih dayúgo dahíko nádaalgo da'olhoshgo nohwiká niigháh. ³⁷ Ádaanohwíłdishniihíí da'ái n̄nee dawa ádaabíłdishnii, Nádaadeht'íih.

14

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goníihgo da'idazhi', la'íí bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daadaazhi' naki yíłkaah godziih: okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'íłchíhi bílgo hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayíłtsodgo daayizíłheego yee ndaagoshchíí lək'e. ² Áidá', Doo da'idazhíí bijíí daahiiltsood da, n̄nee dánko bádaagochíihgo godnch'aad doleełhi at'ééhíí bigha, daaníi.

³ Béthanyú Simon, lóód doo ínádih dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íí, bigowa yuné' Jesus iyaaqo sidaadá', isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi lán ílíni, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'áqgo baa nyáá; áidí' tús bidá'gee yists'íłgo ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lək'e. ⁴ Áígee la' doo bíł dábik'eh dago gádaakíłd'í'ni, Nt'é bigha ik'ahíí da'íłíí yishchíí? ⁵ Ik'ahíí taadn gonenadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlíigo nahaznii lánshí n'íí zhaalihíí tédaat'iyéhíí bitahi'niih le'at'éhi, daaníi. Áík'ehgo isdzánhíí yída'íłtah lək'e. ⁶ Áidá' Jesus gáníí, Doo nt'é daabíłdohnii da; hant'é bigha nadaanołt'og? Nt'éégo áshíílaa. ⁷ Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, áí hádaaht'íígee nłt'éégo ádaał'íí doleeł: áidá' shíhíí doo dahazhi' nohwitahyú nashaa da doleeł. ⁸ Yínel'aqahíí aqł layíílaa: doo hwahá leeh shí'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. ⁹ Da'aníi gádaanohwíłdishnii, Ni'godzán dágoz'aq nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleeł, bee bíná'godínihgo.

¹⁰ Áídí' Judas Iscáriot, nakits'adahíí itah nlíni, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'iyí'aah doleelgo. ¹¹ Áí daidezts'aqádá' bíł daagozhóq lək'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'aq. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'iyí'aahíí yiká déz'j.

¹² Bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daadaaníí, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goníihgee dibeljí zhaazhé zesdjidá', bitsilke'yu Jesus gádaayilnii, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo da'idaaníí hayú ná ilch'j'daagohiidle'? ¹³ Áídí' bitsilke'yu naki oyił'a', gáyilniigo, Ti'i, kih goznilyú doh'aash, áígee nnee la' tús tú beyo'áhi nohwaa hináh doleek: án biké'doh'aash. ¹⁴ Dahayú ha'ayááyú, nnee bigową golíiníí gábilđohníih, Ilch'ígó'aahíí gánilnii, Gosta' nakaahíí hayú bágoz'aq, ákóne' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo shitsilke'yu bíł da'ishaq doleek? ¹⁵ Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'aq yune', ilk'idá' dawa sinili, nohwiba' goz'aayú bíł nkáh doleek: ákóne' nohwá ilch'j'gohle'. ¹⁶ Áídí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo kih goznilyú ó'ááz, ákú Jesus da'adaabilnii n'íí k'ehgo yaa n'ááz: áígee bitis hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo da'idaaníí ilch'j'daizlaa. ¹⁷ Áídí' o'i'ááyú Jesus nakits'adahíí yil hikai. ¹⁸ Áígee da'iyaaqo naháztaqádá' Jesus gáníí, Da'anii gánohwíldishnii, Nohwíí la' ch'ishinoh'aah doleek, hadín bíł dała' ishaaníí. ¹⁹ Áík'ehgo doo bíł daagozhóq dago dała'á daantjigo, Ya' shíí née? daabilnii nkegonyaa. ²⁰ Jesus gádaabilnii, Nakits'adah daanohíiníí dała'á, hadíí its'aa biyi'zhj' dała' bíł éedisht'áhi. ²¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolnii: áidá' nnee ch'ishí'aahíí bá góyéé doleek! Áí nneehíí doo bí'deshchjii dayúgo bá nł'ée doleek ni'.

²² Da'iyaaqo Jesus bán náidn'aqo ya'ihénzigo oskaqádá' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yi-taizniih, Nkóh, daohsaq: díí shits'í át'ée, niigo. ²³ Áídí' idee beda'iskaníí náidnkaq, áí ya'ihénzigo oskaqádá' iltah daizkaqo dawa daayodlaq. ²⁴ Jesus gádaabilnii, Díinko shidil nnee láqo bá idijookíí bee áníidégo Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bíłgo lánqont'aahi at'ée. ²⁵ Da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanášhdlaq da, dahadíí bijjii Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'aayú áníidéhi naadishdlaqgo zhá.

²⁶ Áídí' sj la' hadaidez'aqádá', dzil Olives holzéhi si'aayú okai. ²⁷ Áígee Jesus gádaabilnii, Tł'égo áshi'dilne'híí bigha daanohwigha t'aazhí' ádaahne': díí baa k'e'eshchiiníí k'ehgo, Dibeljí Nanyoodíí biní'dishnii, áík'ehgo dibeljíhíí da'adzaayú nkenelt'ee doleek. ²⁸ Áidá' dasiitsáqádí' naadisdzaago Gálileeyú nohwáđih disháh doleek. ²⁹ Peter gábilnii, Nnee dawa nits'á' t'aazhí' ánádaasdzaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'ée da. ³⁰ Jesus gánábilđo'niid, Da'aniiigo gánildishnii, Tł'égo tazhik'áne doo hwahá nakidn ániih dadá' taadn, Án doo bíqonsj da, shildinníí. ³¹ Áidá' Peter nawode gábilnii, Dała' níl dastsaa ndi, Án doo bíqonsj da, doo nildoshniih at'ée da. La'ihíí bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaanniid. ³² Áídí' Gethsémane golzéhi goz'aayú hikaidá' Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Dádzaq nahísóotaq, oshkaqahyú déyáádá'. ³³ Áídí' Peter, James, la'íí John yil okai, áígee Jesus dázho doo bíł gozhóq dago bijjii nniih nkegonyaa lək'e. ³⁴ Áík'ehgo gádaabilnii, Shiyi'siziiníí dázho doo bíł gozhóq da, dák'azhá dastsaaahíí ga'at'ée; dádzaq nahísóotaqo daadeh'j.

³⁵ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhj' adzaadá' okaqah, gáníigo, Bíqonedzaayúgo, díí shich'j' begodighahíí shits'á'zhj' begodogaal. ³⁶ Gánadí'nii, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da; díí hishdlaq doleelí shits'á'zhj' ánle': áidá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ³⁷ Áídí' bitsilke'yu dá'ilhoshgo yaa nadzaa, áík'ehgo Peter gáyilnii, Simon, ilhosh née? Dała'á ledihikeezhí' ndishq' doo dín'j le'ágot'ee da née? ³⁸ Daadeh'jigo da'ohkaqah, nanohwída'dintaah bídaanołdzil doleelí bigha. Nohwiyi'siziiníí da'anii hat'j ndi no-hwits'ihíí doo nłdzil da. ³⁹ Áídí' onaanádzayú da'ágánadí'niigo naa'okaqah. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa nánádzáá, (dázho bíł daanzigo,) áígee hant'é daaniih shíhíí doo yídaagolsj da lək'e. ⁴¹ Taadngee baa naanádzáágo gádaabilnii, Akú da'ohhoshgo hanádaahsoł gádnii: shí k'adí', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee

dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'ishi'det'aahíí ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴² Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishi'aahíí kodí' higaal.

⁴³ Dagoshch'í' Jesus t'ah yahti'dá', Judas, nakits'adahíí bił itah nłini, nnee ląągo besh be'idiltishé la'íí tsj be'idiltishé dahdaayiníłgo okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi, la'íí Jews yánazíni daabides'a'íí yil nátsáá. ⁴⁴ Ch'íb'í'aah doleekí ilk'idá' bebigózi doleekí yengon'ąą lęk'e, gáníigo, Hadín hist's'osíí án doleek; daahotsoodgo binádaadeh'íigo bił dohkáh. ⁴⁵ Áík'ehgo Judas ákú n'yaágo dagoshch'í' Jesus yich'í' daheswodgo, lch'ígó'aahíí, lch'ígó'aahíí, yilniigo yizts'os.

⁴⁶ Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayitsood. ⁴⁷ Áídá' bit'ahgee naziiníí dala'a bibeshbe'idiltishé hayidzízgo okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yontkızhgo bijaa naidnłgizh lęk'e. ⁴⁸ Áídí' Jesus nnee baa nánksaahíí gadaayilni, Ya' besh be'idiltishé la'íí tsj be'idiltishé dahdaanohniłgo daashotsoodgo nánoksąą née, in'ijhíí daach'iltsoodhíí k'ehgo? ⁴⁹ Dawa jji la' da'ch'okaąh goz'aą yune' nohwil ch'idaagons'h'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'i daashotsood da ni': áídá' Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníí begolne' doleekí bigha anagot'ijl. ⁵⁰ Áígee bitsilke'yu dawa bits'a'zhj' ádaaszaago bits'a' ilhadeskai. ⁵¹ Nnee aníd nagháhihi nak'a'ligaihi zhá binasti'go Jesus yike' itah higaal lęk'e; án nnee aníd nakaiyéhi bił ndaazdeel: ⁵² Áídá' nak'a' binasti' n'íí yiyi' halwodgo dálichigo ch'a'olwod.

⁵³ Nnee Jesus daabitsoodíí okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yil hikai: áígee okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi bilgo ıla'adzaa lęk'e. ⁵⁴ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikijh binaa lé'dit'ijh yune' ha'ayáá: áígee kq' dilti'zhj' aasinilíí yil naháztaą, naniıldziłgo. ⁵⁵ Okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí yánadaaltihi dawa Jesus zidee hádaat'ijgo, yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'ij ndi doo la' da lęk'e. ⁵⁶ Lááni daazhógo ádaaniigo baa dahgo'aahgo baa yadaakti' ndi doo la' lęk'ee da. ⁵⁷ Áígee nnee la' daahizj'go léda'ilchoogo baa yadaakti', gadaaniigo, ⁵⁸ An gáníigo daadihiits'ag ni', Díí kijh biyi' da'ch'okaąhi nnee ayílaahíí taanagoshnił, áídí' taagi jji hileehgo la'ihíí nnee doo ayílaa dahíí anagoshdle', niigo. ⁵⁹ Gadaanii ndi doo lęk'eego ádaanii da. ⁶⁰ Áídí' okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ihni'gee hizj'go Jesus nayidilkidgo gáníí, Ya' nihíí doo nt'é nniigo hadziih da née? Díí naa dahgo'aahgo naa yadaakti'íí hago'at'éé? ⁶¹ Áídá' Jesus doo nt'é nii dago doo t'aązhj' hanádzii da. Okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabínadilkidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihinań Dilzini biYe' nlij' née? bilni. ⁶² Jesus, Ha'oh, án nshjji, nii: shíí nnee k'ehgo Niyááhíí, Bik'ehgo'ihinań da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéego dahsidáágo yaaká'dí' yaak'os shil honahgo daashidołtséel. ⁶³ Áík'ehgo okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyagé idánayihesdzízda' gáníí, Nt'é bigha nnee la'i baa nanaagolni' doleek? ⁶⁴ Bik'ehgo'ihinań nchq'go yaa yahti'íí daadisots'aą: hago't'éego baa natsídaahkees? Dawa gadaanii, Zideego bąngonot'aah. ⁶⁵ Áídí' la' bik'idaadihizheeh nkegonyaa, la'íí binii yináda'isti'dá' nádaints'j, Bik'ehgo'ihinań binkááyú yánti'yúgo, hadín nánint's'j shjhií nohwil nagolni', daabiłniigo; la'íí aasinilíí bit'adaayika' lęk'e.

⁶⁶ Peter yúyahyú kijh binaa ledn'aahíí biyi' yune' sidaadá' isdzán, okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáá: ⁶⁷ An Peter kq'zhj' naniıldziłgo yo'jídá', Ni la' aldó' Jesus, Nazaréne nłini, bił na'aash ni', bilni. ⁶⁸ Áídá', Dah, hant'é nniigo anniihíí doo bigonsj da, nii. Áídí' kijh bahgee ch'ínagohen'ąáyú ch'inyáá; áígee tazhik'ané anniid lęk'e. ⁶⁹ Áígee isdzán na'iziidi naabiłtsaą, áík'ehgo áígee naziiníí gáyilni, Díí nneehíí áí itah nlij. ⁷⁰ Áídá', Dah, naado'niid. Dét'ihék'e áígee naziiníí Peter gánadaayılđo'niid, Da'anii ni áí itah nlij: Gálıleedí' gonlij, áí yadaakti'híí k'ehgo yánti'. ⁷¹ Áídá' Peter bit'a dahdidilniigo hashkeego nchq'go yahti' nkegonyaa gáníigo, Nnee baa yadaakti'íí doo bigonsj da. ⁷² Nt'éego

tazhik'áne ánádo'niid nakidngee. Peter Jesus gábiñniid n'íi yénálñiih, Tazhik'áne doo hwahá nakidn ániih dadá' taadngee, Án doo bígonsi da, shiñdiniil. Ái yaa natsekeesgo hichag lék'e.

15

¹ Hayikááyú okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi yánádaaltihi dawa bilgo íla'adzaago Jesus yaa ndaagoshchij, áidí' kidaist'qodá' dahdainlózgo Pílate yaa daidez'aa. ² Áígee Pílate Jesus nayidilkid, Ya' ni Jews ízigo biNant'a'i níi née? Da'áígee áñni, biñni, Jesus. ³ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí doo alch'idéyú baa dahgoz'aa da; ndi doo nt'é nii da lék'e. ⁴⁻⁵ Áík'ehgo Pílate nabínadilkid, Nihíi doo nt'é shiñni da née? Doo alch'idéyú naa dahgost'aa da laq akoh. ⁶ Bitis hagowáh n'íi bee bíná'godinihgo da'idaagee ha'ashijeedíi da'á, hadíi nnee hádaat'iiníi, Pílate bá ch'ináyilteeh lék'e. ⁷ Áígee nnee, Barábbas holzéhi, ha'ásitij lék'e; án nnee nant'an agohet'aa nkegonyaago nada'iltseedihi yil ha'ashijeed. ⁸ Áík'ehgo nnee Pílate yaa nánisáago daadilwoshgo gádaayilñii, Da'ánál'ijhíi k'ehgo nohwá ánléh. ⁹ Ya' Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'inánshteehgo hádaat'ij née? biñni, Pílate. ¹⁰ Pílate yígótsi, nnee dawa Jesus bil daanzhophíi bigha okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi Jesus yik'edaanniigo baa daabidez'aa. ¹¹ Áidá' okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi nnee láago íla'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa, gádaayilniigo, Barábbas nohwá ch'inánlteeh, daadohñii. ¹² Áík'ehgo Pílate gánadaabikdo'niid, Jews ízigo biNant'a', daadohniigo daahohshíhishá' hago laq nohwá áshléh áidá'? ¹³ Áidá' nnádaadidilghaazhgo, Ts'i'ina'áhi bíholkaigo zodéé, daañii. ¹⁴ Nt'é bigha, hant'é bee ncho'go adzaago? nii, Pílate. Áidá' da'tiségo nanádaadidilghaazhgo, Ts'i'ina'áhi bíholkaigo zodéé, daañii.

¹⁵ Áík'ehgo Pílate nneehíi yil daagoyilshóq hát'ijgo Barábbas bich'ij' ch'ináinltij, áidá' Jesus habí'oltsaazdá' ts'i'ina'áhi bíholkaigo zideego nneehíi yaa daidez'aa. ¹⁶ Áidí' siláada yáná'itih goz'aa yune', Pretórium holzéhi, Jesus odaizt'e'; áígee siláada dawa baa íla'adaizlaa. ¹⁷ Áidí' diyagé lichíigo dot'izhi Jesus yá ádaagozlaadá' hosh diwozhi náníhezwozgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa. ¹⁸ Áidí' daidniigo ádaadil'ijgo, Gozhóq, Jews ízigo biNant'a' níini, daabikniigo yaa daadilwosh nkegonyaa lék'e. ¹⁹ Áidí' ts'i' bee bitsits'inyú nádainltish, áidí' bik'idaadihizheeh, áidí' biyahzhij' nádaahilzhishgo daayokaqah nádaadi'niihé lék'e. ²⁰ Aqal baa daadlohdá' diyagé lichíigo dot'izh n'íi yaa daidniitsoozdá' dabíi bidiyagé yá ánádaagosdlaa, áidí' ts'i'ina'áhi yiká' daizilheeyú bil nádezaq. ²¹ Nnee la', Simon holzéhi, Alexánder hik'e Rúfus bitaahi, Cyréne golzeedí' gólíni, k'edolzaadí' nádaalgo, siláada ts'i'ina'áhi yogheelgo ádaabizlaa. ²² Áík'ehgo Gólgotha golzeeyú bil nánzáq; áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee. ²³ Áígee wine, jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, bil nadesdziidgo Jesus yaa daizkáq; áidá' doo yodlaq da. ²⁴ Áígee ts'i'ina'áhi yídaabiskaldá' bidiyagé ilta'isniigo yigha da'diljo' lék'e, hadíi gonesnaahíi bíyéé hileehgo. ²⁵ Ngost'ái bik'ehenkéézgee ts'i'ina'áhi yídaabiskal lék'e. ²⁶ Nt'é baa dahgost'aaníi ádaagozlaago díinko bik'ehgee dahgoz'aa, JEWS ÍZIGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchij. ²⁷ Áígee nnee da'in'ijhíi naki aldó' Jesus ba'ashhahdí' ts'i'ina'áhi bídaahaska, la' dihe'nazhineégo, la'íi be'eshganzhineégo. ²⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e' eshchiiníi, Begoz'aaníi doo yikísk'eh ádaat'ee dahíi bil da'ch'oltag lék'e, nii n'íi begolzaa. ²⁹ Bahyú ch'ihikáhíi bitsits'in daidiltasgo yati' yee daabokáalgo gádaañii, Háhá', biyi' da'ch'okaqahíi taagoshniigo taagi jii hileehgo ánágoshdle', nñii ní', ³⁰ Halaa, dani hasdá'idnlteehgo ts'i'ina'áhi biká'dí' góda' ch'innáh. ³¹ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus yaa daadloh, gádaahídi'niigo, Nnee la'íi hasdá'yihiniil; áidá' bíhíi doo hasdá'idilteeh da. ³² Christ, Israel hat'íi

ízisgo biNant'a' nliiní, halaq tsì'ılna'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahihiltsaago zhá daahohiidlaq. Áídí' bit'ahyú tsì'ılna'áhi bíl bídaach'iskańí yati' yee daabokáal lèk'e. ³³ Isk'áhnyáádí' taagi nehenkéézzhí' ní' biká' dahot'éhé godilhił gozłij lèk'e. ³⁴ Taagi nehenkéézzgo Jesus nádidilghaazhgo gáníí, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshnaahíí, Bik'ehgohinshnaahíí, nt'é laq bigha shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. ³⁵ Ła' áígee nadaaziiní daabidits'ago, Isaa, Elías yich'í' anii, daanii. ³⁶ Ła' nádilwodgo tú daabits'osíí vinegar yiyi' naiz'aa, áídí' tsí yaa dahyiz'aago Jesus bizé'zhí' dahyída'ntsiih, gáníigo, Ntséń't'ah; bídaagonolziłh, Elías baa higháhgo nanábidilteeh shí. ³⁷ Áídí' Jesus nádidilghaazhgo oyol. ³⁸ Áígee kłh biyi' da'ch'okaańí biyi' yuńe' daadintsoozí bighá'dí' hayaago ilch'idláad lèk'e.

³⁹ Siláada dał'a gonenadín binant'a'íí Jesus bich'í'go siziiníí Jesus nádidilghaazhdá' oyolgo yígołsııdád' gáníí, Díí nneehíí da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłini laq. ⁴⁰ Isdzané anahdí' nazıı daabineł'ııgo, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú nagháhi hik'e Jose baańí, ł'áí Salóme bíłgo, itah nazıı lèk'e. ⁴¹ Áí Jesus Gálileeyú nagmaadá' biké' anakah lèk'e, bich'odaanıigo; ł'áí isdzané Jerúsalemyú bíł hikaihíı ałdó' łáago itah nadaazıı.

⁴² K'ad o'i'aahyú ilch'ı'golne'ıı bijıı, áí iskaa hik'e Jews daagodnłsiníí bijıı doleełhıı bigha. ⁴³ Nnee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólını, doo biini' hah dago Pílate yich'ı' oyáá, Jesus bits'ihıı yıyókeedgo; an nnee godnłsını, yánádaaltihıı itah nłini, Bik'ehgo'ihí'nań nan'taa doleełıı yibad sidáhi. ⁴⁴ Pílate, Jesus daztsaa shı dasha't'ée nziigo, siláada binant'a' yiká anııidgo nayídıłkid, Ik'idá' daztsaa nee? yıłııgo. ⁴⁵ Áík'ehgo siláada binant'a', Ha'oh, daztsaa, bíłnııiddá' Pílate Jesus bits'ihıı Joseph yaa yiden'áá. ⁴⁶ Áík'ehgo Joseph nak'a'łigaihi nł't'éhi nayihesni, áídí' Jesus bits'ihıı tsì'ılna'áhi yiká'dí' nanáidnłtııgo nak'a'łigaihi yik'ıyidesdiz, áídí' tsébiı'ı'án go ágolzaa yuńe' nyinłtııdád' tséé yidaidenłhiz lèk'e. ⁴⁷ Mary Mágdalene hik'e Jose baa bíłgo hayú nniltiiníí daayo'ıı ní'.

16

¹ Jews daagodnłsiníí bijıı aqłdád' Mary Mágdalene, Mary, James baańıı, Salóme bíłgo, ik'ah likagolchinihıı nadaahesni ní', Jesus bits'ı yee yıdizhish doleełgo. ² Áík'ehgo dázhó t'ahbı godilziníí bijıı ya'ái hagaalád' tsébiı'ı'ányú hikai. ³ Áígee, Hadıńsha' tséé daadin'áahıı nohwá yó'idolłhis? daahıłd'niı. ⁴ Áídí' hadag daadéz'ııgo tséé n'ıı yó'olyizgo daayıltsaa; tséé dázhó nchaago. ⁵ Tsébiı'ı'án yuńe' ha'ákaidá' nnee anıı nagháhihi, bíı nneezi łigaihi dihe'nazhinéego sidaago daayıltsaa; áík'ehgo tsıdaadolyiz lèk'e. ⁶ Áıdád' nneehıı gádaabıłni, Tsıdaadołheez hela': Jesus, Názařehdí' gólını, tsì'ılna'áhi bíheskał n'ıı biká hadaanohtaago bígonsı: an naadiidzaa ní'; doo hak'ı da: nniltıı n'ııgee daadeh'ıı. ⁷ Tı'ı dohkáh, bitsılke'yu, Peter bíłgo, Jesus Gálileeyú nohwádıh deyaa, bíłdohııh: ákú daabidołtséel, da'ánohwıłııhıı k'ehgo. ⁸ Áídí' tsébiı'ı'ándı' dahale ch'ınákaidá' nádnkıı; daiditkid ł'áı bíł díyadaagot'ee daasilıı: nédaıldzidgo doo hadın nt'é daayılıı da lèk'e.

⁹ Godilziníí bijıı t'ahbı Jesus daztsaađı' naadiidzaadád' Mary Mágdalene dantsé yich'ı' hit'ııgo ádelzaa, áí isdzánhıı biyi'dı' ch'ıidn gots'ıdi hanıyood n'ıı. ¹⁰ An nnee Jesus yıl nakai n'ıı doo bíł daagozhó dago chaal naháztaayú yaa nyáago yıl nagosni'. ¹¹ Áıdád' Jesus náhi'na'go isdzán bo'ııgo ya'ıkodaanzıı ndi doo daayodlaq da lèk'e.

¹² Áı bikédı'go Jesus yıl nakai n'ıı naki itınk'ehyú hi'aashgo bich'ı' lahgo hit'ııgo ádelzaa. ¹³ Áídí' onát'aazhgo ł'ihıı yıl nadaagosni' ndi doo daabodlaq da lèk'e.

¹⁴ Áı bikédı'go bitsılke'yu łats'adahıı da'ıyaaago naháztaago Jesus bich'ı' hit'ııgo ádelzaa, áígee doo da'odlaq dago bijıı daant'ıziı bigha bich'ı' yadaaktı', daztsaađı' naadiidzaahıı bikédı'go ł' daabo'ııhıı doo daayodlaq dahıı bigha. ¹⁵ Áídí' gábiłni, Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éego yati' baa gozhóni nnee dawa baa bíł nadaagołni' le'. ¹⁶ Dahadın odlaqadı' baptize ábi'delzaahıı hasdádolteek; áıdád' dahadın doo odlaq dahıı dahazı' biniigonł'éego bá

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

¹ Nnee láágo nohwitahyú hago ánágot'íhíí daliké'go yek'eda'ishchijgo, ² Nnee da'íltse godezt'i'gé' bináál ánágot'íhíí, Jesus biyati' yaa nadaagolni'íi nohwil nadaagosni'híi k'ehgo yek'eda'ishchij; ³ Áík'ehgo Theóphilus, ízisgo ánt'éhi, shíi áldó' da'íltse godezt'i'gé' hago ánágot'íhíí bígosiksijidgo daliké' ánágot'íhíí bee nich'i' k'e'eshchij hasht'íi, ⁴ Hago ánágot'íhíí nił na'gosni' n'íi da'aniiigo bígonksíhíi bigha nich'i' bek'e'eshchii.

⁵ Hérod Judéa yánant'aaná' nnee, Zakarías holzéhi, okaqah yedaabik'ehi Abía hat'i'íi itah nlii lé'e: án bi'aad, Elísabeth holzéhi, Aaron hat'i'i nlii. ⁶ Zakarías la'íi bi'aad bilgo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dánlt'éégo ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ááníi la'íi biyati'íi nzhóqgo yikísk'eh hi'ash lé'e. ⁷ Bichagháshé doo hwaa da, Elísabeth doo ilchiih dahíi bigha; sáan la'íi hastiin daasilij'. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee Zakarías okaqah yebik'ehgo baa gonyáaná', ⁹ Nnee okaqah yedaabik'ehi dahgos'aaníi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaqah goz'aq yune' dilidgo likagolchinihíi yidikt'i'go habi'doltij lé'e. ¹⁰ Likagolchinihíi dilt'i'go biká' ngonyaana' nnee láágo dadányú dała'adzaago da'okaqah lé'e. ¹¹ Ákone' likagolchinihíi biká' dahsi'aqago yidikt'i'íi dihe'nazhinéégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bil ch'i'nah adzaa. ¹² Zakarías yiltsaago yik'e tsídolyizgo bilgoyéé'go gozlii. ¹³ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyilnii, Doo néndzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nań ni'okaqahíi yidezts'aq; ni'aad Elísabeth bizhaazhé ishkiini ná yilchii, ái mé'ihíi bizhi' John bá áile'. ¹⁴ Baa nił gozhóq doleel, dázhó nił gozhóq doleel; nnee láágo mé' goleehíi yaa bil daagozhóq doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ízisgo at'éé doleel, wine dagohíi inágodilhisíi doo yidlaq da doleel; t'ah bimaa bibishch'id yiyi' sitijgé' godezt'i'go Holy Spirit bee baa godet'aq doleel. ¹⁶ Díi mé' goleehíi nnee Israel hat'i'íi láágo beBik'ehń, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahń, yich'i' nnáhiikáhgo áidoliil. ¹⁷ Elías biyi'siziiníi la'íi binawodíi k'ehgo beBik'ehń yádn dahdidogaal doleel, nnee bichagháshé nlt'éégo yaa tsínadaadikesgo áidoliil, la'íi hayíi doo ídaayésts'aq dahíi nnee nlt'éégo ádaat'eehíi bigoyá' yídaayésts'aqgo áidoliil; beBik'ehń yaa higháhíi nnee bijíi yune' bá ilch'i'gole'go áidoliil. ¹⁸ Zakarías Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyilnii, Hago at'éégo shiye' goleehíi bígonsi doleel, shíi hastiin silijná' shi'aadń áldó' sá silij? ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'i' hananádzii, gáníigo, Shíi Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee sizíi; shíi nich'i' hasdziihgo díi nlt'éégo ágone'íi baa nił nagoshni'go shi'dol'aad. ²⁰ Doo yánti' da nleeh, díi ágone' dishniihíi begolzaahíi bijíi zhá hanándziih, doo shondlaq dahíi bigha, ágone' dishniihíi da'anii begolne'hi at'éé. ²¹ Nnee dała'at'éé n'íi Zakarías ch'éh yiba' naháztaq, hat'íi bigha doo hwaa ch'ínádáh da daanzigo. ²² Ch'ínádzaaná' doo hago'at'éégo nnee yich'i' hadzii da: áík'ehgo hat'íhita bich'i' ch'i'nah adzaa shi daanzi; t'ah doo yakti' dago daazhógo na'ígizh lé'e. ²³ Áígee binasdziidíi aqł ayíilaaná' bigowayú onádzaa. ²⁴ Ái bikédé'go bi'aad Elísabeth hiltsaq silijná' yaa ch'anant'i'go ashdla'i dahitaa, gáníigo, ²⁵ Nnee bich'i' siste' n'íi shich'á'zhijgo shá áile'híi bigha sheBik'ehń shaa ch'ozbaago díi k'ehgo shá ágólaa. ²⁶ Isdzán holtsaanihíi gostán behitaaqgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á, Gábriel holzéhi, yaaká'gé' kih goznil Názaresh golzeezhi' yí'aad, ái kih goznilií Gálileehíi biyi', ²⁷ Áígee it'eedń k'ad nnee, Joseph holzéhi, baa hiiltini yich'i' oyáá lé'e, ái nneehń David hat'i'i nlii; it'eedń Mary holzee. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyilnii, Nił gozhóq le', Bik'ehgo'ihí'nań dázhó naa ch'oba'go nohweBik'ehń nił nlii: dázhó niyaa gozhóq doleelgo isdzané bitahgé' haniltíi. ²⁹ Án yo'íigo ábilniihíi bigha tsídolyiz, yaa tsídiskeezgo hat'íishá' niigo aníi nzi lé'e. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gábihii, Doo néndzid da, Mary:

Bik'ehgo'ihinaan naa ch'oba'go haniltii. ³¹ Isaq, hinktsaa nleehgo ishkiinii hinchii, an Jesus golzeego aalii. ³² Izisgo at'ee doleel, Da'tiseye At'ehi biYe' holzee doo; an David ya niltiiigo godoleel, Bik'ehgo'ihinaan nohweBik'ehn David yanant'aa le'e n'ii yanant'aago abile': ³³ Jacob hat'i'i daanliinii dahazhi' yanant'aa doleel; nant'aago doo bee nnagodah da. ³⁴ Mary Bik'ehgo'ihinaan binal'a'a gayihii, Hago'at'ee go dii, shika' doo hwaa daná? ³⁵ Bik'ehgo'ihinaan binal'a'a gabihii, Holy Spirit niká'zhi' at'ee doleel, Da'tiseyu At'ehi binawodii niká'zhi' ailéh: áik'ehgo ni'imé' goleehii dazho dilzini doleel, Bik'ehgo'ihinaan biYe' holzee doo. ³⁶ Elisabeth, nik'ii, doo ichi da daalch'inii n'ii, sa silii ndi aldó' hiltsaq, gostan bedahitaa, bi'imé' ishkiin doleel. ³⁷ Bik'ehgo'ihinaan doo hat'ii ch'eh ail'ii da. ³⁸ Mary ganii, Shii Bik'ehgo'ihinaan biyee nshii; ha'aa dishii, da'annihii bikisk'ehyu ashidolii. Áige' Bik'ehgo'ihinaan binal'a'a bich'a' onadzaa. ³⁹ Áige' Mary dahaleego anahyu beezhi'yu kih goznilyu Judahii biyi' oyaa le'e; ⁴⁰ Akú Zakarias bigowa yune' ha'ayaa go Elisabeth yich'i' hadzii. ⁴¹ Elisabeth Mary biyati' yidezts'aago biyi' me' dehes'naa le'e; la'ii Elisabeth Holy Spirit bee baa godet'aa le'e: ⁴² An nawode hadzii laq ganiiigo, Isdzané bitahge' niyaa gozhoo doleel, me' nibishch'id biyi' sitiinii aldó' biyaa gozhoo doleel. ⁴³ Hago'at'ee go lahi sheBik'ehn bimaa shaa ch'oba'go shaa nyaá? ⁴⁴ Niyati'ii disets'aana' me' bil gozhoo go shiyi' dehes'naa laq. ⁴⁵ Isdzan osdlaadii biyaa gozhoo: Bik'ehgo'ihinaan binal'a'a yaaka'ge'hii binkaayu abihiihii da'anii begolne'hii bigha. ⁴⁶ Mary ganii, Shii dawa bee sheBik'ehn izisgo at'eehii baa nagoshii, ⁴⁷ Shiyi'siziinii Bik'ehgo'ihinaan Hasdashitiiinii yaa bil gozhoo. ⁴⁸ Shii binal'a'a nshini doo hat'ii be'ansht'ee da ndi nt'ee go shaa tsinadeskeez: kogé' godezt'i'go nnee daakinolt'ihii dawa, isdzan biyaa gozhoni daashihii doleel. ⁴⁹ Dazho k'a'at'ehi dazho nt'eehii ashilaa; an bizhi'ii dilzih. ⁵⁰ Iike' nanot'ihii dahadn Bik'ehgo'ihinaan bil diyinihii baa ch'oba' doleel. ⁵¹ Binawod ch'i'nah ayilaa: bijii yune' dazho adaadilkahii yil nadaagodesgeed, ⁵² Nnee hayii izisgo adaat'ee n'ii hayaa anayiidlaana' doo izisgo adaat'ee da n'ii hadag anayiidlaa. ⁵³ Hayii dashina' nakai n'ii dawaha nt'eehii ya n'nné' ni; aina' izis da'it'iinihii dadilkoo go onayis'a' le'e. ⁵⁴ Bana'iziidii, Israel holzehi, bich'ozni', bilgoch'oba'ii yee yenalnihgo; ⁵⁵ Dahazhi' Abraham la'ii bich'a'ge' hadaakinolchiikhii bil goch'oba', daanohwita n'ii agayihii n'ii k'ehgo, nii, Mary. ⁵⁶ Mary Elisabeth yil sikeego taagi dahitaa le'e, áige' bigowayu onadzaa. ⁵⁷ Elisabeth ichiige ngonyaa le'e; áige ishkiin yizhchii. ⁵⁸ Hago'at'ee go Elisabeth Bik'ehgo'ihinaan baa ch'ozbaadii, ba'ashhahge' daagolii la'ii daabik'ihii yaa t'idaanzigo bil daagozhoo le'e. ⁵⁹ Me' tsebii beyiskaago circumcise alne'ehgo baa ch'ikai; Zakarias holzee doleel, bitaa bizhi'hii k'ehgo, daach'inii. ⁶⁰ Aina' me' bimaahii, Dah; John bizhi' hileeh, nii. ⁶¹ Nik'ii doo la' agagolzee da, daabilch'inii. ⁶² Áik'ehgo me'ii bitaahii bich'i' na'ida'ch'igizhgo, Dii me'ii hat'ii holzee doo? daabilch'inii. ⁶³ Áik'ehgo Zakarias biká' k'e'elchiihii hat'iiigo na'igizh, áige', Dii me'ii John holzee doo, niigo biká' k'eshchii. Ái bigha nneehii bil diyadaagot'ee le'e. ⁶⁴ Áige' dahko Zakarias hanadziigo, Bik'ehgo'ihinaan ya'ahenzi le'e. ⁶⁵ Áige' ba'ashhahge' daagolii tsidaadesyiz: dii agodzaahii ni' Judaa biyi' dahyisk'idyu daagoch'ilii dawa bitahyu didesdlaad. ⁶⁶ Hayii ai ch'inii daidezts'aanii bijii yuyaa nazne'go, Dii me'ii hagosha' at'ee hileehi! daanii. Áige' Bik'ehgo'ihinaan yil nlii le'e. ⁶⁷ Zakarias, me' bitaahii, Holy Spirit yabiyi'go Bik'ehgo'ihinaan binkaayu yakti', ganiiigo, ⁶⁸ Bik'ehgo'ihinaan Israel hat'i'i beBik'ehn ba'ahegosii; nnee biyeehii yaa nyaago hanayinilii bigha, ⁶⁹ Bana'iziidii, David holzehi, bich'a'ge' hadaakinolchiikhii bitahge' dazho nalwodi hasdanohwiinii doleehii nohwa hayiltii; ⁷⁰ Ni'godzan alzaage' yushde' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinaan binkaayu nada'iziidi daadilzini yinkaayu nohwich'i' hadziigo ganohwiiniiid: ⁷¹ Nohwik'edaannihii la'ii hayii bil daanlcho'ii dawa nohwidas sizii doleel; ⁷² Daanohwita n'ii ayihii n'ii k'ehgo nohwaa daach'oba', la'ii ai bilgo

godiyihgo lángot'aa n'í yénálniih, ⁷³ Bik'ehgo'ihí'nañ bitl'a dahdidilniigo díí k'ehgo nohwá ngon'aa, ⁷⁴ Nohwíí hayíí nohwik'edaanniihíí nohwidás sizijigo, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nañ bá nada'idziid doo, ⁷⁵ Dáhandaaahinna'zhí' daagodinlzigo la'íí nht'éégo binadzahgee ádaant'eego. ⁷⁶ Ni, mé'íí, Da'tiséyú At'éhi binkááyú na'iziidíí honlzee doo: ni nohweBik'ehí' bádnyú ilch'í'goléhgo dahnnáh; ⁷⁷ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéehíí hago'at'éégo binch'íí bá da'izl'íí ánánlne'go hasdaakáh doleelgo yídaagolsijihgo ánlé', ⁷⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaahhíí nohwaa ch'oba'íí binkááyú; da'án bik'ehgo yaaká'gé' idindláadíí nohwaa nyáá, ⁷⁹ Hayíí chagotheelyú naháztaaníí da'itsaah yédaaldzidíí bá idindláadgo ágole', la'íí ilch'í'gont'éégo yikísk'eh hiikaahgo áile', nii l'é'e, Zakarías. ⁸⁰ Mé' nchaa silijigo biyi'siziinú dázho nalwod silij, Israel hat'i'i bich'í' ch'í'nah ádilne'íí bijijzhí' da'izlijyú naghaa l'é'e.

2

¹ Áiná' nant'án Caesar Augústus holzéhi nnee dawa daantúígee tax nahi'niil doleelgo bizhi' ádaagole'go yágon'aa l'é'e. ² (Cyrénius, Síriayú nant'án nliiná', díí nach'ihí'niil doleelgo kozhi' ádaagoch'ile'íí da'iltse álzaa l'é'e.) ³ Nnee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai l'é'e, hayú kih goznilgé' daagolijyú. ⁴ Joseph ałdó' itah onádzaa, Gálilee bigodzogíí biyi' Názaireth golzeegé' Bétlehem golzeezhí', Judéahíí biyi'gee, David golij n'íyú, (Joseph David yil hat'i'i l'é'ehíí bigha.) ⁵ Mary dak'adégo ilchiihi, Joseph baa hiiltini yil hi'ash l'é'e, bizhi' ádaagole'yú. ⁶ Áígee sikeená' ilchiihíí biká' ngonyaa l'é'e. ⁷ Da'iltse ilchiihi ishkiin yishchij, mé'ihíí nadik'a' bik'idisdizgo magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' nyinktíí; na'ch'injahíí doo la' hayú bá goz'aa dahíí bigha. ⁸ Mé' sitiiníí da'anahyú nnee nada'nyoodíí bidibehíí yinádaadéz'ij l'é'e, tl'é'yú. ⁹ Áíge' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bich'í' ch'í'nah adzaago Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláadíí bee ike'dendláád; áik'ehgo nnee nada'nyoodíí tsídaadesyiz. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gábilnii, Doo nédaaldzid da: iyínłts'aa sáá, yati' dázho nht'éhi nnee dawa bee bil daagoyikshó' doleelíí baa nohwil nagoshni'. ¹¹ Díí jji David golij n'íyú nnee hasdáyihiníli nohwá gozlij, Christ nohweBik'ehí'. ¹² Díí bee bídaagonłs' doleel, mé'ihíí nadik'a' bik'idisdizgo magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' sitijigo daahłtséh. ¹³ Dahiko Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á da'iltse ch'í'nah ádilzaahíí l'áago yaaká'gé' yil ch'í'nah ánádedlaa, áí Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzigo gádaanii, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiségo at'éhi yaaká'zhí'go daach'ınłs' le', la'íí ni' biká'yú nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee ilch'í'gont'ééhíí bíyéé le'. ¹⁵ Áíge' Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíí, Bétlehemiyú dokáh, daahłd'nií, Díí ágodzaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil ch'í'nah ágolaahíí daanel'ijyú dokáh. ¹⁶ Áik'ehgo áíge' dagoshch'í' deskaigo Mary, Joseph, la'íí mé' magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' sitijigo yaa hikai. ¹⁷ Daayıltsaana' mé'ihíí ábilđ'nií n'íí dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíí daidezts'aaníí nada'nyoodíí ádaabilniihíí yaa bil díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhíí díí dawa yénálniihgo dayúweh bijíí yuyaa yaa natsekees l'é'e. ²⁰ Nada'nyoodihíí da'ádaabilđ'niihíí k'ehgo hayíí daidezts'aaahíí la'íí daayo'ijhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo at'ééhíí yaa nadaagolni'go, la'íí ya'ahédaanzigo t'aažhí' onákai. ²¹ Tsebíí beyiskaana' mé' círcumcise ábi'delzaaná' Jesus bizhi' bá álzaa, áí bizhi'íí doo hwaa goleeh daná' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'ihí bizhi' bá ayíílaahi. ²² Moses ngon'aa n'íí k'ehgo Mary godnłsigo ilch'í'bi'dilne'íí biká' ngonyáago, mé' Bik'ehgo'ihí'nañ baa hiltéehgo Mary la'íí Joseph bilgo Jerúsalemyú odaistij l'é'e; ²³ (Mé' da'iltse ishkiin daagolehíhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bá sanigo nihi'niilgo ngon'áago k'e'eshchijhíí bigha;) ²⁴ La'íí Bik'ehgo'ihí'nañ hat'íhita ye'okaahíí yaa daayiné'go odaistij l'é'e ałdó', hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la', Símeon holzéhi, nht'éégo at'éhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yidnłsini naghaa l'é'e; án Israel hat'i'i yil goyikshó'ogo ánáyidle'íí híghahíí yiká déz'ij l'é'e: Holy Spirit biká'zhí' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bil

ch'í'nah ágolzaago gábi'idi'nii, T'ah doo hwaa dantsaah daná' Bik'ehgo'ihí'nań Its'áltini, Christ holzéhi, hinłtséh. ²⁷ Holy Spirit nábihılaago da'ch'okaqah goz'aa yune' nyáa; ákú Jesus bimaá la'íi bitaa bilgo begoz'aaníi k'ehgo bá okaqahgo ádaabistijná', ²⁸ Áígee Símeon mé' náyinłtjigo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzigo gáníi, ²⁹ SheBik'ehń, ánıta áshıłnńii n'íi k'ehgo nána'isiidíi shıł gozhóqo ch'ík'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shı shınaahıi bee hago'at'éégo hasdá'ıııııı doleehıi hish'ıi, ³¹ Áı nnee dawa biba' ilch'ı'ńdlaa n'ıi; ³² Áń bich'á'idindıınıı nnee doo Jews daanłjıi dahıi bee bá got'ıi doleel, la'ıi nnee nıyéehıi, Israel hat'i'i, án bee ízısgo ádaat'ee doleel. ³³ Jesus ábıldi'ńiihıi bitaa, bimaá bilgo yaa bil díyadaagot'ee lé'e. ³⁴ Símeon bá da'oskaadná' Mary, Jesus bimaahıi, gáyıłnıi, Íyınłts'aa sáá, díi mé'ihıi Israel hat'i'i ląágo bigha naanándéh, la'ıi ląágo nádikáh doleehıi bigha habı'doltini at'éé; godiyıhgo be'ígózini baa yádaach'ıktı' doleehı; ³⁵ (Bésh be'idılłts'hé nıjıi bighalgeedhıi k'ehgo nıjıi nńiih doleel;) nnee bıjııgé' natsekeesıi ch'ı'nah alńéh doleehıi bigha. ³⁶ Phánuel, Áser hat'i'i itah nłini, bitsı', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihı'nań bınkááyú yałtı'i nłjıi lé'e; án sá silıj, nanneego gosts'idn łegodzaa; ³⁷ Itsaa nłjıgo tsebıdin díı'i bil łegodzaa, da'ch'okaqah goz'aaqé' dá doo ch'ıgháhá dajıi bııgha la'ıi dat'lé' bııgha dáshıńá' okaqahgo Bik'ehgo'ihı'nań ya na'iziid lé'e. ³⁸ Áń alđó' da'áıgee nyáágo, Bik'ehgo'ihı'nań yich'ı' ahénzı, áıgé' Jerúsalemgee daagolıınıı hago'at'éégo hasdábidı'ńii doleehıi yıká daadéz'ıınıı Jesus yaa yıł nadaagosnı'. ³⁹ Bik'ehgo'ihı'nań hago'at'éégo gos'aanıi aal yıkısk'eh ádaasdzaaná' dabıi daagolııyú, Gálılee bıgodzogıi bıyi' Názaıeth golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'ıi nokseehná' bıyi'siziınıı nłdzıl silıj, goyáá silıj; la'ıi Bik'ehgo'ihı'nań bıłgoch'oba'ıi bıká'zhı' at'éé lé'e. ⁴¹ Jesus bimaá la'ıi bitaa bilgo dałenágodáhgee Jerúsalemıyú onat'ash lé'e, bıtıs-hagowáh n'ıi bee bıná'godııhgo náda'idııhıi bigha. ⁴² Jesus nakıts'adah bıł łegodzaaná', dałenágodáhgee ákú onakáhıi k'ehgo ákú okai lé'e; ⁴³ Aal bengonyaaná' onákai, ndi Jesus t'aaqzhı' ídestaa lé'e Jerúsalemgee; bimaá la'ıi bitaahıi dá doo yıdaagołsı dago. ⁴⁴ Jesus bıł hikah daanzıgo názeelgo o'ı'ááyú; bık'ıi la'ıi hayıi bıdaagosıınıı bıtahıyú ch'éh yıká daantaa lé'e. ⁴⁵ Doo hwaa hayú nádaanłtjıi dahıi bigha t'aaqzhı' Jerúsalemıyú bıká daantaayú onat'aazh. ⁴⁶ Taagıskaaıyú da'ch'okaqah goz'aa yune' nnee daagoyáanıı ilch'ıdaago'aahıi íyést'saaqo la'ıi nayıdıłkıdgo naháztaayú itah sidaago yaa hikai lé'e. ⁴⁷ Bıł'ígózınıı la'ıi nabıdıkıdgo yıgól'sıgo hadzı'hıi bigha nnee daabıdezt'saanıi bıł díyadaagot'ee lé'e. ⁴⁸ Jesus bimaá la'ıi bitaahıi daabılłtsaaqo bıł díyadaagot'ee: áık'ehgo bimaá gábiłnıi, Shızhaazhé, hat'ıi ląá bigha ánt'ıni? Nıtaa la'ıi shıi ch'éh níká hantaahıi bigha doo nohwıł daagozhóqo da nı'. ⁴⁹ Jesus gábiłnıi, Hat'ıi bigha shıká hanolłtaa? ShıTaa bınasdızıidıi baa nashaago shá goz'aa, ya' doo bıgonolłsı da née? ⁵⁰ Hat'ıi nıigo anıi shıhıi doo yıdaagołsı da lé'e. ⁵¹ Áık'ehgo yıł onákai Názaıethıyú, bimaá la'ıi bitaa da'ádaabılłnııyú at'éé lé'e: bimaahıi bızhaazhé ábılłnııdıı dawa yaa natsekees lé'e. ⁵² Áık'ehgo Jesus goyáágo honaał, la'ıi Bik'ehgo'ihı'nań da'áıgeego bıł at'éé, áıgé' nnee alđó', dayúweh begoldoh lé'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'ánchań nłjıgo ashđla'adah łegodzaa lé'e, áiná' iké'gee sıtııń, Póntıus Pılate holzéhi, nı' Judéa golzéhi yánant'aa, taagıgee sıtııń, Hérod, nı' Gálılee golzéhi yánant'aaná' bık'ısn Philip Ituréa la'ıi Trakonıtıs yánant'aa, la'ıi Lysánias Ábilene yánant'aa lé'e, ² Ánnas la'ıi Cáıaphas okaqah yebık'ehı da'tıseyú sıtıni daanłjıná' Zakarıas bıye', John holzéhi, da'ızlııyú Bik'ehgo'ihı'nań bıch'ı' hadzıi. ³ Jórdan túnlınıhıi bınaayú nnee yıch'ı' yałtı'go gádaayıłnıi, Nohwinchó'ıi bıch'á'zhı' ádaalne'go baptize ádaanohwi'dolne', áık'ehgo nohwinchó'ıi nohwá da'ızlıı ánalne'; ⁴ Bik'ehgo'ihı'nań bınkááyú na'iziıdi, Esáias holzéhi, bınalłsoos bıyi'gé' díi bak'e'eshchıj, Da'ızlııyú hadńshı gánııgo díłwosh, NohweBik'ehń bıadnyú ilch'ı'daagołe', intın ilk'ıdezdqhgo bá ádaale'. ⁵ Nadaashwozhıi hanágodıbıh, la'ıi dzıł naz'aanıı, nadaask'ıdıı hayaa alne'; la'ıi godıgızıı ilk'ınádoldqł, la'ıi godılwohıı

dilkoh ánalne' doo; ⁶ Áígee nnee dawa hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinañ hasdá'iiniil doleekí daidohtseeł. ⁷ Áíge' nnee John baptize ádaabile' hádaat'ijgo yaa hikaihií gáyihniigo yich'i' yakti', Nohwii' t'iish bik'asda' golíinií k'ehgo daalinok't'ijhií, hadn' lá nohwádneyú nohwini-igodilne'íi bich'á' nokáh nohwilniiid? ⁸ Da'anii nohwinch'ó'íi bich'á' ádaaldzaayúgo ch'í'nah ádaadi'noksi, nest'a' nlt'éégo nádaant'ihíi k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo ídiłdaadoł'nii da: Bik'ehgo'ihinañ d'íi tséé nazniłií nnee Abraham bich'á'gé' daadihezna'íi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishnii. ⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'éhgo godest'aq; tsint'áni dawa doo nest'án nlt'éehíi baa dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo k'p' dilt'i' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹⁰ Nneehíi John nayídaadiłkidgo gádaabiłnii, Hago ádaahi'ne' áiná'? ¹¹ John gánii, Hadn' bi'íicho naki shihíi, la'ihíi bi'íicho da'ádih shihíi yaa yinołtsós; hadn' bich'iyán' l'á' shihíi hadn' bich'iyán' da'ádih shihíi la' yaa yinoné'. ¹² Tax bich'i' nadaahi'niłkií aldó' baptize ádaabi'dilne'yú hikaigo John gádaayihni, Iłch'ígó'aahíi níłni, hago l'á' ádaahi'ne'? ¹³ John gábiłnii, Da'kwii' nohwich'i' nadaahi'niłgo goz'aq shihíi doo bitisyú daaholkeed da. ¹⁴ Siláada aldó' nabídaadiłkidgo gádaanii, Nohwihíi hago l'á' ádaahi'ne'? John gábiłnii, Hadn' bin'idołn'ih hela', hadn' da'izliyyú baa dahdaagoł'aah hela'; la'íi hanádaaldéhíi, da'ái nohwil daanzh'oggo nzh'og. ¹⁵ Nada'ok'íigo nnee dawa bijii yune' gádaanz'i, Díi nnee, John holzéhi, Christ at'ii n'ee, dah n'ee? ¹⁶ John dawa yich'i' hananádziigo gáyihni, Shihíi tú bee baptize ádaanohwish'ij, áiná' shike'gé' la' shitisgo at'éhi higháh, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sit'ida; án Holy Spirit la'íi k'p' yee baptize ádaanohwił'ij doleek. ¹⁷ Be'ıłch'ihé dahyot'ij, t'oh naghái' ıłch'ih' goz'aqgee nágoško doleek, binest'a'híi náyiziidgo ıłk'eyihiniłná' bizhoolií k'p' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidiłid. ¹⁸ Áíge' nnee yich'i' yakti'go l'á'ago yił ch'ígó'aah l'é'e. ¹⁹ Hérod, nant'án n'lihi, nch'oggo at'ijgo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yihelt'ij, la'íi nch'oggo anát'ijdií John yee bich'i' yakti' l'é'e, ²⁰ Hérod nch'oggo anát'ijdií bitisgo adzaa, John ha'áyilt'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'ná', Jesus aldó' baptize ábi'delzaago yáa bich'i' alch'á' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'i' nke'en'ihgo yaaká'gé' yati' gániiigo yidezts'aq, ShiYe' shil nzhóni níłi; naa shil gozh'og. ²³ Áígee Jesus tádin shi bil'egodzaa, án Joseph biye' (bido'nií), Josephíi Héli biye', ²⁴ Hélihíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', Levihíi Méłki biye', Méłkihíi Jáanna biye', Jáannahíi Joseph biye', ²⁵ Josephíi Mattathías biye', Mattathíasíi Amos biye', Amosíi Náum biye', Náumíi Ésli biye', Éslihíi Nágge biye', ²⁶ Nággehíi Máath biye', Máathíi Mattathías biye', Mattathíasíi Sémei biye', Sémeihíi Joseph biye', Josephíi Júda biye', ²⁷ Júdahíi Joánna biye', Joáannahíi Rhésa biye', Rhésahíi Zoróbabel biye', Zoróbabelhíi Saláthiel biye', Saláthielhíi Néri biye', ²⁸ Nérihíi Méłki biye', Méłkihíi Áddi biye', Áddihíi Cósam biye', Cósamhíi Elmódah biye', Elmódamhíi Er biye', ²⁹ Erhíi Jóse biye', Jósehíi Eliézer biye', Eliézerhíi Jórím biye', Jórímhíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', ³⁰ Levihíi Símeon biye', Símeonhíi Júda biye', Júdahíi Joseph biye', Josephíi Jónan biye', Jónanhíi Eliákim biye', ³¹ Eliákimhíi Mélea biye', Méleahíi Ménan biye', Ménanhíi Mátatha biye', Mátathahíi Náthan biye', Náthanhíi David biye', ³² Davidhíi Jesse biye', Jessehíi Óbed biye', Óbedhíi Bóoz biye', Bóozíi Sálmon biye', Sálmonhíi Náasson biye', ³³ Náassonhíi Amínadab biye', Amínadabíi Áram biye', Áramhíi Ésrom biye', Ésromhíi Pháres biye', Pháresíi Júda biye', ³⁴ Júdahíi Jacob biye', Jacobíi Isaac biye', Isaacíi Abraham biye', Abrahamhíi Thára biye', Tharáhíi Nákor biye', ³⁵ Nákorhíi Sárúk biye', Sárúkhíi Rágau biye', Rágauhíi Phálec biye', Phálecíi Héber biye', Héberhíi Sála biye', ³⁶ Sálahíi Caínan biye', Caínanhíi Arfáxad biye', Arfáxadíi Sém biye', Semhíi Noe biye', Noehíi Lámek biye', ³⁷ Lámekhíi Mathúsala biye', Mathúsalahíi Enok biye', Énokhíi Járed biye', Járedhíi Maléleel biye', Maléleelhíi Caínan biye', ³⁸ Caínanhíi Énos biye', Énosíi Seth biye', Sethíi Adam biye', Adamíi Bik'ehgo'ihinañ biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bil nliigo Jórdan túnlíigé' t'aqzhi' nádesdzaa lé'e, Spirit-híi nabílnaago da'izliiyú oyáá, ² Áígee dizdin behiskaq, ákú ch'iidn nant'an nabíntaah lé'e. Akú nagmaaná' doo hat'íi yiyáa da: áí dizdin aqł iskaqaná' shiná' silij lá. ³ Ch'iidn nant'an bich'i' hadziigo gábilnii, Ni Bik'ehgo'ihina' biYe' nliiyúgo díi tséhíi bán náodleeh, nni. ⁴ Áiná' Jesus gábilnii, Ágágozzeego k'eshchij, Nnee doo dá bán zhá yee hínaa da doleeł, áiná' Bik'ehgo'ihina' biyati'íi dawa yee hínaa doleeł. ⁵ Áíge' ch'iidn nant'an dził dázho yúdahi biká'yú yił hananásht'aazhgo, áíge' nnee iltah at'éego hadaazt'íi dawa ch'inesko'ohi dábich'i' bil ch'ina' ayílaa lé'e. ⁶ Áíge' ch'iidn nant'anhíi gánabildo'niid, Díi dahot'éhé ízisgo ágot'eehíi naa nishné', dawa bee nik'ehgo: díi alk'iná' dawa shaa hi'né'hi at'éé; dahadnta baa nishné' hásh't'iyúgo baa nishné'. ⁷ Ni shonkaqahyúgo díi dawa niyéé doleeł. ⁸ Jesus gánabildo'niid, Ágágozzeego k'ená'ishchij, Satan, shiké'ge' nínah: ágágozzeego k'ená'ishchij, Bik'ehgo'ihina' neBik'ehn zhá honkaqah, da'an zhá bá na'ízid. ⁹ Ch'iidn nant'an Jesus Jerúsalemyú yił o'áazhgo, kih biyi' da'ch'okaqahíi hadago goz'aaní bilatahyú yił n'áazhgo gáyilnii, Bik'ehgo'ihina' biYe' nliiyúgo kogé' gódah ch'ínt'e': ¹⁰ Ágágozzeego k'eshchij, Bik'ehgo'ihina' binal'a'a yaaká'yú daagolínii nht'éego binádaadel'ij doleeł, ná daayildoniik: ¹¹ Áíge', Doo tséé hitałgo hayaa nageeh dahíi bigha' ánadaanohteel doo, gozzeego k'eshchij. ¹² Jesus ch'iidn nant'an yich'i' hananádiigo gáyilnii, Bik'ehgo'ihina' neBik'ehn doo nabíntaah da, golzee. ¹³ Ch'iidn nant'an dawa yee nayíneztáad hik'e, Jesus yich'á'zhigo dahnasdzaa, dét'ihézh'i'.

¹⁴ Áíge' Jesus Holy Spirit nabílnaago Gálileeyú onádzaa: ákú dahot'éhé nht'éego baa ch'iniigo didezdaad lé'e. ¹⁵ Jews ha'ánátséh nagoznil yune' ilch'ígó'aahgo nagmaago nnee dawa daabidnłsj.

¹⁶ Názairethyú gólíi n'íiyú nadzaa: ákú Jews ha'ánátséh goz'aq yune' oyáá, Jews daagodnłsinii bijij ákone' onadáhgee, áíge' ozhíihgo hizij, ¹⁷ Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'eshchiinii Jesus baa hit'áq. Áí naltsoosii ilch'á' ayílaa, gáníigo k'eshchijgee, ¹⁸ Bik'ehgo'ihina' sheBik'ehn biSpirit-híi shiká'zh'i' nlij, nnee tédaat'iyehíi yati' baa gozhóni bee bich'i' yadaashti' doleełgo Bik'ehgo'ihina' hashidilaahíi bigha; dázho doo bil daagozhóq dahíi nht'éego ánashdle' doleełhíi bigha shidol'aad, isnáh daanliinii hago'at'éego yich'ákáhgo la'íi bináa ádaagodinii hago'at'éego ch'ínadaaghaalgo ánadaadle'go bil nagoshni'go, hayii bich'i' nagont'ogii biyi'gé' hahishniil doleełgo, ¹⁹ La'íi Bik'ehgo'ihina' nnee yaa ch'oba'íi biká' ngonyaagee baa nagoshni'híi bigha shi'dol'aad. ²⁰ Áíge' naltsoosii ilch'i' ánayiidlaago, nal'a'a yaa náyin'áqé' nánezdaa. Ha'ánátséh goz'aq yune' yił naháztaanii dawa daabineł'ij lé'e. ²¹ Nnee yich'i' yakti' nkegonyaago gánii, Díi Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e'eshchiinii díi jii daasidołts'aanihíi begolne'. ²² Nnee dawa nht'éego baa yadaakti' lé'e, yati' nzhóni yee hadziihíi yaa bil díyadaagot'eego gádaahídi'nii, Díi la' Joseph biye' at'éé? ²³ Jesus gábilnii, Yati' ilch'ígó'aahíi bee gádaashildołnii, Izee nant'an níini, dani na'nliizih: Capérnaumyú ánát'ijhíi yaat'idaandzigo kú aldó' dani gonliiyú ágánt'ijl. ²⁴ Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi dá golíigee doo habi'dit'ij da, da'aniigo ádaanohwiłdishnii. ²⁵ Shíi da'aniigo nohwił nadaagoshni', Elías t'ah hínaaná' dá doo nagołtjihé taagi legodzaagé' gostán dahitaq, áígee shiná' góyéehíi benagowaa lé'e, Israel hat'i' bitahgee isdzané biká' da'adini láqgo daagolij; ²⁶ Ndi Elías doo hwaa la' bich'i' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon godzogii biyi' kih goznil Sarépta golzeeyú gólínihi zhá bich'i' bi'dol'aad lé'e. ²⁷ Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi, Elíseus holzéhi, t'ah hínaaná' Israel hat'i' bitahgee nnee láqgo lóqđ doo ínádih dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo la' nádzii daná' nnee Náaman holzéhi, Síriayú gólíni, zhá nádzii lé'e. ²⁸ Ha'ánázéh yune' naháztaanii díi Jesus áníihíi daideztsaqaná' bádaagoshchijid, ²⁹ Áík'ehgo daahizijgo Jesus ch'idaaniyood, dził

nan'aahíí biká' gotahyú yil nálseel lé'e, áigé' gódah ch'ídaahilt'e' daanzí. ³⁰ Áiná' n̄eehíí bigizhyú ch'ínyáá lé'e. ³¹ Áigé' Capérnaum golzeeyú n̄yáá, Gálilee godzogíí biyi', ákú Jews daagodn̄siníí bijjii dawahn ilch'ígó'aah lé'e. ³² Yebik'ehgo ilch'ígó'aahíí bigha n̄ee bil díyadaagot'ee.

³³ Jews ha'ánálséh goz'aq̄ yuné' la' n̄ee ch'iidn biyi' golínihi sidaa lé'e, án nawode ³⁴ Gáníí, Doo nohwaa nannaa da; hago láq̄ át'éégo nohwich'í' goń'aahgo ánt'íí, Jesus, Názairehgé' nannáhi? Ya' da'izljiyú ánohwiléhíí bigha n̄yaa née? Shíí nígonsi hadń ánt'ííhíí; Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé'go Dilzihgo Níni. ³⁵ Jesus ndzilgo hadziigo gáyih̄ni, Handziih hela', an biyi'gé' hannáh. N̄ee ih̄i'gee n̄ee ch'iidn biyi' golínihíí ch'iidn nkíbidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. ³⁶ N̄ee dawa bil díyadaagot'eego gádaakídi'n̄ii, Díí yati'íí hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo la'íí binawod golíigo spirits daanchõ'i haokáh yih̄niigo hainiyood. ³⁷ Dahot'éhé n̄ee bitahyú n̄t'éégo baa ch'in̄ii didezdaad lé'e.

³⁸ Nádiidzaago ha'ánázéhgé' ch'ínáidzaago Simon bigowa yuné' ha'ayáá. Simon bi'aadíí bimaa yóiyahgo nezgai; áí bigha nádaach'okaq̄h. ³⁹ Yit'ahgé' sizjigo hat'íí binesgai sh̄ihíí náines'ih̄go n̄t'éé násdlií: áík'ehgo dagoshch'í' nádiidzaago yá da'dezné'.

⁴⁰ O'i'áq̄zhí' godeyaago hayíí bik'íí kah íltah at'éhi yaa nakaihíí Jesus bich'í'yú yil neheskai; áík'ehgo dála'á daantjigo yik'e daadilniigo nádaiziih lé'e. ⁴¹ N̄ee ch'iidn biyi' daagolíníí láq̄go ch'iidn nádaadihilghaashgo haikáhná' gádaanii, Ni, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' níni. Ch'iidn Jesus, Christ n̄jigo yídaagokshíí bigha, ndzilgo yich'í' hadziigo, Hadaaldziih hela', yih̄niid. ⁴² Hayokaałyú ch'ínyáágo da'izljiyú óyáá: áiná' n̄ee biká hadaantaago, áike'égo baa hikai, doo yich'á' digháh hádaabit'íí dahíí bigha. ⁴³ Áík'ehgo yich'í' hadziigo gáníí, Łahyú kih nagozn̄ilíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí baa yashti' doleek: áí bigha shi'dol'aad. ⁴⁴ Gálileeyú Jews ha'ánálséh nagozn̄il yuné' n̄ee yich'í' yałtigo naghaa lé'e.

5

¹ Jesus túsikaaníí Gennésaret holzéhi bahyú sizjina' n̄ee daakijzh, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' daidits'ih̄ hádaat'ííhíí bigha, ² Túsikaagee tsina'eehíí naki silaago yiltsaa, n̄ee łog hadaileehíí tsina'eeł yiyi'gé' hakaigo bilógbehaidlehé nanest'óli tádaigisgo. ³ Jesus tsina'eehíí dála'á Simon bíyéehíí yeh hiyaaná', Simon gáyih̄ni, Da'anahzhí' shil n̄t'eeł. Áigé' tsina'eehíí yiyi' dahnezdaa, áigé' n̄ee yil ch'ígó'aahgo yich'í' yałtí'. ⁴ Aq̄l nyánti'ná' Simon gáyih̄ni, Tú láq̄yú idn't'eełgo áigé' nilógbehaidléhé ténłtsosgo beha'íílee. ⁵ Áík'ehgo Simon gábih̄ni, Ilch'ígó'aahíí, ch'éh ádaahiit'jigo iskaq̄ ndi doo la' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi da'áshih̄niyú áshne'go shilógbehaidlehé hayaa ashle', nii. ⁶ Ágádaadzaago łog dázhõ láq̄go hayííleego bilógbehaidlehé bich'á' ndaasdaad lé'e. ⁷ Ła' yil hada'ileehíí anahyú tsina'eehíí bil dahna'eehíí yich'í' yída'dishgish, Nohwich'odaak̄niih, daaniigo, Áík'ehgo áí bich'í' bil nda'iz'eełgo tsina'eehíí da'ála łog biyi' ha'desbih̄go tsina'eehíí hayaa téłt'á'o'eeł nkegonyaa. ⁸ Simon Peter díí yiltsaaq̄go Jesus biyahzhí' hayaa adzaago gáníí, SheBik'ehń, shich'á'zhí'go dahnnáh, n̄ee binchõ' lanihi nsh̄ih̄híí bigha. ⁹ Simon la'íí yil hada'ileehíí bilgo dawa bil díyadaagot'ee, łog dázhõ láq̄go hadaizlee'híí bigha: ¹⁰ James la'íí John bilgo, Zébedee biye'kehi, Simon yil nada'iziidi, alđó' bil díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyih̄ni, Doo néndzid da; kodé' godezt'igo łog hayihileehíí k'ehgo n̄ee shá náhiláh doleek. ¹¹ Áík'ehgo bitsina'eehíí tábaq̄yú ndaayisnilná' dawahá akúyaa ndaiznilná', Jesus yiké' dahiskai lé'e.

¹² Jesus kih gozn̄ilyú nyáágo n̄ee lóod doo ínádih̄ dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yiltsaaná' hayaa adzaago náyokaq̄hgo gáyih̄ni, SheBik'ehń, náshínłziihíí bik'e sínłjigo nígonsi, hánt'jijyúgo náshínłziih. ¹³ Jesus yich'í' dahdidilniigé' yedelniigo gáyih̄ni, Hasht'íí, nándziih. Áí dábilgo lóod n'íí ínásdiid lé'e. ¹⁴ Jesus gábih̄ni, Hadń dánko bil nagolní' hela': ti'i, okaq̄h yebik'ehń bich'í' ch'í'nah ádn̄le'go, Moses ngon'áq̄ lé'ehíí k'ehgo hat'íhita be'okaq̄híí Bik'ehgo'ihí'nań baa nne', hanánidelzaahíí bigha, áík'ehgo nándziihíí n̄ee

yídaagolsi doleel. ¹⁵ Áíná' yúwehyú ch'inii didezdaad: áík'ehgo nnee doo alch'ígé Jesus yakt'íi daidits'ih hádaat'iji la'íi kah itah at'éhi yaa nakaihií nádaabi'dilzii hádaat'ijhií bigha baa hikáh lé'e.

¹⁶ Áíge' Jesus dasahn da'izliiyú óyááyú oskaad. ¹⁷ Áíná' la' jji Jesus ilch'ígó'aahgo Phárisees daanlíni la'íi begoz'aanú ilch'ídaago'aahi itah naháztáa lé'e, Gálilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', la'íi Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ihina'na' binawodúí biknliigo nádaailziih.

¹⁸ Jesus yakt'iná' la' nnee di'ili Jesus bich'i' ndaach'íteehgo biyahzhi' ndaach'íteehgo ch'éh ádaach'it'iji lé'e. ¹⁹ Dázhó ch'ilaadgo doo hayú Jesus bich'i' ch'ígó'ti' dahíi bigha kih biká'yú hádaach'istjiigo Jesus sziinií bik'ehgé' ch'í'ángo ádaach'izlaagé' a'ádaach'istji lé'e. ²⁰ Jesus nnee bi'odla' yigo'siidná' di'ilihíi gáyihni, Shik'isn, nincho'íi da'izlíné nádleeh. ²¹ Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daanlíni bilgo dábiyi'yú na'ídaadikidgo gádaanii, Hadn láhi án Bik'ehgo'ihina'na' ádil'ijigo aníi? Hadn koncho'íi da'izlíné áile'? Bik'ehgo'ihina'na' zhá go'íi. ²² Jesus ái natsídaakeesú yigo'siidná' gáyihni, Hat'íi bigha dánohwiyi'yú na'ídaado'kid? ²³ Hayíhií doo nyeego ách'iniih da, Nincho'íi da'izlíné nádleeh, dagohíi, Nádnáhgo dahnnáh? ²⁴ Ni'gosdzán biká' nnee bincho'íi da'izlii alne'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonolsi doleehíi bigha, (nnee di'ili sitiinií gáyihnid,) Nádnáhgo biká' sintiinií dahnádné'go gowayú nádnáh, nildishni. ²⁵ Nnee bináál dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitji n'íi dahnýiné'go gowayú onázza, Bik'ehgo'ihina'na' ya'ahénzigo. ²⁶ Nneehíi dawa dázhó bil diyadaagot'eego Bik'ehgo'ihina'na' ya'ahédaanzj, áíge' tsídaadesyizgo gádaanii, Díi jji anágot'ijhií doo hwaa la' hat'íi gát'éego daahiit'iji da.

²⁷ Díi bikédé'go Jesus ch'ináidzaago tax nanáhi'nikígee nnee tax bich'i' nahi'niikhi, Levi holzéhi, sidaago yiltsaa lé'e: áík'ehgo gáyihni, Shiké' dahnnáh. ²⁸ Áík'ehgo dawahá da'akú naznilná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa lé'e. ²⁹ Levi bigowayú Jesus bá da'odaq: áígee nnee láago tax bich'i' nadaahi'niikíi, nnee la'ihíi bilgo, Jesus la'íi bitsilke'yu itah da'iyaa'zhi' naháztáa. ³⁰ Áíná' Phárisees daanlíni la'íi bitahyú begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus bitsilke'yu yída'iltahgo gádaayihni, Hat'íi bigha tax bich'i' nadaahi'niikíi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bil da'olsaa? ³¹ Jesus gádaabihni, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'an doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihií zhá. ³² Shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwincho'íi bich'á'zhi' ádaahne', bildishniiyú níyáá, áíná' doo nnee dábi'ehyú ádaat'eehíi ágáldishniiyú níyáá da.

³³ Phárisees Jesus gádaayihni, Hat'íishá' bigha John bitsilke'yu dáshiná' da'okaaq, la'íi Phárisees bitsilke'yu aldó' ágádaat'ee; áíná' ni nitsilke'yuhíi doo dáshiná' da'okaaq da? ³⁴ Jesus gádaabihni, Ya' ni'i'néhgee nnee da'ádaat'eehíi nnee niinéhíi yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaaq née? ³⁵ Dahagee nnee niinéhíi bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaaq doleel.

³⁶ Jesus ilch'ígó't'aahgo na'goni'íi aldó' yee hadziigo gábihni, Doo hadn íi aníidéhíi haizogso íi déncho'éhíi yenádi'aah da; ágádaayúgo'íi aníidéhíi biká' ch'ída'i'án hileehná' íi déncho'éhíi aníidéhíi béedit'aaqgo doo lekt'ee da. ³⁷ La'íi wine aníi alzaahíi ikágé wine bee nahtinií déncho'éhíi doo biyi' tádaach'inil da; ágách'idzaayúgo wine aníi alzaa'ihíi ikágé yidildohgo na'nil, áík'ehgo winehíi aal ha'ijool, la'íi ikágéhíi koch'á' yilchoq. ³⁸ Áíná' wine aníi alzaahíi wine bee nahtinií aníidéhíi zhá biyi' tádaach'inil; áík'ehgo daanlt'éé nt'éé. ³⁹ Hadn wine da'iltse' alzaahíi yodlaanií, doo aníi alzaahíi hát'íida; Wine da'iltse' alzaahíi zhá nlt'éé, nihií bigha.

6

¹ Jews daagodnlsinií bijji nakigeehíi Jesus t'oh naghái hentíinií yi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayiniik; áíge' daidnzhishgo daayiyaa

lê'e. ² Phárisees daanlíni la' gádaabilnii, Hat'íi bigha godilziníi bijji doo hat'íi baa nach'ighaa dahíi ádaakt'ij? ³ Jesus gáníi, Ya' David la'íi yił nakaihíi bilgo shiná' daasilijgo hago ádaasdaa lán shihíi doo hwahá baa da'okshiih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaaah goz'aa yune' ha'ayáago, bán Bik'ehgo'ihí'nań ye'okaaahgo baa hi'né'go nii'né' n'íi náidnné'go yiyaa, la'íi yił nakaihíi áldó' la' yá'nné' lê'e; ái bánhíi okaaah yedaabik'ehi zhá daayiyaa goz'ánihi. ⁵ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, godilziníi bijji ndi beshik'eh, nii, Jesus. ⁶ Lah Jews daagodnksiníi bijji ha'ánátséh goz'aa yune' Jesus ha'ayáago ilch'ígó'aah lê'e: akóne' nnee bigan dihe'nazhinéego binawod ásdjidi itah sidaa. ⁷ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daanlíni bilgo Jesus daineł'ij lê'e, godilziníi bijji nneehíi náyilzihi shi daanzigo; ágádaayúgo Jesus hat'íhita yee yaa dahdaago'aahíi bigha. ⁸ Áiná' Jesus ái natsídaakesíi yígótsihíi bigha nnee bigan binawod ásdjidi gáyilnii, Nádnáhgo kodé' hizji. Áik'ehgo nádiidzaago áígee hizí' lê'e. ⁹ Jesus begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees bilgo gádaayilnii, Dała'á nanohwídaadishkid, ya' godilziníi bijji nkt'éego ách'ít'ijgo goz'aa née, dagohíi dénchó'ego ách'ít'ij née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíi ch'izilheego née? ¹⁰ Jesus nnee yitah déz'ij lê'e, áíge' nnee bigan binawod ásdjidi gáyilnii, Yushdé' dahdinlñih. Ágádaana' bigan nkt'éé násdlij, lahzhinéhíi ga'at'éé. ¹¹ Nnee Jesus yik'edaannihíi hadaashkeego gádaakídi'nii, Jesus hagosha' ádaahidle'? ¹² Áiná' Jesus dasahn dziłyú óyáá okaaahgo, Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' okaaahgo iskaa.

¹³ Hayilkáayú biké' hikahíi, Yushdé', daayilniiidná' nakits'adah hayinil: ái shi-nadaal'a'á daayilnii; ¹⁴ Simon, (Peter yizhi' yá áyílaahíi,) bik'isn Andrew, la'íi James, John, Philip, Barthólemew, ¹⁵ Matthew, Thomas, la'íi James Alphéus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, ¹⁶ Judas James bik'isn, la'íi Judas Iscáriot, ch'ibido'aał doleeki.

¹⁷ Dziłgé' yił nkenákainá' dziłíi bitl'ááhgee sizji, áígee biké' hikahíi, la'íi nnee láago Judagé', Jerúsalemgé', la'íi táda'yú Tyre la'íi Sídongé' daagolínih daabidits'ih hádaat'ijgo, la'íi daanezgaihíi nádaabidilzihi hádaat'ijgo baa nántsáa; ¹⁸ Hayíi spirits nchó'i biyi' daagolíníi áldó' baa hikai: áik'ehgo náda'bidilzihi lê'e. ¹⁹ Nnee dawa bedaadilchiid hádaat'ij lê'e: binawodíi nádaabilzihihi bigha.

²⁰ Biké' hikahíi yineł'ijgo gáyilnii, Nohwíi tédaanoł'iyéhíi nohwiya gozhó doleek: Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníi itah daanołji. ²¹ K'adíi shiná' daanokinií nohwiya gozhó doleek: náda'dołdoł. K'adíi daalchagíi nohwiya gozhó doleek: daaldloh doleek. ²² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shigha nnee nohwik'edaanniihyúgo, la'íi doo hádaanoł'ij dayúgo, nchó'go nohwich'í' yádaakti'yúgo, nohwizhi' nchó'go yaa yádaakti'yúgo nohwiya gozhó doleek. ²³ Ái bijji dázhó nohwil daagozhógo yaadaoljah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'i dázhó nchaa doleek: nnee nohwik'edaannihíi bich'á'gé' nnee daanlinihíi Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú nada'iziidi n'íi áldó' ágádaayiksíi lê'e. ²⁴ Áiná' nohwíi ízisgo da'okt'iinií, nohwá góyéé doleek! alk'iná' dawa hádaakt'iinií nohwíyéé. ²⁵ K'adíi náda'sołdjidií, nohwá góyéé doleek! shiná' daanołji doleek. K'adíi daaldlohíi, nohwá góyéé doleek! ik'edaadoł'nii la'íi daolchag doleek. ²⁶ Nohwíi nnee dawa nkt'éego nohwaa yádaakti'ihíi, nohwá góyéé doleek! ái bich'á'gé' nnee daanlinihíi Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú nada'iziidií daazhógo ádaadil'ini n'íi ágádaayilniiid áldó'.

²⁷ Shihíi daashidołts'agú gádaanoł'iwídishnii, Nohwik'edaannihíi nohwil daanzhó le', hayíi bil daanołchó'íi nkt'éego bich'í' ádaanoł'ee le', ²⁸ Yati' yee daanołwókaalíi nkt'éego bich'í' natsídaalkees le', la'íi nchó'go nohwich'í' ádaat'eehíi bá da'okaaah le'. ²⁹ Hadń nit'ah yonłts'iyúgo lahzhinéé bich'í' nnanint'aah; hadń ni'ícho nich'á' náidiltsóozyúgo n'íi áldó' doo baa nchí' da. ³⁰ Dahadń hat'íi níyókeedíi baa nné'; hadń dahat'íhita níyéehíi nich'á' náidnné'yúgo doo t'aaqzhi' bínáhónkeed da. ³¹ Nnee hago'at'éego nohwich'í' ádaat'eego hádaakt'ijhíi k'ehgo nohwíi áldó' bich'í' ágádaanoł'ee. ³² Hayíi bil daanołshooníi zhá nohwil daanzhóoyúgo, hago'at'éego nkt'éé ái? Nnee doo daagodnksíi dahíi ndi hayíi bil daanzhóoníi bil daanzhó. ³³ Hayíi nkt'éego ádaansíi shihíi zhá bich'í'

nt'éégo ádaanoŋt'eeyúgo, hago'at'éégo nt'éé áí? Nnee doo daagodnŋsɪ dahí ndi ágádaat'ini at'éé áldó'. ³⁴ Nohwí hadn hat'íí bá ch'ídaashoŋné'yúgo t'ąązhɪ' shaa nné' daanoŋsɪgo, hago'at'éégo nt'éé áí? nnee doo daagodnŋsɪ dahí ndi dawahá lálch'ínadaí'né'i at'éé, da'áígee shaa nai'né' daanzigo. ³⁵ Nohwik'edaannihíí nohwɪl daanzhɔɔ le', la'íí nt'éégo ádaakt'ij, dahat'íhíta ch'ídaanoŋné' le' doo shaa nané' daanoŋsɪ dago; áík'ehgo yaaká'gé' ląágo nohwaa nané' la'íí Da'tiséyú At'éhi bichagháshé daanoŋij doleek: án nnee doo ahédaanzɪ dahí la'íí daanchɔ'íí ndi yich'ɪ' nt'éégo at'éé. ³⁶ NohwiTaa bíl goch'oba'hí k'ehgo nohwí áldó' nohwɪl goch'oba' le'. ³⁷ Doo hadn baa nádaakt'ij da le', áík'ehgo nohwí áldó' doo nohwaa nádaach'it'ij da doleek: nnee doo nchɔ'go baa natsídaalkees da le', áík'ehgo doo nchɔ'go nohwaa natsída'ikees da: nnee nohwich'ɪ' nchɔ'go ánát'ijhíí baa nádaagodenoŋ'aah le', áík'ehgo nohwí áldó' nohwaa nágodet'aah: ³⁸ Nnee baa daanoŋné', áík'ehgo nohwí áldó' nohwaa na'né'; áí nt'éégo bínel'ąądgo, hayaa ilk'ínábénisdzilgo, nt'éégo ąął nnésgohgo haláh odaazlɪigo nohwaa nach'iné'. Dáhołąągo kaa daasoŋné' lánshɪ n'íí k'ehgo da'ágáhołąągo nohwaa nádo'né'. ³⁹ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee hadzi-igo gádaabiŋniid, Ya'nnee bińáá ágodinií la' nnee bińáá ágodini loloqs néé? ágádaasdaayúgo shɔ' da'ála ínwozh yuyaa ołildeel? ⁴⁰ Bílch'ígót'aahíí bílch'ígót'aahi doo yitiso at'éhi at'éé da: áíná' daakówa nt'éégo koł ch'ídaakost'ąąyúgo, áí bíl ch'ígót'aahíí ga'ách'ít'éé daach'ileeh. ⁴¹ Hat'íí bighɔ nik'isn bińáá yuńe' tsɪłch'íséę sitaaníí hí'ij, áíná' nihíí nińáá yuńe' tsɪ nchaahi sitaaníí doo hí'ij da? ⁴² Ni nińáá yuńe' tsɪ nchaahi sitaaníí doo hí'ij daná', hat'íí bighɔ nik'isn gálŋni, Shik'isn, ai tsɪ ɔłch'íséę nińáá yuńe' sitaaníí ná haoshtijh? Ni nzhɔɔ ádn'ini, iłsé nińáá yuńe' tsɪ nchaahi sitaaníí hatijh, áík'ehgo nt'éégo go'ij nleehgo, áníta nik'isn bińáá yuńe' tsɪ ɔłch'íséę sitaaníí bá hatijh. ⁴³ Tsint'áni nt'éhihíí doo nest'án dénchɔ'éhíí baa dahnándahi at'éé da; la'íí tsint'áni dénchɔ'éhíí nest'án nt'éhihíí doo baa dahnándahi at'éé da. ⁴⁴ Tsint'áni dał'á hent'ijigo nest'án baa dahnándahíí bee bígózi. Figs doo hosh baa ndaach'ihiniłhi at'éé da, la'íí dasts'aa'íí doo hosh diwozhíí baa ndaach'ihiniłhi at'éé da. ⁴⁵ Nnee nt'éhihíí bijíí yuńe' nt'éégo goz'aaníí bich'ą'gé' nt'éhihíí zhá bee hagowá; áíná' nnee nchɔ'íí bijíí yuńe' nchɔ'go goz'aaníí bich'ą'gé' nchɔ'íí zhá bee hagowá: hago'at'éégo yách'łti' shihíí kojíí yuńe' hago'at'éégo goz'ąą shihíí bich'ą'gé' ách'iniihi at'éé.

⁴⁶ Hat'íí bighɔ, SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashiłdoŋniigo shich'ɪ' ádaadoŋniiná' da'ánohwiłdishniyú doo ádaanoŋt'ee da? ⁴⁷ Dahadn shaa nyááhń shiyésts'ąągo shiyati' yikísk'eh at'ééhń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé: ⁴⁸ Nnee yúyahgo hagogéedgo tséé biká' bigową ágodlaa: áík'ehgo tú idezjoolgo bigowáhíí bídik'ol ndi doo hago adzaa da; nłdzilgo tséé biká' ágolzaahíí bighɔ. ⁴⁹ Áíná' dahadn shiyésts'ąą ndi doo yikísk'eh at'éé dahń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé, nnee bigową dá sái zhá yiká' ágodlaa, doo tséé biká' dahgoz'ąą dago; áí gowáhíí yich'ɪ' tú idezjoolgo dagoshch'ɪ' nangóngo'; áík'ehgo aanábigoł'ijł gozłij.

7

¹ Jesus nnee bídaayésts'aaníí ąął yich'ɪ' nyánłti'ná' Capérnaum golzeeyú óyáá. ² Siláada dał'n gonenadín binant'a'íí yána'iziidi bíl nzhóni nezgaigo dak'azhá datsaah lé'e. ³ Nant'ánhíí Jesus yaat'ínziigo nnee Jews yánadaazini Jesus bich'ɪ' odais'a' gánijigo, Yushdé', kú nńáhgo shá na'iziidií shá nánłziih, daabiłdoŋniih. ⁴ Áík'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokąąhgo gádaanii, Díí áłnihií bá ándle'go dábik'eh: ⁵ Bíl daanjooogo ha'ánálzéh goz'aaníí nohwá ágolaa. ⁶ Áík'ehgo Jesus ył onákai. Nant'ánhíí bigową t'ah bich'ɪ' hikahná' nant'án bit'eké Jesus bich'ɪ' hil'aad gánijigo, ShiNant'a', nich'ɪ' nagónt'ogii bighɔ dáko akú nódáh hela'; shigową yuńe' ha'ánnáhgo ndi doo bik'eh sitij da: ⁷ Naa nsháhgo doo bik'eh sitij da nshíí bighɔ doo dashíí naa niyáá da: déhadziihgo ndi shána'iziidn nádziih ndi at'éé. ⁸ Shíí áldó' shinant'a' golij, shihíí siláada bá nansht'aa, dał'á, Dahńáh, bíłdishniyúgo dahdigháh; la'íí, Yushdé', bíłdishniyúgo shaa higháh, la'íí

shána'iziidi, Díí áńle', bıldishñiyyúgo áí áile'. ⁹ Jesus áí yidezts'aqaná' dé bił díyagodzaago, nnee biké náseełí yich'i' adzaago gáyihñii, Gánohwıldishñii, Israel hat'i'i bitahyú ndi doo hwaa hadń díí k'ehgo bi'odla' golíni baa nsháh da. ¹⁰ Jesus yich'i' oda'is'a'íi gowayú nákaína' nezgai n'íi nkt'éé násdliigo yaa nakai lé'e.

¹¹ Áí iskaqá hik'e Jesus kñh gozñil, Nain golzeeyú óyáá; bitsilke'yu la'íi nnee yił okai. ¹² Áí kñh gozñil ch'íná'itñh goz'aaní yich'i' higaalgo, nnee éđhi ch'ídaach'ılteeh lé'e, bima it-saaná' dabíi zhá bizhaazhé ishkiin dała'áhi; áí isdzánhíi nnee láágo yił náseełlé'e. ¹³ Jesus yiltsaqaná' bijíi nñihgo gáyihñii, Doo nchag da. ¹⁴ Jesus yaa nyáágo tsilhwón yedolchidgo, tsilhwón daayo'aakíi daahizi'. Áigé' hadziigo gáníi, Shik'isn, nádndáh, nıldishñii. ¹⁵ Éđhgo sitíi n'íi nezdaago yałti' nkegonyaa. Áík'ehgo Jesus isdzánhíi bizhaazhé yaa náínłtíi. ¹⁶ Nnee dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihina'nañ ya'ahédaanzigo gádaañii, Bik'ehgo'ihina'nañ yána'iziidi ízisgo at'éhi nohwitah silíi; la'íi, Bik'ehgo'ihina'nañ nnee hayihezníi yaa nyáá. ¹⁷ Judéa dágoz'aqá nt'éégo, la'íi binaayú daagotahyú Jesus nkt'éégo baa ch'inii lé'e. ¹⁸ John bitsilke'yu díi áńagot'íi díi dawa yaa bił nadaagosni'.

¹⁹ John bitsilke'yu naki, Yushdé', daayihñiidná' gádaayihñii, Jesus bich'i'yú dołaashgo gáldoñi', Ya' ni higháhi n'íi ánt'íi née? dagohíi la'i biká daadéet'íi née? ²⁰ Nnee nakihíi Jesus yaa n'áazhgo gádaabihñii, John Baptize ágole'íi nich'i' nohwides'a', gánihñiihgo, Ya' ni higháhi n'íi ánt'íi née? dagohíi la'i biká daadéet'íi née? ²¹ Yaa n'áazhná' Jesus nnee láágo náyihilzii, kah iltah at'éhi yaa nakaihíi áldó', spirits nchq'i biyi' daagolíníi bá hanesdzood; la'íi binaá ádaagodiníi daago'íi go áneyidlaa. ²²⁻²³ Áík'ehgo áí nnee bich'i' hil'aadí gáyihñii, John bich'i' nádoł'aashgo díi hołiiníi la'íi disołts'aaní baa bił nagolñi': binaá ádaagodñh n'íi binaá áńagodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee lóod doo ínádñh dahi yaa nadaakai n'íi nkt'éégo áńadaidle', bijeyi' ádaagodñh n'íi da'idits'ag áńadaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo áńadaidle', tédaat'iyéhíi yati' baa gozhóni bee bich'i' yada'iti'.

²⁴ Nnee John daabis'a'íi t'aazhí' onát'aazhná', Jesus nnee dała'at'éehíi John yaa nagolñi'go yich'i' yałti' nkegonyaa gáníigo, Da'izliyyú hat'íi hádaadel'íi yú nasołkai? T'poh bit'aqá nteelíi bił godiyohíi née? ²⁵ Hat'íi hádaadel'íi yú nasołkai áiná'? Nnee nkt'éégo bik'e'izláhi née? Hayíi bidiyagé nkt'ééhíi la'íi ízisgo daagolíníi nant'án golíi gee nadaakaihi at'éé. ²⁶ Hat'íi láá hádaadel'íi yú nasołkai áiná'? Bik'ehgo'ihina'nañ binkááyú na'iziidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihina'nañ binkááyú nada'iziidi yitigo at'éhi, nohwıldishñii. ²⁷ Díi bak'e'eshchíi n'íi án át'íi, Shinal'a'a nádn dish'aa, nádn ilch'i'gole'go. ²⁸ Gánohwıldishñii, Nnee daagozliíníi bitahyú Bik'ehgo'ihina'nañ binkááyú nada'iziidi doo la' John Baptize ágole'íi yitigo at'éé da: áiná' Bik'ehgo'ihina'nañ bilakt'áhgee daanliíníi bitahyú hadń dázhq' doo ilíi dahíi John yitigo at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aaní la'íi tax bich'i' nadaahi'níi John baptize ádaabizlaa n'íi, Bik'ehgo'ihina'nañ dázhq' nkt'éégo at'éé, daañii. ³⁰ Áiná' Phárisees la'íi begoz'aaní nkt'éégo yídaagołsini, John doo hwaa baptize ádaabizlaa dahíi bighá Bik'ehgo'ihina'nañ ngon'áaní doo hádaat'íi dago yich'á'zhí' ádaat'ee lé'e.

³¹ Jesus gáníi, Nnee daaknolt'íi híi hat'íi bił kshhah nishłeego baa nagoshñi'? hat'íi bił dáłekt'ee? ³² Na'iniih nagoz'aqá gee chagháshé dała'at'éégo ilch'i' ádaañiigo, Tsışól bee nohwich'i' da'nt'aal ndi doo hwaa ch'adaashinołzhil da, daakídi'níi híi bił dáłekt'ee. ³³ John Baptize ágole'íi doo bán yiyáq dago la'íi doo wine yidlaq dago nyaaná'; Ch'iidn biyi' golíi, daadoñii. ³⁴ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ishąqo la'íi ishđlaqo niyáána' gádaashilđoñii, Áń dichini la'íi idlánihi, tax bich'i' nadaahi'níi híi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bit'eké nłini! ³⁵ Da'anii igoyá'íi hat'íi ádaat'íi híi bee bígózñh.

³⁶ La' Phárisee nłini Jesus, Shigowayú nnaá, yihñii. Áík'ehgo Jesus áí Phárisee bigowayú nyaayú iyaqo nezdaa. ³⁷ La' isdzán binchq' lanihi áí kñh gozñilgee golínihi, Jesus Phárisee bigowayú iyaqo yaat'ínziigo tús tséé, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yin'áqo, ³⁸ Jesus dés'eezi yine'ge' hichago hizí', binaá túhíi bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa,

bitsizíl yee k'eyıldéh, áigé' daayits'qsgé' ik'ah yaa yiziid lé'e. ³⁹ Phárisee yil iyaa'n díi isdzán at'íiníi yo'jigo dabíi gádiki'nii, Díi nneehíi Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi nlijyúgo, díi isdzán bídilchi'íi hadń at'íi shíhíi hago'at'éé shíhíi yígótsi doleeł ni'; bincho' lanihi at'éená'. ⁴⁰ Jesus bich'í' hadziigo gáníi, Simon, hat'íi shi nildishnii. Áík'ehgo Simon gábilnii, Ánnii, ilch'ígó'aahíi. ⁴¹ Ła' nnee zhaali ách'íiníi nnee naki yaa yil'áá lé'e: nnee dała'á ashdlá'i gonenadín zhaali, penny holzéhi, baa ha'áá, ła' nneehíi ashdladin baa ha'áá, ⁴² Doo hago'at'éégo nanáda'i'niil da lé'e, da'ágát'éé ndi nzhqo yilniiid. Díi nnee nakihíi hayíhíi nnee zhaali ách'íiníi itisgo bil nzhqo gá? ⁴³ Simon hananádzii, Hayíi dážhó itisgo baa ha'áá shíhíi go'íi. Jesus gábilnii, Da'áigee ádinniiid. ⁴⁴ Jesus isdzánhíi yich'í' adzaaná' Simon gáyilnii, Ya' díi isdzánhíi hí'íi née? Nigowa yune' ha'ayáána' doo hwaa tú shikee bee tánágisíi shaa nziid da: áiná' díi isdzánhíi bináa túhíi bee shikee shá táyigisgé' bitsizilíi bee k'e'ikdee. ⁴⁵ Ni doo hwaa shísínst'qs da: áiná' ha'ayáagé' yushdé' godezt'í'go díi isdzánhíi shikee daayits'qs nkegonyaa ni'. ⁴⁶ Doo hwaa ik'ah shitsit'á' bídínzhizh da: áiná' díi isdzánhíi ik'ah shikee yídezhizh. ⁴⁷ Áík'ehgo gánildishnii, Isdzán bincho' dážhó ląáhíi da'izlíné bá ánálne', dážhó bil nshqohíi bigha: áiná' hadń bincho' ayáhahíi da'izlíné bá ánálne'íi, ayáhágo bil nshóni at'éé. ⁴⁸ Jesus isdzánhíi gáyilnii, Nincho'íi da'izlíné ná ánálne'. ⁴⁹ Nnee yil da'ayaaníi gádaakíi'nii, Hadń láhi díi, koncho'íi da'izlíné ká ánáidle'i? ⁵⁰ Jesus isdzánhíi gánáyikdo'niid, Ni'odla'íi hasdánítíi; ilch'í'gont'éégo dahnádnáh.

8

¹ Ái bikédé'go Jesus kih nagoznilyú ła'íi gotahyú dahot'éhé nnee áigee daagolíníi yich'í' yałt'igo ła'íi Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníi nt'éégo baa na'goni'íi yaa nagoln'igo naghaa lé'e: bitsilke'yu nakits'adah yil nakai, ² Ła'íi isdzáné spirits ncho'íi biyi' daagolíi n'íi ła'íi kah iltah at'ééhíi yaa nadaakai n'íi nádaabi'dilzii lé'ehi yil nakai aldo', Mary, Mágdalene daalch'iniihi, ch'iidn gosts'idn biyi'gé' hakaihi, ³ Ła'íi isdzán Joánna, nant'án Hérod bikih yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; ła'íi Susánna, ła'íi isdzáné doo alch'idé dahi, aldo' yil nakai, ái isdzánéhíi bíyééhíi lahzhí' Jesus yee yich'odaazni'.

⁴ I'ánigé' kih nagoznilgé' nnee ląágo Jesus yaa náńsáá, áigee na'goni'íi yee yil ch'ígó'aahgo gáníi: ⁵ K'edileehíi yil ke'go k'edileeyú óyáa: k'edileege k'edilzií ła' itín bahyú nanehezdee; ái ła' nnee yiká' naskai, ła'ihíi dló' nádaihzlaa. ⁶ Ła' k'edilzií tséeká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'í' daanłnago nádaahisga, doo nt'éégo godit'oodyú hadaazhjeed dahíi bigha. ⁷ Ła'ihíi hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíi ighánłsaago nadaistseed. ⁸ Ła' k'edilzií leezh nt'ééyú nanehezdee, ái zhá hadaazhjeedgo dała'á gonenadín bitisyú ánálzaa. Ałł nagosni'ná' gánniid, Hadń bijeyi' golíníi íyésts'ąą le'. ⁹ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabilnii, Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nadaagosílni'íi hat'íi niigo ánnii? ¹⁰ Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'áni doo bigózi da n'íi nohwil bídaagonłsijhgo nohwaa daagodest'ąą: áiná' ła'ihíi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi zhá bee bil na'goni'; áík'ehgo dédainel'íi ndi doo daayo'íi da doleeł, ła'íi dédaids'ag ndi doo bil ídaagozi da doleeł. ¹¹ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi hat'íi niigo ádishnii shíhíi baa nohwil nagoshni': K'edilziihíi Bik'ehgo'ihinań biyati' at'éé. ¹² K'edilzií itínyú nanehezdee n'íi ái nnee yati' daidezts'ąą, ndi ch'iidn nant'án nyáágo yati' bijíi yune' benagoz'aaníi bich'á' náyihezlaa'íi ádaat'ee, doo da'osdląądo hasdakai dahíi bigha. ¹³ K'edilzií tséé yiká' nanehezdee n'íi nnee bil daagozhógo daidezts'ąą; áiná' t'oh bikeghad ádijhíi k'ehgo ádaat'eego, dét'ihézhí' yati' daayodłąą, áiná' nabída'dintaahgee t'ąązhí' nanánihidéh. ¹⁴ K'edilzií hosh biyi' nanehezdee n'íi nnee yati' daidezts'ąą, ndi dahikáhyú ni'gosdzán biká' ágot'eehíi, ízigo it'íiníi, ła'íi gonedliiníi zhá yaa natsídaakeesíi ádaat'ee, áík'ehgo doo nest'ą' goleeł da. ¹⁵ K'edilzií leezh nt'ééyú nanihezdee n'íi yati' daidezts'ąąná' daabijíi nt'éhi biyi' yuyaa yati' ích'iyokłą', áík'ehgo nest'ą' nt'ééhíi yint'ąą dayúweh yaa hikaahgo.

16 Doo hadn ik'ah kq'ii yidiktlaadgo dahat'ihita yit'aaah ch'aanaidil'ji da, dagohii doo kastine yit'aaahyu nyilt'aaah da; aina' ik'ah kq'ii biká' dahnásilt'ahé yiká' dahyi'aah, áik'ehgo hayii ha'ahikahii ai kq'ii yee daago'ii. 17 Dawahá nanl'ji n'ii ch'inaah adolnii; dawahá doo hit'ji da n'ii bigózhgo hit'ji doo. 18 Ái bigha da'dohts'agii nt'éego ídaayesóhts'aa: dahadn íyést's'aa go ígo'aaahn bigoyá'ii itisgo baa nádo'né'; aina' dahadn doo íyést's'aa dahn, ayáhágo ígo'aa n'ii ndi bich'á' da'ilii nádodleek.

19 Jesus bimaa la'ii bik'isyú bilgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'ilaaahii bigha doo hago'at'éego baa hikah da lé'e. 20 Nimaa la'ii nik'isyú bilgo naa hikah hádaat'ijhi bigha dadányú nadaazi, daabilch'inniid. 21 Jesus hadziigo gánii, Bik'ehgo'ihina' biyati' yidezts'aa go yikisk'eh ádaat'eehii shimaa la'ii shik'isyú ádaat'ee.

22 Lah jii Jesus tsina'eehii yeh hiyaa, bitsilke'yu bilgo: bitsilke'yu gádaayihii, Noo', hanaazhi' nohwil nada'do'éel. Áik'ehgo bil dahda'n'eel. 23 Bil da'o'olyú Jesus ilhaazh lé'e: áigé' dát'éego deshch'iidgo tú nádidáh siljigo tsina'eehii bidaadesk'olgo ngodzid lé'e. 24 Áik'ehgo Jesus ch'inadaabisidgo gádaabilnii, NohweBik'ehn, nohweBik'ehn, k'azhá tétl'áh nohwil ogo'eel. Áik'ehgo ch'inadzidgo nch'iidii la'ii tú hashkeego nádidáhii yich'ji hadziigo óch'iidgo nkenágohelto'. 25 Jesus bitsilke'yu gáyihii, Hago'at'éego nohwi'odla'ii doo bada'ohii da? Tsídaadolyiz la'ii bil díyadaagot'eego gádaakildi'nii, Hago'at'éego laa, dí nneehii tú la'ii nch'iidii ndi da'ayihiiyú ádaat'ee!

26 Gadarénes daagoljiiyú Gálilee binaazhi'yú bil nada'diz'eel. 27 Jesus tsina'eehii yiyi'gé' háyáago kih goznilgé' nnee la' doo anina' godezt'igo ch'iidn biyi' golini baa nyáá, an bidiyagé da'adihgo nagháhi, nnee lena'nikii goz'aa'yú golini, doo kih biyi' da. 28 Jesus yiltsaaná' nádidilghaazhgo yiyahzhi' hayaa adzaago, nawode gánii, Hago láá áshile'go ánt'ji, Jesus, Bik'ehgo'ihina' da'tiséyú at'éhi biYe' níni? Nánoshkaah, shiniigodoléh hela'. 29 (Jesus spirit nch'ii al'ina' gáyihniid, An biyi'gé' hannáh. Doo alch'idn ch'iidnii nabiheslaa da: besh hishbizhii la'ii kokee bee kinaaach'ilt'ohii bee kibi'dest'oo; ndi kibi'dest'oonii nyihidziigo ch'iidn da'iljiiyú onábinyo'.) 30 Jesus nabidilkidgo, Hat'ii honlzéé? bilnii. Shii Lani honszee, nniid: ch'iidn doo alch'idé biyi' oheskai dahii bigha. 31 Jesus nádaayokaa'ngo, Doo yuyahgo o'i'ányú dohkáh nohwiloonii hela', daannii. 32 Áigee dzilyú góchi da'ayaa'go nanalsé': ch'iidn Jesus nádaayokaa'ngo gádaanii, Góchi behokáh. Áik'ehgo Jesus yaa goden'áá. 33 Áik'ehgo nneehii yiyi'gé' hakaigo góchi nanalsé'ii yiyi' oheskaigé' túnteel sikaanii yeh nalsá'ago hayaa nádnkijgo tú yil daadesdzii. 34 Góchi yinadaadéz'ji n'ii díi ágodzaahii daayiltsaaná' nádnkijgo, kih goznilyú la'ii binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. 35 Nnee bil nada'gosni'ii ai ágodzaahii daine'jiiyú oheskai lé'e. Jesus yaa hikainá' nnee ch'iidn biyi' golii n'ii Jesus bikeeyú sidaago daayiltsaa, ai nneehii ch'iidn biyi'gé' haheskaigo k'adíi biini' golijgo bidiyagé góljigo sidaa, áik'ehgo ndaaldzid lé'e. 36 Nnee binaal ágodzaahii hago'at'éego nnee ch'iidn isna' abisj n'ii biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailzihii yaa nadaagosni'.

37 Nnee Gadarénes daanliinii bini'yú daagolnihii dawa ndaaldzidhii bigha Jesus, Nohwich'á'zhii dahnnaah, daayihii; áik'ehgo tsina'eehii yeh nádzaago t'aa'zhii' bil oná'íéel. 38 Nnee ch'iidn yiyi'gé' hanalsá' n'ii nábokaa'ngo, Nil nádósh't'aash, nii: aina' Jesus t'aa'zhii' onabí'a', gánijgo, 39 Nigowayú nádnáhgo Bik'ehgo'ihina' hago nt'éego anániidlaahii baa nagólni'yú. Áik'ehgo Jesus hago nt'éego anabiidlaahii kih dágoznil nt'éego yaa nagólni'go anadaal. 40 Jesus hanaayú bil naná'dez'eelna' akú nnee lá'ago biba' da'at'éego Jesus baa nyáahii yaa bil daagozhó' lé'e.

41 Nnee la' Jáirus holzéhi, Jews ha'análséhii yebik'ehn, Jesus yaa nyáá lé'e; yiyahzhi' hayaa adzaago náyokaa'ngo gánii, Shigowayú nnah: 42 Bizhaazhé da'áhi it'eedn nakits'adah shi bil legodzahi k'azhá datsaahii bigha áni. Jesus higaalyú nnee daabiljizh lé'e.

43 Áígee isdzán díł bighánlǵigo nakits'adah bíł légodzáhi itah lé'e, dawahá bíyéé n'íí izee nant'án yich'í' nayihezníl ndi doo hwaa ła' nábilziih da. 44 Án Jesus yine'gé' ninyaago bí'íí bidá'yú yedelñiih: dagoshch'í' díł bighánlǵí n'íí ésdíid. 45 Jesus gáníí, Hadń shedelñiih? Nnee baa náńsááhíí, Nohwíí doo hwaa ádaahiit'íí da, daanniidgo, Peter ła'íí yíl nakaihíí Jesus gádaayihñii, NohweBik'ehń, nnee ła'ágo nińaayú náńsáágo daalikjizh, hat'íí bighą, Hadń shedelñiih? nñii, áiná'? 46 Jesus gáníí, Shinawodíí łałzhí' shich'á'zhí' adzaahíí bighą hadńshí shedelñiihgo bígonsí. 47 Isdzánihíí doo nant'í' dago yígońsíidná' tsídolyizgo dithidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago hat'íí bighą Jesus yedelñiih shíhíí, ła'íí hago'at'éégo dagoshch'í' nábi'dilziihíí nnee dawa yináál nagosni' lé'e. 48 Jesus isdzánihíí gáyihñii, Shilah, nił gozhóq le': ni'odla'íí nkt'éégo ánániidlaa; ıch'í'gont'éégo dahnádndáh.

49 Áígee t'ah yahti'ná' Jews ha'ánáséhíí yebik'ehń bigowagé' nnee ła' baa nyáágo gábilñii, Nitsi' daztsąą; Jesus doo dayúweh nanłt'og da. 50 Jesus díí yidezts'ąągo gáníí, Doo nńłdzid da: ondląągo zhą nitsi' nkt'éé nádodleeł. 51 Jesus gowayú nýááná' Peter, John ła'íí James bíłgo ła'íí it'eedn daztsaanihíí bitaa ła'íí bimaa zhą bíł ha'ashkáh, nñiid lé'e. 52 It'eedn n'íí nnee dawa baa daachag ła'íí baa ch'aadaaneshzil: áiná' Jesus gáníí, Doo daalchag da, it'eedn doo daztsąą da, daazhógo alhoshgo at'éé. 53 Áí bighą nnee dážhó baa daadloł, it'eedn da'anii daztsąą yídaagońshíí bighą. 54 Jesus nnee dała'adzaahíí, Ch'ínokáh, daayihñiiidná' it'eedn bigan yiltsoodgo gáyihñii, Shina'ilí', nádndáh. 55 Bi'ihí'na' nágosdlǵigo dagoshch'í' nádiidzaa lé'e: áíge' Jesus, Bá'domé', nñii. 56 Bitaa ła'íí bimaa bíł díyadaagot'ee: áiná' Jesus gábilñii, Díí ágodzaahíí hadń baa bíł nadaagolñi' hela'.

9

1 Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí dała'áyíılaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagolǵigo yedaabik'ehgo, ła'íí kah ıłtah at'ééhíí yaa nadaakaihíí nádaayilziihgo yaa daagodez'ąą. 2 Áíge' Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí yaa nadaagolñi'go, ła'íí daanezgaihíí nádaayilziihgo odais'a'. 3 Áígee gádaabilñii, Desolkaiyú doo hat'íí daalmé'go da, gish, izis bena'iltinií, bán, dagohíí zhaali; doo ııcho naki nadaalnilgo da. 4 Dahayú gowągee ha'álkaigee, łaıyú nádesolkaizhí' da'áígee nasolıtąą le'gá. 5 Dahadń doo nádaanohwidilteeh dayúgo dahdolkáhgo nohwikee baą leezhíí baa daalhaal, áı bee doo hádaanohwit'íí dahíí bígózih doo. 6 Áık'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolñi', ła'íí dahayú nakaiyú náda'ihilziih lé'e.

7 Hérod nant'án Jesus ánát'íihíí dawa yaat'ınzigo, hadńshą' ádaayihñii, nzı lé'e, ła', John daztsąągé' naadiidzaago án át'íí, daanñihíí bighą; 8 Ła'ihíí, Elías n'íí nádzáá, daanñi; ła'ihíí, Doo áníná' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí naadiidzaahi at'íí, daanñii. 9 Hérod gánñiid, Shı la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadń ła'áhi áiná', díń dá baa idists'ag nt'éé? Áık'ehgo Jesus yiltséh hát'íí lé'e.

10 Odais'a' n'íí nákaigo hago ánadaat'íil n'íí Jesus yíl nadaagosni'. Áíge' anahyú da'izlǵiyú, kih goznıl Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yíl okai lé'e. 11 Áiná' nnee yídaagońsíidgo biké' onaksáá: áık'ehgo Jesus baa bíł gozhóqgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí yaa bich'í' yahti', ła'íí hayíí nádaabi'dilziih hádaat'iiníí nádaayilzii lé'e. 12 O'í'áázhi' godeyaayú nakits'adahíí Jesus gádaayihñii, Ai nnee dała'at'ééhíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, dahayú njeehíí nádaagodi'aahgo, ła'íí dahat'ihíta daiyaaníí yıká daadéz'ııyú; kú da'izlǵiyú nahétaqahíí bighą. 13 Áiná' Jesus gádaabilñii, Nohwihíí bá da'domé'. Áık'ehgo gádaanñii, Bán dijolé dá'ashdla'á zhą nadaahii'né', łóg dánakiyé bíłgo; díí nneehíí dawa idán bá nadaahiilñiihyúgo zhą bá da'n'né'. 14 Nnee dała'at'ééhíí ashdladn doo náhóltag dayú hilt'ee lé'e. Jesus bitsilke'yu gáyihñii, Nnee dała'at'ééhíí ashdladingo ił'anigo dinolbñi daabilđolñiih. 15 Ágádaanñiidná' nnee dawa dinezbñi.

16 Áígé' Jesus bán ashdla'ihí lóg nakihí bílgo náidnné'go hadag déz'jigo ya'ahénzigo oskaadná' ílk'ídaizdlaad, áígé' bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'inihgo. 17 Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdjíd lé'e: áígé' ch'ékaadí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaach'ihézlaa.

18 Łah Jesus dasahn okaah, bitsilke'yu zhá bíl naháztaago; áígé' Jesus bitsilke'yu nayídkidgo gádaabihii, Nnee hadn át'jii daashihii? 19 Áík'ehgo gádaabihii, Ła' John Baptize ágole' n'íi daanihii: Ła'ihí Elías at'jii; Ła'ihí doo áníná' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi daztsáagé' naadiidzaahi at'jii daanihii. 20 Jesus gánádo'niid, Nohwihí hadn át'jii daashidołhii? Peter gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań Ats'áltini, Christ holzéhi, ánt'jii. 21 Bitsilke'yu ndzilgo yich'j' hadziigo gáyihii, Hadn ái bíl nadaagołni' hela'; 22 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, doo ałch'ídn shiniigodilne' da, Jews yánazini, okaah yedaabik'ehi bánadaant'aahi, Ła'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'íłchíhi doo hádaashit'jídago shidizideená' taagi jii hileehgo naadishdáh.

23 Dawa yich'j' hananádiigo gánádo'niid, Dahadn shiké' dahdigháh hát'jiiyúgo ídaayo'nahná' dajii biigha bitsi'ılna'áhi dahyidotjiihgo shiké' dahdowáh. 24 Dahadn bi'ihí'na' yaa bíl goyééhń, ái bich'á' da'izłjii hileeh: áiná' dahadn ídaayis'nahgo shíi shighá bi'ihí'na' da'izłjii silij'ń, án ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hińaa doo. 25 Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo ch'ist'jina' koy'sizini da'izłjii silijigo ch'a'och'ítizhyúgo, ái hat'íi bich'á'gé' ch'it'jiih? 26 Hadn shik'e ídaayándzihíi Ła'íi shiyati' yik'e ídaayándzihíi, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, áldó' nánshdáhgo bik'e ídaayánsdzj doo, shich'á'idindláádgo, shiTaa bich'á'idindláádíi Ła'íi binal'a'á yaaká'yú daagolínii dilzini bich'á'idindláádíi bee shich'á'idindláádgo. 27 Shíi da'aniigo nohwil nadaagoshni', kúgee nadaaziinii Ła' dá doo da'itsaahíi dailjé Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago daayiltséh.

28 Díi ánniidíi dáshj tsebíiskaago Peter, James, Ła'íi John bílgo, Jesus yil okai lé'e, dzil n'ááyú okaahyú. 29 Jesus okaahná' biniihíi łahgo at'éégo silij, bidiyágéhíi dážhó łigaigo bik'ina'didlaad silij. 30 Áígee nnee naki, Moses holzéhi Ła'íi Elías holzéhi Jesus yil yádaakti' silij: 31 Ái nneehíi dážhó bich'á'idindláád silij, áígé' Jesus datsaah doleelíi yaa yádaakti', Jerúsalemyú áne'ihí. 32 Peter Ła'íi yil nakaihíi dážhó bíl daanzij: ndi t'ah daadez'jina' Jesus bich'á'idindláádgo Ła'íi nnee naki yil nadaazj'íi daayiltsaa. 33 Ái nnee nakihíi Jesus yich'á'zhj'go dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'j' hadziigo, SheBik'ehń, kú nkaihíi nohwá nłt'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; Ła' ni ná, Ła'ihíi Moses bá, Ła'ihíi Elías bá, nii lé'e: dá doo natsekéesé da. 34 T'ah yałti'ná' yaak'os biká' dahiyaa lé'e: biyaa nágonahgo tsídaadolyiz. 35 Ái yaak'os biyi'gé' yati' yidests'aa, gánijigo, Díinko shiYe' shil nzhóni: hódaayołts'aa. 36 Áihíi ałł yałti'ná' Jesus dasahn daayiltsaa. Bitsilke'yu díi ágodzaahíi nadain'jii'go doo hadn yil nadaagosni' da.

37 Ái iskaah hik'e dzilgé' gódah nákaigo nnee łáago baa náńsáá lé'e. 38 Ái nneehíi Ła' nádidilghaazhgo gáníi, łłch'ígó'aahi, nánoshkaah, shiye' shá ní'jii; da'ái zhá shizhaazhéhi. 39 Łahgee spirit nchó'i nabihílaa, áígee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeh, áígé' biniigonłt'éégo doo bich'á'digháh da. 40 Nitsilke'yu nádaahoshkaah hadainihiyoodgo; ndi doo hago'at'éégo da. 41 Jesus gáníi, Nohwi'odłá' édaadihgo dánohwíi zhá daanohwik'ehgo daakinok'jiihíi, dahónłsahzhj' nohwil nahashtáá, dahónłsahzhj' łaa nohwidah ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'j' bíl nń'aash. 42 T'ah yich'j' higaałná' ch'iidn yaabik'e'gé' nádinigis lé'e. Áiná' Jesus spirit nchó'íi ndzilgo yich'j' hadziigo haińyood, áík'ehgo ishkiinii náyilziigo bitaa yaa náńłtjii.

43 Daakowa Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi baa kil díyadaagot'ee lé'e. Dawahá yaa ánát'jiihíi baa kil díyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gáyihii, 44 Díi yati'íi nłt'éégo ídaasinółts'aaago nohwijii yune be'ogohigháh le': shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee baa daashich'ide'aah. 45 Áík'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'íi niigo aníihíi doo bíl ídaagozj da, doo yídaagołsj da doleelgo yaa ch'anani'j' lé'e: áígé' na'ódaadikidzhj' bíl daagoyéé.

⁴⁶ Jesus bitsilke'yu ladaadit'áh nkegonyaa, Nohwitaahyú hadn itisgo at'éhi? daaiki'di'niigo. ⁴⁷ Jesus bitsilke'yu natsídaakesí yígołsijidgo, chagháshé ałch'íséęhi náidnłqozgo ba'ashhahgé' yinesdaago, ⁴⁸ Bitsilke'yu gáyikni, Dahadn shizhi'íi binkááyú dí chagháshéhi náidnłtjyúgo shíi aldó' náshidnłtini at'éé; dahadn náshidnłtiiní shides'a'n aldó' náidnłtini at'éé: dahadn nohwitaahyú doo ilji dahii ízisgo at'éé doleel.

⁴⁹ John gánii, SheBik'ehń, nnee la' nizhi'íi binkááyú nnee biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'ijigo, Doo ágánt'ij da, daabikde'niid; doo bil daagohiit'ij dahii bigha. ⁵⁰ Jesus John gáyikni, Doo ágadaabikdohni da: hadn doo ncho'go nohwich'ij na'iziid dahń bil daagohiit'ini at'éé.

⁵¹ Jesus yaaká'zhigo nábididilteehii biká' ngonyaago, Jerúsalemyú digháhgo biini' layílaa, ⁵² Áik'ehgo bádnyú bá ilch'ij'daagole'go binadaal'a'á odai'a': ái Samáritans bigotahyú hikai. ⁵³ Ndi áige daagolínii Jesus doo hádaayit'ij da lé'e, Jerúsalemyú deyáa daanzihii bigha. ⁵⁴ Jesus bitsilke'yu John la'ii James bilgo díi yidaagołsijidgo gádaanii, NohweBik'ehń, ya' yaaká'gé' ko'ii daahwiikeedgo díi nneehii daadndlid nee, Elías adzaahii k'ehgo? ⁵⁵ Jesus bich'ij' adzaago nłdzilgo bich'ij' hadziigo gádaabikni, Spirit nohwiyi'sizini hago'at'éehii doo bídaagonołs da. ⁵⁶ Shii, nnee k'ehgo Niyááhii, doo nnee da'izlii ishchiihii bigha niyáa da, áiná' hasdáhishniihii bigha niyáa. Áigé' lahyúgo gotahyú onanáka.

⁵⁷ Itinyú ch'okaahyú nnee la' Jesus yich'ij' hadziigo gánii, Dahayú anadáályú níké' anáshdaal doo. ⁵⁸ Jesus gábiikni, Ba' ndi bi'i'án daagolji, dló' yudahyú nada'iniihii bit'oh daagolji; áiná' shii, nnee k'ehgo Niyááhii, doo hayú nshtehe at'éé da. ⁵⁹ Jesus nnee la'ihii gáyikni, Shiké' dahnnáh. Ái nneehii gánii, ShiNant'a', halaa shita iltsé lehishtehe yú dósha'. ⁶⁰ Jesus ái nneehii gánayikdo'niid, Nanezna'ii dabii ledaakii'niil le': áiná' nihii Bik'ehgo'ihii'nań bilakt'áhgee begoz'aanii baa nagolni'go dahnnáh. ⁶¹ Nnee la'ihii gánado'niid, ShiNant'a', níké' dahdisháh doleel; áiná' iltsé shigowayú nádishdáhgo áige naháztaanii bil nanágoshni' hik'e. ⁶² Jesus gábiikni, Dahadn bengohildzisé al'iná' yiltsoodná' t'aazhi' nádést'ijn Bik'ehgo'ihii'nań bilakt'áhgee daanliinii itah hileehii doo yik'eh sitij da.

10

¹ Díi bikédé'go Jesus la' gosts'idin hanayiniilii bádń dá nakigo nlaago kih nagoznilyú hayú deyaa shiyú odaihes'a'. ² Jesus gádaabikni, Nest'a' dážhó láągo nest'aąná' nada'iziidii doo hwoi da: áik'ehgo nest'a' yeBik'ehń bich'ij' da'olkaąhgo gádaabikdołniil, Nada'iziidii ninest'a' nádaayihigeeshyú daadn'áa. ³ Dahdołkáh: ba' bitahyú dibekji bizhaazhé k'ehgo daanohwide'la'. ⁴ Bestso bizis, izis bena'iltini, dagohii nohwikee ik'e'an dahdaadołné' hela': itinyú daahokáhyú nnee da'adzaayú doo bil nadaagołni' da. ⁵ Gową yune' ha'alkaige iltsé gádaadołniil doleel, Ilch'ij'gont'éehii díi gową yune' be'ágót'éé le'. ⁶ Nnee nł'éégo at'éehii áige sidaayúgo nohwil ilch'ij'gont'éehii yil nlij doo: áiná' nnee doo hwaa ágát'éé da lé'eyúgo, nohwil ilch'ij'gont'éehii dánohwi nohwíyéé nádodleel. ⁷ Gową yune' ha'alkaige, da'áige dinołbih le'gá, áige dahat'ihíta nohwá daach'idiné'ii daaholśaągo, la'ii dahat'ihíta nohwá náda'ch'ikłsijihii daaholđlaągo: hadn na'iziidii bich'ij' na'iniilgo goz'aą. Doo daazhógo gotahkaigo da. ⁸ Dahagee kih goznilgee ha'alkaigo, áige hádaanohwich'it'ijyúgo, idán nohwidáhgee daach'izné'ii daaholśaą doleel. ⁹ Áige daanezgaihii nádaaholśihgo bich'ij' gádaabikdołniil, Bik'ehgo'ihii'nań bilakt'áhgee daanliinii itah daalehgo nohwá ch'ígót'i'. ¹⁰ Dahagee kih goznilgee ha'alkaigo, áige doo hádaanohwich'it'ij dayúgo, áige da'ditinyú nołkahgo gádaadidołniil, ¹¹ Daagonołjige dá leezh zhá ndi nohwikee bídaahit'ihii k'eda'ildéh, ái bee doo hádaanohwit'ij da bigózih doo, ndi díi bídaagonołs, Bik'ehgo'ihii'nań bilakt'áhgee daanliinii itah daalehgo nohwá ch'ígót'i' ni'. ¹² Shii nohwil nagoshni', Bik'ehgo'ihii'nań yándaago'aahii bijji Sódóm biniigodilne'ii bitisgo ái kih goznili biniigodolniil. ¹³ Korázinge daagonołniil,

nohwá góyée dolee! Bethsáidagee daagonohíiní, nohwá góyée dolee! Nohwitaahyú ízisgo ánágot'ííhí Tyre lá'íí Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíníí doo ániná' nak'á' dich'ízhé bik'inazlaaná' ílch'ii yiyi' naháztaago binch'íí yich'á'zhí' ádaaszaa dolee! ni'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijjii Tyre lá'íí Sídon bitisgo nohwiniigodidolnii. ¹⁵ Nohwíí, Capérnaumgee daagonohíiní, yaaká'zhí'go hanohwidí'niíhí, nohwíí ch'iidntahzhí'go nohwidido'ni. ¹⁶ Hadń daanohwíyést'saaníí shíí shíyést'saa áldó'; hadń daanohwích'ólaahíí shíí áldó' shich'ólaa; hadń shich'ólaahíí shides'a'ń áldó' yich'óláhi at'éé.

¹⁷ Gost'idinhíí bíł daagozhógo nákaigo gádaanii, NohweBik'ehń, nizhi'íí binkááyú ch'iidn ndi benohwik'eh. ¹⁸ Jesus gádaabińii, Ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'híí k'ehgo gódah ch'íngo'go hish'íí ni'. ¹⁹ Shíí t'íish lá'íí ch'ígodahistas doo lá' lanohwile' dago, lá'íí nohwik'edaannihíí binawod bitisgo nohwinawod golíigo nohwaa godini'áá; áík'ehgo doo hat'íí nohwiní'dóhíh at'éé da. ²⁰ Da'ágát'éé ndi ch'iidn da'ádaadohniyú ánádaat'ííhí doo da'ái zhá baa nohwíł daagozhógo da le'; áiná' yaaká'yú daanohwizhi' ágolaahíí baa nohwíł daagozhógo le'.

²¹ Áiná' Jesus Holy Spirit bee bíł gozhógo gánniid, ShiTaa, yaaká'zhí' lá'íí ni'zhí' nant'án nlinihi, díí ílch'ígót'aahíí nnee daagoyáago bíł ídaagozínihíí baa ch'anank'í' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah ánálaahíí ba'ahénsi: da'áík'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áík'ehgo hánt'íigo ágónlaahi. ²² ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hi'nií: doo hadń shíí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshlíni shígólsini at'éé da, shiTaa zhá; doo hadń shiTaa yígólsini at'éé da, shíí biYe' nshlíni zhá, lá'íí dahadń shiTaa bich'í' bígózihgo áshle'íí áldó' shiTaa yígólsi.

²³ Bitsilke'yu zhá yich'í' adzaago gáyihíi, Hadń hat'íí daal'íiníí daayo'íiníí biyaa gozhógo dolee. ²⁴ Shíí nohwíł nagoshni', doo alch'íde Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi lá'íí nant'án daanlíni daal'íiníí daayiltséh hádaat'íí ndi doo hwaa daayiltsaa da; daadołts'agíí daidits'íh hádaat'íí ndi doo hwaa daidezts'aa da.

²⁵ Begoz'aaníí nkt'éégo yígólsini lá' Jesus hat'íí nayíntaahgo gáníigo hizí', Ílch'ígó'aahíí, hago ashne'go ihí'naa doo ngonel'aa dahíí bee hinshnaa dolee? ²⁶ Jesus gáníí, Begoz'aaníí hago'at'éégo k'e'eshchijj? Hónzhiigo hat'íí ni'idi'nií? ²⁷ Nneehíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijí dawa bee nił nzhoo le', niyi'siziiníí dawa bee, ninawodíí lá'íí ninatsekeesíí dawa bee; na'ashhahgé' gólíiníí nił nzhoo le', dani ídíl njóóhíí k'ehgo. ²⁸ Jesus gánábíldo'niid. Da'áígee ádínnií: díí bee ánt'ééyúgo hinnaa dolee. ²⁹ Begoz'aaníí nkt'éégo yígólsini nnee binadzahgee nzhoo ádil'íí hat'íigo Jesus gánáyíldo'niid, Na'ashhahgé' gólíiníí nniihíí, hat'íí nniigo ánnií? ³⁰ Jesus hananádziigo gáníí, Lá' nnee Jerúsalemgé' Jériko yuyaa higaalyú nnee da'n'íhíi bik'idahishjeedgo dawahá bíyééhíí bich'á' nádaidniiigo yóiyahgo biní'da'disnihná' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistíiná'. ³¹ Okaaah yebik'ehi áí itín yuyaa higaalyú, áí nnee sitiiníí yiltsaa, ndi lahzhinéégo lédnyaago ch'ínyáá lé'e. ³² Lá' nnee Levi hat'í'íí nlini áldó' áí nnee sitiiníí yiltsaa, ndi án áldó' lahzhinéégo ya'ishhah ch'ínánádzaa. ³³ Áiná' lá' nnee Samáritan nlini higaalyú, áí nnee sitiiníí yiltsaaago yaa nyáá; áík'ehgo yaa ch'oba'go, ³⁴ Ik'ah lá'íí wine bíłgo hagee bídaant'oodgee yik'i yaa daayiziidgo yik'ída'disdiz, áígé' Samáritanhíí dabíí bitúlgayé yiká' dahyistíigo ná'ch'injahyú yinltíí, áík'ehgo nkt'éégo áyiltsi lé'e. ³⁵ Iskaa hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahíí yebik'ehń yaa yinné' gáyihniigo, Díí nneehń shá nkt'éégo áńtsi: díí zhaali naa niné'íí bitisyú izliiyúgo, nich'í' naná'dihishnił, nánsdzaago. ³⁶ Áí nnee taagihíí hayíihíí nnee be'nest'íidihíí ba'ashhahgé' gólíihíí k'ehgo ábíílaa nńzi? ³⁷ Begoz'aaníí nkt'éégo yígólsinií gáníí, Nnee bíłgoch'ozbaadíí. Jesus gábihni, Dahnnáh, ni áldó' ágánt'íí le'.

³⁸ Ch'okaahyú Jesus lá' gotahzhí' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowayú nyáágo, ha'ánnáh bíhniigo ha'ayáá. ³⁹ Ákóne' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa

ni'yú, bilch'ígó'aahíí yíyésts'aago. ⁴⁰ Martha láágo nabi'dint'ogo Jesus yaa nyáágo gáníí, SheBik'ehń, ya' shik'isn doo shich'onńi dago dasahn na'isiidíí doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onńi, bilńne'. ⁴¹ Jesus gábilńi, Martha, Martha, nani'dint'ogíí zhá láágo baa natsínkees: ⁴² Áiná' dała'á zhá ízisgo ilíni; aí Mary nágodn'aa, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

¹ Łahn Jesus okaąah lé'e; aął oskaądná' bitsilke'yu dała'á gábilńi, SheBik'ehń, da'ohiikaąhgo nohwil ch'igon'áah, John bitsilke'yu yił ch'igon'aa lé'ehíí k'ehgo. ² Áík'ehgo Jesus gáníí, Da'olkaąhgee gádaadidołńił, NohwiTaa yaaká'yú dahsındaahn, Nizhi'íí dilziłhgo bígózih le'. Nant'an nłłihíí begodowáh. Hago'at'éégo anńiyyú yaaká'yú benagowaahíí k'ehgo ni'gosdzán biká'yú ałdó' begodolńił. ³ Dajji biigha daahiidaaníí nohwá ágonłj. ⁴ Nohwinch'ó'híí nohwá da'izlíné ánándeł'; nohwíí ałdó' nńee nch'ogo nohwich'í' ádaadzaahíí baa nádaagodent'aah. Nanohwída'dintaah yune' onohonííł hela'; áiná' nch'ogo at'ééhíí bich'á'zhí' hanánohwihi'ńił. ⁵ Jesus gádaabilńi, Tł'é's'ahgo nohwíí la' dánko nit'eké bich'í' nńahgo gábilńił, Shit'éké, bán dijolé taagi shá ch'ihinjáh; ⁶ Ła' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'íí bá'dishné' da. ⁷ Bigową yune' nit'ekéhi dánko gánildinńi, Doo nashínłł'og da: ałk'iná' dáádítłh da'dintáą, shichagháshé bił shiijéed; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'ihíta naa nshné' da. ⁸ Gádaanohwıldishńi, Áí nńeehn nádiidáhgo nńee idókeedíí dahát'íjgee yaa yiné', doo bit'ekéhií zhá bighą da, dayúweh idókeedhíí bighą. ⁹ Áík'ehgo gádaanohwıldishńi, Da'dolkeed, áík'ehgo hat'íí daadołkeedíí nohwaa hi'né'hi at'éé; nadaanołtaad, áík'ehgo hat'íí bíka daanołtaadihíí nádaadolné'hi at'éé; dáádítłh ndaanołts'í, áík'ehgo nohwá ch'í'itłłi at'éé. ¹⁰ Hadń idókeedń baa hi'né'hi at'éé; hadń nantaadń hat'íí yíka ntaadíí náidiné'hi at'éé; hadń dáádítłh nýinkłs'łhń bá ch'í'itłłi at'éé. ¹¹ Nohwitahyú la' nńee biye' golini, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? Dagohíí łóg bíyókeedyúgo, ya' tł'iishgo yaa yiłteeh gá? ¹² Dagohíí iyęęzh bíyókeedyúgo, ya' ch'ígodahistasgo yaa yiłteeh gá? ¹³ Daanołch'og' ndi nohwichagháshé nłł'éhi baa hi'né'íí bidaagonłs'iyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn hadń Holy Spirit bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé.

¹⁴ Jesus ch'iidn doo yałti' dahíí hainyood lé'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nńee doo yałti' da n'íí hadzii; áík'ehgo nńee dała'adzaahíí bił díyadaagot'ee. ¹⁵ Áiná' la' gádaanńi, Ch'iidn nant'an Beélzebub holzéhi binawodíí bee Jesus ch'iidn hainihiyood. ¹⁶ Ła'ihíí nayídaantaahgo gádaanńi, Yaaká'gé' godiyłhgo be'ígózinií nohwil ch'í'nah ánle'. ¹⁷ Áiná' Jesus, aí nńee natsídaakeesíí yígółs'igo gáyilńi, Nńee ilch'í' t'ekédaas'anihíí dabíí ilch'í' nanádaagonłkaadyúgo da'izlłi hileeh; nńee dała' naháztaaníí dabíí ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú begonowáh at'éé da. ¹⁸ Áík'ehgo Satan dabíí ich'í' naná'idziidyúgo hagosha' yebik'ehíí binágońaal doleel? Ni Beélzebub bee ch'iidn haniyóod daashilodołńił bighą ádishńi. ¹⁹ Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadń bee ch'iidn hadainiyood áiná'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee ch'iidn haniisoodyúgo, da'anıigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwitahyú ałk'iná' nant'aa. ²¹ Nńee nłdzili yenagonłkaad doleelíí ałk'iná' dahyoné'go bigową yinádéz'ijyúgo, dawahá bíyééhíí doo hago anéh da: ²² Áiná' la' nńee bitisgo nłdzilili bich'í' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonłkaadíí ya'ohíí n'íí bich'á' náyidinńiłgo nńee yitah'inıi. ²³ Hadń doo bił gonsht'ij dahń shich'í' got'ij'hi at'éé; hadń doo bił dała'á ná'áshdle' dahń shich'á' ts'ikłłigo áile'. ²⁴ Spirit nch'og'íí nńee yiyi'gé' háyááná' tú ádiłhyú aanádaal, hayú hanayóohíí yíka ntaago; áiná' doo hagee dahíí bighą gáníí, Shigowayú hagé' níyáá n'íyyú nádésdzá. ²⁵ Bigową n'íí nłł'éégo nágolzhoogo dawahá nzhoggo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áík'ehgo spirits gots'idi daanch'og'íí yił nakai, bíí bitisgo

daanchò'ihì, áí gowa yuné' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee iltséná' át'éé n'íí bitisgo at'éé hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yahti'ná' la' isdzán dała'ách'ít'éé biyi'gé' hadziigo Jesus gáyilñii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go sínljigo nnlbe' n'íí biyaa gozhóó doleel. ²⁸ Áíná' Jesus gáníí, Hadn Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' yidits'ago yikisk'eh at'ééhñ, ángo biyaa gozhóó doleel.

²⁹ Nnee lággo dała'adzaaná' Jesus gáníí nágodidzaa, Dázhó nchò'go daakinolt'ijli: godiyihgo be'ígóziníí yika daadéz'ij; áíná' be'ígóziníí doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózih alzaahíí zhá.

³⁰ Jonas nnee Nínevehgee daagolíníí bich'í' be'ígózih alzaahíí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, daakinolt'ijhí bich'í' be'ígózih doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihì'nañ nnee yándaago'aahíí bijjii isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhñ hizjigo daakinolt'ijhí yaa yahti'go, Shíí shi-tisgo daanchò' ni', didoníik: án dázhó nzaadgé' nyáá, Sólomon bigoyá' yidits'ihgo; áíná' k'adíí Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³² Aayá'iti'gee nnee Nínevehgee daagolij n'íí daahizjigo nnee daakinolt'ijhí yaa yádaakti'go, Nohwíí nohwitigo daanchò' ni', daadidoníik; Nínevehgee daagolíníí Jonas yahti'go daidezts'aaná' binchò'íí yich'á'zhjigo ánádaasdzaa; áíná' k'adíí Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadn ik'ah kò'íí yidiltlaadgo nagont'iyú nyilt'áah da, dagohíí doo táts'aa yil yaa nyí'aa da, áíná' ik'ah kò'íí biká' dahnásilt'áahyú daach'ilt'aah, áík'ehgo hayú ha'áhikáhíí áí kò'íí daayo'ij doleel.

³⁴ Kínáá'íí kits'í bikò'í at'éé: kínáá nht'ééyúgo kits'í dahot'éhé bikò' golíni at'éé; áíná' doo nht'éé dayúgohíí kits'íhíí dahot'éhé dilhíli at'éé. ³⁵ Áík'ehgo ádaagots'idzää, dahyúgo kiyi' ná'dindíín n'íí kich'á' dilhíí nádleeh. ³⁶ Kits'í dahot'éhé biyi' adindíínyúgo, hayú doo dilhígo baa dahgoz'aq dayúgo, kits'í dahot'éhé bich'á'idindíín doo, ik'ah kò'íí bich'á'idindíínhíí k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yahti'ná' Phárisee nlníhi, Shił ináá, bilñii: áík'ehgo Jesus itah iyaqgo nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'híí k'ehgo dá doo táádígisé itah iyaqgo nezdaago Pháriseehíí bil díyagot'ee lé'e. ³⁹ Jesus gábilñii, Nohwíí Phárisees daanołni, idee la'íí its'aa biká'yú zhá táádaalgis; áíná' nohwiyi'yú aadaach'ihí'niíki la'íí daanchò'íí zhá begoz'aq.

⁴⁰ Nohwíí doo daagonołsáni da, hadn nohwits'í áyílaahn shá' da'án nohwiyi'ihíí áldó' áyíílaa? ⁴¹ Dawahá nohwijíí biyi'gé' nht'ééhíí nnee bá daadołné'; áík'ehgo dawahá nohwá nht'éé doleel. ⁴² Phárisees daanołni, nohwá góyéé doleel! t'oh mint holzéhi, la'íí rue holzéhi, la'íí t'oh iltah at'ééhíí dágonenanyú ilk'é'nilgo dała'á Bik'ehgo'ihì'nañ baa nádaalné', áíná' nht'éégo ágot'eehíí doo bikisk'eh ádaanołt'ee da, Bik'ehgo'ihì'nañ bil'ijóóníí doo baa natsídaalkees da: áí bee ádaanołt'ee doleel ni', la'ihíí doo baa daayołnah dago.

⁴³ Phárisees daanołni, nohwá góyéé doleel! nohwíí Jews ha'ánátséh nagoznil yuné' nnee ízigo ádaat'eehíí dahnádinbìhyú itah dahnasółtaqgo zhá, la'íí nahi'niih nagoz'aqyú nohwich'í' ádaach'iniigo nohwil daagozhóó. ⁴⁴ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí Phárisees daanołni, daanołshqo ádaagonoł'ini, nohwá góyéé doleel! le'ch'izhjeegú doo daat'ij dahíí ga'ádaanołt'ee, áí le'ch'izhjeegú biká' ch'ich'ihikáh, dá doo bídaagoch'íłsinégo.

⁴⁵ La' Jews bich'í' begoz'aaníí nht'éégo yígólsini Jesus gáyilñii, Ilch'ígó'aahíí, ágánñiiyú nohwíí áldó' ánohwilññii. ⁴⁶ Jesus gáníí, Begoz'aaníí nht'éégo bídaagonołsini, nohwíí áldó' nohwá góyéé doleel! heel ndaazi nnee biká' dahda'ohołheeh, áíná' nohwihíí dázhó da'ayáhágo ndi doo bich'odaalnii da. ⁴⁷ Nohwíí nohwá góyéé doleel! nohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú nada'iziidi nadaistseedi le'shijeegú biká' dahat'ihíta bee bínádaach'ilñihíí ádaagole'. ⁴⁸ Nohwitaa n'íí ánádaat'ijl n'íí nohwil dávik'ehgo ch'í'nah ádaal'ij: daanołwitaa n'íí Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú nada'iziidíí nadaistseed, nohwíí le'shijeegú biká' dahat'ihíta bee bínádaach'ilñihíí ádaagole'. ⁴⁹ Áí bighá Bik'ehgo'ihì'nañ bigoyá'íí gánñiid lé'e, Binkááyú nada'isiidíí la'íí shinadaal'a'á koch'í' daadish'aa, la' nadaach'iltseed doleel, la'íí biniidaagoch'idile' doleel: ⁵⁰ Áík'ehgo ni'godzán alzaagé' godezt'igo Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú nada'iziidi dawa bidil nada'ijóóhíí,

daalinolt'ijhí bik'izhí' didot'aał, ⁵¹ Ábel zesdijgé' Zekariás zesdijzhí' nnágot'i'go, Zekariási' bech'okaqahí' biká' dahnási'níhí goz'aaní' la'í' k'ih biyi' da'ch'okaqahí' bigizhgee daztsaa lé'e: da'anii ádaanohwiłdishnii, daalinolt'ijhí bik'izhí' didot'aał. ⁵² Begoz'aaní' nht'éégo bídaagonołsini, nohwá góyéé doleeł! nohwí' igoyá' bich'í' bená'igisé nádaadołtaq: nohwí' doo ha'alkáh daná' nnee ha'akáh doleeł n'í' t'aqzhí' ádaanołsi. ⁵³ Jesus ágáníná' begoz'aaní' ye'ik'eda'ilchíhi la'í' Phárisees daanlíni bá daagoshchijđgo ląągo nayídaadiłkid: ⁵⁴ Yá nakída'il'áago, k'izé hadzii daanzigo, dahat'ihíta yik'izhí' daidi'aahí' bigha.

12

¹ Díi bee ánágot'ijhí' nnee doo náhóltag dayú dała'adzaago dázhó daalijizhná' Jesus bitsilke'yu iltsé gáyihii nkegonyaa, Phárisees daanlíni binchó'í' bání benilzoolé ga'at'éhi baa daagonołsaa, áí nnee binadzahgee nzhóni ádaadil'ini at'éé. ² K'ad dawahá bił le'izkaad n'í' ch'í'nah ádolnii; la'í' k'ad dawahá nanl'í' n'í' bígózihgo ádolnii. ³ Áík'ehgo godilhiyú hat'í' daadołnii n'í' got'ijzhí' didots'ijł; k'ih biyi' yune' dataqanégo hat'í' daadołnii n'í' k'ih biká'gé' didots'ijł. ⁴ Shit'ekéhí, gádaanohwiłdishnii, Hayí' kits'í' nadaitseedná', bikédé'go doo hago ádaané' dahí' doo bédaaldzid da. ⁵ Shí' nohwí' nadaagoshni' hadń bédaaldzid: ich'izishiini' bikédé'go ch'iidn bikó' dilt'í' yuyaa kaa o'ılkaadí' án' bédaaldzid; gánohwiłdishnii, án' bédaaldzid. ⁶ Ya' dló'dichiné ashđla'i zhaali lich'í' naki izliigo nahniih gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań dała'á ndi doo yaa yinah da. ⁷ Nohwitszil dawa alk'iná' hotagi at'éé. Áík'ehgo doo nédaaldzid da: dló'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inołji da. ⁸ Gánádaanohwiłdish'nii, Dahadń nnee binadzahgee, Áń bígonsj, shihniihń, shí' nnee k'ehgo Niyááhí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíni' binadzahgee ágádildishnii: ⁹ Áiná' hadń nnee binadzahgee, Áń doo bígonsj da, shihniihń, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíni' binadzahgee, Doo yígółsi da, biłdidishnii. ¹⁰ Dahadń shí', nnee k'ehgo Niyááhí', nchó'go shaa yałt' ndi binchó'í' bá da'izlíné ánadolnii; áiná' dahadń Holy Spirit nchó'go yaa yałt'ń binchó'í' doo bá da'izlíné ánálné' at'éé da. ¹¹ Jews ha'ánáłséhí, la'í' nadaant'aahí, la'í' aasinilí' binadzahgee ndaanohwidel'aago, hago'at'éégo shá' hasdziih, dagohí' hat'í'ishá' dishnii gádnii, doo daanołsi da: ¹² Holy Spirit da'ái bik'eheń'áqgee biyi' hat'í' daadołniihí' nohwí' ch'ígó'aah ndi at'éé.

¹³ Nnee dała'at'ééhí' la' Jesus yich'í' hadziigo gání', Ilch'ígó'aahí, shik'isn hat'í' nohwíyéé doleełi' lahzhí' shaa no'né', biłnii. ¹⁴ Jesus gábiłnii, Dawahá nanohwíntł'ogí' hadń nohwá ilch'í'ishłé'go hashil'í'í? ¹⁵ Áigé' Jesus gánádo'niid, Daagonołsaa le', dawahá dayúwehégo ádáhádaakt'iini' baa daagonołsaa: kiyééhí' ląą ndi doo áí bee ch'ihinaa da. ¹⁶ Ilch'ígót'aahgo na'goni'í' yee yich'í' hadziigo gáyihii, Nnee ízisgo it'iini' ląągo na'inkt'ih: ¹⁷ Dabí' gáłdi'nii, Hago áshnéh, shinest'a'í' doo hayú bá nágost'aa da. ¹⁸ Áigé' gánádi'nii, Hago áshnéhí' bígonsj: dawahá bá gowa shíyééhí' nanághishniłgo nchaago ánághshđłégo, shinest'a'í' la'í' dawahá shíyééhí' ákóne' oshnił. ¹⁹ Shiyi'siziini' gábiłdishnii, Shiyi'siziini', dawahá níyééhí' da'kwí' łegodzaayú dábi'ehyú il'eyihnił; áík'ehgo hanányoł, ináá, idłáá, nił gozhóq le'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań gábiłniid, Doo gonyáá da; díi t'é' niyi'siziini' níhókeed: dawahá níyééhí' il'ehiniłi' hadń bíyéé doleeł áiná'? ²¹ Hadń dabízhá nzhooní' zhá ádáhát'ijgo il'eyihniłná' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo nzhóq da, án nneehń ágát'éé.

²² Jesus bitsilke'yu gáyihniid, Áí bigha gánohwiłdishnii, Nohwi'ihí'na'í' doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'í'ishá' hishaq doleeł, daanołsigo; dagohí' nohwits'í' doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'í'ishá' ágoshđle', daanołsigo. ²³ Ki'ihí'na'í' idán bitisgo il'ini at'éé, kits'ihí' diyagé bitisgo il'ini at'éé. ²⁴ Gaagé baa natsídaalkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'ilk'edaayihiniłi' bá gowa goz'aa da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań bá da'diine': nohwí' dló' bitisgo da'inołji! ²⁵ Nohwitaahyú

hadn daaholneezií yaa natsekeesíí zhá bee ayáhago ndi hadag ndikséhgo ádidle' gá? 26 Áík'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaale'ná, hat'íi bigha ła'ihíi baa daanohwił goyéé? 27 T'oh dénzhónéhíi baa natsídaalkees, hago'at'éégo nadaanse'íi: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lé'e ndi, doo díi t'oh dénzhóné ga'at'éégo ík'e'isdlaa da, nohwildishnii. 28 Áík'ehgo t'oh díi jii nolseehíi, áigé' iskaa daadidliidíi ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nkt'éégo bik'e'islaaná'; ái t'ohíi bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwik'e'islaa, nohwíi nohwi'odla' ayáhahi. 29 Áík'ehgo hat'íi da'idaa shihíi dagohíi hat'íi da'idlaa shihíi zhá doo baa natsídaalkees da, doo nohwiini' hah da le'. 30 Ni'godzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ái zhá itisgo hádaat'ii: áiná' hat'íi bídn daanoliinií Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa nohwá yígótsi.

31 Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi itisgo biká hádaakt'ii, áigé' díi dawahá áldó' nohwíyéé doleeł. 32 Doo nédaaldzid da, doo hwoigo shiké' holkah dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa bilakt'áhgee daanliinií itah daanohiigo nohwá ngon'áá, ái bił goyilshóq. 33 Dawahá nohwíyééhíi nohwaa nahiniil le', tédaat'iyéhíi baa daanomé'; bestso bisis doo sa'i hileeh dahíi nádaadoł'aah, yaaká'zhí' ilínihi doo éđihi nádaadoł'aah, ákú da'in'iihíi doo keda'in'iih dayú, ła'ihíi doole doo nohwich'á' da'iyaa dayú. 34 Dahayú nohwił ilíni sinilyú ái zhá baa natsídaalkees doo. 35 Ík'eda' sođlaago t'alkoná' nohwikq' daadilti' le', 36 Nnee binant'a' ni'i'néhgee k'ad nadáhgo yiba' naháztaahíi k'ehgo ádaanoł'ee le'; nadzáago dáadítih nyínkts'igo dagoshch'i' yá ch'ida'itiih doleeł. 37 Nadaal'a'á binant'a' nadzáaná' daadéz'iihíi biyaa gozhóq doleeł: da'anii gánohwidishnii, ík'e'idleego, Dinobih, yilniigo yich'i' iikaah. 38 K'ad t'é'is'ahzhí' godeyaayú, dagohíi hadiyeskaayú biká daadé'iiigo nadzááyúgo, ái nadaal'a'á biyaa gozhóq doo. 39 Díi bídaagonoši, nnee bigowa golínií da'os'ah in'iihíi hígháhgo yígótsiyúgo yiká déz'ii doleeł ni', áík'ehgo bigowa doo ch'ínódzíis at'éé da. 40 Nohwíi áldó' t'alkoná' ilch'i'daanoł'ee, shíi nnee k'ehgo Niyááhíi dahagee nánshdáh, doo ndaashohíi dagee.

41 Peter gábilnii, SheBik'ehń, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee yánti'íi, ya' nohwíi zhá nohwá ánnii née, dagohíi dawa bá ánnii née? 42 Jesus gáníi, Hadń begondliigo na'iziidíi góyáni, binant'a' bigowaíi yebik'ehgo nbiktíi n'íi, dahagee idán nana'niihghee idán nayinih. 43 Na'iziidíi binant'a' ábilniiyú at'iiigo binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq doleeł. 44 Da'aniiigo gádaanohwidishnii, nant'an hat'íi bíyééhíi dawa yebik'ehgo na'iziidíi nbilteeh doo. 45 Áiná' ái na'iziidíi, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idildi'niiyúgo; isdzané ła'íi nnee nada'iziidíi nadainkaad nkegonyaayúgo, iyaa ła'íi idlaago bił nágodezyizyúgo; 46 Ái na'iziidi binant'a' doo yiká déz'ii dagee, doo nyohíi dagee nadáhgo nbihlgeesh, áigé' hayíi doo da'odlaa dahíi bich'i'zhinéego nilteeh. 47 Ái na'iziidi binant'a' hat'íi áile' hábit'iinií yígótsi ndi doo hwaa ágádzaa da, doo hwaa ilch'i'ádidlaa dahíi nábi'diltsas. 48 Áiná' na'iziidi binant'a' hat'íi áile' hábit'iinií doo yígótsi dahíi, nábi'diltsas dábi'ehyú adzaayúgo ndi, dé't'ih nbi'diltsas doleeł. Hadń ląágo baa hi'né'íi, án ląágo bínádokił; hadń nnee ląágo yá'íné'yúgo, án ląágo yíná'dókeed doo.

49 Shíi kq' ni'godzán biká'zhí' nkedinshniilgo niyáá: alk'iná' dilti' le' lán! 50 Shíi baptize áshidilne'; ái dáhah hadó' begolne'! 51 Ya' ni'godzán biká'zhí' ilch'i'gont'ééhíi nkeni-iné' daanołsi née? Dah, nohwildishnii; nnee ilk'idaashniyú niyáá: 52 Kodé' godezt'i'igo ashdla'i kih dał'a'á biyi' daagoliiyúgo, taagi yich'i' nakikt'éé doleeł, dagohíi naki yich'i' takt'éé doo. 53 Nneehń biye' yił nanágonkaad doo, biye'n bitaa yił nanágonkaad doo áldó'; ła'íi isdzán bi'isdza' yił nanágonkaad doo, bi'isdza'n bimaa yił nanágonkaad doo áldó'; isdzán yá'iyéhn yił nanágonkaad doo, isdzán bá'iyéhn yił nanágonkaad doo áldó'.

54 Jesus nnee dał'a'at'ééhíi yich'i' hadziigo gánniid, O'i'áh biyaayú yaak'os dahnankse'go daa'iiyúgo dagoshch'i' gádaadołnii, Nagoltti ląa; áík'ehgo da'ágánágot'iił. 55 Hayaagé'go nch'iidyúgo, Gozdog doleeł ląa, daadołnii; áík'ehgo ágánágot'iił. 56 Nohwíi nnee nzhóni

ádaagonoŋíni, yaak'os la'íi ni'gosdzán hago ágonéhíí bídaagonoŋsíná, hat'íi bigha k'ad ágonéhíí doo bídaagonoŋsì da? ⁵⁷ Hat'íi bigha doo dánohwíi nohwí'at'e' hago'at'éé shíhíí bídaagonoŋsì dasha'?

⁵⁸ Hadn naa dahgoz'aaníi nant'an yaa bil hi'ashyú dagoshch'i' bil ilk'inágonldóq; dahyúgohíi aayanáltihíi yaa nidok'eelgo at'éé, áik'ehgo aayanáltihíi aasitíni yaa niktéehgo, aasitiiníi ha'anikt'e'. ⁵⁹ Doo ch'inánódah át'éé da, dá aqł na'inñilgo zhá, niłdishñii.

13

¹ Áiná' la' nnee áígee dała'at'ééhíí Jesus yil nadaagolñi'go gádaayihñii, La' nnee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidilíi la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ yaa dainé'íi bidilíi bil nanádisgeed lé'e. ² Jesus gádaabihñii, Ya' áí nnee Gálileegé' daagolíníi nnee la'ihíi Gálileegé' daagolíníi bitisgo bincho' ye'adaat'eehíi bigha biniidaagodeszaa daanoŋsì née? ³ Dah, nohwíłdishñii: áiná' nohwíi daanohwincho' doo bich'á'zhí' ádaakne' dayúgo, nohwíi aldo' áí k'ehgo nanoŋne'. ⁴ Dagohíi lah nnee tsebiits'adah hilt'éhi Silóamgee tséé ilk'ehist'ini nneezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íi, ya' áí la'ihíi Jerúsalemgee daagolíníi bitisgo bincho' ye'adaat'eehíi bigha adzaa daanoŋsì née? ⁵ Dah, nohwíłdishñii: áiná' nohwíi daanohwincho' doo bich'á'zhí' ádaakne' dayúgo, nohwíi aldo' áik'ehgo nanoŋne'.

⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee yaa nanágołni'go gáníi, La' nnee bidasts'aa hentíiníi biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lé'e; áik'ehgo nneehñ áí fig o'áhi bah dahnándahíi yiká déz'íigo nyáá ndi doo la' da laq. ⁷ Nnee bidasts'aa hentíiníi bá yaa nádéz'iiníi gáyihñii, Kú dín'íi, díi fig sikaadíi bah dahnándahíi biká nádisht'íigo taagi łegodzaa, t'ah doo la' nádish'aa da: k'ínk'é; hat'íi bigha o'áá doleel, doo bah dahná'ndah daná'? ⁸ Áik'ehgo gáníi, Shinant'a', ch'ík'eh da'áik'ehgo o'áago lenágodáhgo nzhq, áik'ehgo dahat'ihíta bich'i' int'aaníi bil k'enádishlee: ⁹ Áik'ehgo bah dahnisdeeyúgo nkt'éé: dahyúgohíi k'idnk'i. ¹⁰ Jews daagodnksiníi bijjii Jesus la' Jews ha'anátséh goz'aq yune' ilch'ígót'aah lé'e.

¹¹ Áígee la' isdzán spirit ncho'i kah naghaago ábísini biyi' golíigo tsebiits'adah bil łegodzaahi itah lé'e, án hayaa isk'idgo doo ilk'idídóqhi da. ¹² Jesus yiltsaago yich'i' aníigo gáyihñii, Isdzán, kah nannaahíi bich'á' ni'doltjii. ¹³ Yiká ndelñiigo dagoshch'i' isdzánhíi ilk'inádezdoq, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ náshilziihgo bich'i' ahénsi, nii lé'e. ¹⁴ Áígee Jews ha'anátséh yebik'ehñ hashkee, Jesus Jews daagodnksiníi bijjii ná'ilziihíi bigha, áik'ehgo nnee dała'at'ééhíi yich'i' hadziigo gáníi, Gostán iskaazhí' na'iziidíi bee goz'aq: áí gostán iskaaníi biyi' nádaanohwidilziihyú nohołkáh, doo godilziníi bijjii da. ¹⁵ Jesus hananádziigo áí nneehíi gáyihñii, Ni, nzhq adn'íni, nohwíi dała'á nołtjigo godilziníi bijjii nohwimagashi dagohíi nohwitúlgayé dahast'ooníi k'eda'ol'adgo túyú daadołqoz góya'? ¹⁶ Díi isdzánihíi, Abraham bich'á'gé' bi'dishchíni, Satan dahbihest'qogo tsebiits'adah bil łegodzaahi, godilziníi bijjishá' doo k'e'it'ad da née? ¹⁷ Ágánñiidná' nnee Jesus yich'i' daagot'iiníi ádaa yádaaniidzi: áiná' nnee la'ihíi dawa bil daagozhq, Jesus dázhq nkt'éégo adzaahíi bigha.

¹⁸ Áígé' Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi hago'at'ééhíi? Hat'íi bil łisht'a nshné' baa nagoshñi'? ¹⁹ Nnee la' mústard biyigé dázhq alch'íséhi náidn'aago bikíyaayú k'eidnláa; áí ch'il dázhq nchaahi siljigo bich'adaaz'aahíi biyi'yú dlq' yúdahyú nada'iníihíi bit'oh ádaagozlaahíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi át'éé. ²⁰ Áígé' gánádo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi hat'íi bil łisht'a nshné'go baa nagoshñi'? ²¹ Isdzán ik'áán taadn ha'okáago bán benilzoolé yil ná'ist'oodgo aqł dahndilzoolíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi át'éé. ²² Jesus Jerúsalemýú higaalgo kñh nagoznilyú la'íi daagotahyú ilch'ígót'aah lé'e. ²³ La' bich'i' gánñiid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayáhago hasdáhikáh doleel née? Gáyihñiid,

²⁴ Ágołch'óshígo ch'ígót'i' ch'inołkáh bich'i' dahdaanołq: ląągo ha'akáh hádaat'ij doleel ndi ch'éh ádaat'ij doleel, nohwíłdishñii. ²⁵ Bigowa golíníi nádídáhgo dáádítñh

nohwich'á' da'ditjijná' da'dányú nasozjigo dáádítjhií ndaanolts'igo gádaadohniil, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'íntjijh; nohwich'í' hadziigo gádaanohwiłdoniil, Hagé' nałkaihi shj, shíi doo nohwidaagonsj da: ²⁶ Áiná' gánáadaadoł'niil, Nińáál da'iidaąa ni', nohwida'itinyú ilch'ígon'aah ni'. ²⁷ Áiná' gánohwiłdidoniil, Hagé' nołkaihi shj doo nohwidaagonsj da, nohwildishnii; yúwehzhj' nołkáh, daanohwigha nchq'go ádaakt'ini. ²⁸ Abraham, Isaac, Jacob, la'íi dawa Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee goz'aąa yune' naháztaągo daal'ijigo, áiná' nohwíi nohwich'á' da'detaągo, daalchag la'íi nohwiwoo' lidaadołk'ash doo. ²⁹ Nnee ha'i'áh biyaadé'go, la'íi o'i'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, la'íi hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee goz'aąa yune' dahnaháztaą doo. ³⁰ Nnee la' iké'yú daanlijj n'íi da'iltse doleek; la' da'iltse daanlijj n'íi iké'yú doleek.

³¹ Da'ái bijj la' Phárisees daanłinihi baa hikaigo Jesus gádaayihni, Kogé' dahnnáh; Hérod nizilhee hát'j. ³² Jesus gábilni, Ti'i, ái ba'íi k'ehgo nłini gádaadohni, Díi jji la'íi iskaąa shíi ch'iidn nnee biyi'gé' ch'inihisood, la'íi ná'isziih; nakiskaągo ániita shinasdziid aął ashleh. ³³ Da'ágát'éé ndi díi jji la'íi iskaąa la'íi nakiskaągo da'ái k'ehgo hisgaal: Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhá datsaah dávik'eh. ³⁴ Jerúsalem, Jerúsalem nłini, Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi natsíntseedíi, la'íi nich'í' daahi'aadíi tsée bee nabida'tsisińne'íi; tazhik'áne bi'aadíi bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyiniłi k'ehgo nichagháshé doo alch'idn lináhishniil hasht'j ndi doo hádaakt'j da ni'! ³⁵ Nikjhií yó'agodot'aą: da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Bik'ehgo'ihinań bizhi' yee higaalń ba'ahégosini at'éé, daadołniłiłi bijj zhá nadaasholtséh.

14

¹ Lah Jews daagodnłsinii bijj Jesus Phárisee nant'an nłini bigowa yune' iyaąyú óyáágo, dé'at'éégo daayinł'j lé'e. ² Jesus la' nnee nádaanilzoli yiltsaą. ³ Áik'ehgo nnee begoz'aaníi nł'éégo yidaagolnsini la'íi Phárisees daanłini yich'í' hadziigo gáyihni, Ya' godilzinii bijj na'ch'ilziihgo goz'aąa née, dah née? ⁴ Doo hadń bich'í' hanadzii da lé'e. Áik'ehgo nnee kah yaa nagháhiłi náidnłozgé' náilziih, áigé' onáyil'aad. ⁵ Áigé' gánádaabihł'niid, Hadń godilzinii bijj bitúlgayé dagohii bimagashi o'i'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'í' hanáidishood ya'? ⁶ Áigee doo hadń hananádzii da lé'e.

⁷ Nnee kú neheskaihiłi hagee nnee itisgo ádaat'eehiłi dahnádaadinibjhgée dahnihbijjgo yiltsaąaná' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gániłi, ⁸ Ni'i'nehgee da'idaąyú nńáh, niłniidyúgo, nnee itisgo ádaat'eehiłi dahnádinibjhyú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú nńáh, bilđo'niid n'íi; ⁹ Áik'ehgo nnee bá da'idaaníi nich'í' nigháhgo gániłdidoniłgo at'éé, Ai dahsíndaageehii díi nneehii baa gon'aah; ádaayándzigo dá'ich'í'égee goz'aąagee dahndaal. ¹⁰ Kú nńáh golzeego naa ch'iniłit'áągo akú nýaago dá'ich'í'égee goz'aąagee dahndaal; áik'ehgo nnee bá da'idaaníi nýáágo, Shit'eké, yúdahgee dahndaal, niłniigo, kú neheskaihiłi bińáál itisgo nni'dilteeh. ¹¹ Hadń itisgo ádestjijná ádaagoch'olba'go ádolnił; áiná' ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádolnił.

¹² Jesus nnee bá da'idaaníi alđó' yich'í' hadziigo gáyihni, Nigowaąee ha'iz'aągo da'idaąyúgo, dagohii o'i'áągo da'idaąyúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'íi, dagohii izis da'it'iinił na'ashhahgé' daagoliiłiłi zhá, Kú noholkáh da'olssaąyú, biłni da; ágándzaayúgo ni alđó', Kú nńáh, nádaanilđo'niłi at'éé, t'aązhj' ni nich'í' naná'doho'nił. ¹³ Ná da'idaąyúgo tédaat'iyehii, baa dahnagoz'aaníi, doo nadaakai dahii, la'íi bińáál édaagodiniłi, Da'olssaąyú noholkáh, daabihni doo: ¹⁴ Áik'ehgo niyaa gozhq' doleek; ái doo hat'íi nich'í' nanádaihi'nił dahii bigha: nnee nł'éhi nanezna'íi naadikaihiłi bijj nich'í' nanádo'nił.

¹⁵ Nnee la' Jesus yil'yaaníi díi yidezts'aągo gábilni, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee goz'aąa yune' hadń bání yiyaą doleekiiłiłi biyaa gozhq' doleek. ¹⁶ Jesus gábilni, Nnee la' izisgo bá da'idaągo, nnee ląągo, Kú da'olssaąyú noholkáh, yilniid lé'e: ¹⁷ Áigé' da'idaaníi biká'

ngonyaágee binal'a'á gáyih̄nii, Hayí, Kú nohołkáh, daabildéniidí, Yushdé, daabih̄nii; alk'iná' ał á'ilzaa. ¹⁸ Áiná' n̄nee dała'á daant̄iigo, Doo ákú disháh da, daanii nkegonyaa. N̄nee da'iltsehíí gáníí, Ni' nagohé̄nii ni', áí nish'íyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkaqh. ¹⁹ Ła'ihíí gánádo'n̄iid, Shíí magashi bena'ibaaśé gonenan nahé̄nii ni', áí bínshtááhyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkaqh. ²⁰ Ła'ihíí áldó' gánádo'n̄iid, Shíí shi'aad gozłī ni', áí bigha doo ákú nsháh da. ²¹ Nal'a'á binant'a' áí n̄neehíí hat'íí daanihíí ył nagosni'. Nant'ánhíí bágóch̄iidgo binal'a'á gáyih̄nii, Ti'i, dahale, k̄ih goznilíí biyi' da'itinyú, k̄ih bigizh ch'énádaagozt'i'yú n̄nee tédaat'iyéhíí, baa dahnagoz'aaníí, doo nadaakai dahíí, łá'íí bińáá édaagodiníí, Yushdé, daabih̄nii. ²² Áigé' nal'a'áhíí binant'a' gáyih̄nii, Shinant'a', áshih̄niihíí alk'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'aq. ²³ Nant'ánhíí binal'a'á gáyih̄nii, Ti'i, da'itinyú łá'íí k̄ih binaayú ch'il lédaant'i'yú nihiyóód, áík'ehgo shigowa yune' ch'ilq̄a doleeł. ²⁴ N̄nee, Kú da'olsaqyú nohołkáh, ch'éh ádaabildéniidí shi'idán doo daayolīh at'éé da.

²⁵ Jesus n̄nee łáq̄o ył náłseeł: áí yich'í' adzaago gáyih̄nii, ²⁶ Dahadn̄ shaa nyááhń bitaa, bima, bi'aad, bichagháshé, bik'isyú, bilahkiyú, łá'íí dabíí bi'ihina' ndi shitisgo bił nzhoníí, án doo shiké' higaahíí at'éé da. ²⁷ Dahadn̄ bitsi'ılna'ááhíí doo dahidit̄ihgo shiké' dahdigháh dahń, doo shiké' higaahíí at'éé da. ²⁸ Nohwitahyú dahadn̄ yúdahyú nil'aq̄o ilk'e'isht'i nziyúgo, án iltse ndaahgoshá' da'kwíí ileeh shihíí yołtag, dá binil'aq̄ shi ał ashłéhzhí' nziq̄o? ²⁹ Dahyúgohíí k̄ih bit'ááh lédn'aahíí ał áyílaaná' hat'íí áile'ihíí doo ał áile' yínés'aq̄ dayúgo, n̄nee bińáál doo ał áile' dahíí baa daadloł nkegonyaa, ³⁰ Gádaaniigo, Áí n̄neehíí it'i nkegonyaa ndi doo ał áile' yínés'aq̄ da. ³¹ Ła'íí nant'án, nant'án łá' ył nagonłkaad doleełyúgo, iltse ndaahgoshá' yaa natsekees, shisiláada gonenango doo náhółtag dayú łá' nant'ánhíí bisiláada nadin doo náhółtag dayúhi bił nagonshkaad dábi'eh shi, nziq̄o? ³² Dahyúgohíí, ył nagonłkaadíí t'ah nzaadgé' hikaahná', bá ch'iníih nadai'aahíí bidáhzhí' daidil'aa gádaayil̄dinihgo, It'eké náodleeł. ³³ Áík'ehgo nohwitahyú dahadn̄ biyééhíí dawa bił nzhóq̄híí bigha doo yich'á'hígháh hat'íí dahń, doo shiké' higaahíí at'éé da.

³⁴ Ishih̄h n̄t'éé, ndi ishih̄h doo nk'óq̄zh da silijyúgo, hat'íí bee nk'óq̄zhgo ánalne'? ³⁵ Łīi bichan ndi bił nadigeedgo kíyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkáad. Hadn̄ bijeyi' golíiníí íyéstsaq̄ le.

15

¹ Tax bich'í' nadaahi'n̄iikíí łá'íí n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa Jesus yídaayéstsaq̄o yich'í' nihikáh lé'e. ² Phárisees daanlíni łá'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi Jesus yída'iltahgo gádaanii, Áí n̄nee, n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yich'í' nihikáh, łá'íí ył da'ayaq̄.

³ Áík'ehgo Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee ył nagolni' gáníigo, ⁴ Nohwitahyú łá' dahadn̄ dibel̄i dała'á gonenadín da'izliyyú yinoyołgo, dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áihíí dakú nyiniłshá', áiná' dała'á bich'á' ch'a'oyááhíí yika ntaah, dá náidn̄łt̄izhí'? ⁵ Náidn̄łt̄ijná' yaa bił gozhóq̄go biwosyú dahilteeh. ⁶ Bigowayú nádzáago bit'eké łá'íí ba'ashhahgé' daagolíníí dała'áyílaago gádaayih̄nii, Shił nohwil̄ daagozhóq̄ le'; shidibel̄i ch'a'oyáá n'íí náidłt̄ih. ⁷ Da'áik'ehgo áldó' n̄nee dała'á nchq̄go at'ééhń binchq̄' yich'á'zhí' adzaahn̄, ngost'ádin ngost'ái n̄nee daanjq̄o daanzigo binchq̄' doo yich'á'zhí' ádaane' dahíí bitisgo yaaká'yú baa koł daagozhóq̄ doleeł, nohwildish̄nii.

⁸ Isdzán łá' zhaali béshłigai be'alzaahi gonenan nainilgo, dała'á baa ch'a'oltq̄'yúgo, kq̄' yidiltlaadgoshá' nágołshóhgé' yiká déz'ij, danáidn̄'aq̄zhí'? ⁹ Náidn̄'aq̄aná' bit'eké łá'íí ba'ashhahgé' daagolíníí dała'áyílaago gádaayih̄nii, Shił nohwil̄ daagozhóq̄ le'; zhaali shich'a'oltq̄' n'íí nádi'aq̄. ¹⁰ Da'áik'ehgo áldó' n̄nee dała'á nchq̄go at'ééhń binchq̄' yich'á'zhí' adzaahíí bigha Bik'ehgo'ihina'ń binal'a'á yaaká'yú daagolíníí bińáál gozhóq̄ doleeł, nohwildish̄nii.

11 Jesus gánádo'niid, Ła' nnee biye' naki golíí lé'e: 12 Iké'gee nagháhihíí bitaa gáyihíí, Shitaa, dawahá níyééhíí łahzhí' shíyéé doleelíí shaa nné'. Áík'ehgo bá ilk'íyíné'go yaa yiné'. 13 Da'kwíí iskaą hik'e iké'gee nagháhihíí dawahá bíyééhíí dała'áyíílaago nzaadyú óyáá, ákú da'adzaayú anáłwołgo dawahá bíyéé n'íí ąął ch'ayishchííh. 14 Dá ąął ch'ayishchííiná' áígee shiná' góyéégo daagodeyaa lé'e; áík'ehgo dawahá yídn nłiigo nkenyaa. 15 Nnee ła' áígee daagolííńí yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. 16 Góchi bi'idán dák'azhá yiyąą ndi nnee doo ła' bá'diné' da. 17 Ídínágosziidgo gádíldi'ńii, Shitaa yánada'iziidíí ląągo bi'idán daagolíí, ik'e'an nazłilgo, áiná' shihíí shiná' dák'azhá shizilhee! 18 Shíí nádishdąhgo shitaa bich'í'yú nádésdzá, áík'ehgo gábíldishńiih, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', ła'íí ni nich'í' nchq'go asdzaa, 19 Doo niye' daashíłch'ńii bik'eh sitíí da: nánada'iziidíí k'ehgo nashíłłteeh. 20 Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'í' onádzaa. T'ah nzaadgé' nádaalną' bitaa biltsąągo baa ch'ozbaadgo bich'í' nádilwod, bizénáschidgo bizts'qs lé'e. 21 Biye' gábíłńii, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', ła'íí ni nich'í' nchq'go asdzaa, doo niye' daashíłch'ńii bik'eh sitíí da. 22 Áiná' bitaahíí yánada'iziidi gádaayíłńii, Diyágé dązhó itisgo nł'éhíhíí kú ndaanolłsoosgo bá ádaagole'; gan bik'edn'áne bik'e daado'aa, kee alđó' bá ádaagole': 23 Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí nádaadoł'e'go bá daazołhee; áík'ehgo daahiidaągo nohwíł daagozhóq le': 24 Díí shiye' daztsąą nsj n'íí t'ah hínaa ląą; ch'a'otłizh n'íí nádiltííh. Áík'ehgo bil daagozhóq nkegonyaa. 25 Biye' iltsé nagháhihíí k'edolzaayú naghaa n'íí nádaak: án kłh yit'ahzhí' nnyáaná' bésh dilwoshé bee idot'aalną' da'ch'ilzhishgo yidezts'ąą. 26 Nada'iziidi ła' yiká anńiidgo nayídiłkid, Hat'íí bighą ágot'ííh? 27 Gábíłńii, Nidizhé nádzáá; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí bá zesdij, nidizhé dánł'ée nt'éégo baa nadzááhíí bighą. 28 Áík'ehgo bągóchíidgo doo ha'agháh dahíí bighą bitaa bich'í' ch'ínyáągo, Ha'ánńáh, bilńiigo nábokaąh lé'e. 29 Bitaa yich'í' hadziigo gáyihíí, Doo alch'íde łegodzaa da nich'oshńiigo áshíłńiihíí dawa bikísk'eh ánsht'ee ni'; ndi gantł'ízí zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa nłteeh da, shit'eké bil shíł daagozhóq le'at'éhi: 30 Áiná' díí niye', bizháan da'adzaahíí yíł anákełgo dawahá níyéé n'íí ąął ch'ayishchííiná' nádzááyú, dagoshch'í' magashi bidinesk'ah n'íí bá zínłhíí. 31 Bitaa gábíłńii, Shiye', ni nił gonshłj, shíyééhíí dawa níyéé. 32 Nohwíł daagozhóq, nohwíł gonedłjigo dábił'eh go'íí: díí nidizhé daztsąągo daandzi n'íí hínaa; ch'a'otłizh n'íí nádiltííh.

16

1 Jesus bitsilke'yu yich'í' hananádzii, Łah nnee ízisgo it'ini ła' nnee bána'iziidihí bíyééhíí dawa yínádéz'jigo nyinłtj lé'e; áí nnee ízisgo it'ij n'íí gádaabíłch'ńii, Níyééhíí yínádéz'íiníí dawahá nich'ą' da'izłjí áil'j. 2 Áík'ehgo bána'iziidíí, Yushdé', yilńiidgo gáyihíí, Hat'íí ląą daaníłch'ńiigo naa idists'ag? Nalłsoos biká'dawahá shíyééhíí shá beda'izoh n'íí shaa nán'aah; k'adíí dawahá shíyééhíí doo shá bińádín'j da. 3 Na'iziidíí gádíldi'ńii, Hago ląą ashne'? Shinant'a' dawahá bá bińádésh'j n'íí shich'ą' nágodn'ąą: doo nagoshgeed bik'eh da; ídóshkeedyúgohíí ádaayánsdzj. 4 Shíí hago ashne' bígonsj, kodé' ch'ínáshí'dolt'e'go nnee bitashaa dolełgo. 5 Áík'ehgo binant'a'íí yaa hadais'aa n'íí, Yushdé', daayíłńiigo, da'iltséhíhíí gáyihíí, Shinant'a' da'kwíí naa ha'áá? 6 Mazhííł dała'á gonenadíni ik'ah bee kedaanes'ąągo, ńii. Áík'ehgo gánáyíłdo'niid, Dagoshch'í' ndaahgo ashłladin zhą shaa ha'áá anágóđle'go k'e'íłchíí. 7 Ła' gánáyíłdo'niid, Nihíí da'kwíí naa ha'áá? Áík'ehgo gáníí, Tłoh naghái ízis nchaahíí dała'á gonenadín dádeskadgo. Áík'ehgo gánáyíłdo'niid, Tsebídín zhą shaa ha'áá anágóđle'go k'e'elchíí. 8 Nant'án bána'iziidná' bich'í' nach'aahń, Gonyááyú ándzaa ląą, yíłńii: díí jłł ni'gosdzán biká' ágot'ee zhinéé nakaihíí daalınolł'jłł, idindíín zhinéé nakaihíí bitisgo daagoyąą. 9 Ni'gosdzán biká' ízis it'íiníí bee nohwit'eké ádaagóđle'; áík'ehgo ásdjđgo dahazhí' daagoljyú nohwá ch'ídaadotjłł, nohwíłdishńii. 10 Hadń da'ayąhágo ágot'eehíí ndi begondłjigo nayik'í'iziidyúgo ízisgo ágot'eehíí alđó'

begondliigo nayik'íziid doleeł: hadń ayáhágo doo bik'ehyú át'éé dayúgo dážhó itisgo doo bik'ehyú át'éé da doleeł. ¹¹ Áík'ehgo ni'gosdzán biká' it'iiní doo nzhqoogo ádaanołsı dayúgo, hadń yaaká'yú it'iiní nohwaa yiné' áiná'? ¹² Ła' báyéhi doo bá nzhqoogo ádaanołsı dayúgo, hadń dánohwíi nohwíyéehíi nohwaa yiné' áiná'?

¹³ Doo hadń binant'a' naki da: dała'a bił nchq'ná' ła'ihíi bił nzhqo doleełi át'ééhíi bigha, dagohíi dała'a yota'ná' ła'ihíi yich'olaa doleełi át'éé. Bik'ehgo'ihí'nań ła'íi it'iiní dała' doo hago'at'éégo bá na'ch'iziidi át'éé da. ¹⁴ Phárisees daanlíni, zhaali ádáhádaat'inihi, díi dawa daidezts'aqaná' Jesus yaa yadaakti'go yaa daadloh lé'e. ¹⁵ Áík'ehgo gáyihniid, Nnee binadzahgee daanołshqo ádaanoł'ji ndihíi Bik'ehgo'ihí'nań nohwíi yune'íi yígótsi: nnee hat'íi itisgo ádaayonihíi, ái Bik'ehgo'ihí'nań bił nchq'. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi ła'íi binkaáyú nada'iziidi ádaanihíi yebik'ehgo ngóhéyáá, John nyáázhi': áigé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi nkt'éégo baa na'goni'íi t'ah baa nadaagolni' goldoh, áík'ehgo nnee dała'a daant'íi dážhó hádaat'íi go idéédaalnaa. ¹⁷ Yáá ła'íi ni'gosdzán biłgo bech'igonáhgo doo nyee da, áiná' begoz'aaníi dážhó da'ayáhágo ndi bech'igowáhgo nyee. ¹⁸ Dahadń bi'aad yił ilk'ínát'aazhgo ła'i yił nnaná'nááyúgo án nant'í' naghaa: ła'íi dahadń isdzán biká' yó'onáyit'e'n yił nnaáyúgo ái nnee nant'í' naghaa.

¹⁹ Łah nnee ízisgo it'iiní, nak'a' nkt'éhi lichiiigo dot'izhi bidiyagé lé'e, dajji biigha idán łań ílíníi zhá yiyáni. ²⁰ Ái nnee bich'ígót'i'gee ła' nnee ídókeedi dá lóód zháhi, Lázarus holzéhi, ndaabich'istji. ²¹ Nnee ízis it'iiní iyaagé' bán bizhool nanidéhíi shá dóné' hadó' nzi lé'e: ła'íi licháné baa hikáhgo biká' lóódíi daayihnaad. ²² Nnee tét'iyé n'íi daztsaago Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolíníi Abraham bijíiláhzhí' idéyóltá'go onádaabistji lé'e: nnee ízis it'ji n'íi áldó' daztsaago łektji. ²³ Ch'iidntahyú dážhó bini-igonkt'éégo hadag déz'ji go nzaadyú Abraham Lázarus idéyóltá'go yiłtsaa. ²⁴ Áík'ehgo Abraham nawode yich'í' ánniid, Abraham, shitaa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'í' n'áá, bilázhoozhíi tú bee náyótt'oodgo shizaad shá yinołk'az; díi kq'íi biyi' nyeego shich'í' nagowaahíi bigha. ²⁵ Áiná' Abraham gábihniid, Shiye', t'ah hinnáána' bínánłhíh, dawahá nkt'ééhíi níyéé ni', áiná' Lázarus doo hat'íi nkt'éhi báyéé da ni': k'adíi án nkt'éégo ábi'dilzi, áiná' nihíi k'adíi niniigonkt'éé. ²⁶ Nohwíi nohwigizhgee dážhó yúyahgo nalwozh áldó': áík'ehgo kodé' azhi' nach'idikáh doleeł n'íi doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'éé da; áiná' doo yushdé' nach'idikáh át'éé da. ²⁷ Áík'ehgo nnee ízis it'ji n'íi gánniid, Shitaa, nánoshkaqah, Lázarus shitaa bigowayú n'áá: ²⁸ Shik'isyú ashdla'i golji; ái doo kúyaa góyéégo goz'aq yuyaa dikáh da doleełhíi bigha Lázarus bił nagolni'go n'áá. ²⁹ Abraham gábihniid, Bíi Moses ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkaáyú nada'iziidi n'íi k'eda'ashchiiníi yedaagoyilji; ái yidaayéstsaq le'. ³⁰ Ágánniid, Dah, shitaa Abraham: áiná' dahadń daztsánihi bich'a'gé' nán'ááyúgo shik'isyú binchq'íi yich'a'zhí' ádaane' doleeł. ³¹ Abraham gánábildo'niid, Moses ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkaáyú nada'iziidi n'íi k'eda'ashchiiníi doo daidits'ag dayúgo, daztsáni naadiidzaago bił nadaagolni' ndi doo da'odlaq da doleeł go'ji.

17

¹ Jesus bitsilke'yú gáyihniid, Nakídintaahíi dábegolne' go'ji, áiná' hadń na'intaahíi bá góyéé doleeł. ² Tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bídest'qoogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhqo doleeł ni', díi doo ízisgo ádaat'ee dahíi dała'a nchq'go at'ji doo áile' da doleełhíi bigha.

³ Ídáadaadesótt'ji: nik'isn nich'í' nchq'go at'jiyúgo bee bich'í' yáñti'; áík'ehgo, Shaa nágodin'áah, niłniiyúgo baa nágodin'áah. ⁴ Dała'a jji gosts'idn nich'í' nchq'go ánádzaayúgo, gosts'idn nich'í' ánádzaago, Shaa nágodin'áah, niłniiyúgo, baa nágodin'áah. ⁵ Jesus binadaal'a'a gádaabihni, Nohwi'odla'íi dayúweh nohwá bínáhodaalgo áñtsi. ⁶ Áík'ehgo Jesus gádaabihni, Nohwi'odla' mústard biyigé ga'at'éyúgo ndi, díi tsı sýcamine holzéhi gádaabildo'ni, Dáni nikeghadge' hádnłts'qoogo túnteel biyi'gee ik'endléé; áík'ehgo

da'anniyú ane' doleel. ⁷ Nohwitaahyú la' bána'iziidíi bá nagodzizyúgo, dagohíi magashi bá nanyoodyúgo, ya' kíyaagé' nádzáágo gáyihniih nées, Yushdé', dák'ad ndaahgo ináá? ⁸ Dah, áiná' gáyihniih, Shá á'ile', áigé' ík'e'idleego shich'í' n'íikáah, aal iyáágé' aal ishdláayúgo; bikédé'go ináá la'íi idláá. ⁹ Ya' bana'iziidíi da'áyihniiyú adzaahíi bigha, Ahíyi'ee, yihni nées? Dah, nsj. ¹⁰ Nohwíi aldó' da'ánohwídi'niihíi dawa ádaasolaayúgo gádaadohniih, Nohwíi doo nił daandlii dago ná nada'iidziid: hat'íi, Ádaale', nohwídi'niihíi zhá ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária la'íi Gálilee bigizhyú higaal lé'e. ¹² Gotah yune' oyáágo nnee gonenan loód doo inádh dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, ái da'anahyú nazijgo, ¹³ Daadilwoshgo gádaanii, Jesus, Nant'an, nohwaa ch'onbáah. ¹⁴ Jesus ái nneehíi yiltsaago gádaayihni, Daadołkáhgo okaa yedaabik'ehi bich'í' ch'í'nah ádaadołle'. Hikahná' nt'éé nádaadlii lé'e. ¹⁵ Ái nnee dała'á nábi'dilzihiíi yígolsjido t'aazhi' Jesus yaa nadzáá, nádzihií Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzhi' hayaa adzaa, Ahíyi'ee, yihniigo: án Samáriagé' gólínihi. ¹⁷ Áigé' Jesus gábihni, Gonenan nádaadzihná' ngost'áhií hayú? ¹⁸ Dadín zhá lahge' nneehihi t'aazhi' nadzáá, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzigo. ¹⁹ Nádnáhgo hínáál, ni'odł'íi nt'éégo ánániidlaa, yihni.

²⁰ Phárisees daanlíni Jesus nayídaadilkidgo gádaayihni, Da'os'ah Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleehíi kú bengowáh? Jesus gáníi, Doo hwit'ijgo kú bengowáh da: ²¹ Kúnko dín'ij! dagohíi, Nláhyú nláh! doo daach'inii da: Bik'ehgo'ihí'nań al'iná' nohwiyi' yune' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yu gáyihni, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi bijii dała'á nách'oltséh hádó' daanołsijh doleel, ndi doo ndaahołtséh át'éé da goldohíi dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daadeł'íi, dagohíi, Kú daadeł'íi, daanołwíłch'inii doo: áiná' akú dołkáh hela', biké' dołkáh hela'. ²⁴ Hada'didla'íi bee yáa dáłázhiinéé'ge' lahzhinéé'go bee got'ij nágodleeh; áik'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ánsht'ee doleel ch'í'nah áshi'delzaahíi bijii. ²⁵ Dab'íłtsé' láágo shiniigodilne'go daalinolt'ijhíi doo hádaashit'ij da doleel. ²⁶ Noe t'ah golíná' ágot'ee n'íi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdháhíi bijii aldó' ágágot'ee doleel. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eehíi yiyi' oyaazhi' da'ch'iyaa ni', da'ch'idłaa ni', nnádaach'ılse' ni', la'íi laa daagoch'ihiniłgo nnádaaze' ni', áigé' tú idezjoolgo aal tú bił daach'ideszii'. ²⁸ Lot t'ah golíná' aldó' da'ágágot'ee ni'; da'ch'iyaa ni', da'ch'idłaa ni', nada'ch'ihihniih ni', kaa nadaahi'niih ni', k'eda'ch'idilee ni', la'íi gowa' ádaagoch'ile' ni'; ²⁹ Áiná' Lot Sódongé' ch'inyááhíi bijii kq' la'íi tséé kıkq'i, brimstone holzéhi, yaaká'ge' náłtáágo aal daakowáá'. ³⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ch'í'nah ádideshdle'híi bijii aldó' ágágot'ee doleel. ³¹ Ái bijii hadń bikih biká'yú dahsdaahn bikih yune' biyéehíi siné'i, gódah yiká o'ánáodáh hela': da'áik'ehgo aldó' nnee k'edolzaahíi yiyi' nagmaahn t'aazhi' ánaó'ne' hela'. ³² Lot bi'aadń bínadaahniih. ³³ Dahadń bi'ihí'na' yaa bił goyééhń, ái bich'á' da'izlıi hileeh; áiná' dahadń ádaayis'nahgo bi'ihí'na' da'izlıi silij'ń ihí'naa doo ngonel'aal dahíi yee hínaa doo. ³⁴ Shíi gánohwíłdishni, Ái bitł'é' nnee naki dashteezhgo, dała'á nádilteehná' la'íi da'akú sitij doo. ³⁵ Isdzáné naki łisht'a da'ik'aayúgo, dała'á nádilteehná' la'íi da'akú sidaa doo. ³⁶ Nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehná' la'íi da'akú sizij doo. ³⁷ Hayú, nohweBik'ehń? daabihni. Jesus gádaabihni, Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi dała'at'éé doleel.

18

¹ Da'ch'okaał nt'éégo doo kił iyeeh dago Jesus na'goni'íi bee ilch'ígó'aahgo ² Gánniid, Lah kih goznilyú yánáltihń gólíi, Bik'ehgoihí'nań doo yidnłsini da, nnee doo bił ilni da: ³ La' isdzán, itsaa nłni, áigee golini dakozhá baa nádahgo gábihni, Shá ilk'ígodnłdóq, nnee la' shik'ennihíi bigha. ⁴ Dét'ihézhí', Dah, yihni: ndi bikédé'gohíi dabii gádiłd'ni, Bik'ehgo'ihí'nań doo dinsi da, nnee doo shił ilij da; ⁵ Da'ágát'éé ndi dii itsaahíi ts'ishildijhíi bigha bá ilk'ígodishdóq; dahyúgohíi kú nádah nt'ééyúgo shiyihá. ⁶ Jesus gánádo'niid, Yánáltihń doo dábi'ehyú át'éé dahń ánniidií ídaayesółts'aal. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nnee

hayínílishá' dajji biigha la'íi dat'é' biigha bich'i' ádaaniihíi bich'i' ídéstsa'ago nzaad godihigháh ndi yá ilk'ígodildqoh. ⁸ Dagoshch'i' yá ilk'ígodildqoh, nohwíldishnii. Da'ágát'éé ndi shíi nnee k'ehgo Niyááhíi nánsdzaagoshá', ni'godsán biká' nnee daashodlaaníi la' daastséh shi? ⁹ Jesus nnee la' dázho nshqo daanzigo dabíi zhá ádaa da'odlíigo, la'íi doo hadn yił da'óltagi da, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáyihni: ¹⁰ Łah nnee naki wá'yú da'ch'okqah goz'aa yune' o'áázh lé'e; dała'á Phárisee nłini, la'n tax bich'i' nadaahi'níi. ¹¹ Phárisee nłinihn ídá'okqahgo gánii, Bik'ehgo'ihinań, shíi la' nnee ádaat'eehíi k'ehgo doo ánsht'ee dahíi bigha naa ahénsi, ái aadaanchi'íi, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, nant'i' nadaakaihíi, díi tax bich'i' nahi'nihń ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da. ¹² Shíi dałán godilzinií biyi' nakidn dáshina' oshkqah, la'íi dawahn shíyéehíi dágonenanyú ilk'é'níigo dała'á Bik'ehgo'ihinań bich'i' nanáshishnił. ¹³ Áiná' tax bich'i' nahi'nihnihn da'anahyú sizijigo bijíilázhzi' nyínłts'i, dá doo hadag dighaalé gániiigo okqah, Bik'ehgo'ihinań, shíi shinchq' łanihi shaa ch'onba' le'. ¹⁴ Shíi nohwíł nadaagoshni', Ái nneehń gowayú onázzaa, Bik'ehgo'ihinań binadzahgee bízhá binchq' n'íi bich'á'né'ná' la' nneehíi, dah: hadn itisgo ádestijihń ádaagoch'olba'go ádolnił; áiná' hadn ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádolnił. ¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'ihéznił lé'e, yiká ndaadilniih daabich'ido'niiigo: áiná' Jesus bitsilke'yu daayiltsa'ago, Doo ágádaakt'ij da, daabihniid. ¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayihniigo, Ch'ík'eh chagháshé shich'i' nihikáh le', doo t'aqzhi' daahínłtq' da; bíi ga'ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanlii, niigo. ¹⁷ Da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Dahadn chagháshé alch'íséhi k'ehgo Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliinií itah hileeh. ¹⁸ Łah nant'an Jesus nayidilkidgo gáyihni, Ilch'ígót'aahíi nt'éhi nłinihi, hago laq áshne'go ihinaa doo ngonel'aa dahíi bee hinshnaa doleeł? ¹⁹ Jesus gábihni, Hat'íi bigha nnee nt'éhi shihni? doo hadn nt'éé da go'ij, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihinań zhá. ²⁰ Bik'ehgo'ihinań ngon'áq'lé'ehíi bígońłs go'ij, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo ich'izilhee da, Doo ich'in'ijh da, Doo lé'ch'ilchoo da. Kitaa la'íi kima ch'idnłs. ²¹ Nneehíi gábihni, Áni nashaagé' godezt'i'go ái dawa bee ánsht'ee. ²² Jesus ái yidezts'aana' gábihni, Dała'á zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawa níyéehíi naa nahonihgo, zhaalihíi tédaat'iyéhi bita'iniih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá łán ilni níyéé doleeł: áiná' yushdé', shiké' dahsinnáh. ²³ Ái yidezts'aana' doo bił gozhq' da silji: dázho ízis it'ijhi bigha. ²⁴ Doo bił gozhq' da siljigo Jesus bigońłdná' gánii, Nnee ízis da'it'iinií Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliinií itah daaleehgo dázho bá nyee! ²⁵ Łji bighán ha'i'áhíi bená'kadé bigha'i'ányú ch'éghahgo bá nyee'na' ízis it'iinií Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Nnee ái daidezts'aaníi gádaanii, Áiná' hadn zhá hasdábi'dilteeh? ²⁷ Jesus gánii, Nnee dahat'ihíta doo łayole' at'éé dahíi Bik'ehgo'ihinań łayile'hi at'éé. ²⁸ Peter gábihni, Nohwíi nohwíyéé dawa bich'á' dahdihikainá' níké' dahsiikai ni'. ²⁹ Jesus gánaabaabdo'niid, Da'anii gádaanohwíldishnii, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanlijzhi' itah nlijhi bigha bigowa, bi'aad, bik'isyú, bima, bitaa, dagohíi bichagháshé yich'á' dahnyáayúgo, ³⁰ Án díi goldohíi biyi' ái bitisgo doo alch'idn baa na'né' doleeł, la'íi łahgo náhodeszaago ihinaa doo ngonel'aa dahíi yee hinaa doleeł.

³¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yił its'ákaigo gádaayihniid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik'ehgo'ihinań binkáayú nada'iziidi n'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shaa k'eda'ashchiinií dawa begolne'. ³² Nnee doo Jews daanlij dahíi baa shi'dilteehgo shaa daadloh doleeł, yúyahgo shiniidaagodile' la'íi shik'ídaadihizheeh doleeł: ³³ Hashída'iltsaas doo, la'íi daashizilhee doleeł, áigé' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áiná' hat'íi niigo aníhií doo la' yidaagołs da: aníhií baa ch'anani'igo doo bił ídaagozi da.

³⁵ Jesus Jériko k'ad yaa higháhná', la' nnee bináá ágodini ídókeedgo itin bahyú sidaa: ³⁶ Nách'olseełi yidezts'a'ago, Hat'íi laq ágodzaa, niigo na'idilkid lé'e. ³⁷ Áik'ehgo

gádaabilch'inii, Jesus, Názareshgé' gólíni, kúk'e higaal. ³⁸ Áík'ehgo nádíldilghaazhgo gáníi, Jesus, David biYe' nílíni, shaa ch'onbáah. ³⁹ Ła' ádn nátseełíi bił daadestehgo, Godnch'áad, daabilnii, áiná' da'tiségo dilwosh, gáníigo, David biYe' nílíni, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáágo, Yushdé' bił dołkáh, nii: bit'ahzhi' nyáána' nayídiłkidgo ⁴¹ Gáyilnii, Hat'íilá ná áshle' hánt'íi gá? Nnee bińáá ágodiníi gábilnii, SheBik'ehń, desh'íigo ánáshíle'. ⁴² Jesus gábilnii, Nináá nágódleeh, ni'odłá' nkt'éégo ánániidlaa. ⁴³ Dagoshch'í' go'íi nas-dłiigo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ahénziigo: áík'ehgo nnee dawa daayiltsaąńá' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzł lé'e.

19

¹ Jesus Jérikoyú ch'ínyáá lé'e. ² Ákú łá' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'í' nadaahi'niiłíi da'tiséyú sitíni, ízis it'íni golíi lé'e. ³ Jesus holzeehń yiltséh hát'íi; áiná' nnee daalikjizhgé' bíi alch'íséhíi bighą ch'éh histseh nzi lé'e. ⁴ Áík'ehgo nátseełíi yádn nádílwodgo Jesus ch'égháh doleeyú gashdla'á nan'áhi yiká'zhí' hayáá. ⁵ Jesus áígee nyáána' hadag déz'jiná' gábilnii, Zacchéus, dáhałe gódah ch'ínńáh; díi jji nich'í' hasta' deyaá. ⁶ Áíge' dáhałego gódah ch'ínádaaago yaa bił gozhógo gowayú yil onát'aazh. ⁷ Nnee ái daayiltsaąńá' bída'iltahgo gádaanii, Nnee doo bik'ehyú át'éé dahń yaa hasta' oyáá. ⁸ Zacchéus nnyáágo Jesus gáyilnii, ShiNant'a', dawahá shiyééhíi ihń'gé' tédaat'iyéhíi baa hishniik; áiná' dahat'íhíta bee bich'í' nashich'a'yúgo, díidn dábitisyú da'ágánaółąago bich'í' nanádihishnił. ⁹ Jesus gábilnii, Díi jji behasdách'igháhíi kogee naháztaaníi bee bá goz'ąą, Zacchéus alđó' Abraham bich'ą'gé' bi'dishchíni at'éégo. ¹⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee ch'a'onezdeehíi biká daadesh'íi łá'íi hasdáhishniłhíi bighą niyáá. ¹¹ Nneehíi ídaayésts'ąago Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee bił nanádaagołni', Jerúsalemyú dák'azhą hígáhíi bighą, łá'íi Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleekíi dagoshch'í' ch'í'nah áile' daanzihíi bighą. ¹² Łah nnee ízisgo at'éhi nzaadyú óyáá, nant'án ábi'dilne'go, áíge' nádáhgo. ¹³ Nnee gonenan bánada'iziidíi, Yushdé', daayilniiidgo, bestso pounds holzéhi dał'ágo daantjige yita'iznii gáyilniigo, Díi zhaal-ihíi bigowáhgo ádaale', danánsdzaazhi'. ¹⁴ Áiná' nnee áígee daagolínii daabich'ólaahíi bighą ch'inii nadai'aahíi biké' odais'a' gádaaniigo, Díi nneehń doo nohwinant'a' hileeh hádaahit'íi da. ¹⁵ Nant'án ábi'delzaage' nádzáago, Shánada'iziidi zhaali baa daasińilíi yushdé' shá daabildohńiih, nii lé'e, dał'á daantjige zhaali da'kwíi ádaizlaahíi bígonsłhíi bighą. ¹⁶ Da'iltse' baa nyááhn gábilnii, Shinant'a', nizhaalihíi gonenan itisyú ánayiidlaa. ¹⁷ Áík'ehgo gáyilnii, Nkt'éégo shána'izíidi, nkt'éeyú ándzaa ląą: da'ayáhá ndi nkt'éégo shá ánlaahíi bighą gonenaágo kłh goznili bá nant'áago ánishle'. ¹⁸ Ike'gee nanádzááhn gáníi, Shinant'a', nizhaalihíi ashdla' itisyú ánayiidlaa. ¹⁹ Áík'ehgo gáyilnii, Nihíi ashdla'go kłh goznili bá nant'áa doo. ²⁰ Ła' nanádzáago gáníi, Shinant'a', kóh nizhaali, bił isíidiso ná síłné' ni': ²¹ Nnee doo begónedząą dahi nłjłhíi bighą nénásdzid: hat'íi doo ninne' dahíi dahnné', hat'íi doo k'edínlaa dahíi náhigéesh. ²² Nant'ánhíi gábilnii, Dáni niyati'íi bee ch'é'édeńt'ąą, nchọ'go shána'izíidi. Nnee doo begónedząą dahi nshłjigo bigońłsi, doo ni'niné' dahíi nádishné'hi, łá'íi doo k'ediláá dahíi náhishgeeshi: ²³ Hat'íi bighą áiná' shizhaalihíi doo shá ha'áńil da, kú nánsdzaago bínágodzaahíi bił hanańil doleekíi ni'? ²⁴ Nnee bit'ahyú nadaaziiníi gáyilnii, Bizhaali bich'ą' nadaadołniłgo nnee bizhaali gonenanhn baa daanołnił. ²⁵ (Nohwinant'a', án łá' al'k'iná' gonenan bíyée, daabilnii.) ²⁶ Gádaanohwıldishnii, Dakówa hat'íi kiyééhíi kaa nado'né' doleek; łá'íi doo hat'íi kiyée dahíi, kiyée lé'e ndi kich'ą' nadido'né' doleek. ²⁷ Áiná' díi daashich'ólaahíi, doo binant'a' hishleeł hádaashit'íi dahíi, kú shidáhýú ndaahołt'e'go shińááł nadaaltseed.

²⁸ Jesus ąął nagosni'ná' ádn dahiyaa wą'yú Jerúsalemyú. ²⁹ Béthphage łá'íi Béthany k'ad yaa higháńńá', dzil Olives holzéhi si'ąagee nyáána' bitsilke'yu naki oyil'a', ³⁰ Gáyilniigo, Tíi, nohwádneyú gotahýú doł'aash; dáha'a'aaashgee túłgayé zhaazhé dahast'łógo baa noł'aash, t'ah doo hwahá hadń yiká' dahndaahi da: ái k'e'ol'adgo kú nánołqps.

31 Dahadn, Hat'ii bigha k'e'ol'ad? nohwiiyugo, gabildidoniil, NohwiNant'a' hat'ijgo ahiit'ii. 32 Do'laash, yihii n'ii dahazh'aazh, aik'ehgo Jesus da abihii n'ii k'ehgo tulgaye zhaazhe yaa n'aaazh. 33 K'edaayi'adna' nnee ai tulgaye biyehihi gadaabihii, Hat'ii bigha tulgaye zhaazhe k'e'ol'ad? 34 Gadaayihii, NohwiNant'a' hat'ijgo ahiit'ii. 35 Aige' tulgaye zhaazhe Jesus yaa daizloozgo bidiyagehi biká' dahdaiheznina' Jesus yika' dainesdaa. 36 Bil higaalyu badnyu nnee bidiyage yidaagosteel le'e. 37 Jerusalemyu k'ad yaa highahgo, dziil Olives holzehi si'age' hayaa iditingee bika' nalseehi izisgo ana'ol'ihii daayiltsaahii bigha bil daagozhogo Bik'ehgo'ihina' ya'ahedaanzigo nadaadilghaazhgo gadaanii nkegonyaa: 38 Izisgo Nant'an, nohweBik'ehn bizhi' yee higaaln ba'ahegosini at'ee: yaakayu ilch'igont'ee, da'tise goz'agee idindiin. 39 Nnee binaal agot'iidii la' Pharisees daanlini Jesus gadaayihii, Ilch'igo'aahii nlini, nika' nalseehi, Doo daagonlch'aad da, daabihii. 40 Aina' gadaayihii, Ai doo daagonlch'aad dayugo da tsée ndi nadaadilghaash go'ii nohwidishnii.

41 Athanegé' higaalna' kih goznili yiltsaago yaa hichag. 42 Ganiigo, Dii jii ndi hat'ii bee niyi' ilch'igont'ee doleehi bigonlsiyugo nte'ee doleel ni! Aina' naa ch'anal'i'. 43 Nik'edaannihii ninna leedaagodigeedgo leezh ninna leedn'aago doo hwaa ch'igot'i' da doleehi bich'i' goldoh. 44 Nkinadaanidit'eeh doo, ni la'ii nichagháshé niyi' daagolinni; doo la' hayu tsée ilk'idaanasdlaago adaanile' da; Bik'ehgo'ihina' naa nyana' doo bigonlsi dahii bigha. 45 Da'ch'okaah goz'aa yune' Jesus ha'ayaago akone' baa nada'inihii ch'inihiyood nkegonyaa le'e; 46 Gadaayihiiigo, Diinko bek'e'eshchii, Shikihii kih biyi' da'ch'okaahii at'ee, aina' nohwihii daan'ihii bigowa' adaagosolaa laa. 47 Dawa jii da'ch'okaah goz'aa yune' ilch'igo'aah le'e. Okaaah yedaabik'ehi la'ii begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihii la'ii nnee itisgo nadaandeehi daabizihii hadaat'ii, 48 Ndi doo hago adaabile' da: nnee nte'ee go bich'i' idayests'aa'ahii bigha.

20

1 Lah da'ch'okaah goz'aa yune' Jesus nnee yil ch'igo'aahgo nte'ee go na'goni'ii yaa nagolni'go okaaah yebik'ehi itisyu nadaandeehi, begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihii, la'ii Jews yanazini baa hikaigo, 2 Gadaabihii, Hadn bik'ehgo anant'ii, nohwil nagolni', hadn naa godin'agego ant'iih? 3 Jesus gadaabihii, Shii aldó' da'la' nanohwidishkid; ai shil nadaagolni': 4 Ya' John baptize adaagole'ii yaakage'go nee, dagohii nnee bich'age'go nee? 5 Lil yadaalti'go gadaakidi'nii, Yaakage'go daan'nihyugo ganohwidinih, Aina' hat'ii bigha doo daaholdlaa da lán? 6 Aina', Nnee bich'age'go, daan'nihyugo: nnee nohwil ledaats'ihne': John da'anii Bik'ehgo'ihina' binkayu na'iziidi nlii ni' daanzihii bigha. 7 Aik'ehgo, Doo baa nadaagolni' da, daanii. 8 Jesus ganabildo'niid, Shii aldó' hadn bik'ehgo anasht'ihii doo nohwil nagoshni' da. 9 Jesus dii ilch'igot'aahgo na'goni'ii yee nnee yil nanagolni' nkegonyaa; La' nnee dasts'aa k'eidnlaago ba yinadaadé'ini ya ch'igohet'aa'ana' lahyu ni' goz'aa'yu o'yaá, aku sidaago nzaad begodighahyu. 10 Da'nest'agee ngonyagego la' bana'iziidi bidasts'aa ba yinadaadé'ini yich'i' oyi'a', binest'a' la' ba nayine'go: aina' dasts'aa ba yinadaadé'inihii nbida'eshtizhna' da dilkoqohgo onadaabis'a'. 11 Bana'iziidii la'ihii onaayil'a': an aldó' nyida'eshtizhgo yiniidaagodezlaana' dadilkoqohgo onadais'a'. 12 Aige' taagigee onaayil'a': an aldó' yinida'desnihgo ch'idaist'e'. 13 Dasts'aa hentini biyehii, Hago ashle'? nii. Shiye' shil nzhonihi dish'aa: an zha daayiltsaago daidnli doleel shi. 14 Aina' dasts'aa yinadaadé'ini an daayiltsaana' gadaakidi'nii, Dii dasts'aa hentini biyee doleehi at'ee: halaa, daazoldee, aige' biyee doleel n'ii daanohwiyee doleel. 15 Aik'ehgo dasts'aa hentini yiyige' ch'idaist'e'go daizes-hii. Aina' dasts'aa hentini biyehi hago adaabile'sha'? 16 An nadahgo dasts'aa ba yinadaadé'ii n'ii nailtseedna' dasts'aa hentini la'ihii ya ch'inagohet'aah. Nnee ai daidezts'aa'ana' gadaanniid, Begolneh hela'.

17 Áíná' yinel'íígo gádaabilnii, Áíná' dúi bek'e'eshchiiníí hat'íí golzeego ágolzee, Tséé kih ádaagole'íí yó'odaisne' n'íí, ilhagon'áágee da'iltse si'aaníí silíí? 18 Dahadn' áí tséé yiká' nágo'yúgo bizéigo ábile'; áíná' dahadn' áí tséé biká' naltq'yúgo ik'án k'ehgo ábile' doleel.

19 Da'áígee begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí okaah yedaabik'ehi itisyú nandeehíí, ilch'ígót'aahgo na'gon'i yee hadzii n'íí bii ádaabilniigo yídaagolsihíí bigha ha'ádait'e' hádaat'íí, ndi nnee dala'adzaahíí yédaasdzii'. 20 Daabinel'íígo anadaal'izi bich'í' odais'a', nnee nzhóni ádaadil'íígo, Jesus biyati'íí bee daahiljizh daanzigo, nant'ánchañ baa daanlteehgo baa yá'iti' doleelgo. 21 Áík'ehgo nabídaadilkidgo gádaabilnii, Ilch'ígó'aahíí, nlt'éégo yánti', la'íí da'áígee ilch'ígón'aahgo bídaagonlzi, nnee doo la' itisgo sínltíí da, dawa nich'í' dálekt'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í'zhinéé goz'aaníí da'aníigo baa ilch'ígón'aah: 22 Ya' Caesar bich'í' nadaach'iniigo begoz'aa née, dah dó'nolí? 23 Áíná' nadaach'aahíí yígólsigo gádaabilnii, Hat'íí bigha yashti'íí bee daasholjizhgo ádaashildoníí? 24 Zhaali, penny holzéhi, la' shaa no'aaahgo nesh'íí. Hadn' be'ilzaa, hadn' bizhi' biká' dahgoz'aa? Caesar býéhi laa, daabilnii. 25 Jesus gánádaabildo'niid, Caesar býéehíí Caesar baa daanoñniil, áíná' Bik'ehgo'ihí'nañ býéehíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanoñniil. 26 Nnee bináál Jesus aníhíí doo bee daahiljizh at'éé da: áíná' t'aaqzhí' hanadzihíí baa bil díyadaagot'eego, doo hat'íí daaníí da lé'e.

27 Áíge' la' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadiikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nabídaadilkid, 28 Gádaaniigo, Ilch'ígó'aahíí, Moses gáníigo nohwá k'e'eshchíí lé'e, La' nnee bik'isn bi'aad yich'á' daztsaayúgo, bichagháshé doo la' dayúgo, nneehñ bik'isn n'íí bi'aad yil nnádo'neelgo bik'isn n'íí chagháshé bá ágodolñniil, niigo. 29 Lah nnee ilk'isn gots'idi daanlíí lé'e: áí da'iltsehíí nnáago bichagháshé doo la' dago daztsaa. 30 Bik'isn nakigeehíí isdzánhíí yil nnaná'náago bichagháshé doo la' dago dananástsáá. 31 Taagigeehíí áldó' isdzánhíí yil nnaná'náago dananástsáá; gots'idihíí dawa da'ágánádaadzaa: bichagháshé doo la' dago nanezna'. 32 Dá'ík'e'yú isdzánhíí áldó' daztsaa. 33 Áík'ehgo nanezna'gé' naach'idikáhgee hayíí bi'aad doleel, ilk'isyú gots'idihíí dawa yil nadaaznaañ'? 34 Jesus gádaabilnii, Nnee dúi ni'gosdzán biká' nakaihíí nnádaalse', ndaagohiñniigo nnádaalse': 35 Áíná' yaaká'go yil da'otagihíí nanezna'gé' naadikaigo doo nnádaalse' da, doo ndaagohiñniigo nnádaalse' da: 36 Doo nananne' da: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagolíí; naadikaihíí itah daanlíigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanlíí. 37 Nanezna'íí naadiikáhgo Moses, ch'il yaa nagosni'íí bee nohwich'í' dá'ígóziigo ágola, gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ, Abraham yokaahñ, da'án Isaac, Jacob áldó' yokaahñ, yilniigo yozhii. 38 Án doo nanezna'íí yokaahñ nlií da, daahinaahíí zhá: nnee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee t'ah daahinaa.

39 Áíge' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' gádaabilnii, Ilch'ígó'aahíí, nlt'éégo hánzdii. 40 Áí bikédé'go nnee daaste'go doo hadn' nabínánlkid da. 41 Jesus gánádaabildo'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlií, daach'inií áíná'? 42 David dabíí naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchíí gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyilñniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, 43 Nik'edaannihíí ní'isna' ashle'go nikel't'áahyú niñilzhí'. 44 David, sheBik'ehñ bilniigo bozhíí, áík'ehgo hago'at'éégo biye' nlií áíná'?

45 Nnee dawa bídaayésts'áago Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, 46 Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagono'saa, áí bidiyagé daanneezihí daagolíigo nakaigo, la'íí na'hinih nadaagoz'aa'yú bich'í' ádaach'iniigo zhá bil daagozhóó, la'íí Jews ha'áná'séh nagoznil yune' nnee yánazini dahnádinbìhyú itah dahnaháztáago, la'íí da'adaagee nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbìhyú zhá itah dahnaháztáago bil daagozhóó. 47 Áí isdzáné itsaa daanlíni bigowa yich'á' nádaagohi'aa la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okaah: áí itisgo biniigonlt'éégo bándagodot'aa.

21

1 Jesus hadag déz'jigo nnee ízis da'it'iiní zhaali biyi' ohilkaadí biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yiltsaa. 2 Áigé' isdzán itsaa nlini tét'iyéhi zhaali naki doo iljí le'at'éhi oyilkaadgo yiltsaa. 3 Áík'ehgo gáníí, Da'aniigo gádaanohwíldishnii, áí itsaa tét'iyéhi nnee dawa zhaali odaiheskaadí bitisgo zhaali oyilkaad: 4 Nnee ízis da'it'iiní bizhaali Bik'ehgo'ihí'nań yaa daayiniilgo zhaali biyi' ohilkaadí biyi' yuyaa odaiheskaad: áiná' itsaahn tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyilíni oyilkaad.

5 Nnee la' da'ch'okaaq goz'aaníí tséé dénzhónéhi la'íí dawahá dénzhónéhi ndaayihezniilí be'ágozlaahi yaa yadaakti'na' Jesus gáníí, 6 Díí dao'iiníí tséé ilká' dahnagozníí doo la' ilká' dahnast'áq da doleel, dawa nanehilkaad doleel. 7 Áík'ehgo nabídaadiikidgo gádaabilnii, Ilch'ígó'aahíí, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágoné'go hat'íí bee bígózí doleel? 8 Áík'ehgo gábilnii, Ádaa daagonoldzaa, nnee la' ch'a'onohok'e' hela': láqgo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshíí; alk'iná' Christ nádaakíí biká' ngonyáá, daaniigo: áí biké' dahdokáh hela'. 9 Áigé' nagonkaadí la'íí ilch'í' nadaagont'ogíí baat'idaanołsı ndi doo ndaaldzid da: áí iltsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíí doo dagoshch'í' begolne' da. 10 Áigé' gánádaabildo'niid, Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí ilch'í' nanágonkaad doleel, la'íí nnee dała'á binant'a' daagolínihíí áldó' ilch'í' nanágonkaad doleel: 11 Da'adzaayú ízisgo ni' nagohi'naa doleel, shiná' góyéehíí benagowaa doo, la'íí nadaagont'ogíí iltah at'ééhíí benadaagowaa doleel; dázhó négodzidíí la'íí godiyihgo be'ígóziníí yaaká'gé'go bee ádaagot'jı doleel. 12 Áí dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiltsoodgo nohwini-idaagodile' doleel, Jews ha'ánátséhíí bich'í' odaanohwilt'e' doleel, la'íí ha'ádaanohwilkaad doo, la'íí shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighá ízisgo nant'an la'íí nant'ančań biyahzhı' nádaanohwilt'eeh doo, nohwaa yadaakti'go. 13 Dzagee shá nadaagołni' doleel. 14 Doo iltsé hat'íí dishniih shíhíí baa natséskees dago nohwiini' ladaale': 15 Shíí yati' nohwaa hishniil doo, góyáqgo ádaanohwish'jı doleel, hayíí nohwaa dahdaagoz'aaníí doo nohwitisgo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. 16 Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íí, la'íí nohwit'eké ndi nohwaa yada'iti'go ndaanohwiiniil doleel; la'íí ádaaniigo nohwíí la' nadaanohwiltseed doleel. 17 Shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighá nnee dawa nohwik'edaanniih doleel. 18 Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizilíí dała'á ndi doo ch'a'odeel da doleel. 19 Daagoyéégo nohwich'í' na'idziid ndi hadag ádaanołt'ee, áík'ehgo nohwiyi'siziiníí bídaagowa'. 20 Jerúsalemyú siláada bińaa leednt'i'go dao'jıyúgo, daagołchqohíí biká' ngonáhgo bídaagonołsı doo. 21 Nnee Judéa golzeeyú daagolíníí dzil naz'aaníí yich'í' okeeh doo; Jerúsalem yune' daagolíníí ch'ínókáh; la'íí da'dányú daagolíníí Jerúsalem yune' dáko ha'aokáh hela'. 22 Ilk'inágodildqohíí goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiiníí dawa begolne' doleel. 23 Áígee goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzané mé' daabilbe'íí bá góyéé doleel! Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'i'íí áígee biniidaagodidolnii. 24 Bésh be'idiltkishé bee nabi'ditseed doo, la'íí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí bi'isna' daanliı doo: doo Jews daanliı dahíí Jerúsalem yiká' nakai doleel, doo Jews daanliı dahíí aqł bengonyaazhı'.

25 Ch'ígona'ái, t'é'gona'ái, la'íí ts'iksoosé biyi' godiyihgo be'ígóziníí hit'jı doo; ni'gosdzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí hat'íí bighá ánágot'jı doo yidaagołsı dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel la'íí túnteel nádidáhíí díyat'éégo áníí doleel; 26 Ni'gosdzán biká' hago ágonéh shíhíí bik'e nnee natsídaalyiz doleel: yaagé' benagowodíí ndi nahi'naa doo. 27 Áígee áníta shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, la'íí dázhó shich'á'idindláádgo náshdaalgo daashidołtseeł. 28 Díí benagowaahíí bee nkegonyaaná' hadag yaa daanołt'aago hadag daadeł'jı; hasdánohwid'i'niikíí biká' ngonyááhíí bighá. 29 Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yil nagolni'; Fig bitsiníí la'íí tsj dawa daanoł'jı; 30 Bit'aq nádaagodleełgo daal'jına' k'ad shjı nágodleełgo bídaagonołsı.

³¹ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daa'íiná' Bik'ehgo'ihí'nań nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonońsı doo. ³² Da'anii gádaanohwıldishńii, Díí daakinolt'ııhı doo nohwee ch'ıgonáh da, díí ádaanohwıldéniidıí dawa begolzaago zhá' ³³ Yáá ła'ıí ni'gosdzán bıłgo bech'ıgonáh doleeł, áiná' shiyati'ıí doo bech'ıgowáh da doleeł.

³⁴ Ídáadaadesól'ıı, daazhógo anákeehıí, bıł nádaagodiyisıí, ła'ıí ni'gosdzán biká' ágot'eehıí doo bee ádaanolt'ee da le'; ágádaanolt'eeyúgo dánohwinats'áaná' áí bıjıı dánko bee nohwıká ngododaaki at'éé. ³⁵ Áí bıjıı be'ıjizhé ıjizhıı k'ehgo nńee dawa ni'gosdzán biká' daagolıınıí bee biká' ngowáh. ³⁶ Áık'ehgo dákozhá daadoł'ıı ła'ıí da'okqaah, áık'ehgo nohwıdzıılıı nohwá ágolzaahıí bee áí ágone'ıí dawa bich'á'zhı' ádaalne' doleeł, ła'ıí shıı, nńee k'ehgo Niyááhıı, shidáhzhı' daadołsııł. ³⁷ Dajıı bııgha Jesus da'ch'okqaah goz'ąą yune' ıłch'ıgó'aah; tı'é'gohıı dzıl Olives golzéhi sı'ąayú bee náıłkáhyú onadáh lé'e. ³⁸ Dázhó t'alıı nńee dawa da'ch'okqaah goz'ąayú nihıkáh lé'e, bídaayésts'ąayú.

22

¹ Bán benılzoolé da'ádııhgo bán álzaahi daadaanıı, bitis hagowáh n'ıı bee bıná'gonııhgo holzéhi alhánégé' begogaal. ² Okqaah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı ła'ıí begoz'aanıı ye'ık'eda'ıłchııhi Jesus dáhago'at'éégo daayızılheego ch'éh yıká daadéz'ıı; nńee yédaaldzıdhıı bıgha.

³ Áıgé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, án nakits'adáhıı itah nlıni. ⁴ Judas dahnyaago okqaah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı ła'ıí bisılááda yánadaant'aahıı hago'at'éégo Jesus ch'ıyı'aah doleełıı yaa yıl yádaaktı'. ⁵ Áı yaa bıł daagozhóógo zhaali ła' baa daach'ıné'go ndaagoch'ıs'ąą lé'e. ⁶ Judas bıł dáıık'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'ıyı'aahıı yıká déz'ıı, nńee dała'at'ééhıı doo ła' daná'.

⁷ Bán benılzoolé da'ádııhgo bán álzaahi daadaanıı bıjııgee ngonyáá, dibelıı zhaazhé zesdııgo Bik'ehgo'ihı'nań baa hı'né', bitis-hagowáh n'ıı bee bıná'gonııhgo. ⁸ Jesus Peter ła'ıı John oyıł'a' gánııgo, Bitis-hagowáh n'ıı bee bıná'gonııhgo da'adaanıı nohwá ıłch'ı'gole', da'ııdaą doleełgo. ⁹ Áıgé' gádaabııńii, Hayú ná ıłch'ı'gohııdle' hánt'ıı? ¹⁰ Jesus gádaabııńii, Kııh gozńıl yune' ha'al'aashgee ła' nńee tús tú beyo'áli nohwaa higháh doleeł; hayıı goz'ąą yune' ha'agháhıı bıké' ha'al'aash; ¹¹ Áıgee bıgową golıınıı gáyıłdońııh, ıłch'ı'gó'aahıı gánııńii, Gosta' nakaahıı hayú bágoz'ąą, ákóne' bitis-hagowáh n'ıı bee bıná'godııńıhgo shıt-sılke'yu bıł da'ashąą doleeł? ¹² Áık'ehgo ık'ehyú dahnágost'ąą yune' al'ıná' dawa sıńılı bıł nkáh doleeł; ákóne' nohwá ıłch'ı'gole'. ¹³ Ákú ó'áázh, áık'ehgo Jesus da'ádaabııńii n'ıı k'ehgo yaa n'áázh: áıgee bitis-hagowáh n'ıı bee bıná'godııńıhgo da'adaanıı ıłch'ı'daızlaa. ¹⁴ Da'adaągee ngonyáágo bıtsılke'yu bıłgo dahdinezbııh lé'e. ¹⁵ Gádaayııńii, Doo hwahá shııııgodılne'é díı bitis hagowáh n'ıı bee bıná'gonııhgo da'adaanıı dázhó nohwıł daashąą háshıt'ıı nı': ¹⁶ Doo naanášhdáą da, Bik'ehgo'ihı'nań bılałt'áhgee goz'ąayú díı bee bıná'gonııhıı begolzaago zhá, nohwıldishńii. ¹⁷ Idee yee náıdnkąągo ya'ahéńzıgo oskaądgé' gánıı, Díı nádaadoł'aahgo daanołıııgee ła' da'okłdłąh: ¹⁸ Gánohwıldishńii, Kogé' godezt'ı'go dasts'aa bıtoohıı doo naanášhdłáą da, Bik'ehgo'ihı'nań nant'aa doleełıı begodeyaago zhá.

¹⁹ Áıgé' bán náıdn'ąągo ya'ahéńzıgo oskaądná' ıłk'ıdaızné'go bıtsılke'yu yıtaızńııh gánııgo, Díı shıt'sı' at'éé, nohwaa hı'né'hi: díı be'ánadaakt'ııł, bee shınádaadońııhgo. ²⁰ Da'áık'ehgo alđó' da'ch'ıyáanıı bıkéde'go idee beda'ıskaanıı náıdnkąągo gánıı, Díı idee besıkanııhıı shıdıł nohwá ıdıjoolıı bee áńııdego Bik'ehgo'ihı'nań ła'ıı nńee bıłgo lángont'aahi at'éé. ²¹ Ła' ch'ıshı'aahıı kú bıł ishąą, bıká'da'adáne yıká' dahdésńii. ²² Shıı, nńee k'ehgo Niyááhıı, dá shá ngolchıınıı shegodolńııł: áiná' ch'ıshı'aahıı bá góyée doleeł! ²³ Bıtsılke'yu nałıdaadıłkıdıgo nkegonyaa, gádaakıdı'ńııgo, Hadń nohwıtahyú nlıni ágáne'?

²⁴ Łada'dit'áh nkegonyaa, NohwitaHyú hadń itisgo at'éhi baa ch'inii doo? daalikdi'nii lẹ'e. ²⁵ Jesus gádaabihii, Doo Jews daanlii dahii ızisgo binadaant'a'ii isná ádaayiksigo yá nadaant'aah; ła'ii nnee yánadaant'aahii ich'odaaníhi daaholzee. ²⁶ Ái k'ehgo doo ádaanoł'ee da: nohwitaHyú ła' itisgo at'éehii dá'iké'yú naghaahii ga'at'éé le'; itisgo nandeehii kánada'iziidii ga'at'éé le'. ²⁷ Hayíhii itisgo at'éehii, biká'da'adáné yich'i' dahsdáhihii néé, ya' bána'iziidhii néé? Biká'da'adáné yich'i' dahsdáhihii go'ii. Áiná' shihii nohwá na'iziidhii k'ehgo nohwitah nshlii. ²⁸ Góyéégo shich'i' nagowaa ndi nohwii da'akú shil daanołii ni': ²⁹ Beshik'eh doleeki shiTaa shaa gon'áanii k'ehgo, benohwik'eh doleeki nohwaa dinsh'aah; ³⁰ Nansht'aayú ná'ishdiihii nohwil da'ashaą doleel, ła'ii nant'an dahsdaagee dahnadaasółtaą doleel, Israel nakits'adah hat'i'ii bá nadaanoł'aah doleel.

³¹ Simon, Simon, ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, nánohwidiniil hat'ii, t'oh naghái ch'ich'ihii k'ehgo ádaanohwidoliłgo: ³² Áiná' ni ná osékaąd ni', ni'odla'ii doo bee yó'ogonáhgo da: shich'i' nnándzaago nik'isyú nłdzilgo ánadaandle'. ³³ Peter Jesus gáyihii, SheBik'ehń, nił ha'anshteeshgo, nił shidizideego ndi ałk'ina' naa ádinsht'aą. ³⁴ Jesus gánabiłdo'niid, Peter, tazhik'áné doo hwahá adí'niih daná' taadn, Ái doo bígonsi da, shildińniil, niłdishii. ³⁵ Jesus gádaabihii, Nohwibestso bizis ła'ii ızis bena'iltinii ła'ii nohwikee ik'e'anhii da'adiłgo odaanohwił'a'ná', ya' dahat'ihíta bídaanołdih lá néé? Doo hat'ii da, daabihii. ³⁶ Áigé' Jesus gádaabihii, K'adii hadń bibestso bizis ła'ii ızis bena'iltinii gólíinii daidoné': hadń bibeshbe'idiltishé da'adinii bi'ii cho baa nahóniilgo ła' nayółiih. ³⁷ Dii bek'e'eshchiinii dá be'áshidilne' goz'aą, nohwildishii, Begoz'aanii doo yikisk'eh ádaat'ee dazhi' bił da'ch'ółtag lẹ'e: hat'ii baa shak'e'eshchiinii dawa begolne'go goz'aą. ³⁸ Bitsilke'yu gádaabihii, NohweBik'ehń, dín'ii, kúnko besh be'idiltishé naki silaa. Jesus gánii, Dá'aął.

³⁹ Da'ch'iyáágé' ch'inyáágo dził, Olives holzéhi, si'aayú onadáhii k'ehgo ákú onádaa; bitsilke'yu biké' onákai. ⁴⁰ Akú nyááyú gádaabihii, Nakída'dintaahii bídaanołdzil doleehii bigha da'olkaąh. ⁴¹ Tsée bee its'idesne'i hayú naltó' shihii dávik'ehyú yich'á' nyááyú hilzhiizhgo okaąh gánii go, ⁴² ShiTaa, ni hánt'iiyú ánagot'iiyúgo, dii hishdlaą doleeki shich'á'zhii ánle': áiná' shii doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴³ Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihina' binal'a'á bił ch'i'nah adzaago, nłdzilgo ánabiidlaa. ⁴⁴ Dázhó biniigodelzaago dázhó nłdzilgo okaąh lẹ'e: áik'ehgo bidihii biká'zhii dasta'go ni'yú nahikaad. ⁴⁵ Okaąhgé' nádiidzaago bitsilke'yu, doo bił daagozhóo dahii yik'e da'ilhoshgo, yaa nyáágo, ⁴⁶ Gádaayihii, Hat'ii bigha da'olhosh? Nádołkáhgo, nakída'dintaahii bídaanołdzil doleehii bigha da'olkaąh.

⁴⁷ Jesus t'ah yałti'ná' nnee baa náńsáą lẹ'e, nnee Judas holzéhi, nakits'adahii bił itah nłinihi, bádn higaalgo, Jesus yit'ahzhii' nyáágo yizts'os lẹ'e. ⁴⁸ Jesus gábihii, Ya' shii, nnee k'ehgo Niyááhii, shizaa nínt'aągo ch'ishii'n'aah néé? ⁴⁹ Jesus yit'ahzhii' naziinii hago ágone' shihii bił idaagoziigo gádaanii, NohweBik'ehń, ya' besh be'idiltishé bee da'ntlish néé?

⁵⁰ Okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi ła' yóntliizhgo dihe'nazhinéégo bijaa naidnłgizh lẹ'e. ⁵¹ Jesus, Dákozhii' áshle', daabihii lẹ'e. Ái bijaa'ii yedelniigo náyilzii. ⁵² Áigé' Jesus okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehii, ła'ii silááda yánadaant'aahii, ła'ii nnee yánaziinii nádaabidilteehgo baa hikaiihii gádaayihii, Ya' besh be'idiltishé ła'ii tsj be'idiltishé dahdaanołniilgo nánołsáą néé, in'iihii daach'iltsoodhii k'ehgo? ⁵³ Dawa jii da'ch'okaąh goz'aą yune' nohwitah nashaa ni', ndi doo hago ádaashole' da ni': k'adii bee nohwik'eh, godilhiłii bee nohwinawod gozlii.

⁵⁴ Áigé' daayiltsoodgo onádaizt'e'go okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitini bikihyú yił hikai. Peter da'anahgé' iké' higaal. ⁵⁵ Okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitini bikih binaa lé'dit'iih yune' ihii'gee dedaach'idishjeego ch'idinezbih, Peter ákú itah nezdaa. ⁵⁶ Isdzán na'iziidii

Peter kọ'zhí' nezdaago yiltsaa, yinef'ígo gáníí, Dín nneehń Jesus yil na'aash ni'. ⁵⁷ Áíná' Peter isdzánhíí gáyihńii, Dah, án doo bígonsi da. ⁵⁸ Áíge' dé't'ihé hik'e la' nnee biiltsaago gánábildo'niid, Ni aldó' áí itah nllí. Áíná' Peter nneehíí gáyihńii, Doo áí itah nshlji da. ⁵⁹ Dala'á lenádihikeez hak'e la'ihíí gánábildo'niid, Da'anii go dín nneehń Jesus yil nllí ni'; Gálileegé' nneehi nllí. ⁶⁰ Áíná' Peter nneehíí gánáyildo'niid, Shíí hat'íí nniigo ánnii shihíí doo bígonsi da. T'ah yafti'go tazhik'áné ánniid. ⁶¹ Áík'ehgo Jesus Peter yich'í' nanesne'go yinef'íid. Peter Jesus, Tazhik'áné doo hwahá adí'niih daná' taadn, Doo bígonsi da, shildinńii, bihńii n'íí yénálniih. ⁶² Áíge' ch'ínyáago dázho doo bil gozhógo dago hichag lé'e. ⁶³ Nnee Jesus yinádaadéz'iinihíí baa daadloh la'íí ndaabinlhaa lé'e; ⁶⁴ La'íí bináá nada'ist'i'go biniyú nádainkts'íná' nayídaadikid gádaanii go, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yánfti'yúgo, hadń nńinkts'í shihíí nohwil nagólni'. ⁶⁵ Dayúweh ncho'go yich'í' yádaakti'go daayoch'íid lé'e.

⁶⁶ Hayilkááyú nnee báyaníí, okaañ yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi dala'adzaagé' yánadaaltihíí bich'í'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabihńii, ⁶⁷ Ni Christ nllí née? nohwil nagólni', Áíná' Jesus gádaabihńii, Shíí nohwil nadaagoshni'yúgo doo daasholdlaa da doleel go'íí. ⁶⁸ La'íí shíí nanohwídaadishkidyúgo doo shich'í' hanádaadoldzih da, doo ch'ínadaashido'aa da go'íí. ⁶⁹ Kogé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań binawodi dihe'nazhineégo shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahnsdaa doleel. ⁷⁰ Dawa gádaabihńii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biye' nllí née? Áík'ehgo gádaayihńii, Da'áígee ádaashildonńii. ⁷¹ Hat'ííshq' bigha la' nnee baa yánánalti' doleel? Alk'íná' dabíí bizé' yee ánniidhíí daadesiits'aa, daanii.

23

¹ Nnee dala'adzaahíí dawa nádiikaigo Pílate bich'í'yú Jesus yil onaksáá. ² Áíge' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaanii go, Dín nneehń dé'ncho'ého ilch'ígó'aahgo nnee ch'a'oyihilkaad, Caesar doo bich'í' nadaahońii da, nohwihńii la'íí, Shíí Christ, ízisgo nant'án nshlji, nii. ³ Pílate Jesus nayidikid gáyihńii go, Ya' ni Jews ízisgo binant'a'í nllí née? Da'áígee ánnii, bihńii, Jesus. ⁴ Pílate okaañ yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí nnee dala'at'éehíí yich'í' hadziigo gáníí, Dín nneehń doo nagont'og ye'at'éé dago bígosíisjíd. ⁵ Ndi dayúweh gádaanii, Gálileegé' ilch'ígó'aah godeyaa lé'e, Jews daagoljige nnee dahot'éhé yil daagoshkish, áíge' kú bengonyaa. ⁶ Pílate díí yidezts'aana' na'odikid gáníigo, Ya' dín nneehń Gálileegé' nagháhi née? ⁷ Hérod yánant'a'íí yiyi' naghaa lago yígolsjíd, áíge' Hérod bich'í' obidol'aad, Hérod k'adíí Jerúsalemyú naghaa lé'e.

⁸ Hérod Jesus yiltsaana' dázho yaa bil gozhógo: lággo baat'ínzihíí bigha doo ániná' yiltséh hat'íí da lé'e; godiyihgo ána'ol'ijhíí la' hostséh nzigo. ⁹ Áík'ehgo na'odikidgo nzaad godeyáá ndi Jesus doo hat'íí bihńii da. ¹⁰ Okaañ yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi bit'ah nazij, baa dahdaagoz'aaníí yee nawode ádaanii go. ¹¹ Hérod la'íí bisiláadahíí Jesus yaa daadlohgo yedaandit'ijh lé'e, áíge' dázho nlt'éégo yik'e da'ilaago Pílate bich'í'yú onádais'a'.

¹² Hérod la'íí Pílate díí dabí'ílséná' dázho doo ilch'í' at'éé da n'íí, áníita áí bijijí ilt'eké silijí lé'e.

¹³ Pílate okaañ yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nadaant'aahíí la'íí nnee dala'áyíllaago, ¹⁴ Gáyihńii, Dín nneehń nnee ch'a'oyihilkaad daadonii go shaa bil nołkaihń nohwináát nahódéikid ndi baa yádaakti'ihíí doo da'anii dago bi'at'e' nlt'éégo bígosíisjíd: ¹⁵ Hérod bich'í'yú odaanohwil'a' ni'; áíná' Hérod díí k'ehgo bígosjíd: doo hat'íí yigha zidee bik'eh da, doo hago ánat'ijl da. ¹⁶ Áík'ehgo hab'íiltsaasgé' ch'ínanshteeh. ¹⁷ (Da'adaagee kogo goz'aa lé'e, nnee la' ha'ásitíni bich'í' ch'ínaltee.) ¹⁸ Nnee dála' nádidilghaazhgo, Áí nneehń yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínánittee, daanii lé'e: ¹⁹ (Nnee Barábbas holzéhi kih

goznílií biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, la'íí nnee nastseedhíí bigha ha'ábi'dolt'e'.
²⁰ Nnee dała'adzaahíí Pílate bich'í' hananádzii, Jesus ch'ínáyílteeh hat'íígo. ²¹ Áiná' nnee dawa daadilwoshgo gádaanii, Tsí'ılma'áhi bíhołkałgo zodée, tsí'ılma'áhi bíhołkałgo zodée.
²² Taadngee Pílate gánádo'niid, Hat'íí bigha, hat'íí bee nchọ'go adzaago? Shíí dín nneehń doo hat'íí yigha datsaah dago bigosíłsıjıd: áík'ehgo habi'ıltsaasgé' ch'ínánshteeh. ²³ Áiná' nnee dała'at'ééhíí nawode daadilwoshgo gádaanii, An tsí'ılma'áhi bíhołkałgo datsaah dávik'eh: daadilwoshíí bee nnee dała'at'ééhíí la'íí okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí itis okai. ²⁴ Áík'ehgo Pílate nnee dahádaat'iiníí begolne'go ngon'áá. ²⁵ Nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'íí, nnee nastseedhíí bigha ha'ábi'dolt'e'ihíí ch'ínáınktıjı, nnee nádaabokeedhíí bigha: áigé' Jesus nneehíí dahádaat'ıjıyú ádaabile'go yaa yidin'áá. ²⁶ Silááda Jesus yıl dahnasááyú la' nnee Simon holzéhi, Cyrénegé' gólını, k'edolzaagé' nadáhi yıká ádaanıııdgo tsí'ılma'áhi yıká' dahdaistaq, án Jesus bine'ge' yá yogheelgo higaal.

²⁷ Nnee dázhó ląágo biké' naseel, isdzáné áldó' Jesus yaa chał daadilwosh lé'e.
²⁸ Jesus bich'í' adzaago gádaabiłnii, Isdzáné Jerúsalemgee daagonołını, doo shíí shaa daalchag da, dánohwíí la'íí nohwichagháshé baa daalchag. ²⁹ Isdzáné doo da'ılchii dahíí, bibishch'id biyi' doo mé' daagoleeh dahíí, doo daabi'dilbe' dahíí biyaa daagozhóó doleel, daach'ididoonııkíí dahadıí bijıjı biká' ngowáh. ³⁰ La'íí gádaanii doleel, Dził nchaa'i, nohwiká'zhı' nahigeeh le'; ch'ínáłk'idıí, nohwik'i goziid le'. ³¹ Ch'il daadot'ızhná' díí ye'ádaadzaayúgo, náhısęayúgohıí hago ágone'? ³² La' nnee naki nchọ'go ádaadzaahıí bıłgo kıl onazáá lé'e, nadaaki'ditseedyú. ³³ Akú Cálvary golzeeyú kıl nánzááyú tsí'ılma'áhi bídaahaskał, nnee nchọ'go ádaadzaahıí áldó', Jesus ba'ashhahgé' dá'al'an, la' dihe'nazhıneégo, la'íí be'eshganzhıneégo.

³⁴ Jesus gánıí, ShiTaa, díí nchọ'go ádaat'ıjıhıí bigha baa nádaagodín'aah; doo yıdaagokıjı dago ádaat'ıjı. Áigé' bidiyágéhıí ılta'ısniigo yigha da'diljoł. ³⁵ Nnee bit'ahgé' nazıjıgo daabine'ıjı. Nant'án daanliinıí áldó' Jesus yaa yádaaktı'go yaa daadloh gádaanıigo, La' nnee hasdádaayıniıkná' bıí áldó' hasdá'ádólteeh le'at'éhi, bıí Christ, Bik'ehgo'ihı'nań habıktıinıí nlıjıyúgo. ³⁶ Silááda áldó' bedaanıt'ıjıhgo nk'ózhi, vinegar holzéhi, bich'í' dahyıda'oktsı lé'e, ³⁷ Gádaabiłniigo, Ni Jews ızisgo bıNant'a'i nlıjıyúgo, dáni hasdá'ánłteeh. ³⁸ Jesus bik'ehgee Greek, Latin, la'íí Hebrew k'ehgo k'e'eshchıjı lé'e, gágolzeego, DÍÍ JEWS ÍZISGO BINANT'A'I NLIJı.

³⁹ Nnee nchọ'go ádaadzaahıí, áigee tsí'ılma'áhi yıdaayıskałıí dała'a beńdıt'ıjıhgo gábiłnii, Christ nlıjı lé'eyúgo hasdánohwiléh, la'íí ni áldó' hasdá'ánłteeh. ⁴⁰ Áiná' la'ihıí áı áníłhıí gáyıłnii, Ya' doo Bik'ehgo'ihı'nań beńldzıd da, ni áldó' dákoh niniigonkt'éé, dálekt'eego nohwá ngot'áá? ⁴¹ Nohwıí da'ánohwidılne' dávik'ehyú ánohwı'delzaa: áiná' dín nneehń doo nagont'og ye'at'éhi da. ⁴² Áigé' Jesus gáyıłnii, SheBik'ehń, nant'áayú nıyaago shénálnıih doleel. ⁴³ Jesus gábiłnii, Shıí da'anıigo gánıłdishnii, Díı jıjı dázhó gózhóó goz'áayú shıł nlıjı doleel. ⁴⁴ Dáha'ız'áagé' taagi nehenkéézgo dahot'éhé godıłhıł gozłjı lé'e. ⁴⁵ Ch'ıgona'ái bich'á'idındıınıí ásdıjıd, kıjı biyi' da'ch'okaqahıí biyi' yune' daadintsoozi ıl'edláád lé'e.

⁴⁶ Jesus nádidilghaazhgo gánıí, ShiTaa, shiyı'siziinıí naa nshné': díı yee ánnıidná' dá'ıké'yú nádeyol. ⁴⁷ Silááda yánant'aahi díı ánágot'ıjıdıí yıltsaqaná' Bik'ehgo'ihı'nań yich'ı' ahénzıgo gánıí, Da'anıigo dín nneehń nnee nkt'éhi nlıjı lé'e. ⁴⁸ Nnee daadéz'ıjıgo ląágo dała'adzaahıí dawa ánágot'ıjıhıí daayıltsaago bıjıılázhı' nádainłts'ıná' onáskai. ⁴⁹ Jesus yıdaagokıinıí dawa la'íí isdzáné Gálileegé' biké' hikai n'ıí anahgé' nazıjıgo díı ánágot'ıjıhıí daayıltsaq lé'e.

⁵⁰ La' nnee Joseph holzéhi, nnee yánádaaltihıí itah nlıni; nnee nkt'éhi, dávik'ehyú át'éhi nlıjı. ⁵¹ (Nnee yánádaaltihıí nadaagoshchıjıgo ánáda'ol'ıjıdıí Joseph doo hwaa itah ánat'ıjıd da:) án Jews daanlıni bıkıjı goznıł Arımáthéa golzeegé' gólını; Bik'ehgo'ihı'nań nant'aa doleehıí ya'okıı lé'e. ⁵² Dín nneehń Pílate yich'ı' oyáá, Jesus bits'ıhıí yıyókeedgo. ⁵³ Tsí'ılma'áhi yıká'ge' nanáidnktıjıgo nak'á'lıgaihi yık'ıyidesdız, áigé' tsébiı'ı'ángo ágolzaa

yune' nyinktíí lé'e, doo hwahá hadn ákóne' nnilteehi da. ⁵⁴ Jews daagonksiníí bijjii bee nkegonyaago ilch'igolne'íí bijjii lé'e. ⁵⁵ Isdzáné Gálileegé' Jesus yil hikaihíí tsébií'i'ányú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'ihíí hago'at'éégo nniktíí shíhíí daayiltsaa lé'e. ⁵⁶ Onákaiyú likagolchini la'íí ik'ah yil ilch'í'daizlaa; áigé' Jews daagodnksiníí bijjii hádaayoł, dangot'aa lé'ehíí k'ehgo.

24

¹ Ái iskaa hik'e godilziníí bijjii dázhó t'albigo tsébií'i'ányú likagolchini ilch'í'daizlaa n'íí odaizné', la'íí aldó' yil hikai. ² Tsébií'i'ányú hikaigo tséé daadin'áá n'íí yó'olyiz lé'e. ³ Ákóne' ha'ákaiyé' Jesus nohweBik'ehíí bits'ihíí doo hwaa da lé'e. ⁴ Hayúshá' daanziná' nnee naki bidiyagé dázhó bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazjii siljii: ⁵ Isdzáné tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éégo nneehíí gádaabihíí, Hat'íí bighá hiñáhi nanezna'íí bitahyú hádaadeł'íí? ⁶ Án doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanohwiñii n'íí bénadaaħiih shj, ⁷ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee bincho' daagolíníí baa shich'ilteehgo tsj'ihna'áhi biká' dastsaaħ, áiná' taagi jji hileehgo naadiishdáħ. ⁸ Áík'ehgo áí áníí n'íí yénadaaħiih. ⁹ Tsébií'i'ángé' nákaíyú łats'adahíí la'íí la' Jesus biké' hikahíí aldó' bil nadaagosni'. ¹⁰ Mary Mágdalene, Jóanna, la'íí Mary, James bimaa, la' isdzáné bilgo nadaal'a'á díí yil nadaagosni'. ¹¹ Ndi daazhógo ádaañii daanzigo doo daayodłaa da. ¹² Áiná' Peter nádiidzaago tsébií'i'ányú nádilwod; hayaa adzaago ákóne' déz'iid, nak'a'łigai n'íí daazhógo sinilgo yiltsaa, áík'ehgo t'aazhi' gowayú onádzaa, hagosha' ágodzaa nzigo.

¹³ Da'ái bijjii la' naki dilt'eego Jerúsalemhíí da'dányú gots'idi dahgostoyúshigotah, Emmáus golzeeyú dezhaazh. ¹⁴ Díí ánágot'ijjii dawa yaa kł nagolni'go goldoh. ¹⁵ T'ah yadaakti'go kł nagolni' nt'éégo Jesus bit'ah nyáágo bil dahiskai. ¹⁶ Áiná' daineł'íí ndi hadn át'íiníí doo bídaagosjii da alzaa lé'e. ¹⁷ Jesus gádaabihíí, Hat'íí lá baa kł nagolni' goldoh, doo nohwil daagozhó dago? ¹⁸ Dał'a, Cléopas holzéhíí, gábihíí, Ya' dani zhá Jerúsalemyú asta'nyáhi, áníí áigee ánágot'ijjii doo bigonksj da née? ¹⁹ Hago ágolzaahi áldoħii? nii, Jesus. Áík'ehgo gánadaabiłdo'niid, Jesus, Názařhgé' nłinihi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, dázhó ízisgo áná'ol'ijjii, biyati' nłdzili, Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí nnee dawa biñááħii áħ'ni. ²⁰ Án dánohwíí nohwí'okaħh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nohwá nadaant'aahíí bángot'aahgo bidizideego ndaistjii, áigé' tsj'ihna'áhi yiká' daizes-hjii: ²¹ Áiná' nohwíí Israel hadaasiit'íí hasdánohwiñii ląá daandzi: n'íí díí ánágot'ijjii n'íí yúshde' taagi jji siljii. ²² Nohwitaħgé' la' isdzáné nohwil díyadaagot'eego ádaanohwizlaa, án dázhó t'albina' tsébií'i'ányú okai ląá; ²³ Ndi Jesus bits'ihíí ákú doo hwaa da ląágo, t'aazhi' nakai gádaañigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'j' ch'í'nah ádaadzaago gádaanohwiñii, Jesus hiñaa. ²⁴ Ła' bil nahikaihíí tsébií'i'ányú okai, isdzáné da'ádaañii n'íí k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiltsaa da. ²⁵ Áigé' Jesus gádaabihíí, Nohwíí nnee doo daagoyáni daanołinihi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí nadaagosni'íí doo dáħah daaholđłaaħ da: ²⁶ Christ áík'ehgo biniigodilne'go áigé' yee ízisgo at'ééhíí baa godidot'aalgo dávik'eh ląá née? ²⁷ Mosesgé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí ádaañiihíí dawa, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eda'ashchiiníí dahot'éhé dabii baa k'e'eshchiiníí hat'íí golzeego ágolzeehíí yil nadaagosni'. ²⁸ Gotah dezhaazh n'íyú dák'ad nikáh: Jesus bádñ dayúweh dahiyaa nt'éégo, ²⁹ Nil nahátaħ le', daabihiiigo nádaabokaħh; alk'iná' o'í'áá, k'ad t'łé' goleeħ, daabihii. Áík'ehgo yil ha'ákaiyú yil nahátaħ. ³⁰ Da'iyaa go bil dinezbihgo bán náidn'aa go ya'ahenzigo oskaadná' ilk'íyiné'go baa daizné'. ³¹ Aníita áigee hadn át'jii shíhíí nzhogo daayiltsaa; nt'éégo Jesus dádaíneł'jizhi' yit'aa tsídaazghal. ³² Gádaakłdi'ni, Nohwíjii dázhó dilt'j' ngonoligo at'éé, itínyú nohwich'j' yałt'ná', án Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eda'ashchiiníí hat'íí niigo añíhíí baa nohwil nagolni'ná'. ³³ Áigé' dagoshch'j' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, ákú łats'adahíí la'íí

nnee la' ishah dala'adaat'eego baa n'áázh, ³⁴ Nt'éégo gádaabiñii, NohweBik'ehñ da'anii naadiidzaa lá, Simon bich'í' ch'í'nah ádilzaa ałdó'. ³⁵ Nnee ání n'áázhíí itínyú hago ágodzaahíí, la'íí hago at'éégo Jesus bán ilk'iyiné'gee yinádaagosdzíí yaa nadaagosñi'.

³⁶ Gádaaniiná' Jesus dabíí aí bitah sizíí silíigo gádaayiñii, lch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. ³⁷ Ndi bíl díyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiiltsąą daanzigo. ³⁸ Jesus gádaabiñii, Hat'íí bighą tsídaadołyz? Hat'íí bighą na'ódikidíí nohwiini' biyi' begoz'ąą? ³⁹ Shigan la'íí shikee daané'íí, da'anii shíí ásht'íí: shídaadołñih, áík'ehgo bídaagonóśñih; ch'iidn bits'í la'íí bits'in doo golíí da go'íí, daa'íí go'íí nkoh, shíí shits'í la'íí shits'in golíí. ⁴⁰ Áñiidná' bigan la'íí bikee yíl ch'í'nah áyíílaa. ⁴¹ Dázhó bíl daagozhóó la'íí bíl díyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odłąą daná' Jesus gádaabiñii, Dahat'íhíta hidąąhíí la' daasołné' née? ⁴² Łóg sit'éédhíí la'íí gosnih yaa daizné'. ⁴³ Náidnné'go bińááł yíyąą lé'e. ⁴⁴ Áígé' gádaayiñii, T'ah nohwíl nshííná' díí bee nohwíl nadaagosisni' go'íí, Moses ngon'ąą lé'ehi shaa k'e'eshchiiníí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegolne' goz'ąą, daanohwíłdishñii ni'. ⁴⁵ Áígé' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí hat'íí niigo aníí shíhíí bíl ídaagozigo ádaabizlaago, ⁴⁶ Gádaabiñii, Shíí Christ nshíni, shiniigodilne'go taagi jji hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchíí, áík'ehgo dávik'ehyú ágodzaa: ⁴⁷ La'íí Jerúsalemgé' godezt'i'go shizhi'íí bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'i'íí bitahyú, bidaanchó'íí yich'ą'zhí' ádaane'go binchó'híí bighą baa nádaagodit'aah golzeego. ⁴⁸ Díí daa'íí go'íí ákoh baa nadaagołni'.

⁴⁹ ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'ááníí nohwaa dishné': Jerúsalem yune' nahísółtaą, yaaká'gé' nawodíí bee nohwaa ngonyáázhí'.

⁵⁰ Áígé' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'á yíl ch'ékai, Béthanyzhí', yádn ninyáágo, áígee hadag yaa dilniigo yá da'oskaąd, Nohwiyaą gozhóó doleeł, nii. ⁵¹ Yá da'oskaądná' yich'ą' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'á daaboskaądgé' Jerúsalemýú onákai, dázhó bíl daagozhóógo: ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ahédaanzigo da'ch'okąąh goz'ąą yune' dáda'okąąh nt'éé lé'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihí'nań yíl nlii, Yati'íi Bik'ehgo'ihí'nań nlii. ² Yati'íi dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań yíl nlii. ³ Áń dawahá áyíílaa; áń doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíi doo álzaa le'at'éé da. ⁴ Ihi'naahíi biyi' golíi; ái ihi'naahíi nnee yee daago'íi. ⁵ Got'iiníi godilhiyú idindláád; godilhiíi got'iiníi doo yitis nlii da.

⁶ Bik'ehgo'ihí'nań nnee John holzéhi yides'a'. ⁷ Áń Begot'ínihií nnee yíl nagolní'go nyáá, bíi bee nnee dawa da'odlaq doleelgo. ⁸ John doo Begot'iiníi nlii da, áidá' Begot'iiníi yaa nagolní'go nyáá. ⁹ Da'anii Begot'ínihií nnee ni'gosdzán biká' daagolíníi dawa bee daayo'íi. ¹⁰ Áń ni'gosdzán nneehíi yitah silíi, áń ni'gosdzán áyíílaa, ndi ni'gosdzán biká' nneehíi doo bídaagoksí da lèk'e. ¹¹ Dabíi áyíílaahíi yaa nyáá, áidá' dabíi hat'i'ihíi doo hádaabit'íi da. ¹² Áidá' hadíi hádaabit'iiníi, daabosdlaqdíi, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daaleehgo yaa goden'áá: ¹³ Ái nádaagosdliiníi doo nnee hadaazt'i'íi bee da, doo kots'ihíi bee da, doo nnee bits'á'dí'go da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nádaagosdlii. ¹⁴ Yati'íi nnee silíigo nohwitahyú gólíi lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bilgoch'oba'íi lá'íi da'anii ágot'éhi nlii, (Bik'ehgo'ihí'nań biYe' dała'áhi nliihíi bigha ízisgo at'éégo bits'á'idindláád, ái bits'á'idindláádíi daahihiiłtsaq ni'.)

¹⁵ John baa nagolní'go nádidilghaazh lèk'e gáníigo, Dín áldishnii ni', ágádéniid n'dá', Shiké'dí' hígháhíi dashíntsé golíihíi bigha shitisgo at'éé. ¹⁶ Dawahá yegoyikíníi nohwaa hi'né', bilgoch'oba'íi daliké'go nohwaa hi'nii. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi Moses biláhyú ngot'aa lèk'e, áidá' bilgoch'oba'íi hik'e da'anii ágot'éhi Jesus Christ yíl nyáá. ¹⁸ Doo hadín Bik'ehgo'ihí'nań yo'íi da; biYe' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nań ádíbółta'íhi, áń zhá ch'í'nah áyíílaa.

¹⁹ Jerúsalem golzeedí' okaqah yedaabik'ehi hik'e Lévítes daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín láá ánt'ee? daabihniigo nabídaadiłkidá' John gáníi lèk'e, ²⁰ Shíi doo Christ ánsht'ee da, doo nayil'í'go da da'aniiigo ádaa nagolní'. ²¹ Áidí' nayínádaadiłkid, Hadín ánt'éé gá? Elías níi née? Dah, doo áń nshíi da, nii lèk'e. Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíi, ya' ái níi née? Dah, niigo hadzii. ²² Gánádaayíldo'nii, Áidá' hadín ánt'éé gá? Nohwił nagolní'go hadín daanohwides'a'íi bil nadaagohiilni'. Hant'é nniigo ádaa nagolní'? ²³ Áidí' gáníi, NohweBik'ehń bádihyú ilch'ígodezdohgo ádaahle', dishniigo shíi da'igolíiyú dilwoshi nshíi, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi áníi n'íi k'ehgo. ²⁴ Nnee na'ídaadiłkidihíi Phárisees daanlíni daabin'a'. ²⁵ Nabídaadiłkidgo, Doo Christ níi dadá', lá'íi doo Elías dagohíi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíi níi dadá', nt'é bigha baptize ánt'íi? daanii. ²⁶ John bich'í' hadzii, Shihíi tú bee baptize ash'íi: áidá' lá' nohwitahyú sizíi, doo bídaagonoksí dahi; ²⁷ Da'án shikédí' hígháhíi shitisgo at'éhi, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítíi da. ²⁸ Ái Bethábara golzeeyú Jórdan túnlíiníi hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

²⁹ Iskaq hik'e John Jesus bich'í' higaalgo yo'íigo gáníi, Daadeh'íi, dibelíi biZhaazhé Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi áidí' higaal! Áń ni'gosdzán biká' nnee bincho'íi da'ílii yilchiih. ³⁰ Dín áldishnii ni' gádéniid n'dá', Nnee lá' shikédí' hígháh, áń dashíntsé gólíihíi bigha shitisgo at'éé. ³¹ Dashíi ndi doo bígonsí da ni': áidá' Israel hat'i'i bil ch'í'nah ágolne'híi bigha tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá. ³² John yaa nagolní'go gáníi, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'í' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hish'íi. ³³ Shíi ndi doo bígonsí da ni': áidá' hadín tú bee baptize ádaagoshle'go shides'a'ń shich'í' gáníi ni', Hadín Holy

Spirit yaaká'dí' bich'í' nke'eníhgo biká' dahnezdaago hí'ínní, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí át'éé. ³⁴ Díí hiłtsaa hik'e baa nagosisni', Díí da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' laa, dishniigo.

³⁵ Iskaa hik'e John bitsilke'yu naki yił nadaazi'; ³⁶ Jesus higaalyú ndaineł'íí'go gánniid, Daadeh'íí, dibelíí biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi! ³⁷ John bitsilke'yu nakihíí ágáníigo daabidezts'aago Jesus yiké' dahizh'aazh. ³⁸ Jesus t'aazhí' déz'íigo biké' hi'ashgo yiłtsaago gáyihni, Hant'é biká hanohtaago aht'íí? Áík'ehgo gádaanii, Rábbi, (Iłch'ígó'aahíí golzeego ágolzee,) hayú gonlíí? ³⁹ Jesus gádaabihni, Yushdé' ákú dokáhgo bígonłsijh. Áík'ehgo yił okaigo hayú sidaahíí yídaagolsjíd, t'ahbídí' gonenádn łedihikeęzyú nákaigo, ákú dá yił naháztaa lęk'e. ⁴⁰ Nnee nakihíí John áníhíí daidezts'aaní, Jesus yiké' ó'áazhíí dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isni. ⁴¹ Andrewhíí ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáago gáyihni, Messías baa nt'áazh, áí Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áídí' Simon Jesus yaa yił n'áazh. Jesus Simon yineł'íí hik'e gáyihni, Simon, Jona biye' níni, Céphas honlzéé doleeł, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaa hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáago, Shiké' hínáál, yiłni. ⁴⁴ Andrew la'íí Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íí Philip aldo' áídí' nagma. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáago gáyihni, Jesus, Joseph biye', Názarethdí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní biyi' Moses bak'e'eshchijí lęk'ehi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí aldo' bak'eda'ashchijí lęk'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábihni, Hant'é nzhooníí Názarethdí' behagowáhshá? Philip gánábildo'niid, Ákú dot'aashgo bígonłsijh. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'í' higaalgo yo'íigo gáníí, Da'anii Israel hat'í'í níni kudí' higaal, doo k'izé'át'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábihni, Hagot'éégo shígonłsí? Jesus gábihni, Philip doo hwahá níká áníí dadá', fig ch'il bitł'áahyú síndaago nish'íí ní'. ⁴⁹ Nathánael gábihni, Ni ilch'ígó'aahíí níni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' níłí laa; Israel hat'í'ihí ízisgo biNant'a' níłí laa. ⁵⁰ Jesus gábihni, Fig ch'il bitł'áahyú síndaago nish'íí níłdishni n'íí bigha shondlaa née? Díí bitisgo ágot'éhi hí'í doleeł. ⁵¹ Jesus gánábildo'niid, Da'anii, da'aniigo gánohwiłdishni, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yáá ilts'a'álnéhgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí hadagodí' hayaago ildenánadikahgo daah'íí doleeł.

2

¹ Taagi hileehíí bijí Gálileehíí biyi' Cána golzeegee ni'í'néh; ákú Jesus bááhi itah lęk'e: ² Jesus aldo' bitsilke'yu bílgo ni'í'néhyú daabi'dokeed. ³ Dasts'aa bitoo ásdjídá' Jesus báá gábihni, Dasts'aa bitoo ásdjíd. ⁴ Jesus gábihni, Shimaa, hago laa ánishłéhgo ánnii? Shágoz'aaní doo hwahá bengowáh da. ⁵ Báá nada'iziidíí gáyihni, Hant'é daanohwiłniiyú dakú ádaat'íí doleeł. ⁶ Áígee tús tséé álzaahi gostán sínil, Jews daanlíni daagos'aahíí k'ehgo yee táda'digisíí bigha, túsíí dała'ágo nadin dagohíí tadin gallons dávik'eh lęk'e. ⁷ Jesus gádaabihni, Túsíí tú bee hada'dolbi. Áík'ehgo dáhalk'íłgo hada'desbi. ⁸ Jesus gánádaabildo'niid, La' hakaahgo bik'ehgo da'idaaní bich'í' dohkaah. Áík'ehgo odaiskaa. ⁹ Bik'ehgo da'idaaní tú dasts'aa bitoo silijhíí yizlił, hadí' hídziid shíhíí doo yígólłsı dago, (nada'iziidíí tú hadaiziidíí zhá yídaagolsjı ndihíí,) bik'ehgo da'idaaní nnee niinéhí yiká ánniigo, ¹⁰ Gáyihni, Nnee dawa da'idaa débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; áídí' dahádaat'íizhí' da'odlaqadá' doo nzhoo dahíí yita'ikaah: áídá' nihíí dasts'aa bitoo nzhónihíí áníta bitasínkaa. ¹¹ Áí Jesus dantsé godiyihgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegee, áík'ehgo ízisgo ye'at'éhi bee bígozjíd; áídí' bitsilke'yu daabosdlaad lęk'e.

¹² Díí bikédí'go Capérnaum golzeeyú bíí hik'e báá, bik'isyú la'íí bitsilke'yu yił okai; ákú da'akwii bedahiskaa.

¹³ Bitis-hagowáh n'íí bíná'godiníhgo Jews daanlíni da'iyaaahíí biká' ngonyáago Jesus Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Ákú da'ch'okaał goz'aą yune' nnee la' magashi, dibelíí, hawúcho baa nadaahiníhi, la'íí zhaali ilkáł ch'ídaihiníkií binasdziid yaa naháztaago yiká nnyáá.

15 T'óó! ikénásgisí il'áyílaago dawa, dibelí, magashita bilgo da'ch'okaqah goz'aa biyi'dí ch'inihiyood; la'í zhaali ikáh ch'idaihiniiki bizhaalihí yayinkáá, áidí' zhaali yiká' ikáh ch'ínadainiikí naz'aanú nanyihesgo'. 16 Áidí' hawúcho baa nadaahiniihí gáyimniid, Díhí ch'idaahohniik; shiTaa bikihí k'ih biyi' na'iniihi ádaagole' hela'. 17 Nikihí dázho godilziní begoz'aa doleelgo dázho hásh'íhí bigha shidizidee, golzeego bek'e'eshchiiní bitsilke'yu yínadaalni.

18 Áidí' Jews daanlíni gádaabihni, Nt'é godiyihgo be'ígóziní nohwil ch'í'nah ánle', dí ánánt'íhí bigha? 19 Jesus gádaabihni, Dí k'ih biyi' da'ch'okaqahí aal nanadaagohniilgo, taagi jii hileehgo ánágosdleh'. 20 Jews daanlíni gábihni, Dí k'ih biyi' da'ch'okaqahí ágolne'go dizdin gostán legodzaa, áidá' nihíshá' taagi jii hileehgo ánágodle'? 21 Ndi bí bits'íhi k'ih biyi' da'ch'okaqahí k'ehgo yaa yaakti'. 22 Jesus daztsaadi' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é nii n'í yínadaalni; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'na' biyati' bek'e'eshchiiní la'í Jesus ání n'í daayosdlaad lək'e.

23 Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'í bee bíná'godiníhgo da'idaaní bijii, Jesus akú itah nliigo nnee láágo daabosdlaad, godiyihgo áná'ol'íhí daayiltsaada'. 24 Áidá' Jesus nneehí doo yada'ohí da, nnee dawa yígóshíhí bigha. 25 Doo hadín nnee ye'at'éehí baa bil nagolni' bik'eh da; dabí nnee ye'at'éehí dawa yígóshíhí bigha.

3

1 Nnee Phárisees daanliiní itah níni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' níni lək'e. 2 Án t'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyimni, Ni, Ik'igó'aahí níni, doo hadín godiyihgo áná'ol'íhí ánt'íhí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihí'na' yil nliiyúgo zhá: á bigha Bik'ehgo'ihí'na' bits'á'dí ik'igó'aahí níigo bídaagonzi. 3 Jesus gábihni, Da'anii, da'aniigo gánidishni, Nnee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'na' bilakt'áhgee daanliiní itah nlii doo. 4 Nicodémus gábihni, Hagot'éégo nnee nágodleeh, báyán silíidá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née? 5 Jesus gání, Da'anii, da'aniigo gánidishni, nnee tú bee la'í Holy Spirit bee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'na' bilakt'áhgee goz'aa yune' ha'agháh. 6 Kots'í bee gozliiní kots'í át'éé, áidá' Holy Spirit bee gozliiní spirit át'éé. 7 Doo nil díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, nídishniihí bigha. 8 Nyolí da'adzaayú nyol, á dints'agdá' hadí nyolí, hayúgo nyolí doo bígonzi da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiní ágadaat'éhi át'éé. 9 Nicodémus gábihni, Hagot'éégo laa ágonnihi? 10 Jesus gábihni, Ni Israel hat'i'i yil ch'igó'aahi níidá', díshá' doo bígonzi da? 11 Da'anii, da'aniigo gánidishni, née bídaagonziní zhá baa yadaahiilti', hant'é daahiit'iiní zhá baa nadaagohiilni'; áidá' baa nadaagosiilni'í doo nádaagodoh'aah da. 12 Ni'godzán biká' ágot'eehí baa nohwil nago-sisni' ndi doo shondlaa dadá', yaaká'yú ágot'eehí baa nohwil nagoshni'yúgo hagot'éégo shondlaa? 13 Doo hadín yaaká'yú bil ogoyáá da, shí nnee k'ehgo Niyááhí zhá, yaaká'dí nkeniyáá, yaaká'yú gonshii.

14 Moses da'igolíyú t'iish dahyidntíhí k'ehgo, shí áldó' nnee k'ehgo Niyááhí dahshidi'dolteel: 15 Hadín shosdlaadihí ihí'naa doo ngonel'aa dahí yee hínaa doleelhí bigha.

16 Bik'ehgo'ihí'na' ni'godzán biká' nnee dázho bil daanzhohí bigha biYe' da'áhi yaa yinktí, áik'ehgo dahadín bosdlaadihí doo da'íli hileeh da, áidá' ihí'naa doo ngonel'aa dahí yee hínaa doleel. 17 Bik'ehgo'ihí'na' biYe' ni'godzán biká'zhí' nkeyin'a'í ni'godzán biká' nnee doo yil ch'igóweh doleelhí bigha nkeyin'a' da, áidá' ni'godzán biká' nnee bí bee hasdádokaahí bigha.

18 Hadín bosdlaadí doo bil ch'igódeeh da: áidá' hadín doo bosdlaad dahí ik'idá' bil ch'igódini át'éé, Bik'ehgo'ihí'na' biYe' da'áhi doo yosdlaad dahí bigha. 19 Dí bigha nnee bil ch'igódi, begot'iiní ni'godzán biká' begonyáá, áidá' nnee doo got'iiní bil daanzhoh da, chagotheel zhá bil daanzhoh, ncho'go ádaat'eehí bigha. 20 Dahadín ncho'go át'éé

lèk'eyúgo, got'iiní bil nchọ', bi'at'e' nchọ'í doo bígozìh hat'íí dahíí bigha, doo got'íyyú ch'égháh hat'íí da. ²¹ Hadín nkt'éégo at'éehíí, bi'at'e'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éégo bígozìh doleełhíí bigha got'íyyú ch'égháh.

²² Áí bikédí'go Jesus, bitsilke'yu bilgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú dét'ìhézhì' yìl naháztàà lèk'e.

²³ John áldó' Aenon golzeeyú baptize ágoł'íí, Sálímhíí bit'ahyú, akú tú ląáhhíí bigha: áígee nnee neheskaigo baptize ádaaszaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'ánteoh dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu la'íí Jews daanlíni la' okąązhzhinéégo táko'digisíí yaa ladaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áídí' John yaa hikaigo gádaayihñii, Iłch'ígó'aahíí nłini, nnee Jórdan túnlíiníí hanaayú bil na'aash n'íí, baa nagoln'í' n'íí, án kú naghaa, baptize ádaik'íigo nnee dawa bich'ì' nihikáh. ²⁷ Áík'ehgo John gáníí, Nnee doo hant'é yót'íí át'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhá. ²⁸ Nohwíí shídaanołsigo, Shíí doo Christ nshłł da, dishñii ni', dabíntségo bidol'aadíí nshłł. ²⁹ Ishkiin niñéhíí na'ilíhn yìl niñéhíí, bíí niñéhi at'éé: niñéhíí bit'ekéhíí, bíyést's'ąągo sizigo, bizhii yidits'ago dązhó bil gozhóq: áí k'ehgo shíí áldó' dązhó shł gozhóq sılıí. ³⁰ Bíí itisgo bá godigháh, áídá' shihíí t'ąązhì' shá godigháh. ³¹ Hadín yaaká'dí' nkenyááhíí dawa yitisgo nłł: hadín ni'gosdzán biká'gee nliiníí ni'gosdzán ye'at'éé, áík'ehgo dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá yaa yałti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíí dawa yitisgo nłł. ³² Án nt'é yo'iiníí, nt'é yidezts'aaníí, áí dawa yaa nagoln'í'; áídá' doo hadín bosdłąąd da. ³³ Hadín yaa nagosn'íí bosdłąądíí, Bik'ehgo'ihí'nañ da'anii ląą niigo yiká' iskał. ³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ bides'a'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee yałti': Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit doo yídaanel'ąągo baa yiné' da. ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' bil nzhóqgo dawa yebik'ehgo yaidin'ąą. ³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yosdłąądíí, ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hínaa doo: dahadín doo yosdłąąd dahíí ihí'naa doo yiltséh da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' biká'zhì' siné'.

4

¹ John biké' hikaahíí bitisgo Jesus biké' anátseełíí áyidedlaago, la'íí baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzigo Jesus yígolsjídá', ² (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize áil'íí da, bitsilke'yu zhá,) ³ Judéadí' Gálileeyú naadesdzaa. ⁴ Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'í' lèk'e. ⁵ Áígee kłh goznilyú nýáá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'ąą n'íí bit'ahgee goz'áni. ⁶ Áígee Jacob bitúhahidleeł goz'ąą. Jesus higaalgo isk'áhnyááyú hiyaago túhahidleełgee dahnezdaa. ⁷ Isdzán, Samáritan nłini, tú haileehyú nýáá: Jesus, Tú shá ná'łsłłh, bilñii. ⁸ (Bitsilke'yuhíí kłh goznilyú hidán nadaiihñiihyú okai.) ⁹ Isdzán Samáritan nłinihíí gábilñii, Hant'é lą bigha ni, Jew nłini, shíí Samáritan nshłłni tú shídókeed? Jews daanlíni Samáritans daanliiníí doo ilch'ì'ádaat'ee da. ¹⁰ Jesus gábilñii, Hant'é Bik'ehgo'ihí'nañ kaa yiné'íí, la'íí hadín, Tú shá ná'łsłłh, niñiihíí bígonłslyúgo shí'ókeed doleeł ni', áík'ehgo tú bits'ą'dí' ihí'náhi naa nizíid doleeł ni'. ¹¹ Isdzán gábilñii, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidleełhíí yúyah: áídá' hadí' tú bits'ą'dí' ihí'náhi nádzniiid? ¹² Nishą' Jacob, bits'ą'dí' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án díí túhahidleeł nohwá ágólaago, bits'ą'dí' bíí la'íí bichągháshé la'íí bimagashi da'idląą ni'. ¹³ Jesus gánábıłdo'niiid, Dahadín díí tú yodlaaníí dibá' nánádleeł: ¹⁴ Áídá' dahadín tú baa nsiidgo yodlaaníí doo dibá' nánádleeł at'éé da; tú baa nsiidíí túhahidleełhíí k'ehgo biyi'dí' tú hanánłł doleeł, dayúweh ihí'naa doo ngonel'ąą dayú nłł doleeł. ¹⁵ Isdzán gánábıłdo'niiid, Díí tú áłñiihíí la' shaa nzíid, doo dibá' nánáshdleełgo da, la'íí doo kú nánshdáhgo tú hanáshidleeł dahíí bigha. ¹⁶ Jesus gábilñii, Ti'i, niką' biká' nádndáhgo bil nánt'aash. ¹⁷ Isdzán, Shiką' da'ádłh, bilñii. Jesus gánábıłdo'niiid, Shiką' da'ádłh, nñiihíí da'anii ánnii: ¹⁸ Niką' ashdla'adá' k'adyúgo bil na'aashíí doo niką' at'éé da: díí da'anii ánnii. ¹⁹ Isdzán gábilñii, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nłłigo bígosłsłjíd. ²⁰ Daanohwitaa n'íí díí dzikíí biká' da'okąąh ni'; áídá' nohwihíí, Jerúsalemyú zhá nnee da'okąąhgo bá goz'ąą, daadohñii. ²¹ Jesus gánábıłdo'niiid,

Isdzán, shondlaa, dahagee díi dziíí biká'yú, dagohíí Jerúsalemyú shiTaa doo daahohkaah da doleeł. ²² Nohwíí nt'é daahohkaah shíhíí doo bídaagonłsı da: néehíí nt'é daahohikaah shíhíí bídaagonłzı; hasdách'igháhíí Jews daanliiníí bits'á'dí' benagowáhi. ²³ Kodí' begoldoh, da'aniigo da'okaahíí biyi'siziiníí bee da'aniigo shiTaa daayokaah doleełí kú begoz'áni at'éé: shiTaahíí ágát'éégo da'okaahíí yiká déz'ıı. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań spirit nliı, hadín daabokaahíí biyi' siziiníí bee da'aniigo daabokaahgo dávik'eh. ²⁵ Isdzán gábińii, Messías, Christ holzéhi, hígháhgo bígonsı: án nyáágo dawa nohwıl nagolńi' ndi at'éé. ²⁶ Jesus gábińii, Shíí nich'ı' yashti'ihíí án ánsht'ee.

²⁷ Áík'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'ı' yałti'híí bigha bil díyadaagot'ee lék'e: áidá' doo la' gánniid da, Nt'é bigha na'ídńkid? dagohíí, Nt'é bigha bil ilch'ı' yáńłti'? ²⁸ Áík'ehgo isdzán bitús da'akú si'ąądá' kłh goznilyú onálwodgo nnee yıl nadaagolńi', ²⁹ Yushdé', nnee dahot'éhé ánásht'ııdíí yaa shıl nagosńi'ıí daaholtséh: áńshá' Christ at'ıı? ³⁰ Áík'ehgo kłh goznildı' dahnádnząą, bich'ı' dahdeskaigo.

³¹ T'ah daahiikááhdá' Jesus bitsilke'yu nádaabokaah, NohwiNant'a', ináá, daabińiiigo. ³² Áidá' gádaabińii, Hidán hishaaníí doo bídaagonłsı da. ³³ Bitsilke'yu gádaahıłdı'nii, Hadín la' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabińii, Shinł'a'ń dabíı hót'ııyú ánásht'ııłgo, la'ıı binasdziid bá laashł'go shihidán át'éé. ³⁵ T'ah díı'ı daahiit'ııh yidziishá' int'ąązhı', daadohńii? Nohwıl nagoshńi', hadag ádaahnéhgo daadeh'ıı; ilk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín ıłdlaadíí nest'án dáł'a'áile'go ihí'naa doo ngonel'áni bich'ı' nahı'ńii: áík'ehgo k'e'dileehıı la'ıı ıłdlaadíí bilgo dał'a' bil daagozhóq doleeł. ³⁷ Díı beha'odzihıı da'anıi ágolzee, La' k'e'dilee, la'ıı ıłdlaad. ³⁸ Doo k'edaadisolaa dagee daaholđlaadyú nohwidél'a': nnee la'ı k'ednláhi, binasdziid n'ıı daahisolđlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásht'ııđ n'ıı dawa yaa shıl nagosńi', nıihıı bigha kłh goznildı' Samáritans daanlıni ląągo Jesus daayosdlaąđ lék'e. ⁴⁰ Samáritans daanlıni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabińii: da'áıgee sidaago naki beiskaą. ⁴¹ Biyati'hıı bigha dayúwehégo ląągo nádaabosdlaąđ; ⁴² Áı isdzánhıı gádaayıńii, K'adıı doo dániyati' zhá bigha da'osiidlaąđ da, danéé da'disiit'ąąhıı bigha, la'ıı da'anıi ni'gosdzan biká' nneehıı hasdáyıńii, áı Christ nliıgo bídaagonłzı.

⁴³ Nakiskaą hik'e Gálileeyú onanádzaa. ⁴⁴ Jesus ádaanagońi'go gánniid, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi dabıı bini'yú doo hadín bidńłsıni at'éé da. ⁴⁵ Gálileeyú nyááadá' Gálileeyú daagolıńıı bil daagozhóqgo k'edaabińniid, Jerúsalemyú da'idaągee ánát'ııđ n'ıı dawa daayo'ıı n'ıı bigha: bíı ałdó' da'idaąyú naaskai ni'go. ⁴⁶ Áidı' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyılłaa n'yú. Áıgee nant'án la' biye' nııh lék'e, Capérnaum golzeege. ⁴⁷ Áı nneehıı Jesus Judéadı' Gálileeyú nyááago ya'ikonziıdí' yaa nyááago náyoskaąđ, Shiye' nánłziıhyú nńáh, yıńiiigo, dak'azhá datsaahi. ⁴⁸ Jesus gábińii, Godiyłhgo be'ıdaagozini la'ıı ızisgo ánágot'ııłıı daah'ııyúgo zhá da'ohdlaą. ⁴⁹ Nant'ánhıı gábińii, Shigowayú nńáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. ⁵⁰ Jesus gábińii, Náđńdáh; niye' hııaa, nłt'éé násdłıı. Nnee Jesus áńııhıı yosdlaąđgo dahnasdzáá. ⁵¹ T'ah nádaaldá' bánada'iziıdíı bidááh hikaigo bil nadaagolńi', Niye' hııaa, daabińiiigo. ⁵² Nneehıı na'ídńkid, Da'kwıı bik'ehenkéézda' t'ąązhı' bá nágodesdzaa lán? bińiiigo. Gádaabińii, Adaąđá' hayaazhı' dał'a'á bik'ehenkéézda' nezgai n'ıı bits'á' gonyáá ni'. ⁵³ Bitaa yıgólłsı, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hııaa, bińii ni': áík'ehgo osdlaąđ, la'ıı bikłh yuńe' naháztaanıı dawa ałdó' da'osdlaąđ. ⁵⁴ Jesus Judéadı' Gálileeyú nyááadá' díı nakigee godiyłhgo adzaa lék'e.

5

¹ Díı bikédı'go Jews daanlıni da'iyąąhıı begonyááadá', Jesus wá'yú Jerúsalemyú óyáá. ² Jerúsalemyú dibelıı nahıńiih goz'aanıı bahgee túdahskaą lék'e, Hébrew biyati'ıı k'ehgo

Bethesda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'aa. ³ Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaihíi láágo, binaá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilihí áldó', tú dihi'náhíi yiba' íla'at'éé. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaníi yeh nadángo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh hiyááhíi, nt'é yaa naghaa láshí n'íi nádzii. ⁵ Nnee lá' tádin tsebíi bíl legodzaago kah yaa naghaago áígee sitíi lék'e. ⁶ Jesus bo'íidá' dásitíigo nzaad ogoyááhíi yígótsigo gábilnii, Ya' nándzii hánt'íi née? ⁷ Nnee kah yaa naghaahíi gábilnii, Tú nahi'naagee doo hadín téh shilteeh da: dá doo téh hisháhé dashíntsé lá' téh nádáh. ⁸ Jesus gábilnii, Nádnáh, biká'síntíihíi dahnádné'go dahnádnáh. ⁹ Nneehíi dagoshch'í' nádziigo yiká' sitíi n'íi dahnáyidné'go dahnásdzáá: áí Jews daagodnksiníi bijíi lék'e.

¹⁰ Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziihíi gádaayílnii, Díi godilziníi bijíi: biká'ntéhíi anané'go doo begoz'aa da. ¹¹ Áík'ehgo gábilnii, Nnee náshilzihíi gáshilniiid, Biká'síntíihíi dahnádné'go dahnádnáh. ¹² Áídí' nabídaadikid, Nnee daat'éhi, Biká'síntíihíi dahnádné'go dahnádnáh, nihniiid? ¹³ Nnee nádziihíi hadín nábilzii shíhíi doo yígótsí da: áígee nnee lááda' Jesus lahýúgo oyáá lék'e. ¹⁴ Díi bikédí'go da'ch'okáah goz'aa yune' Jesus nnee nádzii n'íi yaa nyáágo gáyílnii, Nt'éé násíndlíi gádnii áko: nchog'go ánaó'ne' hela', ágánánndaayúgo dánko da'tiségo nich'í' nágodiidáh. ¹⁵ Nneehíi Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilzihíi Jesus at'íi, daayílnii. ¹⁶ Díi daagodnksiníi bijíi adzaahíi bighá Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizilhee hádaat'íi.

¹⁷ Áídá' Jesus gádaabilnii, ShiTaa t'ah na'iziid, shí áldó' na'isiid. ¹⁸ Godilziníi bijíi begoz'aaníi doo yikísk'eh at'éé dahíi bighá, lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ shiTaa yíhíigo Bik'ehgo'ihí'nañ yíl dála' nliigo ádilzihíi bighá Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'íi. ¹⁹ Jesus gánádaabildo'niiid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Shíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshliiníi, dashí zhá doo nt'é laoshléh át'éé da, shiTaa ánat'íiigo hish'iiníi zhá: shiTaa ánat'íihíi k'ehgo shíi áldó' ánasht'íi. ²⁰ ShiTaa shíi biYe' nshliiníi dázho bíl nshog, dabíi ánat'íihíi dawa shí ch'í'nah áyítsí: díi bitisgo ána'ol'íihíi shí ch'í'nah áile'gee nohwíldiyadaagot'ee dolee. ²¹ ShiTaa nanezna'íi nádaayihíhahíi k'ehgo shíi, biYe' nshliiníi, áldó' hadíi hásh'tíiníi nádaabihishnah dolee. ²² ShiTaa nnee doo lá' yángo'áah da, shíi, biYe' nshliiníi, dawa bándagosh'a'go shaidin'áá: ²³ Nnee dawa shiTaa daayidnksihíi k'ehgo shíi, biYe' nshliiníi, áldó' daashidnksí doleeihíi bighá adzaa. Hadín doo shidnksí dahíi shiTaa shides'a'n áldó' doo yidnksí da. ²⁴ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Hadín shiyati' yidits'agíi, lá'íi shin'p'a'n yodlaaníi, ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hínaa dolee, án doo bíl ch'ígódeeh da; án da'itsaahdí' ch'ínyáá, ihí'naazhí'go. ²⁵ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Nanezna'íi shíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshliiníi, shizhihíi daidiits'íh doleeihíi baa gowáh, ílk'idá' kú begoz'aa: hadíi áí daidezts'aaníi daahínaa dolee. ²⁶ ShiTaa ihí'naa dabíi biyi' nliihíi k'ehgo, shíi, biYe' nshliiníi, áldó' ihí'naa dashíi shiyi' nliigo shaa godin'áá; ²⁷ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshliihíi bighá nnee bá ndagosh'a'go shiTaa shaa godin'áá. ²⁸ Doo nohwíldiyadaagot'ee da le': leyí' naznilíi dawa shizhii daidezts'aaago nádiikáhíi baa gowáh, ²⁹ Áí nádiikáhgee nt'éégo ádaadzaa n'íi yaaká'yú dahazhí' daahínaa dolee; áídá' nchog'go ádaadzaa n'íi bíl ch'ígódeeh. ³⁰ Dashíi shik'ehgo doo nt'é áoshléh át'éé da: diists'sagíi k'ehgo aayashti': dashíi hásh'tíiníi doo be'ansht'ee da, áídá' shiTaa shides'a'n dabíi hásh'tíiníi zhá be'ansht'eehíi bighá aayashti'íi dávik'eh. ³¹ Dashíi ádaa nagoshnii'yúgo, ádaa nagoshnii'íi doo da'anii da.

³² Lá' shaa nagolnii'íi gólíi; áí shaa nagolnii'íi da'aniiigo bígonsí. ³³ John bich'í' oda'so'la', án da'aniiigo shaa nagosni'. ³⁴ Da'aniiigo shaa na'goni'íi doo nnee bits'á'dí' da: áídá' hasdánohwídnii doleeihíi bighá ágánohwíldishnii. ³⁵ John díltí'íi hik'e bits'á'idindláadíi k'ehgo at'éé lék'e: áík'ehgo bits'á'idindláadíi biyi' dé'tíh nohwíldiyadaagot'ee ádaasht'íid.

³⁶ John shaa nagosni'íi bitisgo shaa na'goni'íi gólíi: na'idziidíi shiTaa laashle' doleełgo shaa yidin'áanii, áí ánásht'íiłgo shiTaa shides'a'go shaa nagolni'. ³⁷ ShiTaa shides'a'n dabíi shaa nagolni'. Bizhihiíi doo hak'i daadesołts'aą da, ánołiniíi doo hak'i daahołtsaą da. ³⁸ Biyati'íi doo nohwiyi' golíi da: shíi shin'a'íi doo daashohdlaą dahíi bigha.

³⁹ Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiniíi nzhqogo daahohshíi; áí biláhyú dahazhí' daahii'naa doleeł daanołsigo: da'ái shaa nagolni'. ⁴⁰ Ndi doo shich'í' nohkáh hádaah't'íi da, dahazhí' daahinołnaa doleełgo. ⁴¹ Nnee shídnks'íhiíi doo biká desh'íi da. ⁴² Nohwídaagonsi, Bik'ehgo'ihinań nohwil daanzhooníi doo la' be'ádaanoht'ee da. ⁴³ ShiTaa bizhi'íi bee niyáa ndi doo hádaashoht'íi da: áídá' la'i dabíi bizhi'íi yee nyááyúgo, án zhá hádaah't'íi doo. ⁴⁴ Dánohwíi daalnołsiníi hádaah't'íidá', Bik'ehgo'ihinań dała'áhi bits'á'dí' idilziniíi doo hádaah't'íi da, áídá' hagot'éégo da'ohdlaą? ⁴⁵ ShiTaa bińaál nohwik'izhí' dish'aah doo daanołsi da le': Moses nohwik'izhí' dez'aą, bada'ohkíi n'íi. ⁴⁶ Moses daahohdlaąyúgo shíi daashohdlaą doleeł ni', shaa k'e'eshchihíi bigha. ⁴⁷ Áídá' bíi k'e'eshchiiniíi doo daahohdlaą dayúgo, hagot'éégo shiyati'íi daahohdlaą áídá'?

6

¹ Díi bikédí'go Jesus túsikaaníi, Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanádzaa. ² Áígee nnee láągo biké' onalsáą, godiyihgo ána'ol'íihíi kah yaa nakaihií yá ánát'íihíi daayo'íiigo. ³ Jesus dziłyú háyáa, akú bitsilke'yu yił dinezbí. ⁴ Bitis-hagowáh n'íi bee bina'godinihgo Jews daanłini da'iyáąhíi biká' ngonyáa.

⁵ Jesus déz'íiigo nnee láągo bich'í' náłseelgo yiłtsaądá' Philip gáyihni, Hagot'éégo bán nadaahiilniih, díi nnee dawa da'iyáągo? ⁶ Díi ánihiíi daazhógo Philip bebigoz'íihgo ánniid: dabíi hagot'éégo áile' yígółsi ndi. ⁷ Philip gábihni, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahazni ndi dała'á ntíigo ayáhágo bita'isné' ndi, doo bínenoł'aą at'éé da. ⁸ Bitsilke'yu dała'á Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábihni, ⁹ Kú la' ishkiin bán dijolé ashdla'i barley alzáhi yisné', lóg naki biłgo: áídá' hagot'éégo dawa bínel'aą, nnee lánihíi? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyihni, Nnee dinohb'ih, daabiłdohnii. T'oh dážhó láągo lək'e. Áík'ehgo nnee dinezbí, ashdladn doo náhółtagyú áhółani shí. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénziigo oskaądá', bitsilke'yu yaa daizné', áídí' bitsilke'yu nnee nadaaháztaaníi yitada'izni; lógíi áldó' da'ái k'ehgo, dá daabiłhwiihzhí'. ¹² Dawa náda'isdjídgo, bitsilke'yu gádaayihni, Ch'ékaadíi nádaahohlá, doo la' da'ílii hileehgo da. ¹³ Áík'ehgo aął nádaihezlaago táts'aa nakits'ádah hadaidesbi, bán ashdla'i bits'á'dí' ch'ené'íi, nnee y'oh da'iyáąhíi. ¹⁴ Nneehíi Jesus godiyihgo adzaahíi daayiltsaądá' gádaani, Án da'anii Bik'ehgo'ihinań binkááyú Na'iziidihíi, ni'gosdzán biká'zhí' hińahi.

¹⁵ Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígółs'íidá', dasahn dziłyú ch'a'onánóot'íid. ¹⁶ O'i'ááyú bitsilke'yu túsikaayú onanáka, ¹⁷ Akú tsina'eehíi yeh hikaigo túsikaaníi hanaayú bił dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godiłhił gozłjídá' Jesus doo hwahá baa hińáh da. ¹⁸ Tú nádidáh, adjíd nyolhií bigha. ¹⁹ Taagi dagohíi djí'i shí dahgost'ó'yú bił oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eehíi yich'í' higaalgo daayiltsaą: áík'ehgo tsídaadesyiz lək'e. ²⁰ Áídá' Jesus gádaabiłni, Shíi ásht'íi, doo ndaakdzid da. ²¹ Áídí' bił daagozhóógo tsina'eehíi beh nńáh, daabiłn'iid: dagoshch'í' ni'zhí' bił nda'iz'eel, deskai n'yú.

²² Iskaą hik'e nnee túsikaaníi hanaayú naháztaaníi akú tsina'eehíi dała'á zhá si'aą n'go daayo'íi, la'íi Jesus bitsilke'yu tsina'eehíi yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áídá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'íi. ²³ (Jesus bán ya'ihénziigo oskaądíi bikédí'go, bán daach'iyáą n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eehíi ndaahaz'eel:) ²⁴ Áík'ehgo nnee Jesus la'íi bitsilke'yu doo hak'i dago yídaagołs'íidá', dabíi tsina'eehíi yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bił oda'iz'eel, Jesus yika daantaago. ²⁵ Túsikaaníi hanaadí' baa hikaidá' gádaabiłni, Iłch'ígó'aahíi, dadá' kú nyaa? ²⁶ Jesus bich'í' hadzii, Da'anii,

da'aniigo gádaanohwĩdishnii, Doo godiyihgo ánásh't'ĩĩhí daah'ii n'íi bigha shika daanohtaa da, bán bee náda'soldiid n'íi zhá bigha ádaah't'ii. ²⁷ Doo hidán da'ílii hileehii bigha nada'ohsiid da, hidán dahazhí' ihí'naazhí' nnel'aahíi zhá hádaah't'ii, shíi nnee k'ehgo Niyááhíi nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihí'naán shiTaa, bíyéé nshĩigo shebígózihgo shiká' izkał. ²⁸ Áídí' gádaabihnii, Hago ádaahii'ne'go Bik'ehgo'ihí'naán binasdzidií nadaahiidziid? ²⁹ Jesus gádaabihnii, Díi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'naán bá na'idziidi at'éé, án shíi shides'a'n daashohdlaago. ³⁰ Áík'ehgo gádaabihnii, Godiyihgo be'ígóziníi daat'éhi nohwĩ ch'í'nah ánle'go daahiiltséhgo daanohiidlaa doleel? Itah áná'ol'ĩĩhí daat'éhi án'ii? ³¹ Bits'á'dí' daadihe'na'íi da'igolĩyú manna daayiyaa leh l'ek'e: díinko bek'e'eshchiiníi k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyaa. ³² Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwĩdishnii, Yaaká'dí' bán nohwaa hí'né' n'íi doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aniihi nohwá da'dihiné'. ³³ Yaaká'dí' nkenyááhíi Bik'ehgo'ihí'naán bits'á'dí' bánhi at'éé, án ni'godzán biká' nneehíi ihí'naa yaa yiné'. ³⁴ Gádaabihnii, Nohwe-Bik'ehń, díi bánhíi dayúweh nohwá dihiiné' le'. ³⁵ Jesus gádaabihnii, Shíi bán be'ihí'naahíi nshĩi: dahadín shaa nyááhń doo shiná' holeeh at'éé da; shodlaahń doo dibá' holeeh at'éé da. ³⁶ Iłk'ida' gádaanohwĩdéniiid, Daashoh'ii ndi doo daashohdlaa da. ³⁷ ShiTaa shaa yinilíi dawa shaa hikáh; dahadín shaa nyááhń doo yó'osht'e' at'éé da. ³⁸ Yaaká'dí' níyáá, doo dashíi hásh't'iyú ánásht'iiłgo da, ndi shin'a'n dabíi háh'iyú ánásht'iiłgo niyáá. ³⁹ Díinko shiTaa shin'a'n háh'ii, shaa yinilíi doo ła' shich'a'otłish da, áidá' nnágodzaahíi bijji dawa nádaabihishnah doleel. ⁴⁰ Díinko shin'a'n háh'ii, hadín shíi, biYe' nshĩiníi, sho'iiníi ła'íi shodlaaníi ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hińaa doleel: áík'ehgo nnágodzaahíi bijji nábihishnah doo. ⁴¹ Yaaká'dí' bán nke'né'íi nshĩi, niihíi bigha Jews daanlíni baa daanet'ii l'ek'e. ⁴² Ái gádaahĩdi'nii, Díni ła' Jesus, Joseph biye', báq bitaa biłgo bídaagonłzihíi át'ii ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' níyáá, nii áidá'? ⁴³ Áík'ehgo Jesus gádaabihnii, Doo shaa daaneht'ii da. ⁴⁴ Doo hadín shaa nowáh at'éé da, shiTaa shin'a'n shich'í' ábíiłayúgo zhá: nnágodzaahíi bijji nábihishnah doleel. ⁴⁵ Bik'ehgo'ihí'naán binkááyú nada'iziidi binaltsoos biyi' k'e'eshchii gániiigo, Dawa Bik'ehgo'ihí'naán bił ch'ídaago'aah doleel. Dahadín shiTaa yidezts'aqgo bits'á'dí' iło'laaníi shaa hińáh. ⁴⁶ Da'ágát'éé ndi doo hadín shiTaa yo'ii da, shíi bits'á'dí' nshĩiníi zhá shiTaa yiłtsaa. ⁴⁷ Da'anii, da'aniigo gádaanohwĩdishnii, Shodlaaníi ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hińahi at'éé, ⁴⁸ Bán be'ihí'naahíi nshĩi. ⁴⁹ Bits'á'dí' daadesona'íi da'igolĩyú manna daayiyaa n'íi nanezna'. ⁵⁰ Díinko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, nnee yiyaago doo datsaah da. ⁵¹ Shíi bán hińaahíi, yaaká'dí' nkenyááhíi nshĩi: dahadín díi bánhíi yiyaayúgo dahazhí' hińaa doleel: ni'godzán biká' nnee bán yee daahinaa doleelgo baa daanshné'íi shitsi' at'éé. ⁵² Jews daanlíni łhada'dit'áhgo gádaahĩdi'nii, Hagot'éégo díi nneehíi bitsi' nohwaa yiné'go daahiidaq? ⁵³ Jesus gádaabihnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwĩdishnii, Shíi nnee k'ehgo Niyááhíi shitsi' daahsaago, ła'íi shidił daahdlaayúgo zhá ihí'naahíi nohwiyi' golii. ⁵⁴ Hadín shitsi' yiyaaníi ła'íi shidił yidlaaníi ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hińahi at'éé; nnágodzaahíi bijji nábihishnah doleel. ⁵⁵ Shitsi' da'anii hidán at'éé, ła'íi shidił da'anii hidlaaníi at'éé. ⁵⁶ Hadín shitsi' yiyaaníi ła'íi shidił yidlaaníi shiyi' golii, bíi ałdó' biyi' gonshii. ⁵⁷ ShiTaa hińahi shin'a'híi k'ehgo, ła'íi shiTaa bee hinshnaahíi k'ehgo hadín shiyaaníi shee hińaa doleel. ⁵⁸ Án bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íi manna daayiyaa ndi nanezna' n'íi k'ehgo da: hadín díi bán yiyaaníi dahazhí' hińaa doleel. ⁵⁹ Capernaum golzeegee iłch'ígó'aahgo ágánniid, Jews ha'ánátséh goz'aq yune'. ⁶⁰ Łáago biké' hikaahíi ái daidezts'aqadá' gádaanii, Dázhq doo bigózi dahi yee anii; hadín ái yígótsi? ⁶¹ Biké' hikaahíi Jesus aniihíi yaa yída'iltahgo yígótsi, áík'ehgo gádaabihnii, Díi ádishniihíi doo nohwĩ daabik'eh da née? ⁶² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dabíntse sídáa n'yú shił onágodzaago daashoh'iyúgo, nt'é daadohni? ⁶³ Spirit-híi ihí'naa aayiné'hi at'éé; kots'ihíi doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'í' hasdziihíi spirit hik'e ihí'naahíi at'éé. ⁶⁴ Áidá' nohwitahyú ła' doo

da'ohdlaꞗ da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadíí doo daabodlaꞗ dahíí, la'íí hadín ch'íbido'aahn yígótsj. ⁶⁵ Áík'ehgo gánadí'nii, Díí bighꞗ gádaanohwiłdéniiid, Doo hadín dabíí bik'ehgo shaa hiñáh da, shiTaa bik'ehyúgo zhá.

⁶⁶ Díí bikédí'go biké' hikaah n'íí láágo t'áazhí' ádaadzaago, doo dayúweh yił nakai da lèk'e. ⁶⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí gádaayihñii, Nohwíí áldó' shits'á' dahdohkáh née? ⁶⁸ Simon Peter gábiñii, NohweBik'ehñ, hadín bich'í' nkáhgo áídá'? Dani zhá yati' dahazhí' be'ihí'naahíí bee yáñti'. ⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhi biYe' nłjigo, daahosiidlaꞗdgo da'aniiigo bídaagonłzi. ⁷⁰ Jesus gánadaabikdo'niiid, Nohwíí nakits'adah hoł'eehíí hanohwiñil, ndi nohwitahyú dała'á ch'iidn nłji. ⁷¹ Áí Judas Iscáriot, Simon biye' áyihñii: án nakits'adah itah nłni ch'íbido'aahn nłji.

7

¹ Díí bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanłni daabizilheego hádaat'íihíí bighꞗ. ² Jews daanłni t'ohdahskán yune' náda'idíihíí biká' ngonyáá. ³ Jesus bik'isyú gádaabihñiiid, Kodí' dahnnáhgo Judéayú nñáh, ákú níké' hikaahíí áná'íl'íihíí daayiltséh doleehíí bighꞗ. ⁴ Nñee shígózi le' nziníí doo dánant'í'ego ánát'íł da. Díí baa nanñaayúgo, ni'gosdzán biká' nñee bił ch'í'nah ádnłzi. ⁵ Bik'isyú ndi doo daabodlaꞗ da. ⁶ Jesus gádaabihñii, Shíí t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwíí zhá da'ádaagee nohwaa gowáh. ⁷ Ni'gosdzán biká' nñee nohwíí doo nohwik'edaanniih da; déncho'go ánadaat'íł dishñiiigo baa nagoshñi'híí bighꞗ shíí zhá shik'edaanniih. ⁸ Dánohwízhá da'idaayú dohkáh: shíí t'ah doo shaa gowáh dahíí bighꞗ doo dak'ad da'idaayú déyáá da. ⁹ Ágánniidá' da'akú Gálilee golzeeyú sidaa lèk'e.

¹⁰ Bik'isyú da'idaayú okaihíí bikédí'go, bíí áldó' dánant'í'ego akú óyáá. ¹¹ Da'idaagee Jews daanłni biká daadéz'íigo, Ánhíí hayú? daabihñii. ¹² Nñee bitahyú láágo baa daanet'íł lèk'e: la', Nñee nł't'éhi nłji, daaniidá' la'íí, Dah, nñee ch'a'oyilkaadi nłji, daanii. ¹³ Áídá' Jews daanłni yédaaldzidhíí bighꞗ doo ch'í'nah baa yádaakti' da.

¹⁴ Da'idaahíí da'ihni'yú goldohdá' Jesus da'ch'okaꞗh goz'aaayú óyáágo ilch'ígó'aah. ¹⁵ Jews daanłni bił díyadaagot'ee gádaaniiigo, Hagot'éégo díí nñeehíí dawahá yígótsj, doo óltagyú nayaa dadá'? ¹⁶ Jesus gádaabihñii, Ilch'ígonsh'aahíí doo dashíí ádishñii da, shin'á'n áníihíí át'éé. ¹⁷ Nñee la' Bik'ehgo'ihí'nañ dáhat'íihíí ánát'íł hat'íyúgo, ilch'ígonsh'aahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé, dagohíí dashínik'ehgo yashti'íí yígótsj doleel. ¹⁸ Dahadín dabínik'ehgo yałti'íí dabíí ízigo ádestíł hat'íł: áídá' hadín bin'á'n ízigo ágot'eehíí yá hát'íinií, án da'anii ánii, áík'ehgo án biyi' lé'gochoohíí da'ádih. ¹⁹ Ya' Moses begoz'aaníí yee doo nohwá ngon'áá da née? Áídá' doo la' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighꞗ daashizołhee hádaat'íł? ²⁰ Nñeehíí gádaabihñii, Ch'iidn niyi' golłi láá: hadín nizilhee hat'íł? ²¹ Jesus gádaabihñii, Dałán áná'íl'íłdgee nohwil díyadaagot'ee ni'. ²² Moses círcumcise ádaanohwidilne'go yee nohwá ngon'áá; (ndi Moses doo bits'á'dí' begodeyaa da, daanohwitaa n'íí bits'á'dí';) áík'ehgo godilziníí bijji nñee círcumcise ádaahle'. ²³ Godilziníí bijji Moses yegos'aaníí doo k'ích'ídziis da doleehíí bighꞗ nñee círcumcise alzaayúgo, godilziníí bijji nñee bits'í dawa nł'éégo ánashdlaahíí bighꞗ shich'í' hadaashohkee née? ²⁴ Doo da'ánoliníí zhá bee aayádaakti' da, áídá' da'anii ágot'eehíí bee aayádaakti' le'. ²⁵ Jerúsalemgee nñee la' gádaanii, Díí daayizilheego hádaat'íinií shi ya'? ²⁶ Án kú doo biini' háh dago yałti'go naghaa, áídá' doo nt'é daayihñii da. Nant'án daanłni dín da'anii Christ nłjigo yídaagołsiid shi. ²⁷ Áídá' díí nñee hadí' naghaa shihíí bídaagonłzi: Christ nyáágo hadí' naghaa shihíí doo hadín yígótsj da doleel. ²⁸ Áík'ehgo Jesus da'ch'okaꞗh goz'aaayú ilch'ígó'aahgo gánii, Shídaagonołsi, la'íí hadí' nashaahíí bídaagonołsi: doo dashíí hásh'íłgo niyáá da, shin'á'n da'anii, án doo bídaagonołsi da. ²⁹ Shíí bígonsj; shin'á'go bits'á'dí' niyááhíí bighꞗ. ³⁰ Áík'ehgo ha'ádaabik'e' hádaat'íł: ndi doo daabiktsod da, doo hwahá

bidizi'deehíí biká' ngowáh dahíí bigha. ³¹ Nnee láágo daabosdlaadgo gádaanii, Christ nyaágo, díí nnee godiyihgo áná'ol'ííhí bitisgo áná'ol'ííhí doleel née?

³² Phárisees daanlíni nnee ágát'éégo baa yádaakti'go ba'ikodaanzíidá', okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi lá'íí Phárisees daanlíni bílgo aasinííí bich'í' odais'a', daabiltsoodgo. ³³ Jesus gádaabílnii, Dét'íhézhí' t'ah nohwíl nashkai, áídí' shin'á'n bich'í' nádésdzá. ³⁴ Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú níaáyú doo nohkáh át'éé da. ³⁵ Jews daanlíni gádaabíldi'nii, Díí nnee hayú doo baa nkáh dayú deyaago anii? Jews daanliiníí doo Jews daanlíí dahíí bitahyú ítanáhosaa n'íí yich'í' deyaayú, doo Jews daanlíí dahíí yíl ch'ídaago'aahgo aníí shí? ³⁶ Nt'é níigo anii, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: lá'íí, Hayú níaáyú doo nohkáh át'éé da? ³⁷ Da'idaaníí bennágódáhíí bíjii, nnee láágo íla'adzaahíí bíjii, Jesus hizí'dá' adíid hadziigo, Dahadíí dibá' silííhí shich'í' nowáhgo odlaa, nii. ³⁸ Dahadíí shodlaahíí biyi'dí' tú hináhi hálíí doleel, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo. ³⁹ (Díí k'ehgo Holy Spirit yaa yaakti', án hadíí daabodlaaníí bee baa godot'aak: Holy Spirit doo hwahá hadíí baa det'aah dadá', Jesus ízisgo ye'at'ééhíí doo hwahá ch'í'nah ábi'dilne' dahíí bigha.)

⁴⁰ Nnee láágo díí yati'íí daidezts'aadá' gádaaníid, Díí da'anii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú Na'iziidíí át'íí láá. ⁴¹ Lá'íí gádaanii, Díí da'anii Christ nlií láá. Lá'íí gádaanii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinííshá' gáníí, Christ David hat'i'íí bits'á'dí' goleeh, Béthlehem golzeedí' hígháh, David golíí lék'egee? ⁴³ Áík'ehgo áígee Jesus bigha nnee ílts'á'kai. ⁴⁴ Lá' daabiltsood hádaat'íí ndi doo daabiltsood da.

⁴⁵ Aasinííí okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi lá'íí Phárisees daanlíni bílgo yaa nákaigo gádaabílnii, Nt'é bigha doo daahohtsood da? ⁴⁶ Aasinííí gádaabílnii, Doo lá' nnee díí nneehíí k'ehgo yaakti' da. ⁴⁷ Phárisees daanlíni gánádaabíldo'nii, Ya' nohwíí áldó' nohwich'í' na'deshch'a' née? ⁴⁸ Ya' lá' nant'án daanlíni dagohíí Phárisees daanlíni daabosdlaa née? ⁴⁹ Áídá' díí nneehíí begoz'aaníí doo yídaagoksi dahíí nchọ'íí bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodémus, Phárisees itah nlíni, (lah t'é'yú Jesus yaa nyaá lék'e n'íí,) gádaabílnii, ⁵¹ Bedaagosíil'aaníí k'ehgo ya' nnee dá doo daadihiits'íhé, lá'íí dá doo ánat'ííhí bídaagonlzhé baa yáhiilti' née? ⁵² Áík'ehgo gánádaado'nii, Ya' ni áldó' Gálileedí' nannaanee? Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí biyi' dín'íí, áík'ehgo bígonksííh ndi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi doo lá' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áídí' nnee dawa bigowayú nnáheskai lék'e.

8

¹ Jesus dził Olives golzeeyú óyáá. ² Dázhó t'ahbí da'ch'okaqah goz'aayú nádzáá lék'e, akú nnee dawa baa íla'adzaa; áík'ehgo nezdaago bílch'ídaago'aah. ³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íłchíhi hik'e Phárisees daanlíni bílgo isdzán lá' baa yíl hikai, án nant'í' naghaago bígozíid lék'e; áík'ehgo isdzánhíí íhí'zhí' ndaist'e'dá', ⁴ Jesus gádaayílnii, Íłh'ígó'aahíí, díí isdzánhíí nant'í' naghaago, da'anii ánat'íílgo bígozíid. ⁵ Ágádaat'iiníí bíl ndaats'inolne' le'gá, níigo Moses nohwee ngon'áá ni', begoz'áni biyi': nihíí ánñiiyúgo nt'é níí? ⁶ Nayídaantaahgo ágádaayílnii, dáhagot'éégo izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'e'eshchíí lék'e, doo yidezts'aad da hik'ehgo. ⁷ Dayúweh nahódaadíłkidgo Jesus hizí'go gádaabílnii, Nohwitaahyú lá' binchọ' da'ádíhíí ntsé idolne'. ⁸ Áígee hayaa ánádaago bigan yee leezh yiyi'yú k'ená'eshchíí lék'e. ⁹ Nnee díí daidezts'aadá' binchọ' daagolíníí yídaagoksíidgo, báyandí' áníí nagháhiíyú onáhezkai: áík'ehgo Jesus dasahn ch'íntłizh, isdzán báđíhgee siziiníí bílgo. ¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zhá sizíigo yílts'aago yich'í' hadzii, Isdzán, nnee nchọ' daanílniihíí hayú okai? Ya' doo lá' nnee níł ch'ígonyíí da? ¹¹ Isdzánhíí gábílnii, SheBik'ehń, doo hadíí da. Jesus gánábíldo'nii, Shíí ndi doo níł ch'ígonoshheeh at'éé da: tíi, nchọ'íí bee ánáo'ne' hela'.

12 Lah Jesus n̄nee gánádaayikdo'niid, Shíí ni'gosdzán biká' n̄nee begot'iiní nsh̄l̄j̄: da-hadíń shiké' higaal̄ń doo chagołheelyú higaal̄ da doleeł, áidá' ihí'naa be'idindláádíí bíyéé doleeł. 13 Phárisees daanlíni gádaabih̄n̄ii, Dani zhá ádaa nagoln̄í'; ádaa nagoln̄í'íi doo da'an̄ii da. 14 Jesus gábih̄n̄ii, Dashíí ádaa nagoshn̄i' ndihíí ádaa nagoshn̄i'íi da'an̄ii: hadí' níyááhíí la'íi hayú déyááhíí bígons̄ih̄íí bigh̄a; áidá' nohwihíí hadí' níyááhíí la'íi hayú déyááhíí doo bídaagonōs̄i da. 15 Nohwihíí n̄nee k'ehgo zhá aayádaakti'; shihíí doo hadíń baa yashti' da. 16 Áidá' shíí aayashti'yúgo, aayashti'íi da'an̄iihi: shíí doo dasahn aayashti' dahíí bigh̄a, shíí la'íi shiTaa shin'á'ń bilgo aayáhiilti'. 17 Bedaagosol'aanú biyi' n̄nee naki dálekt'éégo yaa nadaagoln̄i'yúgo da'an̄ii golzeego dahgoz'ąą. 18 Dashíí ádaa nagoshn̄i', la'íi shiTaa shin'á'ń aldó' shaa nagoln̄i'. 19 Áik'ehgo gádaabih̄n̄ii, NiTaahíí hayú? Jesus gánádaabikdo'niid, Shíí doo shídaagonōs̄i da, shiTaa ndi doo bídaagonōs̄i da: shídaagonōs̄iyúgo shiTaa aldó' bídaagonōs̄i doleeł ni'. 20 Jesus zhaali ilch'j̄'nihí'niil goz'ąą yun̄e' an̄ii, da'ch'okąąh goz'ąą yun̄e' ilch'ígó'aahgo: áidá' doo hadíń bitsood da ląą: bidizi'deehíí doo hwahá biká' ngowáh dahíí bigh̄a. 21 Jesus gánádaabikdo'niid, Shíí dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'j̄i doleełgo t'ah nch̄o'go ánádaaht'j̄ilgo nanohne' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. 22 Jews daanlíni gádaan̄ii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, nihiísh̄a', dabíí adizikdeego an̄ii née? 23 Áidí' gádaayih̄n̄ii, Nohwíí yáá bit'áahdí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ni'gosdzán biká' n̄nee daanoh̄j̄i; shihíí doo ni'gosdzán biká' n̄nee nsh̄l̄j̄ da. 24 Ái bigh̄a, T'ah nch̄o'go ánádaaht'j̄ilgo nanohne', daanohwĩd̄ish̄n̄ii: án nsh̄k̄iiní doo daahohdłąą dayúgo, t'ah nch̄o'go ánádaaht'j̄ilgo nanohne' doleeł. 25 Áik'ehgo gánádaabikdo'niid, Hadíń ląą ant'j̄i? Jesus gádaabih̄n̄ii, Dantsé nohwĩł nagosisn̄i'dá' ansht'ee daanohwĩłd̄ish̄n̄ii n'íi, da'án ansht'ee. 26 T'ah ląągo nohwich'j̄i hasdziih godziih, ląągo nohwaa yádaashti' doleeł: áidá' shin'á'ń da'an̄iiigo, án shił nagosn̄i'íi zhá ni'gosdzán biká' n̄nee baa bil nagoshn̄i'. 27 Jesus biTaa baa yałti'íi doo yídaagōs̄i da. 28 Jesus gánádaabikdo'niid, Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, dahdaashołteehdá', án nsh̄l̄j̄ih̄íí bídaagonōs̄i ndi at'éé, dashíí shínik'ehgo doo nt'é áshk̄e' da; áidá' shiTaa shił ch'ígon'áání bee yashti'. 29 Shin'á'ń t'ah bil nsh̄l̄j̄: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshik̄t'e' da; dávik'ehn dá bil bik'ehyú ánasht'j̄il. 30 Ágáníigo yałti'gee ląągo daabosdłąą. 31 Jews daanlíni Jesus daayosdłąądíi gádaayih̄n̄ii, Shiyati'íi dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'an̄ii shiké' hikaahíí daanoh̄j̄i; 32 Áik'ehgo da'an̄ii ágot'eehíí bídaagonōs̄i doleeł, áidí' da'an̄ii ágot'eehíí ch'ídaanohwĩłíi.

33 Gádaayih̄n̄ii, Abraham hat'i'íi daandlíni ádaant'ee, doo hadíń bi'isna' daasiidlj̄i da: áidá' hagot'éégo an̄nihi, Ch'ídaanohwide'niil, n̄nihií? 34 Jesus gádaabih̄n̄ii, Da'an̄ii, da'an̄iiigo gádaanohwĩłd̄ish̄n̄ii, Dahadíń nch̄o'go ánát'j̄ih̄íí nch̄o'íi yisna' nlj̄i. 35 Isna' nliiní doo dahazh̄i' binant'a' bigową yun̄e' golj̄i da: áidá' biye'híi zhá dahazh̄i' bigową yun̄e' golj̄i. 36 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ch'ídaanohwiz̄n̄ilyúgo, da'an̄iiigo ch'ídaanohwi'des'niil. 37 Abraham hat'i'íi daanoh̄j̄iigo nohwígons̄i; da'ágát'éé ndi daashizołhee hádaaht'j̄i, shiyati'íi doo hak'i nohwiyi' bá goz'ąą dahíí bigh̄a. 38 Shíí shiTaa bits'á'dí' bígołąąhíí bee nohwich'j̄i yashti': nohwihíí nohwitaa bits'á'dí' bídaagonołąąhíí ánádaaht'j̄il. 39 Áidí' gádaabih̄n̄ii, Abraham bits'á'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabih̄n̄ii, Abraham bichągháshé daanoh̄j̄iyúgo Abraham at'íiní k'ehgo ánádaaht'j̄il doleeł ni'. 40 Áidá' k'adíi daashizołhee hádaaht'j̄i, shíí da'an̄ii ágot'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' disiits'áni baa nohwĩł nagoshn̄i': díi doo Abraham ye'at'éé da ni'. 41 Nohwíí nohwitaa ánát'j̄ih̄íí k'ehgo ádaaht'j̄i. Áidí' gádaabih̄n̄ii, Néé nant'j̄i' na'ildeehíí doo bits'á'dí' daagosiidlj̄i da; née nohwiTaa dałá'á, ái Bik'ehgo'ihí'nań. 42 Jesus gádaabih̄n̄ii, Bik'ehgo'ihí'nań daanohwiTaa nlij̄iyúgo, nohwĩł daanshoq̄ doleeł ni': Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go niyááhíí bigh̄a; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ihí'nań shin'á'. 43 Nt'é bigh̄a'shiyati'íi doo bídaagonōs̄i da? Shiyati'íi doo ídaayekt'sąą hádaaht'j̄i dahíí bigh̄a. 44 Daanohwitaa, ch'iidn nant'án, án hat'i'íi

daanoħłji, áík'ehgo nohwitaa nchọ'go hat'íłhí k'ehgo ádaaht'ji: dantsé godeyaadí nnee naitseedi nłji, bíi ła'íi da'anii ágot'eehíi doo nalinkt'og da, da'anii ágot'eehíi doo ła' biyi' golji dahíi bigha. Lé'ikchoogo yałti'dá' dabíi ye'at'éhi yee yałti': lé'ikchóhi nłjigo, lé'ichoohíi bitaa nłji. ⁴⁵ Áídá' shíi da'anii ádishniihíi bigha doo daashohdłaa da. ⁴⁶ Hadín ła' dénchọ'go ánásht'íłhí ch'ishinoh'áah? Áídá' da'anii ádishniiyúgo, nt'é bigha doo daashohdłaa da? ⁴⁷ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíi Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi yídést's'aa: Bik'ehgo'ihí'nań doo bíyéé daanoħłji dahíi bigha doo ídaayekt's'aa da. ⁴⁸ Jews daanłini gádaabilnii, Samáritan nłini, ch'iidn niyi' golini, daanih'niihíi da'anii ádaan'nii shi ya'? ⁴⁹ Jesus gáníi, Ch'iidn doo shiyi' golji da; áídá' shiTaa dinłsi, nohwihíi doo daashidinłsi da. ⁵⁰ Nnee daashidnłsiníi doo biká dэш'ji da: dała'ánhíi zhá ái yiká déz'ji, án aayanáltih doleeł. ⁵¹ Da'anii, da'aniigo gádaanoħwíłdishnii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'éehíi, da'itsaahíi doo yo'ji da doleeł. ⁵² Jews daanłini gánádaabilđo'niid, K'adíi nídaagosiilzjiđ, ch'iidn niyi' goljihíi. Abraham daztsaa, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíi nanezna'; áídá' ni ánnii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'éehíi da'itsaahíi doo yolih at'éé da, nni. ⁵³ Ya' ni nohwitaa Abraham daztsaa n'íi bitisgo ánt'éhi née? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíi nanezna' n'íi áldó': hadín ląá ánsht'ee nńzi? ⁵⁴ Jesus gábilnii, Shíi ádiłdinsziyúgo, ádiłdinszihíi doo nt'é da: shidi'dilzjihíi shiTaa at'éé; án Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaahń, daabilđohnii: ⁵⁵ Áídá' nohwíi án doo bídaagonłsi da; shíi zhá án bígonsi: Doo án bígonsi da, dishniiyúgo, nohwíi k'ehgo lé'ishchóhi yishłeeh: áídá' shíi án da'aniigo bígonsi, biyati'íi bikísk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íi shee hayiłkaahíi yiltséhgo bil gozhóq ni': ái yiltsaađá' bil gozhóq ni'. ⁵⁷ Jews daanłini gádaabilnii, Doo hwahá ashldadin nił légódáh dadá', hagot'éégo Abraham hí'ji lán? ⁵⁸ Jesus gádaabilnii, Da'anii, da'aniigo gádaanoħwíłdishnii, Abraham dabíntségo shíi ánsht'ee. ⁵⁹ Áík'ehgo tséé nádaayiheslaago daabołne' nt'éégo Jesus bits'aa ndest'jiđgo, da'ch'okaał goz'aađi' nnee biyi'dí' ch'ínáđzaa.

9

¹ Jesus higaalyú nnee bińáá ágodihgo gozłini sidaago yiltsaa lék'e. ² Bitsilke'yu nabídaadiłkid, NohwiNant'a', hant'é bigha díi nneehíi bińáá ágodihgo gozłji? Hadín nchọ'go adzaa, díi nneehíi née, dagohíi báá hik'e bitaa née? ³ Jesus gádaabilnii, Díi nneehíi, ła'íi báá hik'e bitaa doo nchọ'go ádaadzaa da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań áná'ol'jiłhíi bee ch'í'nah alne'híi bigha at'éé. ⁴ T'ah got'jidá' shin'a'ń binasdziidíi áshłe': t'é'gohíi doo hadín na'iziid da. ⁵ T'ah ni'godzán biká' nashaadá' ni'godzán biká' nnee begot'iiníi nshłji. ⁶ Ágánniidá' ni'zhí' hadnzhéégo bizhígíi leezh yił naidiziidgo nnee bińáá ágodinihíi bińáágee yídezhizh, ⁷ Gábilniigo, Ti'i, tá'ngisyú nńáh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo nneehíi tá'digisyú óyáá, áidí' go'jiigo nadzá.

⁸ Nnee bit'ahdí' daagolíníi, ła'íi bińáá ágodihdá' daabo'ji n'íi gádaanii, Díi nneehíi ídókeedgo sidaa n'íi ya'? ⁹ ła'íi gádaanii, Án át'ji: ła'íi, Án ga'anolini at'ji, daanii: bíi, Shíi áshł'ji, nii. ¹⁰ Áík'ehgo, Hagot'éégo nińáá nágosłłji? daabilnii. ¹¹ Gáníi, Nnee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyíłlaago, shińáá yídezhizhdá' gáshilniiid, Ti'i, tá'ngis, túsikaayú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áidí' shińáá nágosłłji. ¹² Ánhíi hayú? daabilnii. Doo bígonsi da, nii.

¹³ Nnee bińáá ágodih n'íi Phárisees daanłini yaa yił hikai. ¹⁴ Jews daagodnłsiníi bijji Jesus gosht'ish áyíłlaago nnee bińáá nágosłłji lék'e. ¹⁵ Phárisees daanłini nabídaadiłkid, Hagot'éégo nińáá nágosłłji? Gádaayilnii, Jesus gosht'ish shińáá yídezhizh, áidí' ta'désgizgo gosh'ji násisłłji. ¹⁶ Phárisees daanłini ła' gádaanii, Díi nneehíi doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi da ląa, godilziníi bijji doo godnłsi dahíi bigha. ła'íi gádaanii, Hagot'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo yidnłsi dahíi godiyihgo áná'ol'jił? Áík'ehgo bigha ilts'á'kai. ¹⁷ Nnee bińáá ágodih n'íi gánádaayilđo'niid, Nihíi nińáá ánágodlaahíi nt'é bilnii? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'ji bildishnii, nii. ¹⁸ Jews daanłini nnee bińáá ágodih n'íi bińáá

nágosdliihí doo daayodlaa dago báá hik'e bitaa yiká ánniidgo, ¹⁹ Nayídaadiikid, Ya' díí nohwizhaazhé biṇáá ágodihgo gozlii dohnii n'íí nées? Hagot'éégo go'ii k'adíí? ²⁰ Báá hik'e bitaa gádaabiṇii, Díí nohwizhaazhé át'éégo bígonzi, biṇáá ágodihgo gozlii ni': ²¹ K'adíí hagot'éégo go'ii, hadín biṇáá ánágodlaahí doo bígonzi da: án goyaṣ silii; nahódaadoḥkid: dabíí ádáyalti' le'. ²² Báá hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhí bigha ádaañii lək'e: dahadín, Christ at'ii, niigo baa nagolni'yúgo Jews ha'ánálséhdí' ch'élt'e'go ilk'idá' ndaagoz'aa lək'e. ²³ Áí bigha báá hik'e bitaa ágadaanniid, Án goyaṣ silii; nahódaadoḥkid. ²⁴ Nnee biṇáá ágodih n'íí yiká ánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá ba'ihénnzi: díí nneehí Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnṣi dago bídaagonzi, daañii. ²⁵ Nneehí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnṣi da shíhí, yidnṣi shíhí doo bígonzi da: da'ágát'éé ndi da'á zhá bígonzi, shíṇáá ágodih n'íí, k'adíí gosh'ii. ²⁶ Phárisees daanlíni gánádaabiḥdo'niid, Hagot'éégo áníílaa? Hagot'éégo niṇáá ná ánágodlaa? ²⁷ Nneehí gádaabiṇii, İlk'idá' nohwil nagosisni' ndi doo daashidoḥs'aa da ni': nt'é bigha nohwil nanágošnii'? Ya' nohwí áldó' biké' hikaahí daahleeh nées? ²⁸ Ádí' déncḥ'égo bich'i' yádaakti'go gádaañii, Ni zhá biké' higaahí nílii dagá; néehí Moses biké' hikaahí daandlii. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ Moses yich'i' ya'ti' n'go bídaagonzi: áídá' díí nneehí hadí' naghá shíhí doo bídaagonzi da. ³⁰ Nneehí gánádaabiḥdo'niid, Hagot'éégo hadí' naghá shíhí doo bídaagonzi da, áídá' shíṇáá shá ánágodlaa. ³¹ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayidnṣi dahíí doo bídaayésts'aa dago bídaagonzi: áídá' dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ yokaḥhí, la'íí án dábiḥ bik'ehgo' ánat'iihí Bik'ehgo'ihí'nañ bíyésts'aa. ³² Ni'gosdzán álzaadí' yushdí' godezt'i'go nnee biṇáá ágodihgo gozlii n'íí go'ii nasdlii t'ah doo golzee da. ³³ Díí nneehí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabiṇii, Nchó'íí zhá biḥ gosínilínihi, nohwil ch'idaagonsh'aah nihó'ni nées? Áík'ehgo Jews ha'ánálséhdí' ch'idaabist'e'. ³⁵ Ch'idaabist'e'íí Jesus ya'ikonziidá' baa nyáágo gábiṇii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' hondlaa nées? ³⁶ Nneehí gáníí, Hadínhí baa shíḥ nagolni', sheBik'ehí, áík'ehgo hoshdlaa doleel. ³⁷ Jesus gábiṇii, İlk'idá' hí'ii, nich'i' ya'ti'íí án át'ii. ³⁸ Nneehí, SheBik'ehí, noshdlaa, nii. Ádí' yoskaad.

³⁹ Jesus gáníí, Aayá'itihí bigha ni'gosdzán biká'zhí' niyáá, hadíí doo daago'ii dahíí daago'ii nádaadleehí bigha; áídá' hadíí daago'iiníí biṇáá ádaagodih daaleeh. ⁴⁰ Áígee Phárisees daanlíni la' bit'ahyú nadaaziiníí díí daidezts'aa dá' gádaabiṇii, Ya' nées áldó' nohwiṇáá ádaagodih nées? ⁴¹ Jesus gánádaabiḥdo'niid, Nohwiṇáá ádaagodihyúgo nohwinchó'íí ádih doleel ni': áídá' k'adíí, Daagohiit'ii, daadohnii; áík'ehgo nohwinchó'íí t'ah be'adaanoht'éé.

10

¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwildishnii, Dahadín dibelí ha'ánáníí ch'ígót'i'dí' doo ha'ánádáh dadá' lahyúgo yitisyú ha'ánádáhíí, án in'iihi dagohíí aayihí'niiki nlii. ² Hadín ch'ígót'i'dí' ha'ánádáhíí dibelí nanyoodi nlii. ³ Ch'íná'itih yaa sidaahn bá yó'o'itih; án bidibelí yich'i' aníigo daidíts'ag: dabíí bidibelí bizhi' yee yich'i' aníigo ch'iyihiniik. ⁴ Dabíí bidibelí ch'iyihiniikdá', yádh dahdigháh, áík'ehgo dibelí biké' dahnádkéséh: bizhiihí yídaagoṣiihí bigha. ⁵ Nnee doo yídaagoṣi dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'á' dahnádkéséh; án bizhiihí doo yídaagoṣi dahíí bigha. ⁶ Áí Jesus biḥ ch'ígó'aahgo ádaabiṇniid; áídá' nt'é niigo anii shíhí doo biḥ idaagozi da. ⁷ Jesus gánádaabiḥdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwildishnii, Shíí ch'ígót'i'íí nshlii, dibelí ha'áná'niigee. ⁸ Dashínté híkaihí dawa da'in'iihí la'íí aadaayihí'niikí daanlii; áí dibelí doo daabidíts'ag da. ⁹ Shíí ch'ígót'i'íí nshlii: hadín shíí shinkááyú ch'inyááhíí hasdádogaal, áík'ehgo ha'ánádáhdí' ch'ínádáhgo da'iyaa doleel. ¹⁰ In'iihí in'iihí bigha nadáh, la'íí na'iltseedhí bigha, dawahá da'ílii yikchihi bigha: shíhí ko'ihí'na' daagolii doleehí bigha niyáá, dázhó bitisyú ch'ida'izkaadyú ihí'naahí bee daach'ihinaa doleel. ¹¹ Shíí dibelí nanyoodíí nkt'éhi nshlii: dibelí nanyoodíí nkt'éhi bi'ihí'na' ndi bidibelí yá nyiné'. ¹² Hadíí na'iziidíí, doo dibelí

nanyoodíi nlii dahíi, doo dibelíi bíyée dahíi, ma'cho higaalgo yo'iidá' dibelíi yits'á'yúgo nádilwo'i; áik'ehgo ma'chohíi dibelíi la' yil ndaadeel, la'ihíi náhokséeh. ¹³ Na'iziidíi daazhógo na'iziidhíi bigha, dibelíi doo yaa bil goyéé dahíi bigha yits'á' nádilwo'. ¹⁴ Shíi dibelíi nanyoodíi nkt'éhi nshlii, shidibelíi bídaagonsi, shíyééhíi shídaagoksi. ¹⁵ ShiTaa shígólsihíi k'ehgo shíi áldó' shiTaa bígonsi: shi'ihí'na'íi dibelíi bá ndiishné'. ¹⁶ Shidibelíi lahyúgo ha'ánsinil: ái áldó' bil nánishkáh, ái shizhiihíi daidiits'ih doleel; ái da'ázhí' nádleeh, dibelíi nanyoodíi da'á hileeh. ¹⁷ Shi'ihí'na'íi nniishné', nádiishné' doleelgohíi bigha shiTaa bil nshoq. ¹⁸ Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashínik'eh ndiishné'. Dashíi shinawodíi bee ndiishné', dashíi shinawodíi bee nádiishné'. Díi shiTaa yee shá ngon'áá ni'.

¹⁹ Díi yati'híi bigha Jews daanlíni ílts'á'kai. ²⁰ Láágo gádaanniid, Ch'iidn biyi' golíi, biini' ádih; nt'é bigha hídaayo'ks'áá? ²¹ Lá'íi gádaanniid, Ch'iidn biyi' golíinií doo díi k'ehgo yakti' da go'íi. Ya' ch'iidn nnee bináá ágodinií yináá yá ánágodle' née?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'okaqah goz'aaníi Bik'ehgo'ihí'na'íi bá its'ágót'áá bee bíná'goniihgo da'idáagee ngonyáá. ²³ Da'ch'okaqah goz'aagee Solomon bich'inágohin'áá yuné' Jesus anádaal lék'e. ²⁴ Jews daanlíni baa íla'adzaago gádaabihíi, Da'os'ahzhí' láá nohwil nagolní'go ánt'ee? Christ níliiyúgo dabígóziigo nohwil nadaagolní'. ²⁵ Jesus gádaabihíi, Nohwil nadaagosini' ni', ndi doo daashohdlaq da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'íi'íi dabígóziigo yee shaa nagolní'. ²⁶ Áidá' doo shidibelíi daanohlii dahíi bigha doo daashohdlaq da. ²⁷ Shidibelíi shizhiihíi daidits'ag, ái bídaagonsi, ái shiké' anákah: ²⁸ Ihi'naa doo ngonel'áá dahíi baa daasiiné'; doo da'ílii daaleeh dago doo hadín shilák'e hayoniil at'éé da. ²⁹ ShiTaa shainilíi dawa yitigo at'éhi nlii; doo hadín shiTaa bilák'e hayiniil yinel'áá da. ³⁰ Shíi hik'e shiTaa bilgo da'á ndlii. ³¹ Jews daanlíni tsée nádaayiheslaa, yee daabohne'go. ³² Jesus gádaabihíi, ShiTaa bits'á'dí' nkt'éégo áná'ol'íi'íi doo alch'idn nohwil ch'í'nah ashlaa da; hadíihíi bigha ndaashido'ne'? ³³ Jews daanlíni gádaabihíi, Nkt'éégo áná'í'íi'íi bigha doo ndaaninlne' da; áidá' Bik'ehgo'ihí'na'íi déncho'go baa yánti'híi bigha; ni nnee ílíni Bik'ehgo'ihí'na'íi áná'í'íi'íi bigha. ³⁴ Jesus gádaabihíi, Dilzini daanohlii nohwildéniid, golzeego nohwá begoz'aaníi biyi' bek'e'eshchii shi ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'na'íi biyati' baa daasné'íi nnee dilzini dai'niigo yozhiiyúgo, Bik'ehgo'ihí'na'íi biyati' bek'e'eshchiinií doo k'ihzhí' ngot'áá dago; ³⁶ Ya' shíi shiTaa its'á'shínt'íi'íi go'gdzán biká'zhí' nkeshin'á'íi, Bik'ehgo'ihí'na'íi ncho'go baa yánti', daashido'ni née; Bik'ehgo'ihí'na'íi biYe' nshlii, dishniihíi bigha? ³⁷ ShiTaa ánát'íi'íi k'ehgo doo ánásht'íi'íi dayúgo, doo daashohdlaq da. ³⁸ Áidá' be'ánásht'íi'íi'íi yúgo, doo daashohdlaq da ndi, ánásht'íi'íi'íi daahohdlaq; ái bee shiTaa shiyi' golíihíi, lá'íi shiTaa biyi' gonshliihíi bídaagonoksi, lá'íi daahohdlaq doleel. ³⁹ Ái bigha daabiltsoodgo ch'éh ánáádaabil'íi; ndi bits'á' hach'iyáá. ⁴⁰ Áidí' Jesus Jórdan túnlíinií hanaayú onaanázaa, John dantsé baptize ágólaa goz'aqzhí'; akú naghaa. ⁴¹ Nnee láágo baa heskaigo gádaanii, John doo godiyihgo áná'ol'íi'íi'íi ayíílaa da: ndi John díi nneehíi yaa nagolní' níi dawa da'anii lék'e. ⁴² Áik'ehgo áígee láágo daabosdlaq.

11

¹ Béthany golzeegee nnee la', Lázarus holzéhi, nniih lék'e, ái kih goznilgee Mary lá'íi bik'isn Martha daagolíi. ² (Án Maryhíi Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizil bee bikee yá k'eyildee níi, án bilah Lázarus holzéhi nniih.) ³ Lázarus bilahkíi Jesus yich'í' yati' bá ot'áá, NohweBik'ehni, nil nzhóni nniih, daayilniigo. ⁴ Jesus yidezts'aqadá' gáníi, Díi nniihíi doo datsaahgo at'éé da, áidá' Bik'ehgo'ihí'na'íi ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah alnéhgo ágot'íi, lá'íi Bik'ehgo'ihí'na'íi biYe' ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah hileeh doleelhíi bigha. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn lá'íi Lázarus bilgo bil daanzhoq. ⁶ Lázarus nniihgo ya'ikonziidá', da'akú sidaago naki bee náyiskaqá lék'e. ⁷ Ái bikédí'go Jesus bitsilke'yu gádaayihíi, Judéayú

náádookáh. ⁸ Áídá' bitsilke'yu gádaabihni, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanlíni níl ndaazihné'go hádaat'iji ni'; ndi ya' akú nádíndzaa née? ⁹ Jesus gánádaabildo'niid, Ya' dala'á jii doo nakits'adah lénádihikos da née? Dahadín jiihí yiyi' naghaayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díi ni'godzán biká' begot'iinií yo'jiihí bigha. ¹⁰ Dahadín t'é'yú higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yune' begot'iinií ádihí bigha. ¹¹ Ánniidí bikédí'go gánádaayildo'niid, Nohwit'eké Lázarus ilhosh; ch'ínánsiidyú déyáá. ¹² Bitsilke'yu gádaabihni, NohweBik'ehni, Lázarus ilhoshyú nht'éé nádleeh gádnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, niigo aníi: áídá' bitsilke'yuhí hánayoggo ilhoshgo áyihni láá daanzi lék'e. ¹⁴ Jesus ániita ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, niigo. ¹⁵ Da'ohdlaa doleełhí bigha doo akú nashaa dahíi nohwá shil gozhóq; ndi halaa bich'iyú dookáh. ¹⁶ Thomas, Dídymus holzéhi, itsilke'yu yil daanlíni gádaayihni, Néé aldó' akú dookáh, Jesus bil nadaan'ne' doleełgo. ¹⁷ Lázarus ilk'idá' le'sitijigo díi' bee yiskaayú Jesus nyáá lék'e. ¹⁸ Jerúsalem dí' nakidn dahgostoyú shi Béthany goz'aa: ¹⁹ Áídí' Jews daanlíni láágo Martha hik'e Mary bilah n'íi bigha bidag yádaakti'go baa heskai. ²⁰ Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'iy' yich'iy' ch'ínyáago yaa nyáá, Mary kih yune' sidaadá'. ²¹ Martha Jesus gáyahni, SheBik'ehni, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ²² K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihina' bihónkeedíi naa yiné'go bigonsi. ²³ Jesus gábihni, Nilah naadidodaal. ²⁴ Martha gábihni, Nnágodzaahíi bijii nách'idikáhgee naadidodaalgo bigonsi. ²⁵ Jesus gábihni, Shíi shilahyú nnee naadidokaah, shíi ihinaahi nshii: dahadín shodlaayúgo daztsaa ndi, hinaa nádodleel. ²⁶ Dahadín hinaago shodlaanií doo datsaah at'éé da. Ya' díi hondlaa née? ²⁷ Martha gábihni, Ha'oh, sheBik'ehni: Christ, Bik'ehgo'ihina' biYe' ni'godzán biká' hígháhi níiigo hoshdlaa. ²⁸ Gánniidá' onádaago dant'éhego bik'isn Mary gáyahni, Ich'ígó'aahíi kú nyáago nokéed. ²⁹ Mary ái yidezts'aa dá' dagoshch'iy' nádiidzaago yich'iy' oyáá. ³⁰ Jesus Martha baa nyáá n'íige t'ah sidaago, doo hwahá kih goznilyú hígháh da. ³¹ Jews daanlíni bidag yádaakti'go kih yune' yil naháztaa n'íi Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyáahíi daayo'ijigo yike' dahiskai, Lázarus le'sitijyú hichagyú deyaa shi, daanii lék'e. ³² Mary, Jesus sidaayú nyáadá' yiltsaago yiyahzhi' hayaa adzaa gáníigo, SheBik'ehni, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ³³ Jesus Mary la'íi Jews daanlíni yil hikai n'íi bilgo daachago yo'iidá' biyi'siziinií doo bil gozhóq da lék'e, ³⁴ Áík'ehgo gáníi, Hayú ndaasohtij lán? NohweBik'ehni, yushdé' akú dín'ij, daabihni. ³⁵ Jesus hichag lék'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhó bil nzhóq lék'e! daanii. ³⁷ Áídí' la' gánádaado'niid, Nnee bináa ágodini déz'ijigo ányiidlaa n'íi, díi nnee aldó' doo datsaah dago áyílaa doleeł lán shi ya'? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sitijyú nyáá. Tsébi'i'án yune' sitij, tséé binásgee daaden'áago. ³⁹ Jesus gáníi, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaaníi bilah Martha gábihni, SheBik'ehni, k'adii nchó' silij go'ij, díi' yiskaadá' daztsaa n'íi bigha. ⁴⁰ Jesus gábihni, Ondlaayúgo Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí' ízisgo ágot'eehíi hiltseh doleeł, ya' doo ágánidéniiid da lá née? ⁴¹ Áík'ehgo daztsaaníi sitijgee tséé binásgee daaden'aanií yó'odaiz'aa. Jesus hadag déz'iidá'gáníi, ShiTaa, shidints'agíi na'ihénsi. ⁴² Dábik'ehn shidints'ago bigonsi, ndi kú nnee nadaazihíi bigha ádéniiid, shin'a'íi daayodlaa doleełhí bigha. ⁴³ Ágánniidá' adijid yiká aníi, Lázarus, aadí' ch'ínáah, yihni. ⁴⁴ Nnee daztsaa n'íi bigan la'íi bikee nadik'a' bik'ídaadesdizgo; binii aldó' nadik'a' bik'ídesdizgo ch'ínyáá. Jesus gádaabihni, K'eda'oh'ad, áík'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áídí' Jews daanlíni láágo Mary yil hikai n'íi, Jesus adzaahíi daayo'ijigo daabosdlaad lék'e. ⁴⁶ Áídá' la', Phárisees daanlíni yich'iy' okaigo, Jesus anát'iidíi yaa yil nadaagosni'.

⁴⁷ Áík'ehgo okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni bilgo nnee yánádaalthíi íla'ádaizlaago gádaayihni, Hago láá ádaahi'ne'? Díi nneehíi godiyihgo aná'ol'ijihí láágo anát'ij. ⁴⁸ Dayúweh díi k'ehgo anát'ijlyúgo nnee dawa dánko daabodlaah doleeł at'éé; la'íi Romans daanlíni náseéhgo nohwi'okaah goz'aanií la'íi nohwini'íi nohwaa daagohet'aah. ⁴⁹ Áídí' ái ádaanniidíi la', Cáiphah holzéhi, ái legodzaahíi biyi' okaah

yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabiñniid, Doo nt'é bídaagonoŋsi da, ⁵⁰ Nnee dała'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhọọ, áík'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'ílí hileeh da, áí doo nohwil bídaagozi da ląá. ⁵¹ Díi doo dabínik'ehgo aníi da: áí legodzaahíi biyi' okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíigo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleehíi dabíntsé yaa nagolni'; ⁵² Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihíi Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé dawa ilts'á'yú nadaakaihíi dała'ázhi' análnehgo aldo' bá datsaah doleel. ⁵³ Áí bijjidi' godezt'i'go hagot'éego Jesus daayizilheehíi yee nadaagoshchii. ⁵⁴ Áí bighą Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'nah naghaa da; ndi áidi' da'igoljyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kih goznil Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsilke'yu yil naháztaą.

⁵⁵ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo Jews da'iyaaahíi bich'i' goldohdá', Jews daanlíni ląágo okaąh zhinéego ilch'i' ádaach'idilne'híi bighą ik'anidi' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okaąh goz'aa yune' nadaazi'go Jesus yiká daadéz'jigo gádaakidi'nii, Nt'é daanohsi, da'idaayú hínáh doleel shi ya'? ⁵⁷ Okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Phárisees daanlíni, dahadiń Jesus hayú naghahíi yígólsiyúgo bil nadaagolni'go yá ndaagoz'aa, daayiltsodhíi bighą.

12

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhzhí' gostán yilkaah godziihdá' Jesus Béthanyú nyáá, Lázarus daztsaađi' náyihilna' n'íi goljyú. ² Áígee o'i'áayú bá áda'ch'izlaago Martha koch'i' ndaahazkaą, Lázarus itah bil da'ch'iyaa lek'e. ³ Mary ik'ah lán ílíni, spikenard holzéhi, dała'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhí' yaa yiziidgo bitsizil yee k'eyildée: kih yune' ik'ah kikaąolchiníi dahot'éhé godideznag. ⁴ Áidá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah nlíni, ch'ibido'aakíi gáníi, ⁵ Zhaalihíi tét'iyehíi bitah'i'niihíi bighą nt'é bighą díi ik'ah doo taagi gonenadín penny izliigo nahaznii da? ⁶ Díi aníihíi doo tédaat'iyehíi yaa bil goyéego anii da; ndi in'jhi nlijhi bighą anii, bestso bisis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihilkaadíi náyihiniil. ⁷ Jesus gáníi, Ch'ík'eh at'jii: leeh shi'dilteehíi bijji doleehíi bighą da'áik'ehgo nainé' nzhọọ. ⁸ Tédaat'iyehíi dávik'ehn nohwitahyú nadaakai; shihíi doo dávik'ehn nohwitahyú nashaa da doleel. ⁹ Jews daanlíni ląágo Jesus ákú naghago yidaagolsigo baa náńsáá, doo dá Jesus zhá bighą da, Lázarus daztsaađi' náyihilna' n'íi daayiltséhíi bighą aldo'.

¹⁰ Áidá' okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus aldo' zideego doleehíi yaa nadaagoshchii; ¹¹ Bíi bighą Jews daanlíni ląágo Jesus daayosdlaąđgo bits'á' daheskaihíi bighą zideego hádaat'jii.

¹² Áí iskaą hik'e nnee ląágo da'idaayú hikaihíi Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ikodaanzjídá', ¹³ Ch'il, palm holzéhi, bits'adaaz'aahíi daayoniigo, yidaáhzhí' deskaigo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Hosánna: Israel hat'i'íi biNant'a' nlíni, Bik'ehgo'ihí'nań bizhi' yee higaakíi bits'á'dí' gózhọọ le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiiníi k'ehgo, ¹⁵ Doo néndzid da, Sion bizhaazhé nlíni: níń'jii, niNant'a' higaal, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, nii. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantségee doo bil idaagozi da: ndi Jesus ízigo ye'at'éehíi ch'í'nah ágolzaadá, díi bak'e'eshchii n'íi la'íi ábi'dilzaahíi yínadaalni. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsaađi' náyihilna'go tsébi'i'ándi' ch'ínáh yilñniid n'dá' nnee bináat'ánagot'jil n'íi yaa nadaagosni'. ¹⁸ Godiyihgo ágodzaahíi ya'ikodaanzjiihíi bighą nnee Jesus yidaáhzhí' onalsáá. ¹⁹ Áík'ehgo Phárisees daanlíni gádaakidi'nii, Doo hagot'éego ladaahodle'go da ląą; daadeh'jii, ni'godszań biká' nnee dawa biké' dahnádnlsáá.

²⁰ Nnee Greeks daanlíni la' itah náńsáá, da'idaagee da'ch'okaąhyú. ²¹ Áí Philip yaa hikai, Gálilee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áík'ehgo gádaabiñni, Jesus daahihiltséh hádaahiit'jii. ²² Philip Andrew yil nagolni'yú óyáá: Andrew, Philip yil o'áázhgo Jesus yil nadaagosni'.

²³ Jesus gádaabilnii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah hileehíí bee biká' ngonyáá. ²⁴ Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, T'oh nagháí biyigé doo leezh biyi' onehezdeego daztsaa dayúgo da'ágát'ée nt'ée: áidá daztsaayúgo zhá binest'á' láá hileeh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' bíl ilííhíí bi'ihí'na' bits'á' da'ílíí hileeh; áidá' dahadín díí ni'gospzán biká'gee bi'ihí'na' doo bíl ilíí dahíí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hinaa doo. ²⁶ Dahadín shá na'iziidyúgo shiké' higaal le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíí alód' naghaa doleek: dahadín shá na'iziidíí shiTaa bidnshíhi at'ée. ²⁷ Shiyi'sizini doo bíl anii da k'adíí; nt'éshá' dishniih? ShiTaa, díí shich'í' ágonéhíí bits'á' hasdáhíínteeh, dishniih née? Dah, díí shich'í' ágonéhíí bigha niyááhi at'ée. ²⁸ ShiTaa, ízigo nizhi'íí ch'í'nah ánlé'. Áík'ehgo yaaká'dí' hadziihíí gánniid, Ik'idá' ízigo nizhi'íí ch'í'nah áshlaa ni', áík'ehgo ch'í'nah ánánáshdle'. ²⁹ Nnee bit'ahgee nadaaziiníí lá' áí daidezts'aa go gádaanii, Ides'nih: lá'íí gádaanii, Bik'ehgo'ihí'na' binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' hadzii. ³⁰ Jesus gáníí, Díí hadziihíí doo shíí shigha da, nohwíí nohwicha ánniid. ³¹ K'adíí díí ni'gospzán biká' ágot'eehíí baa yá'iti': áík'ehgo ni'gospzán binant'a' ch'idolt'ee. ³² Shíí ni'dí' ts'idag dahshidi'diiltiyúgo nnee dawa ích'í'go ashdléh. ³³ Hagot'ée go datsaah doleekíí bebígózihíí bigha ágánniid. ³⁴ Nnee gánádaado'niid, Begoz'aaníí biyi', Christ dahazhí' golíí, golzeego née daasidiits'aa: nt'é bigha, Nnee k'ehgo Nyááhíí ts'idago dahbidi'doltee, nnií áidá'? Nnee k'ehgo Nyááhíí nniíhíí hadín ánnii? ³⁵ Jesus gádaabilnii, Be'idindláádíí dé't'ihézhí' t'ah nohwá begot'íí. Be'idindláádíí t'ah golíídá' bee nahkai, dahyúgo godilhiíí nohwitis hileeh: dahadín godilhiíyú naghahíí hayúgo higaalíí doo yígótsí da. ³⁶ Be'idindláádíí t'ah nohwá begot'íídá', be'idindláádíí daahohdlaa, áík'ehgo idindláádíí bichagháshé daadoleek. Jesus díí yee hadziidá' yits'á' nyáágo yits'aa nádest'íid lék'e.

³⁷ Godiyihgo áná'ol'ííhíí láágo bináál áyíílaa ndi t'ah doo daabodlaa da: ³⁸ Esáias, Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi gánniid n'íí begolne'híí bigha ágodzaa, Nohwe-Bik'ehń, nadaagosiilni'íí hadín yosdlaad? Lá'íí hadín nohweBik'ehń bigan binawodíí bíl ch'í'nah alzaa? ³⁹ Áí bigha doo da'odlaa da, Esáias gánádo'niidhíí bigha. ⁴⁰ Bináá ádaagodihgo, lá'íí bijíí daant'izgo áyíílaa; dahyúgo bináá yee daayo'íí, lá'íí bijíí bee bíl ídaagozi, áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziid doleek. ⁴¹ NohweBik'ehń bits'á'idindláádíí yo'íídá' yaa yahtí'go Esáias ágánniid lék'e.

⁴² Da'ágát'ée ndi nant'an daanlíni láágo Jesus daayosdlaad ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolni' da, Jews ha'ánátséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'ée dánko daanzigo: ⁴³ Bik'ehgo'ihí'na' bíl nzhooníí doo dázho hádaat'íí dadá' nnee bíl nzhooníí zhá itisgo hádaat'íí.

⁴⁴ Jesus hadíid hadziigo gánniid, Dahadín shodlaahíí doo shíí zhá shodlaa da, áidá' shin'a'ń alód' yodlaa. ⁴⁵ Hadín sho'iiníí shin'a'ń yo'íí. ⁴⁶ Be'idindláádíí nshíigo ni'gospzán biká'zhí' niyáá, dahadín shodlaahíí doo godilhiíyú naghaa le' at'ée da. ⁴⁷ Dahadín ádishniihíí yidits'agdá' doo yikísk'eh at'ée dahíí, án doo baa yashti' da: ni'gospzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishniilgo niyáá. ⁴⁸ Dahadín doo háshit'íigo shiyati' doo nágodí'aah dahíí baa yahtí'íí gólíí: yati' bee yásílti'íí nnágodzaahíí bijíí baa yahtí' doleek. ⁴⁹ Doo dashínik'eh yásílti' da, shiTaa shin'a'ń nt'é dishniigo yashti'íí, nt'é dishniigo hasdziihíí shá ngon'áá. ⁵⁰ Díí bígonsí, hadín biyati' bikísk'eh at'ée híí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hinaa doleek: áík'ehgo shiTaa áshííhíí bikísk'eh yashti'.

13

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee biná'godiníhgo da'idaahíí dabíntsé, Jesus ni'gospzán yits'á' biTaa yich'í' nádiidáhíí biká' ngonyáágo yígótsídá', ni'gospzán biká' biké' hikaahíí bíl nzhoogo dangonyáázhi' bíl nzho. ² O'i'ááyú da'ch'iyaa dá' Simon biye', Judas Iscariot holzéhi, Jesus ch'íbidí'aahgo ilk'idá' ch'iidn nant'an natsíbilkeesgo ábísí; ³ Jesus biTaa dawa baidin'áágo yígótsí, lá'íí Bik'ehgo'ihí'na' yits'á'dí' nyáá, Bik'ehgo'ihí'na' yich'í'

nádesdzaago áldó' yígólsj; ⁴ Áík'ehgo da'iyaađí' nádiidzaago iká' bi'íhíí ídaa yidiltsooz; áídí' niibek'e'ildéhé náidnltsoozgo ídináisti'. ⁵ Betádígisé biyi'zhí' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu bikee yá tádaizgizd' niibek'e'ildéhé binasti' n'íí bee yá k'edaayildéh nkegonyaa. ⁶ Áídí' Simon Peter baa gonyáágo gábilnii, SheBik'ehń, ya' shikee shá tánángis née? ⁷ Jesus gábilnii, Nt'é bighą asht'ííníí k'adyúgo doo bígonłsı da, ndi bígonłsıh ndi at'éé. ⁸ Peter gábilnii, Shikee doo shá tánáogis at'éé da. Jesus gánábıldo'nıid, Nikee doo ná tásígiz dayúgo, doo nıł gonsht'ıı da. ⁹ Simon Peter gábilnii, SheBik'ehń, doo shikee zhá shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in áldó' shá tánángis. ¹⁰ Jesus gábilnii, Dahadín ténálth'ıı bikee zhá táyigis bik'eh, áík'ehgo dásizıı nt'éégo tanásgiz: nohwıı tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. ¹¹ Hadín ch'ıbido'aahıı yígółsıhıı bighą ágánııid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. ¹² Aął bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íhíí ánágodlaa, áídí' dahnánezdzaago gádaabilnii, Nohwá ásdzaahıı bídaagonłsı née? ¹³ İch'ígó'aahıı ła'ıı nohweBik'ehń daashıldohıı: da'áıgee ádaadohıı áı; án nshııhıı bighą. ¹⁴ Shıı nohweBik'ehń ła'ıı nohwił ch'ígó'aahıı nshııni nohwiikee nohwá tádaasigizi: áík'ehgo nohwıı áldó' nohwiikee látádaahgisgo dábik'eh. ¹⁵ Be'ol'ıı doleelıı nohwińáál áshłaa, áík'ehgo nohwıı áldó' ágádaah't'ıı le'. ¹⁶ Da'anıı, da'anııigo gádaanohwiłdishıı, Na'iziidıı doo binant'a' yitısigo at'éé da; hadın hil'a'ıı bin'a'ıı doo yitısigo at'éé da. ¹⁷ Dıı bídaagonłsıgo, be'ánádaah't'ııyúgo nohwił daagozhóq doleel.

¹⁸ Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadıı hanohwinılıı bígonłsı: ndi Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıı begolne' doleelıı bighą, Hadın bán bıł hishaanıı shich'ı' got'ııh. ¹⁹ Doo hwahá begolne' dadá' baa nohwił nagoshıı, áík'ehgo be'ágodzaago da'án nshııgo daahohdłaa doleel. ²⁰ Da'anıı, da'anııigo gádaanohwiłdishıı, Dahadın de'á'ń náidnltııyúgo, shıı áldó' náshidılteeh; hadın náshidnltııhıı shin'a'á áldó' náidılteeh. ²¹ Jesus ágánııidá' biyi'siziinıı doo bıł gozhóq dago, nagolnı'go gánıı, Da'anıı, da'anııigo gádaanohwiłdishıı, Nohwıı ła' ch'ıshinoh'aah doleel. ²² Hadınshá' áyılıı daanzıgo bitsilke'yu nádaakiné'ıı. ²³ Bitsilke'yu ła', Jesus bıł nzhónihi, Jesus bitılzhı' bınentıı lək'e. ²⁴ Áík'ehgo Simon Peter áı nayı'izhgizhgo gáyılıı, Nahódńłkid, hadın áyılıı áı? ²⁵ Bitılzhı' bınentıınıı Jesus gáyılıı, SheBik'ehń, hadın áłnıı áı? ²⁶ Jesus gánıı, Ee'sı'áągo baa dish'ałıı, án áldishıı. Yee'iz'ąago Judas Iscáriot yaa yin'ąá, Simon biye'. ²⁷ Ee'ist'ąahıı náidn'ąadá' ch'ıidn nant'án, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábilnii, Nt'é ánle'ıı dahale ánle'. ²⁸ Da'iyaađo naháztaanıı nt'é bighą ágábilnııidıı doo ła' yígółsııd da. ²⁹ Judas zhaali bızis nayı'aahıı bighą Jesus ágábilnıı, daanzı łaą, Da'idaanıı bá hidán nayılııihgo, dagohıı, Tédaat'iyéhıı nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo anıı łaą daanzı. ³⁰ Judas ee'ist'ąahıı náidn'ąahıı bikédı'go dagoshch'ı' ch'ınyáá; áídí' t'é' gozlıı.

³¹ Ch'ınyáádá' Jesus gánıı, K'adıı shıı, nıee k'ehgo Niyááhıı ízısigo be'ánsht'eehıı ch'ı'nah alne', Bik'ehgo'ihı'nań ízısigo ye'at'ééhıı shıı shee ch'ı'nah alne'. ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań ízısigo ye'at'ééhıı shıı shee ch'ı'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihı'nań áldó' ízısigo be'ánsht'eehıı dabıı ch'ı'nah áidolııł, dagoshch'ı' ch'ı'nah áidolııł. ³³ Shichągháshé, dé't'ihézhı' t'ah nohwił nashkai. Shıká daadeh'ıı doleel; Jews daanlıni ádaabıldéniidıı k'ehgo nohwıı áldó' gánohwiłdishıı, Hayú déyááyú doo nohkáh at'éé da. ³⁴ Begoz'aanıı anııdéhi bee nohwá ngonsh'aah, ıł daanohjooqo; dashıı shıł daanohshooqıı k'ehgo nohwıı áldó' ıł daanohjooq doleel. ³⁵ Dıı bee shiké' hikaahıı daanohııgo nıee dawa yıdagolıı doleel.

³⁶ Simon Peter gábilnii, SheBik'ehń, hayú dınyaa? Jesus gábilnii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' nıńah da; áídá' ikédı'go shiké' nıńah doleel. ³⁷ Peter gábilnii, SheBik'ehń, nt'é bighą k'adyúgo doo níké' disháh da? Shıı nighą dasııtsaa ndi dábik'eh. ³⁸ Jesus gábilnii, Ya' shıı shighą dantsaah née? Da'anıı, da'anııigo gánııdishıı, Tazhık'áne doo hwahá anııh dadá', taadn doo bígonłsı da shııhııh ndi at'éé.

14

1 Doo nohwíí natsídaahiltó' da le': Bik'ehgo'ihí'nań daahohdlaa, shíí áldó' daashohdlaa. 2 ShiTaa golííyú láágo nohwiba' goz'aa: doo ágát'ée dayúgo doo nohwil nagoshni' da doleel ni'. Ákú nohwá ilch'í'goshléhyú déyáá. 3 Ákú nohwá ilch'í'goshlaadá' nánshdángo t'aažhí' nohwil nádishkáh; hayú sídááyú nohwíí áldó' ákú nasółtaa doo. 4 Hayú déyááyú bídaagonłsı, itínhíí áldó' bídaagonłsı. 5 Thomas gábilńii, NohweBik'ehń, hayú dínyaahíí doo bídaagonłzı dadá' hagot'éego itínhíí bídaagonłzı? 6 Jesus gábilńii, Shíí itínhíí nshłı, da'anii ágot'eehíí, la'íí ihí'naahíí nshłı: shíí shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'ée. 7 Shídaagonłsyúgo shiTaa áldó' bídaagonłsı doleel ni': kodı' godezt'ı'go bídaagonłsı, la'íí daahołtsaa. 8 Philip gábilńii, NohweBik'ehń, niTaa nohwil ch'ı'nah ánle', áik'ehgo nohwil dádaabik'eh. 9 Jesus gábilńii, Philip, ya' nohwil nashkaigo nzaad ogoyáadá' t'ah doo shıgonłsıh da née? Hadín sho'iníí shiTaa yo'ıı; áıda' nt'é bigha, NiTaa nohwil ch'ı'nah ánle', nńii? 10 ShiTaa biyi' gonshłı, la'íí shiTaa shiyi' golıı doo hondlaah da née? Yati' bee yashti'ıı doo dashńik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golıńıí ánásht'ııhıí dabıı ánáyol'ıı. 11 ShiTaa biyi' gonshłıgo, la'íí shiTaa shiyi' golııgo shondlaah: dagohıí ánásht'ııhıí zhá bigha shondlaah. 12 Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishńii, Hadín shodlaanıí ánásht'ııhıí k'ehgo ánát'ııł doleel; ánásht'ııhıí bitisgo ndi ánát'ııł doo; shíí shiTaa bich'ı' nádésdzáhıí bigha. 13 Shizhi' hohshıigo nt'éhéta daahóhkeedıí nohwá łashle', shiTaa ızisgo ye'at'éehıí biYe' bee ch'ı'nah ádolńııł doleelgo. 14 Shizhi' hohshıigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá łashle'.

15 Nohwil daanshoqoyúgo bengoni'áanıí bikísk'eh ádaanoht'ee. 16 ShiTaa hoshkaah doleel, áik'ehgo la' Kich'onıihıí nohwaa naadit'aah, án dahazhı' nohwil nlıı doleel. 17 Áń Spirit da'anii ágot'ehi ch'ı'nah áile'hi; da'án ni'gosdzán biká' nnee doo hagot'éego nágodı'aah da, doo daayo'ıı da, doo yıdaagołsı dahıı bigha: áıda' nohwıí bídaagonłsı; nohwil nlıı, la'íí nohwıyi' golııhıı bigha. 18 Nohwits'á' nádésdzáágo doo dasahndı ádaanoht'ee da doleel: áıdı' nohwich'ı' nádishdáál. 19 Dıt'ıhézhi' ni'gosdzán biká' nnee doo nádaashıltséh da; da'ágát'ée ndi nohwıí daashołtséh: shıı hınshnaahıı bigha nohwıí áldó' daahınohnaa doleel. 20 Áı bıjıı shıı shiTaa biyi' nshłı, nohwıí shiyi' daanołıı, shıı nohwıyi' daanshłıhıı bídaagonłsı doleel. 21 Hadín bengoni'áanıí yıgółsıgo yikísk'eh at'éehıı, án bıł nshoq: hadín bıł nshoonıı shiTaa bıł nzhóni at'ée, áik'ehgo án shıł nzhooqo bich'ı' ch'ı'nah ádınszı doleel. 22 Judas, doo Isarıot dahi, gábilńii, NohweBik'ehń, nt'é bigha ni'gosdzán biká' nnee doo bich'ı' ch'ı'nah ádnłéh dadá', née zhá nohwich'ı' ch'ı'nah ádnłéh doleel? 23 Jesus gábilńii, Nnee bıł nshoqoyúgo shiyati'ıı yikísk'eh at'ée doleel: shiTaa bıł nzhooq doleel, áik'ehgo baa nt'aashgo bıł daagondlıı doleel. 24 Hadín doo bıł nshoq dahıı shiyati'ıı doo yikísk'eh at'ée da: yati' daadohts'agıı doo dashıı shiyati' at'ée da, shiTaa shin'á'ń biyati' at'ée. 25 Díı ágot'eehıı bee nohwich'ı' yásıłti', t'ah nohwıtahyú nshłııdá'. 26 Kich'onıihıı, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'ı' daıdı'aa doleelıı dawa nohwil ch'ıgó'aah doleel, nohwil nagosisńı'ıı dahot'éhé bıńadaańııhııgo ánohwıłsı doleel. 27 Ilch'ı'gont'éehıı nohwaa nshné', ilch'ı'gont'éehıı shıts'á'dı' begoz'ánihıı nohwaa daanshné': doo ni'gosdzán bits'á'dı' ágot'eehıı k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwııı natsídaahiltó' da le', doo nédaaldzıd da le'. 28 Gádaanohwıłdeńııdıı daadısołts'aa, Deyáadı' nohwaa náshdáh doleel. Nohwil daanshoq lék'eyúgo nohwil daagozhóq doleel ni', shiTaa bich'ı' nádésdzá dishńıihıı bigha; shiTaa shıtisgo at'ehi nlıı. 29 Doo hwahá begolne' dadá' nohwil nagosisńı', be'ágodzaadá' da'ohdlaa doleelıı bigha. 30 Kodı' godezt'ı'go doo láágo nohwich'ı' yadaashti' da: díı ni'gosdzán bınant'a' hıgaalńıı bigha, án doo shebik'eh da. 31 Ni'gosdzán biká' nnee shiTaa shıł nzhooqo yıdaagołsı doleelıı bigha, shiTaa shá ngon'áanıí k'ehgo ánásht'ııł. Daohsııh, hıkaah le'.

15

1 Shíí dasts'aa dahnansé'íí da'aníihíí nshíí, shiTaahíí dahnansé'íí nht'éégo áyílsiníí nlií. 2 Shits'ádaaz'aahíí doo nest'á' áile' dahíí dawa shits'áyiniik: áídá' shits'ádaaz'aahíí nest'á' áile'íí náyigeesh, nest'án dayúweh láágo áiléh doleelhíí bighá. 3 Nohwíí ilk'idá' yati' bee nohwich'í' yásílti'íí bee daanohwidilkqod. 4 Shiyi' daanohíí, shíí áldó' nohwiyi' nshíí. Its'ádaaz'aahíí doo dabízhá nest'á' áyóléh át'éé da, bá'ó'áhi yiyi' nliíyúgo zhá; nohwíí áldó' nest'á' doo ádaahle' da, shiyi' daanohííyúgo zhá. 5 Shíí dasts'aa dahnansé'íí bá'ó'áhi nshíí, nohwíí shits'ádaaz'aahíí daanohíí. Dahadín shiyi' nliiníí, lá'íí biyi' nshíiníí, án nest'á' láágo áiléhi nlií; shíí da'ánshdihyúgo doo nt'é ádaahléh át'éé da. 6 Nnee lá' doo shiyi' nlií dayúgo, its'ádaaz'aahíí lá' yó'olt'e'go náhasganhíí k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee áí its'ádaaz'aahíí lenádaihezlaago kq' biyi' odaiskaadgo nlií. 7 Shiyi' daanohííyúgo, shiyati' nohwiyi' begoz'ayúgo, dahádaah'tííhíí daahóhkeedgo nohwá ádaadolniik. 8 Nohwinest'á' láágo ánádaah'tííhíí bee shiTaa ízisgo at'ééhíí ch'í'nah ábi'dilzi; áík'ehgo da'aníigo shiké' hikaahíí daanohíí. 9 ShiTaa bíl nshqohíí k'ehgo nohwíí shíí daanohshqo: dayúweh shíí daanohshqo le'. 10 ShiTaa yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dávik'ehn bíl nshqohíí k'ehgo bengoni'áaníí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dávik'ehn shíí daanohshqo doleel. 11 Shits'á'dí' kol'ijóóníí nohwiyi' daagolíí doleelgo, lá'íí dázhq nohwíí daagozhqó doleelhíí bighá be'ánohwidéniid. 12 Díínko bengoni'áni at'éé, Shíí daanohshooníí k'ehgo nohwíí áldó' kíl daanohjqo doleel. 13 I'ijóóníí díí bitisgo at'éhi doo hadín ye'at'éé da, nnee bi'ihí'na' bit'eké yá nyiné'i. 14 Bengoni'áaníí be'ádaanoht'eeyúgo shit'eké daanohíí. 15 Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíí daanohwidishniigo daanohwoshíí da; na'iziidíí binant'a' ánát'ííhíí doo yígótsi da: áídá' shit'eké daanohwidishniigo daanohwoshíí; shiTaa bits'á'dí' disiits'á'íí dawa nohwíí ígózigo ashlaahíí bighá. 16 Nohwíí doo hadaasisoltíí da, shíí hanohwiheñil, nest'á' ánádaah'tííyú dahdohkángo nohwaa godini'áá, áí nest'á' daagolíí nt'éé doleelgo; áík'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. 17 Díínko nohwá ngoni'áá, kíl daanohjqo le'. 18 Ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanníihyúgo, nohwik'edaanníihíí dabíntsé shik'edaanníihgo bídaagonósi. 19 Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bich'í'zhinéé daanohííyúgo, ni'gosdzán biká' nnee dabíí bich'í'zhinééhíí bíl daanzhóni at'éé; áídá' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo bich'í'zhinéé daanohíí da, ndi bits'á' nohwiniñil, áí bighá ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanníih. 20 Nohwich'í' haszii n'íí bínádaahníí, Na'iziidíí doo binant'a' yitísigo at'éé da, nohwik'déniid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíí áldó' nohwiniidaagodile'; ádishniihíí yikísk'eh ádaat'ee lèk'eyúgo, nohwíí áldó' ádaadohniihíí yikísk'eh ádaat'ee doleel. 21 Shizhi'híí bighá díí dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'n doo yídaagótsi dahíí bighá. 22 Doo niyáágo bich'í' yádaasilti' dayúgo, doo nchq'go ádaadzaa da doleel ní'; k'adíí binchq'íí bighá doo nt'é yik'ídaagodi'áh da. 23 Dahadín shik'enñihíí shiTaa áldó' yik'enñih. 24 Bitahyú áná'ol'ííhíí doo hwahá hadín áile'hi ashlaa dayúgo, doo nchq'go ádaadzaa da doleel ní': k'adíí shíí hik'e shiTaa bílgo daanohwiktsaágo nohwik'edaanníi. 25 Dabíí bich'í' begoz'aaníí biyi' k'e'eshchiiníí, Doo nt'é bighá shik'edaanníi da, golzeego dahgoz'aaníí begolne'go ánágot'íí. 26 Kich'oníihíí, án shiTaa bits'á'dí' nohwich'í' dish'aa doleelíí nyáágo, Holy Spirit da'aníi ágot'éhi ch'í'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dí' nliíni, án shaa nagoln'i' doleel. 27 Nohwíí áldó', dantsé godezt'i'dí' nohwíí nashkaihíí bighá shaa nadaagoñi' doleel.

16

1 Doo t'aazhí' nanánohohdéh da doleelhíí bighá díí dawa bee nohwich'í' yádaasilti'. 2 Jews ha'ánálséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleel: lá'íí dahadín nohwizes-hiiníí Bik'ehgo'ihí'nañ bá ásh'tíí nzi doleelíí baa gowáh. 3 Áí shiTaa doo yídaagótsi da, shíí ndi doo shídaagótsi dahíí bighá ánádaah'tíí doleel. 4 Díí baa nohwíí nagosisn'íí baa gonyáágo, bínádaahníih doleelhíí bighá nohwíí nagosisn'i'n'. I'ch'ígonsh'aahgo godeyaadá' díí doo

baa nohwil nagosisni' da ni', t'ah nohwil nashkai n'íi bigha. ⁵ K'adíi shides'a'n bich'i' deyaáa; áidá' doo la', Hayú dínyaa? daashildohniigo nashídaadołkid da. ⁶ Díi baa nohwil nagosisni'híi bigha nohwijíi biyi' doo nohwil daagozhóq da daasolij. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'aniigo ánohwildishni; dahdisháhíi nohwá nzhq: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'onihíi doo nohwaa hináh da; áidá' óyááyúgo zhá nohwich'i' dish'aa doo. ⁸ Án'nyáágo nchq'go ágot'eehíi, nzhq'go ágot'eehíi, la'íi aayá'iti'íi ni'gosdzán biká' nnee yil ch'í'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodlaa dahíi bigha nchq'go ágot'eehíi bil ch'í'nah ádaile' doleeł; ¹⁰ ShiTaa bich'i' deyaágo doo nádaashołtséh dahíi bigha nzhq'go ágot'eehíi bil ch'í'nah ádaile' doleeł; ¹¹ Díi ni'gosdzán binant'a' baa yá'iti'híi bigha aayá'iti'íi bil ch'í'nah ádaile' doleeł. ¹² Łáágo t'ah nohwich'i' yashti' ndi k'adíiyúgo doo nohwil ídaagozi da. ¹³ Áidá' Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'anii ágot'eehíi dawa nohwá yígółsı doleeł: doo dabínik'eh yałti' da doleeł; nt'éhéta yidits'agú zhá yaa yałti' doo: la'íi begoldohíi nohwil ch'í'nah áidoliil. ¹⁴ Shits'á'dí'go be'ágot'eehíi náidiiné'go, yaa nohwil nagoln'i' doleełíi ízisgo be'ánsht'eehíi nohwil ch'í'nah áidoliil. ¹⁵ ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eehíi dawa shiyéhi at'éé. ái bigha shits'á'dí'go be'ágot'eehíi náidiiné'go nohwil ch'í'nah áidoliil, déniid. ¹⁶ Dét'ihézh'i' doo nádaashołtséh da: áidí' dét'ihézh'i' nanádaashołtséh, shiTaa bich'i' deyaáhíi bigha. ¹⁷ Bitsilke'yu la' gádaakídi'nii, Dét'ihézh'i' doo nádaashołtséh da: áidí' dét'ihézh'i' nanádaashołtséh: la'íi, ShiTaa bich'i' deyaáhíi bigha, daanohwilniihíi, nt'é niigo aníi? ¹⁸ Gádaanii, Nt'é niigo aníi, Dét'ihézh'i', nihií? Néé doo bídaagonłzi da nt'é niigo anihíi. ¹⁹ Jesus nabídaadiłkid hádaat'ijigo yígółsıgo gádaabilnii, Dét'ihézh'i' doo nádaashołtséh da: áidí' dét'ihézh'i' nanádaashołtséh, dishniihíi bigha náídaadołkid née? ²⁰ Da'anii, da'aniigo gádaanohwilishni, Daahchag, la'íi chał ádaanoht'eedá' ni'gosdzán biká' nnee bil daagozhóq doleeł; doo nohwil daagozhóq da doleeł, áidá' doo nohwil daagozhóq dahíi nohwil daagozhóq nádaadodleeł. ²¹ Isdzán ilchiigo doo bil gozhóq da, ilchiige ngonyááhíi bigha: áidá' ishchijihíi bikédí'go, ni'gosdzán biká'zh'i' nnee yishchijihíi yaa bil gozhóqgo, nniih n'íi doo yínálnii da. ²² Áík'ehgo doo nohwil daagozhóq da k'adíi: ndi nádaanohwiltsáqgo nohwil daagozhóq doleeł, doo hadín nohwil gozhóóníi nohwits'á' náidoné' at'éé da. ²³ Ái bijij doo nashídaadołkid da doleeł. Da'anii, da'aniigo gádaanohwilishni, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahóhkeedíi nohwaa daayiné' doleeł. ²⁴ Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngoheyya: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dázho nohwil daagozhóq doleeł. ²⁵ Díi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nagosisni': ndi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi doo dayúweh bee nohwil nadaagoshni' dahíi baa gowáh, áidá' dabígózi go shiTaa baa nohwil nadaagoshni' doleeł. ²⁶ Ái bijij shizhi' biláhyú da'óhkeed doleeł: shiTaa nohwá hoshkaqah doo daanohwilishniigo da: ²⁷ ShiTaa dabíi bil daanohshq, nohwil daanshoqohíi bigha, la'íi shiTaa bits'á'dí' níyáágo daahosohdlaadhíi bigha. ²⁸ Shíi shiTaa bits'á'dí' ni'gosdzán biká'zh'i' nkeniyáa: k'adíi ni'gosdzán bits'á'dí' shiTaa bich'i' nádésdzá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaanii, Aníita dabígózi go yánłti', ilch'ígót'aahgo na'goni'íi dee bee yánłti' da. ³⁰ Dawa bígonłsıgo k'adíi bídaagosiilziid, doo hadín nanódiłkid bik'eh da: díi bee Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' nyaago daanosiidlaad. ³¹ Jesus gádaabilnii, Aníita da'osohdlaad née? ³² Isaa, iltahosohkaigo danohtijige gowayú onáhasohkaidá', shízhá dasahndi ch'ídishtish doleełíi baa gowáh, ilk'idá' biká' ngonyáa: ndi doo dasahndi ch'ínitłizh da, shiTaa bil nash'aashíi bigha. ³³ Shíi shiláhyú ilch'i'gont'éehíi be'ádaanoht'ee doleełíi bigha díi bee nohwich'i' hasdzii. Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaahíi biyi' nahkai: áidá' nohwil daagozhóq le'; ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bitis silíi.

17

¹ Jesus díi aal anniidá' yaaká'yú déz'ijigo gáníi, ShiTaa, baa gowáh n'íi biká' ngonyáa; shíi, niYe' nshkiiníi, ízisgo be'ánsht'eehíi ch'í'nah ánle'go, shíi ałdó' ízisgo ánt'éehíi ch'í'nah ánshle'. ² Daahinaahíi dawa beshik'ehgo shá ngoñ'aa, hadíi shaa daadín'aaahíi

dawa dahazhì' ihì'nàahíí baa daadinsh'aa doleelgo. ³ Díinko dahazhì' ihì'nàahíí át'éeé, danizhà Bik'ehgo'ihì'nàan da'aníhi nliíhíí nídaagòsì, là'íí shíí, Jesus Christ shínn'a'íí, áldó' shídaagòsì doleel. ⁴ Ni'gosdzán biká' ízisgo be'ánt'éehíí ch'í'nah ánishlāa: na'idziid shaa dín'āā n'íí āā ashlāa. ⁵ ShiTaa, k'adíí ni'gosdzán t'ah doo álne' dadá' ízisgo nił be'ánsht'ee n'íí bee dani ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'. ⁶ Ni'gosdzán biká' nnee bitahdí' là' shaa nnilíí bich'ì' nizhi' bígózigo ashlāa: n'yéé daanlii ni', shaa nnil; niyati' yikisk'eh ádaat'ee. ⁷ Dawahá shaa dín'āāhíí ni nits'á'dí'go yídaagòsì. ⁸ Yati' shaa dín'āāhíí bee bich'ì' yádaasikti'; áí nádaidnné', nits'á'dí' n'yááhíí da'aniigo yídaagòsì, là'íí shínn'a'íí daayosdlāād. ⁹ Bá da'oshkāāh: ni'gosdzán biká' nneehíí doo bá da'oshkāāh da, áídá' hadíí shaa nnilíí zhà bá da'oshkāāh; áí n'yéé daanliihíí bighā. ¹⁰ Shíyéehíí dawa n'yéé, n'yéehíí dawa shíyéé; áík'ehgo áí bee ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshí'delzaa. ¹¹ K'ad doo ni'gosdzán biká' nashaa da doleel, áíhíí ni'gosdzán biká' nakai, shihíí nich'ì' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíí shaa nnilíí nizhi' binawodíí bee daahóntā', dałá'á ndliihíí k'ehgo dałá'á daanlii doleelgo. ¹² Ni'gosdzán biká' t'ah bił nashkaidá', hadíí shaa nnilíí nizhi' binawodíí bee daahóshtā' ni'; binádaadesh'íigo doo là' ch'a'otkizh da, ndi da'ílií hileeh yá gozłini zhà, Bik'ehgo'ihì'nàan biyati' bek'e'eshchiiníí begolne'híí bighā. ¹³ K'ad nich'ì' nádesdzá; shił gozhóóníí dážhó bee bił daagoyiłshóq doleelhíí bighā dúi ni'gosdzán biká'zhì' bee yashti'. ¹⁴ Niyati'íí baa bił nadaagosisni'; ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee dahíí bighā ni'gosdzán biká' nnee bik'edaanniih. ¹⁵ Ni'gosdzán bits'á'níí doo dishniigo oshkāāh da, áídá' nchō'íí bits'á'go ádaanlii, dishniigo oshkāāh. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee da. ¹⁷ Da'aniihíí nits'á'dí' begoz'aaníí bee hadaanle': niyati' da'aníhi. ¹⁸ Ni'gosdzán biká'zhì' shidín'a' n'íí k'ehgo, bíí ni'gosdzán biká'zhì' odaał'a'. ¹⁹ Bíí bighā godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíí áldó' da'aníhi bee hadaadilne' doleelhíí bighā. ²⁰ Doo dabíí zhà bá da'oshkāāh da, hadín díí nnee biyati'híí bighā daashodlāā doleelhíí áldó' bá da'oshkāāh; ²¹ Áí dawa dałá'á daanlii doleelgo; ni shiTaa nlinihíí shiyi' nlii, là'íí niyi' nshliihíí k'ehgo bíí áldó' dałá'á daanliigo nohwiyi' daanlii doleel: shínn'a'go ni'gosdzán biká' nnee daayodlāā doleelhíí bighā. ²² Ízisgo be'ánsht'eehíí shaa nné'íí baa daasiiné'; dałá'á ndliihíí k'ehgo dałá'á daanlii doleelhíí bighā; ²³ Shíí biyi' daanshliigo, ni shiyi' nliigo, díí nnee dážhó nkt'éégo ádaabile'go dałá'á daanlii doleel; áík'ehgo ni'gosdzán biká' nnee shidín'a'go yídaagòsì doleel, là'íí nił nshōqohíí k'ehgo nił daanzhōqohíí áldó' yídaagòsì doleel. ²⁴ ShiTaa, hadíí shaa nnilíí hayú nashaayú bił daanshlii doleelgo hasht'íí; áík'ehgo ízisgo be'ánsht'eehíí shaa nné'íí daidołtséel, ni'gosdzán doo hwahá nni'taa dadá' nił nshōq lēk'ego. ²⁵ ShiTaa, dážhó nkt'éégo ánt'éehíí, ni'gosdzán biká' nnee doo nídaagòsì da lēk'e: ndi shíí nígonsi, là'íí díí nneehíí shínn'a'go yídaagòsì. ²⁶ Nizhi' baa bił nadaagosisni', baa bił nanádaagoshni' doleel; i'ijóni bee nił nshooníí biyi' daagolli doleel, là'íí biyi' daanshlii doleelhíí bighā.

18

¹ Jesus ágánniidá' bitsilke'yu biłgo tú da'ayáhágo nlini, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'āāzhì' yił okai. ² Judas, ch'íbi'aahíí, áldó' dégózhónégo goz'aaníí yígòsì: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yił onákah lēk'e. ³ Ákú siláada là'íí aasinilíí, okāāh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíí, kō'nalbaahíí, kō'diltkishíí là'íí benagonlkaadíí daayonilgo Judas yił hikai. ⁴ Jesus díí bee bich'ì' ágonéhíí dawa yígòsigo áí nneehíí yich'ì' nyáágo gádaayihni, Hadín biká' hadaanohtaa? ⁵ Nneehíí gádaabihni, Jesus, Názareshdí' gólíni. Shíí án ánsht'ee, nii, Jesus. Judas, ch'íbi'aahíí, áldó' itah sizii lēk'e. ⁶ Shíí án ánsht'ee, daabilniiidá' dagoshch'ì' t'āāzhì' deheskaigo ni'zhì' nanehezdee. ⁷ Jesus gánádaabildo'niid, Hadín biká' hadaanohtaa? Jesus, Názareshdí' gólíni, nádaado'niid. ⁸ Jesus gánadí'ni, Shíí án ánsht'ee, daanohwíldéniid: shíí shiká hadaanohtaayúgo, díí

n̄eehí ch'ík'eh nádókáh: ⁹ N̄ee shaa n̄n̄ilí doo la' shaa ch'a'okáad da, an̄í n'í begolne'hí bigha an̄ii. ¹⁰ Simon Peter, besh be'idiltshé nait̄ihí hayidzizgo, okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini yána'iziidí bijaa dihe'nazhinéego naidn̄gizh. Na'iziidí Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyih̄n̄ii, Nibízh be'idiltshé bisis biyi' onánt̄ij: shiTaa idee yee sha'ikaahí hishdlaa ndi at'éé. ¹² Áidí' siláada la'í binant'a' la'í aasinilí Jews odais'a'í Jesus daayitsoodgo h̄daayist'oo, ¹³ Áidí' dantsé Ánnas holzéhi bich'í' odaizlooz; an̄ Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-hí áí legodzaahí biyi' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitij l̄ék'e. ¹⁴ Cáiaphas Jews daanl̄ini yich'í' yakti'go gán̄iid l̄ék'e, N̄ee da'á n̄ee dawa yá datsaahgo zh̄a nzh̄o.

¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu la'i aldó': an̄ okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini bígól̄sigo kih̄ yune' Jesus yil ha'a'aazh. ¹⁶ Áidá' Peter dáádít̄h̄gee sizij. Áidí' Jesus bitsilke'yu la'ihí, okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini yígól̄sini, ch'ínyáago, isdzán dáádít̄h̄ yaa sitini yich'í' hadziigo Peter yil ha'a'aazh. ¹⁷ Isdzán dáádít̄h̄ yaa sitini Peter gáyih̄n̄ii, Ni aldó' la' áí n̄eehí bitsilke'yu itah n̄l̄í n̄s̄i. Dah, shí doo áí nsh̄ij da, n̄ii, Peter. ¹⁸ Nada'iziidí la'í aasinilí gozk'azí bigha deda'deshjeedgo nádaaniidziigo k̄o'zh̄i nadaazi: Peter aldó' itah n̄aniidziigo sizij l̄ék'e.

¹⁹ Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini Jesus biké' hikaahí la'í ilch'ígó'aahí yaa nabid̄ikid l̄ék'e. ²⁰ Jesus gábih̄n̄ii, Ni'gosdzán biká' n̄ee ch'í'nah bich'í' yadaashti' ni'; Jews ha'ánásh̄é nagoz'aq̄ yune', la'í da'ch'okaah goz'aq̄ yune' dávik'ehn̄ ilch'ígonsh'aah ni', Jews daanl̄ini íla'ánadaat'ih̄gee; doo nt'é nash'í'go yashti' da ni'. ²¹ Nt'é bigha nashid̄nkid áidá'? Hadí daashidezts'aaní nt'é daabildéniidí yidaagol̄s̄i: áí nahódaan̄lkid. ²² Ágán̄iidá' aasinilí la', Jesus bit'ahd'í sizini, bonkts'í, gán̄ígo, Ya' áik'ehgo okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini bich'í' yách'ilti' née? ²³ Jesus gábih̄n̄ii, Doo bik'ehgo haszii dayúgo baa shil̄ nagol̄n̄i': áidá' da'aniigo hasdziyúgo nt'é bigha shón̄ts'í? ²⁴ Ánnas, Jesus l̄est'ooogo Cáiaphas, okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini, bich'í' oyi'la' ni'. ²⁵ Simon Peter n̄aniidziigo sizij l̄ék'e. Gádaabilch'in̄ii, Ni aldó' la' bitsilke'yu n̄l̄í daandzi. Dah, shí doo an̄ nsh̄ij da, nádo'n̄iid. ²⁶ Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini yána'iziidí la', an̄ Peter yijaa naidn̄gizh n'í bik'í n̄l̄ini, gán̄í, Ni née, dégozhóné goz'aq̄gee áí n̄eehí bil̄ nish'ij ni'? ²⁷ Peter, Dah, nádo'n̄iid; áígee tazhik'áné an̄iid.

²⁸ Cáiaphas bik̄ih̄ goz'aq̄dí' yáná'itihé yune' Jesus odaizl̄oóz: dázh̄o t'ah̄bi l̄ék'e; Jews daanl̄ini ákone' ha'á'ikaaiyúgo bitis-hagowáh n'í bee bíná'godin̄h̄go da'idaq̄gee doo itah daahiidleeh da, okaah zh̄inéego doo ilch'í'daandl̄éh dahí bigha daanzigo, doo ha'akáh da l̄ék'e. ²⁹ Áik'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'í' ch'ínyáago gádaabil̄n̄ii, Áí n̄eehí hago l̄áq̄ adzaago bil̄ nohkai? ³⁰ Jews gádaabil̄n̄ii, Doo nch̄o'go adzaa dayúgo doo naa bil̄ nokáh át'éé da. ³¹ Pílate gán̄adi'n̄ii, Dánohwí bedaagosol̄aaní bee baa yadaakti'. Jews daanl̄ini gán̄adaadi'n̄ii, N̄ee zideego begoz'aaní doo bee daagosil̄'aq̄ da. ³² Jesus hagot'éego datsaah doleehí dabí yaa nagol̄n̄i' n'í begolne'go an̄agot'ij̄l̄. ³³ Pílate yáná'itihé yune' onanádzaago, Jesus yich'í' hadziigo gáyih̄n̄ii, Ya' ni Jews ízigo biNant'a' n̄l̄í née? ³⁴ Jesus gábih̄n̄ii, Ya' danínik'eh an̄n̄ii née, dagohí la' ágádaash̄niigo nil̄ nadaagol̄n̄i'hí bigha an̄n̄ii née? ³⁵ Pílate gán̄í, Ya' shí Jew nsh̄ij gá? Dani bil̄ hant'í'í la'í ni'okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'aq̄: hago ándzaa áidá'? ³⁶ Jesus gábih̄n̄ii, Beshik'ehí doo dí ni'gosdzán biká' begoz'aq̄ da: beshik'ehí dí ni'gosdzán biká' begoz'aq̄yúgo, Jews daanl̄ini doo baa shi'delt̄ij dahí bigha shinadaal'a'á nadaagon̄l̄kaad doleel̄ ni': n'í beshik'ehí dí ni'gosdzán doo bits'á'di' begoz'aq̄ da. ³⁷ Pílate gábih̄n̄ii, Nant'án n̄l̄í l̄áq̄ ya'? Jesus gábih̄n̄ii, Da'áígee an̄n̄ii, Nant'án nsh̄ijhí. Da'an̄ii agot'eehí baa nagoshni' doleehí bigha gosil̄í, la'í áí bigha ni'gosdzán biká'zh̄i' niyáá. N̄ee daant̄ij̄gee da'an̄ii zh̄inéé ádaat'eehí shiyati' yidits'ag doo. ³⁸ Pílate gán̄abild̄i'n̄ii, Da'an̄ii agot'eehí n̄niihí nt'é golzeego ágolzee? Dí an̄niidá' Jews daanl̄ini yich'í' ch'ínánádzaago gádaayih̄n̄ii, Dí n̄eehí doo hago adzaa dago bígosil̄s̄id. ³⁹ Bitis-hagowáh n'í bee bíná'godin̄h̄go

da'idaagee nnee la' nohwá ch'ínálteehgo daagoso'aa: áík'ehgo Jews ízisgo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? ⁴⁰ Nanádaadilghaazhgo gádaañii, Díí nneehíí dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánlteeh. Barábbas-híí in'íhi nlij lək'e.

19

¹ Pílate añiigo Jesus habí'oltsaz. ² Siláada ch'il diwozhi nánihezwodgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'aa lək'e, la'íí diyagé lichíí dot'izhi bá ádaagozlaa, ³ Áídí' bich'í' hayaa ánadaat'íigo, Gozhóq le', Jews ízisgo biNant'a' nllíni! daañiidá' daayolts'í. ⁴ Pílate ch'ínánádzaago nnee gádaayihñii, Kúnko, doo hago adzaa dago bígosíłsıjıd, áı bídaagonolıjı doleełhıı bigha nohwich'ı' bıł ch'ínánsht'aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bi'íhıı nneezi lichiiigo dot'izhi golııgo ch'ínyáá. Pílate gádaabiñii, Kú nneehıı sizijı nko! ⁶ Okaañ yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí aasinılıı daabiłtsaađá' nádaadilghaazh, Tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zodée, tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zodée, daañiigo. Pílate gánádaabiłdo'niid, Dánohwıı tsı'ılna'áhi bıdaahołkałgo daazołhée: shıı doo hago adzaa dago bígosıłsıjıd. ⁷ Jews daanlıni gádaabiñii, Da'áık'ehgo nohwá goz'áni bikısk'eh datsaah dávik'eh, Bik'ehgo'ihı'nañ biYe' ádil'ıhıı bigha.

⁸ Pílate díí yidezts'aađá' dayúwehégo biini' hah silijı; ⁹ Yáná'itihé yune' ha'ánánádzaago Jesus gáyihñii, Hadı' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'ı' hadzii da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábiñii, Ya' doo shich'ı' handziih da née? Ya' ch'ínánshteehgo dagohıı tsı'ılna'áhi bıni'dılkałgo beshik'ehıı doo bıgonıjı da née? ¹¹ Jesus gábiñii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dı' doo naa godet'aa dayúgo: áı bigha hadın naa shıktıınıı itisgo nchq'go adzaa. ¹² Áídı' Pílate ch'ínábılteeł hat'ıı: ndi Jews daanlıni nádaadilghaazhgo gádaañii, Díí nnee ch'ínánlteehyúgo doo Caesar bit'eké nllıı da: dahadıń ízisgo nant'an ádil'ıiniı Caesar yıts'á'zhı'go na'ıdiltee.

¹³ Díí yidezts'aađá' Jesus yıl ch'in'áazhgo Pílate yánáltihıı biká'asdáhá yıká' dahnezdaa, áı Pavement golzeegee anágot'ıjı, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi. ¹⁴ Bitis-hagowáh n'ıı bee bına'godıniłhıı bá ilch'ı'golnéhıı bıjijı, gostán bik'ehenkéézyú shı: Pílate Jews daanlıni gádaayihñii, Kú nohwiNant'a' sizijı nko! ¹⁵ Áıdá' nádaadilghaazh, Zodée, zodée, tsı'ılna'áhi bıhołkał. Pílate gánádaabiłdo'niid, Ya' nohwiNant'a' tsı'ılna'áhi bıhishkałgo zisheé née? Okaañ yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaañii, Caesar zhá nohwinant'a' nlijı. ¹⁶ Áídı' Pílate Jews daanlıni yaa daabıstijı, tsı'ılna'áhi yıdaabiłkałgo. Áık'ehgo Jesus nádaidnłt'e'go yıl onalısáá lək'e. ¹⁷ Jesus dabıı bitsı'ılna'áhi yogheelgo, itsits'in sı'áni, golzeego ágolzéhi goz'aažhı' bıł nánzáá, áı Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus tsı'ılna'áhi yıdaayıskał, la'ıı nnee naki aldo' ba'ashhahdı' tsı'ılna'áhi bıdaabi'deskał, Jesus ilni'gee dahdaıstijıdá' nneehıı dá'ıl'an dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchijı, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLLÍNI, golzeego dahgoz'áni tsı'ılna'áhi yıká' yıyıskał. ²⁰ Jews daanlıniı ląágo k'e'eshchiiniı daayozhı; Jesus tsı'ılna'áhi bıheskałıı kıjı goznılıı da'alhánégo goz'aa: áık'e'eshchiiniı Hebrew, Greek, la'ıı Latin k'ehgo k'e'eshchijı lək'e. ²¹ Jews bı'okaañ yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayihñii, Jews biNant'a' nlijı, doo ágoléh da; Jews biNant'a' nshıjı niigo ágoléh. ²² Pílate hanádzii, Nt'é ágoshlaahıı ilk'ıdá' ágoshlaa, niı lək'e.

²³ Siláada Jesus tsı'ılna'áhi yıdaıskałdá', bidiyagéhıı díıyú ilk'ıdaiznil, dántııgee dała'á bıyéego; iká'ıhıı doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zhı' ngont'ı'go hist'ool. ²⁴ Áık'ehgo gádaahıdı'niı, Díı doo k'ad ndaahıdzqos da, daazhógo bigha da'doljołgo, hadın gonesnaahıı bıyéé doleeł: díıko Bik'ehgo'ihı'nañ bıyati' bek'e'eshchiiniı begolné'go anágot'ıjı, Shidiyagéhıı ilta'is'niı, shı'ıhıı bigha da'dıjıoł. Áık'ehgo siláada díı ye'ánadaat'ıjıd.

²⁵ Jesus tsı'ılna'áhi bıbideskałıı ba'ashhahgee báá la'ıı báá bik'ısın, Mary, Cléophas bı'aad, la'ıı Mary Mágdalene nazijı lək'e. ²⁶ Jesus báá hik'e bitsıłke'yu dała'á bıł nzhónihıı

ba'ashhahgee nazijgo yiltsaada', baá gayihni, Shimaa, kú nizhaazhé! 27 Áídí' bitsilke'yu dała'á siziiní, Kú nimaa! yihni. Áídí' godezt'i'go yił onát'aazh, bitsilke'yu bigowayú.

28 Díí bikédí'go Jesus dawa ał alzaahí yígótsigo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní begolne'go gání, Dibá' séłí. 29 Áígee nk'ózhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaą: tú daayit'o'íi vinegar yee daiz'aadı' tsí nneezi hýssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'aągo, Jesus bizé'zhí' dahyída'nłtsii. 30 Jesus vinegar yits'óózdá' gání, Ał alzaa: áídí' hayaa onot'aada' dabíi' biyi'sizini be'ogoyáago áyílaa lək'e. 31 Iłch'í'golne'íi bijíi lək'e, áí godilziní bijíi (dázho nzhogo godilziho,) Jews daanlíni kots'í tsí'ılna'áhi biká' dahnaztígo doo bíł dádaabik'eh dahíi' bigha' bijád daahotího nanáhó'níł, daayihniigo Pílate nádaayoskaą. 32 Áík'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhadí' tsí'ılna'áhi bídaahiskalı dantséhíi' bijád daayihetí', ła'ihíi' áldó'. 33 Áídá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá' daztsaągo yídaagotíidhíi' bigha' yijád doo daayihetí' da. 34 Siláada ła' ba'ask'eh yune' besh nneezi' oylgeed, áídí' dagoshch'í' díł ła'íi' tú bíł ha'ijool. 35 Áí yo'íihń yaa nagolni', na'goni'íi da'anii; da'aniiigo nagolni'go yígótsi, nohwíi' áldó' da'ohdlaą doleełgo. 36 Díí be'ánagot'íidíi' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní, Bits'in doo ła' k'e'iltod da doleeł, nihi' begolne'go ágodzaa. 37 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní ła'i' áldó' gánadí'nii, Hadín yighátsi'nłgeedíi' án daineł'íi' doleeł.

38 Díí bikédí'go Joseph, Arimathéadí' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígo'aahíi' nłni, dánant'í'ego Jews daanlíni yénaldzidhíi' bigha', án Jesus bits'ihíi' yiyókeed: áík'ehgo Pílate baa godin'áą. Akú nýáago Jesus bits'ihíi' naidnné'. 39 Nicodémus áldó', t'é'yú Jesus yaa nyáa n'íi, jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, aloes bíł nadesdziidi, dała'á gonenadín dahdidlee'i shí yogheelgo nyáa. 40 Jesus bits'ihíi' nádaidnné'go nak'a'łigaihi yik'ídaidesdiz, hikałolchiní bíłgo, Jews daanlíni nnee ledaihiniiłhíi' k'ehgo. 41 Tsí'ılna'áhi bíheskałee dégozhóné goz'aą: áí biyi' tsébi'i'án ánídéhi goz'aą, doo hwahá hadín ákóne' nnilteehe da. 42 Jews daanlíni ilch'í'golne'íi' bijíihíi' bigha', ła'íi' tsébi'i'án da'alhánedí' goz'aąhíi' bigha' Jesus bits'í' ákóne' ndaizné' lək'e.

20

1 Godilziní bijíi' Mary Mágdalene, t'ahbi, t'ah godilhidá' tsébi'i'ányú Jesus k'e'sitíi' n'íige nyáa, nt'éégo tséé daadin'áą n'íi yó'ot'aągo yiltsaą. 2 Áídí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu ła'íi, Jesus bíł nzhog n'íi, yiłgo yaa hılwodgo gayihni, NohweBik'ehń tsébi'i'ándí' ch'ídaistíi' ląą, hayú ndaistíi' shíhíi' doo bídaagonlzi' da. 3 Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu ła'ihíi' bíłgo ch'ín'áazhgo tsébi'i'ányú ó'áazh. 4 Dała' nátsidnłteel: ndi bitsilke'yu ła'ihíi' Peter yaa dilwod, tsébi'i'ányú dantsé hılwod: 5 Ts'iyaa adzaago ákóne' déz'íidgo nak'a'łigaihíi' zhá akú sinilgo yiltsaą, ndi doo ha'ayáa da. 6 Simon Peter akú nýáa dábike', án tsébi'i'án yune' ha'ayáago nak'a'łigaihíi' zhá sinilgo yiltsaą, 7 Nak'a'łigai bitsits'in bik'idesdiz n'íi dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'a'łigai ła'ihíi' bíł sinil da. 8 Bitsilke'yu ła'i' tsébi'i'ányú dantsé hılwodíi' áldó' ha'ayáago yiltsaągo osdlaą. 9 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní, Daztsaadı' naadiidáh doleeł, nihi' doo hwahá bíł ídaagozih da. 10 Áídí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

11 Mary tsébi'i'ángée hichago sizíi: hichagdá' ts'iyaa adzaago tsébi'i'án yune' déz'íid, 12 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyagé daaligaihi, Jesus bits'í' siné' n'íige sikeego yiltsaą, ła' nés'aą n'íige sidaago, ła'íi' dés'eez n'íige. 13 Gádaabihni, Isdzán, nt'é bigha' nchag? Mary gábihni, SheBik'ehń nádaidnłtíi' ląą, hayú ndaistíi' shíhíi' doo bígonsi' da. 14 Ágánníidá' t'aazhí' adzaago Jesus sizíigo yiltsaą, ndi Jesus at'íihíi' doo yígótsiid da. 15 Jesus gábihni, Isdzán, nt'é ląą bigha' nchag? Hadín biká' dín'íi? Áí ni' goz'aaníi' dégozhónégo ágótsiníi' at'íi' ląą nzigo gayihni, Jesus bits'ihíi' nádnłtíi' lək'eyúgo, hayú nłtíi' shíhíi' shíł nagolní', áík'ehgo nadishné'. 16 Jesus, Mary, bihni. Mary lediidzaago Hebrew

k'ehgo, Rabbóni, bilnii; shilch'ígó'aahíí golzeego ágolzee. ¹⁷ Jesus gábilnii, Shedinolchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'í' dahnádishdáh dahíí bigha: áidá' shik'isyú bich'í' nñahgo shá bil nadaagolní', ShiTaa, nohwíí áldó' nohwiTaa, Bik'ehgo'ihí'nañ hoshkaqahñ, nohwíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ daahohkaqahñ bich'í' nádésdzá. ¹⁸ Áik'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáágo gádaayilnii, NohweBik'ehñ hish'íí, áidí' ábilnii n'íí yil nadaagosní'.

¹⁹ Da'ái bijjii o'í'ááyú, godilziníí bijjii, Jesus bitsilke'yu íla'adzaa lék'e, Jews daanlíni yédaaldzidhíí bigha dáádítíhíí da'dentááda' Jesus bitahyú sizijigo daayiltsaa, nt'éego gábilnii, Ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ²⁰ Ágánniidá' bigan la'íí ba'ask'ehgeehíí yil ch'í'nah ayíílaa. Bitsilke'yu beBik'ehñ daayiltsaa dá' bil daagozhqod. ²¹ Jesus gánádaabilndo'niid, Ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ShiTaa shides'a'híí k'ehgo nohwíí áldó' daanohwidish'aa. ²² Ágánniidá' yiká'zhí' deyołgo gádaayilniiid, Holy Spirit nohwaa det'aa: ²³ Dahadín bincho'híí bigha baa nágodenoh'aaqahíí, áí bincho'íí baa nágodet'aa; dahadín bincho'híí bigha doo baa nágodenoh'aa dahíí, bincho'íí t'ah yegoyiljí.

²⁴ Thomas, nakits'adahíí itah nlíni, Dídymus holzéhi, Jesus nyááda' doo áígee itah sidaa da lék'e. ²⁵ Bitsilke'yu la'ihíí bil nadaagolní', NohweBik'ehñ daahiiltsaa, daabilniigo. Thomas gáníí, Bigan biyi' besh bikísk'eh nagoz'aaqahíí hish'ííyúgo zhá, besh odaaz'aa n'íí yuné' nadishniihgo, la'íí ba'ask'ehgee o'í'án yuné' nadishniihyúgo zhá oshdlaa doleeł.

²⁶ Tsebíí yiskaq hik'e Jesus bitsilke'yu kih yuné' naháztaq lék'e, k'adíí Thomas bilgo: áígee dáádítíh da'dentáá ndi Jesus ákóne' bitahyú sizijigo nanádaayiltsaaqo gábilnii, Ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ²⁷ Áidí' Thomas gáyilnii, Dzaqá bedenlñihgo shigan nñíí; yushdé' dahdenlñihgo sha'ask'ehgee o'í'ánhíí nabik'ínlñih; doo odlaa dahíí doo nñijigo da, ondlaa le'. ²⁸ Thomas gábilnii, SheBik'ehñ, Bik'ehgohinshnah nñíí llaq. ²⁹ Jesus gábilnii, Shi'ííhíí bigha shosíndlaaq: hadín doo sho'íí da ndi shodlaaníí biyaa gozhqod doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu bináál godiyihgo áná'ol'ííhíí llaqo ayíílaa, la' díí naltsoosíí biyi' doo bak'e'eshchij da: ³¹ Áidá' Jesus, Christ nlij, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlij daahohdlaa doleełgo; áidí' daahohdlaaqo bizhi'íí biláhyú daahinohnaa doleełhíí bigha díí bak'e'eshchij.

21

¹ Díí bikédí'go túsikaaníí Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah áná'delzaa; díí k'ehgo ch'í'nah áná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dídymus holzéhi, Nathánael, Gálílee biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, la'íí Jesus bitsilke'yu naki dawa dała' naháztaq lék'e. ³ Simon Peter gádaabilnii, Ha'ishleehyú déyáá. Yil nakaihíí gádaabilnii, Néé áldó' ákú nil nkáh. Dahiskaigo dagoshch'í' tsina'eehíí yiyi' okai; áí bit'é' doo nt'é hadaizlee da. ⁴ Hayolkaaldá' Jesus tábaayú sizij; áidá' bitsilke'yu Jesus at'íiníí doo yidaagolsi da. ⁵ Jesus gádaabilnii, Shichagháshé, lóg la' hadaasolee néé? Dah, daabilnii. ⁶ Gánádaayilndo'niid, Tsina'eehíí dihe'nazhinéégo lóg behaidlehé nanest'ólihíí tédaalkaad, áik'ehgo la' hadaahleeh. Áidí' áí tédaalkaad nt'éego lóg dázhq llaqahíí bigha doo hagog'éego hadaitij bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu dała'á Jesus bil nzhónihíí Peter yich'í' gáníí, NohweBik'ehñ at'íí llaq. Simon Peter hadín at'íiníí yaa idezts'aaqadá, na'idziid bigha bí'íí adayidiltsooz n'íí ánágodlaago tayi' yáhít'ag. ⁸ Jesus bitsilke'yu la'ihíí, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg bee halk'ilgo daidołshoolgo, tsina'eehíí yee hikai, (doo anahdí' táts'á ngont'i' da, dała'á gonenadín da'des'eezyú shi.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsíid dilti'go, lóg la'íí bán bilgo kq'ká' sinilgo daayiltsaa. ¹⁰ Jesus gádaabilnii, Lóg hadaasolee'íí la' deda'nohniil. ¹¹ Simon Peter, tsina'eehíí yiyi' oyáágo, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg nchaahíí bee halk'ilgo tábaazhí' nyidenkshóod, lógíí dała'á gonenadín biká'yú ashldladin taagi: lóg dázhq llaq ndi lóg behaidlehé nanest'ólihíí doo odláad da. ¹² Jesus gádaabilnii, Yushdé' da'ohsaa. Bitsilke'yu daaste'go doo la', Hadín ánt'íí? daabilnii da, beBik'ehñ at'íígo

yídaagolsi̱dhíi bigha. ¹³ Áídí' Jesus bán náidnné'go bita'izné', lóg ałdó'. ¹⁴ Díi biłgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah ádelzaa, daztsaądí' naadiidzaahíi bikédí'go.

¹⁵ Aął da'iyáądá' Jesus Simon Peter gáyiẖni, Simon, Jonas biye' nílini, ya' díi bitisgo nił nshoqó née? Peter gábiẖni, Ha'oh, sheBik'eẖn; shił nzhóóníi bígonks̱. Jesus gánádo'niid, Shidibeẖjí bizhaazhé shá biza'hiniíł. ¹⁶ Nakidngee Jesus gánábildo'niid, Simon, Jonas biye' nílini, nił nshoqó née? Peter gábiẖni, Ha'oh, sheBik'eẖn, shił nzhóóníi bígonks̱ gádnii. Jesus gánábildo'niid, Shidibeẖjí shá biza'hiniíł. ¹⁷ Taadngee gánábildo'niid, Simon, Jonas biye' nílini, nił nshoqó née? Peter doo bił gozhóqó da, taadn, Nił nshoqó née? biẖniidhíi bigha. Áík'ehgo Peter gábiẖni, SheBik'eẖn dáwa bígonks̱ gádnii; shił nzhóóníi bígonks̱. Jesus gánábildo'niid, Shidibeẖjí shá biza'hiniíł. ¹⁸ Da'aṉii, da'aṉiigo gániḵdisẖni, Ání naṉnaadá' dani ák'ená'ídléehgo, dahánt'íyú naṉnaa ni': hastiin sínḻigohíi ilts'á' dahdṉnihdá', la' n'íi ná ágole'go, doo hánt'íi dayú nidilteeh doo. ¹⁹ Díi Jesus yee ánniid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'iẖi'nań ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah ádoḻniilgo. Ágánniídá' Peter, Shiké' hínáál, yiẖni. ²⁰ Peter t'ąązẖi' déz'íidgo, Jesus bitsilke'yu bił nzhónihíi biké' higaalgo yiltsaą; án da'iyáą n'íige Jesus bitíldí' yinentíidá', SheBik'eẖn, hadíihíi ch'íní'aah doleeł? ṉniid lək'e. ²¹ Peter biłtsaądá' Jesus gáyiẖni, SheBik'eẖn, lái ṉneeẖn hago annéh áídá'? ²² Jesus gábiẖni, Hasht'íyúgo nánisdzaazẖi' ẖnaa, hant'é naninłt'og áizẖi'? Nkú shiké' hínáál! ²³ Ái bitsilke'yu dała'á doo datsaah da, ch'iṉihíi Jesus yił nakaihíi bitah didezdaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo biẖniid da; daazhógo, Hasht'íyúgo nánisdzaazẖi' ẖnaa, hant'é naninłt'og áizẖi', biẖniídá'. ²⁴ Da'án, doo datsaah da, daalch'iṉihíi bińáál díi dawa ánagot'íił lək'ehíi yaa nagoḻni'dí yak'e'eshcẖi ałdó': yaa nagosni'íi da'aṉiigo bídaagonłzi. ²⁵ Ła'íi ląągo ałdó' Jesus ánát'íid; ái dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'goszán biká' doo hayú bá goz'ąą da doleeł sẖi ns̱i.

THE ACTS OF THE APOSTLES

¹ Theóphilus n̄líni, alk'iná' Jesus ánát'ijhíí la'íi ílch'ígó'aah nkegonyaahíi dawa naltsoos biká' ashlaa, ² Binadaal'a'á hahesnilíi Holy Spirit binkááyú bíl ch'ídaagoz'aaná' yaaká'yú onázaazhí' áí naltsoos biyi' baa nagosisni': ³ Jesus biniigodelzaahíi bikédé'go dizdin yiskaaníi biyi' binadaal'a'á bich'í' ch'í'nah ánádil'ijh, da'anii hinaago yídaagoksijhíi bigha, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee bégóz'aaníi bich'í' zhinéégo ágot'éhihíi baa yil nadaagolni': ⁴ T'ah yil naháztaqaná' gádaabihii, Jerúsalem bich'á' daadołkáh hela' shiTaa aníhíi begolzaazhí', áí baa nohwil nagosisni' n'íi. ⁵ John da'anii tú bee baptize áil'ijí ni'; áiná' nohwíi da'kwíi yiskaągo Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolniił. ⁶ Łaahikaiyú nayídaadilkid gádaaniigo, NohweBik'ehń, ya' dák'ad Israel hat'i'i dabíi naalidziidgo ánandle' née? ⁷ Áigé' Jesus bich'í' hananádzii, Hagee ágone'ihíi nohwíi doo hago'at'éégo bídaagonoksi bik'eh da, shiTaa zhá yebik'ehi at'éé. ⁸ Holy Spirit nohweh hiyáágo nohwinawod goleeh: áigee Jerúsalemýú, Judéayú, Samáriayú la'íi ni'gosdzán nanel'aayú shaa nadaagolni' doleel. ⁹ Aął yaa hadzi'íi bikédé'go binadaal'a'á t'ah daineł'ijgo dahbi'didiltijgo yaak'os biyi' yune' bíl ogoyáa. ¹⁰ Bíl ogoyááyú binadaal'a'á t'ah daadéz'ijgo nnee naki bidiyagé daaligaihi bit'ahgé' daahizijgo; ¹¹ Gádaabihii, Gálileegé' nnee daanołini, hat'íi bigha yaaká'yú daadeł'ij? Díi Jesus yaaká'yú nohwich'á' onábi'doltijgo daal'iiníi da'ái k'ehgo nádodaal dahagee. ¹² Áigé' binadaal'a'á dził Ólivet golzeegé' Jerúsalemzhí' náakai, áí da'álhání, Jews daagodnksiníi bijji oná'ildahíi ga'áhosahyú goz'aą lę'e. ¹³ Náakaiyú dák'ehéyú nágost'aą yune' onakai, áigee Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon Zelótes, la'íi Judas, James bik'isn, naháztaą. ¹⁴ Kóne' áí dawa isdzáné la', Mary, Jesus bima, la'íi Jesus bik'isyú bílgo dała'a daabiini'go da'okaąh lę'e. ¹⁵ Áiná' Jesus daayodlaaníi dała'an gonenadínhíi biká'yú nadin shi dała'adzaagee Peter da'ihni'gé' hizijgo gánii, ¹⁶ Nnee daanołini, shik'íiyú, Judas, Jesus ha'ádaizt'e' n'íi yágo'iiníi, doo hwahá ágone' daná' Holy Spirit David binkááyú yałti'go baa nagolni' n'íi, áí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi baa nagolni'íi begolne'hi at'éé. ¹⁷ Judas nohwitah nlijgo bíi bílgo Jesus bá nada'iidziidgo baa godet'aą ni'. ¹⁸ Áí nnee nchog'go adzaahíi bidená bich'í' nahesnilíi bee ni' nagohesni', áigé' ts'iyaa nago'go bibid desdohgo bich'í' haago'. ¹⁹ Díi Jerúsalemgee daagolínii dawa yídaagoksigo ni'ihíi dabíi biyati' k'ehgo Akéldama daayihii, áí Dii Ni'goz'áni golzeego ágolzee. ²⁰ Naltsoos Psalms holzeehíi biyi' gát'éégo bek'e'eshchij, Golji n'íigee dénychog'égo yó'ogolne'go, doo hadn gólji da doleel: la'íi, Na'iziid n'íigee la' nnánólteeh. ²¹ Jesus nohwitahyú naghaaná' nnee la' bíl nahikai ni', ²² John nnee baptize ádaił'ijgé' godezt'ijgo Jesus nohwich'á' onábi'doltijzhí', áí nneehíi la' hanábi'doltéeh, án Jesus naadiidzaahíi yo'iiníi bíi aldo' bíl baa nadaagohiilni' doleel. ²³ Áík'ehgo naki hadaizlaa, Joseph, Bársabas holzéhi, iké'yú bizhi'íi Jústus holzee, la'íi Matthías bílgo. ²⁴ Áigee da'okaąhgo gádaanii, NohweBik'ehń, ni nnee bijji dawa bígonksí, díi nnee naki halzaahíi hayii hánktiiníi nohwil ch'í'nah ánle', ²⁵ Judas dabíi bá goz'aayú dahdidogaalgo, ná na'iziid n'íi, ninal'a'á nlij n'íi yich'á'zhí' adzaa, áík'ehgo nnee hánktiiníi áigee nnaltéeh doleel. ²⁶ Dahadn halteehíi bee bígozihíi ádaizlaa, áík'ehgo Matthías haltij: án nadaal'a'á itah silij, łats'ádah zhágo ni'.

2

¹ Péntecost-híi bijji Jesus daayokaąhíi dała'a daabiini'go dałahágee dała'adzaa. ² Dahiko yaaká'gé' nawode nch'iidhíi k'ehgo áhíłts'áągo naháztaą yune' dahot'éhé bengonyáa. ³ Kog' izaad ga'at'éhi íłts'á'go adzaago dała'a daantijgo biká'zhí' dahiltijgo bíl ch'í'nah ádelzaa. ⁴ Holy Spirit bee baa daagodest'aągo yati' íłtah at'éhi yee yádaal'tijgo nkegonyaa,

Holy Spirit áí k'ehgo yádaabiyilti'. ⁵ Áíná' Jews daanlíni Bik'ehgo'ihí'nań daidnłsini, ni'gosdzán nanel'aaǵé' Jerúsalemyú nádaagosdle' lę'e. ⁶ Díi baa ch'iniiná' nńee ląągo dała'adzaago hago ląą ágodzaa daanzi, dała'á daantįigo bii biyati' yee yádaaktįigo da'dezts'aa'hii bigha. ⁷ Dážhó bil díyagodzaago gádaakildi'nii, Saa'a, aisha' dawa Gálileegé' nńeehii ádaanii? ⁸ Áíná' hago'at'éeǵo dánohwii daanohwiyati'ii yee yádaaktįigo daadiits'ag? ⁹ Párthians, Medes, Élamites, la'ii nńee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, ¹⁰ Phrýgia, Pamphýlia, Egypt la'ii Líbya Cyréne binaayú il'angé' ledaadiltini, la'ii Romegé' dét'ih hasta' hikaihi, Jews la'ii nńee Jews bi'okaa'hii k'eh da'okaa'h daazlíni, ¹¹ Cretes la'ii Arábians daanlíni, dánohwii daanohwiyati' yee yádaaktįigo Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ánat'įihii yaa nadaagolni'go daadiits'ag. ¹² Áík'ehgo dawa bil díyadaagodzaa la'ii hago ląą ágodzaa daanzigo gádaakildi'nii, Díisha' hago ánagot'įihii? ¹³ La'ii daazhógo déyaadaadlohgo gádaanii, Díi nńeehii wine ánidéhi daayodlaągo ádaanii. ¹⁴ Áíná' Peter łats'adahii yił daahizįigo nńee dała'adzaahii yich'į' hadzii, Nńee Judéagé' la'ii Jerúsalemgee daagonolni, díi ádishniihii nt'éeǵo hodaayisólts'aaǵo nohwil idaagozi le': ¹⁵ Díi nńeehii bil nádaagodiyis ádaanolįi ndi doo ágát'ée da, ánaazhá ngost'ái bik'ehenkééz la'. ¹⁶ Áíná' Joel, Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidi n'ii díi ánagot'įihii dab'iltсэнá' yaa nagosni' ni' gánniidgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań gánii, Ikék'eh nnágodzaayú be'ágodoniił, nńee dawa shiSpirit baa daadish'a' doleek: nohwiye'ke la'ii nohwitsi'ke dawa ágodoniił shá yaa nadaagolni' doleek, nńee áni nakaiyehii bil ch'í'nah ádaagol'įi doleek, hastiyúhii nadaayeel doleek: ¹⁸ Ái benagowaaná' nńee shánada'iziidii la'ii isdzané shánada'iziidii shiSpirit baa daadish'a' doleek; áík'ehgo ágodoniił shá yaa nadaagolni' doleek: ¹⁹ Yaa biyi' ízisgo ánagot'įihii ch'í'nah ádeshkiił, ni' biká' godiyįhgo be'ígózinii, ái dił, kq', la'ii lid aad k'ehgo at'éeǵo aldó' ch'í'nah ádeshkiił: ²⁰ Dá doo nohweBik'ehń nadáhii bijii, dážhó gonł'ée'hii bijii biká' ngowaa daná' ch'ígona'áihii diłhii doleek, t'égona'áihii dił doleek: ²¹ Áíná' hadń Bik'ehgo'ihí'nań bizhi'ii yee yiká ániihń hasdádogał. ²² Israel hat'i'ii daanolni, díi yati'ii idaayesólts'aa; nohwii bídaagonolįi go'ii, Jesus Názarethgé' nlíni, Bik'ehgo'ihí'nań nohwińáál Jesus binkáayú ízisgo ána'ol'įihii la'ii godiyįhgo be'ígózinii ána'yo'įiłgo nohwich'į' bee bígóziggo áyíłaa: ²³ Ái Jesus-hii Bik'ehgo'ihí'nań dabintsé yaa natsekeesgo yaa nagoshchįigo nohwaa hiiłtįigo nńee begoz'aanii doo yikisk'eh ádaat'ee dahii nohwii ádaabildolniigo tsį'ılma'áhi yidaayiheskałgo daayizes-hii: ²⁴ Áíná' Jesus nezgaigo da'itsaahii Bik'ehgo'ihí'nań nláhyú áyíłaaná' nábihil'na': da'itsaahii doo dayúweh botá' bik'eh dahii bigha. ²⁵ David Jesus yaa nagolni'go gánii, SheBik'ehń dawahn shádnýú hish'įi; shinawod shá ágółs'hii bigha shigan dihe'nazhinéego nlii: ²⁶ Ái bigha shiił bil gozhóq la'ii sizaa gozhóqgo yashti'; la'ii án zhá ba'oshkiiłgo shits'í hanayoł doleek: ²⁷ Shiyi'siziinii ch'iidntahyú doo nyinoné' at'ée dahii bigha, Dilzini Nlíni níyéhii dildzidihii bich'á'zhį' ánlįi doleek. ²⁸ Hago'at'éeǵo ch'ihinaa doleelii shil ch'í'nah ánlaa; shil níłigo dážhó shil gozhóqgo áshįł. ²⁹ Nńee daanolniini, shik'iiyú, bich'á'gé' daagosiidlíni David holzéhi, doo siste' dago da'aniigo baa nohwil nagoshni', daztsaaǵo ilch'į'nniltįi ni', ilch'į'nniltįi n'ii díiįi t'ah dzaaǵee begoz'aa. ³⁰ David Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidii nlii ni', la'ii Bik'ehgo'ihí'nań bit'la dahdidilniigo gábilniiid, Nich'á'gé' hadaakishchiinii la', Christ holzéhi, benik'eh n'ii yebik'ehgo ádishkiił, nniigo yígółsį; ³¹ Áík'ehgo ái dab'iltse yígółsįgo Christ nábi'dihil'na'hii baa nagolni' gánniidgo, Biyi'siziinii ch'iidntahyú doo yó'oyone' da, la'ii bits'ihii doo dildzid da. ³² Díi Jesus-hii Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na'hii daanohwigha nohwińáál ágodzaa. ³³ Ízisgo at'éeǵo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhinéego sidaago, la'ii Holy Spirit higháh doleelii biTaa bee bąngon'aaǵo díi daa'įihii la'ii daadołts'agii bíi áyíłaa. ³⁴ David yaaká'yú doo bil ogoyáa da; ndi dabii gánii, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyihniid, Shigan dihe'nazhinéego síndaa, ³⁵ Ni'ina'ii benik'eh silįigo nikelł'áahyú nininilzhį'. ³⁶ Ái bigha Israel hat'i'ii dawa da'aniigo díi

yídaagolsi le', Jesus-híi tsi'ilna'áhi bídaahesolka n'íi Bik'ehgo'ihina'na' nohweBik'ehni, Christ nliigo nohwá áyíílaa. ³⁷ Nnee díi daidezts'aana' bíl daagoshch'ii' lé'e, áigé' Peter la'íi la' nadaal'a'ahíi yich'i' gádaanii, Nnee daanoínií, nohwik'íiyú, hago ádaahii'ne'? ³⁸ Peter gádaabihii, Nohwincho'íi bich'á'yúgo ádaalne'go da'á daanoíjige Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolne', nohwincho'íi nohwá da'izlji' alne'hii bigha, áik'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleel. ³⁹⁻⁴⁰ Nohwii' díi bee nohwángot'aqa la'íi nohwii' nohwich'á'gé' daakidilchihii, la'íi doo daanohwik'íi dahii áldó' bángot'aqa, dahadn Bik'ehgo'ihina'na' nohweBik'ehni ích'i' yojíihii. ⁴¹ Hadíi bíl daagozhógo biyati' nádaidné'íi baptize ádaabi'deszaa: da'ái bijji nnee taadn doo náhóitag dayú shi Jesus daayodlaanii yedikai. ⁴² Ái nnee nadaal'a'á bee bíl ch'idaago'aahii, la'íi líl daanliigo, bán nihi'né'íi, la'íi okaahii dayúweh ndzilgo yaa nakai. ⁴³ Da'á daantíigo daidnksigo ndaaldzid: ízigo ánágot'íihii la'íi godiyihgo be'ígózinii nadaal'a'á binkáayú bee ánágot'íi. ⁴⁴ Jesus daayodlaanii dawa da'ahágee naháztaq, dawahá da'aházhi' daabiyéego; ⁴⁵ Daabiyéehii baa nadaahazniigo hadíi yídaadinii yitaada'iznii. ⁴⁶ Dajji biigha da'á daabiini'go da'ch'okaah goz'aqa yune' da'ánat'íih, bíl daagozhógo, doo ích'i' yaa daagochi'go da daabigowayú líl náda'idíih lé'e. ⁴⁷ Bik'ehgo'ihina'na' yich'i' ahédaanzigo nnee dawa bíl dádaabik'ehgo ádaat'ee lé'e. Áigé' la' Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú hayii hasdákaiihii dajji biigha ínáhikah lé'e.

3

¹ Ha'iz'aagé' hayaazhi'yú Peter la'íi John bílgo da'ch'okaah goz'aayú dezha'ah lé'e. ² Nnee dágozliigé' doo naghaa dahi dajji biigha da'ch'okaah goz'aanii ch'íná'itíihii Dézhóné holzéhi bahgee nnádaach'íltéeh lé'e, da'ch'okaah goz'aqa yune' ha'ahikáhií yídókeedgo; ³ Peter la'íi John bílgo da'ch'okaah goz'aqa yune' hi'ashgo yiltsaago, Dhat'ihíta shaa nohné', niigo yídókeed. ⁴ Peter la'íi John bílgo nnee sitiinii da'as'ah daayiné'íina' Peter gánii, Nohwín'íi. ⁵ Nnee sitiinii hat'ihíta shaa daayiné' nzigo yine'íid. ⁶ Áiná' Peter gánii, Shihii béshkigaiihii la'íi óodo doo la' nashné' da; ndi hat'íi bigonshli'íihii naa nshné': Jesus Christ Názareshgé' gólíni bizhi' binkáayú nádnaahgo dah nnaah. ⁷ Bigan dihe'nazhi'néé yiltsodgo hadag ábiiílaa: dagoshch'i' bikee la'íi bikegod bílgo ndzil daazli. ⁸ Hadag yáhilwodgo hizí, áigé' dahnyaagé' da'ch'okaah goz'aqa yune' Bik'ehgo'ihina'na' yich'i' ahénzigo higaal la'íi yáhilwo'go Peter la'íi John bílgo yil okai. ⁹ Higaalna' Bik'ehgo'ihina'na' yich'i' ahénzigo nnee dawa daabo'íi: ¹⁰ Da'ch'okaah goz'aanii ch'íná'itíih Dézhóné holzéhi bahgee ídókeedgo sitii n'íi at'íigo nnee yídaagolsi: áik'ehgo hago'at'éego bich'i' ágodzaahii daanzigo bíl díyadaagot'ee lé'e. ¹¹ Nnee doo nagháhi da n'íi Peter la'íi John bílgo dayúweh yotá'ná' nnee láágo bich'i' nádnkijigo bíl díyadaagot'eego baa da'adzaa ch'ínághoin'aágee, Sólonon's holzéhi. ¹² Peter nnee da'adzaahii yiltsaana' yich'i' ya'kti' gániiigo, Israel hat'i' daanoíni, hat'íi bigha nohwil díyadaagot'ee? Hat'íi bigha dánohwii nohwinawodii bee dagohii dánohwii njoohii bee díi nneehii naghaago ánáhiidlaa daanoíjigo da'os'ah daanohwine'íi? ¹³ Bik'ehgo'ihina'na' Abraham, Isaac, Jacob la'íi bich'á'gé' hadaahidelchijihii daayokaahni, biYe' Jesus ízigo at'éego áyíílaa; Pílate baa daadeso'aágo ch'ínábíilteeh hat'íi, ndi nohwii, Doo hádaahiit'íi da, daadohni, Pílate bináál. ¹⁴ Dilzini, Nht'éego Ánat'íihii, Doo hádaahiit'íi da, daabildohniina', Nnee yizes-hini nohwá ch'ínano'teeh, daabildohni ni'; ¹⁵ Áigé' Ihi'naa yeBik'ehni daaze-solhina', án Bik'ehgo'ihina'na' daztsaagé' nábihil'na'; ái dawa nohwináál ánágot'íi ni'. ¹⁶ Da'án bizhi' yodlaago díi nnee daa'íinii la'íi bídaagonósinii ndzilgo ánábiidlaa: bi'odla'íi díi nneehii doo hayú baa dahgoz'aqa dago ánábiidlaa, daanohwigha nohwináál. ¹⁷ Shik'íiyú, doo bídaagonósiyú ádaaldzaa dago bigonsi, nohwá nadaant'aahii áldó'. ¹⁸ Áiná' díi k'ehgo Christ biniigodilné doleel, niihii Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú nada'iziidii dab'íiltséna' yaa nadaagolni' n'íi Bik'ehgo'ihina'na' ye'ilaa. ¹⁹ Áik'ehgo nohwincho'íi

bich'á'yúgo ádaalne', áigé' Bik'ehgo'ihinañ bich'í' dahdołkáh, áík'ehgo nohwincho'íi nohwá k'ená'ildéh, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bich'á'gé' nohwıl gozhóónii begoldoh ndi at'éé; ²⁰ Áigé' Jesus Christ nohwich'í' náidi'aa doleeł, án alk'iná' baa nohwıl na'gosni' ni': ²¹ Án ni'gospdzán alzaagé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi daadilzini dab'ıltséná' yaa nagolni' n'íi begolne'go dawahá ilch'í'nágodle'híi begonyaazhi' yaaká'yú gólíi. ²² Moses daanohwitaa n'íi da'aniigo gáyılñiid, Nohwik'íiyú bitahgé' Bik'ehgo'ihinañ nohwe Bik'ehn binkááyú Na'iziidii nohwá hailteeh, shíi hashiltíinii k'ehgo; án ádaanohwiñiihíi dawa nlt'éégo ídaayesołts'aa doleeł. ²³ Díi k'ehgo doleeł, dahadn ái Bik'ehgo'ihinañ binkááyú Na'iziidii doo íyésts'aa dahn nnee bitahgé' da'izlji doleeł. ²⁴ Samuel golíigé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidii dawa yadaakti' n'íi díi bijjiyúgo anágot'ijhi dab'ıltsé yaa nadaagolni' ni'. ²⁵ Nohwii Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi bich'á'gé' hadaakłshołchij, la'ii Bik'ehgo'ihinañ Abraham bich'í' hadzii, Nich'á'gé' daakłdeshchiinihíi la' binkááyú ni'gospdzán biká' i'angé' ledaadikłchiinihíi dawa biyaa gozhóo doleeł, niigo daanohwitaa n'íi yił lángodest'aa n'íi nohwá begolne'. ²⁶ Bik'ehgo'ihinañ biYe', Jesus, hayikłjiigo da'ıltsé nohwich'í' oyił'a' ni', dała'á nołjiigo ncho'go ágot'eehíi bich'á'yúgo ádaanołt'eego nohwiya gozhóo doleełhíi bigha nohwich'í' oyił'a' ni'.

4

¹ Peter la'ii John bilgo nnee t'ah yich'í' yadaakti'ná' okqah yedaabik'ehi, siláada da'ch'okqah goz'aanii yinádaadéz'ini binant'a' la'ii Sáducees daanlíni baa hikai, ² Ái hadaashkee lé'e, Peter la'ii John bilgo nanezna'ii Jesus binkááyú naadiikáh doleeł, daaniigo, nnee yił ch'ídaago'aahii bigha. ³ Nnee hadaashkee n'íi Peter la'ii John bilgo daayitsoodgo ha'ánezhteezh iskaazhi': alk'iná' o'í'ááhii bigha. ⁴ Da'ágát'éé ndi nnee láágo Peter la'ii John bilgo biyati' daidezts'aanii daayosdlaad; ashdladn doo náhóltag dayú shi da'osdlaad. ⁵ Iskaq hik'e Jews binadaant'a'ii, Jews yanazini la'ii begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalemyú dała'adzaa, ⁶ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Ánnas holzéhi, Cáiapas, John, Alexándér, la'ii okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini bik'ii dawa aldo' dała'adzaa lé'e. ⁷ Díi nneehii Peter la'ii John bilgo da'ahnígee daayineskeego nayídaadikłkid, Hat'ii binawod, hadn bizhi' bee díi ádaaldzaa? ⁸ Peter, Holy Spirit bil nliigo yabiyikłti'go gadaabilñii, Nnee bánadaanołt'aahii la'ii Israel hat'ii bánasozinií, ⁹ Nnee doo nagháhihii bich'osii'ni'ii, díi nnee hago at'éégo nábi'dilziihii bigha díi jii nanohwídaadołkidyúgo: ¹⁰ Nohwii la'ii Israel hat'ii dawa bídaagonołsi le', Jesus Christ, Názarethgé' gólíni, ts'iłna'áhi bídaahesołkał n'ii, daztsaagé' Bik'ehgo'ihinañ nábihil'na' n'ii, án bee díi nnee nlt'éé nasdliigo nohwidáhyú sizii. ¹¹ Díi tséhií kłh ádaagołe'ii daanołni yó'odaasołne' n'ii ilhagon'aagee da'ıltsé si'aanii silii. ¹² Án ba'ashhahyú doo hadn hasdakołteehii gólíi da, díi yáa das'aanii bit'áahyú hizhíihii bee hasdáhikáh doleełi dała'á ndi doo ni' biká' nnee baa nádet'aa da. ¹³ Peter la'ii John bilgo nnee doo da'oktag dahi, débaagoch'oba'ii daanlii ndi doo bil daagoyéé dago yadaakti', nnee nadaant'aahii yidaagołsiidgo bil díyadaagot'ee; áík'ehgo Jesis yił nakai n'ii yinádaagołsiid. ¹⁴ Nnee nábi'dilziihii bit'ahgé' siziiigo daayo'ijhi bigha doo hat'ii nádaadoñiid da. ¹⁵ Áiná' Peter la'ii John bilgo ch'inoł'aash daayihñiidná', dasahn ilch'í' yadaakti', ¹⁶ Díi nneehii hago ádaahiidle'? Godiyihgo ágodzaahii binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú daagolíinii dawa yidaagołsi; nohwii doo daahohiidlaq da daan'niihii doo bik'eh da, daaniigo. ¹⁷ Nnee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, halaq gadaabildo'niih, Án bizhi'ii bee hadn bich'í' yánáhólti' hela'. ¹⁸ Áík'ehgo yushdé' daayihniigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohii ilch'inánágonoł'aah hela', daabilniigo bándaaagoz'aa. ¹⁹ Áiná' Peter la'ii John bilgo gadaabilñii, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nohwii nohwich'í' ídılts'aaago née, dagohii Bik'ehgo'ihinañgo née, hayii dábi'ehii ben-daagonoł'aah. ²⁰ Nohwii hayii hiit'iinii la'ii dihiits'agii baa nagohiilni'hi at'éé. ²¹ Nnee

nadaant'aahíí, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabíldo'niidná' nádoht'aash daabílnniid; nnee dawa ágodzaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań ba'ahédaanzigo doo hago at'éégo ádaile' da. ²² Nnee nábi'dilziihíí dizdinhíí bitisyú bíł łegodzaahi. ²³ Peter ła'íí John bíłgo ch'ínát'áázhná' yíł nakai n'íí yich'í' onát'aazhgo okaah yedaabik'ehi yánadaant'aahíí ła'íí Jews yánazíni ádaabílnii n'íí yaa nadaagosni'. ²⁴ Ái daidezts'aqaná' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' da'okaahgo gádaanii, NohweBik'ehń, yáá, ni'gosdzán, túnteel ła'íí daabiyi' daagolíníí dawa Bik'ehgo'ihí'nań nłiigo áńlaa; ²⁵ David, nánał'a'a, binkááyú yánłti'go gáńni ni', Hat'íí bigha doo Jews daanłi dahíí hadaashkee, ła'íí nnee dawahá doo begolne' dahíí yaa natsídaakees? ²⁶ Ni'gosdzán biká' ízigo nant'án daanłinií iłk'izhí' ádaadzaa, ła'íí nnee yánadaant'aahíí dała'adzaa, Bik'ehgo'ihí'nań ła'íí Its'ánłtini, Christ holzéhi, bíłgo yich'í' náda'nziidgo. ²⁷ Da'ańiigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'ánłtini, yich'í' náda'nziidgo Hérod ła'íí Póntius Pílate, doo Jews daanłi dahíí, ła'íí Israel hat'i'íí bíłgo dała'adzaa, ²⁸ Nigan bina-wodíí ła'íí niini' be'ágodniłk'íí dab'íłtsé bengón'aq n'íí yee ádaane'go dała'adzaa. ²⁹ K'adíí nohweBik'ehń, nowhenadaago'aahíí hóyíłłts'aq, áík'ehgo nánada'idziidíí niyati' doo daasiite'go bee yádaahiłti' dago bidag ádaant'eego ádaanohwıłłsı, ³⁰ Dahdnlńiigo na'íłziih; ła'íí niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íí binkááyú godiyıhgo be'ídaagoziníí ła'íí ízigo ánágot'ıłłk'íí ánań'ıłł le', da'okaahgo daanii. ³¹ Aqł da'oskaadná' dała'adzaagee godihes'naa; áígé' Holy Spirit bee baa daagodest'aqgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo daaste'go yee yádaakti' da lé'e. ³² Nnee łaqgo da'osdłaqdíí biini' dała'a, bijíí dała'a nasdłi: daabíyééhíí doo dasahn shíyéé daanzı da; ndi dawahá dałaházhi' daabíyéé lé'e. ³³ Nadaal'a'a dayúweh beBik'ehń Jesus daztsaqgé' naadiidzaahíí dázho nł'éégo yaa nadaagolni', Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí zhá bitisgo biká'zhí' at'éé daazłi lé'e. ³⁴ Tédaat'iyéhií bitahyú doo ła' da silłi: hayíí bini' dagohíí bikıh daagolíníí baa nadaagoheznıigo, bich'á'gé' daayist'ııdíí ³⁵ Nadaal'a'a bádńgee ndaayiheznil: áígé' hayíí tédaat'iyéhií hat'íí yádaadiníí daantııgee yitah da'izńi. ³⁶ Joses, nadaal'a'a Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yałti'íí ye'at'éhi golzeego ágolzee,) Cýprusgé' Levi hat'i'íí nłini, ³⁷ Ni' bíyééhíí baa nagoheznıigo zhaali baa hi'né'íí nadaal'a'a bádńgee nyiné'.

5

¹ Áiná' nnee ła', Ananías holzéhi, bi'aad, Sapphıra holzéhi, bíłgo ni' baa nadaagoheznıi, ² Bi'aad yígółsigo zhaali baa hi'né'íí ła' t'aqzhí' yotá'na' ła' zhá nadaal'a'a bádńgee nyiné' lé'e. ³ Áík'ehgo Peter gáníí, Ananías, hat'íí bigha ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nanılaago Holy Spirit bich'í' nashíńch'a', ni' bich'á'gé' zhaali naa hi'né'íí łahzhí' t'aqzhí' hóńta'go nńné'? ⁴ Doo hwahá nahıńiıh daná' níyéé ni' ya'? Naheznıihíí bikédé'go zhaali naa hi'né'íí dáni benik'eh ni' ya'? Hago at'éégo tsídínkeezgo díí bee ándzaa? Doo nnee bich'í' nashíńch'a' da, Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nashíńch'a'. ⁵ Díí yati'íí Ananías yidezts'aqaná' nágo'go daztsaq: nnee dawa yaat'ídaanzıhíí tsídaadesyız. ⁶ Nnee áńi nakaiyéhií nádikaigo ch'id bíł daizdis, áígé' ch'adaabizyııyú łehdaabistıı. ⁷ Áígé' taadn łedihikeezyú shı nnee daztsaaníí bi'aad ágodzaahíí doo yígółsı dago ha'ayáá. ⁸ Peter gáyıłni, Shıł nagolní', gáhołaqgo izłiigo ni' nohwaa nagoheznıi née? Áígé' gáníí, Ha'aa, akohgo izłi. ⁹ Peter gánabıldo'niid, Hat'íí bigha Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nabınołtaahgo bich'í' godeso'aq? Isaq, nika' łehdaistinií ch'ígót'ı'yú nadaazı, ái ni áldó' ch'ídaanıłteeh. ¹⁰ Áík'ehgo dagoshch'ı' Peter bádnyú nágo'go daztsaq: nnee áńi nakaiyéhií ha'ákaigo isdzán daztsaqgo yıdaagokıııd, áígé' ch'adaabizyııyú biká' le'sitıı n'íí bahgee łehdaistıı. ¹¹ Nnee da'osdłaqdíí dała'ánát'ııłłk'íí tsídaadesyız lé'e, ła'íí hayíí yaat'ídaanzıhíí áldó' tsídaadezyız. ¹² Nnee bitahyú godiyıhgo be'ídaagoziníí łaqgo, ła'íí ízigo ánádaagot'ııłłk'íí nadaal'a'a binkááyú ánágot'ııłłk' (Sólomon bich'ínághin'áqgee dała'a daabiini'go dała'ánát'ııh. ¹³ Jesus doo daayodłaq dahíí ndaaldzidgo doo yéhi kai da ndi nnee nł'éégo baa natsídaakees. ¹⁴ Nnee dayúweh łaqgo ła'íí isdzáné bíłgo Jesus daayodlaanıí yénáhi kai;) ¹⁵ Áík'ehgo

daanezgaihíí da'intinyú ch'ínadai'nílgó biká'da'astiné la'íí ch'id biká' nazhjeed, Peter higaalgo bichagosh'oh zhá ndi biká'zhí' áone' daanzigo. ¹⁶ Jerúsalem binaayú kih nagoznílgé' aldó' nnee láágo daanezgaihíí la'íí nnee spirits daanchó'íí biyi' daagolíníí yíl nihikáh, áí dawa nádaadzih lé'e. ¹⁷ Okáah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yíl nakaihíí dábilgo (Sádducees daanlíni,) dázho hadaashkeego, ¹⁸ Nadaal'a'á daayiltsoodgo ha'áná'ilka'á yune' ha'ádaaskaad lé'e. ¹⁹ T'é'yú Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi ha'áná'ilka'ágee ch'íná'itíhíí yá ch'íntáágo ákú yíl ch'íkai, áígé' gábilnii, ²⁰ T'i, da'ch'okáah goz'áayú dołkáh, áígee nasozjigo díí nht'éégo ihi'naahíí baa yati'íí dawa nnee baa bil nadaagolní'. ²¹ Díí daidezts'aaná' hayilkaayú da'ch'okáah goz'áa yune' ha'ákaigo bil ch'ídaago'aah. Okáah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yíl nakaihíí bilgo hikaigo nnee yánadaaltihíí la'íí Israel hat'i'i yánaziiníí dała'áyíilaaná' ha'áná'ilka'áyú nadaal'a'á yíká o'í'á'. ²² Áiná' aasitíni ha'áná'ilka'áyú okai, n'íí nadaal'a'á n'íí doo hwaa da lé'e, áígé' nákaigo nadaagosni', ²³ Gádaaniigo, Ha'áná'ilka'áyú nht'éégo o'ogęęzná' aasitíni dáádítjhege t'ah nazijná' baa nkai ndi ch'ídaasiitaa hik'e doo hadn' ákone' naháztáa da laa. ²⁴ Okáah yebik'ehi da'tiséyú sitíni la'íí siláada da'ch'okáah goz'aaníí yinádaadéz'ini binant'a' la'íí okáah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díí daidezts'aaná' hagosha' at'éégo laa dayúweh bá daagowáh daanzí lé'e. ²⁵ La' nyáágo gádaabilnii, Nnee ha'ádaasolkaad n'íí da'ch'okáah goz'áa yune' nazij, nnee yíl ch'ídaago'aahgo. ²⁶ Áík'ehgo siláada da'ch'okáah goz'aaníí yinádaadéz'ini la'íí binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yíl nakai: nnee tséé bee daanohwikmé' doleelhi at'éé daanzigo ndaaldzidhíí bigha. ²⁷ Yíl nakainá' nnee yánadaaltihíí naháztáagee yíl hikai baa yá'ití'híí bigha: áígee okáah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni nabídaadiłkid, ²⁸ Gáníigo, Díí yízhíhíí bee ilch'ínágonol'aah hela', daanohwik'niiigo nohwá ndaagosiit'aa ni', n'íí kú lá Jerúsalem dágoz'aa nht'éégo bil ch'ínánágonol'taah, la'íí áí nnee zesdiiníí nohwíí nohwik'izhí' daadol'ahgo ádaat'ij. ²⁹ Peter la'íí nadaal'a'á la'ihíí bilgo hadaaszigo gádaanii, Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nañ da'áníyú ádaant'eego dávik'eh, doo nnee da. ³⁰ Jesus tsj'ılma'áhi bídaahesolkaago daazesolhij n'íí daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ daayokáahń daztsaaagé' nábihil'na'. ³¹ An Nant'an la'íí Hasdá'iiníi nlijgo Bik'ehgo'ihí'nañ ábílaago bigan dihe'nazhineégo dahbinesdaa ni', Israel hat'i'i binchó'i bich'á'zhígo ádaile'go binchó'íí bich'á'gé' baa nádaagodet'aahíí bigha. ³² Díí ánágot'ijhíí daahiit'ijgo baa nadaagohiilni'; Holy Spirit aldó' yaa nagolni', áí Holy Spirit-híí hayíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yikísk'eh ádaat'eehíí yaa daidez'aa ni'. ³³ Yánadaaltihíí áí daidezts'aaná' bil daagoshch'iigo, nadailtseed hádaat'ijgo yendaagoshchij lé'e. ³⁴ Áiná' Phárisee la' nnee yánadaaltihíí itah nlíni, Gamáiel holzéhi, begoz'aaníí ilch'ígó'aahi, nnee dawa nht'éégo baa natsekeesi hizígo, Díí nneehíí det'ihézhí' nláhyú ch'ínókáh, nniid; ³⁵ Áiná' gáníí, Israel hat'i'íí daanolni, díí nnee hago ádaale'íí baa daagonol'saa. ³⁶ Doo ániná' nnee la' Theúdas holzéhi ízigo at'éhi ídeshchijgo nnee láágo díigo nanadínyú shj' bėhikai ni': án zesdijgo bikísk'eh ádaat'ee n'íí dawa iltanáhosaaago begoldoh n'íí doo hat'íí da silij ni'. ³⁷ Áí bikédé'go Judas, Gálileegé' gólíni, nnee tax nahi'nił doleelhíí bigha daaholtag ni'ná' nyáá, án aldó' nnee láágo its'áinil: án aldó' daztsaa, áígé' bikísk'eh ádaat'ee n'íí dawa iltanáhosaa ni'. ³⁸ K'adíí gánohwikdishnii, Díí nneehíí doo baa nal'ai da, doo nadaanol'tog da: díí begoldohíí nnee bich'á'gé' bee ánágot'ijl lé'eyúgo, doo hat'íí da hileeh: ³⁹ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' lé'eyúgo doo bengowáh ádaale' at'éé da; nohwíí dánko Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nadaagonolkaadgo nohwígózi. ⁴⁰ Nnee yánadaaltihíí Gamáiel aníhíí bil dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushdé' daayilniigo ánakai, áígé' Jesus bizhi'íí bee yánánalti' hela', daabilniiná' ndaabinestsaz, áígé' onádaabis'a'. ⁴¹ Áík'ehgo yánadaaltihíí yich'á' dahnaskai, Jesus bizhi'híí bigha ádaayágosjhyú ádaats'izlaa lé'e ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nht'éégo ádaat'eego yídaagokshíí bigha bil daagozhóó lé'e. ⁴² Dajj biigha da'ch'okáah goz'áa yune' la'íí daagowayú Jesus Christ yaa nadaagolni'go

yaa ilch'idaago'aah lé'e.

6

¹ Áiná' Jesus daayokaqahíí láágo siljíná' Jews daanlíni Greek biyati' yee yádaakti'íí doo bił daagozhógo Hebrews daanlíni gádaayihñiid, Dajji biigha ch'iyán na'ñiihgee nohwíi nohwitahyú isdzáné biká' nanezna'ihíí doo yich'í' zhinéé ádaat'ee da lé'e. ² Áík'ehgo nakits'ádahíí nnee Jesus daayokaqahíí dawa yushde' daayihñiid, áigé' gádaayihñii, Ch'iyán nadaahii'ñiihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nadaagolñi'íí doo k'ihzhí' ndaagont'aa bik'eh da. ³ Áík'ehgo, nohwik'ííyú, nnee gots'idi, nkt'éégo baa yádaakti'íí, Holy Spirit ye'ádaat'eehíí, daagoyáání nohwitahgé' hadaahñiik, áí nnee díí na'idziidíí yedaabik'ehgo ádaahiidle'. ⁴ Áiná' nohwíi dágodest'íyú da'ohiikaqah la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa yádaahiilti' doleel. ⁵ Ádaañiihíí nnee dawa bił dádaabik'eh: áík'ehgo Stephen dázho nłdzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, la'íí Nicolás, Jews bi'okaqahíí yenyáhi, Antiochgé' gólíni, hadaiheznil. ⁶ Áí hadaisñilíí nadaal'a'á yidáhzhí' yil nnikaigee yiká' ndaadesñiigo yá da'oskaqad. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokaqahíí láágo bínáhiikai; okaqah yedaabik'ehi áldó' láágo odlaaní yikísk'eh ádaat'ee lé'e. ⁸ Stephen, dázho nłdzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod golíni, ízisgo ánágot'ííhíí la'íí godiyihgo be'ídaagoziníí nnee bitahyú ye'áná'ol'íí. ⁹ Nnee la', Libertines daaholzéhi, la'íí Cyrénegé' la'íí Alexándriagé' daagolíni, la'íí nnee Ciliciagé' la'íí Asiagé' nakaihi ha'ánátséhíí bitahgé' Stephen yil ladaadit'ah nkegonyaa. ¹⁰ Áiná' Stephen goyáágo la'íí Holy Spirit yábiyilti'go nneehíí doo la' bitisgo hadziih da lé'e. ¹¹ Áík'ehgo nnee la' yich'í' na'daaheznilgo gáyihñii, Nadaalch'aago Stephen baa yádaakti', áík'ehgo gádaañii, Moses la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ncho'go yaa yakti'go daadihiits'ag. ¹² Áigé' nnee Stephen yik'edaanniihíí, Jews yánazíni, la'íí begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi, la'íí nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayiltsood, áigé' nnee yánádaaltihíí yil yaa hikai. ¹³ Nnee nadaach'áhi yil hikai, áík'ehgo gádaañii, Díí nneehñ díí godiyihgo goz'aaní la'íí begoz'aaní dawahn ncho'go yaa yakti'; ¹⁴ Gáñiigo daadihiits'ag, Jesus Názareshgé' gólíni díí godilzihgo goz'aaní nagohilkaad, la'íí Moses nohwá yengon'áá n'íí lahgo ánáyidle'. ¹⁵ Nnee yánádaaltihíí dawa Stephen da'is'ah daineł'íigo binii Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi biniihíí k'ehgo at'éégo daayiltsaq.

7

¹ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábihñii, Ádaaniłch'iniihíí da'anii née? ² Stephen gáníí, Nnee daanołíni, shik'ííyú, nnee báyan daanołíni, shídaayesólts'aa; nohwitaa n'íí Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotámiaiyú gólíí ni'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláad nłíni bich'í' ch'í'nah ádelzaa, ³ Áigee gábihñiid, Nini' la'íí nik'íí bich'á' dahnnáhgo ni' nił ch'í'nah áshle'yú nñáál. ⁴ Áík'ehgo Abraham Kaldéans binigé' dahnyaago Charran golzeegee golíí lé'e: bitaa daztsaqaná' díí ni' biyi' daagonoljizhí' Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo onágódle' lé'e. ⁵ Áiná' ni' biyéehíí doo la' baa gon'áá da, doo ndi dalañdi nch'idel'eezgo da: áiná' bichagháshé doo la' da ndi bíí la'íí bich'á'gé' daalideshchiinihíí daabiyéé doleelgo yágon'áá lé'e. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bich'í' hananádziigo gánñiid, Nich'á'gé' daalideshchiinií ni' doo yidaagolñi da n'íí yiyi' daagoljii doleel; áigee nnee ni' daabiyéehíí isná ádaabidle'go díídn gonenadín legodzaazhí' biniidaagont'éé doleel. ⁷ Nnee isná ádaabisdlaahíí biniidaagodishle' doleel; áí bikédé'go áigé' ch'ékáhgo dzaagee daashokaqah doleel, ñii lé'e, Bik'ehgo'ihí'nañ. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ circumcisión bee Abraham yil lángot'aa: áík'ehgo Abraham biye' Isaac gozljigo tse-bíí behiskaaní bijji circumcise áyílaa; áigé' Isaac biye' Jacob gozljii; Jacobhíí biye'ke nakits'ádah daagozljii, áí bich'á'gé' nakits'ádahyú nnee hat'i' siljii. ⁹ Jacob biye'kehíí

daabidizhé Joseph daayolch'ii'go, yik'edaanniihgo Egyptyú baa nadaaheznii: áiná' Bik'ehgo'ihina'na' bił nliigo, ¹⁰ Bich'i' nadaagont'ogú bigha dawa yich'a' bink'ii, áigé' Pháraoh, Egypt yánant'aahii, yił nzhoggo la'ii binadzahgee goyáago Bik'ehgo'ihina'na' ábítsi; Pháraohii Egypt dahot'éhé la'ii bikih biyi' daagolínii yánant'aago ábíílaa. ¹¹ Egypt la'ii Cánaanyú dahot'éhé shiná' góyéego daagodeyaa: áigee daanohwitaa n'ii bich'iyá' n'ii bich'a' ádaasdiidgo biniidaagonk'éé lé'e. ¹² Egyptyú nadá' gólíi láago Jacob yaat'inzjina' daanohwitaa n'ii da'iktsé akú odais'a' lé'e. ¹³ Iké'gee nanákainá' Joseph, Daanohwik'isn nshlii n'ii shúí ánsht'ee, daayilniigo bídaagolsiid; la'ii Joseph bik'ii Pháraoh yígólsiid. ¹⁴ Áigé' Joseph bitaa la'ii bik'ii dawa biłgo gots'idin ashdla' hilt'eego yiká'o'il'a', ¹⁵ Áik'ehgo Jacob Egyptyú o'ínil, akú Jacob daztsaa, la'ii daanohwitaa n'ii áldó' da'ik'égo nanezna', ¹⁶ Ái dawa Sýkemyú onádaiheznilgo ilch'i'ndaahi'niil goz'aq yune' da'ik'égo ledaahasnil, ái goz'aanii Abraham Sýkem biye' Émmor biye'ke bich'a'gé' zhaali bee nagoheznii ni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina'na' Abraham bángon'aq n'ii begolne'ii alhánégé' goldohná' Abraham bich'a'gé' daakideshchiinihií Egyptgee láq silii lé'e. ¹⁸ Áiná' Egyptyú la' nant'an nanásdlii, án Joseph doo yígólsi da lé'e. ¹⁹ Án nohwii hahiit'i'ii yik'edaanniih lé'e, la'ii daanohwitaa n'ii gádaayilniigo bándagoz'aq, Mé' daagozliihii da'izliiyú ch'idaaholkaadgo da'akú nanne' le'. ²⁰ Áigee Moses gozliigo dázhó dénzhóné lé'e, án bitaa golíi yune' nadaach'ilteego taagi daahitaq: ²¹ Áigé' da'izliiyú ch'idaach'istiiyú Pháraoh bitsi' nábink'iiigo dabii bizhaazhé k'ehgo yihina'. ²² Egyptyú daagolínii bigoyá'ii dawa Moses bił ch'et'aqgo dázhó nkt'éego yahti' la'ii nkt'éego ánat'iił silii. ²³ Moses dizdin bił legodzaaná', shik'iiyú Israel hat'i'ii bich'i' dosháh nzi lé'e. ²⁴ Áik'ehgo la' inaghanaghaago yiltsaaqo, án yik'izhi' onálwodgo yił nałts'ihgo daztsaa: ²⁵ Shii hat'i'ii biniidaagonk'ééhii biyi'gé' Bik'ehgo'ihina'na' shich'oniigo bił ch'idishkaahii yidaagolsi shi nzi lé'e; ndi doo bídaagolsi da. ²⁶ Iskaq hik'e dabii hat'i' naki ilch'i' dahnádilwo'go yiká nyaá, nkenágoheltoqod nzigo gádaayilnii, Ik'isyú nołdliiná' hat'ii bigha ih'idołni? ²⁷ Áiná' ba'ashhahgé' gólíni doo bik'ehyú ánáyo'iił dahn Moses k'ihzhi' yenyilná' gánii, Hadn nohwinant'a' la'ii nohwaa yahti'i ániílaago ánt'ii? ²⁸ Adaqaná' nnee Egýptian nliini zíníhiihii k'ehgo shii áldó' shizinihée née? ²⁹ Díi ániíhii bigha Moses dabii hat'i' yich'a' halwodgo Mádiangee golíi ngohéyáá, áigee biye'ke naki gozlii. ³⁰ Áigé' dizdin legodzaa bikédé'go Dził Sína holzéhi binaayú da'izliiyú ch'il dilti' biyi'gé' Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'gé'hi bich'i' ch'i'nah ádelzaa. ³¹ Moses yo'iiiná' bił diyagot'ee lé'e: ihánégo yinel'iiigo nyaá hik'e Bik'ehgo'ihina'na' bich'i' hadzii, ³² Gániiigo, Shii daanita n'ii Bik'ehgo'ihina'na' daayokaqah nshlii, Abraham, Isaac la'ii Jacob Bik'ehgo'ihina'na' daayokaqah nshlii. Moses tsídolyizgo ditkidgo doo ázhi' nádést'iid da. ³³ Bik'ehgo'ihina'na' gábilnii, Nikee ádaandlee: ni' biká' sínziini' ni' godiyini at'éé. ³⁴ Egyptyú shichagháshé biniidaagonk'éégo hish'ii, ái hish'iiigo ik'idaadi'nihií dists'ag, áik'ehgo ái bich'a' nshniiyú nyaá. Ti'i, dák'ad Egyptyú nide'á'. ³⁵ Dadii Moses Israel hat'i' doo hádaabit'iiigo gádaanii n'ii, Hadn nohwinant'a' la'ii nohwaa yahti'ii ániílaa? Da'ái Moses n'ii Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'gé'hi ch'il biyi'gé' bich'i' ch'i'nah ádelzaa n'ii binkááyú Bik'ehgo'ihina'na' bides'a', nant'an nliigo la'ii Israel hat'i'ii biniidaagonk'ééhii yich'a' yíniilgo bides'a'. ³⁶ Ái Moses n'ii izisgo ánágot'iihii la'ii godiyihgo be'idaagozinií Egyptyú la'ii Red Seayú ánat'iił ni'ná' Egyptgé' ch'iniilgo da'izliiyú nanáse'go dizdin legodzaa. ³⁷ Da'ái Moses-hii Israel hat'i'ii gádaayilnii ni', Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú Na'iziidi hileehgo nohwik'iiyú bitahgé' Bik'ehgo'ihina'na' nohweBik'ehn nohwá habilteeh, shii hashihii k'ehgo; án hodaayesółts'aq. ³⁸ Da'izliiyú ha'ánátséh n'ná', díi Moses-hii Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'gé'hi Dził Sína holzeeyú bich'i' yahti' n'ii la'ii daanohwitaa n'ii bigizhgee yahti'ii nliigo yati' hináhi nohwá baa hi'né' ni': ³⁹ Án daanohwitaa n'ii doo bídaayéstsaq hádaat'ii da ni', doo hádaabit'ii da, áiná' Egyptyúgo nádiikáhií zhá bijii'gé' hádaat'ii lé'e. ⁴⁰ Aaron gádaayilnii, Hat'ihíta daahohiikaqahii nohwá

ánle', áí nohwá go'jì doleek: díí Moses Egyptgé' ch'ínohwinil n'íí hago adzaa shj'íí doo bídaagonlǝ da. ⁴¹ Áíná' magashi bizhaazhé be'ilzaa'i ndi ádaizlaago dahat'íhíta yiyaa odaayihiniilgo daayokaqah, dabíí ádaizlaahíí yaa bil daagozhóqo. ⁴² Áík'ehgo yáá biyi'gé' dawaháhíí daayokaqahgo Bik'ehgo'ihí'nañ dabiini'zhì' ch'ídaabiznil; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí binaltsoos biyi' k'e'eshchijhíí k'ehgo, Israel hat'i'i daano'íni, da'izlǝyú dizdin nohwee lēdaagosdzaa n'ná' magashi bizhaazhé, dibelǝjǝ bizhaazhéta nadaaltseedíí lǝ'íí dahat'íhíta shaa daaholǝniil lá nēe? ⁴³ Gowāqolgai biyi' Mólok holzéhi daayokaqahíí nadaahil, lǝ'íí daaholǝqahíí Rémpfan holzéhi bits'íksqosé k'ehgo be'ilzaahíí aldó' nadaahil, díí be'ilzaago ádaasolaahíí daaholǝqahgo: áík'ehgo Bábylon bitisyú ch'íno'káhgo ánohwishle'. ⁴⁴ Daanohwitaa n'íí gowāqolgai biyi' da'okaqahi Bik'ehgo'ihí'nañ yil daanlǝjǝ bebígózini da'izlǝyú goz'aq, áí hago'at'éégo alnéhíí Bik'ehgo'ihí'nañ Moses yil ch'í'nah áyíílaahíí k'ehgo alzaa. ⁴⁵ Daanohwitaa n'íí Jesus bá nant'aago Bik'ehgo'ihí'nañ doo Jews daanlǝjǝ dahíí bá ch'íineheyoodná' gowāqolgai biyi' da'okaqahíí ni' daabiyéé gozǝlǝyú daistsoozgo hikai, áí doo Jews daanlǝjǝ dahíí David dánant'aa silǝjǝzhì' Bik'ehgo'ihí'nañ daanohwitaa n'íí dábidáhgee ch'ídaaniheyood; ⁴⁶ David Bik'ehgo'ihí'nañ yil nzhqǝ silǝjǝ, áík'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahñ yiyi' golǝjǝ doleehíí bá ágóshle' nǝjǝ lē'e. ⁴⁷ Ndi Sólomon holzéhigo Bik'ehgo'ihí'nañ kǝh yiyi' golǝíííí bá ágólaa. ⁴⁸ Áíná' Da'tiséyú At'éhi kǝh dá nnee bigan yee ádaizlaahi doo yiyi' golǝjǝ da; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidií gáníí n'íí k'ehgo, ⁴⁹ Yaaká'yú goz'aaníí biká'dah'asdáhá biká'gé' nansht'aahíí át'éé, ni'gosdzáñhíí biká' dahnádes'isíí át'éé: kǝh hago'at'éhi shá ágóle'? níí lē'e Bik'ehgo'ihí'nañ: hayúshq' hanasóqo áíná'? ⁵⁰ Aishq' shiganíí doo dawa bee ashlaa da lē'e? ⁵¹ Doo nohwee daagondlǝjǝ dahi, nohwijǝjǝ lǝ'íí nohwijeyi' doo círcumcise ádaano'k'e'i dahíí k'ehgo doo daagodinó'síni da, dawahn Holy Spirit bich'á'zhì'go ádaano'k'ee, daanohwitaa n'íí ánádaat'jǝjǝ n'íí k'ehgo nohwíí aldó' ánádaat'jǝjǝ. ⁵² Hagee daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí doo yiniidaagodezlaa da? Nht'éégo Ánat'jǝjǝjǝ yígháhíí dabí'ítséná' yaa nadaagoln'íí nadaistseed; áí Nht'éégo Ánat'jǝjǝjǝ nyee'íí biyi'zhì' ch'ídaasolǝjǝjǝ daazesolǝjǝjǝ: ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'gé'hi be-goz'aaníí nohwaa daidez'aq ndi doo bikísk'eh ádaano'k'ee da. ⁵⁴ Nnee da'adzaahíí Stephen áníhíí daidezts'aqaná' dázhqǝ bil daagoshch'i'go biwoo nádaagai. ⁵⁵ Áíná' Stephen, Holy Spirit ye'at'éégo, yaaká'yú dezghalgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláádíí lǝ'íí Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhinéégo sizǝjǝ yiltsaq, ⁵⁶ Áíge' gáníí, Yáá ilch'á' adzaago yaaká'yú nnee k'ehgo Nyááhñ Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhinéégo sizǝjǝ hish'jǝ. ⁵⁷ Nádaadidilghaazhná' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'í' nádnkǝjǝ. ⁵⁸ Kǝh goznilíí bich'á'yú ch'ídaabist'e'go nyída'isne': tséé yee da'dilniihíí bidiyágé nnee áníí nagháhá, Saul holzéhi, dées'eezgee ndaayiheznil. ⁵⁹ Stephen t'ah nyída'ihne'ná' gáníígo oskaqad, Jesus sheBik'ehñ, shiyi'siziiníí nádnné'. ⁶⁰ Hayaa adzaago nawode gánniid, SheBik'ehñ, díí nchq'ihíí dákoh bik'izhì' ádaaholé hela'. Ánniidná' daztsaq.

8

¹ Stephen daabizilheehíí Saul da'áígee bil dávik'eh lē'e. Áíge' godeyaago Jesus daayokaqahíí Jerúsalemgee ha'ánátséhíí biniidaagonk'éégo inaghanakai begodeyaa; áík'ehgo dawa íltanáhosaqo Judéayú lǝ'íí Samáriayú oheskai, nadaal'a'á zhá da'akú naháztaq lē'e. ² Nnee daagodnó'síni Stephen dát'eego yaa daachagná' lēdaistǝjǝ. ³ Áíná' Saulhíí Jesus daayokaqahíí dayúweh binaghanakai, gowahíí da'á'á gon'áqo nantaago, nnee lǝ'íí isdzané daayiltsoodgo ha'áyilkaad lē'e. ⁴ Jesus daayokaqahíí íltanáhosaq n'íí dahot'éhé anákahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagoln'í'. ⁵ Philip Samáriayú óyáá, áí biyi' kǝh goznilgee Christ yaa yil nadaagoln'í'. ⁶ Nnee lǝ'áqo Philip yakt'ihíí daidezts'aqo lǝ'íí godiyǝhgo ánágot'jǝjǝjǝ ye'ánat'jǝjǝjǝ daayiltsaqo, áníhíí da'le'k'eego yaa natsídaakesgo bídaayésts'aq lē'e. ⁷ Spirits daanchq'i nnee lǝ'áqo biyi' daagolǝjǝ n'íí daadilwoshná' biyi'gé'

hanáhesaa, la'íi láágo daadi'il n'íi la'íi doo nadaakai da n'íi nádaabi'dilziih. ⁸ Áík'ehgo áí kih goznilgee dázhó koł daagozhóó l'é'e. ⁹ Áí kih goznilgee nnee la' Simon holzéhi dab'íiltsená' nnee Samáriayú daagolíníi daabo'ni'go k'izéyoniki goljí l'é'e, nnee ízisgo at'éhi ádil'jigo: ¹⁰ Án nnee dawa bídaayést's'aa, nnee doo ízisgo ádaat'ee dahíi, nnee ízisgo ádaat'eehíi ndi gádaaniigo, Díi nnee Bik'ehgo'ihí'nań binawod bił nlii láá. ¹¹ Daabo'ni'go nzaad ogoyaahíi bigha nnee yédaaldzidgo daayidnłsi l'é'e. ¹² Áiná' Philip, Bik'ehgo'ihí'nań bilatl'áhgee begoz'aaníi nłt'éégo baa na'goni'íi la'íi Jesus Christ bizhi' daayozhíigo yaa nagolni'go nnee la'íi isdzané daayosdlaadgo baptize ádaaszaa. ¹³ Simon dabíi ndi osdlaadgo baptize ábi'delzaa: áigé' Philip yił dahizh'aazhgo godiyihgo be'ídaagozinií la'íi ízisgo ána'ol'jiki yiłtsaago bił díyagot'ee l'é'e. ¹⁴ Jerúsalemgee nadaal'a'á nnee Samáriayú daagolíníi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nádaagodn'áá yaat'ídaanzjina' Peter la'íi John biłgo bich'i' odais'a': ¹⁵ Ákú n'áázhná' Holy Spirit baa daadót'aah daanzigo yá da'oskaad: ¹⁶ (BeBik'ehń Jesus bizhi' bee baptize ádaaszaa ndi doo hwahá hadń la' Holy Spirit bee baa godet'aah da l'é'e.) ¹⁷ Peter la'íi John biłgo biká' ndaadelniiigo Holy Spirit bee baa daagodest'aa. ¹⁸ Nadaal'a'á nnee yiká' ndaadezniigo Holy Spirit bee baa daagodest'aa hii Simon yiłtsaana' nadaal'a'á zhaali yaa náiné', ¹⁹ Gániigo, Shíi áldó' díi beshik'ehgo shaa godinot'aah, áík'ehgo dáhayíi biká' ndaadeshniihíi Holy Spirit baa daadit'aah doleel. ²⁰ Áiná' Peter gábilni, Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé' aahi'né'íi nahashniih nńzihií bigha nizhaalihíi dábił da'izlii nleeh. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nijíi doo bik'ehyú át'éé dahíi bigha díi ánáhiit'jiki doo hwaa ná goz'aa da. ²² Ninchó'íi bich'á'yúgo ánné'go onkaah, áík'ehgo nijíi biyi'gé' dénchó'égo tsidínkeezíi da'izlíné da'ánadolnił. ²³ Nchó'go ágot'eehíi zhá niyi' begoz'aaago ninchó'íi k'nestł'qo bígosłsjiid. ²⁴ Áík'ehgo Simon gádaabini, Áshikdołniihíi doo shich'i' be'ágone' dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań shá honokaaah. ²⁵ Peter la'íi John biłgo daayo'jii' n'íi yaa nadaagosni', la'íi Jesus biyati'íi yaa yił nadaagosni'ná' Jerúsalemýú onát'aazh; nát'aashyú Samária biyi' gotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go ánágoldoh. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Philip yich'i' hadziigo gáyilni, Dahnnángo yagiyú nńáh, Jerúsalemgé' Gázazhi' intínhií bich'i'go, da'izliiyú. ²⁷ Nádiidzaago dahiyaa: áigé' nnee Ethiópián eunuch nłni, isdzán Cándace holzéhi, Ethiópián yánant'aahíi yiké'gee sitini, dawahá lán ilni Cándace bíyéehíi yebik'ehi, Jerúsalemýú okaahyú naghaagé' ²⁸ T'aaazhi' nádaal l'é'e, bitsinaghái bijad nakihíi yi' dahsdaago Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíi goldoh. ²⁹ Holy Spirit Philip gáyilni, Tsinagháihií alhánégo bich'i' nńáh. ³⁰ Áík'ehgo Philip bich'i' nádilwodgo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíihíi yidezts'aaago gáyilni, Ya' áí hónzhiihíi bígonłsi née? ³¹ Ethiópián gáníi, Hago'at'éégo bígonsini, dahadń shił ch'ígó'aahyúgo zhá go'íi? Hasiinángo shit'ahgé' dahndaa, nii. ³² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií díi k'ehgo aníhi yozhíi l'é'e, Dibehjí zideeyú ch'olqosíi k'ehgo, dagohíi dibehjí bizhaazhé biłshéhií yádngee sitiigo doo hat'íi níi dahíi k'ehgo bizé' doo iłch'á' ágole' da: ³³ Ádaayágosjyú ádaizlaagé' dá doo nzhógo baa yá'iti' da: hadńshá' bich'á'gé' daalideshchiinihií yaa nagolni'? Ni'godzán bich'á'gé' bi'ihí'na' nádi'né', niigo. ³⁴ Áigé' nneehń Philip gánábildo'niid, Nánoshkaah, díi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi ánihií hadń áihnihií? Dabíi ádaayalti' née, dagohíi nnee la' yaa yakti' née? ³⁵ Áík'ehgo da'ái Bek'e'eshchiinií biyi'gé' Philip yakti' nkegonyaago Jesus yaa yił nagolni'. ³⁶ Ch'okahyú tú bich'i' dahch'idikaigo nneehń gáníi, Kú tú la' láa; hat'íi bigha doo baptize áshidilne' da doleel? ³⁷ Philip gáníi, Nijíi dawa bee ondlaayúgo ágáni'dilne'. Nneehń gábilni, Jesus Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nliigo hoshdlaa. ³⁸ Tsinaghái nnólghed, nniid: áigé' tú yi' o'áazhgo Philip nneehń baptize áyílaa. ³⁹ Tú biyi'gé' hanát'aazhgo Bik'ehgo'ihí'nań biSpirithíi dagoshch'i' Philip onábíłtjii: nnee Ethiópián nłni doo hwaa nábiłtsaa da, ndi bił gozhóógo dahiyaa. ⁴⁰ Philip

Azótusgee náhiiltsaą: áíge' k̄h nagoznilyú yati' baa gozhóni yaa nagoln̄i'go naghaa, áíge' Caesaréa golzeezh̄i' nyaaa.

9

¹ Saul, Jesus daayokaąh̄i' nagont'og yá hát'íigo ła'íi naotseed yo'n̄iigo okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitini yaa nyaá, ² Áígee gáyih̄nii, Damáscusgee Jews ha'ánálséh̄i' bich'í' naltsoos shá ánle', áík'ehgo n̄nee ła'íi isdzáné hayíi Jesus yikísk'eh daahikah̄i' ła' baa niyááyúgo h̄daasht'oggo Jerúsalemyú shinaghadokah. ³ Áíge' Saul Damáscus golzeeh̄i' bit'ahyú higaalgo, dah̄iko yaaká'gé' bich'í' nke'idindláád l̄é'e: ⁴ Áígee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'aa l̄é'e, gán̄iigo, Saul, Saul, hat'íi łaą bigh̄a shiniigonk't'éégo áshińks̄i? ⁵ Saul gán̄i, Hadn̄ ánt'ij, shiNant'a'? Áíge' nohweBik'eh̄n gábih̄nii, Shiniigonk't'éégo áshińks̄inih̄i' shíi ásht'ij, Jesus honszéhi: ts̄idik'ih̄i' bee n̄its'í'ishgo'yúgo dayúweh t'aazh̄i' h́on̄tałyúgo dayúweh dani idída'n̄ni'. ⁶ Saul bił díyagot'eego dit̄idgo gán̄i, SheBik'eh̄n, hat'íi áshl̄éhgo hánt'ij? Jesus gábih̄nii, Nádn̄dáhgo k̄h goznilyú n̄n̄áh, ákú hat'íi ánléh̄i' baa nił na'goni' ndi at'éé. ⁷ N̄nee yił hikah n'íi doo hadaadzii dago nazijn̄a' yati' daidits'ag ndi doo hadn̄ daayo'ij da l̄é'e. ⁸ Saul ni'gé' nádiidzaago bin̄áá ilch'á'ágolaa ndi doo go'ij da l̄é'e: áík'ehgo bigan daach'ota'go Damáscusyú odaach'izl̄oqz. ⁹ Doo go'ij dago taagi be'iskaą, dáshin̄a' ła'íi dádíbá'. ¹⁰ Damáscusgee n̄nee Jesus yokaąh̄n Ananías holzéhi golij l̄é'e; án Jesus bił ch'í'nah ágólago, Ananías, biłn̄ii. Ananías gán̄i, Kú sídáá, sheBik'eh̄n. ¹¹ Jesus gábih̄nii, Nádn̄dáhgo k̄h bigizhyú itín Ts'ígodezd̄oh golzeege n̄n̄áh, áígee n̄nee Saul holzéhi, Társusgé' gólini, Judas golij̄gee biká na'ín̄kid: áígee án okaąh łaą. ¹² Áígee n̄nee Ananías holzéhi ha'ayáago, go'ij nádleeh doleeh̄i' bigh̄a ndel̄niigo Saul bił ch'í'nah ágolzaa l̄é'e. ¹³ Ananías gábih̄nii, SheBik'eh̄n, án n̄neeh̄n Jerúsalemgee n̄nee daanokaąh̄i' nyeego yiniidaagodezlaah̄i' baat'ins̄i ni': ¹⁴ K'adii án kú hígháhgo hayíi nizhi'íi yeda'okaąh̄i' h̄daikt'o'go baa godet'aa l̄é'e, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaaniigo. ¹⁵ Jesus gábih̄nii, Ti'i: án ich'á'n̄it̄ini at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanlij̄ dah̄i, ízisgo nadaant'aah̄i, ła'íi Israel hat'íi shizhi'íi yídaagols̄i áiléh doleelgo: ¹⁶ Shíi shigh̄a hago'at'éégo biniidaagonk't'éé doleeh̄i baa bił ch'í'nah ágoshl̄é'. ¹⁷ Áík'ehgo Ananías dahiyaago k̄h yune' ha'ayáá; Saul yiká' ndel̄niiná' gán̄i, Shik'isn̄, Saul, Jesus nohweBik'eh̄n, itinyú yushd̄é' h̄in̄áálná' nich'í' ch'í'nah ádelzaah̄n, gon'ij nádleeh doleelgo, ła'íi Holy Spirit bee nagodet'aago nich'í' shides'a'. ¹⁸ Dagoshch'í' bin̄áá biká' siltsooz silij̄ l̄é'e n'íi yó'ózhóodgo go'ij násdlij̄. Áíge' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. ¹⁹ Áíge' iyaągo nalwod nasdl̄ij̄. Damáscusgee Jesus daayokaąh̄i' yił naháztaago da'kwíish̄i behiskaą. ²⁰ Dagoshch'í' Jews ha'ánálséh̄i' nagozn̄il yune' Saul, Christ Bik'ehgo'ih̄i'nañ biYe' nlij̄, niigo yaa nagoln̄i'. ²¹ N̄nee daabidezts'aa'íi dawa bił díyadaagot'eego gádaani, Dínsh̄a' n̄neeh̄n Jerúsalemgee n̄nee Jesus bizhi' daayozh̄iigo da'okaąh̄i' naistseedn̄ át'ij; ái bigh̄a kú nyáá ni', h̄daikt'o'go okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'í' yił dikáhgo? ²² Áiná' Saul dayúweh n̄dzilgo yakti'go Jesus da'an̄ii Christ nlij̄ łaą, niigo Jews Damáscusgee daagol̄ini' doo bich'í' hanádaasdzii dago áyílaa. ²³ Łáągo hiskaan̄i' bikédé'go Jews daanliin̄i' Saul daizil̄heego ndaagoshch̄ij̄: ²⁴ Áiná' ndaagoshchiin̄i' Saul yigołs̄iid ni': daabizil̄hee hádaat'ij̄go dajij̄ biigha, dat'é' biigha k̄h gozn̄il̄i' bin̄aayú l̄eda'dilt'ih̄gee dáada'dit̄ih̄i' nzhógo yin̄adaadéz'ij̄; ²⁵ Áiná' Jesus daayokaąh̄i' t̄lé'yú l̄eda'dilt'ih̄i' bitis yuyaa gódah ch'í'idaabileeh, táts'aa yi' dahsdaago. ²⁶ Saul Jerúsalemyú nyááná' Jesus daayokaąh̄i' yedigh̄áh hát'ij̄ ndi bédaaldzid l̄é'e, da'an̄ii Jesus yokaąh̄n silij̄ ndi doo daabodl̄aa dah̄i bigh̄a. ²⁷ Áiná' Bárnabas Saul édeidit̄ij̄go nadaal'a'á yaa yił n'áázhgo gán̄iigo yaa nagoln̄i', Dín n̄neeh̄n higaalyú Jesus yo'ij̄go bich'í' yakti' ni', ła'íi Damáscusgee doo biini' h̄ah dago Jesus yá sizij̄go yaa yakti' ni'. ²⁸ Áíge' Jerúsalemyú da'adzaayú yił nkedikai. ²⁹ Áígee doo biini' h̄ah dago Jesus yá sizij̄go yaa yakti', Jews daanliin̄i' Greek biyati' yee yadaakti'íi yich'í' yakti'go yił

lahadaadit'áhná' daabizilhee hádaat'íí lé'e. ³⁰ Áí odla' bee ilk'íyú yídaagolsíidná' Caesaréayú yil hikai, áigé' Társusyú onádaabis'a'. ³¹ Áík'ehgo Jesus daayokaqahgo ha'ánátséhíí Judéayú, Gálileeyú, Samáriayú daagolíníí bíl nkenádaagodez'aqgo hadag bá nádaagodeyaa lé'e, áí Bik'ehgo'ihí'nañ daidnksigo dayúweh bá daagowáhgo, la'íí Holy Spirit bidag ádaat'eego, dázhó láá silíí. ³² Peter gotah anádaalgo Jesus daayokaqahíí Lýdda golzeeyú daagolíníí alód' yaa nyáá. ³³ Ákú nnee Enéas holzéhi yaa nyáá, di'ilhíí bigha sitíigo tsebíí legodzaahi. ³⁴ Peter gáyilñii, Enéas, Jesus Christ nánilziih: nádndáhgo nitseesk'eh ilch'í' nandle'. Áigé' dagoshch'í' Enéas nádiidzaa. ³⁵ Áík'ehgo Lýddagee daagolíníí la'íí Sárongee daagolíníí daayiltsaago Jesus yich'í' dahaskai. ³⁶ Áigé' Jóppa golzeegee isdzán Jesus yokaqah gólíí, Tábita holzéhi. Tábita golzeeyú Dórcas golzeego ágolzee: án nlt'éégo at'éhi, tédaat'iyéhií yich'oníhi. ³⁷ Áiná' án yóiyahgo ndezгаа'go daztsaa, áigé' bits'í tádaizgizgo ik'éhéyú kih dahnágost'aa yune' ndaistíí lé'e. ³⁸ Lýdda golzeehíí Jóppa dábit'ahyú goz'aa, áík'ehgo Jesus daayokaqahíí Peter akú naghaago yaat'ídaanzíigo nnee naki yich'í' odais'a' nádaayokaqahyú, Doo nt'áhgo da, dák'ad akú nñáh, daabilñiigo. ³⁹ Áigé' Peter dagoshch'í' yil onákaigo ik'éhéyú kih dahnágost'aa yú yil okai. Ákone' itsaahíí Peter yit'ahgé' daachago nazíí, íicho la'íí diyagé' Dórcas t'ah hinaaná' ayíílaa n'íí dahdaayiníígo. ⁴⁰ Áiná' Peter dawa ch'ínokáh yilñiidgo, ch'ékainá' Peter hishzhizhgo oskaad; áigé' its'í siné'zhí' déz'íidná' gáníí, Tábita, nádndáh. Áík'ehgo ch'ínghalgo Peter yiltsaaná' nádiidzaago nezdaa. ⁴¹ Yich'í' dahdidilñiigo náidnloos; áigé' Jesus daayokaqahíí la'íí itsaa daanliiníí dawa yushde' daayilñiidgo gádaabilñii, Kú Tábita náhi'na'. ⁴² Jóppagee dahot'éhé baa godidezdaadgo lanihi Jesus daayosdlaad. ⁴³ Jóppa golzeegee Peter, Simon ikagé' yildzahn yil sikeego doo alch'idé hiskaq da.

10

¹ Caesaréa golzeegee nnee Cornélius holzéhi, siláada dalán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' nlini, gólíí lé'e. ² Án nneehñ godnksini, la'íí yil naháztaaníí bílgo Bik'ehgo'ihí'nañ daidnksí lé'e, tédaat'iyéhií yich'í' odaagohijáhi, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ dá yokaqah nt'éhi. ³ Ha'iz'aagé' hayaazhí' taagi ledihikeezyúshí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bíl ch'í'nah ádelzaa, áí baa nyáágo, Cornélius, bilñiid. ⁴ Yinef'íidná' tsídolyizgo gáníí, Hat'íí lááhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'áhíí bich'í' hadziigo gábilñii, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ni'okaqahíí la'íí nilgoch'oba'íí bíl nelá'. ⁵ Nnee Jóppa golzeeyú daadn'áá, Simon da'án Peter holzéhi, yil nánókáh: ⁶ Simon ikagé' yildzahn yil sikee, bigowa túnteel sikaaníí bit'ahyú goz'aa: hago áñne' shíhíí yaa nil nagolñi'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'í' yahtí' n'íí da'aazhí' ásdíidná' Cornélius binal'a'á naki yich'í' áññiid, siláada godnksinihi dawahn nail'a'ihí alód'; ⁸ Áík'ehgo bíl ch'í'nah ágolzaahíí dawa yaa yil nadaagolñi'ná' Jóppa golzeeyú odais'a'. ⁹ Áigé' hiskaq hik'e odais'a' n'íí kih gozníí yich'í' alhánégo hikahná' ha'iz'aazhí' godeyaayú Peter kih biká'yú okaqah lé'e. ¹⁰ Dázhó shiná' silíigo dahat'íhíta hoshaa nzi: áiná' áda'ilne'ná' nt'éégo bíl ch'í'nah ágolne'go nágodíidzaa, ¹¹ Yaaká'gé' bich'í' ilch'á' ágodzaago yiltsaa, hat'ííshí ligaihi bich'í' bíl nkegonyáá, nadik'á' ligaihi k'a'at'éhi, díigé' daayotá'go ni'zhí' yil nkedaistsooz: ¹² Áí biká'gee ba' íltah at'éhi, dzilká'yú daagolíni, ch'osh la'íí dló' nadaakaigo yiltsaa. ¹³ Yaaká'gé' yati' yidezts'aa gáníigo, Peter, nádndáh; la' náltseedgo nnáá. ¹⁴ Áiná' Peter gáníí, SheBik'ehñ, doodah, da'izlíné dagohíí doo daahidaago nohwá goz'aa dahíí doo hwaa hishaq da. ¹⁵ Yati'íí náyidezts'aa gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nlt'éégo ayíílaahíí doo da'izlíné bilñii bik'eh da. ¹⁶ Díí k'ehgo taadn da'ilké'go bich'í' ágodzaa: áigé' nadik'á' ligaihíí yaaká'yú bíl onágodzaa. ¹⁷ Peter, shíí ch'í'nah ágolzaahíí hagoshá' ágot'eego shich'í' ágot'íid, nzíná' nnee Cornélius daades'a' n'íí hikai, Simon hayú gólíí? daañiigo na'ódaadilkidgo ch'í'ítinyú nazi. ¹⁸ Ya' Simon, Peter alód' bizhi'n

kú sidaa née? daaniigo na'ónádaadikid. ¹⁹ Peter bich'i' ágodzaahíí t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábiñii, Nnee taagi níka daantaago kú hikai. ²⁰ Nádnáhgo gódah ch'ínñáh. Bił nádńkáh, doo t'aazhí' nt'éégo da: shíí kú odaasi'á'i at'éé. ²¹ Áík'ehgo Peter nnee Cornélius odais'a' n'íí yich'i' gódah ch'ínyáágo gádaayihñii, Nnee bíka daanołtaahíí shíí ásh't'íí. Hat'íí bigha kú nołkai? ²² Gádaabiñii, Cornélius, silááda dalán gonenadín yinánt'a' nłini, nnee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihí'nań yidńsini, Jews dawa nt'éégo baa yádaakt'i, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á dilzini yaaká'gé'hi bich'i' hadziigo níka idol'áá niigo, bigowayú nńáhgo niyati' yidits'ihyú. ²³ Áík'ehgo Peter, Ha'alkáh, yihñiid, áigé' da'akú bedaiskaą. Iskaą hik'e Peter yil onákai, la'íí la' odlá' bee ik'isyú daanliini Jóppagé'hi alđó' itah onákai. ²⁴ Áigé' náiskaągee Caesaréa golzeeyú hikai. Áigee Cornélius bik'ílyú la'íí daabit'ekéhií dała'áyílaago biba' naháztą. ²⁵ Peter t'ah bich'i' higaaná' Cornélius bidedeswodgo biyahzhí' hayaa na'ádolt'e'go yokaąh nágodidzaa. ²⁶ Áiná' Peter nábidnłozgo, Hizij: shíí alđó' dáni k'ehgo nnee nshłni ánsht'ee, biñii. ²⁷ Ilch'i' yałt'igo ha'a'ázh, áigee láągo biba' dała'ách'it'éégo yiltsą. ²⁸ Peter gádaayihñii, Nnee Jew nłini nnee lahgo hadaazt'íí yil na'aashgo, dagohíí yich'i' onadáhgo doo bee bá goz'ąą da nohwíí bídaagonłs; ndi shíí Bik'ehgo'ihí'nań gáshihñiigo shil ch'í'nah áyílaa, Nnee da'izlił ádaat'ee, dagohíí dénch'ogó ádaat'ee, doo daabiñni da. ²⁹ Ái bigha shiká odaaso'a'ná' doo t'aazhí' ánsht'eego da, dagoshch'i' niyáá: k'adíí nanohwídishkid, hat'íí bigha shiká odaaso'a' láą? ³⁰ Cornélius gábiñii, Dji' hiskaąná' dákojee in'áazhí' dáshiná' oshkaąh ni'; áigé' ha'iz'ąągé' hayaazhí' taagi ledihikeezyú oshkaąh nt'éégo nnee bidiyagé bich'á'idindładi shich'i' sizij ni', ³¹ Gáshihñiid, Cornélius, Bik'ehgo'ihí'nań ni'okaąhíí yidezts'ąą, la'íí tédaat'iyehíí baa ch'onba'íí yee nínálniih. ³² Áík'ehgo nnee Jóppla golzeeyú daadn'áágo Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; Simon, ikágé yildzehń, yil sikee, bigową túnteel sikaaní bit'ahyú goz'ąą: án nyáágo nich'i' yałt' doleel. ³³ Ái bigha dagoshch'i' níka o'í'aad ni'; nt'éégo ándzaago nyaa. K'adíí daanohwigha dała'ánt'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee, Bik'ehgo'ihí'nań hago'at'éégo nángon'ąą shihíí dawa daadnts'ihíí bigha. ³⁴ Peter yałt' nkegonyaago gánñiid, Bik'ehgo'ihí'nań nnee dałekt'eego yaa natsekees bigosłsijid: ³⁵ Nnee iltah at'éégo hadaazt'íí daant'ige da hadń Bik'ehgo'ihí'nań yidńsiníí la'íí nt'éégo at'éehíí Bik'ehgo'ihí'nań bił dábik'ehi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' Israel hat'íi bich'i' bił o'ol'a'íí bídaagonłs, Jesus Christ binkáayú nkegohen'ąągo yá'iti': (án dawahá yebik'ehń nlii:) ³⁷ Da'ái yati'íí John, Baptize ádaanohwi'dolne', niigo yaa yałt'íí bikédé'go Gálilee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goni'go bídaagonłs dishñii; ³⁸ Bik'ehgo'ihí'nań Jesus Názařeth golzeegé' gólini, Holy Spirit la'íí binawodíí bee baa godin'ąągo its'áyinkłj: áigé' nt'éégo ánát'ijłgo ánadaal lé'e, la'íí ch'iidn yisná ádaabiłsini n'íí nádaizih; Bik'ehgo'ihí'nań yihñihíí bigha. ³⁹ Jews daabini'yú la'íí Jerúsalemyú dawa ye'ánát'ijłhíí nohwíí nohwináál ánagot'ijł; án tsj'ihna'áhi yídaayiheskałgo daizes-hij: ⁴⁰ Áiná' áigé' taagi jji hileehgo Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na'ná' ch'í'nah hit'ijłgo ábílaa; ⁴¹ Doo nnee dawa bich'i' da, áiná' nohwíí daahihiltséh doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań hadaanohwiheznlił nohwich'i' Jesus daztsąągé' naadiidzaahíí bikédé'go bił da'iidaą n'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'i' ch'í'nah hit'ijłgo ábílaa. ⁴² Jesus gánohwiñiigo nohwá ndaagoz'ąą, Yati' baa gozhóni nnee baa bił nadaagołni', la'íí bich'i' gáshikdołniih, Daahinaahíí la'íí nanezna'íí yaa Yałt' doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań haiyilłj. ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú nada'iziidi n'íí dawa án yaa nadaagołni'go gádaanñiid, Án bizhi'íí bee dahadń bodłąągo ba'okihń binch'ó'íí da'izlíné doleel. ⁴⁴ Peter t'ah díí yaa yałt'igo hayíí daidezts'aanií dawa Holy Spirit bee baa daagodest'ąą. ⁴⁵ Círcumcise ádaabi'deszaahíí bitahgé' Jesus daayodlaaní Peter yil hikaihíí bił díyadaagodzaa, ái nnee doo Jews daanłini da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'ąąhíí bigha. ⁴⁶ Holy Spirit-híí yati' la'i yee yádaakt'igo ádaabiłsigo la'íí, Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' ahédaandzi, daaniigo

daidezts'aa. Áík'ehgo Peter gáníí, ⁴⁷ Hadn díí nnee dánohwí k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aaníí doo tú bee baptize ádaabi'dolñiil, bik'eh da nzi? ⁴⁸ Áík'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolñiil, niigo yee yángon'áá. Áíge' gádaabiñii, Da'kwíí hiskaazhí' kú nohwitahyú síndaa.

11

¹ Nadaal'a'á la'íí Jesus bee ilk'íyú daanliiníí Judéayú daagoliíníí, doo Jews daanlii dahíí Bik'ehgo'ihina' biyati' aldó' nádaagodn'aaago yaat'ídaanzí. ² Áík'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nnee círcumcise ádaaszaa zhiñéé daanliiníí doo bíl daabik'eh dago ³ Gádaabiñii, Nnee doo círcumcise ádaaszaa dahi bíl da'ináá láá. ⁴ Áík'ehgo Peter hago'at'éégo ánádaagot'íhíí ilké' nyinilgo yaa yíl nadaagolñi' nkegonyaa gáníigo, ⁵ Jóppa golzeeyú sídáágo oshkaahgo shíl ch'í'nah ágolñéh nkegonyaa: Hat'íishí ligaihi shich'í' bíl nkegonyáá, nadik'a' ligaihi díjgé' daayota'go shich'í' yíl nkedaistsoozgo hiłtsaa: ⁶ Da'as'ah ne'íidgo áí biká'gee ba' iltah at'éhi, dziłká'yú daagolñi, ch'osh la'íí dló' nadaakaigo hiłtsaa. ⁷ Yati' desiits'áá gáníigo, Peter, nádndáh, nałtseedgo nnáá. ⁸ Áiná' gádéniid, SheBik'ehñ, doodah, da'izlíne dagohíí doo daahiidaago nohwá goz'aa dahíí doo hwaa ízaashné'i at'éé da. ⁹ Yati'íí yaaká'gé' gánáshido'niid, Bik'ehgo'ihina' nkt'éégo áyílaahíí doo da'izlíne biññii bik'eh da, nii. ¹⁰ Díí k'ehgo taadn da'ilké'go shich'í' ágodzaa: áíge' nadik'a' ligaihií yaaká'yú bíl onágodzaa. ¹¹ Áíge' dagoshch'í' nnee taagi Caeseréa golzeegé' shich'í' hil'aad lááhi shaa hikai. ¹² Holy Spirit gáshihñiiid, Ákú bíl nádñkáh, doo t'aaazhí' nt'éégo da. Odlá' bee ilk'isyú daanliiníí gostán aldó' bílonáhiikai, áígee nkaigo nneehíí bigowá yune' ha'áhiikai: ¹³ Áík'ehgo nohwíl nagosni' hago'at'éégo bigowá yune' Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'gé'hi siziigo yiłtsaaago gábiññiiid, Nnee la' Jóppa golzeeyú daadn'áá, Simon, da'án Peter holzéhi, yíl nánókáh; ¹⁴ Án ni la'íí bíl nahántaaníí bílgo yati' bee hasdádolkahíí yaa nił nagodolñih. ¹⁵ Áík'ehgo bich'í' yádaashti' nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'aa, ntsé godeyaaná' nohwaa daagodest'aa n'íí k'ehgo. ¹⁶ Jesus aníí n'íí, John tú zhá yee baptize ádaayizlaa; ndi nohwíí Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolñiil, nohwíñii n'íí bénashñiih. ¹⁷ NohweBik'ehñ Jesus Christ daahosiidlaadná' Bik'ehgo'ihina' Holy Spirit nohwaa daizné'íí bíí aldó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shíí doo hat'íí bee inshlii dago, doo doodah dishñii da ni'. ¹⁸ Áí daidezts'aaaná' doo hat'íí ndaado'ñii da, áiná' Bik'ehgo'ihina' ya'ahédaanzigo gádaañii, Áík'ehgo nnee doo Jews daanlii dahíí aldó' bincho'íí yich'á'zhí' ádaaszaayúgo ihina' doo ngonel'aa dahíí Bik'ehgo'ihina' baidin'áá. ¹⁹ Stephen zesdijhíí bikédé'go Jesus daayokaahíí biniidaagodeszaahíí bighá ilch'á'yú oheskaihíí, la' Pheníce golzeezhí', la'íí Cýprus golzeezhí', la'íí Antioch golzeezhí' oheskai, dá Jews daanliiníí zhá Bik'ehgo'ihina' biyati' yee yich'í' yádaakti'go. ²⁰ La'íí nnee Cýprus golzeegé' la'íí Cyréne golzeegé' daagoliíníí Antioch golzeeyú hikainá' nnee Greek biyati' yee yádaakti'íí yich'í' yádaakti', Jesus nohweBik'ehñ yaa yíl nadaagolñi'go. ²¹ Bik'ehgo'ihina' yíl daanliigo nnee láágo da'osdlaadgo Bik'ehgo'ihina' yich'í' dahaskai. ²² Jesus daayokaahíí Jerúsalemgee ha'ánálséhíí áí yaat'ídaanzigo Bárnabas Antiochyú odais'a'. ²³ Ákú nyááyú Bik'ehgo'ihina' bílgoch'oba'íí ye'ánát'íhíí yiłtsaaago bíl gozhóó lé'e, Nohwi'odlá' nldzilgo bee nasoljiigo nohweBik'ehñ doo bich'á'zhí' ánádaahoñe' da, daayilñiigo yidag yádaakti'. ²⁴ Bárnabasñ nnee nkt'éhi nlii, Holy Spirit ye'at'éhi, la'íí bi'odlá' nldzili: áík'ehgo nnee láágo Bik'ehgo'ihina' daayosdlaad. ²⁵ Áíge' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yíka ntaayú óyáá: ²⁶ Ákú yaa nyáágo Antiochyú yíl nat'ááz. Áígee Jesus daayokaahíí yíl ha'ánálséhgo dałá'a legodzaa, áík'ehgo nnee láágo yíl ch'ídaagoz'aa. Antiochgee Jesus daayokaahíí da'iltse inashood daahosze'. ²⁷ Áí benagowaaná' nnee Bik'ehgo'ihina' binkááyú yádaakti'íí Jerúsalemgé'

Ántiochzhì' hikai. ²⁸ Áí ła' Ágabus holzéhi hizì'go, Holy Spirit yábiyikti'go, Ni'gosdzán dahot'éhé shiná' góyéégo begodigháh, nniid: Cláudius Caesar nant'án nliiná' díi be-golzaa. ²⁹ Ínashood daantíígee dayídaanel'aqgee Jesus bee bik'íyú Judéayú daagolíníí bich'odaahi'nii daanzigo biini' ła daizlaa: ³⁰ Gádaadzaago Bárnabas ła'í Saul yaa daizné'gé' Judéayú ínashood yánaziiníí yich'ì' odaizné'.

12

¹ Áí benagowaaná' Hérod nant'án nliigo ínashood ła' yiniidaagonłsi nkegonyaa. ² Án bik'ehgo James, John bik'isn, bésh be'idiltishé bee zesdij. ³ Áí Jews daanli-iníí bił dádaabik'ehgo yígolsiıdná', Peter ałdó' ha'alt'e'go yee nagoshchij lè'e. (Bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daach'iyaaaná' díi be'ánágot'ijł.) ⁴ Áík'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayiktsoodgo ha'ádaist'e', áigé' siláada díj'go sinili binádaadéz'ijgo baa neltij; Bitis-hagowáh bee bíná'godinłhgo bikédé'go nnee bináál ch'ínádishteel nziigo. ⁵ Peter ha'áná'ilka' yune' ásitijiná' Bik'ehgo'ihí'nań bich'ì' ínashood ha'ánáséhíí dá bá da'okaqah nt'éé lè'e. ⁶ Iskaq hik'e Hérod Peter ch'ínádishteel nzi lago, ndi da'ái bit'è' bésh hishbizhíí naki bee líbi'dest'oggo siláada naki bigizhyú alhosh: siláada ła'ihíí dáádítłhgee yinádaadéz'ij lè'e. ⁷ Dahıko Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'í'nah ádelzaago ha'ásitij yune' ididezłaad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidgo, Dahale nádndáh, bilniiid. Bésh hishbizhíí bigan bee lest'ogó n'íí nanehesdee. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gánábıldo'niid, Nidiyagé' ánágodle'go áde'it'ó, ła'íí nıkee na'ast'óné bee ná'ńl'éés: áík'ehgo ágázzaa. Áigé' gánábıldo'niid, Iká' ninasti'íí ídinánłtihgo shiké' nńah. ⁹ Áigé' ch'ínyáágo yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ánat'ijłíí da'anii bich'ì' ánat'ijłíí doo yígółsi da; áiná' daazhógo shıł ch'í'nah ágodzaa nzi lè'e. ¹⁰ Siláada yinádéz'iiníí iłtséhíí ła'íí iké'geehíí yitis ch'ín'áázhná' kih goznılíí bich'ì'zhì'go bésh dáádítłhi yaa n'ááz; áí dabınik'eh ch'ínkééz: áigé' ch'ín'áázhgo kih bigizhyú itın yune' o'ááz; áigee dagoshch'ì' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'á' onázzaa. ¹¹ Peter dabıí ídinágołziıdgo gánniid, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á shich'ì' yil'aadgo, Hérod bíla'łt'áhge' ła'íí Jews daanli-iníí hago áshidılne'go ndaayohı n'íí yich'á' ch'ıshınłtihgo bigosıłsiıd. ¹² Díi yígolsiıdná' John, da'án Mark holzéhi, bımaa Mary bigowayú óyáá; áigee łaágo dała'adzaago da'okaqah lè'e. ¹³ Peter ch'í'itinyú dáádítłhıí nıyınests'igo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádítłhyú nıyáá. ¹⁴ Peter bizhihıí yígolsiıdgo dá doo yá ch'í'itınehı bił gozhogógo ha'ánálwodgo, Peter dáádítłhgee sizij, niigo nnee ákone' naháztaanı yil nadaagosni'. ¹⁵ Niini' ádił née! daabılniiid. Áiná' dayúweh ágánıí. Gánádaabıldo'niid, Binádidzołıí zhá benagowaa. ¹⁶ Áiná' Peter dayúweh dáádítłh nıyınłts'ı: áigé' bá ch'ıda'iztaqgo daabıłtsaaaná' bił díyadaagot'ee lè'e. ¹⁷ Dant'éhe naháztaq doleehıí bigha nabıda'igizh, áigé' hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań ha'áná'ilka'gé' ch'ıbınłtiinıí yaa nagosni'. Áigé' gánniid, Díi ágodzaahıí James ła'íí odlá' bee nohwik'íyú baa bił nadaagołni'. Áigé' dahnyaago łahyúgo onanázzaa. ¹⁸ Hayıłkaq hik'e siláada bitahyú ch'ınii hadndłáád, Peter hago adzaa, daaniigo. ¹⁹ Áigé' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaa baa nyaa da, áík'ehgo siláada yinádaadéz'ij n'íí baa yá'iti'go natseedgo yándaagoz'aa. Áigé' Judéagé' Caesaréayú óyáágo da'áigee sidaa lè'e. ²⁰ Hérod, Tyre ła'íí Sídongee nnee daagolínıí yich'ì' hashkee: Blástus, Hérod yánal'a'á, t'eké ádaıdlaago dałaházhi' dała'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'áá le', daaniigo yich'ì' yádaaktı', nant'án bini' bich'á'gé' zhá da'iyaaahıí bigha. ²¹ Áík'ehgo ch'ıdaagoz'aanıı bíjij Hérod nant'án k'ehgo ik'e'ıdlaago nant'án dahsdaa n'gee dahnezdaago nnee hikaihıí nł'éégo yich'ì' yaktı'. ²² Áík'ehgo nneehıí, Díi bich'ì' da'ch'okaqahń bizhihıí áníí, doo nnee da! daaniigo ndaadıdılghaazh. ²³ Hérod, Bik'ehgo'ihí'nań zhá daach'ıdnłsını at'éé, doo nii dahıı bigha dagoshch'ì' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi kah bik'izhi' áyılłaa: áigé' ch'osh bitsı daiyaaqgo bizes-hıı. ²⁴ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań biyati'ıí dayúweh didezłaadgo nchaa

silij. ²⁵ Bárnabas la'íi Saul biłgo, bigha daades'a' n'íi ałł adaizlaaná Jerúsalemge' John, da'án Mark holzéhi, yił nakai.

13

¹ Antiochgee inashood ha'ánátséhíi Bik'ehgo'ihinań binkááyú yádaakti'íi la'íi iłch'idaago'aahíi, ái Bárnabas la'íi Símeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénegé' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yił daahina'ń, la'íi Saul itah ha'ánákah lé'e. ² Dáshina' Bik'ehgo'ihinań daayokaąhná' Holy Spirit gábiłnii, Bárnabas la'íi Saul shá nada'iziidgo bich'i' adéniid n'íi shá its'ánole. ³ Áík'ehgo dáshina' nada'oskaądná' Bárnabas la'íi Saul yiká' ndaadesnii, áigé' odais'a'. ⁴ Áigé' Holy Spirit odaabis'a'go Selúciayú n'áázh; áigé' Cýprusyú bił oda'iz'eel. ⁵ Sálamisgee n'áázhná' Jews ha'ánátséh nagoz'ąą yune' Bik'ehgo'ihinań biyati' yaa yádaakti': John bich'odaani lé'e. ⁶ Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'in'áázh; áigee nnee Bar-Jesus holzéhi, Jew nłini, bena'ich'aahíi iłtah at'éégo áná'ol'ijłi, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziid ádil'inihi, Paul la'íi Bárnabas baa n'áázh lé'e. ⁷ Án nnee góyáni, nant'án nłini, Sérgius Paulus holzéhi yił n'áázh; án Bik'ehgo'ihinań biyati'íi yidits'łh hát'ijłi bigha Bárnabas la'íi Saul yiká'iił'a'. ⁸ Áiná' Bar-Jesus, da'án Élymas holzéhi, (Élymas golzeehíi bena'ich'aahíi iłtah at'éégo áná'ol'ijłi golzeege ágolzee) nant'án dánko odlaą hileeh nzihíi bigha Bárnabas la'íi Saul yidáhzh'i' yałti' lé'e. ⁹ Áiná' Saul, (da'án Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyik't'go da'as'ah yineł'ijłi, ¹⁰ Áigé' gáyilnii, Ni, ch'iidn bik'ehgo ánt'ini, dawahn nnee bich'i' nach'áhi, dawahn nch'og'go ánt'éhi, nłt'éégo ágot'eehíi dawa doo nił nzh'og dahi, Bik'ehgo'ihinań bich'i' ts'ígodesd'oh itínhíi digizgo áńsini, doo dayúweh ágánt'ijłi da le'. ¹¹ K'adii Bik'ehgo'ihinań nich'i' ná'diziidgo déł'łh'ehzh'i' nińáá ágod'łh'go ch'ígona'ái doo h'ijłi da nleeh. Dagoshch'i' bińá'oh golbaa gozłij, áigé' godilłil bik'egonyáá; áík'ehgo hadń bidil'og'sn yika nantaa nágodiidzaa. ¹² Áigé' nant'án ánágot'ijłi yojłina', Bik'ehgo'ihinań biyati' yee bił ch'ígót'aah n'íi baa yił díyagot'eego osdlaą. ¹³ Paul yił nakaihíi biłgo Páphosge' bił oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehíi biyi' Pérga golzeezh'i' hikai: áigé' John bich'ą' Jerúsalemýú onázzaa. ¹⁴ Áigé' Pérgage' yúweh ni' Pisidia golzeehíi biyi' Antioch golzeeeyú onanáka, Jews daagodnłsinii bijłi ha'ánátséh goz'ąą yune' ha'ákaige' dahdinezbił. ¹⁵ Begoz'aanii la'íi Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi biyati' daayozhiihíi bikédé'go Jews ha'ánátséhíi binadaant'a' bich'i' oda'is'a' gádaaniigo, Nnee daanołni, shik'íiyú, yati' la' nnee bich'i' bidag yádaakti' lé'eyúgo dák'ad ágádaadołniih. ¹⁶ Áík'ehgo Paul hiz'i'go na'ígizhná' gánii, Israel hat'i'i daanołni, Bik'ehgo'ihinań daadinol'sini, ídaayesólts'ąą. ¹⁷ Díi Isreal hat'i'i Bik'ehgo'ihinań daayokaąhn daanohwitaa n'íi hayiheznilgo ni' Egypt, doo daabiyéhi biyi' daagol'ijłi n'ná' nnee ízigo ádaat'eego áyíłaa ni', la'íi binawod bee ni' Egyptge' ch'inił ni'. ¹⁸ Dénch'og'go ádaat'ee ndi yinádéz'ijłi da'izłijyú dizdinhíi hagee bił legodzaa. ¹⁹ Ni' Cánaan golzeegee nnee gots'idýú hat'i'i doo hat'íi dago áyíłaaná' bini' n'íi Israel hat'i'i dał'a'á daant'ijłi gee biyéé doleełi bebigoz'ijłi yá áyíłaaago ni' yá iłk'idaahosdzog. ²⁰ Ái bikédé'go aayádaaltihíi bánadaant'aago bá ágólaa, díidn gonenađnyú ashdladin legodzaayú shi, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhi'. ²¹ Áigé' ízigo nant'án daayokeed; áík'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'i'íi nłini, Bik'ehgo'ihinań baa dest'ijłi bánant'aago dizdin legodzaazhi'. ²² Án k'ihzh'i' nnáinłt'ijłina' David nant'án ánálzaa; án díi k'ehgo ániigo yaa nagolni', David, Jesse biye'híi shił dábik'ehyú at'ééhíi la'íi dáhasht'ijlyú ánat'ijłi biłgosil'siid. ²³ Díi nnee bich'ą'ge' hadaahishchinihíi bitahge' Bik'ehgo'ihinań ngon'áanii k'ehgo Israel hat'i'i bá Hasdá'iiniłi bá yik'ijłi, án Jesus holzee: ²⁴ Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwinch'íi bich'ą'zh'i' ádaalme'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo Israel hat'i'íi dawa yich'i' yałti' lé'e. ²⁵ John binasdziid k'ad ałł áile'ná' gánii, Hadń at'ijłi daashidołniih? Shíi doo án áshł'ijłi da. Ndi shikédé'go higháhíi biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh síłij da.

26 Nnee daanołini, shik'íyú, Abraham hat'i'i daanołini, ła'íi nohwitahgé' Bik'ehgo'ihinań daadinołsini, hasdách'ikáhíi baa na'goni'íi nohwíi nohwich'í' alzaa. 27 Jerúsalemyú daagolíníi binadaant'a' dábilgo Jesus doo yínadaagolzi da, ła'íi Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi ádaanii n'íi, godilzinií bijji dawahn náhójii n'íi doo bił ídaagozi dahíi bigha ádaanii n'íi begolzaa, da'itsaahíi bee bá ndaagoz'aago. 28 Hat'íi bigha daayizilhéehíi doo yídaagolzi da, ndi Pílate nádaayokaqah, zihéé daayilniigo. 29 Bek'e'eshchiinií aqł begolzaaná' ts'i'ina'áhi biká'gé' godah ch'ínadaiztijiigo, tsébi'i'íán yune' ikh'í'ndaiztiji. 30 Ndi daztsaagé' Bik'ehgo'ihinań nábihil'na': 31 Áigé' ła'ágo iskaago hayíi Gálileegé' Jerúsalemzhi' yil hikaihií yich'í' ch'í'nah ánádil'ji lé'e, aí k'adyúgo binaál ánagot'jidií nnee yil nadaagolni'. 32 Yati' baa gozhóni baa nohwil nadaagolni', bich'á'gé' hadaakinel'taaníi Bik'ehgo'ihinań bángon'áá n'íi k'ehgo, 33 Jesus nábi'dihil'na'íi, nohwíi bichagháshé daandliinií nohwá ye'ílaa; psalm nakigee aldó' biyi' gáníigo k'e'eshchií, ShiYe' níjji, díi jji'gé' nitaa sílji. 34 Doo díldzid nanádleeh dago daztsaagé' náyihil'na'íi yaa nagolni'go gáníi, Da'aniigo David bángon'ááníi nohwíi nohwaa nshné'. 35 Psalm ła'íi aldó' biyi' gánádi'nii, Dilzini Nlíni níyéehíi díldzidií doo bee bángon'áah da. 36 Davidhíi naghaa n'ná' habinoł'jikií bá Bik'ehgo'ihinań yigha bin'pa'íi aqł ayíílaahíi bikédé'go, David daztsaago bik'íi n'íi le'sinilíi bitahyú nbi'deltji lé'e, áik'ehgo nldzid; 37 Ndi Bik'ehgo'ihinań nábihil'na'íi doo nldzid da. 38 Ái bigha nnee daanołini, shik'íyú, bídaagonolzi le', díi nneehń baa nohwil nagolni', binkááyú dénch'ogo ádaanoł'tee n'íi nzhooníi bee nohwaa nágodit'aahíi bigha: 39 Hayíi án yodlaqahń dawahá biyi'gé' nt'éégo ch'íbilteehi at'éé, áiná' Bik'ehgo'ihinań yegos'aanií Moses binkááyú ni'né'i doo dawa bee ch'íkólteehi at'éé da. 40 Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'íi doo bee nohwich'í' ágonéh da doleelhií bigha baa daagonolzaa; 41 Saq, aadaadlohíi daanołini, nohwil díyadaagot'ee, doo haada daadołeek: nohwíi yokaakíi biyi' hat'íhita ashle', aí ashle'íi ła' nohwil nagolni'yúgo ndi doo daaholđlaq da. 42 Jews daanliinií ch'ínákainá' doo Jews daanlii dahíi, Iké'gee godilzinií bijji da'áik'ehgo nohwil nanádaagodołnih, daabilniigo nádaabokaqah. 43 Áik'ehgo dała'ách'it'éehíi aqł tanách'osaqaná' Jews daanlíni ła'íi Jews bi'okaqahíi yedikaihií daidnłsini ła'ágo Paul ła'íi Bárnabas yiké' dahiskai; aí bich'í' yádaakti' ła'íi, Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi dayúweh nt'éégo baa hołkaah, daabilniigo bidag yádaakti'. 44 Áigé' godilzih hik'e kih goznilgee nneehíi dásdozhá dawa dała'adzaa, Bik'ehgo'ihinań biyati' ídaayésts'aayú. 45 Jews daanlíni nnee dała'at'éehíi daayiltsaqaná' dážhó da'olch'jidi lé'e, Paul ániíhíi doo áigee da, daanii ła'íi nch'ogo yaa yádaakti'. 46 Paul ła'íi Bárnabas doo biini' hah dago gádaanii, Bik'ehgo'ihinań biyati'íi nohwíi iltsé nohwich'í' bee yá'iti'go dávik'eh: ndi daanołhíi k'ihzhi' bídaasoyilgo dahazhi' ihinaahíi doo bik'eh sitji da daanołzi dago, ádándaagosol'taqahíi bigha doo Jews daanlii dahíi bich'í'go dahsiikai. 47 Ágáníigo nohweBik'ehń nohwá ngon'áá, Doo Jews daanlii dahíi bá idindláadíi níjjiigo hanil'ji, ni'gosdzán náhen'áayú nnee iltah at'éégo hadaazt'i'i ninkááyú hasdákáh doleel. 48 Doo Jews daanlii dahíi díi daidezts'aqaná' bił daagozhógo Bik'ehgo'ihinań biyati' ya'ahédaanzí lé'e: dahazhi' daahinaa doleelgo nábidihesdlaahíi dawa da'osdlaqad. 49 Bik'ehgo'ihinań biyati' Antioch binaayú dáhot'éhé didesdlaad lé'e. 50 Ndi Jews daanlíni isdzané daagodnłsini nt'éégo bídaagozini, ła'íi nnee nant'án daanlíni ákú daagolíníi biini' yá ádaagozlaa, Paul ła'íi Bárnabas biniidaagododle', daaniigo, áik'ehgo daabini'gé' ch'ídaayineyood. 51 Bikee leezh yaa daayilháal, doo hádaabich'it'ji dahíi nnee bee bigózihií bigha, áigé' Icóniumyú onanát'aazh. 52 Hayíi da'osdlaqadíi bijji dawa yee bił daagozhó, ła'íi Holy Spirit ye'ádaat'ee lé'e.

14

¹ Icónium golzeegee Paul ła'íi Bárnabas bilgo Jews ha'ánálséh goz'aq yune' ha'a'áazhgo yádaakti', áik'ehgo nnee ła'ágo da'osdlaqad, ła' Jews daanlíni, ła' Greeks daanlíni. ² Áiná'

Jews doo da'odlaꞗ dahíí, doo Jews daanliꞗ dahíí yiꞗ daagoshkishgo odlaꞗ bee ilk'íyú daanliiníí bich'í' ncho'go natsídaakesgo ádaizlaa. ³ Da'áígee sikeego nzaad ogoyaago, doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihí'nań yá yádaakti' lé'e, áík'ehgo godiyihgo be'ígózini la'íí ízisgo aná'ol'íꞗ Paul la'íí Bárnabas binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań anát'íꞗgo biyati' yee bilgoch'oba'íí da'anii at'éégo bígózigo áyíílaa. ⁴ Áígee nnee daagolíníí ilk'ékai; la' Jews daanliiníí yiꞗ daagost'íꞗ; la'íí Paul la'íí Bárnabas yiꞗ daagost'íꞗ. ⁵ Doo Jews daanliꞗ dahíí la'íí Jews daanliiníí bindaant'a' bilgo biní'da'dihíh la'íí nbída'íne'go ndaagoshchíí. ⁶ Áí yídaagost'íꞗdná' Lýstra la'íí Dérbe, Lycaónia biyi' kíh nagoznilyú la'íí binaayú dahtsídinkíí. ⁷ Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní'. ⁸ Lýstra golzeegee nnee dí'ilihi sidaa lé'e, dágozlińná' dasa'go doo nagháhi da: ⁹ An Paul yakti'go yidits'ag: Paul da'as'ah bine'íꞗgo bi'odlaꞗ golíꞗgo nádziihgo bigost'íꞗ, ¹⁰ Áík'ehgo, Nádnáhgo hizíí, bilníí. Nnee dí'íln dáhah nádihitahgo dahiyaa. ¹¹ Nnee da'at'ééhíí Paul adzaahíí daayiltsaana' Lycaónia biyati'íí yee nádaadilghaazhgo gádaanii, Daadinlziníí nohwich'í' nken'áash, nnee k'ehgo nohwhitahyú anát'ash. ¹² Bárnabasn Júpiter daayihni; Paulhíí, itisgo yakti'híí bigha Mercúrius daayihni. ¹³ Kíh gozníí bádngée kíh biyi' Júpiter bich'í' da'ch'okaꞗhíí goz'aꞗ lé'e; áígee Júpiter bich'í' okaꞗh yebik'ehn magashi la'íí ch'íl hishbizhgo alzaahíí ch'é'ítinzhí' la'ádaizlaa, magashihíí natseedgo Paul la'íí Bárnabas okaꞗhgo baa hi'níí nziꞗ, nnee da'adzaahíí binadzahgee. ¹⁴ Áiná' nadaal'a'a, Paul la'íí Bárnabas, díí yaat'ídaanzigo doo bil daanzhoꞗ dago ák'e nada'ihidziꞗz nágodidzaago, nnee da'at'ééhíí yitah anákeel lé'e, nawode gádaaniiigo, ¹⁵ Nnee daano'ni, hat'íí láꞗ bigha ágadaakt'íꞗ? Nohwíí aldó' nohwíí k'ehgo nnee ndlíni ant'ee; daazhógo ádaat'éhi bich'á'zhí' ádaatne'ná' Bik'ehgo'ihí'nań hináhi daahokaꞗh le', an yáá, ni'gosdzán, túnteel la'íí dawa biyi' daagolínihíí áyíílaahi at'éé: ¹⁶ An doo aníná' nnee íltah at'éégo hadaazt'í' dabiini'yú nadaakeego áyíísi lé'e. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi be'ígózi doleelíí dawahn nohwich'í' ch'í'nah áyíísi, nkt'éégo nohwich'í' at'éé, nanágoztihgo la'íí ná'nt'ihgo nohwá ágólsí, ch'iyán la'íí ilgoyíshóóníí bee hwoi daandliꞗgo ánohwíísi aldó'. ¹⁸ Áí gánniidgo magashi nastseedgo bee daahohiikaꞗh daanzí n'íí t'aꞗzhí' ádaadzaa, ndi dásozhá begolzaa. ¹⁹ Jews daanlíni Antiochgé' la'íí Icóniumgé' hikaihíí nnee la' yíini' yá ádaagozlaago Paul leyída'isne'go, daztsaꞗ láꞗ daanzigo kíh gozníí bitisyú ch'ídaideshood. ²⁰ Áiná' ínashood binaayú nazíigo, nádiidzaago kíh gozníí yune' onanádzaa: áígé' iskaꞗ hik'e Dérbeyú o'áázh, Bárnabas bilgo. ²¹ Áí kíh goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní'go láꞗgo da'osdlaꞗdná' Lýstra, Icónium la'íí Antioch golzeeyú t'aꞗzhí' onákai, ²² Ínashood nkdzilgo ádaile'go, yidag yádaakti'go, Dayúweh da'odlaꞗ le', daayihniigo, la'íí, Nyé'í daadihiits'ago zhá Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah daahiidleeh, daayihniigo aldó'. ²³ Dáshíná' da'okaꞗhgo ínashood ha'anátséhíí dawago yánazíni yá hadaiheznilná' Bik'ehgo'ihí'nań yada'ohííhíí yaa yidin'áꞗ. ²⁴ Pisídia yiyi' ch'ín'áázhná' Pamphýliagee n'áázh. ²⁵ Pérgagee Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yádaakti'gé' Attália golzee yuyaa onanát'aazh. ²⁶ Áígé' Antiochyú t'aꞗzhí' bil onada'iz'eel, áígé' odaach'is'a' ni', áígé' binasdziidíí aꞗ ládaizlaahíí Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí yee baa daagodest'aꞗ ni'. ²⁷ Ákú nakainá' ínashood da'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí dawa yaa yiꞗ nadaagolní', la'íí doo Jews daanliꞗ dahíí odlaꞗgo yá yiꞗ ch'ída'iztaaníí aldó'. ²⁸ Da'áígee ínashood yiꞗ naháztáago nzaad godeyaa.

15

¹ La' nnee Judéa golzeegé' hikaigo odlaꞗ bee ilk'íyú daanlíni yiꞗ ch'ídaago'aah, Moses yegos'aaníí bik'ehgo circuncise ádaano'hwí'deszaayúgo zhá hasdálkáh, daaniigo. ² Paul la'íí Bárnabas díí yaa yádaakti'go díyat'eego yiꞗ lahada'dit'áh, áík'ehgo Paul la'íí Bárnabas, la'ihíí aldó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'a la'íí ínashood yánazíni díí baa nahódaidííkiyú dołkah, daayihniigo hadaiznil. ³ Ínashood ha'anátséhíí daabides'a'go dahdiikai; doo Jews

daanlii dahii Jesus yich'i' dahaskaihií yaa nadaagolni'go Phenice la'ii Samaria golzeeyú ch'ikai: odlá' bee ik'íyú daanliinií dawa yaa bił daagozhóó. ⁴ Jerúsalemyú hikainá' ínashood ha'ánátséhíí, nadaal'a'á la'ii ínashood yánazini bílgo yaa hikaihií ba'ahédaanzigo hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidií dawa yaa yił nadaagolni'. ⁵ La' ínashood Phárisees zhinéégo daagot'iinií daahizigó gádaanńiid, Da'anii círcumcise ádaal'igó dábik'eh, la'ii Moses yegos'aanii bikísk'eh ádaanoł'eego daan'niigo bándaaagosiił'áa. ⁶ Nadaal'a'á la'ii ínashood yánazini dií yaa yádaakti'híí bighá dała'adzaa. ⁷ Nzaad godeyaago lahada'dit'áhná' Peter hizigó hadzii, Nnee daanołini, shik'íyú, dá'alk'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'ii, shii shinkááyú doo Jews daanlii dahii daidits'ago Jesus daayodlaa doleełgo Bik'ehgo'ihinań nohwitahgé' hanáshíłt'ii ni'. ⁸ Bik'ehgo'ihinań daakojii dawa yígółsini Holy Spirit nohwii nohwaa daadest'aanii k'ehgo bíi áldó' baa daadest'áago bił'ijóonii yee yił ch'í'nah áyíłs; ⁹ Nohwii la'ii bíi bílgo dálekt'eego nohwaa natekeesgo bi'odla' bee bijii nł'éégo ánádaisdlaa. ¹⁰ Áik'ehgo hat'ii bighá nohwii la'ii daanołwitaa n'ii ch'éh ádaahiil'ii n'ii, Jesus daayodłani doo Jews daanlii dahii ladaile'go ádaakt'igó Bik'ehgo'ihinań nabídaanołtaa? ¹¹ Jesus Christ nohweBik'ehń dázhó bílgoch'oba'ii bee hasdáhii'niłgo bíi áldó' da'áik'ehgo hasdákáhgó dahohiidlaa. ¹² Nnee dała'adzaahii dawa doo hat'ii daahilts'ag daná' Bárnabas la'ii Saul yídaayést'sáa, hago'at'éégo doo Jews daanlii dahii bitahyú Bik'ehgo'ihinań binkááyú godiyihgo ánágot'iiłii la'ii ízigo áná'ol'iiłii ánáda'ol'iił n'ii yaa nadaagolni' lé'e. ¹³ Aał hadaasziníná' James hadziigo gánńiid, Nnee daanołini, shik'íyú, shídaayełts'áa: ¹⁴ Símeon gánii ni', Da'íłtséná' doo Jews daanlii dahii Bik'ehgo'ihinań bizhi' yee da'okáahgo hayinił doleełhii bighá yaa nyáá lé'e. ¹⁵ Dálekt'eego Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'ii yaa nadaagosni'; dií k'ehgo k'e'eshchii ni', ¹⁶ Dií bikédé'go nádishdaalgo David bich'á'gé' hadaakishchinihií nadaant'ángo ánádaashdle', kih ánágoch'idle' lehií k'ehgo; nagohezgo' n'ii dawa nágodisht'iił, nł'éégo nnágodish'aał. ¹⁷ Nnee la'ihii áldó' Bik'ehgo'ihinań hádaabit'ii doleełhii bighá, la'ii doo Jews daanlii dahii shizhi' bee daahojiiłii áldó', nii nohweBik'ehń, dií dawa ánat'iił. ¹⁸ Bik'ehgo'ihinań ni'godzán ágólzaagé' yushde' godezt'i'go binaszidií yígółs ni'. ¹⁹ Ái bighá shii dií k'ehgo shił dábik'eh, doo Jews daanlii dahii Bik'ehgo'ihinań bich'i' dahnáhikáhií doo hat'ii bighá bich'i' nadaagont'og bik'eh da: ²⁰ Dií zhá bee bich'i' k'eda'ilchii, Beda'okáahii nastseedgo nadn'ái yaa hi'nił n'ii doo daasaa da, doo nant'i' nach'ikai da, la'ii dawahá bize'da'ist'oonii la'ii diłihii áldó' doo daasaa da. ²¹ Doo ániiná'gé' godezt'i'go kih nagoznilií dawagee hadń Moses yaa nadaagolni'ii gólíi, Jews daagodnłsinií bijii Jews ha'ánátséh nagoz'aa yuné' Moses binaltsoos dawahn nádaahojii. ²² Nadaal'a'á, ínashood yánazini, la'ii ínashood ha'ánátséhii dawa bílgo dabii bitahyú nnee hádaiheznilgo Ántiochyú Paul la'ii Bárnabas yił daides'a'go bił dádaabik'eh; áik'ehgo Judas, Bársabbas holzéhi la'ii Silas, ínashood bitahyú nnee ádn nazinihií: ²³ Naltsoos dií k'ehgo k'e'eshchiinií yił odais'a': Odlá' bee nohwik'íyú daandłini, nadaal'a'á, la'ii ínashood yánazini bílgo, nohwii doo Jews daanołii dahii, Ántiochyú, Síriayú, Ciliciayú odlá' bee nohwik'íyú daanołini, Gozhóó, daanołwiłn'ii. ²⁴ Doo hadń ágádaabiln'ni da ndi, nohwich'á'gé' la' yati' yee nanohwinł'ogo, Círcumcise ádaanołwi'dilne', la'ii Jews bich'i' begoz'aanii yikísk'eh ádaanoł'ee, daanołwiłniigo nohwiini' nadaidezgeedii baat'idaanzii ni': ²⁵ Áik'ehgo dała'áhiidzaaná' nnee la' hadaahiinił, ái Paul la'ii Bárnabas, nohwil daanzóni, ákú bił nádaadn'aago daanołwigha nohwil dádaabik'eh. ²⁶ Dií nneehii dásdohá daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' bee daabich'ozhihií bighá. ²⁷ Áik'ehgo Judas la'ii Silas dií naltsoosii bił daadel'a', dá dií bek'e'eshchiiłii k'ehgo dabii nohwil nadaagodolnih. ²⁸ Holy Spirit la'ii nohwii nohwil dádaabik'eh, doo nohwá nyéé dago, dá dií zhá bee nohwá ndaagosiił'aa; ²⁹ Beda'okáahii nastseedgo nadn'ái yaa hi'nił n'ii, la'ii dił, la'ii dawahá bize'da'ist'oonii doo daasaa da, doo nant'i' nach'ikai da áldó': dií bich'á'zh'

ádaanoŋ'eego nzhọ. Da'ái zhá nohwich'ì' k'eda'shiilchjì. ³⁰ Dahdes'a'ná' Ántioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood daŋ'ádaizlaaná' naltsoosíi yaa daistsooz: ³¹ Bek'e'eshchiiníi daayozhi'ná', áí bee hadag ádaat'eehíi bigha biŋ daagozhó. ³² Judas ła'íi Silas, dabíi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yaŋti'i daanliigo, odla' bee bik'íyú ła'ágo yich'ì' yádaakti', ła'íi ndzilgo bi'odla' goleehíi bigha yidag yádaakti' lé'e. ³³ Dèt'ihézhì' naháztaq hik'e odla' bee bik'íyú nadaal'a'a bich'ì' onádais'a', biŋ daagozhógo. ³⁴ Áiná' Silas, Dákú sídáa ndizhọ, nniid. ³⁵ Paul ła'íi Bárnabas áldó' Ántiochyú sikee, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee ilch'ídaago'aahgo ła'íi yaa nadaagolnì'go, ła'ihíi áldó' ła'ágo ágadaat'ìi ni'. ³⁶ Da'kwíi hiskaaníi ch'ígóyáa hik'e Paul Bárnabas gáyihni, Noo', t'aazhì' nádot'aash kìh goznìl n'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nagohiilnì' n'íyú, odla' bee nohwik'íyú baa nanádaanotaa hagosha' ádaat'ee. ³⁷ Bárnabasń John, da'án Mark holzéhi, yiŋ dikáh hát'íi. ³⁸ Ndi Paulń doo yiŋ dikáh hát'íi da, dab'íiltsená' Pamphýliagee bich'á' t'aazhì' ádeheltjì ni', doo dayúweh bich'odaaniigo yiŋ okai da ni'. ³⁹ Áí bigha ła', Ch'ík'eh, niiná' ła'íi, Dah, niigo yigha díyat'eego łahadit'áh, áí bigha ilk'é'áázh: Bárnabasń Mark biŋgo biŋ oda'iz'eel, Kýprus golzeeyú; ⁴⁰ Paulń Silas hayitjìgo dahn'áázh, odla' bee bik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań biŋgoch'oba'íi nohwil daanlii, daabiŋniigo. ⁴¹ Áík'ehgo Sýria golzeeyú ła'íi Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánátséhíi bi'odla' ndzil hileehíi bigha akú ch'ín'áázh.

16

¹ Áíge' Paul Dərbeyú nanadzaa, Lýstrayú áldó': áígee Jesus yodláni sidaa lé'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew nlini bimaa; áiná' bitaahíi Greek nlii: ² Áń Lýstragee ła'íi Icóniumgee odla' bee ilk'íyú daanliiníi nŋ'éeego baa yádaakti'. ³ Paul Timothy yiŋ di'aash hat'íigo círcumcise ábíílaa, bitaa Greek nliigo Jews ákú daagolíníi dawa yídaagolshíi bigha. ⁴ Kìh nagoznilyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'a ła'íi ínashood yánazini begoz'aaníi bá ádaizlaahíi bek'e'eshchini baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleekíi. ⁵ Áík'ehgo ínashood ha'ánátséhíi bi'odla' ndzil daasiljì, ła'íi dajjì biigha bínáhíkah lé'e. ⁶ Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee yádaakti' da, biŋniigo Phrýgia ła'íi Galátaiyúgo ch'ékai. ⁷ Mýsiayú hikainá' Bithýniayú dikáh nt'éeego Holy Spirit doo hádaabist'ìi da. ⁸ Áík'ehgo Mýsiahíi ch'ékaigo Tróasyú hikai. ⁹ T'pé'yú Paul biŋ ch'í'nah ágolzaa: nnee Macedóniagee golíni sizjì; án gábiŋniigo náboqaq, Yushdé', kú Macedóniayú rñángo nohwich'onni. ¹⁰ Biŋ ch'í'nah ágodzaaná' dagoshch'ì' Macedóniayú nkáh daaniidzi, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, baa nadaagohiilnì'go Bik'ehgo'ihí'nań ánohwihni ła'á daandzigo. ¹¹ Áík'ehgo Tróasgé' ts'igozdoh Samothráciazhì' nohwil dahdez'eeŋ, iskaq hik'e Neápolisú nohwil naada'iz'eel; ¹² Áíge' Philíppizhì' ohiikai, áí Macedónia biyi' itisgo kìh goznili, Rome yebik'ehi: kú naháataqgo da'kwíi hiskaq. ¹³ Jews daagodnksiníi bijjì túnlíni bahgee kìh goznigé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okaq goz'aa; áígee dinebihgo isdzané nihikáhíi bich'ì' yádaahiilti' ni'. ¹⁴ Isdzán Lydia holzéhi, Thyatíragé' golíni, nak'q' lichiiigo dot'izhíi baa nahiníihń, Bik'ehgo'ihí'nań yokaqahń, nohwidezts'aa: án Bik'ehgo'ihí'nań bijjì ilch'á' áyíílaago Paul áníihíi nŋ'éeego yidezts'aa. ¹⁵ Áń ła'íi yiŋ naháztaaníi biŋgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokaqahgo gánohwiŋni, NohweBik'ehń da'anii yodlaqgo daashidolniiyúgo, shigowayú nahísóftaa. Dayúweh yushdé' daanohwihniyú ohiikai. ¹⁶ Náda'ch'okaq goz'ayú hiikaahná' it'eedn, ch'iidn biyi' goljigo o'jín, biyisnahíi zhaali yá ágole'ń nohwaa nyáa: ¹⁷ Áń Paul ła'íi nohwíi nohwiké' naghaa, dilwoshgo gáníigo, Díi nneehíi Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú at'éhi bánada'iziidíi ádaat'ee, hago'at'éeego hasdách'igháhíi yaa nohwil nadaagolnì'i. ¹⁸ Da'ágánát'jìlgo ła'ágo iskaq. Áí Paul yik'etsézdjìdgo t'aazhì' adzaago spirit nchq'íi gáyihni, Jesus Christ bizhi'íi bee gánidishni, Biyi'gé' hannáh. Áík'ehgo dagoshch'ì' hayáa. ¹⁹ Biyisnahíi zhaali yá ádaile' n'íi bich'á' ásdjìdgo yídaagoljìdná' Paul ła'íi Silas yiŋ ndaazdeelgo na'hiníih goz'ayú nadaant'án

biyahzhì' ndaideshood, ²⁰ Áíge' nant'ánchañ daanliiní yaa yil hikaigo gádaayihñii, Dí nñeehíí, Jews daanlíni, kú nadaagont'ogo nadaago'aa, ²¹ Bi'at'e'íí nohwíí Romans daandlíni nádaagodiit'aago doo nohwá goz'aqá dahíí yee ilch'ídaago'aah, áí bikísk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'aqá da. ²² Áíge' nñee ląágo dała'adzaahíí bik'i dahishjeed; áíge' nadaant'aahíí Paul la'íí Silas bidiyagé baa nadaihezdzižzná' habída'iktsaasgo bá ndaagoz'aqá. ²³ Aasiñilíí nádaabinestsazná' ha'áná'ilka' yuñe' ha'ádaabisdeel, bena'igęsé nai'níilíí gádaayihñiigo, Nht'éego biñádaadn'íí: ²⁴ Ágábiñiihíí bighą da'ihñí'yú ha'áná'ilka' yuñe' da'obiláá, bikee o'i'án yuñe' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. ²⁵ Áíge' t'ł'é'ís'ahyú Paul la'íí Silas Bik'ehgo'ihí'nañ daayokąąhgo la'íí ya'ahédaanzigo da'do'aałgo ha'áshijeedíí daabidezts'aqá lę'e. ²⁶ Dągosile ni' godihes'naago, ha'áná'ilka'á biká' goz'aaníí dihes'naago dagoshch'í' dáádítłh dawa ch'ída'ezkęęz, la'íí bęsh hishbizhíí bełıdaahest'łóó n'íí k'eda'os'nah. ²⁷ Bena'igęsé nai'níilíí ch'ínádziđná' ha'áná'ilka'á bidáádítłhíí ch'ída'astaągo yo'įigo ha'áshijeedíí hahizkį lą nżigo bęsh be'idiltłshé hayi-idzįżgo idizildee niizį. ²⁸ Áiná' Paul nádidilghaazhgo gáníí, Ín'đółnłh hela': daanohwigha t'ah kú naháataqá. ²⁹ Bena'igęsé nai'níilíí, Kq' shaa noł'aa, niigo ha'alwod, áiná' tsídolyizgo ditłđná' Paul la'íí Silas yiyahzhì' nágo', ³⁰ Áíge' yil ch'ékainá' gádaayihñii, Hago ashñehgo hasdąshidilteeh? ³¹ Gádaabiñii, Jesus Christ nohweBik'ehñ hondłąąyúgo hasdáníłteeh, la'íí bił nahántaanihíí ałđó'. ³² Áíge' án la'íí yil naháztaanihíí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yich'í' yádaakti'. ³³ Da'ái bit'ł'e' biñída'desñihgee bá tádaizgiz; áíge' dagoshch'í' án la'íí yil naháztaaníí dawa baptize ádaabi'deszaa. ³⁴ Bigowąyú yil onákaiyú yá da'dezné', áíge' án la'íí yil naháztaaníí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdłąąđhíí bighą bił daagozhóó lę'e. ³⁵ Got'įi gozłįđná' nant'án iké'gee siñilíí aasiñilíí akú odes'a', Nñeehíí ch'ínánót'aash, daaniigo. ³⁶ Bena'igęsé nai'níilíí ádaaniihíí Paul yil nagosñi' gáníigo, Nant'án iké'gee siñilíí ín'a', ch'ínánót'aashgo: áik'ehgo ch'ínó'aashgo nohwil gozhóógo nádoł'aash. ³⁷ Áiná' Paul gábiñii, Nohwíí Romans ndlíni dá doo nohwaa yá'iti'é nñee biñáal nohwída'ashłizh, ha'áná'ilka' yuñe' ha'ádaanohwisdeel; ya' k'adíí dánant'í'ę ch'ínánohwiléé née? Dah; dabíí kú nókáhgo ch'ídaanohwinoléé. ³⁸ Aasiñilíí díí yati'íí nant'án iké'gee siñilíí yil nadaagosñi': áí Paul la'íí Silas Romans daanliiníí yídaagołsįđná' ndaaldzid. ³⁹ Áik'ehgo akú hikaigo nht'éego yich'í' hanádaasdziiná' ch'ínádaabizlaago, Kłh gozñilgé' ch'ínó'aash, daabiñii. ⁴⁰ Áik'ehgo ha'áná'ilka'gé' ch'ínát'aazh, áíge' Lydia bigowąyú ó'áázh: odlą' bee bik'íyú daanliiníí daayo'įđná' yidag yádaakti'ná' onát'aazh.

17

¹ Áíge' Amphípolisyú la'íí Apollóniayú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai, akú Jews ha'ánálséh goz'aqá lę'e: ² Ákóne' Paul ha'ayáá, da'át'įhíí k'ehgo, áíge' Jews daagodnłsiníí bijį Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí yaa yándaaltihgo taadn godilzłh. ³ Christ biniigodelzaaná' daztsąągé' naadiidzaahíí dábik'ehyú adzaa, daayihñiigo nht'éego ch'í'nah ádaayilsgo yaa yádaakti'; áíge' gádaayihñii, Díí Jesus baa nohwil nagosñi'ń Christ nłį. ⁴ Áik'ehgo la' da'osdłąąđgo Paul la'íí Silas yłhikai; Greeks daagodnłsini ląágo, isđzáné itisyú nandeehíí doo ałch'idé ałđó' ádaadzaa da. ⁵ Áiná' Jews daanlíni da'olch'įđgo nñee nchq'go nadaakaihíí dała'ádaizlaago nñee áíge' daagolíníí yil daagołkizh, Jason bigową ch'ída'isđzįż, Paul la'íí Silas nñee dała'adzaahíí bich'í' ch'ídaanendzood daanzigo. ⁶ Doo hwaa da yídaagołsįđná' Jasongo la'íí odlą' bee ilk'íyú daanlíni ałđó' la' biłgo nadaant'án bidázhì' ndaineyood, daadilwoshgo gádaaniiná', Díí nñeehíí ni'gosđzán biká' dahot'éhé daagołkizhgo na'aash n'íí kú n'áázhgo, ⁷ Jason k'iyó'ńíí lę'e: nant'án la'ihíí nłį, Jesus holzėhi, daaniigo, áí dawa Caesar yegos'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee da. ⁸ Nñee dała'adzaahíí la'íí nant'án daanliiníí díí daidezts'aqána' doo bił dábik'eh da. ⁹ Jason la'ihíí biłgo idánada'hes'ñilná' nańdaabines'įđ. ¹⁰ Odlą' bee ilk'íyú daanliiníí t'ł'é'yú Paul la'íí

Silas Beréayú odais'a': ákú n'áázhná' Jews ha'ánálséh goz'aa yuné' ha'a'áázh. ¹¹ Jews áígee daagolíni Jews Thessalonícaagee daagolíni bitisgo nht'éégo natsídaakees lé'e, Jesus baa na'goni'íi dázho hádaat'íigo nádaidmné'go Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníi dajji biigha yitah daadéz'íigo daayozhíi lé'e, Jesus baa na'goni'íi da'anii shj daanzigo. ¹² Ái bigha láágo da'osdlaad; isdzané Greeks daanlíni itisyú nandeehíi doo alch'íde da, nnee aldó' láágo da'osdlaad. ¹³ Áiná' Thessalonícagé' Jews daanlíni Beréagee Paul Bik'ehgo'ihinañ biyati' yee yahti'íi yídaagolsjido, ákú nántsáágo, Beréagee daagolíníi yil daagoshkizh lé'e. ¹⁴ Áík'ehgo odla' bee ilk'íyú daanlíni dagoshch'í' Paul túnteel bich'í'go odais'a': Silas la'íi Timothy da'áígee sikeená'. ¹⁵ Paul yil okaihíi Áthenszhí' yil niikai: t'aaqzhí' nádesht'aazhná' Paul gábiñii, Silas la'íi Timothy dagoshch'í' shaa no'aash le'gá shá bídoñii. ¹⁶ Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahíi bich'í' da'ch'okaqahíi dázho láágo yo'íigo biyi'siziiníi doo bil gozhó da. ¹⁷ Áík'ehgo Jews ha'ánálséh goz'aa yuné' Jews daanlíni la'íi nnee daagodnksini yil lahada'dit'áh, la'íi na'iniih nagoz'ayú dajji biigha nákaahíi aldó' yil lahada'dit'áh. ¹⁸ Igoyá' yaa nakaihíi, la' Epicuréans daaholzéhi, la'íi Stóics daaholzéhi baa hikai. La' gádaanii, Díi bizaagolánihíi láá hat'íi ñiih? La'ihíi, Bich'í' da'ch'okaqahíi doo bígózi dahi yaa nagolni' ngonolníi, daanii, Jesus yaa nagolni' la'íi nanezna'íi naadiikahíi yaa nagolni'híi bigha. ¹⁹ Daabiltsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú yil hikai gádaayihniigo, Ánídego ilch'ígót'aahíi baa nohwil nagolni'. ²⁰ Hat'íishj doo bígózi dahi baa nagolni'go da'nts'ag: ái bídaagonlzi hádaahiit'íi. ²¹ (Athensgee dasa' daagolíníi la'íi nzaadgé' daagolji n'íi dawa daazhógo na'goni' ánídehíi yaa nadaagolni'go dagohíi yídaayésts'aaqo naháztáa.) ²² Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú sizjigo gáníi, Athensgee daagonolni, dázho nohwil daagodiyih láágo bígosltsjido. ²³ Hishgaalyú dawahá daahokqahíi daanesh'íi, la'íi da'okqahgee DILZINI DOO BÍGÓZINI BICH'Í' golzeego k'e'eshchiiníi hish'íi ni'. Áík'ehgo daahokqahíi doo bídaagonolsj dahíi baa nohwil nagoshni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihinañ ni'godzán la'íi dawahá biká' daagolíníi áyílaahn yaaká'yú la'íi ni'godzán bilgo yeBik'ehñ nliigo da'ch'okaqah nagoz'aaníi nnee áyílaahíi doo yiyi' golji da. ²⁵ Doo hat'íi yidn nlii dahíi bigha dawahá nnee ádaizlaahíi doo bee daach'okaqah da, dabíi nnee dawa ihinaahíi, nádidzoíi la'íi dawahá yá ágótsihíi bigha. ²⁶ Nnee da'áa bich'á'gé' nnee itah at'éégo hadaazt'i ni'godzán biká' dahot'éhé góljigo yá áyílaa, la'íi hazhí' daahinaahíi la'íi hayú daagolíníi yá ngon'áá; ²⁷ Bik'ehgo'ihinañ yiká daadéz'íi doleelhíi bigha, baa deshaal daanzigo, dat'éé ndi da'áa ntjigo doo nohwich'á' nzaadyú gólíni at'éé da, ²⁸ Bee daahin'naa, la'íi bee nadaahiikai, la'íi binkáayú daagondlii; nohwitahgé' biyati' nzhónihíi la' gádaanihíi k'ehgo, Nohwíi da'anii bichagháshé daandlii. ²⁹ Nohwíi Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daandliigo, nnee dábiini'ihíi yee Bik'ehgo'ihinañ ádaile', óodo dagohíi béshligaii, tséeta bee nht'éégo be'ilzaahíi áyílaahíi k'ehgo doo baa natsídaahiikees da le'. ³⁰ Nnee Bik'ehgo'ihinañ doo yídaagolsj daná' binchó'íi doo yine'íi da ni': ndi k'adíi Bik'ehgo'ihinañ nnee dahot'éhé gádaayihniigo bá ndaagoz'aa, Nohwinchó'íi bich'á'yúgo ádaalne': ³¹ Nnee háyiltíníi ni'godzán biká' nnee dábi'ehgo yaa yahti' doleelgo la'a jji ngon'ááhíi bigha; ái da'anii ágodoníi da'ái nnee daztsaaqé' náyihil'na'íi bee nnee dawa yígótsigo áyílaa. ³² Nanezna'íi naadiikahíi yaa da'dezts'aaaná' la' baa daadloh lé'e; la'íi, Baa nohwil nanagolni' ndi at'éé, daanii lé'e. ³³ Áík'ehgo áíge' Paul ch'ínyáá. ³⁴ Nnee la' bíhikaigo da'osdlaad: Dionýsius, Areópagite níni, la'íi isdzán Dámaris holzéhi, la'ihíi bilgo aldó'.

18

¹ Díi bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáá. ² Áígee Áquila, Jew níni, Póntusgé' gólíni yaa nyáá, ái bí'aad Priscilla bilgo da'ánihíi Italygé' n'áázh, (Jews daanlíni Romegee daagolíníi, Daanohwigha ch'ínólkáh, ñiigo Cláudius ngon'ááhíi bigha,) áík'ehgo

Paul yaa nyáá. ³ Paul áldó' gowaḡolgai ágole'íi nliḡgo yił daagolíḡgo yił nada'iziid lẹ'e: (ái gowaḡolgai ádaile'íi daanliḡ.) ⁴ Jews daagodnksiníi bijii dawahn ha'ánálséh goz'aa yuṇe' Paul Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni yich'i' yánádaaltihgo biini' yá ádaagozlaa. ⁵ Silas la'íi Timothy Macedóniagé' n'áázhná' Paul dá yałti' nt'éé, Jesus, Christ nliḡ, niigo Jews daanlíni yił nadaagolni'. ⁶ Jews daanlíni doo hádaabit'ii dahíi bigha dénchọ'ého bidáhzhí' yádaakti'ná' Paul biidiyágé' yiłháalḡo gádaabiḡni, Dáhaago ádaaldzaa lẹ'eyúgo dánohwíi nadaanohwinkł'og; shíi doo nashinkł'og da: kodé' godezt'i'go doo Jews daanliḡ dahíi bich'i' dahdisháh. ⁷ Áigé' dahnyaago nṇee Jústus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yokaḡhñ, bigowayú óyáá; ái gowaḡíi Jews ha'ánálséh goz'aaníi dábit'ahgé' goz'aa lẹ'e. ⁸ Críspus, Jews ha'ánálséh yinant'a' nliḡni, yił naháztaaníi dawa Jesus daayosdlaḡ; la'íi Córinthgee daagolíníi Paul biyati' daidezts'aḡná' da'osdlaḡgo baptize ádaaszaa. ⁹ Áigé' tlı'é'yú Jesus Paul bił ch'i'nah ágóláago gábiḡni, Doo nénldzid da, yánłti', doo t'aaḡhí' ánt'éé da: ¹⁰ Shíi nił nshliḡgo nṇee doo la' nni'dolniḡ at'éé da: dzaḡḡee shichagháshé' laḡḡo daagolii. ¹¹ Áik'ehgo áigee golliḡgo dałádn legodzaagé' gostán dahitaḡ, nṇee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'igo'aah lẹ'e. ¹² Áigé' Akéyagee Gállio nant'án nliḡná' Jews daanlíni ledikaigo Paul yich'i' nanakíi, áik'ehgo yáná'itihéyú yił hikai, ¹³ Gádaaniigo, Díi nṇeehn begoz'aaníi doo yikísk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaḡhgo nṇee biini' yá ádaagoléh. ¹⁴ Paul k'ad hadziih nt'éégo Gállio Jews gádaayiḡni, Nchọ'go ánágot'iił dagohíi nyeeyú ádzaahíi baa yádaakti'yúgo nohwíyést's'áḡo dábił'eh doleel ni', Jews daanolíni: ¹⁵ Áiná' yati', hizhíi la'íi benagosol'aaníi zhá baa lahada'doł'áhíi bighayúgo, dánohwíi nadaanohwinkł'og; shíi díi k'ehgo ágot'eehíi doo baa yashti' at'éé da. ¹⁶ Áik'ehgo yáná'itihé' ch'iyineñyood. ¹⁷ Greeks daanlíni dawa Sósthenes, Jews ha'ánálséhíi yinant'a', yił ndaazdéelḡo yánáltihíi dahnándaahíi bádṇṇee nyída'ashtłzh. Gállio ánágot'iił díi doo yich'i' zhineé at'éé da ni'. ¹⁸ Díi bikédé'go Paul da'áigee sidaago nzaad ogoyáá, áigé' odlá' bee bik'íiyú daanlíni yich'á' bił o'i'éel Síriayú, Priscilla la'íi Áquila biłgo; Cenchréagee bitsizil yiłshéḡ: godnksigo ngon'áá n'íi bigha. ¹⁹ Áigé' Éphesusyú hikai, áigee Priscilla la'íi Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áiná' bíhíi Jews ha'ánálséh goz'aa yuṇe' oyáágo Jews daanlíni yich'i' yádaakti' lẹ'e. ²⁰ Da'anaḡhí' síndaa, daabiḡniiná', Dah, niigo, ²¹ Yich'á' dahnanásdzaa, gáyiḡniigo, Okaaḡhgo da'idaḡyú dázhọ' disháh háshł'ii, Jerúsalemyú: Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íiyúgo nohwaa nádishdáál. Áik'ehgo Éphesusgé' bił oná'í'éel. ²² Caesaréayú bił na'n'éelná' inashood ha'ánálséh yúdag óyáágo déł'ihézhí' yił yádaakti' lẹ'e, áigé' yagi Ántiochyú onanádzaa. ²³ Déł'ih ákú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, lahyúgo onanádzaago Galátia la'íi Phrygia golzeeyú ch'inyáá, inashood dawa bi'odlá' nłdzil ánádaidle'go. ²⁴ Jew nliḡni, Apóllos holzéhi, Alexándriayú gólíni, Éphesusyú n'yáá; dázhọ' nł'éégo yałti', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi nł'éégo yígól'si. ²⁵ NohweBik'ehñ bikísk'eh ch'ogaakíi nł'éégo baa bił ch'ígot'áni; bijii yuṇe' dilthi'go, dawahn nohweBik'ehñ yaa yałti'go ilch'ígó'aah lẹ'e, John baptize ábi'delzaahíi zhá yígól'si ndi. ²⁶ Án Jews ha'ánálséh goz'aa yuṇe' doo biini' háh dago yałti' nkegonyaa; Priscilla la'íi Áquila daabidezts'aḡná' dasádn'yú yił okaigo Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ch'ogaakíi nł'éégo doo hidziih dago bił ch'ídaago'aah lẹ'e. ²⁷ Akéyayú shił ido'eel nzina' odlá' bee bik'íiyú daanlíni, Apóllos ákú deyaa, ndaadołteeh le'gá, daayiḡniigo inashood Akéyagee daagolíníi yich'i' k'eda'ashchii: ákú n'yááná' inashood ilgoch'oba'íi bee da'osdlaḡdíi nł'éégo yich'onii lẹ'e. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi bee Jesus, Christ nliḡ, bił ch'i'nah ádaayiḡsigo nṇee bináál Jews daanliiníi yił lahada'dit'áḡo biini' yá ádaagozlaa.

19

¹ Apóllos Córinthgee sidaná' Paul ni' bidazhineégo ch'inyáágo Éphesusyú n'yáá; ákú inashood la' yaa nyáágo, ² Gádaayiḡni, Ya' Holy Spirit bee nohwaa daagost'aa

lánée da'osodlaqdná? Gádaanii, Dah, Holy Spirit nliiní doo hwaa baat'ídaandzi da. ³ Paul gáyihñii, Hat'íishá' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa láá? John ilch'ígó'aahíí bikísk'eh, daanii. ⁴ Paul gánádo'niid, John, Nohwinchó'íí bich'á'zhí' ádaañe'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo nnee baptize ádaile' ni', Shiké'gé' hígháhíí, Jesus holzéhi, daaholdlaq, daayihniigo. ⁵ Díí daidezts'aqaná' Jesus nohweBik'ehñ bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. ⁶ Áigé' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'aqago yati' la'i yee yádaakti', la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' lé'e. ⁷ Nnee nakits'adah shí hilt'ee lé'e. ⁸ Áigé' Paul Jews ha'ánálséh goz'aq yune' onadángo doo biini' hah dago yahti'go taagi dahitaq, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí yaa yahti'go la' biini' yá ádaagozlaa. ⁹ Áiná' la' t'aqzhí' na'ádi'nilgo doo da'odlaq da lé'e, aí da'at'ée'ehíí bináál Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí nchó'go yaa yádaakti', aí bigha Paul, ínashood bilgo, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yune' dajji biigha ilch'í' yánádaaltih. ¹⁰ Díí k'ehgo ádaat'iiigo naki legodzaa; áik'ehgo Asia biyi' daagolíníí dawa, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni Jesus nohweBik'ehñ biyati' daidezts'aq. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ Paul binkááyú ízisgo ána'ol'ííhíí doo hwaa hit'íí dahi ye'ánát'íí. ¹² B'áqyo dagohíí itil sitzoozé Paul bich'á'gé' daanezgaihíí bich'í' onádaach'iniil, áik'ehgo kah yaa nakaihíí nádaabi'dilziih, la'íí nnee spirits nchó'i biyi' daagolíí n'íí hahikáh. ¹³ La' Jews daanlíni dá nakai nt'éhi nnee biyi'gé' spirits nchó'i hadainiyoodíí daanlíni, Jesus nohweBik'ehñ bizhi' yee ádaaniigo spirits nchó'íí hadainiyood daanzigo gádaayihñii, Jesus, Paul yaa yahti'ihí, bee ná ngoní'áq. ¹⁴ Jews bi'okqah yedaabik'ehi yánant'a'i, Sceva holzéhi, biye'ke gots'idihíí ádaat'íid lé'e. ¹⁵ Áiná' spirit nchó'i gádaabiñii, Jesus bígonsí, Paul aldó' bígonsí; nohwíí hadn'ádaat'íí shí? ¹⁶ Nnee spirit nchó'i biyi' golínihíí nnee gots'idi yich'í' yaahilwodgo dawa yich'í' dahnadilwo'go yitis silíí, áik'ehgo gowagé' dádaalichiigo biní'da'deznihgo ch'ínkíí. ¹⁷ Éphesusgee daagolíníí, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni díí yídaagolsíidná' dawa tsídaadesyiz lé'e; áik'ehgo Jesus nohweBik'ehñ bizhi' nnee dawa daidnksí nkegonyaa. ¹⁸ Nnee láqago da'osdlaqdíí nehaskaigo nchó'go ánádaat'íí n'íí yaa nadaagolní'. ¹⁹ Bena'ch'aahíí ye'ánádaat'íí n'íí la' binaltsoos da'ádaizlaago nnee dawa bináál daidnid: aí da'izlíhíí daayohtag hik'e zhaali béshligaihíí ashldadin doo náhóltagyú da'izlíni lé'e. ²⁰ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh binágodaaqgo itisgo at'éé silíí. ²¹ Díí ánágot'íidíí bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáago Macedóniyú la'íí Akéyayú ch'idishaal nziigo gáníí, Ákú déyááhíí bikédé'go Romeyú aldó' dishaal. ²² Áigé' bich'odaaniihíí naki, Timótheus la'íí Erástus Macedóniyú odes'a'; bíí Asiayú dét'ihézhí' sidaa lé'e. ²³ Áiná' Jesus bikísk'eh da'ch'okqahíí nnee dénchó'go yaa hago'áá nkegonyaa. ²⁴ La' nnee Demétrius holzéhi, béshligaihíí yitsidi nlíni, k'ih biyi' Diána daach'okqahíí béshligai bee be'ilzaago áile'i, án béshligai daayitsidíí láqago yich'í' nadaahi'niil lé'e; ²⁵ Án aí nnee la'íí da'ágát'éégo binasdziidíí bilgo da'áyíílaago gádaayihñii, Shik'isyú, díí nada'idziidíí bich'á'gé' ízisgo da'it'ííhíí bídaagonksí. ²⁶ Díí daa'íí la'íí daadohts'ag, Dawahá bich'í' da'ch'okqahíí nnee ádaile'íí doo bich'í' da'ch'okqah bik'eh da, niigo Paul, nnee láqago biini' yá ádaagozlaago nohwich'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhá da, Asia biyi' dák'azhá dahot'éhé aldó': ²⁷ Díí nohwinasdziidíí nohwich'á' daayilchóq; doo aí zhá da, ndi Diána, isdzán bich'í' daach'okqahíí ízisgo at'éhi, k'ih biyi' daach'okqahíí doo ilíí da hileeh, aí Asia dahot'éhé la'íí ni'gosdzán biká' nnee dawa daabokqah n'íí bich'á'gé' ízisgo gos'ánihíí bech'ígowáh doleel. ²⁸ Díí daidezts'aqaná' díyat'eego bádaagozhchíidgo nádaadidilghaazh, Éphesusgee daagolíníí daayokqahíí, Diána holzéhi, ízisgo at'éhi nlíni at'éé, daaniigo. ²⁹ Áik'ehgo k'ih goznilgee godikish gozliigo, da'ánách'it'ííh goz'aq yune' nádnkíí, Paul yil nakaihi Gáius la'íí Aristárkus, Macedóniagé' daagolíní, ákóne' odaideshoodgo. ³⁰ Paul nnee láqago da'adzaahíí bitahyú digháh hát'íí ndi yil nakaihíí, Dah, daabiñii. ³¹ Asiagee nant'án, Paul bit'eké daanlíni, aldó' bich'í' o'í'p'a', Da'ánách'it'ííh goz'aq yune' donah hela',

daabilniigo nádaabokaqah. ³² Nnee la' kogo ádaaniiná' la'íi lahgo ádaanii: áígee godikish; hat'íi bigha da'ádaach'idzaahíi la' doo yídaagolsiid da lé'e. ³³ Nnee la' Alexander holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadziih, daabilniigo ádnyú nadaabizloqs. Án na'ígizh, nnee yich'i', Jews daanlíni bá yashti' nzigo. ³⁴ Ndi Jew nliigo yídaagolsiidná' dála't'ohé, Éphesusgee daagolíni daayokaqahíi, Diána holzéhi, ízisgo at'éhi nlíni at'éé, daaniigo daadilwoshgo nakidn ledihikeqez. ³⁵ Áíge' kih goznilíi begoz'aaníi yek'e'eshchíni nnee da'áat'ééhíi, Doo hago'aa da, yihniidná' gádaayihni, Éphesusgee daagonolíni, díi kih goznilgee daagolíni, Diána, ízisgo at'éhi, daayokaqahgo hadn doo yígolsi da? La'íi be'ilzaahíi Júpiter bich'á'gé' naltó'íi daayokaqahgo áldó' hadn doo yígolsi da? ³⁶ Díi doo da'anii da doo hadn nii le' at'éé dahíi bigha doo daagonolch'aad dago dávik'eh, doo natsí'ikees dahíi doo ádaakt'íi da. ³⁷ Díi nnee kú daanenoyoodíi dilzihgo nagoz'aaníi doo da'íhchogh da, la'íi isdzán be'ilzaahi daahohikaqahíi doo nchog'o yaa yádaakti' da. ³⁸ Áík'ehgo Demétrius la'íi da'itsidi yil nada'iziidíi dahadn yaa yádaakti'go hádaat'íiyúgo, yáná'itihé ch'í'otaa, la'íi aayádaakti'íi gólíi, akú laa yádaakti' dávik'eh. ³⁹ Dayúweh la' hádaat'íiyúgo nnee yándaaltihíi ilch'i' hilneh ndi at'éé. ⁴⁰ Díi jii be'ánágot'íidhíi bigha nohwaa yáda'iti' ngolníi, hat'íi baa daagonch'aadihíi doo la' da. ⁴¹ Díi yee gánniidná' nnee da'áat'ééhíi, Nádaadolkáh, yihniid.

20

¹ Godikish n'íi aqálná', Paul ínashood yushdé' daayihniidná' yinádaadezhchid, áíge' yich'á' Macedóniyú dah nadiidzaa, ² Macedónia biyi' daagolíni yitaaghaago yidag yádaakti'ná' Greeceyú nyáá. ³ Ákú taagi bedahitaa. Jews daanlíni benadaago'aaná' Síriayú bil naadez'eel nt'éégo Macedóniyúgo ch'inánóshdáh nzi lé'e. ⁴ Sópater Beréage' gólíni, Aristárkus la'íi Secúndus, Thessalonícage' daagolíni; Gáius, Dérbegé' gólíni, la'íi Timótheus; Tíkakus la'íi Tróphimus, Asiagé' daagolíni, aí dawa yil deskai. ⁵ Ái Tróasyú okaigo áígee nohwiba' naháztaa lé'e. ⁶ Bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daah'daa ni', áíge' Philíppigé' Tróaszhi' ashda'i nohwee daizkaa nohwil dah'o'olgo; áígee naháataago gots'idi nohwee daizkaa. ⁷ Godilziníi bijii ínashood da'okaaqahgo da'iyáago da'ádaaná' Paul iskaa dahnádishdáh nzigo dá yil yádaakti'go t'é'ís'ah. ⁸ Dá'ík'ehyú dahnágost'áayú da'ádaa yune' ik'ah ko'i láágo daadilti' lé'e. ⁹ Ákú nnee áníi nagháhi Éútikus holzéhi biká'got'íne daadentáágee dahsdaago iihhaazh: Paul dá yakti' nt'éégo nneehíi gódah ch'ínenlól, aí taagi nágot'áage' lé'e, áíge' daztsaago nádaintii lé'e. ¹⁰ Áík'ehgo Paul gódah ch'ínyáago hayaa adzaago yinazhchidná' gáníi, Doo hago nohwil ádaagot'ee da le'; t'ah hínaa. ¹¹ Paul wá'yúdag onádaaná' bán yehesdlaadgo da'iyáá, áíge' yil ilch'i' yánádaakti'go nzaad ogoyáá gost'íidzhi', áíge' yich'á' dahnadiidzaa. ¹² Nnee áníi nagháha gódah ch'ínenlól n'íi hínaago yil onákai, dázho bil daagozhógo. ¹³ Paul dab'íiltsé tsina'eelíi si'áayú nkaige' Ássosyú nohwil da'des'eel, akú nkaigo Paul tsina'eelíi yiyi' dahndáah doleel, daandzigo: Paul dáni' akú higháhgo ngonlchíhíi bigha. ¹⁴ Ássosgee nohwaa nyáaná' tsina'eelíi yeh hiyáago Mityléneyú bil nohwil da'iz'eel. ¹⁵ Áíge' nohwil dahna'iz'eelgo iskaa hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwil ch'ída'iz'eel; áíge' iskaa hik'e Sámosyú nohwil nada'iz'eel, áíge' Trogýlliumgee dét'ih naháataa; iskaa hik'e Milétusyú nohwil nada'iz'eel. ¹⁶ Paul Asiahíi biyi' doo nzaad begodigháh dahíi bigha Éphesus bitis bil ch'ída'i'eelgo ngon'áá: dávik'ehyúgo Péntecost-híi bijii Jerúsalemyú dáhah hikáhíi bigha. ¹⁷ Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú ínashood yánazíni, Kú nólkáh, daabilniigo o'il'a'. ¹⁸ Ákú hikainá' gádaayihni, Da'íiltsé Asiagee níyááge' godezt'i'go dawahn hago'at'éégo nohwitahyú gonshii n'íi bídaagonolsi, ¹⁹ Dá shaa goch'oba'go, lahgee shináá túnalíiná' Jews daanlíni shenadaago'aahíi bee shich'i' nagont'ogo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'isiid ni': ²⁰ Dawahá nohwá nzhooníi doo la' t'aqzhi' ánsi dago baa nohwil nadaagoshni'go nohwil ch'í'nah ashlaa ni', da'áanádaakt'íiyú la'íi daagotahyú, ²¹ Jews la'íi Greeks daanlíni,

Nohwinchọ́'íí bich'á'zhì'go ádaakne'ná' Bik'ehgo'ihì'nań bich'ì'go ádaakneh, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń daaholdlaago bada'ohí, dishniigo baa bił nadaagoshni' n'íí áldó' bídaagonoksi. ²² Áík'ehgo k'adíí Holy Spirit nashihĩmaa'go Jerúsalemyú nádésdzá, ákú shidáhyú goz'aa doleekí doo bígonsi da: ²³ Ndihií ha'ánshteeh la'íí shiniigonk'ée doleekí shiba' goz'aa'go Holy Spirit shil nanágołnih, kih nagoznilyú nashaayú. ²⁴ Áíná' áí doo shil hago'at'ée da, shi'ihì'na'íí doo shil ilí da, shil gozhógo shinasdziid łashé zhá hásh'íí, la'íí yati' Jesus nohweBik'ehń shaa yiné'íí Bik'ehgo'ihì'nań bił goch'oba'íí nk'ée'go baa na'goni'íí aal baa nagoshni'go hasht'íí. ²⁵ Nohwíí nohwitahyú Bik'ehgo'ihì'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí baa nagoshni'go nashaa n'íí doo nádaashołtséh dahíí bígonsi. ²⁶ Áík'ehgo díí jji gádaanohwĩdishni, Doo da'dokts'ag daná', ch'a'onesołdeeyúgo doo hat'íí nashinokt'og da. ²⁷ Doo la' t'aa'zhì' ánsi dago Bik'ehgo'ihì'nań nohwá ngon'áaníí dawa baa nohwil nadaagosisni'híí bigha. ²⁸ Ádaa daagonołdzaa, la'íí ínashood dawa bá daagonołsaa, Bik'ehgo'ihì'nań daayokaa'go ha'ánátséhíí dabíí bidil yee yist'íidíí Bik'ehgo'ihì'nań bá da'dokné'; áí binádaadeł'íígo Holy Spirit ádaanohwizlaa. ²⁹ Díí bígonsi, nohwich'á' dahdiyaa'íí bikéde'go nnee ba'cho bégodzidi ga'ádaat'éhi nohwitahyú híkáhgo ínashood ndi k'izédaidihinił doleek. ³⁰ Nohwíí nohwitahyú ndi nnee la' yati' doo da'anii dahíí yee yádaakti' nkegoniigháh, ínashood daanłini bich'á'zhì' yaa da'niigo, bíigo bikisk'eh dahikáh doleek. ³¹ Áí bigha ádaa daagonołdzaa, t'é' biigha la'íí jji biigha dá godezt'i' nt'ée'go taagi legodzaazhì' shináá túnálííná' dała'á nołtjigo nohwil ch'ígonsh'aah n'íí binádaakniih. ³² K'adíí, shik'íyú, Bik'ehgo'ihì'nań la'íí biyati' bilgoch'oba'íí baa nohwinshnił, áí yati'íí daanołdzilgo ádaanohwile', la'íí Bik'ehgo'ihì'nań báhadaadeszaahíí bitahyú nohwíyée doleekí nohwaa yiné'go yinel'aa. ³³ Béshligaihií, óodo, dagohíí diyagé la' daabiyéehíí doo ádá hásh'íí da. ³⁴ Nohwíí bídaagonoksi, dashíí ídee hinsh'naa ni', la'íí bił nashkaihií dawahá bá ádaagonsi ni'. ³⁵ Díí k'ehgo nada'oksiidgo doo daanłzil dahíí bich'odaakniigo dá'ík'eh nohwil ch'í'nah ashłaa, la'íí Jesus nohweBik'ehń gáníí n'íí binádaakniihgo nohwil ch'ígonsh'aah ni', Dahadń hat'íí kaa yiné'yúgo áí doo dá baa gozhó da, áíná' dahadń hat'íí baa ch'iné'yúgo, áí zhá itisgo baa gozhó. ³⁶ Díí aal yee yakti'ná' hilzhiizhgo dawa yił da'oskaad. ³⁷ Dawa daachagná' Paul yinádaazhchidgo daazts'os, ³⁸ Doo nádaashołtséh da, nihií bigha itisgo doo bił daagozhó da. Áíge' tsina'eehí si'aa'yú yił nakai lé'e.

21

¹ Áíge' bich'á' nohwil da'iz'eel'na' Cóos golzeezhì' ts'igozdoh nohwil oda'iz'eel, iskaa hik'e Rhodes golzeezhì', áíge' Pátara golzeezhì': ² Phenécia tsina'eehí dez'ili láa baa nkaigo beh hiikaigo nohwil dahna'iz'eel. ³ Áíge' Cýprus golzeehíí nohwe'eshganzhiné'go hit'íí siljina' nohwil ch'ida'iz'eel Sýriazhì', Tyreege nohwil nda'iz'eel: áígee tsina'eehí yogheekí nahi'niłhíí bigha. ⁴ Ínashood baa nkaigo áígee gots'idi nohwee da'izkaa: áí Holy Spirit yádaabihłti'go Paul, Jerúsalemyú donáh hela', daabilniigo. ⁵ Gots'idihíí aal nohwee nyínk'á'na' dahnádihiikai; ínashood dawa bi'aad la'íí bichagháshé bilgo kih goznilií bich'á'zhì' bił ch'ínkai: ákú tábaayú daahihłzhiizhná' da'osiikaad. ⁶ Bik'ehgo'ihì'nań nohwil daanłji doleek, daakłn'niina' tsina'eehí beh hiikainá' bíhií gowayú onakai. ⁷ Tyregé' Ptolemáiszhi' nohwil da'iz'eel, áígee odla' bee nohwik'íyú bił łch'í' yádaahłti'go dała'á jji bił naháataa. ⁸ Iskaa hik'e Paul bił nahikaihíí Caesaréazhì' nohwil onáda'iz'eel; áígee Philip, Jesus yá nagolni'i, gots'idi ha'nilií itah nłni; bigowa yune' ohiikaigo bił naháataa. ⁹ Bitsi'ke doo ndaane dahíí dí'í, áí Bik'ehgo'ihì'nań binkáayú yádaakti' lé'e. ¹⁰ Áígee naháataa'go dá'anah godeyaago Bik'ehgo'ihì'nań binkáayú yakti'i, Ágabus holzéhi, Judéagé' nyáá. ¹¹ Nohwaa nyáago Paul biziz náidnlaago dabíí bikee la'íí bigan k'iyist'oo'na' gánniid, Holy Spirit gáníí, Jerúsalemgee Jews daanłni nnee díí sis

bíyééhíí díí k'ehgo lídaabilt'ohgo doo Jews daanlii dahíí yaa daabiltéeh doleel. ¹² Díí da'disiits'aaná' nohwíí la'íí nnee áígee daagolíníí bílgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela', daabih'niiigo nádaahohiikaqah. ¹³ Paul gánniid, Hat'íí bigha daalchago shijíí nniilgo ádaanoksí? Shíí Jesus nohweBik'ehñ bizhi'híí bigha Jerúsalemýú ha'anshteeh, la'íí dastsaahgo ndi shil dábik'eh. ¹⁴ Ch'éh ádaak'nii hik'e gádaade'niid, NohweBik'ehñ hát'íínníí bikísk'ehyú ágodoniil. ¹⁵ Díí bikédé'go ilch'í'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. ¹⁶ Ínashood la' Caesaréagé' daagolíni bíl ohiikai, áí Mnáson, Cýprusgé' gólíni, doo áníiná' ínashood silíni, bigowayú bíl nkai, án bíl naháataq. ¹⁷ Áígé' Jerúsalemýú nkainá' odla' bee nohwik'isyú baa nkaihíí bigha nohwa'ahédaanzii'. ¹⁸ Iskaq hik'e Paul bíl ha'áhiikai James bich'í'; áígee ínashood yánazíni da'a'adzaa. ¹⁹ Ilch'í' yádaakti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanlii dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ hat'íí áyíílaahíí da'a'ágo ikké' gon'áágo yaa yil nadaagosni'. ²⁰ Díí daidezts'aaná', NohweBik'ehñ ízisgo at'éhi nlii, daanii, áígé' Paul gádaayihnniid, Isaa, nohwik'isn, Jews daanlíni bitahgé' láágo doo náhóltagyú da'osdlaqad; áí dawa Jews bich'í' begoz'aaníí dázhó nkt'éégo yikísk'eh ádaat'ee: ²¹ Áiná' naat'ídaanzí, Jews daanlíni doo Jews daanlii dahíí bitahyú daagolínihíí, Moses nohwil ch'ídaagos'aaníí yó'odaado'aago nohwichagháshé doo círcumcise ádaak'íi da, la'íí nohwi'at'e' doo bikísk'eh ádaano'ee da, bílniiigo bíl ch'ídaagon'áah, nídaagoksíid. ²² Hago'at'éégo'sha' ádaahii'ne'? Nnee láágo da'a'ane' doleel: kú nyaahíí yaat'ídaaniziih go'íí. ²³ Áí bigha ádaanik'niihíí k'ehgo áne': nohwitahyú nnee díí'i godnksinií yich'í' hadaagodile'go ndaagoz'aq l'é'e; ²⁴ Ni áldó' godínksigo bíl ilch'í'da'dóldlé'go bíl nkáhgo ákú bá nadahíníí, bitsits'in lígaigo daikshéhíí bigha: díí bee nnee dawa bich'í' bigózi doleel, naat'ídaanzí n'íí doo da'anii da, ndi begoz'aaníí bikísk'eh ánt'éé. ²⁵ Áiná' doo Jews daanlii dahíí da'osdlaqadíí bich'í' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'niigo, Ágádaat'eehíí doo be'ádaano'ee da nzhq, áiná' beda'okaqahíí nastseedgo nadn'ái yaa hi'niihíí, la'íí díí, la'íí dawahá bize'da'ist'ooníí doo daak'saq da, doo nant'í' nach'ikai da áldó'. ²⁶ Áík'ehgo Paul nnee díí'ihíí yil okaigo iskaq hik'e godnksigo yil ilch'í'áda'desdlaaná' da'ch'okaqah goz'aq yune' yil okai, godnksigo ilch'í'ádaach'idle' aq bengowáhíí bebigozihíí bigha, la'íí da'a'á ntiigo dahat'ihita Bik'ehgo'ihí'nañ bá baa hi'né'híí áldó' bebigozihíí bigha. ²⁷ Gost'idiskaaníí k'azhá aq bengowáhná' Jews Asiagé' daagolíníí da'ch'okaqah goz'aq yune' Paul daayiltsaana' nnee dawa yil daagoshkishgo Paul yil ndaazdeelgo, ²⁸ Nádaadidilghaazhná' gádaan'niid, Israel hat'í'i daano'íni, nohwich'odaan'ni: Díí nneehñ nnee dahot'éhé yil ch'ígó'aah ánágoldoh, Israel hat'í'i la'íí begoz'aaníí la'íí díí goz'aaníí bich'á'yúgo ádaano'ee, daayilniigo: dayúwehyú Greeks daanlíni áldó' da'ch'okaqah goz'aq yune' yil okaigo díí godiyihgo goz'aaníí daayilchqod. ²⁹ (Dab'íik'sená' kih goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíni, yil na'aashgo daabo'íi ni'go, án Paul da'ch'okaqah goz'aq yune' yil o'áázha daanzii ni'.) ³⁰ Kih goznilgee nnee daagolíni dawa godikish nagodiidzaa ni', áígé' ilch'í' nádnkiiigo da'a'adzaa ni': áígé' Paul yil ndaazdeelgo da'ch'okaqah goz'aq ch'ídaabist'e'ná' ch'íná'itihíí dagoshch'í' daada'deztaq ni'. ³¹ Daabizilhee nkegonyaaná' siláada binant'a' Jerúsalem dahot'éhé godikish gozliigo yaat'ínzi: ³² Áík'ehgo dagoshch'í' siláada la'íí binadaant'a' bílgo nnee da'a'adzaahíí yich'í' gódah ch'ínkíí: áí nnee daayiltsaana' Paul nyída'iz-haal n'íí dákehégo ádaisíid. ³³ Áígé' siláada binant'a'íí Paul yaa nyáágo bílsoodgo, Besh hishbizhíí naki bee líbi'dolt'oh, nii; áígé', Hadn át'íí, hat'íí hago áyíílaa? niigo yiká na'ódííkid. ³⁴ Nnee da'a'at'ééhíí la' kogo ádaan'íiná' la'íí lahgo ádaan'ni: áík'ehgo godnch'aadhíí bigha ch'éh yígoksihgo at'íígo, Siláada sinilyú bíl do'káh, nniid. ³⁵ Gódah ch'í'itiniizh'í' nyáána' nnee láágo da'a'at'ééhíí hadaashkeehíí bigha siláada dahdaabinkíí. ³⁶ Nnee da'a'at'ééhíí daadilwoshgo biké' náseel, Daazo'hee, daaniiigo. ³⁷ Paul k'ad siláada sinil yune' yil ha'akáhná' siláada binant'a'íí gáyihni, Nich'í' hasdziih née? Siláada binant'a'íí gáníí, Greek biyati' bee yánti' née? ³⁸ Ni Egyptgé' nnee ílíni

née, da'ik'ehená' nnee godikishgo díidn doo náhóltagyú nada'iltseedíí da'igozlijyú oyinil n'íí ni née? ³⁹ Paul gáníí, Shíí Jew nshíí, Cilícia biyi' ízisgo k̄ih gozñilíí Társus golzeegé' gonshíni: nánoshkaq̄h, ch'ík'eh nnee bich'í' hasdziih. ⁴⁰ Silááda binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yihñiidná' Paul gódah ch'í'itiingé' dahsizjigo nnee dała'at'ééhíí yich'í' na'ígizh. Doo hat'íí náhists'aq̄ daná' Hebrew biyati' bee yich'í' yałti' nkegonyaa.

22

¹ Nnee daanołíni, shik'ííyú, ła'íí nibáyán daanołíni, nohwiñáál ádá hasdziihíí ídaayesółts'aq̄. ² (Hebrew biyati'íí yee hadziigo da'dezts'aq̄ná' dayúwehégo doo hat'íí náhists'aq̄ da: Paul gánñiid,) ³ Shíí Jew nshíí, Cilícia biyi' k̄ih gozñilíí Társus golzeegee gosilíí, ndi dzaq̄gee díí k̄ih gozñilgee shi'dihiilna', begoz'aanú daanohwitaa yikísk'eh ádaat'ee n'íí Gamálieł holzéhi shił ch'ígon'áq̄, nohwíí ádaanoł'eehíí k'ehgo nłdzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá sízjí ni'. ⁴ Nnee ła'íí isdzáné Jesus yikísk'eh daayikahíí k̄idaasht'ó'go ha'áná'ilka'á yune' odaahiskaad ni', biniigonł'éégo ádaansi, dak'azhá hishhaq̄go. ⁵ Díí ánát'jídú okaq̄h yebik'ehi da'tiséyú sitíni ła'íí nnee yándaaltihíí shídaagok̄s̄i: áí bik'isyú daanlíni, Damáscusyú daagolínihíí, bá naltsoos shaa daizñil, áík'ehgo ákú níyáá, Jesus yikísk'eh daayikahíí áígee daagolíníí k̄idaasht'ó'go Jerúsalemyú bił nshkáh, biniidaagodilñe' doleelhíí bigha. ⁶ Damáscusyú dak'azhá nsháhgo ha'iz'aq̄yú shi, dahko yaaká'gé' shich'í' nke'idindláád. ⁷ Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshihñiigo idisiits'aq̄, Saul, Saul, hat'íí łaq̄ bigha shiniigonł'éégo áshihñs̄i? ⁸ Áík'ehgo gádéñiid, Hadn'ánt'jii, shiNant'a'? Gánáshihdo'ñiid, Shiniigonł'éégo áshihñsinihíí shíí ásh'jii, Jesus, Názařegé' gonshíni. ⁹ Bił hishkaahíí áldó' nke'dindláádíí daayiltsaq̄ ndi izhii shich'í' yałti'íí doo daidezts'aq̄ da. ¹⁰ Áík'ehgo gádéñiid, Hago łaq̄ áshne', sheBik'ehñ? Jesus gáshihññiid, Nádnáhgo Damáscusyú nñáh; ákú hat'íí ánléhíí q̄q̄ baa nił na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Dázhó k̄igaigo nke'idindláádhíí bigha doo gosh'jii da siljigo bił hishkaahíí Damáscusyú odaashizlq̄oz. ¹² ła' nnee Ananías holzéhi, begoz'aanú yikísk'eh nlijigo Bik'ehgo'ihí'nañ yidnks̄ini, Jews áígee daagolíníí dawa nłt'éégo baa yádaakti'i, ¹³ Án shaa nyáágo shit'ahgee hizjigo gáshihññiid, Shik'isn Saul, go'jii nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'í' gosh'jii násisdljigo Ananías yiltsaq̄. ¹⁴ Gánáshihdo'ñiid, Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwitaa n'íí daayokaq̄hñ, hat'íínií bigonsi doleelgo hanitjii, Nłt'éégo Anát'jiihíí hiltsehgo, ła'íí bizhihíí dints'jhggo. ¹⁵ Hat'íí hí'ínií ła'íí hat'íí dints'agii nnee dawa án bá baa bił nagolni' doleel. ¹⁶ Áík'ehgo hat'íí biba' síndaa? Nádnáhgo nohweBik'ehñ bizhi' bee bich'í' áñniigo baptize áni'dolñeh, áík'ehgo nincho'íí yó'o'eeł. ¹⁷ Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okaq̄h goz'aq̄ yune' oshkaq̄h nt'éégo shił ch'í'nah ágolzaago, ¹⁸ Gáshihñiigo hiltsaq̄, Dahale, Jerúsalemgé' dagoshch'í' ch'í'nnáh: shaa bił nadaagolni'íí doo hádaat'jii da doleelhíí bigha. ¹⁹ Áík'ehgo gádéñiid, SheBik'ehñ, Jews ha'ánátséh nagoz'aq̄ dahot'éhé daanodlaaníí ha'áná'ilka'á baa hiníl, ła'íí nbída'nilhaal n'íí dabii yídaagok̄s̄i: ²⁰ ła'íí Stephen, ná nagolni'íí nłini, bidil idezjoolná' bit'ahgé' sízjigo shił dábi'eh ni', hayii daabizis-hiinihíí iká' daabi'íhíí bá biñádesh'jii ni'. ²¹ Áíge' gánáshihdo'ñiid, Dahnnáh: nzaadyú doo Jews daanlij dahii bich'í' nidepa'. ²² Nnee dała'adzaahíí bidaayests'aq̄ lé'e, ndi díí yee áñniidná' nádaadilghaazhgo gadaanniid, Yúwehyú, daazołhee: nnee ga'at'éehihíí ni'godzán biká' doo hinaa bik'eh da. ²³ Nádaadilghaazhgo iká' daabi'íhíí dahnadai'ah, ła'íí leezh hadag daiki', ²⁴ Áík'ehgo silááda binant'a' da'tiséyú sitíni, Silááda sinilyú bił nołkáh, biññiid, ła'íí habída'olhaalgo nahódaadołkid, hat'íí bigha baa daadilwoshíí bigonozjiih. ²⁵ Áiná' k̄idaabist'q̄oná' Paul silááda dała'á gonenadín binant'a'i bit'ahgee siziinií gáyihññiid, Nnee Roman nłini doo baa yá'iti'í habi'fhaalgo ná goz'aq̄ née? ²⁶ Silááda binant'a'i díí yidezts'aq̄ná' silááda binant'a' da'tiséyú sitíni yich'í' oyáágo gáyihñii, Hago áñne'go lán? díí nneehñ Roman nłini łaq̄. ²⁷ Áík'ehgo silááda binant'a'íí Paul yaa nyáágo gáyihñii, Shił nagolni', ya' Roman

ńlǐ́ nées? Paul gánǐ́, Ha'aa. ²⁸ Siláada binant'a'i gánádo'niid, Roman nshliinií lǎágo bigha nahaníli at'éé. Paul gánǐ́, Shíí dá Roman nshliigo gosilini ánsht'ee. ²⁹ Áík'ehgo k'ad nabídaadikid n'íí bich'á' nádnkij: ła'íí siláada binant'a'i aldó', Paul khist'ooníí, Roman nliigo yígolsiidhíí bigha tsídolyiz. ³⁰ Iskaa hik'e siláada binant'a'i hat'íí bigha Jews daanlíni baa dahdaagoz'aaníí da'anii yígolsiij hat'íigo, k'ena'b'ahná' okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí yándaaltihi, Dała' ańéh, daayikniid, áík'ehgo Paul yil gódah ch'i'áázgho yándaaltihíí biyahzhi' yil nn'áázh.

23

¹ Paul yándaaltihíí da'as'ah yinel'iidná' gánǐ́, Nnee daanołni, shik'isyú, díí jizhi' ngont'i'go Bik'ehgo'ihinań shineł'igo nkt'éego ánsht'ijil bígonsigo hinshnaa. ² Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziinií, Bizadaats'j, daayikni. ³ Áík'ehgo Paul gábikni, Dá'iká'gee zhá lǐgaigo análzaahi ńlíni, Bik'ehgo'ihinań nil hayaa nałts'j go'j: begoz'aaníí bee shaa yánti'go dahsíndaa née, áiná' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'éé dago nik'ehgo shi'dolts'j? ⁴ Bit'ahgee naziinií gádaabikni, Bik'ehgo'ihinań bi'okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ncho'go baa yánti' née? ⁵ Paul gánádo'niid, Shik'isyú, okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlii lǎáhíí doo bígonsj da ni': nohwíí nohwihat'i' binant'a' doo ncho'go baa yádaakti' da le', niigo bek'e'eshchij. ⁶ Nnee ła' Sáducees daanliigo ła'íí Phárisees daanliigo Paul yígolsiidná', yándaaltihíí yich'j' gánǐ́, Nnee daanołni, shik'isyú, shíí Phárisee nshlii, Phárisee ńlíni biye' nshlii: nanezna'íí naadiikáh hoshdlaahíí bigha shaa yá'iti'. ⁷ Díí ánniidná' Phárisees daanliinií ła'íí Sáducees daanliinií łahada'dit'áh nkegonyaa: áík'ehgo nnee dała'at'ééhíí nakiyú ilk'ékai. ⁸ Sáducees, Nanezna'íí doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi dagohíí spirit ta doo ła' golij da, daanii: áiná' Phárisees daanliihíí, Ái gólíí, daanii. ⁹ Áík'ehgo nawode hagołdog: begoz'aaníí ye'ik'eda'alchíhi Phárisees yil daagot'iinií daahizj'go gádaanii, Díń nneehń doo hat'íí ncho'íí ye'adzaa dago bídaagosiilziid: spirit dagohíí Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'j' yałti' lé'eyúgo, doo Bik'ehgo'ihinań bich'j' nadaagonłkaad da ndizhoq. ¹⁰ Łahada'dit'áh n'íí hagowáh nkegonyaaná' siláada binant'a' Paul dánko ilk'ídaach'idziis he'at'éé nzigo, siláada, Ákú dołkáhgo baa hadaanołteehgo nołjahyú bil nádołkáh, daayikni. ¹¹ Iskaa t're' hik'e Jesus Paul bit'ahgee sizijná' gánǐ́, Paul, bidag ánt'éé: Jerúsalemyú shaa nagosínni'hú k'ehgo Romeyú aldó' shá nagolni' doleel. ¹² Jij gozlijná' Jews daanliinií ła' ndaagoshchijigo, Paul daayizes-hijzhi' doo da'iyáago, doo da'idlaago ádándaagost'aa. ¹³ Ndaagoshchiinií dizdin bitisyú hilt'ee lé'e. ¹⁴ Okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Jews yánazini yich'j' okaigo gádaayikni, Nłdzilgo ádándaagosiit'aa, Paul daazeldijzhi' doo da'iidaa dago. ¹⁵ Áík'ehgo nohwíí ła'íí yándaaltihíí bilgo siláada binant'a'i bich'j' ch'ini daado'aah nohwaa yil nołkáhgo, dayúweh na'ídaadołkid k'a'at'éégo: nohwíí al'kiná' biba' naháataa, daazildeego dénohwit'ah dahiyaago. ¹⁶ Paul daazilheego yiba' naháztaaníí Paul bilah bizhaazhé yaat'inzijná' Paul siláada sińilyú yich'j' oyaágo yil nagosni'. ¹⁷ Áík'ehgo Paul siláada dała'á gonenadín binant'a' ła' yushdé' yilniigo gáyikni, Díń nnee ání naghahń siláada binant'a' da'tiséyú sitíni bich'j' bil n'áash: yil nagolni' hat'ijhíí bigha. ¹⁸ Siláada binant'a' yaa yil n'aazhná' gánǐ́, Paul, ha'ásitini yushdé' shikniidgo, Díń nnee ání naghahń hat'íí shj nıdshni nliigo bich'j' bil n'áash, shikni. ¹⁹ Áík'ehgo siláada binant'a' dasahn nabidikid yune' obiilóqz, Hat'íí baa shil nagolni'go lán? bilni. ²⁰ Paul bidá'ahn gánǐ́, Jews daanlíni iskaa nnee yándaaltihíí bich'j' Paul bil n'aash daanikni, daaniigo ndaagoshchij, nkt'éégo baa na'odíkidí k'a'at'éégo. ²¹ Áiná' baa godeno'áh hela': nnee dizdin bitisyú hilt'éégo daazilheego yiba' naháztaa, Paul daizes-hijzhi' doo da'iyáago, doo da'idlaago nłdzilgo ádándaagost'aa: áík'ehgo, Ha'aa, ńniihíí yiba' naháztaa. ²² Áík'ehgo siláada binant'a' nnee ání naghahń, Shil nagosínni'íí hadń bil nagolni' hela', yikniidná',

Nádndáh, yihñiid. ²³ Áigé' silááda dała'á gonenadín binant'a' naki yushdé' yihñiidgo gáyihñii, Silááda naki gonenadín, la'íi hji bee silááda daanliiníi gots'idin, la'íi silááda bésh yee nadaagonkaadíi naki gonenadín dagoshch'i' Caesaréayú dahnádiiséhgo áhleh, t'égo ngost'ái bik'ehenkéézgo; ²⁴ Paul aldó' hji bil hiltéhíi bá ilch'i'holéh, áik'ehgo Félix, nant'ánchañ, baa bil nołkáh. ²⁵ Díi k'ehgo ániigo Félix yich'i' k'e'eshchji: ²⁶ Shíi Cláudius Lýsias nshlíni Félix nant'ánchañ, ízisgo ánt'éhi, Gozhóó, nildishniigo nich'i' k'e'eshchiih. ²⁷ Díi nñeehn Jews daanlíni la' daabiltsoodgo nabizilhee nt'éego Roman nnee nlii lááhíi bígosłsjiidgo silááda kú bil nshkaigo bich'á' ndaadihiiltji. ²⁸ Hat'íi bee baa dahgost'aaníi bígonsi hasht'jiigo bá yándaaltihíi baa bil ni'áazh. ²⁹ Dabíi yenas'aaníi bik'izhi' baa dahgost'aq láágo bígosłsjiid, ndi ha'ásitiiníi dagohíi da'itsaahíi doo la' bee bángot'aq da. ³⁰ Díi nñeehn zideego yaa ndaagoshchiiníi baa shil nagosni'ná' dagoshch'i' nich'i' o'á', hayíi baa dahdaagoz'aaníi niñáál baa nadaagodolnih bildishniigo bándagosiiaq. Da'ái zhá nich'i' k'e'shilchji. ³¹ Áik'ehgo silááda ádaabikdo'niidhíi k'ehgo t'é'yú Antípatrisyú Paul yil okai. ³² Iskaq hik'e siláadahíi sinilyú nákiná' hji bee silááda daanliiníi Paul yúweh yil okai: ³³ Ái Caesaréayú hikainá' nant'ánchañ naltsoos yaa daistsooz, Paul aldó' yaa yil hikai. ³⁴ Naltsoosíi yozhi'ná', Ni' hat'íi golzéhi biyi' gonlíni, niigo Paul nayidílkid. Ciliciagé' góljiigo yígołsjiidná', ³⁵ Gáyihñii, Naa dahdaagoz'aaníi hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'aqgee Paul silááda bináadaéz'jiigo ngon'áq.

24

¹ Áigé' ashdla'iskaaníi bikédé'go okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananíias holzéhi, la'íi Jews yánazíni bilgo hayaayú hikai, nnee, Tertúllus holzéhi, bá yádaakti'go yil hikai, án Paul bee baa dahgost'aaníi nant'ánchañ yaa yil nagolni' doleełgo. ² Paul yiká ánniidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gániigo, Nigha nohwini' ilch'i'gont'éé, la'íi nohwitahyú ncho' n'íi nt'éego ánándlaa, ³ Ái dawahn la'íi dahayú ba'ahédaandzi, Félix, ízisgo ánt'éhi. ⁴ Nilgoch'oba'go ayáhago nich'i' hasdziihíi idínłts'aqgo nánoshkaqah. ⁵ Díi nñeehn baa nagont'ogú nliigo bídagosiilzjiid, Jews daanlíni ni' dahot'éhé biká' daagolíníi yil daagokizh, la'íi Nazarénes daanlii zhiñéego yásizíni bídagosiilzjiid: ⁶ Da'ch'okaqah goz'aq yune' gołchoqoh nt'éego bil ndaasiideel: nohwíi benagosiil'aaníi bee baa yádaasiilti' doleeł ni'. ⁷ Ndi Lýsias, siláada binant'a'n, nohwaa nyáago hagoshkéhégo nohwilák'e hayidziiz ni'. ⁸ Baa dahdaagoz'aaníi naa hikáhgo, niigo ngon'áq: dá ni nahidnłkidgo hat'íi bigha baa dahdagosiit'aaníi dawa bígonłsjiid doleeł. ⁹ Jews daanlíni aldó' díi ániihíi da'anii ánií daanniid. ¹⁰ Nant'ánchañ nabí'igizhná' Paul yałti' nkegonyaa gániigo, Doo alch'idn legodzaa dago díi hat'i'íi bá yánáltihíi nliigo bígonsiilíi bigha shil gozhóógo ninadzahgee ádá hasdziih: ¹¹ Díi bígonłsjiid, nakits'ádah iskaqaná' Jerúsalem yúdag oshkaqahyú níyáá ni'. ¹² Áigee da'ch'okaqah goz'aq yune', la'íi Jews ha'ánáłséh goz'aq yune', la'íi kih goznilyú la' bil laha'disht'áhgo doo hadn sho'ji da ni', la'íi nnee bil daagodikishgo doo hadn sho'ji da ni': ¹³ Shaa dahgoz'aaníi daazhógo ágolzéhi. ¹⁴ Áiná' díi nich'i' ádá nagoshni', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíi, okaqah bee sahngo na'adí'nilíi daabikdi'niihíi, ái itah nshlii, bich'á'gé' nnee sílíiníi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqah l'é'e n'íi hoshkaqah, begoz'aaníi bee nohwá ngot'aq n'íi la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi bek'e'eshchiiníi dawa hoshdlaq: ¹⁵ Nt'éego ádaat'eehíi la'íi doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi nanezna'gé' naadiikáh doleełíi ái nnee yiká daadéz'jihíi shíi aldó' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú biká désh'ji. ¹⁶ Áigé' dawahn Bik'ehgo'ihí'nañ la'íi nnee aldó' daashinełjiigo nt'éego ánásht'jiigo bígonsi doleełhíi bigha nłdzilgo nabik'íisiid. ¹⁷ Da'kwíi legodzaahíi bikédé'go tédaat'iyehíi hat'ihíta baa daanshné'go, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ hoshkaqahgo hat'ihíta baa nshné'go bil nít'i'íi bich'i' násdzaa. ¹⁸ Díi bee ánásht'jiiná' da'ch'okaqah goz'aq yune' godnłsigo ilch'i' áde'dinshdlaago, doo shinaayú nnee láágo dała'adzaa da, doo godnch'áad dago Jews daanlíni la' Asiagé'

daagolíníí shaa hikai ni'. ¹⁹ Áí hat'íhíta bee shaa dahdaago'aayúgo nináál shaa dahdaago'aago kú híkáhgo dábik'eh. ²⁰ Dagohíí yándaaltihíí shaa yádaakti' n'ná' hago'at'éégo nchọ'go ánát'íídíí shídaagoksíídíí, nnee kú nich'í' hikaihíí yaa nadaagoln'i'go dábik'eh, ²¹ Díí dala'á zhá doo bíl dábik'eh da ni', bitahyú sízíggo nádidishghaazhgo gádéniid n'ná', Nanezna'íí naadiikáhíí hoshdlaqahíí bigha díí jii nohwináál shaa yá'iti'. ²² Áí Félix yidezts'aqaná', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí nt'éégo yígokshíí bigha gáníí, Dét'ihégo Lýsias, siláada binant'a'íí, kú nyáágo bá ngonsh'aa ndi at'éé. ²³ Áígé' siláada gonenadín binant'a'íí gáyihni, Paul binadín'jii, ndi lahgee dabíí hát'íyú naghaa le', la'íí bit'eké baa nákáh nnizhọ, hat'íhíta yídn nliiníí baa nádainé'go nnizhọ. ²⁴ Da'kwíí iskaaníí bikédé'go Félix bi'aad Drusílla, Jew nlíni, yíl n'áázhgo Paul yiká o'íil'a', áík'ehgo Christ ch'odlaqahíí yaa yahti'go daidezts'aq. ²⁵ Dábik'ehyú ánách'ot'ííhíí, la'íí ádaagoch'idzaaníí, la'íí yunáasyú kaa yá'iti'íí yaa yahti'go Félix ditlidgo tsídolyizgo gáníí, Dák'ad yúwehyú dahnnáh, dahagee dábik'ehgee níká ánádeshe' ndi at'éé. ²⁶ Ndi yiká oná'í'aa nt'éégo ílch'í' yahti', Paul ch'ínánshteehíí bigha zhaali shaa yiné' shí nzi lé'e. ²⁷ Naki legodzaahíí ch'ígóyááná' Félix nant'ánchañ n'íígee Pórcius Féstus nant'ánchañ silíj; áík'ehgo Félix Jews daanlíni bíl dádaabik'ehyú ashne' nzigo Paul dáha'ásitíj nt'ééná' óyáá.

25

¹ Féstus ni' yánant'aa doleelíí biyi' nyááná' taagiskaaníí bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. ² Okqah yedaabik'ehi da'tiséyú sitíni la'íí Jews daanlíni ádn nazínihíí Paul bee dahdaagost'aaníí Féstus yaa yíl nadaagoln'i'ná nádaayokqah, ³ Paul Jerúsalemyú dol'áá, daabiñniid, higaalgo daayizilheego ndaagoshchijíná'. ⁴ Áíná' Féstus gánniid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotq' ni', shíí dák'adégo ákú nádésdzá. ⁵ Áík'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aahíí bíl nádóshkáh, áígee nneehñ nchọ'go adzaayúgo ch'ík'eh baa nadaagoln'i'. ⁶ Féstus itah sidaago gonenan bitisyú isqaa, áígé' Caesaréayú onádzaa; ákú isqaa hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bíl nołkáh, nniid. ⁷ Ákú nyááná' Jews Jerúsalemgé' hikaihíí binaayú nadaazij, daazhógo ágolzeego, Doo atch'idn dénchọ'go adzaa da, daabiñniigo baa dahdaagoz'aq. ⁸ Paul ádá hadzii gáníígo, Jews yenagos'aaníí, dagohíí da'ch'okqah goz'aaníí, dagohíí Caesar ndi doo hago ashlaa da. ⁹ Áíná' Féstus, Jews daanlíni bíl dádaabik'ehyú áshnéh nzigo Paul gáyihni, Ya' Jerúsalem yúdag rúnahgo ákú shínáál naa dahgoz'aaníí bigha naa yá'iti' hánt'íj née? ¹⁰ Paul gáníí, Caesar bá yánáltihíí bidáhgee sízíg, da'áígee shaa yá'iti'go dábik'eh: Jews daanlíni doo dénchọ'go ánásht'íj dahíí nt'éégo bígonłsı. ¹¹ Nchọ'go ánásht'íj lé'eyúgo hat'íí bigha dastsaahgo ásdzaayúgo dastsaahíí doo bich'á' ch'a'oshgheed at'éé da; bigha shaa yá'iti'íí doo hat'íí dayúgo, doo hadñ Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa yahti'go hasht'íj. ¹² Áík'ehgo Féstus, yíl nant'án daanliiníí ílch'í' yádaakti'ná' Paul gáyihni, Caesar naa yahti' hánt'íj, áík'ehgo án bich'í' nñáh doleel. ¹³ Da'kwíí iskaaníí ch'ígóyááná' Agríppa, ízisgo nant'án nlíni, la'íí Berníce bílgo Féstus, kozhí' nant'án silíjhií bigha, Caesaréayú yaa n'áázh. ¹⁴ Ákú sikeego láqgo bedaizkaqaná' Féstus Agríppa Paul yaa yíl nagosni' gáníígo, Nnee la' dá ha'ásitíj nt'ééná' Félix onádzaa ni': ¹⁵ Jerúsalemyú sídááná' Jews bi'okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Jews yánazíni, áí nneehñ yaa shíł nadaagosni', Bá ngono'aah, daaniigo. ¹⁶ Gádaabik'déniid, Nnee baa dahgost'aaníí hayíí baa dahdaagoz'aaníí doo baa yádaakti'égo, la'íí baa dahgost'aqahíí bigha dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanliiníí doo áík'ehgo daagoz'aq da. ¹⁷ Áík'ehgo baa dahdaagoz'aaníí kú hikainá' doo nt'ah nsigo da, isqaa hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnídáágo, Yushdé' nneehñ bíl nołkáh, déniid. ¹⁸ Baa dahdaagoz'aaníí daahizí'ná' nchọ'go ánágot'íjhií bee baa dahdaago'aa shí niizíí', ndi doo hwaa da: ¹⁹ Dabíí daabi'okqahíí yaa lahada'dit'áh la'íí nnee la' Jesus holzéhi daztsaa n'íí Paul yaa nagoln'i'yúgo, T'ah hiñaa, nihiíí áldó' yaa lahada'dit'áh. ²⁰ Díí k'a'at'éehíí hago'at'éégo baa yashti' shíhíí doo bígonłsı dago, Jerúsalemyú rúnáh

hánt'ijí nées, ákú naa yá'iti'yú? bíkdéniid. ²¹ Áiná' Paul gáshihniid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitini zhá shaa yahti'go hasht'ijí, áik'ehgo Caesar bich'í' ol'a'zhí' binádaadel'ijí, daabíkdéniidgo bá ndaagosii'áá. ²² Agríppa Féstus gáyihni, Nneehń dabíi yahti'go dists'ih hasht'ijí. Féstus gáníi, Iskaágo nts'ih ndi at'éé. ²³ Iskaá hik'e Agríppa la'íi Berníce bílgo baa da'olníigo n'áázh, silááda yánadaant'aahíi la'íi kih goznilgee nnee itisyú nadaandeehíi bílgo dała'ánách'it'ijih goz'aa yune' yil onaksáá, áigé' Féstus bik'ehgo Paul yil ha'ákai. ²⁴ Féstus gáníi, Agríppa, ízisgo nant'án níini, la'íi kú neheskaihíi daanohwigha, díni nneehń daaf'ijí ako, dzaagee Jews daagolíníi dawa la'íi Jerúsalemyú daagolíníi áldó' daadilwoshgo gadaashihni, Díni nneehń doo hińaa bik'eh da. ²⁵ Áiná' bighá da'itsaahíi doo la' yee adzaa da laágo bígosíisjíd, la'íi dabíi gáshihniid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitini shaa yahti'go hasht'ijí, áik'ehgo ákú bich'í' dish'aago ngoní'áá. ²⁶ Áiná' shinant'a' bich'í' doo hat'íi baa bek'e'eshchii da. Ái bighá nohwaa bíl ni'áázh, ni zhá Agríppa, ízisgo nant'án níini, naa bíl ni'áázh, áik'ehgo nahídaadelkidíi bikédé'go shinant'a' hat'ihíta baa bich'í' k'e'eshchii doleeł. ²⁷ Ha'ásitiiníi hat'íi bee baa dahgost'aaníi doo bígoziné dago de'á'go doo shil bik'eh da, shíi.

26

¹ Agríppa Paul gáyihni, Ádá hadziihgo naa godet'aa. Áik'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gáníigo: ² Agríppa, ízisgo nant'án níini, Jews daanliiníi yee shaa dahdaagoz'aaníi dawa díi jji nińáál bee ádá hasdziihíi baa shil gozhóq: ³ Jews daanlíni bí'at'e' la'íi lahada'dit'áhíi nht'éégo bígonksihíi bighá: nht'éégo shíyínłts'aa, nánoshkaah. ⁴ Jerúsalemgee bíl ní't'íi daagolíníi bitahyú ishkiin nshłj ni', áigé' yushdé' godezt'igo hago'at'éégo hinshnaahíi Jews daanlíni dawa yídaagołsı. ⁵ Doo áni shídaagołsı da ni', shá hadaadziih hádaat'ijyúgo, Phárisee nłjigo, Phárisees daandliiníi nohwi'okaah itisgo daidnłsiníi yikísk'eh hińaa ni', daashihni doleeł ni'. ⁶ Daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nań bándagoz'aa n'íi hoshdlaahíi bighá shaa yá'iti'go kú sízłj: ⁷ Díi Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ááníi begolne'go nohwíi nakits'adáhyú hahiit'íi dájłj biigha dát'é' biigha nłdzilgo Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaah. Díi oshdlaaníi Jews daanlíni shaa dahdaagoz'aa, Agríppa, ízisgo nant'án níini. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań nanezna'íi naadaayihil'nahíi hat'íi bighá doo daaholdlaá hádaakt'ijí da? ⁹ Jesus, Názařthgé' gólíni, bizhi' bich'á'zhí'go dashíi ánasht'ijłgo dábi'eh nsı ni'. ¹⁰ Áik'ehgo Jerúsalemyú ágásdzaa: okaah yedaabik'ehi yánadaant'aahíi bik'ehgo Jesus daayokaahíi láágo ha'áhálkaad ni'; la'íi natseedgo bándagoť'a'íi, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh ni'. ¹¹ Jews ha'ánátséh nagoz'aa yune' lahgee biniidaagodinsı ni', Jesus nchogó yaa yádaakt'igo ádaashle' ni'; la'íi dázhq bik'edaadinshniihgo doo Jews daanłj dahíi bikih nagoznilyú ndi biniidaagodinsı ni'. ¹² Ágánasht'ijłgo okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'aa, Ti'i ákú rńáh, daashihniidgo Damáscusyú óyáá. ¹³ Ízisgo nant'án níini, hishaalyú ha'iz'aaqo shíi la'íi bíl hishkaahíi bílgo nohwińaayú ch'ígona'ái be'idindláadíi bitisgo yaaká'gé' nohwich'í' nke'dindláád ni'. ¹⁴ Daanohwigha hayaa nandeená' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshihniigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'íi láá bighá shiniigonłt'éégo áshińłsı? Tsıdik'ihíi bee níts'í'ishgo'yúgo dayúweh t'aažhi' hóntalyúgo dayúweh dáni ídída'nłni'. ¹⁵ Gádéniid, Hadń ánt'ijí, shiNant'a'? Gáshihniid, Shiniigonłt'éégo áshińłsinihíi shíi ást'ijí, Jesus honszéhi. ¹⁶ Nádnđáhgó hizłj: díi bighá nł ch'í'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo hanıłj, hago'at'éégo shińłtsaaníi la'íi hat'íi nł ch'í'nah ádidishdliłkíi shá baa nagolní' doleełgo; ¹⁷ Jews daanliiníi la'íi doo Jews daanłj dahíi áldó' bich'á' niishteeh, doo Jews daanłj dahíi bich'í' nidish'aa, ¹⁸ Bináá got'ijigo ánádaadle'go chagołheelgé' idindiinzhí' ánáda'ne'go, la'íi Satan nadaabiłaahíi bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ánáda'ne'go binchog'íi bich'á'zhí' ádaile', la'íi daashodlaahíi bee hadaadeszaahíi bitah daanłj doleełhíi bighá bich'í' nidish'aa. ¹⁹ Áik'ehgo Agríppa, ízisgo nant'án níini, díi yaaká'gé' shil ch'í'nah ágolzaahíi da'áshihniiyú ásdzaa: ²⁰ Damáscusyú daagolíníi ilłse,

áigé' Jerúsalemyú daagolíníí, la'íí ni' Judéa dahot'éhé biyi'yú daagolíníí, la'íí doo Jews daanlji dahíí áldó' gádaaldishnii, Nohwinchó'íí bich'á'yúgo ádaakne'go Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánadaakne', la'íí nohwinchó'íí bich'á'yúgo ádaakzaahíí dábeł'eego ánadaak'íí. ²¹ Díí bigha Jews daanlíni da'ch'okqah goz'aq yune' shil ndaazdeelgo daashizilheego ch'éh ádaat'íid ni'. ²² Díí jizhi' ngoñt'i'go Bik'ehgo'ihí'nañ shich'oniiigo kú sízj, nnee doo ízisgo ádaat'ee dahíí, ízisgo ádaat'eehíí bílgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí la'íí Moses be'ágone' daanii n'íí zhá baa nagoshni'go gádaabildishnii: ²³ Christ biniigodilne' doleeł, la'íí da'iktsé daztsaqgé' naadiidáhíí nlii doleeł, be'idindíínií Jews daanliiníí la'íí doo Jews daanlji dahíí yil ch'í'nah áyisj doleeł. ²⁴ Ágáníigo ádá yałt'í'na' Féstus nawode gánniid, Paul, niini' édił laq; laqgo ígon'aañí niini' édiłgo áníílaa laq. ²⁵ Paul gánado'niid, Féstus, ízisgo ánt'éhi, doo shiini' édił da: da'anii ágot'eehíí shiini' goljigo baa yashti'. ²⁶ Ízisgo nant'an nliini, díí baa yashti'íí bígonłs, doo hat'íí t'aqzhi' be'ansht'ee dago nich'í' yashti'; díí dahot'éhé bígonłs; doo la' nagont'i' dayú ba'ánagot'íidhíí bigha. ²⁷ Agríppa, ízisgo nant'an nliini, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí hondlaq né? Hondlaqgo nígonłs. ²⁸ Agríppa Paul gáyilnii, Ínashood hishleehego dásdozhá shiini' shá ágonlaa. ²⁹ Paul gánado'niid, Doo dásdozhá da, da'anii odláni nlii doleeł, doo dani zhá da, áiná' díí jji daasidezts'aaníí dawa da'ansht'eehíí k'ehgo ágát'éé doleeł, dishniigo Bik'ehgo'ihí'nañ hoshkaq, díí kishi'dest'ooníí zhá dahgo. ³⁰ Paul ánniidná' ízisgo nant'an, la'íí nant'ančan, la'íí Bernice la'íí yil naháztaaníí bílgo nádiikai. ³¹ K'ihzhi'yú niikaigo gádaahłd'niini, Díí nneehñ bigha datsaahíí dagohíí bigha ha'á'istiiníí doo ye'ánát'íid da laq. ³² Agríppa Féstus gáyilnii, Díí nneehñ ch'ínádzá doleeł ni', Caesar doo yaa ádet'aq dayúgo.

27

¹ Italyú nohwil dahdez'eelgo nagot'aqaná' Paul, la' ha'áshijeedíí bílgo silááda dalán gonenadín binant'a', Július holzéhi, binádaadéz'jii doleełgo baa ni'níl, án silááda Augústus yánant'aahíí itah nlii. ² Tsina'eełí Adramýttiumgé' Asia bitábaq zhiñéeyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwil dahda'n'eel; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícagé' gólíni, bíł dekaí. ³ Iskaq hik'e Sídon golzeegee nohwil nda'iz'eel; áígee Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'í' nna'ngo nł'éégo ádaaniłs le', bíłniid. ⁴ Áígé' nohwil dahnáda'n'eelná' Cýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel, nohwich'í'go nch'iidhíí bigha. ⁵ Cilícia la'íí Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwil ch'ída'iz'eel, áígé' Lýcia biyi' kih gozníli Mýra golzeezhi' nohwil nda'iz'eel. ⁶ Áígee silááda gonenadín binant'a' tsina'eełí Alexándriagé'ihí Italyú dez'éli yaa nyáágo, Beh hołkáh, nohwilniid. ⁷ Dátáqdego nohwil da'o'olgo doo alch'idn nohweda'iskaq da, nohwich'í' nagont'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhi' nohwil ch'ída'iz'eel, nch'iidhíí bigha doo dayúweh nohwil da'o'ol bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel; ⁸ Nohwich'í' nagont'ogo tábaq zhiñéé nohwil da'o'olgo Fair Havens golzeezhi' nohwil nda'iz'eel, kih gozníl Laséa golzeehíí bit'ahyú. ⁹ Nohwich'í' nagont'ogíí bigha, la'íí daagodnłsigo dáshiná' da'ch'okqahíí al'íná' bitis ch'ígóyááhíí bigha il'o'ohíí bégódzid ni', áik'ehgo Paul gádaabiłnii, ¹⁰ Shik'isyú, díí bígonłs, nohwil da'o'olyú tsina'eełí la'íí daayo-gheekíí bich'í', nohwíí dó' nohwich'í' nadaagont'og doleeł. ¹¹ Áiná' silááda gonenadín binant'a'n, o'ohíí yebik'ehñ la'íí tsina'eełí biyéé gólíin zhá óyésts'aq, áiná' Pauln doo óyésts'aq da. ¹² Tsina'eełí nná'i'olgee doo nohwehai bik'eh dahíí bigha ch'iláqgo gádaanii, Nohwil da'o'ol le', dáhago'at'éégo Pheníceyú niikáh, áígee nohwehai doleeł, daanzigo; Pheníce áí Crete biyi' goz'aq, áígee tsina'eełí nna'ol northwestzhi'go la'íí southwestzhi'go ch'ígót'i'. ¹³ Hayaagé' taqdego nch'iidná', nohwá íts'íid daanzigo, bésh ndaazíí tsina'eełí bee dahast'ó n'íí ihnádaiz'aqaná' Crete bibahyú bíł ch'ída'iz'eel. ¹⁴ Dét'ihék'e tsina'eełí hılch'í'cho bíł hayaa, Euroclýdon holzéhi. ¹⁵ Nawode desch'iidhíí bigha tsina'eełí doo hılch'í'dáhzhí' dahdi'eel da, dabiini'yú dez'eel lé'e. ¹⁶ Ni' tayi' dahgoz'áni alch'íséhi,

Cláudia golzéhi, bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eelgo tsina'eehí ałch'íséhií da'ónanta tsina'eehí nchaahíí bit'ahyú ndaiz'aa: ¹⁷ Áigé' tsina'eehí nchaahíí biká'yú dahdaiz'aa ná' besh hishbizhíí nchaahíí tsina'eehí bik'idesdiz; gosht'ishcho yédaaldzidgo gowałgai biká' dastsoozíí nadaayinktsoozná' nch'iidíí zhá bee dez'eel. ¹⁸ Nawode nohwil ilch'á' nách'ihíí bighá iskaá hik'e tsina'eehí yoghélihíí ła' yó'odaiskaad; ¹⁹ Nakiskaá hik'e tsina'eehí benadziidi dabíí yó'odaiskaad. ²⁰ Ch'ígona'ái ła'íí ts'iksqsé doo hwaá bee got'ij dago doo ałch'ideskaá da, ła'íí díyat'éégo nohwil ilch'á' nách'ih, áík'ehgo doo hago'at'éégo hasdáhiikáh da łaá daandzi ni'. ²¹ Dá doo da'iyáné nzaad begodeyaaná' Paul ih'ígé' hizijgo gáníí, Shik'isyú, shich'ij' ídaayesóts'aa'yúgo, Cretegé' doo nohwil dahda'n'eel dayúgo, doo díí k'ehgo nohwich'ij' nadaagont'og da doleel ni', ła'íí doo hat'íí ch'a'oné' da doleel ni'. ²² Áíná' gádaanohwıldishnii, Bidag ádaanołt'ee le': doo ła' daaholt-saah at'éé da, tsina'eehí zhá da'izlji hileeh. ²³ T'é'ná' Bik'ehgo'ihí'nań, bíyéé nshljin ła'íí hoshkaáhn, binal'a'á yaaká'gé'hi shit'ahgé sizijgo, ²⁴ Gáshihniid, Paul, doo niini' hah da le'; Caesar bidáhgee sínzji doleel: ła'íí bil nił da'o'ohí dawa daahinaahgo Bik'ehgo'ihí'nań naa godin'áá. ²⁵ Áík'ehgo shik'isyú, bidag ádaanołt'ee le': Bik'ehgo'ihí'nań hoshdlaahíí bighá da'ashihniihí k'ehgo ágone'go bígonsi. ²⁶ Áíná' ni' táyi' dahgoz'aaníí biká'gee yónohwi'dilkaad doleel. ²⁷ Díj'ts'adah ilkaahíí bit'é' túnteel Ádria holzéhi biyi'gé' tsina'eehí bil ilch'á' nnáihniiná' t'é'is'ahyú shi nada'il'eehí ni' bich'ij'yú nohwil da'n'eel daanzj lé'e; ²⁸ Áík'ehgo hayaa tú yída'nes'aađgo nadin ilk'ich'idesniih, k'a'áhosah lágo yídaagołsji: yunáasyú tú yínada'nes'aađgo k'adíí ashdla'adah ilk'ich'idesniih k'a'áhosah. ²⁹ Dánko tsée biká' hi'eelhíí bighá bil daagoyé'ego besh ndaazíí tsina'eehí bedahast'óníí dij'i nkedeznil, tsina'eehí biké'nnáá yúyaa, áiná' jji góleeh, daaniigo da'okaá. ³⁰ Nadaal'eehí tsina'eehí biyi'gé' hahiikeeh daanzjgo, tsina'eehí ałch'íséhií téh daayiheznil, besh ndaazíí tsina'eehí bádngé' nkedaayiniil' ádaagodil'ijgo, ³¹ Paul silááda ła'íí silááda gonenadín binant'a'íí gáyihni, Díí nneehíí dá tsina'eehí biyi' naháztaayúgo zhá daahona. ³² Áík'ehgo silááda tsina'eehí ałch'íséhií bedahdaahest'ooníí daayiheshgizhgo bil odaagohez'eel. ³³ K'ad haiłkaahyú Paul nádaayokaáhgo gádaayihni, Da'oksaago nzhoo, nda'ohígo dáshiná' dij'ts'adahyú nohwiyokaal. ³⁴ Áík'ehgo nádaanohwoshkaá, da'oksaá, áí bee daanołdzilgo; nohwitsizil dała'á ndi doo nohwich'á' ch'a'odeel da. ³⁵ Díí yee ánniidná' bán náidnné'go dawa bináál Bik'ehgo'ihí'nań áshoođ yihniigo oskaádná' ilk'iyíłdláadgo yiyaa nágodiidzaa. ³⁶ Áík'ehgo nnee ła'ihíí yidag ádaat'eego dabíí aldó' da'iyáá. ³⁷ Daanohwighago naki gone-nadín iká'yú gosts'idin gostán hiilt'ee, tsina'eehí biyi'. ³⁸ Náda'isdjizhij' da'iyááná' t'oh naghái téh daayeskaadgo tsina'eehí dá'aldzolé silij. ³⁹ Got'ij gozliná' ni'híí doo yídaagołsji da: ndi tú ónáhíkáago ténágołsji'áá daayo'ij, áígee nohwil ndaanó'eel daanzj. ⁴⁰ Áík'ehgo besh ndaazíí tsina'eehí bee dahast'ó n'íí daazhógo yó'odaiskaadgo be'anáhot'aahíí bit'ól k'eda'iz'ahgo, ła'íí tsina'eehí bit'a' bádñ zhinéehíí hadag ádaizlaago nch'iid bich'ij'go tábaazhij' bil nda'iz'eel. ⁴¹ Ndi tú ledniijee tsina'eehí lehigo'go doo nahi'naa da silij; biké'dinnáágé'íí tú nádidáhíí nbihezti'. ⁴² Ha'áshijeedíí ła' nada'dilkoh daanzjgo, silááda nadaabiltseedgo ndaagoshchij, ⁴³ Áíná' silááda gonenadín binant'a'n Paul doo zidee hat'ij dago, Dah, bihniid; Hayíí nada'okq'íí tsina'eehí bitisyú'an odaoljago táts'ada'okoh, daayihni: ⁴⁴ ła'íí gáyihni, Tsi nteelíí ła'íí tsina'eehí baa nahastq'íí bee hanaazhij' nada'okoh. Áík'ehgo dawa ni'zhij' nádaaheskai.

28

¹ Tásts'áskainá' ni' táyi' dahgoz'aaníí Melíta golzee lágo bídaagosiilzjid. ² Nnee áígee daagolíníí k'ídaanzjgo deda'deshjeedná', Yushdé' nádaanołdziil, daanohwihniid, nagoltih nkegonyaa, ła'íí gozk'azíí bighá. ³ Paul chizh ła' náyihezlaago dayinnilná' t'iish bik'asda' golíni ndoogo áigé' hayáago Paul bigan baa dahisdeel. ⁴ Nnee áígee daagolíníí t'iishíí

Paul bigangé' nahitíígo daayiltsaana' gádaakídi'nii, Dín nneehń nnee naitseedíí nlíni láá, túnteel bich'á'gé' hína' ndi, doo hínaa bik'eh dahíí bigha datsaah. ⁵ Áiná' Paul t'íishíí dá kọ' biy'zhí' nayíílt'e'ná' Paul doo hago adzaa da. ⁶ K'ad nilzool shí daabo'ńíigo, dagohíí datsaah shí daanzigo biba' naháztáa; ndi ńzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'ńná' biini' lahgo ánádaizdlaago, Diyin nlii láá, daanzi. ⁷ Ni' táyi' dahgoz'áayú daagolíníí binant'a', Públius holzéhi áígee la' bini' lé'e; án k'ínoho'ńíigo bigowayú taago nohweskaa. ⁸ Públius bitaa yóiyahgo nezgaigo chan dilé yaa naghaago sitji: Paul baa nyáágo biká' ndelńiiná' bá oskaadgo nábi'dilziih. ⁹ Ágágodzaaná' nnee táyi' dahgoz'áayú daagolíníí la'ihíí kah yaa nakaihíí neheskaigo nádaabi'dilziih: ¹⁰ Daanohwidńsigo dawahá nohwá daayihezńil; la'íí k'ad nohwil da'dez'eelná' dawahá bídaandinihíí tsina'eekíí yih daihezńil. ¹¹ Taagi nohwedahitaana' tsina'eekíí áígee behaihi, Alexándriagé'ihíí, Cástor la'íí Póllux beda'aszaahi bádńgee nazjigo ádaaszaago bil nohwil da'dez'eel. ¹² Síracuse nohwil nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskaa. ¹³ Áígé' nohwil léda'n'eelgo Rhégium nohwil nda'iz'eel: áígé' iskaa hik'e hayaagé'go dezhch'iidgo iskaa hik'e Putéoliyú nohwil nda'iz'eel: ¹⁴ Ákú odlá' bee nohwik'íyú baa nkaigo, Nohwil nahísóttáa le', daanohwidńiigo, bil naháataa gots'idiskaa: áígé' Romeyú ohiikai. ¹⁵ Odlá' bee nohwik'íyú ákú daagolíníí hiikahgo nohwaat'ídaanzjina' Ápiai Forum la'íí Three Taverns golzeezhí' nohwiba' hikai; áí Paul yiltsaana' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahenzigo bil gozhógo hadag adzaa. ¹⁶ Romeyú nkainá' siláada binant'a' ha'áshjeedíí binádaadéz'íiníí binant'a' yaa ńnil: ndi Paulhíí dasahn goljigo baa godet'aa, siláada la' bináadéz'jigo. ¹⁷ Taagiskaana' Paul Jews áígee daagolíníí yánazini, Dała'ańéh, daayihńii: dała'adzaaná' gádaayihńii, Nnee daanohini, shik'íyú, Jews daanliiníí dagohíí daanohwitaa n'íí bi'at'e' doo hago ashlaa da ndi, Jerúsalemgé' ha'ásitjigo niyáágo Romans daanlíni baa shi'deltji. ¹⁸ Shaa yádaakti'ná' bigha datsaahíí doo la' dahíí bigha ch'ínádaashíteeh hádaat'ji ni'. ¹⁹ Ndi Jews daanliiníí áí doo hádaat'ji dago, Caesar shaa yahti' hasht'j, dishńii lé'e, bil ní't'íí doo hat'íí bee baa dahdaagosh'aa da ndi. ²⁰ Áík'ehgo Israel hat'ííí bángot'aahíí bigha díí bésh hishbizhíí bee lishi'dest'qohíí bigha dała'ánohwishlaa, nohwines'jigo, nohwich'j' yashti'go: ²¹ Gádaabihńiid, Judéage' naltsoos naa nagolńi'go doo la' no-hwaa hi'ńil da, la'íí nohwik'íyú áígé' kú neheskaihíí doo la' naa naagolńi' da, doo la' nchog'go naa yahti' da. ²² Dahot'éhé díí okaah bee sahngo na'ádi'ńilihíí baa ya'iti'go bídaagonlj: ni hago'at'éégo baa natsínkeesíí daadihiits'j h hádaahiit'ji. ²³ Bángot'aaníí bijji nnee láágo Paul dásidaayú dała'adzaa; t'albigé' o'í'áazhí' Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí nkt'éégo yaa nagosńi', Moses yegos'aaníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú nada'iziidíí k'eda'ashchiiníí bich'á'gé' Jesus yaa nagosńi'go biini' yá ádaagole'go nzi. ²⁴ La' yaa yahti'íí daayosdlaad, la'ihíí doo daayosdlaad da. ²⁵ Lahada'dit'áhgo Paul dalán yee hananádzii'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidi n'íí, Holy Spirit binkáayú daanohwitaa n'íí da'anjigo gáyihńiid, ²⁶ Díí hat'ííí bich'j' nńáhgo gádaabihńiih, Daadołts'ag ndi doo nohwil ídaagozj da doleel; daane'j' ndi doo da'anii daal'j' da doleel: ²⁷ Díí nneehíí biini' daanyee' daazlj, doo da'diits'ag da daazlj, la'íí daaneshch'il daazlj; doo ágádaat'ee dayúgo bináa yee daago'j' doleel ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleel ni', la'íí biini' yee bil ídaagozj doleel ni', áík'ehgo shich'j' ádaane'go nádaasdziih doleel ni'. ²⁸ Díí bídaagonłs' le', Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé' bee hasdách'igháhíí doo Jews daanlj dahíí bich'j' ol'a', nohwildishńii, áihíí ídaadést's'aa ndi at'éé. ²⁹ Díí yee hadziiná' Jews daanliiníí dážhó lahada'dit'áhgo onákai. ³⁰ Paul ákú kih yigha na'ihinihíí yiyi' goljigo naki legodzaa, la'íí baa hikáhíí dawa ya'ahenzj ni', ³¹ Doo nan'j' dago, nnee doo la' tsibildj dago Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí yaa nagolńi' ni', la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń yaa ích'ígó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, án binal'a'á nshlìigo shich'ì' ánniid, la'íí Bik'ehgo'ihì'nañ bits'á'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshnì'húí bighà its'áshì'doltjì, 2 (Da'ái Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yaktì'go dabíntsé yengon'áá, áí godiyìhgo Bek'e'eshchiiníí biyi' bek'eda'ishchijì lèk'e,) 3 Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihì'nañ biYe' Jesus Christ nohweBik'ehñ yaa nagolnì', án nnee k'ehgo nyáágo David linolt'ìkìí nlijì; 4 Jesus Christ daztsaá'dí' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihì'nañ biYe' nlijìgo ch'í'nah alzaa, Holy Spirit bits'á'dí' binawod golíígo: 5 Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihì'nañ bits'á'dí' ilgoch'oba'íí shaa det'áá, binal'a'á nshlìì doleełgo, áík'ehgo Jesus bizhì'íí ba'ihégosì doleełhíí bighà baa nagoshnì'go, nnee iltah at'éégo hadaazt'í' daabodlaahgo bikísk'eh ádaat'eego ashle': 6 Nohwíí áldó' Jesus Christ bíyéé daanohlìì doleełgo nohwich'ì' ánniid: 7 Daanohwigha Romeyú daagonohkìiníí nohwich'ì' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihì'nañ bil daanohshoqgo báhadaadeszaahíí daanohlììgo nohwich'ì' ánniid: Bik'ehgo'ihì'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'ì'gont'ééhíí bee nohwich'ì' goz'áá le'. 8 Dantsé Jesus Christ binkááyú daanohwigha Bik'ehgohinshnañ nohwich'ì' ba'ihénsì, nohwí'odlq' nì'godszañ biká' dahot'éhé baa ch'ì'nihií bighà. 9 Bik'ehgo'ihì'nañ, biYe' baa yati' nlt'éhi baa nagoshnì'go, shijíí biyi'dí' bána'isiidíí da'ákozhá nohwá oshkaqah nt'éé shá yígótsì; 10 Díínko bighà dá oshkaqah nt'éé, Bik'ehgo'ihì'nañ bik'ehgo áníita dáhago'at'éégo nlt'éégo nohwaa desháál. 11 K'azhà daanohwistséh, nt'é Holy Spirit bits'á'dí' shaa hi'né'íí la' nohwaa nshné'híí bighà, áí bee nldzilgo daahodohsijì doleełgo; 12 Díí áldishnii, nohwíí hik'e shíí bilgo nohwí'odlq' dała'ázhi' ildenáágo bee hadag ádaaínlzì doleeł. 13 Shik'ííyú, doo alch'idndi nohwich'ì' disháh hásh't'íígo nì' bídaagonojsìgo hasht'íí, doo Jews daanlìì dahíí la'ihíí bitahyú nnee Bik'ehgo'ihì'nañ bich'ì' hosilbááhíí k'ehgo nohwitahyú áldó' la' hodish-bijìhíí bighà, (ndi nashi'dinkt'ogo t'ahkó goldoh.) 14 Greeks daanliiníí hik'e nanidí' nnee daanliiníí áldó', daagoyááhíí hik'e doo daagoyáá dahíí áldó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bil nagoshnì'go shá goz'áá. 15 Áík'ehgo ilk'idá' yati' baa gozhóni nohwíł nagoshnì'go dázhq' hásh't'íí, Romeyú nadaahisohtaaníí ndi. 16 Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e ídaayánsdzì da: áí Bik'ehgo'ihì'nañ binawodíí biláhyú behasdách'igháhi at'éé, da'odlaaníí dawa bá, Jews daanliiníí dantsé, la'íí Greeks daanliiníí áldó'. 17 Áí yati'íí biyi' Bik'ehgo'ihì'nañ bits'á'dí' nnee bich'ì' dávik'ehyú at'ééhíí ch'í'nah alzì, odlq' begodeyaadí odlq' bengont'ì'zhì': bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Hadín dávik'ehyú at'ééhíí odlq' zhà yee hi'naa doleeł. 18 Nnee Bik'ehgo'ihì'nañ doo daidnksì dahíí la'íí nchq'íí ye'ánadaat'ìkìí dawa yich'ì' Bik'ehgo'ihì'nañ bihashke' yaaká'dí' ch'í'nah alzì, áí nchq'íí ye'ánadaat'ìkìí yee da'anii ágot'eehíí t'áqzhì' ádaayítsì; 19 Bik'ehgo'ihì'nañ bebígózì doleełhíí ch'í'nah alzaago yídaagojsì, Bik'ehgo'ihì'nañ dabíí bil ch'í'nah áyítsìhíí bighà. 20 Nì'godszañ alzaadí godezt'ì'go Bik'ehgo'ihì'nañ ye'at'éhi doo hit'íí dahíí nlt'éégo bígózì, dahazhì' binawod golííníí, la'íí Bik'ehgo'ihì'nañ nliiníí nt'é áyíllaahíí bebígózì; áí bighà áí nnee nchq'go ánadaat'ìkìí doo nt'é bee bich'ì' ch'í'idaagonowáh at'éé da: 21 Bik'ehgo'ihì'nañ yídaagojsì ndi doo daidnksì da, doo ya'ihédaanzì dahíí bighà doo nt'é bee bich'ì' ch'í'idaagonowáh at'éé da; áídá' da'ílinégo natsídaakees, la'íí biini' doo goyáá dahíí godilhlì begoz'áá daasilijì. 22 Ídìl daagodzaqago doo daagoyáá da daasilijì, 23 Nnee datsaahi, la'íí dlq', la'íí dawahá bijad díí'igo nadaakaihíí la'íí nada'nagíí yeda'ile'go daayokaqah lèk'e; áí bee Bik'ehgo'ihì'nañ doo datsaah dahi bits'á'dindláadíí hik'e díí kogan be'ádaaszaahíí bilgo ildenáágo ch'í'idaiznil. 24 Áí bighà bijíí yune' nchq'go zhà natsídaakeesgo dázhq' nchq'íí bich'ì' Bik'ehgo'ihì'nañ yó'odaabidez'áá, daabits'íhíí ildenáágo doo daidnksì da:

25 Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí da'anii ágot'eehí hik'e lé'ikchoohí bilgo idenaágo ch'idaiznil, la'íi Bik'ehgo'ihinaan áyílaahí zhá daidnisiigo daayokaqhdá' bíhíi doo daach'okaqah da; Bik'ehgo'ihinaan zhá dahazhí' ba'ihégoſi. Doleelgo at'éé. 26 Ái bigha bits'í bee idaayágoſiyú ánadaat'íi hádaat'íihí bich'í' Bik'ehgo'ihinaan yó'odaabidez'aa: isdzané nnee bá alzaa n'íi isdzané dabíi hł idaayágoſiyú ánadaat'íi: 27 Da'áik'ehgo aldó' nnee isdzané bá alzaa n'íi k'ihzhí' ádaizlaago, dabíi ikch'í' biini' daama'; nnee dabíi hł idaayágoſiyú ánadaat'íi, ái bigha nda'iksiihí dabíi ích'í' nadaayi'niik, ái da'áigeé dabik'eh. 28 Bik'ehgo'ihinaan doo dayúweh yidaagoſi hádaat'íi dahíi bigha dázhó binatsekes daanchó'íi yich'í' Bik'ehgo'ihinaan yó'odaabidez'aa, doo ánach'ot'íi dahíi ye'ánadaat'íi doleelgo; 29 Doo bik'ehyú ágot'ee dahíi behadaak'ik, la'íi nant'í' na'idaahíi, nchó'go ánadaat'íihí, dawahá dayúwehégo idáhadaat'iiníi, da'o'ni'íi; la' bíyéehíi idáhadaat'iiníi aldó' behadaak'ik, la'íi its'izilheehíi, lahadaadit'áhíi, nadaach'aahíi, bi'at'e' nchó'íi, la'íi ch'inii daaniihíi aldó' behadaak'ik; 30 La' yinida'dilniigo ch'inii daanii, Bik'ehgo'ihinaan yik'edaanniih, doo hadín daidnisi da, idaa da'odliigo dabíi idaa yadaakti', dabíi nchó'i ádaile'go yidaago'aah, daabishchii n'íi doo daidits'ag da, 31 Doo daagoyáá da, doo da'ádaaniiyú ádaat'ee da, doo hadín bil daanzhó da, doo hadín yaa nádaagode'aah hádaat'íi da, doo bil daagoch'oba' da: 32 Bik'ehgo'ihinaan nnee ágánadaat'íihí da'itsaahíi bee yandaagoz'aaſo yidaagoſi ndi, doo dabízhá ágánadaat'íi da ndi nnee ágánadaat'íihí bil dádaabik'eh.

2

1 Ái bigha nnee nílini, ni hadín ánt'ee shíhíi, nnee la' baa yánti'yúgo doo nt'é bee nkt'éego nich'í' ch'ígonowáh at'éé da; nnee la' baa yánti'yúgo dani idil ch'ígondeehi at'éé, ni dó' da'ágánt'éehíi bigha. 2 Díinko bídaagonlzi, ágánadaat'íihí Bik'ehgo'ihinaan dabik'ehgo bándago'aah. 3 Áik'ehgo nnee nílini, dani aldó' ágánt'íidá' ágánadaat'íihí baa yánti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihinaan doo nángo'aah da doleel n'ni gá? 4 La'íi Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íi la'íi nidag at'éehíi hik'e nzaadyú nágoho'aahíi ch'ída'izkaadíi doo bil óntag da go'íi; Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íi ninchó'íi bits'á'zhí' hináágo nelnáahíi doo bígonſi da gá? 5 Áidá' nijíi nt'izíi bigha la'íi ninchó'íi doo bits'á'zhí' ánnéh hánt'íi dahíi bigha, dani goyéé'íi bee ích'í'godnt'áah, Bik'ehgo'ihinaan bihashke' yil ch'í'itíihíi bijjizhí'; ái bijjii dabíi dabik'ehyú at'éégo nángo'aahíi ch'í'nah áidoliik; 6 Bik'ehgo'ihinaan nnee da'á daantíígee da'ánadaat'íi n'íi dabik'ehgo biyaa gozhóóníi dagohíi biniidaagodile'íi yich'í' nahíniik: 7 Hadíi nkt'éego ánadaat'íihí yich'í' dahdaandoh nt'éegohíi Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dindláadíi la'íi bil dabik'eh doleehíi, la'íi dahazhí' ihinaahíi yiká daadéz'iiníi, ihina doo ngonel'aa dahíi Bik'ehgo'ihinaan baa daidi'aah: 8 Áidá' lahadaadit'áhgo lanakaihíi, la'íi da'anii ágot'eehíi doo yikisk'eh ádaat'ee da ndi nchó'go ágot'eehíi yikisk'eh ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihinaan bihashke'íi bee biniidaagodilne'. 9 Nnee da'á daantíígee nchó'go ánadaat'íihí bich'í' goyéé'go godigháh, la'íi biniidaagonkt'éé doleel, Jews daanliiníi ntsé, doo Jews daanlii dahíi aldó'; 10 Áidá' da'á daantíígee nkt'éego ánadaat'íihí Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dindláadíi bíyéé doleel, bil dabik'eh doleel, la'íi ikch'í' daagont'éehíi bíyéé doleel, Jews daanliiníi ntsé, doo Jews daanlii dahíi aldó': 11 Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee nnee doo la' itisgo yistii da. 12 Hadíi Jews bich'í' begoz'aaníi doo bit'ááhyú ádaat'ee dago nchó'go ánadaat'íihí begoz'aaníi doo bee bándago'aah da ndi da'ílii daaleeh; áidá' begoz'aaníi bit'ááhyú ádaat'ee nchó'go ánadaat'íihí begoz'aaníi bee bándago'aah; 13 (Ái begoz'aaníi dédaidits'agíi zhá doo Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dabik'ehyú ádaat'ee da, ndi begoz'aaníi yikisk'eh ánadaat'íihí zhá dabik'ehyú ádaat'ee daabildi'ni doleel. 14 Doo Jews daanlii dahíi Jews bich'í' begoz'aaníi doo yidaagoſi da ndi dabíi ye'ádaat'eehíi bik'ehgo ái begoz'aaníi ániihíi yikisk'eh ádaat'ee Jews bich'í' begoz'aaníi doo yidaagoſi da ndi begoz'aaníi dabíi idá ádaislaa: 15 Begoz'aaníi bijjii

yune' dahgoz'aanii ch'i'nah ádaayiksi, nt'é nkt'éehíi dagohíi nchọ'íi dabíi yídaagołsi, ła'íi binatsekeesíi łaḡgo ánáyodliił, łaḡn nkt'éégo ánsht'ee ni' daanzi, áidá' łaḡnhíi nchọ'go ánsht'ee ni' daanzigo; ¹⁶ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yándaago'aahíi bijíi yati' baa gozhóni baa nagoshni' n'íi áníihíi k'ehgo bi'at'e' nadain'íi' n'íi Jesus Christ biláhyú yándaago'aah doleel. ¹⁷ Jew niłdi'niihíi, begoz'aanii bikísk'eh ánsht'eego dávik'ehyú ánsht'ee nńzi, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bee ída'óndlii, ¹⁸ Áń hát'íníi bígonsi nńzi, ła'íi begoz'aanii bee nił ch'ígot'aahíi bigha hadíi dázhó nkt'éégo ágot'eehíi zhá nił dávik'eh, ¹⁹ Bińáá ágodiníi yágo'iiníi nshłi nńzigo, ła'íi godiłhíi biyi' nakaihíi bá'idindláádíi nshłi nńzigo ída'óndlii, ²⁰ Jews bich'i' begoz'aanii biyi' ił'ígóziníi ła'íi da'anii ágot'eehíi begoz'aahíi bígonłsídá' doo daagoyáá dahíi bił ch'ídaagon'áah, ła'íi mé' daanliihíi k'ehgo doo hwahá yídaagołsih dahíi bił ch'ídaagon'áah. ²¹ Ni, ła' bił ch'ídaagon'áahíi nłini, dani ídił ch'ígot'áah née? Doo da'noh'íih da nniigo ił ch'ígon'áahdá' in'íih née? ²² Doo nant'i' nahkai da nniigo ił ch'ígon'áahdá' nant'i' nanna née? K'eda'ashchín nił nchọ'dá' ái daach'okaaḡgo nagoz'aayú nannaago in'íih née? ²³ Ni, begoz'aanii bee ída'óndliihíi, begoz'aanii doo bikísk'eh ánt'éé dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań doo nił iłi da go'íi. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi áníihíi k'ehgo doo Jews daanlii dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bizhi'íi nchọ'go baa yá'iti', nohwíi nohwiḡa. ²⁵ Begoz'aanii bikísk'eh ánt'ééyúgo circumcise áni'delzaahíi ná iłi: áidá' begoz'aanii doo bikísk'eh ánt'ee dayúgo doo circumcise áni'delzaa dahíi k'ehgo ánt'éé. ²⁶ Da'áik'ehgo nnee ła' doo circumcise ábi'delzaa da ndihíi begoz'aanii áníihíi k'ehgo at'ééyúgo, doo circumcise ábi'delzaa da ndi circumcise ábi'delzaahíi k'ehgo bił otag ya'? ²⁷ Nnee bits'i' bee doo circumcise ádaabi'delzaa da ndi begoz'aanii yikísk'eh ádaat'eeyúgo, ni, begoz'aanii bek'e'eshchiiníi bígonłsi ndi doo bikísk'eh ánt'éé dahíi ya' doo ch'i'nah ádaanile' da née? ²⁸ Nnee Jew nliigo gozlii ndi doo ái zhá bigha Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii Jewhi nlii da; ła'íi nnee bits'i' zhá circumcise ábi'delzaahíi doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii circumcise ábi'delzaa da: ²⁹ Áidá' bijíi biyi'di' Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsiníi, áń da'anii Jewhi nlii; ła'íi bijíi yune' circumcise ábi'delzaahíi da'anii circumcise ábi'delzaahi at'éé, biyi' siziiníi Bik'ehgo'ihí'nań bił goyiłshógo áile'híi bigha, doo begoz'aanii áníihíi zhá bigha da; hadín ágát'éehíi doo nnee zhá nkt'éégo baa yádaakti' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nkt'éé.

3

¹ Áik'ehgo Jew nłini nt'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahíi hant'é iłi? ² Dawa bee dázhó iłihi at'éé: dantségee Jews daanliiníi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daadest'aahi at'éé. ³ Ła' doo da'odlaḡ dayúghíi? Ya' doo da'odlaḡ dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań doo da'álch'iniiyú at'éhi at'éé da née? ⁴ Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantíigeé léda'ilchoo ndi Bik'ehgo'ihí'nań da'anii nliigo bígózi le'; bek'e'eshchiiníi Bik'ehgo'ihí'nań yich'i' yałti'go gáníi, Dávik'ehyú ánt'éégo niyati' bee nígózi doleel, ła'íi dahagee dahadíi ni'iltahyúgo bitis nnléel, nii. ⁵ Áidá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíi Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú at'éehíi ch'i'nah áyísiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihí'nań bidenáago nohwiniidaagodile'yúgo, ya' ái bigha doo bik'ehyú nohwich'i' at'éé da daan'nii née? (Ágádishniigo ni'gosdzán biká' nnee k'ehgo yashti'.) ⁶ Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'ehyú at'éé dayúgo, hagog'éégo ni'gosdzán biká' nnee yándaago'áah doleel? ⁷ Łé'ishchoohíi Bik'ehgo'ihí'nań da'aniiigo at'éehíi ch'i'nah áyísiigo ízisgo at'éehíi ái bee bígóziyúgo, nt'é bigha shíi nshchọ'híi k'ehgo shaa yałti'go shángo'áah? ⁸ (Ła' nnee nohwini'daadimłhgo nohwaa ch'inii daanii,) Nkt'éehíi bengowahíi bigha nchọ'go ádaahiit'íi le', daan'niiigo nohwá ádaagozlaa. Nnee ádaanohwiłniihíi bándagont'aahíi dávik'eh. ⁹ Áik'ehgo hago'at'éé? Ya' née Jews daandliiníi itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliiníi ła'íi doo Jews daanlii dahíi nchọ'íi bi'isna' daanliigo iłkidá' ch'i'nah ádaasiidlaa; ¹⁰ Bek'e'eshchiiníi gáníi, Doo hadín

dábik'ehyú át'éé da, dah, dała'á ndi doo ła' da: ¹¹ Doo hadín bił ígózı da, doo hadín Bik'ehgo'ihinań yiká déz'ıı da. ¹² Dawa k'ihzhı'go ádaasdzaa, dawa doo da'ılıı da daasilıı; doo hadín nkt'éégo ánát'ııł da, dah, dała'á ndi doo ła' da. ¹³ Bidayi'hıı nnee le'sitııhi bił ch'ı'otaqahıı k'ehgo at'éé; bizaadıı bee k'izéda'dılteehgo yádaakti'; ch'osh bik'asda' yee na'ıktseedhi bizé' yune' benagoz'aq: ¹⁴ Yati' be'okáakıı ła'ıı yati' konı'daadıhı'ıı bizé' bee hadaalk'ik: ¹⁵ Da'dizolhéélzhı' daadijaadgo daahikéeh: ¹⁶ Hayú nadaakaiyú biké'dináayú da'ılchqohıı hik'e iniidaagodile'ıı benagoz'aq: ¹⁷ Nkegohen'áanıı begoz'aqahıı doo yıdaagołsı da: ¹⁸ Bik'ehgo'ihinań doo daidnłsı da, doo yaa natsıdaakees da, nii, bek'e'eshchiınıı. ¹⁹ Jews bich'ı' begoz'aanıı ánııhıı nnee da'ái bitl'áahzhı' ádaat'eehıı yich'ı' ánııgo bídaagonłzı: áık'ehgo nnee daantııgee doo hagot'éégo ídaa yánádaaltı' da doleel, ła'ıı ni'gosdzán biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihinań binadzahgee doo dábik'ehyú ádaat'ee dago bándago'áah doleel. ²⁰ Nnee doo ła' Jews bich'ı' begoz'aanıı yikısk'eh ánát'ııhıı zhá bigha Bik'ehgo'ihinań binadzahgee dábik'ehyú át'éé da: begoz'aanıı ánııhıı bigha nchq'go ánách'ot'ııhıı bigoch'ıksı. ²¹ Nnee Jews bich'ı' begoz'aanıı doo yikısk'eh at'éé da ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihinań binadzahgee dábik'ehyú át'éé doleelıı k'adıı nohwıl ch'ı'nah alzaa, áı doo ánıdá' begoz'aanıı bek'e'eshchiınıı baa na'gonı', ła'ıı Bik'ehgo'ihinań binkáayú nada'iziid n'ıı yaa nadaagosni'; ²² Díıko yaa nadaagosni', Jesus Christ ch'odlaqgo Bik'ehgo'ihinań binadzahgee dábik'ehyú ách'ıt'éé, da'odlaanıı dawa ágádaat'ee; nnee ła' doo łaqgo at'éé da, dawa dálekt'ee: ²³ Nnee dawa nchq'go ádaadzaago Bik'ehgo'ihinań ízısgo ye'at'éhıı dáych'ı' nihikáh; ²⁴ Áıdá' binchq'ıı bits'á'zhı' Christ Jesus ch'ınádainıl, áık'ehgo Bik'ehgo'ihinań baa daach'oba'go dábik'ehyú ádaat'éhi daayıhıı, doo nt'é bigha nahi'niı da: ²⁵ Bik'ehgo'ihinań Jesus zideego bidıhıı bee nnee binchq'ıı yá nahi'niı doleelgo yıl'áad, áı daayodlaqgo binchq'hıı bigha baa nágodet'aa doleelgo; áı bigha Bik'ehgo'ihinań dábik'ehyú át'ééhıı nnee bich'ı' ch'ı'nah alzaa, án nzaadyú bádaagoho'aalgo nnee nchq'go ánadaát'ııdıı doo yıl ołtag da; ²⁶ Bik'ehgo'ihinań dabıı dábik'ehyú át'ééhıı díı goldohıı biyi' nnee bich'ı' ch'ı'nah alne'go, dishniı: dabıı dábik'ehyú át'éhi nlııgo ch'ı'nah alne'go, ła'ıı dahadıı Jesus yodlaqahıı dábik'ehyú át'éé yılıhi at'éé. ²⁷ Ídaa ch'odlııgo yách'ıktı'ıı hayú begoz'aq? Doo hayú begoz'aq da. Hant'é bigha? Ya' dakó nkt'éégo ánách'ot'ııhıı bigha Bik'ehgo'ihinań binadzahgee dábik'ehyú ách'ıt'éé née? Dah, ki'odla'ıı zhá bigha. ²⁸ Áık'ehgo díı bídaagosıılzııd, nnee Jews bich'ı' begoz'aanıı doo yikısk'eh at'éé da ndi bi'odla'hıı bigha Bik'ehgo'ihinań dábik'ehyú át'éhi biłıı. ²⁹ Ya' Bik'ehgo'ihinań Jews daanlıınıı zhá daabokaqahıı nlıı née? Doo Jews daanlıı dahıı alđó' daabokaqahıı nlıı ya'? Ha'oh, doo Jews daanlıı dahıı alđó': ³⁰ Bik'ehgo'ihinań dała'á nlıı, áık'ehgo nnee circumcise ádaabi'deszaahıı bi'odla'hıı bigha Bik'ehgo'ihinań dábik'ehyú ádaat'éhi daabiłıı doleel, ła'ıı doo circumcise ádaabi'deszaa dahıı alđó' bi'odla'hıı bigha dábik'ehyú ádaat'éhi daabiłıı doleel. ³¹ Ágádaan'niıgo begoz'aanıı doo ılıı dago ádaahııdle' née? dah, da'anıı doo ágát'éé da, áıdá' begoz'aanıı nłdzılgo ádaanlıı.

4

¹ Áık'ehgo Abraham, bits'á'dı' daadihe'na'ıı, nt'é daan'niıgo baa nadaagohıılı' doleel? ² Abraham dabıı nkt'éégo ánát'ııhıı bigha Bik'ehgo'ihinań dábik'ehyú át'éhi yılıı lək'eyúgo, áı bigha ída'odlıı doleel ni'; ndi doo Bik'ehgo'ihinań binadzahgee ágát'éé da lək'e. ³ Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiınıı nt'é niı? Abraham Bik'ehgo'ihinań yosdlaq, áık'ehgo bi'odla'hıı bigha dábik'ehyú át'éégo bá hótag lək'e, niı. ⁴ Hadıı na'iziidi bich'ı' na'ı'niıhıı doo baa ch'oba'go nahi'niı da, ndi binasdziidhıı bigha bich'ı' nahi'niı. ⁵ Áıdá' Bik'ehgo'ihinań doo bik'ehyú ádaat'ee dahıı ch'ınáyihııniıhıı at'éé, hadıı án yodlaqahıı bi'odla' bee dábik'ehyú át'éégo bá hótag, doo nkt'éégo ánát'ııhıı bigha da. ⁶ Da'áık'ehgo nnee doo nkt'éégo ánát'ııhıı bigha da Bik'ehgo'ihinań dábik'ehyú át'éégo bá yótagıı biyaa gozhq'go David alđó' yaa k'e'eshchıı, ⁷ Gánııgo, Hadıı doo bik'ehyú

ánádaat'jil dahí bigha baa nádaagodest'aa, la'í bincho'í bá k'e'oldeehí biyaa daagozhó le'. ⁸ Nnee bincho'í nohweBik'ehn doo bá yótag dahí biyaa gozhó le', nii, David. ⁹ Ya' nnee circumcise ádaabi'deszaahí zhá ágát'éégo biyaa gozhó le' bíldi'nii née? Doo circumcise ádaabi'deszaa dahí áldó' née? Abraham bi'odla'hí bigha dávik'ehyú át'éégo bá hótag lék'e daan'nii. ¹⁰ Dadá' bich'i' ágót'éhi? Doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' née? Née bikédí'go née? Doo bikédí'go da, áidá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá'. ¹¹ Abraham circumcise ábi'deszaahí biká'skathí k'ehgo bi'odla'í bee dávik'ehyú át'éehí bebigózi, áidá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golíi ni'; da'odlaaní dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa nlii dolee'go; áí áldó' dávik'ehyú ádaat'eehí bá daahótag dolee'hí bigha. ¹² Nnee circumcise ádaabi'deszaahí áldó' bitaa nlii, áí doo dá circumcise ádaabi'deszaahí zhá bigha da, ndi nohwiTaa Abraham bi'odla'ihí yikisk'eh hikahí bigha áldó', án doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golíiní áldishnii. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham la'í bits'á'dí' hadaakinolt'aaní ni'godzán daabiyéé dolee'go yee bángon'áá ni', ndi doo begoz'aaní yikisk'eh ádaat'eehí bigha da, bi'odla'í biláhyú dávik'ehyú ádaat'eehí bigha. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní yikisk'eh ádaat'eehí zhá Bik'ehgo'ihí'nañ yágon'áání daabiyéé dolee'yúgo, odla'ihí da'iliné hileeh, la'í Abraham bángont'áání doo ilíi da hileeh: ¹⁵ Begoz'aaní golíiyúgo nnee doo yikisk'eh ádaat'ee dahí yiniidaagodile': begoz'aaní da'adíhyúgo begoz'aaní bíl nach'ighaahí ádih. ¹⁶ Áí bigha da'odlaaní zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'í biláhyú, Abraham bángont'áání daabiyéé dolee; Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aaní dawa Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yágon'áání daabiyéé dolee; doo hadíi begoz'aaní daayotá'hí zhá da, ndi Abraham k'a'at'éégo da'odlaaní áldó'; án daanohwigha da'ohiidlaaní daanohwitaa nlii. ¹⁷ (Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham gáyilniigo bek'e'eshchij, Nnee iltah át'éégo hadaazt'í'í bitaa nliigo ánishlaa, yilnii,) Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yodlaahí bigha áyilniigo yágon'áá lék'e, Bik'ehgo'ihí'nañ, nanezna' n'í nádaayihil'nahí, la'í doo daagolíi da n'í daagolíigo ádaile'í nlini: ¹⁸ Abraham hastiin nliigo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihí'nañ yodlaago án bits'á'dí' t'ah nyohokí, Nits'á'dí' láá dolee, bíldo'niidhí k'ehgo nnee láágo iltah át'éégo hadaazt'í'í bitaa nlii dolee'go. ¹⁹ Abraham da'á gonenadín hak'e shij bílegodzaago bits'í daztsaahí k'ehgo adzaa, la'í bi'aa, Sarah, doo iltah da, ágát'éé ndi Abraham áí doo yaa natsekees da, áidá' bi'odla' doo t'aaqzhí' bágodeyaa da lék'e: ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'áání doo t'aaqzhí' natsíná'ikeesgo yodlaa da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihénziigo bi'odla'í nldzil silij; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ hadíi yee bángon'áání ye'ile'go yínel'aaahí Abraham da'anii yígótsi lék'e. ²² Áík'ehgo bi'odla' golíihí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú át'éhi yilnii. ²³ Áidá' áyilniihí doo dabíi zhá bee bá k'e'eshchij da; ²⁴ Ndi née áldó' nohwá bek'e'eshchij, née Jesus nohweBik'ehn daztsaadi' naadiidzaago ábílaahí daahohiidlaaní áldó' nohwá hótag dolee; ²⁵ Jesus nohwi'at'e' ncho'hí bigha zesdij, ch'ínánohwiñihí bigha naadiidzaago ábi'delzaa.

5

¹ Áík'ehgo da'osiidlaadhí bigha nohwincho'í bits'á'zhí' ch'ínánohwiñilgo Jesus Christ nohweBik'ehn biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ nkegohen'áání yee nohwine'íi: ² Jesus biláhyú nohwi'odla'í bee Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'í goz'aa yune' hah'agóót'i'go nohwá alzaa áldó', áí biyi' yune' nasiidziji, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éehíí lahdí' nohwíyéé dolee'íí ndaahóndliigo baa nohwił daagozhó. ³ Doo da'ái zhá da, Christ bigha nohwiñiidaagonk't'éé ndi baa nohwił daagozhó; koniigonk't'éehí kóni' k'eh ách'ísiníí ákótsihí bídaagonlzhíí bigha; ⁴ La'í kóni' k'eh ách'ísiníí ko'at'e' nk't'éégo áyítsi, la'í ko'at'e' nk't'éehíí Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éehíí lahdí' kóyéé dolee'íí nch'ohíigo ákótsi: ⁵ La'í Holy Spirit nohwaidin'áání biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanjophíí nohwíi behalk'ihí bigha áí ndaahóndliihí begolne', áík'ehgo doo baa yadaandzi da dolee.

⁶ Doo hagog'éeego ích'odaahi'nii dadá', Bik'ehgo'ihí'nań t'ah doo daadinlzi dadá', da'áígee biká' ngonyáágo Christ nohwá daztsaa. ⁷ Nnee dávik'ehyú át'ééhíí ndi doo hadín yá datsaah at'éé da; dagohíí ła' nnee nt'éeego at'ééhíí yá datsaah shíí. ⁸ Áídá' t'ah nchọ'go ádaant'eedá' Christ nohwá daztsaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań bíl daanjọqohíí nohwíl ch'í'nah áyíílaa. ⁹ Áík'ehgo bidíl bee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ádaant'ee daasiidlíígo, da'aniigo án binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íí bee nohwini-idaagodilne' doleel n'íí bits'á'nohwíde'ńil. ¹⁰ T'ah Bik'ehgo'ihí'nań bí'ina' daandlíídá' bíYe' daztsaańíí bee bíl k'íí nádaasiidlíí lẹk'eyúgo, áí bitisgo bíl k'íí daasiidlíígo bíYe' nohwíyi' hínaahíí bigha hasdánohwiido'ńil. ¹¹ Doo áí zhá da, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwíl daagozhọ, da'án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bíl k'íí nádaasiidlíí. ¹² Díí k'ehgo nko ágót'ííd, nnee dała'á, Adam holzéhi, bee ni'gosdzán biká' nchọ'íí ła'íí nchọ'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, nnee dawa nchọ'go ánádaat'ííhíí bigha: ¹³ (Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo hwahá alne' dadá' nchọ'íí ni'gosdzán biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'ádíhyú nnee nchọ'go ádáát'ííd ndi doo bándagot'a' da. ¹⁴ Áídá' Adam dehezna'dí' Moses naghaazhí' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lẹk'e, nnee Adam íksihíí k'ehgo doo da'íksih da ndi; Adam da'itsaah zhinéego nnee dawa yá sizíí lẹk'e, ndi ła' dogaa doleekíí ihí'na zhinéego nnee dawa yá hizí'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo kainé'íí doo Adam íksihíí bíl lẹt'ee da: nnee dała'á, Adam holzéhi, íksihíí bigha nnee łaágo da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, áídá' áí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí ła'íí áí biláhyú kainé'íí, nnee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee łaágo ihí'naahíí yaa daidez'aa. ¹⁶ ła'íí daazhógo kaa hí'né'íí doo áí nnee nchọ'go adzaa n'íí áile'íí bíl lẹt'ee da: áí nnee dała'á íksihíí bíl ch'ígódeehgo áile', ndihíí łaágo nda'hesiidá' daazhógo kaa hí'né'íí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ádaach'it'éeego áile'. ¹⁷ Áík'ehgo nnee dała'á, Adam holzéhi, íksihíí bigha da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, áí nnee dała'á binkááyú; áí bitisgo nnee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí dážhọ ch'ída'izkaadíí daayit'ííh, ła'íí dávik'ehyú ágót'eehíí daazhógo kainé'íí áldó' daayit'ííh, áík'ehgo dawahá yitis daandlíígo daahinaa doleel.) ¹⁸ Áík'ehgo nnee dała'á íksihíí bigha nnee dawa baa yá'iti'go bíl ch'ígódeeh; ła'íí nnee dała'á dávik'ehyú át'ééhíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee dawa dávik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleel, áí Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé. ¹⁹ Nnee dała'á doo áldi'ńiiyú át'éé dahíí bee łaágo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilíí, da'áík'ehgo nnee dała'á áldi'ńiiyú át'ééhíí bee łaágo dávik'ehyú ádaat'eego ádaadolńil. ²⁰ Jews bich'í' begoz'aaníí bengonyáágo nda'íksihíí łaá silíí. Áídá' nda'íksihíí łaá silííyú Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí itisgo łaágo begoz'aa: ²¹ Nda'íksihíí bigha da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lẹk'e, da'áík'ehgo dávik'ehyú ágót'eehíí bee Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí bik'ehgo nagowaa, ła'íí nnee Jesus Christ nohwe-Bik'ehń biláhyú ihí'na doo ngonel'aa dahíí yee daahinaa doleel.

6

¹ Nt'é daan'ńii doleel áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí łaágo begoz'aa doleelńíí bigha nchọ'íí dayúwehyú baa nahiikai doleel née? ² Dah, da'aníí doo ágát'éé da. Hagog'éeego nohwinchọ'íí bich'í' dasiitsaađá' dayúwehyú nchọ'íí biyi' nahiikai doleel? ³ Ya' díí doo bídaagonłsı da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíí Jesus Christ bíl dała'á daasiidlíígo, baptism bee án bíl dasiitsaađi at'éé. ⁴ Áík'ehgo lẹbídoltííhíí k'ehgo baptism bee bíl dasiitsaađí' bíí bíl lenohwido'ńil: áík'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsaađí' naadiidzaahíí k'ehgo née áldó' nohwe'ina' áníidégo ánálzaahíí bikísk'eh híidaalgo dávik'eh. ⁵ Áík'ehgo Jesus bíl dała'á daasiidlíígo bíl dasiitsaađá' dabíí daztsaađí' naadiidzaagee áldó' dała'á bíl daandlíí doleel. ⁶ Díínko bídaagonlzi, nohwinchọ'íí be'ádaant'eehíí dawa bíl ch'íhideeh doleelgo, ła'íí nchọ'íí doo dayúweh

bi'isna' daandliji da doleelhií bigha ncho'í be'adaant'ee n'í tsj'ikna'áhi biká' Christ bil bínohwi'deskał. ⁷ Hadín daztsaahí ncho'í doo dayúweh bi'isna' nliji da. ⁸ Néé Christ bil dasiitsaayúgo, bil daahin'naa doleelgo daahohiidlaa: ⁹ Christ daztsaadi' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonlzi; da'itsaahí doo dayúweh botá' da. ¹⁰ Jesus ncho'go ágot'eehí bigha daztsaa, dałandigea ał layiilaago: ádá' hínaahí Bik'ehgo'ihí'nań zhinéego hínaa. ¹¹ Da'áik'ehgo ídaa natsídaahkees, nohwí ałdó' ncho'go ágot'eehí bich'í' dasohtsaa, ádá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bá daahinohnaa. ¹² Ái bigha nohwits'í datsaahí doo ncho'í bich'í' bil ch'í'notijh hela', ágadaanoht'eeyúgo ncho'í nohwebik'eh doleel, nohwits'í ncho'go hádaat'iiní doo bikísk'eh ádaanoht'ee da le'. ¹³ Nohwits'í doo la' ndi bee ncho'go ágot'eehí bich'í' bídaalnaa da le', doo bee ncho'go ádaanoht'ee da le': ádá' nnee nanezna'dí' naadiikaihí k'a'at'éego nohwincho'hí bigha nanesona' ndi k'adí hasdákkaigo daahinohnaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídídaal'naa le', la'í nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' bídaalnaa le', ái bee dávik'ehyú ádaanoht'ee le'. ¹⁴ Begoz'aaní doo nohwebik'eh da, ádá' Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'í nohwebik'ehi at'éé: áik'ehgo ncho'í doo dayúweh nohwebik'eh da le'. ¹⁵ Hago'at'éé ádá'? Begoz'aaní doo nohwebik'eh da, ádá' Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'í nohwebik'ehí bigha ya' dayúweh ncho'go ánadaahiit'ijl née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁶ Ya' díńko doo bídaagonłsi da née? Hadín bikísk'eh ádaanoht'ee doleelhií bigha baa ídaadesoht'aayúgo, ái bánada'ohsiidhi at'éé; ncho'í baa ídaadesoht'aayúgo da'itsaahí nohwidahyú begoz'aą, ádá' Bik'ehgo'ihí'nań baa ídaadesoht'aayúgo dávik'ehyú ágot'eehí nohwidahyú begoz'aą. ¹⁷ Ádá' Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosj, lah ncho'go ágot'eehí bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwil ch'ígót'áání nohwijíídí' bikísk'eh ádaanoht'ee daasolij. ¹⁸ Áik'ehgo ncho'í doo hagot'éego be'adaanoht'ee da daasolijhií bigha dávik'ehyú ágot'eehí bánada'ohsiidí daasolij. ¹⁹ Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áik'ehgo yashti' dayúgo doo nohwil ígózj da doleel ni': nohwits'í la' bee ncho'go na'idáhi la'í ncho'go ágot'eehí dayúweh ik'edaahit'ijlhií bich'í' ídídaal'naa ni'; k'adí da'ágát'éego nohwits'í dawa bee dávik'ehyú ágot'eehí bich'í' ídídaal'naa le', áik'ehgo nł'éego hadaanohwidiléh doleel. ²⁰ Ncho'go ágot'eehí bánada'ohsiidá' dávik'ehyú ágot'eehí doo hagot'éego be'adaanoht'ee da ni'. ²¹ Ánádaahit'ijdí k'adí bik'ee ídaayádaanohdzihí nt'é bee daasoht'ijid? Ágádaat'eehí ałłgee da'itsaahí begoz'aą. ²² Ádá' k'adí ncho'í doo hagot'éego be'adaanoht'ee da, la'í Bik'ehgo'ihí'nań bánada'ohsiidí daasolij, áik'ehgo nł'éego hadaanohwidile', ái ałłgee yaaká'yú dahazhí' ihí'naahí begoz'aą. ²³ Koncho'í da'itsaahí bidená nahi'nił, ádá' Bik'ehgo'ihí'nań dahazhí' ihí'naahí kaidoné', Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú.

7

¹ Shik'íyú, (begoz'aaní bídaagonłsini nohwich'í' k'e'eshchii,) begoz'aaní nnee dánehena'zhí' yebik'ehgo bídaagonłsi. ² Isdzán biká' t'ah hínaago yiké'zhí' nliigo begoz'aą; ádá' biká'í daztsaayúgo dábiini'yú át'éé hileeh. ³ Áik'ehgo biká'í hínaadá' la' nnee yil naná'náayúgo, nant'í' naghaa daayilnii doleel: ádá' biká' daztsaayúgo dábiini'yú át'éé; áik'ehgo la' nnee yil naná'náayúgo doo nant'í' naghaa da. ⁴ Áik'ehgo shik'íyú, Christ daztsaahí bigha nohwí bil dał'á daasolijgo begoz'aaní doo nohwenábik'eh dago bich'í' dasohtsaa; la'ihí biyéé daanoht'ij doleelgo, án daztsaadi' naadiidzáhi nliji, áik'ehgo nł'éego ágot'eehí Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaahiidle'. ⁵ Ncho'go be'adaant'eehí nohwebik'ehgo daahí'naadá' begoz'aaní ncho'go hádaahiit'iiní nohwiyi' hizij'go áyílaahí nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áik'ehgo ncho'go ánadaahiit'ijlhií bigha da'itsaahí bee nohwich'í' goz'aą ni'. ⁶ Jews bich'í' begoz'aaní bi'isna' daandliigo nohwotá' n'í bits'á'zhí' nane'na'go, k'adí begoz'aaní bits'á'zhí' ch'ínánkai; doo begoz'aaní ilk'idá' bek'e'eshchij n'í nanohwílaágo Bik'ehgo'ihí'nań bá nada'idziid da, ádá' Holy Spirit nanohwílaágo nada'idziid. ⁷ Nt'é daan'nii doleel ádá'? Begoz'aaní ncho'í bil dálekt'ee

née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Begoz'aanii da'adíhyúgo nchọ'íi doo bígonsi da doleel ni': begoz'aanii, Doo dawahá ídáhánt'jji da le', doo shiñni dayúgo, dawahá ídáhách'ít'ínní doo bígonsi da doleel ni'. ⁸ Ái bengot'áanii, Doo dawahá ídáhánt'jji da le', shiñniigo dayúwehégo ídáhásht'jji go áshíílaa. Begoz'aanii aníhíi doo hwahá bígonsijh dadá' nshchọ'yúgo ndi doo bígonsi dahíi bigha nchọ'íi shich'j' daztsáni k'ehgo at'éé ni'. ⁹ Lah begoz'aanii doo bígonsi dago hinshnaa ni': áidá' bengot'áanii bígosísiidá' nchọ'íi híina', áik'ehgo nchọ'íi baa nanpaayúgo ndizołhíi at'éé shiñniigo shizes-hijhí k'ehgo at'éé. ¹⁰ Áik'ehgo bengot'áanii, da'ái ihinaahíi shainé' doleel n'íi, da'itsaahíi shá áyíílaago bígosísiid. ¹¹ Bengot'áanii nashííáago nchọ'íi shich'j' nazhch'a', la'íi bee shidizesdij. ¹² Áik'ehgo begoz'aanii dilzih, la'íi bengot'áanii dilzih, dávik'ehyú at'éé, la'íi nkt'éhi at'éé. ¹³ Áik'ehgo ya' ái nkt'éhihíi da'itsaahíi shá áyíílaa née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Áidá' nehísiidá' begoz'aanii doo bikísk'eh ánsht'ee da ni', áik'ehgo begoz'aanii da'itsaahíi shángot'áá, nchọ'íi da'anii nchọ'íi at'éégo bígozi doleehíi bigha begoz'aanii alzaa; áik'ehgo bengot'áanii biláhyú nchọ'íi dážhọ itisyú nchọ'go hileeh. ¹⁴ Begoz'aanii yaaká'dí'hi at'éégo bídaagonlzi: áidá' shíi nchọ'go be'ánsht'eehíi bigha nchọ'íi bich'j' nashi'dehezni. ¹⁵ Nt'é bigha ánasht'jji doo bígonsi da: doo hasht'jjiyú ánasht'jji da; áidá' shił nchọ'íi be'ánasht'jji. ¹⁶ Doo hasht'jjiyú ánasht'jji dago begoz'aanii bee nshchọ'íi bígosísiid, áik'ehgo begoz'aanii aníhíi nkt'éé láá, dishni. ¹⁷ Áik'ehgo doo dashíi ánasht'jji da, ndi nchọ'i shiyi' golínníi ánát'jji. ¹⁸ Doo nkt'éehíi shiyi' golíi dago bígonsi (dashíi she'at'e'íi áłdishni:) dávik'ehyú ánsht'eego hasht'jji ndi be'ánasht'jji doo hagot'éégo be'ánash'ne' da. ¹⁹ Nkt'éehíi be'ánasht'jji go hasht'jji doo be'ánasht'jji da: áidá' nchọ'íi doo hasht'jji dahíi zhá be'ánasht'jji. ²⁰ Doo hasht'jjiyú be'ánasht'jji dayúgo doo dashíi ánasht'jji hasht'jji nchọ'íi shiyi' golínníi ánát'jji. ²¹ Díinko be'ánsht'eego bígosísiid, nkt'éehíi be'ánasht'jji hasht'jji nchọ'íi shidáhgee begoz'áá. ²² Shijíi yune' Bik'ehgo'ihina' yegos'aanii nkt'éé, ídídish'ni: ²³ Áidá' ídídistsáago díinko bígosísiid, shits'í nchọ'go hádaat'iiníi shinatsékees nkt'éehíi yił nagonłkaad, áik'ehgo shiyi'yú nchọ'íi bi'isna' nshijigo áshíi. ²⁴ Nnee débaagoch'oba'ihíi nshíni láá! Díi shijíi biyi' nchọ'íi shizilheehíi hadín yits'á'shíiteeh? ²⁵ Bik'ehgo'ihina' zhá, Jesus Christ nohweBik'ehni biláhyú láá, ái bigha Bik'ehgo'ihina' ba'ihénsi. Áik'ehgo dashíi shinatsékeesíi bee Bik'ehgo'ihina' yegos'aanii bikísk'eh ánsht'ee; áidá' shits'í be'ánsht'eehíi nchọ'íi zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

¹ Áik'ehgo k'adíi Christ Jesus biyi' daanlíni, bigha bił ch'ígódeeh doleelíi da'adíh, ái doo bi'at'e' nchọ'íi yikísk'eh ádaat'ee da, áidá' Holy Spirit zhá yikísk'eh ádaat'ee. ² Christ Jesus biyi' nshijigo, Holy Spirit behinshnaahíi binawodíi nchọ'íi binawodíi bee dastsaah doleel n'íi yits'á' shinktíi. ³ Jews bich'j' begoz'aanii nchọ'go be'ádaant'eehíi bigha doo nalwod da silij, áik'ehgo begoz'aanii doo áyóléh at'éé da n'íi Bik'ehgo'ihina' áyíílaa, án dabíi biYe' nohwits'í nda'iksiihíi k'ehgo at'éégo nohwinchọ'híi bigha yin'a', áik'ehgo nchọ'íi nohwits'í yiyi' golínníi bił ch'ígódeeh doleelgo bángot'áá: ⁴ Néé doo nohwi'at'e' nchọ'íi bikísk'eh ádaant'ee da, áidá' Holy Spirit zhá bikísk'eh ádaant'eehíi bigha begoz'aanii dávik'ehgo aníhíi bikísk'eh ádaant'ee. ⁵ Hadíi dabíi bi'at'e' yikísk'eh ádaat'eehíi bits'í hádaat'iiníi zhá yaa daabiini'; áidá' Holy Spirit yikísk'eh ádaat'eehíi Holy Spirit hádaat'iiníi yaa daabiini'. ⁶ Ko'at'e' nchọ'íi bikísk'ehyú ágot'eehíi baa koni'íi da'itsaahíi bee ká goz'áá; áidá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíi baa koni'íi ihinaahíi la'íi ilch'j'gont'éehíi bee ká goz'áá. ⁷ Hadín bi'at'e' nchọ'íi yikísk'ehyú ágot'eehíi yaa biini'íi Bik'ehgo'ihina' yik'enniih: Bik'ehgo'ihina' yegos'aanii doo ye'at'éé da, da'anii doo áonéh at'éé da. ⁸ Áik'ehgo hadín dabíi bi'at'e'íi yikísk'eh ádaat'eehíi doo hagot'éégo Bik'ehgo'ihina' yił daagoyilshóni at'éé da. ⁹ Áidá' nohwíi doo nohwi'at'e' nchọ'i bikísk'eh

ádaanoht'ee da, áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit da'anii nohwiyi' golíyyúgo. Nnee ła' Christ biSpirit doo da'anii biyi' golíi dayúgo, án doo Christ bíyéé nlii da. ¹⁰ Christ nohwiyi' golíyyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinońnaa, dávik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíi bigha. ¹¹ Jesus daztsaadi' naadiidzaago áyílaahíi biSpirit nohwiyi' golíyyúgo, Christ daztsaadi' naadiidzaago áyílaahíi biSpirit nohwiyi' golíini biláhyú nohwits'í datsaah doleehíi áldó' hínaago ánáidle'. ¹² Ái bigha, shik'íiyú, doo nt'é bigha nohwi'at'e' ncho'íi bikísk'eh ádaant'ee da. ¹³ Dánohwíi nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo nanohne': áídá' nohwi'at'e' ncho'íi Holy Spirit bee nadaaktseedyúgo da'anii daahinońnaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nadaabiilaahíi dawa, ái da'anii Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanlíni ádaat'ee. ¹⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daasiidlii, áik'ehgo k'adíi doo isnah binant'a' yédaaldzidhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bédaahiildzid da, áídá', Ábba, shiTaa, daabih'nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandliigo nohwijíi yune' Holy Spirit dabíi nohwil nadaagolni': ¹⁷ Bichagháshé daandliyyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíi nohwíyéé doleek, néé hik'e Christ bilgo; Christ bil nohwiniidaagonkt'éé lek'eyúgo, dabíi bil dała' ízisgo be'ádaant'eego ádaanoht'ee. ¹⁸ Yunáasyú baa gozhóonii nohwáihyú goz'aanii ch'í'nah ádolnii, ái baa nateskeesgo díi jii go nyee'í biyi' nashaahíi doo shil hago'at'éé da. ¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihí'nań áyílaahíi Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé da'anii bíyéégo ch'í'nah ádolnii dázhó yiká daadéz'ii go biba' ádaat'ee. ²⁰ Dawahá alzaahíi doo nt'é da'ílii dago alzaa, doo hádaat'íihíi bigha da, áídá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihí'nań bándaaagoz'aq, ágát'éé ndi díinko Bik'ehgo'ihí'nań nyohíi; ²¹ Dawahá alzaahíi da'ílii hileeh di'nii ndi bits'á'zhí' hasdádokah, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé baa gozhóo doleelgo da'itsaahíi yits'á'káhíi k'ehgo dawahá alzaahíi áldó' da'ílii hileehíi yits'á'dokah. ²² Dawa alzaahíi dała' bil na'dini'go ik'idi'nii, díi jii t'ah ágát'éégo bídaagonzi. ²³ Áídá' doo ái zhá da, néé dó', Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandliigo ch'í'nah ádaanoht'ee doleehíi nohwits'í ła'í ánálneh doleehíi biba' ádaant'eedá' ik'ida'n'ii, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahíi ndi ik'ida'n'ii. ²⁴ Díi nkt'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'nil: nkt'éhi ch'o'iiyúgo doo nt'é bigha nnach'odlii da: hadín nt'éhéta yiltsaayúgo nt'é bigha dayúweh nyihoíi doleek? ²⁵ Áídá' nt'éhéta doo daahiit'ii dahíi ndaahóndliiyúgo, hada'ólniigo biba' ádaant'ee. ²⁶ Ágát'éégo doo daandzil dagee Holy Spirit nohwich'oniih: nt'é bigha da'ohiikaah doleehíi doo bídaagonzi da ndi Holy Spirit dabíi nohwá okaah, néé ch'éh ádaan'niihíi bigha ik'eda'n'niigo. ²⁷ Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíi yá okaah, Bik'ehgo'ihí'nań hát'íihíi k'ehgo okaahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań, kojíi yune' nantaahíi, Holy Spirit binatsekeesíi yígósi. ²⁸ Díinko bídaagonzi, hadíi Bik'ehgo'ihí'nań bil daanzhooníi, ła'íi dabíi ngonlchii go yiká ádaan'niidíi dawa dała' nkt'éégo bá ádaalne'go áyísi. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań nnee bíyéé doleehíi dabíntsego yidaagosi, ái biYe' yedaakt'éégo ádaabidilne'go dabíntse yengon'aq, biYe' bik'isyú łaqgo bíi dantsé nagháa doleehíi bigha. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bíyéé doleehíi dabíntse yidaagosi níi yiká ádaan'niid: yiká ádaan'niidíi bincho'íi yits'á'zhí' ch'ínadaayiznil: ła'íi ch'ínadaayiznilíi ilch'í'daabi'dolnii go yágon'aq. ³¹ Áik'ehgo nt'é daan'niid áídá'? Bik'ehgo'ihí'nań bil daagohit'iiyúgo, hadínshá' nohwich'í' na'iziidgo nohwaa gonnee doleek? ³² Bik'ehgo'ihí'nań dabíi biYe' ndi doo t'aqzhí' yota' dago daanoht'ee nohwá nyink'íini, da'án bil dała' dawahá daazhógo nohwainé' go'ii. ³³ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yita'hazlaahíi hadín nt'é yik'izhí' yidi'aah? Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú ádaat'éhi yilniiidi at'éé. ³⁴ Hadín nohwil ch'ídaagógho nohwándaago'aah áídá'? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, án nohwá daztsaa, áidí' daztsaadi' naadiidzaa, án Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhineégo dahsdaa, da'án áldó' nohwá ná'okaahi at'éé. ³⁵ Hadínshá' Christ bil daanjóohíi yits'á'zhí' ánohwile'? Doo hadín da go'ii. Ya' nyee'íi biyi' hiikahíi Christ bil daanjóohíi yits'á'zhí' ánohwile' néé, ya' nohwich'í' nagont'ogíi néé, ya' nohwiniidaagonkt'éehíi néé, ya' shina' góyéé'íi néé, ya' no-

hwidiyágé ádíhíí nées, ya' ngodzidíí nées, dagohíí ya' besh be'idiltshé bee nohwidizideehíí nées? ³⁶ Bek'e'eshchiiníí gáníígo, Niyéé daandlíhíí bighá nadaanohwi'ditseedgo o'í'ááh; dibelíí natseedgo bágoz'ááhíí k'ehgo nohwaa natsídaats'ikees. ³⁷ Dah, díí dawa bee nohwich'í' ánágot'íí ndi, Christ bíl daanjoo'íí bíláhyú doo adzaayú itisgo daagonelnaa da. ³⁸ Da'aníí bígonsí, doo nt'é Bik'ehgo'íhí'nań bíl daanjoo'íí yits'á'zhí' nohwinonííl át'éé da, da'itsaahíí ndi, íhí'naahíí ndi, Bik'ehgo'íhí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ndi, spirits nchó'íí binadaant'a'íí ndi, spirits binawodíí ndi, dák'ad be'ágot'eehíí ndi, yunáásdí' nohwich'í' goldohíí ndi, ³⁹ Yudahyú ágot'eehíí hik'e yuyahyú ágot'eehíí ndi, nt'éhéta alzaahíí ndi, díí dawa doo Bik'ehgo'íhí'nań bíl daanjoo'íí yits'á'zhí' nohwinonííl át'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehń bíláhyú Bik'ehgo'íhí'nań bíl daanjoo.

9

¹ Christ binadzahgee da'aníí ádishníí, doo lélíshchoo da, da'aníí ádishníigo Holy Spirit shíjii yune' shíł nagolní', ² Doo shíł gozhóq da, shíjii dázhó nniíh nt'éé. ³ Bígonedzaayúgo shik'ííyú, bíl hat'í'í, hasdakáh doleełhíí bighá Christ bits'á'dí' shíł ch'ígódeeh ndi nzhóq doleeł ní': ⁴ Áí Israel hat'í'íí daanlíj; Bik'ehgo'íhí'nań bichagháshé daanlíjgo baa daagodest'áq, la'íí Bik'ehgo'íhí'nań bits'á'idindláádíí yíl daanlíj, la'íí Bik'ehgo'íhí'nań bíl lándagost'áq, yegos'aaníí aldó' baa daidez'áq, hagog'éégo da'okáq doleełíí baa daadest'áq, la'íí Bik'ehgo'íhí'nań nť'éégo ágot'eehíí nohwíyéé doleeł daayihniigo yaa daagodez'áq; ⁵ Israel hat'í'íí ilk'idá' nnee n'íí, Bik'ehgo'íhí'nań hadaabidez'níí, bits'á'dí' hadaakinolt'áq, áí bits'á'dí' Christ gozłíigo nnee silíj, án dawa yitis nlij, Bik'ehgo'íhí'nań nlij, dahazhí' ba'ihégosí le. Doleełgo at'éé. ⁶ Bik'ehgo'íhí'nań Israel hat'í'íí yágon'áání doo edełniigo baa natsekees da. Israel holzéhi bits'á'dí' hadaakinolt'aaníí Bik'ehgo'íhí'nań binadzahgee doo dawa da'aníí Israel hat'í'ihíí daanlíj da: ⁷ La'íí Bik'ehgo'íhí'nań Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aaníí doo dawa hadaiheznil da: áídá' Abraham gáyihniid, Niye' Isaac bits'á'dí' lideshchiiníí zhá nichagháshé bíłd'nií doleeł. ⁸ Díínko áłdishníí, Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aaníí doo áí zhá bighá Bik'ehgo'íhí'nań bichagháshé bíł otag da: áídá' Bik'ehgo'íhí'nań Abraham yágon'áání bik'ehgo hadaakinolt'aaníí, áí da'aníí bichagháshé bíł otag. ⁹ Bik'ehgo'íhí'nań gáníígo Abraham yágon'áq, Kodí' lenágodzaago kú nánsdzaago ní'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golíj doleeł, níí lék'e. ¹⁰ Doo áí zhá da; áídá' Rebecca aldó' nnee, Isaac holzéhi, bits'á'dí' daadihe'na'i, yá hiltsaq silíj, ¹¹ (Bik'ehgo'íhí'nań dabíí bik'ehgo nnee hadaayinií, doo ánadaat'ííhíí bighá da, áík'ehgo Rebecca bichagháshé doo hwahá daagoleeh dadá', la'íí doo hwahá nť'éégo dagohíí nchó'go ánadaat'ííl dadá', Bik'ehgo'íhí'nań Isaac hayitíj bighanigolíj'íhíí begolne' doleełgo,) ¹² Rebecca bíł nagosní', Dantsé nagháhihíí iké'yú nagmaahíí binal'a'á nlij doleeł. ¹³ Bek'e'eshchiiníí gáníígo, Jacob shíł nzhóq ní', áídá' Esauhíí doo hasht'íj da ní'. ¹⁴ Nť'é daan'nií áídá'? Ya' Bik'ehgo'íhí'nań doo dávik'ehyú át'éé da nées? Dah, da'aníí doo ágát'éé da. ¹⁵ Bik'ehgo'íhí'nań Moses gáyihnií, Hadíí hádaasht'iiníí baa daach'oshba' doleeł, la'íí hadíí hádaasht'iiníí baa tídaasht'ii doleeł, níí. ¹⁶ Áík'ehgo nnee nt'é hát'ííníí dagohíí nnee binawodíí doo bighá Bik'ehgo'íhí'nań habíłtíj da, ndi bíłgoch'oba'íí ch'í'nah hileehíí bighá. ¹⁷ Bik'ehgo'íhí'nań biyati'íí biyi' Pháraoh gáyihnií, Shinawodíí ninkááyú hit'íj doleełhíí bighá, la'íí ní'gosdzán biká' dágoz'áq nť'éégo shizhí' bígózj doleełhíí bighá nant'aago ániishlaa, níí. ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'íhí'nań dabíí hát'íjgo la' yaa ch'oba', áídá' la' bíjii nt'izgo ádaile'. ¹⁹ Gáshihnií áídá', Nť'é bighá Bik'ehgo'íhí'nań t'ah nnee nchó'go ánát'íjgo yik'izhí' di'aah? Bik'ehgo'íhí'nań nt'é hát'ííníí doo hadín hago áyoléh át'éé da. ²⁰ Dah, nnee zhá nííni, hago'at'éégo Bik'ehgo'íhí'nań t'áqzhí' bich'í' yánánłtíh? Ábí'deszaahíí ábíílaahíí, Nť'é bighá gát'éégo áshiinlaa, yihnií doleeł nées? ²¹ Nnee gosht'ish tús áile'íí gosht'ish da'á sitłégi yee tús ílínihíí áile', la'íí da'ái bee tús doo íljí dahíí yee áile', ya' áí doo áile'go goz'áq da nées? ²² Bik'ehgo'íhí'nań bihashke'íí la'íí binawodíí ch'í'nah

áile' hat'íigo nnee bił ch'ígódeeh doleeł n'íi yá daagoho'aalgo nzaad godeyaa lək'eyúgohíi, nt'é daan'nii áidá'? ²³ Ła'íi dabíi bits'á'dí' ízisgo ágot'eehíi ch'ída'izkaadíi ch'í'nah áile'híi bigha hadín ái ízisgo ágot'eehíi dabíintsé yá ikch'ígolaahíi yaa ch'oba', ²⁴ Néé da'ái daandlij, nohwiká adaanniidíi, doo Jews daanliiníi yitahdí' zhá da, ndi doo Jews daanlij dahíi yitahdí' aldó'. ²⁵ Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihí'nań gáníi, Doo shichagháshé daanlij da n'íi shichagháshé bildishnii doleeł, ła'íi, Doo shił daanzhọ da n'íi shił daanzhọ bildishnii doleeł. ²⁶ Ła'íi, Shichagháshé doo daanohjíi da, yihii n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihí'nań hínaahíi bichagháshé daanlij biłdi'nii doleeł, nii. ²⁷ Esaias aldó' Israel hat'i'íi yaa yadaakti'go gáníi lək'e, Israel bits'á'dí' hadaahinolt'aaníi túnteel bahyú sálhíi k'ehgo łaá ndi ayáhágo zhá hasdádokah: ²⁸ NohweBik'ehń dabik'ehyú ánát'ijigo binasdzidíi ąął áile' doleeł, doo nt'ahgo da, án ni'gosdzán biká' nneehíi bándaaagot'ááníi dáhahgo bándaaagot'aahgo áile', nii ni'. ²⁹ Esaias dabíintsédá' gánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihí'nań nnee doo náhóltagyú biNant'a'íi doo bichagháshé ayáhágo nohwá ánaisiid dayúgo, Sódongee daagolíníi k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', ła'íi Gomórrah alzaahíi k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', nniid. ³⁰ Nt'é daan'nii áidá'? Doo Jews daanlij dahíi dabik'ehyú ádaat'ee doleeł doo yiká ádáát'iid da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dabik'ehyú ádaat'ee daasilij, bi'odla' daagolijhíi bigha. ³¹ Áidá' Israel hat'i'íi begoz'aaníi biláhyú dabik'ehyú ádaat'ee doleeł yiká ádáát'iid ndi ái begoz'aaníi yikísk'eh ádaat'eego ch'éh ádáát'iid. ³² Nt'éshá' bigha? Doo bi'odla'íi yee yiká ádáát'iid dahíi bigha, áidá' begoz'aaníi bikísk'eh ádaant'eeyúgo dabik'ehyú ádaant'ee doleeł daanzigo ch'éh yiká ádáát'iid. Ái Christ doo daayodlaą dahíi bigha tsée bigha nach'igeehíi daineztałhíi k'ehgo ye'adaat'ee lək'e; ³³ Bek'e'eshchiiníi biyi' Bik'ehgo'ihí'nań gáníigo, Isąą, Sion gee tsée bigha nach'igeehíi, tsée ts'iztałgo nach'ikaadíi nnsh'aah: hadín bodlaąhíi doo hant'é yik'ee idaayándzi doleeł, nii.

10

¹ Shik'íiyú, shijíi yune' dážhó háshť'íi, Israel hat'i'íi hasdádokahgo, ła'íi ái bigha Bik'ehgo'ihí'nań náhoshkąąh. ² Díi bígonsigo baa nagoshni', Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' dahdaanldohgo hádaat'ij ndi hagot'éégo bich'í' ách'ít'ééhíi doo yidaagolsi da. ³ Hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nnee dabik'ehyú áile'íi doo yidaagolsi dago, dabíi dabik'ehyú ídaadilne'go yiká ádáát'iidgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nnee dabik'ehyú áile'íi doo yaa ídaadest'ąą da. ⁴ Christ ch'odlaąyúgo doo dayúweh Jews bich'í' begoz'aaníi bikísk'eh ách'ít'ééhíi bigha dabik'ehyú ách'ít'éé da, áidá' nnee dała'á daantijgee Christ daayosdlaądíi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dabik'ehyú át'éé doleeł. ⁵ Begoz'aaníi bikísk'eh at'ééhíi bee dabik'ehyú ágot'eehíi Moses yee k'e'eshchijigo gáníi, Nnee begoz'aaníi yikísk'eh ánát'ijhíi da'ái yee hínaa doo. ⁶ Odlá'íi bee dabik'ehyú ágot'eehíi Moses yee k'enaashchijigo gáníi, Nijíi biyi' yune' doo gánii da, Hadínshá' yaaká'yú digháh? (Christ ádí' bił godah ch'ínánt'ashgo:) ⁷ Ła'íi doo gánii da, Yuyahgo o'i'án yuyaa hadínshá' digháh? (Christ daztsąądí' t'ąązhi' yil nat'aashgo.) ⁸ Áidí' bek'e'eshchiiníi nt'é níi? Yati'íi nt'ahdí' nlij, dá nize' yune', ła'íi nijíi yune' ndi begoz'ąą, nii: ái yati'íi ko'odla' bee hasdách'ighah, ái zhá baa yáhiilti'; ⁹ Nizé'dí', Jesus sheBik'ehń hoshdlaą, nniyúgo, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań Jesus daztsąądí' náyhilna'íi nijíi yune' hondlaąyúgo hasdánnań doleeł. ¹⁰ Nnee bijíi yune' odláąyúgo dabik'ehyú át'éégo ábi'delzaa; ła'íi bizé'dí' oshdlaą niigo hasdayáahi at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi gáníi, Hadín bodlaąhíi doo hant'é yik'e idaayándzi da doleeł. ¹² Jews daanliiníi ła'íi Greeks daanliiníi dáłekt'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo ła' łałgo ádaat'ee da: nohweBik'ehń dała'á nnee dawa yeBik'ehń nlijigo, hadíi bich'í' ch'oba' ádaanlihíi biłgoch'oba'íi ch'ída'izkaadíi yaa yiné'. ¹³ Áik'ehgo hadín nohweBik'ehń bizhi'íi yozhíigo yich'í' ch'oba' ánniidíi hasdádogał. ¹⁴ Áń hagot'éégo yich'í' ádaanii, doo hwahá daayodlaąh dadá'? Hagot'éégo daayodlaąh, án doo hwahá ya'ikodaaniizijh

dadá? Hagot'éégo daidits'ih, doo hadín bił nadaagolni' dadá? ¹⁵ Hagot'éégo bił nadaagolni', la' daabi'dol'aadgo zhá? bek'e'eshchiiní gánígo, Dahadín yati' baa gozhóni, bee nkenágoheltoqdí, yaa yahti'go higaalí ba'ihégo, áí nt'éégo ágot'eehí nnee yaa bił gozhóq doleehí yaa nadaagolni'! ¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikísk'eh ádaasdaa da. Esaias gáníhí k'ehgo, NohweBik'ehń, hadín bił nagosiilni'í yodlaq ádá? ¹⁷ Bik'ehgo'ihinań biyati' dihiits'ago zhá nohwi'odla' goleeh, Bik'ehgo'ihinań biyati' baa nohwił na'goni'go zhá dihiits'ag. ¹⁸ Ádá' na'idishkid, Ya' doo daidests'aa da née? Ha'oh, daidests'aa, ni'godzán biká' dagoz'aa nt'éégo baa na'goni'í begoz'aa, ni'godzán náhin'áayú biyati' daats'idests'aa. ¹⁹ Ádá' naná'idishkid, Ya' Israel hat'i'í doo bił ídaagozi da lek'e née? Dantsé Moses gání, Lahgo hat'i'í, nnee doo bił da'otag da daabilch'iníhí bee daanohwiłch'olch'iigo ádaanohwishle', la'í hat'i'í doo daagoyáq da daabilch'iníhí bee hadaashohkeego ádaanohwishle'. ²⁰ Ádí' Esaias doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihinań ya yahti'go gání, Nnee doo shiká hadaantaa da n'í shídaagosjíd; doo shiká nada'ódíkid da n'í bił ch'i'nah ádishdlaa. ²¹ Ádá' Israel hat'i'í gáyilni, Nnee doo daashidits'ag dahí la'í shidázhí' yadaakti'í bich'i' íts'á' dahdideshniigo o'i'aa.

11

¹ Áík'ehgo na'idishkid, Ya' Bik'ehgo'ihinań bichagháshé yó'oyilkaad née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Shíí aldó' Israelite nnee nshij, Abraham bits'á'dí'go hashidolchij, Benjamin hat'i'í bits'á'dí' gosilí. ² Bik'ehgo'ihinań bichagháshé dabintsé yídaagołsiní doo yó'oyilkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiiní Elias yaa nagolni'í doo bídaagonołsi da née? Bik'ehgo'ihinań yokaaqgo Israel yaa yahti'go gání, ³ SheBik'ehń, nnee binkáayú na'iziidí nadaistseed, la'í naa hi'ne'í biká' dahi'niłi nagoz'aa n'í tadaayoznil; dashízhá isdziih, la'í shidizideego nadaagołchi', nii. ⁴ Ádá' Bik'ehgo'ihinań nt'é bilni? Nnee gots'idi doo náhóltagyú ídá'ásilsi, doo Baal be'ilzaahí yich'i' nádaahilzhish dahí. ⁵ Áík'ehgo díí goldohí biyi' nnee Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'go da'ayáhago ídá'áyiidlaago hayiheznil. ⁶ Bilgoch'oba'í bee hayiheznilyúgo, doo nt'éégo ánadaat'íhí bigha da: doo ágát'éé dayúgo Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í yunaásyú doo ilí da doleel. Ádá' nnee nt'éégo ánát'íhí bigha hayiniilyúgo doo bilgoch'oba'hí bigha da: doo ágát'éé dayúgo nt'éégo ánát'íhí yunaásyú doo ilí da doleel. ⁷ Hago'at'éégo ádá? Israel hat'i'í yiká hádaat'iini' ch'éh yigha ádaat'í; hayihezníli zhá nádaidné', ádá' la'ihí bináá ádaagosjíd. ⁸ (Bek'e'eshchiiní gáníhí k'ehgo, Bik'ehgo'ihinań áí da'alhoshgo nakaihí k'ehgo natsídaakeesgo ádaabizlaa, bináá doo yee daago'ij dago, bijeyi' aldó' doo yee da'dits'ag dago;) díí jji t'ah ágadaat'ee. ⁹ La'í David gání, Bił daagonedliigo da'iyaaqhí bee bánaki'í'áago daabiljizh le', nt'éhéta bidáh siné'go yitis hakaadhí k'ehgo, da'ái bincho'í bee bich'i' nanáhi'niile': ¹⁰ Bináá doo nzhógo yee daago'ij dago alnehgo doo daago'ij da le', biyil ndaazí bigha dahazhí' da'isk'id le'. ¹¹ Na'ónádishkid ádá', Ya' Israel hat'i'í nanihezdeehí doo nádaahidzi da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: ndi nanihezdeehí biláhyú doo Jews daanli dahí hasdákai, Israel hat'i'í hasdách'ikaihí danée zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'ij doleehí bigha. ¹² Israel hat'i'í nanihezdee n'í biláhyú ni'godzán biká' nnee da'it'ijyúgo, la'í ch'éh ádaat'ídí biláhyú doo Jews daanli dahí da'it'ijyúgo, áí bitisgo Israel hat'i'í dawa Bik'ehgo'ihinań yich'i' ninábide'niłhí biláhyú nnee dawa da'it'ij doleel. ¹³ K'adí doo Jews daanohli dahí nohwich'i' yashti', shí doo Jews daanli dahí bich'i' shi'dol'aadgo shinasdziidí ilígo ánsi: ¹⁴ Dáhago'at'éégo bił dała' hat'i'í hasdách'ikaihí danée zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'ijgo ádaashle'go la' hasdádokah. ¹⁵ Israel hat'i'í yó'olkaadí biláhyú ni'godzán biká' nnee Bik'ehgo'ihinań bił k'í nádaasliiyúgo, áí Bik'ehgo'ihinań bich'i' ninábide'niłhíshá' hago'at'éé? Da'itsaahdí' nádaahi'nahí k'ehgo at'éé. ¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihí Bik'ehgo'ihinań baa nané'í diyihyúgo, ná'ast'oodí dawa aldó' diyih: la'í ch'il bikeghad

diyihyúgo, bits'ádaaz'aahíí áldó' diyih. ¹⁷ Jews daanliiníí ch'il olive holzeehíí k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíí ła' nehesto'yúgo, áídí' ni, doo Jew nlií dahíí, ch'il olive da'ilijyú hadajeehíí k'ehgo ánt'éhi, áí naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áík'ehgo olive bikeghad yenoseehíí ni áldó' bee nanlwodgo bee nkséétyúgo; ¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíí doo bich'i' ída'óndlii da. Ída'óndliiyúgo bínálnih, ni ikeghadíí doo nee hinnaa da, áídá' bíí bee hinnaá. ¹⁹ Ya' gánñii née, Shíí áígee onáshi'doltsiihíí bigha its'ádaaz'aahíí nahesto'? ²⁰ Da'anii ágát'ée, ndi áí doo da'odlqa dahíí bigha nahesto', áídá' nihíí ni'odlq' zhá bee sínzj. Áík'ehgo doo bee ída'óndlii da, áídá' nzhógo godínksj: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ doo t'aazhj' at'ée dago its'ádaaz'aahíí nayiheztq', áík'ehgo ídaa gondzáá, ni áldó' dánko ágánidollii at'ée. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí ła'íí bihashke'íí baa natsiínkees: nanihezdeehíí bihashke' yiká'zhj' áile'; áídá' nihíí naa ch'oba', bilgoch'oba'íí da'áík'ehgo biyi' hináátyúgo: áídá' doo ágánt'ée dayúgo ni áldó' yó'onidi'aah. ²³ Jews daanliiníí, doo da'odlqa dahíí doo dayúweh ye'adaat'ee dayúgo, ch'il olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihí'nañ zhá áík'ehgo ádaabile'go yik'e sitij. ²⁴ Olive da'ilijyú hadajeehíí bits'á' nanideshgizhdá' ch'il olive nkt'éehíí biyi' onánidotsiiyúgo, ch'il olive nkt'éehíí dabíí bits'ádaaz'aahíí naheztq' n'íí biyi' onádaitsiihíí itisgo doo bá nyee da. ²⁵ Shik'íyú, doo ídaa da'ohdlíí da doleełgo díí doo bígózi da n'íí bídaagonoksjh hádaanohwisht'ij, Israel hat'i'íí lahzhj' doo daago'ij da daasilij, doo Jews daanlij dahíí dawa ha'adokahíí begolzaazhj'. ²⁶ Áík'ehgo Israel hat'i'íí dawa hasdádokah: bek'e'eshchiiníí gáníigo, Siondí' Hasdá'iiníí dogaal, án Jacob hat'i'íí doo Bik'ehgo'ihí'nañ daidnksj da n'íí daidnksjgo ádaabidollii: ²⁷ Bincho'íí baa nádaagodesii'áádá', da'ái ilk'idá' bándagosii'áá ni' yínadaalñiih doleeł, nii. ²⁸ Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ Israel hat'i'íí k'ihzhj' ádaizlaa: áídá' daabita n'íí hadaiyiheznihíí bigha Israel hat'i'íí bil daanzhoq. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohíí koká ánniidyúgo doo lahgo áná'ne' da. ³⁰ Lah Bik'ehgo'ihí'nañ doo daahohdlqa da ni', áídá' k'adíí Israel hat'i'íí doo da'odlqa dahíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí nohwaa daadest'aa: ³¹ K'adíí Israel hat'i'íí doo da'odlqa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí nohwaa daadest'aaníí biláhyú bíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí baa daadidot'aał. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dawa doo da'odlqa dahíí yich'i' ndaayinil, dawa yaa ch'oba' doleełgo. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá'íí hik'e bil ígóziníí bilgo ląágo ch'ída'izkaad! Hagot'éégo nnee yich'i' godi'aahíí doo hagot'éégo ba'ch'iilkáah da, bi'at'e'íí doo hagot'éégo bígózi da! ³⁴ Hadínshá' nohwe-Bik'ehñ binatsekeesíí yígółsj? Hadínshá' nabineztaad? ³⁵ Dagohíí hadínshá' nohwe-Bik'ehñ dant'éhéta yaa yiné', t'aazhj' dant'éhéta baa náyiné' doleełhíí bigha? Doo hadín da. ³⁶ Dawa bits'á'dí' daagolji, ła'íí dawa biláhyú daahinaa, ła'íí dawa bá daahinaa, án dahazhj' ba'ihégosj doo. Doleełgo at'ée.

12

¹ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'híí bigha nádaanohwoshkaah, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa daach'iné'híí k'ehgo nohwíí t'ah daahinohnaad' nohwits'ihíí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áí Bik'ehgo'ihí'nañ bil gozhóq, áík'ehgo daadinoksjgo daahohkaahgo dávik'eh. ² Díí ni'goszán biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí doo be'adaanoht'ee da: áídá' dawa bee nohwinatsekeesíí áníidégo ánálne'go lahgo ádaanoht'ee le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'íiníí nkt'éégo at'éehíí, bil goyılshóóníí, ła'íí dázhq nzhooníí bídaagonoksjh. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí biláhyú báyashti'go shaa godet'aa; áík'ehgo dała'á notijjee gádaanohwıldishñii, Doo itisgo ídaa daagonohdzaago dała'á notijjee Bik'ehgo'ihí'nañ odlq' daholąago nohwainé'íí dávik'ehgo ídaa natsídaahkees. ⁴ Nohwits'í dała'á ndi ląayú henláá ndi doo dała' dáłekt'eego nada'iziid da: ⁵ Da'ágát'éégo née hiidlqa ndi its'í dała'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bil dała'á daandlijgo, ła'íí its'í dała'á ndi ląayú henlááhíí k'ehgo daandlijgo ilch'odaahii'nii. ⁶ Nt'éhéta

Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'ii nohwainé'ii iltah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihinaan nohwinkááyú yahti' nohwaa det'aayúgo halaq nohwi'odla' daholaqago nohwainé'ii dávik'ehgo bee yádaahiiti' le'; ⁷ La' bich'odaahii'niigo nohwaa det'aayúgo halaq ágánádaahiit'ijl le'; hadín ilch'ígót'aahgo baa det'aayúgo nkt'éégo ilch'ígó'aah le'; ⁸ Hadín idag yahti'go baa det'aayúgo áik'ehgo nnee yidag yahti' le'; hadín dawahá nayiniihí doo yaanchi' dago nayiniih le'; hadín dawahá yebik'ehii nkt'éégo nabi'dinkt'og le'; la'ii hadín la' yaa ch'oba'ii yaa bil gozhógo anát'ijl le'. ⁹ Da'anii nohwi'ijoo le', doo daazhógo da. Ncho'go ágot'eehii bik'edaadinohniih; nzhooníi zhá nkdzilgo daahinohta'. ¹⁰ Lil daanohjoo le', ilk'íyú lil daanjoohii k'ehgo; daalidinolsigo nnee la'ii ntsé sitijgo ádaanołsi le'; ¹¹ Doo nohwił daagoyéé'go nada'ohsiid da; Holy Spirit nohwijii yune' dilth'go ádaanohwiłsi le'; nohweBik'ehn bá nada'ohsiid; ¹² Nohwádihyú nkt'ééhii ndaahóndliihii bigha nohwił daagozhógo le'; nohwiniidaagonkt'ééyúgo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkaqah nt'éé le'; ¹³ Bik'ehgo'ihinaan daayokaqahii hant'é yidih daanliinii bitaadaahniih; nohwista' nakahii baa nohwił daagozhógo le'. ¹⁴ Nohwik'edaannihii biyaa gozhógo le' daadohniigo bá da'ohkaqah; doo yati' bee daahokkaal da. ¹⁵ Bil daagozhóonii dába'ashhah nohwił daagozhógo le', la'ii daachagii aldo' dába'ashhah daachag le'. ¹⁶ Dátekt'eego natsídaahkees. Doo itisgo ádaadisofnil da, débaagoch'oba'ihii doo bináal ídaadołkaqah da. Doo ídaa natsídaahkees da le'. ¹⁷ Dahadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'déna ágánádaahdle' da. Nnee dawa binadzahgee dawahá nkt'ééhii zhá baa nahkai le'. ¹⁸ Bígonedzaq lek'eyúgo nnee dawa nkegohen'áago bil daagonohjii. ¹⁹ Shił daanohshóni, hadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, áidá' Bik'ehgo'ihinaan nohwá k'ena'né'ii biba' goz'aqago ádaagonołsi le': gánii go bek'e'eshchii, Goyéégo koch'i' godish'aahi ansht'ee, ik'enashné' ndi at'éé, nohweBik'ehn anii. ²⁰ Ái bigha, nik'ennihii shiná' silijyugo bá'nné'; dibá' silijyugo tú bá ná'íłsih: áik'ehgo ágánt'ijyugo bitsit'a' tsiid dahnásiikaahii k'ehgo anle'. ²¹ Ncho'ii doo nohwitis hileeh da le', áidá' nkt'ééhii bee ncho'ii bitis daahleeh.

13

¹ Nnee dała'á daantúgee nadaant'aahii bikísk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihinaan nadaant'aahii dawa yebik'eh: nadaant'aahii binawodii Bik'ehgo'ihinaan yengon'áq. ² Ái bigha hadín nadaant'aahii yits'á'zhi' at'ééhii Bik'ehgo'ihinaan yegos'anihii doo yikísk'eh at'éé da: ái ídandaagot'a'hi at'éé. ³ Nnee nkt'éégo ánadaat'ijlii nadaant'aahii doo yédaaldzid da, ncho'go ánadaat'ijlii zhá nadaant'aahii yédaaldzid. Ya' nant'an doo béıldzid hant'ij da néé? Nkt'éégo anánt'ijl, áik'ehgo nzhooqgo naa yahti' doleeł. ⁴ Ninant'a' ná nkt'éé doleełhii bigha Bik'ehgo'ihinaan yá na'iziid. Ncho'go anánt'ijlyúgo béıldzid; doo da'íłizhi' besh be'idiltkishé dahyotijl da: án Bik'ehgo'ihinaan yána'iziidgo nnee doo bik'ehyú anát'ijl dahii Bik'ehgo'ihinaan bihashke' yik'izhi' áile'. ⁵ Ái bigha nadaant'aahii bikísk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihinaan bihashke' doo bits'á'zhi' ánadaht'ijlii zhá bigha da, áidá' nkt'éégo ánadaht'ijlgo ídidaagonołzihii bigha aldo'. ⁶ Da'ái bigha tax nadaahohniik: tax bich'i' nadaahi'niikii Bik'ehgo'ihinaan yánada'iziidii daanlijgo ái nayik'ída'iziid. ⁷ Ái bigha bich'i' nada'ohniik le'at'ééhii dawa bich'i' nada'ohniik: tribute bich'i' nadaahohniik le'at'ééhii tribute bich'i' nadaahohniik; tax bich'i' nadaahohniik le'at'ééhii tax bich'i' nadaahohniik; hadii bédaaldzid le'at'ééhii bédaaldzid; hadii daadinolsi le'at'ééhii daadinolsi. ⁸ Nnee doo la' naa hayi'áa da le', il'ijóonii zhá laa hadaaso'aa le': hadín la' bil nzhooqhii Bik'ehgo'ihinaan yegos'aanii yikísk'eh at'éé. ⁹ Begoz'aanii gánii, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo nach'itsee da, Doo ich'in'ijh da, Doo lé'ch'ikchoo da, Doo dawahá ídáhách'it'ij da; ái begoz'aanii la' aldo' dawa k'náhi'nilgo díinko begoz'aq, Nit'ahdi' gólíinii nil nzhoo le', dani ídił njooqhii k'ehgo. ¹⁰ Hadín bit'ahdi' gólíinii bil nzhoonii doo yini'idiniih da; ái bigha koł ijóonii begoz'aanii ye'iláa. ¹¹ La'ii goldohii bídaagonołsi,

k'adíí da'olhoshdí' ch'ínádaanohdziidíí biká' ngonyáá, hasdánohwidi'niikíí alhánidí' begoz'aa, dantsé da'osiidlaáda' n'íí bitisgo. ¹² T'p'éhíí k'ad bech'ígonáh, k'ad haikáah: halaa, áí bigha chagotheel zhinéego ágot'eehíí nohwits'á'zhí' ádaahiidle', la'íí besh diyagé idindlaád zhinéegohíí ík'e daahiidleeh. ¹³ Nht'éégo hiidaale', jjiigo ch'ogaalhií k'ehgo: doo ncho'íí bee nohwil daagonedliigo da, doo nohwil nágodeyisgo da, doo nant'í' nahiidaago da, ncho'íí doo bich'í' t'aazhi' ách'ít'éé dahíí doo be'ádaant'ee da, doo ilk'edaan'niihgo da, la' bíyéehíí doo idáhádaahiit'jiigo da: ¹⁴ Nohwits'í ncho'go hádaat'iiníí doo bee da'ohle' dahíí bigha doo nohwijíí yune' ncho'íí bágoz'aaago ádaanołsi da, áidá' besh diyagé be-nagonlkaadíí biyi' nasozijhií k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń biyi' nasozij.

14

¹ Hadín bi'odla' doo nkdzil dahíí bich'í' daanohshoq le', doo bil ladaadoht'áhgo da. ² Nnee la' bi'odla' golíiníí hidán da'adzaahíí yiyaa, áidá' la' bi'odla' doo nkdzil dahíí hidán hadaajeehíí zhá yiyaa. ³ Nnee hidán dawa yiyaaahíí la' nnee doo dawa yiyaa dahíí doo da'ílinégo yaa natsekees da le'; la'íí nnee doo dawa yiyaa dahíí la' nnee dawa yiyaaahíí aldó' doo da'ílinégo yaa natsekees da le': bíí aldó' Bik'ehgo'ihí'nań nábinłtini at'éé. ⁴ Nihíí hant'é nliigo la'i yána'iziidíí baa yánłti'go? Binant'a'íí nht'éégo yána'iziidyúgo dá na'iziid doleel, doo nht'éégo yána'iziidíí ch'ínált'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihí'nań zhá binawod goljiigo sizijigo ábile'. ⁵ Nnee la' la'jji la'ihíí yitigo yidnłsi: la'íí dawa dalet'eego yidnłsi. Nnee dała'á daantjige doo bil nagokigo yaa natsekees da le'. ⁶ Hadín la'jji yidnłsihíí nohweBik'ehń yidnłsigo at'jji; hadín la'jji doo yidnłsi dahíí bíí aldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'jji. Hadín hidán dawa yiyaaahíí nohweBik'ehń yidnłsigo iyaa, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo; nnee doo dawa yiyaa dahíí aldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'jji, bíí dó' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo iyaa. ⁷ Nnee hinaayúgo doo dabíí ídebik'ehgo hinaa da, datsaahyúgo doo dabíí bik'ehgo datsaah da. ⁸ Daahin'naayúgo nohweBik'ehń daanohwinełjiigo daahin'naa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehń daanohwinełjiigo daahiitsaah: áik'ehgo daahin'naa ndi dagohíí daahiitsaah ndi nohweBik'ehń bíyéé daandlii. ⁹ Díí bigha Christ daztsaa, áidá' naadiidzaago naahi'na', nanezna'íí hik'e daahinaahíí bilgo yeBik'eh doleelgo. ¹⁰ Nt'é bigha nohwik'isyú baa yádaakti'? Nt'é bigha nohwik'isyú da'ílinégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'í' daahiidzihi doleel. ¹¹ Bek'e'eshchiiníí gánjigo, NohweBik'ehń gánjii, Da'anii hinshnaago da'anii gádishnii, dakowa kogod bee shich'í' daach'ilzhiish, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihédaach'inzi doleel, nii. ¹² Áik'ehgo daanohwigha dała'á daantjige Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídaa nadaagohiilni' doleel. ¹³ Áí bigha kodí' godezt'i'go doo laa yádaahiilti' da le': díí k'ehgo nko nohwiini' laadaahiidle', doo nohwik'íyú yigha nadokahíí báđihyú begoz'aaago ádaahiidle' da, dagohíí dant'éhéta yeni'łksiihíí doo báđihyú begoz'aaago ádaahiidle' da. ¹⁴ Díí bígonsi, Jesus nohweBik'ehń shil ígóziigo áshłsi, hidánhíí doo ncho' da; áidá' hadín hidán ncho' nzihíí bíí bich'í' ncho'. ¹⁵ Nt'é nnaahíí bigha nik'isn biní'nihiyúgo doo kohjóóníí be'ánt'éé da. Nt'é nnaahíí nnee la' bee bil ch'ígonoghéeh hela', án Christ bá daztsáni at'éé. ¹⁶ Nt'éhéta nht'éé nńzi ndi, déncho'égo baa yá'iti'yúgo, doo be'ánadaahłjil da le': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee itah ch'ilijyúgo, doo nt'éhéta ch'iyaaahíí la'íí ch'idlaahíí zhá bigha da; áidá' Holy Spirit binkááyú dá bik'ehyú ách'ít'ééhíí, la'íí kil nkegohen'áahíí, la'íí kil gozhóqhií bigha itah ch'ilijhi at'éé. ¹⁸ Hadín díí ye'at'éégo Christ yána'iziidíí, Bik'ehgo'ihí'nań bil dá bik'eh, nnee aldó' bil dádaabik'eh. ¹⁹ Áik'ehgo halaa nt'éhéta nkegohen'áago áyłsiníí biká hádaahiit'ji le', la'íí nt'éhéta daanldzilgo be'ádaahiidle'íí biká hádaahiit'ji le'. ²⁰ Doo nt'éhéta daahsaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań binasdziidíí daalchogh da. Hidán dawa nht'éé; ndi hadín nt'éhéta yiyaaahíí bigha la' nanakaadyúgo, áí yee ni'łksiih. ²¹ Itsi' nnaahíí dagohíí wine ndlaahíí dagohíí dahago ánánt'jilhií bigha nik'isn nanakaadyúgo, dagohíí nt'éhéta

nchɔ'go ánat'ijlgo ábile'yúgo, dagohíí nt'éhéta bigha bi'odla' doo ndzil dago ábile'yúgo doo be'ánant'ijl dago nzhɔ. ²² Ni'odla' ndzil née? Bik'ehgo'ihina' binadzahgee nkt'éégo ánt'ééhíí bígonksí le'. Hadín áík'ehgo ánat'ijl doo idángot'aa dago biyaa gozhóq doleel. ²³ Hadín biini' nakigo da'adzaahíí yiyaaahíí, áí bigha idángot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'ijl dahíí bigha: doo ki'odla' be'ánách'ot'ijl dahíí nchɔ'go ánách'ot'ijl at'éé.

15

¹ Née nohwi'odla' daanldzilíí, hadíí biini' nakigo bi'odla' doo daanldzil dahíí bich'odaahi'nii le', doo danée ídaa natsídaahiikesíí bigha da. ² Áídá' née da'á daantijjee nohwi'tahdí' daagolíníí bá nkt'éé doleelíí baa natsídaahiikes le', bi'odla' ndzil hileehíí bigha. ³ Christ ndi doo dabízhá ídaa natsekees da ni'; bek'e'eshchiiníí biyi' biTaa gáyihíí, Hadíí bee daanich'o'ni' n'íí shik'izhí' nasdlíí, nii. ⁴ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e'eshchiiníí bee nohwi' ch'ígót'aahíí bigha alzaa, nohwi'odla' ndzilgo áile'go hadah ádaanohwíksigo, nohwádihyú nkt'éhi goz'aaníí ndaahóndlii doleelíí bigha alzaahi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihina', kóni' k'eh ách'íksigo la'íí ko'odla' ndzilgo áyíksiníí, da'ekt'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áah, Christ Jesus be'ádaanoht'eego: ⁶ Áík'ehgo nohwinatsekees da'ágo, nohwi'yati' da'ágo Bik'ehgo'ihina', Jesus Christ nohweBik'eh' biTaaahíí, ba'ihédaanohsí doleel. ⁷ Christ k'ínoho'niihíí k'ehgo k'ídaa'oh'nii, áík'ehgo nnee Bik'ehgo'ihina' ya'ihédaanzí doleel. ⁸ Gánohwíldishnii, Jesus Christ nnee circumcise ádaabi'deszaahíí binal'a'á silíí, Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí' da'anííhíí baa bíl ch'í'nah ágoléhgo, la'íí daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihina' nt'é bee yágon'áaníí begolne' doleelgo: ⁹ La'íí doo Jews daanlíí dahíí Bik'ehgo'ihina' bílgoch'oba'íí ya'ihédaanzí doleelgo; bek'e'eshchiiníí gáníígo, Díí bigha doo Jews daanlíí dahíí naa bíl nadaagoshni', la'íí nizhi' baa idish'aalgo na'ihénsí doleel. ¹⁰ Gánadí'nii, Doo Jews daanohlíí dahíí, Bik'ehgo'ihina' bichagháshé bíl nohwi' daagozhóq le'. ¹¹ La'íí gánadí'nii, Doo Jews daanohlíí dahíí dawa, nohweBik'eh' ba'ihédaanohsí le'; nnee dawa áldó' ba'ihédaanohsí le'. ¹² Esaias áldó' gáníí, Ch'il bikeghad bits'á'dí' hanajéedíí k'ehgo Jesse bits'á'dí' hanádaa'okchiiníí da'á doo Jews daanlíí dahíí yá nant'aa doleelíí hígháh; án doo Jews daanlíí dahíí bada'ohí doleel. ¹³ Holy Spirit binawod biláhyú nkt'éhi nohwádihyú goz'aaníí ndaahohííhíí itis odaazlíí doleelíí bigha Bik'ehgo'ihina', nkt'ééhíí ndaahohíígo ádaanohwile'íí, daahohdla'ago kol gozhóóníí la'íí ílch'í'gont'ééhíí nohwee halk'íl le'. ¹⁴ Shik'ííyú, nkt'ééhíí be'ádaanoht'eego, dázhó daagonohsa'ago nohwígonsí, la'íí kíl ch'ídaanoht'aahgo bídaagono'aa. ¹⁵ Da'ágát'éé ndi doo shiini' háh dago la' nohwich'í' bek'e'shílchíí, bínádaadoh'íh doleelgo, Bik'ehgo'ihina' bílgoch'oba'íí shik'izhí' áyílaahíí bigha, ¹⁶ Okaa'ah yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihina' yánada'iziid n'íí k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí' yati' baa gozhóni doo Jews daanlíí dahíí bíl nadaagoshni', áík'ehgo doo Jews daanlíí dahíí Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihina' baa nánshnii'go naidiiníí doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina' bána'isiidhíí bigha Jesus Christ biláhyú ída'oshdlíí. ¹⁸ Christ shiláhyú ánat'ijl zhá doo shiini' háh dago baa nagoshni' doleel, shinkááyú doo Jews daanlíí dahíí Bik'ehgo'ihina' biyati'íí yikísk'eh ádaat'eego ádaayíksí, shinkááyú ya'kt'igo hik'e ánat'ijlgo, la'íí ¹⁹ Godiyíhgo be'ígóziníí hik'e ígozigo ánat'ijl Christ shinkááyú ánat'ijlgo, la'íí Bik'ehgo'ihina' biSpirit binawodíí shinkááyú na'iziidgo Jerusalemdí' Ilírikamzhí' daagotahyú Christ nkt'éégo baa na'goni'íí a'aa' baa yásíti' ni'. ²⁰ Áík'ehgo Christ doo bígózi dayú yati' baa gozhóni baa yashti'go nabik'í'isiid ni', Christ ík'idá' bígóziyú baa yashti'yúgo, la' nnee kíh bit'ááh si'aaníí áyílaahíí biká'gee na'isht'íhíí k'ehgo ashne' doleel ni': ²¹ Áídá' bek'e'eshchiiníí gáníígo, Hadín doo hwahá baa bíl nagoni' dahíí bíl ch'í'nah daaleeh: hadín doo hwahá ya'ikodaanzí dahíí yídaagoksi doo, nii. ²² Áík'ehgo yashti'go nashi'dint'ogíí bigha ch'éh nohwich'í' disháhgo asht'íí ni'. ²³ Áídá' k'adíí dza'agee doo hayú yánánáshtih dago,

la'íi doo alch'idé legodzaa da nohwich'i' disháh hásh't'íigo, ²⁴ Spainyú déyáágo nohwini'gee ch'insháhgo daanohwidistseeíi hásh't'íi, áígee dé't'ihézh'i' nohwil daagozhóógo nahétaq̄ hik'e Spainyú naadesdzaago shich'odaadohñiil nsj. ²⁵ K'adíi Jerusalemyú Jesus daayokaq̄híi bich'odaashñiihyú déyáá. ²⁶ Macedóniayú la'íi Akéyayú daagolínihíi bil daagozhóógo Jerusalemgee Jesus daayokaq̄híi tédaat'iyéhíi zhaali yich'i' ádaile'. ²⁷ Da'anii yaa bil daagozhóógo ádaile'; ái da'anii baa hadais'áhi daanlii. Áígee Jesus daayokaq̄híi yaaká'dí' begoz'áni daabiyééhíi lahzh'i' doo Jews daanlii dahíi yaa daizné'híi bigha ni'godzán biká'gee nandeehíi la' yee yich'odaaniihgo dávik'eh. ²⁸ Díi aq̄ ashlaago zhaali bá lenáhesdlaahíi baa daadeni'áágo nohwaa deshaal, Spainyú déyáágo. ²⁹ Nohwaa níyáágo Christ nkt'éégo baa na'goni'íi bee gozhóóníi ch'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhíi bígonsj. ³⁰ Ái bigha shik'íiyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ, la'íi Holy Spirit bee hñ daanjoq̄híi bigha nánohwoshkaq̄h, Bik'ehgo'ihí'nañ shá nádaahohkaq̄hgo dała' nohwil dahdaanshdq̄h le'. ³¹ Áik'ehgo Judéagee doo da'odlaq̄ dahíi doo hago ádaashile' dago shá da'ohkaq̄h; la'íi zhaali Jerusalemgee Jesus daayokaq̄híi bá íla'áshlaahíi yaa bil daagozhóógo nádaidoné'go áldó' shá da'ohkaq̄h; ³² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo shilgozhóógo nohwaa nsháh, la'íi nohwigotahgee dé't'ih nohwista' nsháhgo nohwil hanasól. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ be'ích'i'gont'ééhíi nohwil nlii le'. Doleelgo at'éé.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'i' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánálséhíi yitahyú na'iziidihi: ² Án Jesus daayokaq̄híi k'ehgo nohweBik'ehñ biláhyú k'ídaahoh'nii, la'íi shich'odaahñiih nohwihñiiyúgo bich'odaahñiih: án lánihí yich'odaazni', shíi áldó' shich'ozni'. ³ Priscilla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaaníhi, Gozhóó, shá daabil'dohñii. ⁴ Ái shigha goyéégo bich'i' nadaagoyaa, dásdozhá shigha nanezna', ái ba'ihénsj; la'íi hayú doo Jews daanlii dahíi ha'ánálséhíi nagoznilyú ínashood dawa ya'ihédaanzj áldó'. ⁵ Ái bigowayú ínashood da'okaq̄hgo íla'ánát'íihíi dawa áldó', Gozhóó, shá daabil'dohñii. Epenétus, dázho shil nzhónihíi, Gozhóó, shá daabil'dohñii, án Akéyayú dantsé Christ yich'i' dahiyáhi. ⁶ Mary, Gozhóó, shá daabil'dohñii, án nyeego nohwá na'iziid ni'. ⁷ Androníkas hik'e Junia, bil hat'íihí, bil ha'áshjéd n'íi, Gozhóó, shá daabil'dohñii, ái Jesus binadaal'a'á itah daanlii, daach'inksíni ádaat'ee, ái dashintsé Christ yich'i' dah hizh'ázhi at'éé. ⁸ Ámplias, nohweBik'ehñ biláhyú shil nzhóni, Gozhóó, shá daabil'dohñii. ⁹ Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaaníhi, la'íi Stákis shil nzhóni, Gozhóó, shá daabil'dohñii. ¹⁰ Apélles, Christ bil dávik'ehi, Gozhóó, shá daabil'dohñii. Aristobulus yil daagolíníi áldó', Gozhóó, shá daabil'dohñii. ¹¹ Heródion, bil hat'íihí, Gozhóó, shá daabil'dohñii. Narcíssus yil daagolíníi, nohweBik'ehñ daayokaq̄híi, Gozhóó, shá daabil'dohñii. ¹² Tryfina hik'e Tryfósa, nohweBik'ehñ yánada'iziidi, Gozhóó, shá daabil'dohñii. Pérsis, bil daach'izhóni, nohweBik'ehñ láágo yána'iziidíi áldó', Gozhóó, shá daabil'dohñii. ¹³ Rufus, nohweBik'ehñ habiltíiníi, Gozhóó, shá daabil'dohñii, án báq̄híi, shíi áldó' shimaa bil'dishñiihí, Gozhóó, shá daabil'dohñii. ¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmes, Pátrobas, la'íi Hérmes, Gozhóó, shá daabil'dohñii, nohwik'isyú yil nakaihíi áldó'. ¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olympas la'íi Jesus daayokaq̄híi yil nakaihíi dawa, Gozhóó, shá daabil'dohñii. ¹⁶ Daagodinołsigo daalohts'os le'. Christ daayokaq̄hgo ha'ánálséhíi nagozníi, Gozhóó, daanohwilñii. ¹⁷ Shik'íiyú, nadaanohwoshkaq̄h, hadín nohwil ch'ígon'áq̄híi yídaago'áq̄ n'íi délahgota nohwil ch'ídaago'áahgo ílch'ínohwiníiíi la'íi nohwich'i' daagodil'kishíi, daat'éhi ádaat'íi shíhíi bídaagonołsijhgo bits'á'zh'i' ádaanoht'ee. ¹⁸ Ágádaat'eehíi Jesus Christ nohweBik'ehñ doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhá yaa natsídaakees; ái nkt'éégo ádaanii ndihíi, la'íi nzhóogo hanádaadzih ndihíi doo daagoyáq̄ dahíi k'izédaabidñii. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ bik'isk'eh ádaanoht'eehíi nnee dawa yídaagołsijhíi

bigha nohwaa shil gozhóó; áidá' nht'éégo ágot'eehíí zhá bich'í' daagonohsaágo, ła'íí nchó'go ágot'eehíí doo bídaagonoŋsi dago hasht'íí. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań be'ılch'í'gont'ééhíí dak'adégo Satan nohwá yaa gonhneego bíkedaado'ées. Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aą le'. Doleełgo at'éé. ²¹ Timotheus, bíł na'isiidíí, ła'íí Lúcius, Jason, ła'íí Sosípater, bíł hat'í'ihí, Gozhóó, daanohwiłnii. ²² Shíí, Tértius, díí naltsoosíí Paul bá k'e'shılchínihi, nohweBik'ehń bíłáhyú, Gozhóó, nohwıłdishnii. ²³ Gáius golııgee sídáá, dzaągee ínashood ıla'ánát'ııh, án, Gozhóó, daanohwiłnii. Erástus, dzaą kıl goznıłgee zhaali yaa sidaahíí, ła'íí Quártus, nohwik'isn, áldó', Gozhóó, daanohwiłnii. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'aą le'. Doleełgo at'éé. ²⁵ Yati' baa gozhóni baa nagoshnı'íí, áı Jesus Christ baa na'gonı'íí bikısk'ehyú Bik'ehgo'ihí'nań nohwinawod nohwá ánágodléhi at'éé; ni'gosdzán alzaadı' yushdí' godezt'ı'go na'gonı' doo bígózi da n'ıí, áı Jesus Christ baa na'gonı'íí, bee ch'ı'nah silıı, ²⁶ Áı k'adıí bígózi go alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'ıí bek'e'eshchiinıí k'ehgo nne ıltah at'éégo hadaazt'ı'ıí dawa bíł na'gonı', daayodlaąhgo yıkısk'eh ádaat'ee doleelhıí bigha, áı Bik'ehgo'ihí'nań doo benogowáh dahi yegos'aanıı bik'ehgo at'éé: ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, án zhá goyánihi, Jesus Christ bíłáhyú dahazhı' ba'ihégoŋı le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'á nshlǵigo Bik'ehgo'ih'nań háshit'ǵigo shi'dokéed, la'íí nohwik'isn Sosthenes, 2 Ínashood Corinthgee ha'ánálséhíí bich'ǵi' k'e'iilchii, áí Christ Jesus biláhyú godilzǵigo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ih'nań báhadaadeszaahíí daaleehgo daabi'dokéed, la'íí dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú daayokaqahíí dawa bich'ǵi' k'e'iilchii, án dabíí beBik'ehń la'íí néé nohweBik'ehń nǵi: 3 Bik'ehgo'ih'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń bits'á'dí ilgoch'oba'íí la'íí ilch'ǵigont'ééhíí bee nohwich'ǵi' goz'aq le'. 4 Bik'ehgo'ih'nań bilgoch'oba'íí Jesus Christ biláhyú nohwaa yiné'híí bigha dabik'ehń oshkaqahgo nohwá ba'ihénsi; 5 Áń dawahá yee nohwich'onii, yati' yee nohwich'onii, nohwigoyá' ndi nohwá ágólsǵ; 6 Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilni'íí nohwitahyú nǵdzilgo áyílsǵ; 7 Áík'ehgo yaaká'dí' nohwaa hi'né'íí doo la' binohdǵi da; Jesus Christ nohweBik'ehń nadáhíí biba' ádaanoht'eedá: 8 Bik'ehgo'ih'nań noǵdzilgo ánohwiksǵi doleel danágódzáázhi', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń nadáhíí bijǵi doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aq da doleel. 9 Bik'ehgo'ih'nań da'áníyú át'éé, án biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń bil kǵ daanohdǵigo nohwich'ǵi' ánniid. 10 K'adíí nánohwoshkaqah, shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláyú dátekt'eego yádaakti' doleelgo, nohwitahyú doo ilts'á' ádaanoht'ee da doleelgo: áídá' nohwiini' dátekt'eego la'íí dátekt'eego natsídaahkeesgo dałaházhi' be'ádaanoht'ee le'. 11 Shik'íyú, ilch'ǵi' nanádaagonǵkaad laq, Klóe yil naháztaaní shil nadaagolni'. 12 Gádishniigo ádishni, la', Shíí Paul zhinéé nshlǵi; la'íí, Shíí Apóllós zhinéé nshlǵi; la'íí, Shíí Céphas zhinéé nshlǵi, la'íí, Shíí Christ zhinéé nshlǵi, daadohni laq. 13 Ya' Christsha' dákwihi daahohikaqah néé? Ya' Paul tsǵ'ılma'áhi nohwá bíheskał néé? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanohwideszaa néé? 14 Bik'ehgo'ih'nań ba'ihénsi, doo la' baptize ádaanohwishlaa da, Críspus hik'e Gáius zhǵ; 15 Baptize ánohwishlaayúgo dánko dahadíń gánii, Dabíí bizhi' yee baptize ágoǵi. 16 Áídá' Stéphanas bil daagolínii baptize ashlaa áldó: ba'ashhah la' baptize ashlaa shihí doo bígonsǵi da. 17 Christ doo baptize ash'ǵigo shin'a' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shin'a': doo yati' goyáání bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánko tsǵ'ılma'áhi baa na'goni'íí doo nt'é áile' da doleel ni'. 18 Tsǵ'ılma'áhi baa na'goni'íí ch'á'onehezdeehíí bich'ǵi'yúgo déba'odlohé; áídá' néé hasdáhiikaihíí nohwich'ǵi'yúgo Bik'ehgo'ih'nań binawod at'éé. 19 Bek'e'eshchiinii gániiigo, Nnee daagoyáni bigoyá' da'ádǵigo ádaashle' doleel, nnee bil idaagoziníí áldó' doo bil idaagozǵi dago ádaashle' doleel. 20 Nnee goyáni n'íí hayú lán? Begoz'aaní ye'ik'e'ılchíhi n'íí hayú lán? Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí ye'agodet'áhi n'íí hayú lán? Díí ni'gosdzán biká' igoyá'íí, Bik'ehgo'ih'nań doo nt'é dago áyílaahi at'éé. 21 Bik'ehgo'ih'nań góyáqgo ngonlchǵi lǵk'ehíí k'ehgo ni'gosdzán biká' nnee dabíí bigoyá'íí bee Bik'ehgo'ih'nań ch'eh yídaagołsǵi, áídá' yati' baa gozhóni yaa yałti'íí, ni'gosdzán biká' nnee bich'ǵi'yúgo doo nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaní hasdáhi'niilgo Bik'ehgo'ih'nań ngon'aq. 22 Jews daanlíni godiyǵigo be'ígózinihíí yiká hádaat'ǵi, la'íí Greeks daanlíni kogoyá' zhǵ yiká daadéz'ǵi: 23 Áídá' nééhíí Christ tsǵ'ılma'áhi bíheskałíí baa nadaagohiilni', áí Jews daanlíni bidáh sizǵi, Greeks daanlíni bich'ǵi'yúgo déba'odlohé; 24 Áídá' Bik'ehgo'ih'nań bich'ǵi' ádaanniidíí, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni dawa yich'ǵi'yúgo Christ, Bik'ehgo'ih'nań binawodíí át'éé, la'íí Bik'ehgo'ih'nań bigoyá' at'éé. 25 Bik'ehgo'ih'nań bigoyá'íí, ni'gosdzán biká' nnee bich'ǵi'yúgo déba'odlohé ndi, nnee bigoyá'íí yitigo goyáq; ni'gosdzán biká' nnee bich'ǵi'yúgo Bik'ehgo'ih'nań doo nalwod da ndi, nnee binawodíí yitigo nalwodhi at'éé. 26 Shik'íyú, Bik'ehgo'ih'nań nohwich'ǵi' ádaanniidíí baa natsídaahkees; doo hołaqgo nnee bigoyá' bee daagonohsaq da, doo hołaqgo dák'a'ádaanoht'ee da, doo hołaqgo ízigo ágot'ee

zhinëégo gosolíi da: ²⁷ Ndi Bik'ehgo'ihinañ ni'gosdzán biká' nt'é doo góyáá dahí hayihezníl, daagoyáání ídaayádaandzigo áile'híi bigha; la'íi Bik'ehgo'ihinañ doo daandzil dahí hayihezníl, nadaalwodíi ídaayádaandzigo áile'híi bigha; ²⁸ Ni'gosdzán biká' doo ízisgo ádaat'eego daagozliiníi, la'íi daach'ich'olaahíi Bik'ehgo'ihinañ hayihezníl, doo begonáh dahí hayihezníl, dzaagee begoz'aaníi doo nt'é dago ch'í'nah áile'híi bigha; ²⁹ Áík'ehgo nnee doo la' Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee ída'odlíi da doleeł. ³⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ ánát'íigo Christ Jesus bíl dała'á daanohłji, án biláhyú Bik'ehgo'ihinañ daagondzáago ádaanohwizlaa, dávik'ehyú ádaant'ee, la'íi godilzihgo ádaant'eego ádaanohwizlaa, án biláhyú ałdó' hanádaanohwidihiz'níl: ³¹ Bek'e'eshchiiníi gáníihíi k'ehgo, Hadín ída'odlíihíi nohwe-Bik'ehñ yee ída'odlíi le'.

2

¹ Shik'íiyú, nohwaa niyáádá' Bik'ehgo'ihinañ baa na'goní'íi ni'gosdzán biká' yati' dénzhóné la'íi kogoyá'íi doo bee nohwich'í' yashti'go niyáá da. ² Áídá' nohwíl nashkai n'dá' Jesus Christ zhá, tsí'ikna'áhi bíheskał n'íi, baa yashti'go shiini' łashłaa ni', la'ihíi doo nt'é da. ³ Doo nłdzil dago, nesdzidgo, la'íi dážhó deshtłidgo nohwíl nashkai ni'. ⁴ Shiyati'íi la'íi na'goshni'íi nnee goyáni biyati' ích'í' goltsódi doo bee yashti' da ni', ndi Holy Spirit na'iziidgo la'íi binawod ch'í'nah ánsihgo yashti' ni': ⁵ Áík'ehgo nohwi'odłá' nnee bigoyá'íi bich'í'zhinëégo doo bada'ohłíi dago, ndi Bik'ehgo'ihinañ binawodíi bada'ohłíi. ⁶ Nohwitaahyú nnee Holy Spirit bee báyán daasiliiníi bich'í' igoyá' bee yádaahiilti', doo díi goldohíi bits'á'dí' igoyá'íi da, la'íi ni'gosdzán biká' nadaant'aahíi bigoyá'íi doo bee yádaahiilti' da, aí doo nt'é daaleeh da: ⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ bigoyá' doo bigózł da n'íi, nanł'í'íi bee yádaahiilti', aí Bik'ehgo'ihinañ ni'gosdzán dabínsédá' ngonłchíigo yengon'áá lėk'ehíi, aí bee Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' anáyet'iiníi biyi' bíl daandłji doleełhíi bigha; ⁸ Ái díi ni'gosdzán biká' nadaant'aahíi doo la' yígółsł da: yídaagolsiyúgo nohweBik'ehñ bits'á'dindłáád nłini tsí'ikna'áhi doo yídaayołkał at'éé da. ⁹ Bek'e'eshchiiníi gáníihíi k'ehgo at'éé, Końáá doo yo'íi dahíi, kojaa doo idits'ag dahíi, la'íi nnee bijíi yune' doo hwahá be'ogowáh dahíi, Bik'ehgo'ihinañ hadíi ył daanzhoonú yá łayiiláa, nii. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ biSpirit bee nohwich'í' ch'í'nah áyíilaa: Holy Spirit dawahá yineł'íi, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' doo bigózł dahíi ye'at'ééhíi ndi. ¹¹ Hadín nnee nliiníi nnee ye'at'éhi yígółsł? Nnee biyi'siziiníi zhá; da'áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ ye'at'éhi nnee doo la' yígółsł da, dabíi biSpirit zhá. ¹² Áík'ehgo ni'gosdzán biká'gee spirit benagowahíi doo nohwaa hi'né' da, ndi Holy Spirit Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi nohwaa hi'né'; dant'éhéta Bik'ehgo'ihinañ nohwaa ch'oba'go nohwaa yiné'íi bídaagonłzi doleełhíi bigha. ¹³ Ái ałdó' bee yádaahiilti', doo yati' nnee bigoyá' íłch'ígó'aahíi bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwíl ch'ígó'aahíi bee yádaahiilti'; Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go ágot'eehíi yaaká'dí' yati'íi bee nł'éégo ch'í'nah ágohiidle'. ¹⁴ Áídá' nnee Bik'ehgo'ihinañ biSpirit doo ye'at'éé dahíi Bik'ehgo'ihinañ biSpirit bits'á'dí' ágot'eehíi doo náidiné' da: bíi bich'í'yúgo déba'odłohé: doo yígonolsł at'éé da, Holy Spirit binkááyú zhá yígółsłhíi bigha. ¹⁵ Ndi hadín Holy Spirit ye'at'éhi dawahá yígółsł, áídá' dabíi nnee doo Holy Spirit ye'at'éé dahíi doo yígółsini at'éé da. ¹⁶ Hadínshá' nohweBik'ehñ binatsekeesíi yígółsł, bíl ch'ígó'aah doleełgo? Doo hadín da. Áídá' néé Christ binatsekeesíi bídaagonłzi.

3

¹ Shik'íiyú, Holy Spirit be'ádaanoht'eehíi k'ehgo doo nohwich'í' yáoshti' at'éé da ni', ndi ni'gosdzán be'ádaanoht'eehíi k'ehgo, ánigo ínashood daasolijihíi bigha mé' daanohłjihíi k'ehgo nohwich'í' yashti' ni'. ² Ibe' nohwá náda'siłsłjdhíi k'ehgo yati' dabígóziníi bee nohwich'í' yashti' ni', itsí'íi dah, aí yati' nyee'íi at'éé: doo hwahá bídaagonolsłj dahíi bigha doo bee nohwich'í' yashti' da ni', dak'ad ndi doo bídaagonolsł da. ³ T'ah

ni'gospdzán biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee, doo Holy Spirit be'ádaanoht'ee da: nohwitahyú lá' bíyéehíí ídáhádaaht'íí, ílch'í' daashohkee, lá'íí ílts'á'zhí' daahohkah, áí bighá t'ah ni'gospdzán biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee, lá'íí ni'gospdzán biká' nneehíí k'ehgo t'ah nadaahkai go'íí. ⁴ Ła' gáníídá', Shíí Paul zhińéé nshłł; lá'íí, Shíí Apollos zhińéé nshłł, nii; áík'ehgo ni'gospdzán biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee go'íí. ⁵ Paulhííshá' hadín? Apollosííshá' hadín? Nada'iziidíí biláhyú da'osodłáđdíí zhá ndłł, nohweBik'ehń néé dántłłgee binasdziid nohwaa din'ááhíí k'ehgo na'ídziid. ⁶ Shíhíí k'ediiláá, Apollosíí yiyaa naná'nłłksh: ndi Bik'ehgo'ihí'nań deshjeedgo áyíłaa. ⁷ Áík'ehgo hadín k'e'dileehíí dagohíí hadín naná'nłłkshíí doo nt'é nłł da; ndi Bik'ehgo'ihí'nań deshjeedgo áile'íí zhá. ⁸ K'e'dileehíí lá'íí naná'nłłkshíí bilgo dáłekt'ee: lá'íí nnee daantłłgee binasdziidíí bidená bich'í' nahi'nłł. ⁹ Néé Bik'ehgo'ihí'nań dałá' bil nada'ídziidíí daandłł: nohwíí Bik'ehgo'ihí'nań k'e'nłááhíí lá'íí nayik'í'iziidíí daanohłł, Bik'ehgo'ihí'nań bikłłh yitłł'ihíí k'ehgo ádaanoht'ee. ¹⁰ Nnee góyáni kłłh ágole'íí kłłh bitłł'ááh łedn'aahíí áile', ágát'éégo shíí Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí shaa yiné'íí bik'ehgo nohwi'odłá' bitłł'ááh łedn'aahíí ashłaa, áídí' nnee lá' yiká' hadag yitłł'ih. Áídá' nnee daantłłgee hagot'éégo ágole'íí yaa goyáđ le'. ¹¹ Nohwi'odłá' bitłł'ááh łedn'aahíí íłk'ídá' ágolzaa, áłhíí Jesus Christ, nnee doo lá' ánágóđle' at'éé da. ¹² Dahadín díí itłł'ááh łedn'aahíí biká' ágole'íí, óodo, béshłłgai, tséé łáđ íłni, ndilchi', t'oh, dagohíí t'oh náhesgani yee hadag ágole'yúgo; ¹³ Nnee daantłłgee binasdziidíí ch'í'nah alńe' doleek: kaa yá'ití'íí bijłłgee kq' bee ch'í'nah hileeh; nnee daantłłgee binasdziidíí hago'at'ééhíí kq' bee bígozłłh doleek. ¹⁴ Nnee lá' hadag ágolaahíí t'ah goz'ąyúgo, bidená bich'í' nahi'nłł doleek. ¹⁵ Áídá' nnee lá' binasdziidíí ąąłnid łék'eyúgo, nt'é bich'í' nahi'nłł le'at'éé n'íí baa ch'a'one': ndi bíhíí hasdábíđilteeh, kq' biyi' ch'ínyááhíí k'ehgo. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bikłłh biyi' daach'okąąhíí daanohłłni ádaanoht'eehíí, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nohwiyi' golłłhíí bídaagonołłsı ya'? ¹⁷ Nnee lá' Bik'ehgo'ihí'nań bikłłh biyi' daach'okąąhíí dénchq'go áyíłaa łék'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań da'íłíí hileehgo ábile' doleek, Bik'ehgo'ihí'nań bikłłh biyi' daach'okąąhíí godiyłłhíí bighá, áí kłłhíí nohwíí daanohłł. ¹⁸ Nnee doo lá' ích'í' nach'aa da le'. Nohwitahyú nnee lá' ni'gospdzán bigoyá' ye'at'éé ngolńíí łék'eyúgo, áí doo nt'é yígółsiníí k'ehgo ádóđle', áík'ehgo goyáđ hileeh. ¹⁹ Díí ni'gospdzán biká' igoyá'íí Bik'ehgo'ihí'nań bich'í'yúgo déba'odłohé at'éé: bek'e'eshchiiníí gáníí, Nnee daagondząą daanziníí nadaach'aago nadaagołłchi'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań daabiljizh. ²⁰ Ła'íí gánáđi'nii, NohweBik'ehń nnee daagondząą daanziníí binatsekeesíí yígółsı, doo nt'é bee alńe' dago. ²¹ Áí bighá nnee doo lá' bada'okłł da le': dawahá nohwíyehi ádaat'ee; ²² Paul, dagohíí Apollos, Cephas, dagohíí ni'gospdzán, ihí'naahíí, dagohíí da'itsaahíí, dawahá k'adíí daagolíni, dagohíí dawahá begonáhi, dawa nohwíyehi ádaat'ee. ²³ Áídá' Christ bíyéé daanohłł; Christ-híí Bik'ehgo'ihí'nań bíyéé nłł.

4

¹ Christ yánada'iziidíí lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' doo bígózi da n'íí nłł'éégo dainełłgo yaa nadaagolńi'íí daandłłgo nohwaa nats'ikees le'. ² Áík'ehgo nnee nada'iziidíí binant'a' da'ábilńiiyú ánát'łłgo goz'ąą. ³ Nohwíí shaa yádaakti'yúgo, lá'íí nnee aayánáltihíí shaa yałti' ndi, doo shłł hago'at'éé da; shíí ndi doo ídaayashti' da. ⁴ Dénchq'égo asdzaahíí doo bígonsı da, ndi áí bighá nłł'éégo shich'í' ch'ígowáh doo dishńii da: áídá' nohweBik'ehń zhá shaa yałti'. ⁵ Áí bighá doo hwahá biká' ngowáh dadá' doo aayádaakti' da, nohweBik'ehń nádzáągo zhá, án dawahá godilńikíí biyi' nanłł'í' n'íí got'ıjzhí' ch'í'nah áidolił, lá'íí nnee bijłł yune' yaa natsídaakesíí ch'í'nah áidolił: áík'ehgo nnee daantłłgee nłł'éégo ánádaat'łł łék'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań, Nłł'éégo ánádaat'łł ni', daabilńii doleek. ⁶ Shik'íyú, shíí hik'e Apollos bilgo nohwe'ídaagonoł'aah doleekgo nohwich'í' ádaayásiłti'; bek'e'eshchiiníí áníhíí bitisgo nnee doo baa natsídaahkees da doleekgo, lá'íí nohwíí nnee doo dałá'á bee ídaada'ohđlıídá' lá'ihíí nohwıł daanchq' da doleekgo. ⁷ Hagot'éégo

lâá lahgo ánt'éégo sínlii? Nt'é lâá nýéhi doo naa hi'né'hi da lán? Naa hi'né' lèk'eyúgo, nt'é bigha ída'óndlii? Doo naa hi'né'hú k'ehgo lâá ánt'ee. ⁸ Ik'idá' dawahá daanohwíyée ya', ik'idá' hadaanolzil ya', nant'an k'ehgo nadaanoht'aa, daanohwidh ndi: nadaanoht'aahí dázho hást'íi, néé áldó' nohwil nadaant'aa doleehíi bigha. ⁹ Néé, Jesus binal'a'a daandliini, Bik'ehgo'ihí'nań iké'yú ch'ínohwinil shi nsi, nnee natseedgo bándagost'aahíi k'ehgo: ni'gosdzán biká' daagolíni, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolíni, la'íi nnee dawa daanohwine'íigo ádaanohwi'deszaa. ¹⁰ Néé Christ bigha nnee déba'odlohé daandlii, nohwihíi Christ binkáayú daagondzaa daanohsi; néé doo daandzil dahíi k'ehgo nohwaa nats'íikees, nohwihíi nadaanlwod daanohsi; nohwíi nnee daanohwidnksi, néehíi daanohwich'ich'olaa. ¹¹ Díi jii t'ah shiná' la'íi dibá' daandlii, nohwidiyáge ádaadh, da'adzaayú nanohwida'dindzil, nohwigowa ádaagodihgo da'ílii nahiikai; ¹² Danée nohwigan bee nada'idziid: daanohwoch'iid lèk'eyúgo bá da'ohiikaah; nohwiniidaagonksi ndi bich'í' dahdaandlo: ¹³ Ncho'go nohwaa yádaakti'íi biyaa gozhóo doleehíi bá hádaahiit'íi: ni'gosdzán biká' dawahá ncho'i ch'íideehíi daandliihíi k'ehgo nohwaa nats'íikees, díi jii ndi nohwil ch'ídaagosdinihíi k'ehgo nohwaa nats'íikees. ¹⁴ Díi doo bik'ee ídaayádaanohdzihíi bigha nohwich'í' k'eshchii da, áidá' shichagháshé shil daanzhooníi daanohíigo nohwil ch'ídaagons'h'aahíi bigha ádaanohwidishni. ¹⁵ Christ bá nohwil ch'ídaago'aahíi gonenan doo náhótag dayú gólíshá' ndi nohwitaahíi da'á: Christ Jesus baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagoshni'go nohwitaa sílii. ¹⁶ Ái bigha nádaanohwoshkaah, shedaal'íi le'. ¹⁷ Ái bigha Timotheus, nohweBik'ehń biláhyú shizhaazhé shil nzhóogo ba'oshíi, nohwich'í' ol'a', Christ biláhyú shi'at'e'íi bínadaagonolzigo ádoliik, dáhot'éhé ha'ánázéhyú be'ích'ígosh'aahíi k'ehgo. ¹⁸ Doo nohwaa higháh da daanzihíi bigha la' ídaada'odlii. ¹⁹ Ndi dét'ihégo nohwaa nsháh doleel, nohweBik'ehń hát'íyúgo, áik'ehgo ái nnee ídaada'odliihíi doo biyati' zhá bígonsih da, ndi binawod golíyúgo bígonsih. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi doo dáyati' zhá yee ch'í'nah hit'íi da, binawodíi yee ch'í'nah hit'íi. ²¹ Hadíihíi be'ánsht'eego hádaakt'íi? Gish be'idilthishé hishtíigo nohwaa nsháh néé, dagohíi shil daanohshógo doo hashish-kee dago nohwaa nsháh néé?

5

¹ Nohwitaahyú nant'í' na'ildeehíi be'ádaanoht'eego nohwaa ch'inii, agat'éégo nant'í' na'ildeehíi nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daayokaah dahíi bitahyú ndi doo hak'e begoz'aah da, kotaa bi'aahíi ko'aago. ² Dázho ídaadołkaah laa, baa daachag le'at'éhi, díi ye'ánát'íihíi nohwitahdí' ch'ilt'é' doleel ni'. ³ Doo nohwitaahyú nashaa da ndi dashiini' zhá bee nohwitaahyú nshíi, áik'ehgo shináál' ánágot'íihíi k'ehgo ik'idá' díi nnee ánát'íidíi baa yásíti', ⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi'íi bee íla'ádaanoht'eeyú, doo shináál' da ndi shiini' bee shináál'híi k'ehgo, Jesus Christ nohweBik'ehń binawod nohwil nliigo, ⁵ Nnee ágádaahíi Satan baa daadinoh'aah, bits'íi biní'diníh doleehíi bigha, áik'ehgo biyi'siziinií hasdagháh doleel, Jesus nohweBik'ehń nadáhíi bijii. ⁶ Ídaada'ohdliihíi doo nzhóo da. Ya' bán benilzoolé da'ayáhago ik'áán nást'óodíi dahot'éhé daabíndiokóshá' doo bídaagonolksi da néé? ⁷ Ncho'go ánadaakt'íihíi nohwitaahyú begoz'aaníi bán benilzoolé doo ánídá' n'íi yó'odaahné'híi k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áik'ehgo ánídégo ná'ist'oodhíi k'ehgo daaleeh, bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahíi k'a'ádaanoht'ee doleel. Bitis-hagowáh n'íi bee bínadaahiilniihgo dibehíi bizhaazhé zesdijihíi k'ehgo Christ nohwá zesdij lèk'e: ⁸ Áik'ehgo halaa, lenágodáhgo náda'idijihíi da'áik'ehgo begoz'aah le', bán benilzoolé doo ánídá' be'alzaahíi doo daahiidaa dago, dagohíi bán benilzoolíi k'ehgo natsekees o'ní'híi la'íi ncho'go ágot'eehíi bil alzaahíi doo daahiidaa dago; áidá' bán benilzoolé dá'ádihgo bán alzaahíi nádaahidijh le', ái bánhíi nt'éégo la'íi da'aniigo nats'íikeesi golzeego ágot'ínihi. ⁹ Nant'í' nakaihíi doo bil nahkai da, nohwildishniigo nohwich'í' k'eshichíi

ni': ¹⁰ Áídá' nant'í' nakaihíí, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, daan'íjhií, dagohíí k'e'eshchín daayokaqahíí doo ínashood daanlií dahíí doo ádátdishnii da; áí ádátdishnii lèk'eyúgo, ni'godzán bits'á' nohkáhyúgo zhá doo bił nahkai da doleeł ni'. ¹¹ Áídá' gánohwíldishniigo nohwich'í' k'e'eshchii, Nnee la' ínashood daayihnihií nant'í' nagháa lèk'eyúgo, dagohíí dawahá dayúwehégo ídáhát'íiníí, k'e'eshchín yokqahíí, yati' ye'okáakíí, da'idlaqá nt'ééhíí, dagohíí aháda'i'niikíí nlií lèk'eyúgo, doo bił nahkai da; ágádaat'eehíí doo bił daohsaq da. ¹² Hant'é nashinkt'ogo yánáltihíí ádish'íigo doo ínashood daanlií dahíí baa yashti' doleeł? Ínashood daanliiníí zhá baa yádaakti'go goz'aa. ¹³ Doo ínashood daanlií dahíí Bik'ehgo'ihí'nań zhá yánáltihíí nliigo yaa yádaakti'. Áík'ehgo nnee nch'ogo ánát'íjhií nohwits'á' nolteeh.

6

¹ Nohwíí la' dahagot'éégo ilch'í' gosol'aa lèk'eyúgo, doo ídaa yágosí dago doo ínashood daanlií dahíí binadzahgee laa yałti' née, ínashood daanliiníí binadzahgee zhá laa yałti' le'at'éhi? ² Ínashood daanliiníí dahagee ni'godzán biká' nnee yaa yádaakti' doleełí doo bídaagonołsı da née? Ni'godzán biká' nnee baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aqáda', da'ayáhágo goz'ánihií baa yádaakti'go doo bik'eh shohjeed da ya'? ³ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíní baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bídaagonołsı da gá? Áí ndi baa yádaahiilti'dá' ni'godzán biká' zhinéégo ágot'eehíí nt'éégo baa yádaahiilti' go'íí. ⁴ Díí ni'godzán biká' zhinéégo dant'éhé bigha laa yádaakti' lèk'eyúgo, nnee ínashood daanliiní doo daidnłsı dahíí yaa yádaakti'go hanádaahnıł née? ⁵ Díí bik'ee ídaa yádaanołdzigo ánohwishle'go ánohwíldishnii. Ya' nnee góyááníí nohwitahyú doo la' da née? Doo la' bik'isyú kił dahnagos'aagee yaa yałti' doleełí yik'eh sitıı da née? ⁶ Áídá' nnee la' bik'isn biłgo laa yałti'go, aayanáltihíí doo ínashood daanlií dahíí binadzahgee laa yałti'. ⁷ Áík'ehgo nohwitahyú dázhó dégoch'ogo goz'aa, aayanáltihíí binadzahgee laa yádaakti'híí bigha. Áídá' nt'é bigha doo ch'ík'eh ánánohwi'ıjı da? Nt'é bigha doo ch'ík'eh nohwich'í' nadaach'aa da? ⁸ Áídá' nda'olısih, Christ biláhyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaal'ıı da, bich'í' nadaahch'aa. ⁹ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé daaleeh dago doo bídaagonołsı da gá? Nohwich'í' na'doch'aa hela': iké' na'idaahíí, k'e'eshchín daayokaqahíí, nant'í' nakaihíí, nnee daanliiníí nnee yıłgo doo bik'ehyú ádaat'ıı dahíí, ¹⁰ Da'n'ıjhií, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, da'idlaqá nt'ééhíí, yati' yeda'okáakíí, la'ıı ahada'i'niikíí, díí dawa Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé daaleeh da. ¹¹ Nohwíí la' ágádaanoht'ee ni': áídá' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee la'ıı Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaqahíí biSpirit biláhyú taadaanołwi'desgiz, bá hadaanołwi'deszaa, la'ıı dábi'ehyú ádaanoht'ee daanołwiłdo'niid. ¹² Dawahá shá bił ch'ı'otaa ndi doo dawa bee shich'ogo'nií da: dawahá shá bił ch'ı'otaa ndi doo la' ích'ı' shiltsood da áshi'dilne' da. ¹³ Hidán nohwibid bá át'éé, la'ıı nohwibid hidán bá át'éé: ndi Bik'ehgo'ihí'nań da'ála doo nt'é dago áiléh doleeł. Nohwits'ihíí doo nant'ı' na'idahíí bá át'éé da, ndi nohweBik'ehń bá át'éé, la'ıı nohweBik'ehń binawodíí nohwits'ı bá át'éé. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń naahi'na'go áyıláa, née áldó' binawod bee naadaahihii'nahgo ádaanołwiiléh. ¹⁵ Ya' nohwits'ı Christ bił dała'á daanliigo at'ééhíí doo bídaagonołsı da gá? Áík'ehgo ya' Christ bił dała'á nliiníí isdzán nant'ı' nagháhi bił dała'á ádíshdléh née? Dah, da'anii doo ágát'éé da doleeł. ¹⁶ Ya' nnee la' isdzán nant'ı' nagháhi ya'ádidiltııgo isdzánhíí bił bits'ı dała'á nadleełí doo bídaagonołsı da gá? Gánııgo dahgoz'aa, Nakihií bits'ı dała'á nádodleeł. ¹⁷ Áídá' hadín nohweBik'ehń ya'ádidiltııhíí spirit dała'á át'éé. ¹⁸ Nant'ı' na'idahíí bits'á' nadohkeeh. Nnee ni'ıksiih la'ihíí doo bits'ı yee ni'ihıksiih da; áídá' dahadín nant'ı' nagháahíí bits'ı yee ni'ihıksiih. ¹⁹ Ya' nohwits'ihíí Holy Spirit nohwiyi' golíníí bikih

biyi' daach'okaqahíí ádaat'eehíí doo bídaagonoŋŋi da gá? Nohwits'íhíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa yiné'ihí at'éé, doo daanohwíí nohwíyéhi ádaanoht'ee da go'íí. ²⁰ Łáñ izliigo nadaanoht'ee: áí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ izisgo at'ééhíí ch'í'nah ádaanoŋŋi, nohwits'íhíí ła'íí nohwiyi'siziiníí bee, áí Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéé.

7

¹ Baa shich'í' k'eda'shoŋchíí n'íí bee nohwich'í' k'e'ná'ishchii: Nnee doo nannee dayúgo bá nht'éé. ² Áídá' dánko nant'í' nakáhíí bigha nnee daŋa'á daantúíígeee dabíí bi'aa golíí le', ła'íí isdzáné daŋa'á daantúíígeee dabíí bika' golíí le'. ³ Isdzán bika' yíł nteesh hat'ííyúgo nneehíí doo dah nii da le': ła'íí nnee áldó' da'áík'ehgo bi'aa áidoliíł. ⁴ Isdzán doo dabíí bik'ehgo ánát'ííł da le', ndi bika' bik'ehgo: nnee áldó' da'áík'ehgo doo dabíí bik'ehgo ánát'ííł da le', ndi bi'aa bik'ehgo. ⁵ Doo íłch'í' a'nohchí' da, dahagee dáshiná' ohkaqahgeeyúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áí bikédí'go łaa naht'aash, doo ágáhoht'ííł dayúgo dánko nohwits'í yiká hát'ííníí doo bidag ánoht'ee da doleełhíí bigha Satan nanohwintaah doleeł. ⁶ Díí nohwił ch'í'ish'aahíí bigha nohwich'í' yashti', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. ⁷ Shíí ánsht'eehíí k'ehgo nnee dawa áldó' ádaat'eego hasht'íí. Áídá' nnee daŋa'á ntúíígeee bi'at'e'ihíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' begoz'aq, ła' nadaaneedá' ła'ihíí doo nadaanee dago. ⁸ Áík'ehgo doo nadaanee dahíí ła'íí isdzáné itsaa daanliiníí gádaabíłdishnii, Shíí k'ehgo doo nadaanee da ndizhoq. ⁹ Áídá' na'í'neehíí bich'í' doo ích'idildíh dayúgo, ch'ík'eh nadaach'inéh ndizhoq: nach'ineehíí shich'í'yúgo doo nht'éé da ndi na'í'neehíí bidáhzhí' ch'íłííyúgo dánko nant'í' ch'idigháhíí itisgo doo nzhoo da. ¹⁰ Áídá' nadaaneehíí gádaabíłdishnii, doo shíí da, nohweBik'ehñ gáyíłnii, Isdzán bika' yíł íłk'ínáot'aash hela': ¹¹ Áídá' yíł íłk'ínát'aazh lək'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohíí bika' yaa nánódáh: ła'íí nnee bi'aa yíł íłk'ínáot'aash hela'. ¹² Ła'ihíí shíí gádaabíłdishnii, nohweBik'ehñ doo gáníí da, Ła' nnee Christ biláhyú nohwik'isn, bi'aa doo da'odlaq da ndi, bika' odláni yíł golíígo bíł dábiłk'ehyúgo, yó'ayółt'e' hela'. ¹³ Ła'íí isdzán odláni bika' doo odlaq da ndi yíł golíígo bíł dábiłk'ehyúgo yó'ayółt'e' hela'. ¹⁴ Nnee doo odlaq dahíí bi'aa bi'odlaq'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aq, ła'íí isdzán doo odlaq dahíí bika' bi'odlaq'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aq áldó': áík'ehgo nohwichagháshé da'ch'odlaqzhí' bíł da'otag doleeł, doo ágát'éé da lək'eyúgo doo da'ch'odlaqzhí' bíł da'otag da doleeł ni'. ¹⁵ Ła' doo odlaq dahíí nádilwod lək'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohíí nohwilah, bi'aa dagohíí bika' bits'á' nýááyúgo doo daabihest'oo da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ, Nkegohen'áqgo nahkai, daanohwiłnii. ¹⁶ Isdzán, ínashood nłíni, díí baa natsínkees, ninkááyú nika' dánko hasdábi'didołteel. Nnee, ínashood nłíni, díí baa natsínkees, ninkááyú ni'aa dánko hasdábi'didołteel. ¹⁷ Nnee daantúíígeee Bik'ehgo'ihí'nañ baa daagodez'aqahíí k'ehgo hikaah le', nohweBik'ehñ bich'í' ánniidíí k'ehgo yikísk'eh hikaah le'. Ádishniigo ínashood ha'ánátséh nagozníłíí dawa baa goni'áq. ¹⁸ Nnee ła' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánniidá' íłk'idá' círcumcise ábi'delzaa lá née? Áí shidíí doo k'ena'óshdéh nzi da le'. Nnee ła' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánniidá' doo círcumcise ábi'delzaa da lá née? Án círcumcise ábi'dolne' hela'. ¹⁹ Círcumcise áko'delzaahíí dagohíí doo círcumcise áko'delzaa dahíí doo hago'at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'ááníí bikísk'eh ách'ít'ééyúgo zhá íłíí. ²⁰ Nnee daantúíígeee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánniidá' nt'é binasdziid lán shí n'íí dayúweh nayik'í'iziid le'. ²¹ Ya' nich'í' ánniidá' isnáh nłíni lá née? Áí doo nił hago'at'éé da le': ndi ná ch'í'otaq lək'eyúgo ch'ínánádáh. ²² Dahadíñ nohweBik'ehñ bich'í' ánniidá' isnáh nlii ndi, nohweBik'ehñ binadzahgee doo isnáh nłíni at'éé da: áídá' dahadíñ bich'í' ánniidá' doo isnáh nlii da ndi, Christ bi'isna' silíi. ²³ Łáñ izliigo nadaanoht'ee: nnee zhá bi'isna' nádaahdleeh hela'. ²⁴ Shik'ííyú, nohwich'í' ánniidá' daanohtúíígeee hago't'éégo nohwich'í' goz'aq lək'eyúgo,

da'ágádaanoht'eego Bik'ehgo'ihinaan bil daanohtij le'. ²⁵ K'adif ch'ikif doo hwahá nneh dahif baa yashti', doo nohweBik'ehñ yegos'aanif bee da, ndi nohweBik'ehñ bilgoch'oba'if shaa yinégo shada'okifgo áshiflaahif bigha bee yashti'. ²⁶ Nagont'ogif bengonyáahif bigha dahadif da'at'éehif k'ehgo nagmaago bá nzhog shi nsi. ²⁷ Ya' nannee née? Hagot'éegoshá' bil k'inásh't'aazh doo nñzi da. Ya' doo nannee da née? Doo isdzán biká dín'ij da le'. ²⁸ Áidá' nñnaayúgo, doo isínksii da; la'if na'ilíhn nñáayúgo doo isiih da. Áidá' hadif kif nñadaasaanif ni'godzán biká' nagont'ogif bee bich'if' nagoz'aq doleek: áif bits'á'zhif' daanohtwoshtá' hasht'ij. ²⁹ Shik'íyú, goldohgo nohwá ngont'aanif hileehgo ayáhágo godziih, nohwildishniigo ádishni: áik'ehgo kodif' godezt'if'go hadif bi'aa daagolifni, bi'aa doo daagolif dahif k'ehgo ádaat'ee le', bi'aa doo nohweBik'ehñ bitisgo yaa natsidaakes dago; ³⁰ Hadif daachagif doo daachag dahif k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bigha daachagif doo itisgo yaa natsidaakes dago; hadif bil daagozhónif doo bil daagozhog dahif k'ehgo ádaat'ee le'; hadif nada'iknihiif doo nt'é daabiyéehif k'ehgo ádaat'ee le'; ³¹ La'if hadif ni'godzán biká' ágot'eehif nabik'if'iziidif, doo áif zhá nabik'if'iziidhif k'ehgo ádaat'ee da le', dif ni'godzán biká' benagowaahif bech'igowáhi at'éehif bigha. ³² Doo nohwiini' láq dago nohwá hasht'ij. Hadif doo nanee dahif nohweBik'ehñ bich'if' zhinéego ágot'eehif zhá yaa natsekeesgo, nohweBik'ehñ hagot'éego yil goyilshogog áile'if yaa natsekees: ³³ Áidá' nnee naneehif ni'godzán bich'if' zhinéego ágot'eehif zhá yaa natsekees, hagot'éego bi'aa yil goyilshogog áile'go yaa natsekees. ³⁴ Isdzán naneehif hik'e isdzán doo nanee dahif bilgo doo lekt'ee da. Isdzán doo nanee dahif nohweBik'ehñ bich'if' zhinéego ágot'eehif yaa natsekees, hagot'éego bits'if hik'e biyif'siziinif godilzihgo at'éego áyifsi doleelgo: áidá' isdzán naneehif ni'godzán bich'if' zhinéego ágot'eehif yaa natsekees, hagot'éego biká' yil goyilshogog áile'if yaa natsekees. ³⁵ Dif daanohtwif nohwá nzhoggo yashti'; doo nohwishjizhgo da, ndi nohwá nkt'éehif bigha, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhif bigha. ³⁶ Nnee la' bitsi' doo nniinéh hát'if dahif bigha, doo sitsi' bich'if' nkt'éego ánsht'ee da, nzi lek'eyúgo, la'if na'ilíhn bayánzhif' dahiyaayúgo, la'if na'i'neehif bá nkt'éé nziyúgo, áif doo hago'at'éé da, doo nchog'go ánat'ij da, ch'ik'eh nniinéh ndi nzhog. ³⁷ Áidá' nnee la' nkdzilgo tsidezkeezgo, la'if doo nt'é daabini'aayúgo, dabif hát'ifni yitis nlijgo, bitsi' doo nniinéh dago biini' layiláa lek'eyúgo nkt'éego adzaahi at'éé. ³⁸ Áik'ehgo nnee bitsi' la' nnee yaa yinkt'if'iyúgo nkt'éego adzaa; áidá' doo la' nnee yaa yinkt'if' dayúgo itisgo nkt'éego adzaa. ³⁹ Isdzán biká' danihi'náazhif' begoz'aanif bee libi'dezt'og, ndi biká' daztsaayúgo daazhogo nagmaa, dabif hát'ifni yil niinéh doleek; nohweBik'ehñ bil dávik'ehyúgo zhá. ⁴⁰ Ndi itsaa nliinif doo nnaná'náa dayúgo zhá bil gozhog shi nsi: Bik'ehgo'ihinaan biSpirit áik'ehgo nashitsiyilkees shi nsi.

8

¹ K'eshchin daach'okaghgo hidán baa hi'niil n'if baa yashti': daanohtwigha hidán doo godiyih dago bidaagonzi. Ndi shi itisgo gonsaq ch'inziyúgo itisgo da'ich'idolteek, áidá' ilgoch'oba'if inashood nkdzilgo ábile'. ² Dahadif shi itisgo gonsaq ch'inzinif, bigoch'iksif le'at'éhi doo la' bigoch'iksif da. ³ Áidá' dahadif Bik'ehgo'ihinaan bil nzhogoyúgo, án Bik'ehgo'ihinaan bigótsif. ⁴ Áik'ehgo k'eshchin daach'okaghgo hidán baa hi'niil n'if daach'iyáahif baa yashti', k'eshchin doo da'anif hi'naa dago bidaagonzi, la'if Bik'ehgo'ihinaan da'á zhá gólifni aldó' bidaagonzi. ⁵ Yaaká'yú la'if ni'godzán biká'yú dant'éhéta daach'okaghif, gods daaholzéhi, láq ndi, (bich'if' daach'okaghif láqgo, la'if nadaant'an láqgo daagolif ndi.) ⁶ Néé Bik'ehgo'ihinaan da'á nohwá gólif, nohwiTaa, án bits'á'dif' dawa daagolif, la'if án bá daahin'naa; la'if nohweBik'ehñ da'á gólif, Jesus Christ, án binkáayú dawa daagolif, la'if án binkáayú daahin'naa. ⁷ Da'ágát'éé ndi inashood doo dawa áif yidaagotsif da: áidá' kú begonyaazhif' la' k'eshchin zhá daach'okaghif yidaagotsif ni'; áif hidán godiyihgo at'éé daanzigo hidán k'eshchin daach'okaghgo baa

hi'niil n'íi daayiyaayúgo, yunaásyú itisgo doo daanldzil nazij da daaleeh. ⁸ Doo hidán Bik'ehgo'ihinaan bit'ahgo nohwinoníil át'éé da: daahiidaayúgo doo áí bigha Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee itisgo daanjoo da, dagohíi doo daahiidaa dayúgo doo áí bigha Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee itisgo daanch' da. ⁹ Áí dá' ídaa daagonohdzaa, nohwi'odla' daanldzilhií bigha hidán k'eshchín baa hi'niil n'íi daahohyaayúgo, dánko nnee bi'odla' doo daanldzil dahíi la' nageehgo ádaahle'. ¹⁰ Ni, hidán doo godiyihgo at'éé da bígonksini, k'eshchín náda'okaahé yune' nnaago nnee la', bi'odla' doo ndzil dahíi no'iyúgo, dánko doo hago'at'éé laa nzigo bíi aldó' yiyaa dolee; ¹¹ Áík'ehgo shí itisgo gonsaa nnzihíi bik'izhi' áí nnee bi'odla' doo ndzil dahíi dánko ch'a'otízh, án Christ biláhyú nik'isnhi, Christ bá daztsáni. ¹² Nohwik'isn bi'odla' doo ndzil dago doo bik'ehyú ágot'eehíi dá bik'ehyú át'éé nzigo ádaabinoksigo bich'i' ncho'go ánadaah't'ijigo Christ bich'i' ncho'go ánadaah't'ijil hileeh. ¹³ Áík'ehgo hidán hishaahíi bigha shik'isn nanago'yúgo, dánnágódzázhí' doo itsi' náoshdaa at'éé da, shik'isn doo nanashgée hasht'ij dahíi bigha.

9

¹ Ya' doo Christ binal'a'á itah nshij da gá? Ya' doo dawahá shá bil ch'i'otaa da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'ehn biláhyú shinasdziid daanohtij da gá? ² La' bich'i' doo Christ binal'a'á nshij dayúgo, nohwíi nohwich'i' áí nshij go'ii: nohweBik'ehn biyati' bee nohwich'i' yashti' n'íi biláhyú hasdánohwido'nilhií bigha Christ binal'a'á nshijigo shígózi. ³ Díi bee ádayashti', hadín nashidilkidyúgo: ⁴ Ya' néé Christ binal'a'á daandliinií da'iidaago doo nohwá goz'aa da gá? ⁵ Ya' isdzán ínashood daanlíni bil ndaan'nehgo bil nahiikaigo doo nohwá goz'aa da gá, la' nadaal'a'ihíi, nohweBik'ehn bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíi k'ehgo? ⁶ La'íi ya' shíi hik'e Barnabas zhá behihi'naahíi bigha doo na'idziid da ndi doo hago'at'éé dago nohwá goz'aa gá? ⁷ Hadín dabíi na'iznilgoshá' siláada nlij? Hadín dahts'aa k'eidnláago binest'á'íi doo yiyaa dashá'? Hadín dibehíi yinádez'iinií bibe' doo yidlá dashá'? ⁸ Ya' dashíi zhá ádishnii gá? Bik'ehgo'ihinaan yegos'aaniií aldó' ánií go'ii. ⁹ Bik'ehgo'ihinaan yegos'aaniií Moses binkáayú nohwich'i' alzaahíi gáníigo bek'e'eshchij, ilch'ihgee magashi t'oh naghái nyí'ileesíi doo bizé' na'ikt'éh da, nii. Ya' díi dá magashi zhá yaa natsekeesgo aníi néé? ¹⁰ Dagohíi néé nohwaa natsekeesgo aníi néé? Da'anii nohwá bek'e'eshchij: nnee nágodzizíi nest'án nyohokíigo nágodziz, la'íi ilch'ihíi aldó' t'oh naghái nyohokíigo at'ii. ¹¹ Áík'ehgo nohwitahyú Holy Spirit bits'á'dí' nkt'éehíi bee nohwil ch'idaagosiit'aa dá, ni'godzán biká' nandeehíi nohwaa daanohe'yúgo, ya' nohwil dík'eh ádaagot'ee néé? ¹² La' nnee dant'éhéta bídaandihíi nohwaa daanohe' daanohwilniigo bá goz'aa'yúgo, ya' néehíi doo ágadaan'niigo nohwá goz'aa da gá? Da'ágát'éé ndi doo hak'i ída'onkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagont'og da doleehií bigha dawahá bidag ádaant'ee. ¹³ Kij biyi' da'ch'okaahíi biyi' dilzihgo ádaagot'eehíi nayik'ida'iziidíi hidán Bik'ehgo'ihinaan baa hi'niikíi lazhij' daayiyaahíi ya' doo bídaagonoksi da néé? La'íi dawahá beda'okaahíi biká' dahi'niilgee nada'iziidíi hidán Bik'ehgo'ihinaan áígee baa hi'niikíi lazhij' daayiyaá aldó'. ¹⁴ Áík'ehgo hadín yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'íi da'ái yits'á'dí' yedaahinaago nohweBik'ehn bándagoz'aa. ¹⁵ Shíi aldó' díi bee shá goz'aa ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adíi doo ágadaashohle' dishniigo nohwich'i' k'eshchii da: doo shich'i' nahi'niilgo da yati' baa gozhóni baa yashti'go be'ansht'eehíi shits'á' náidoné' át'éé da, dahyúgohíi shiná' shizes-hij ndi nzhoq. ¹⁶ Yati' baa gozhóni baa nagoshni' ndi doo áí bigha ída'oshdlii da: áí na'idziidíi shaa det'aaahíi bigha dáshini'aa'yú áshléhgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshni' dayúgo goyéehíi bee shich'i' goz'aa! ¹⁷ Díi na'idziidíi dashíi hasht'ijigo ánasht'ijlyúgo, bigha shich'i' nahi'niik: áí dá' dashíi doo hasht'ij da ndi ashle'yúgo, díi na'idziidíi shaa det'aaahíi bigha ashle'. ¹⁸ Nt'é shich'i' nahi'niil áí dá'? Díinko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshni'dá' doo áí bigha nahi'niil da, áík'ehgo yati' baa gozhóni

yaa yaati'íi nshlǵigo, áí bigha shich'í' nahi'núígo shá begoz'aa ndi doo be'ánasht'íi da. ¹⁹ Nnee doo la' binal'a'á nshlǵi da ndi, nnee dawa binal'a'á nshlǵigo ádeshdlaa, nnee lǵágo Christ bich'í'go honshbǵihí bigha. ²⁰ Jews daanliiní bich'í' Jew nneehí k'ehgo ádeshdlaa, Jews daanlíni Christ bich'í'go honshbǵihí bigha; Jews bich'í' begoz'aaní yikísk'eh ádaat'eehí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aaní yikísk'eh ádaat'eehí Christ bich'í'go honshbǵihí bigha; ²¹ Jews bich'í' begoz'aaní doo yikísk'eh ádaat'ee dahí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aaní doo yikísk'eh ádaat'ee dahí Christ bich'í'go honshbǵihí bigha, (Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní doo bikísk'eh ánsht'ee da doo dishnii da, ndi Christ yegos'aaní be'ánsht'ee.) ²² Doo daanldzil dahí bich'í' doo ndzil dahí k'ehgo ádeshdlaa, doo daanldzil dahí Christ bich'í'go honshbǵihí bigha: nnee dawa bich'í' dabí k'ehgo á'denszi ni', dahagot'éego la' hasdakáh doleelhí bigha. ²³ Áík'ehgo be'ánasht'íi, yati' baa gozhónihí bigha, áí bits'á'dí' shíí aldó' nohwígo itah shiyaa gozhó doleelhí bigha. ²⁴ Ihanách'idikahgee dawa hadíí ilhandeskaihíí da'á aadilwodíí gon'neé goz'aa'ahí doo bídaagono'si da née? Áík'ehgo daagono'neehí bigha nádohkeeh. ²⁵ Itah nagolzéhií dawahá bee ídaagodzaa, ch'ah hobǵihí daayo'ǵihí bigha. Áí ch'ah hobǵihí da'as'ah hichóphi ndi ágádaat'íi; áídá' néehí doo hichóphi daahonlbǵihí bigha ádaahiit'íi. ²⁶ Áík'ehgo hayú na'idzogí doo bígonsi dahí k'ehgo doo hiswoł da; na'ín'ts'iníí da'adzaayú dilts'íhí k'ehgo doo dists'íh da: ²⁷ Áídá' shits'í hát'íiníí dawa baa gonsaa, na'ín'ts'íhí k'ehgo shits'í ts'íyaa bíl onasts'í beshik'ehí bigha: doo ágásh't'íi dayúgo yati' baa gozhóni baa yásitihíí bikédí'go dánko shíí ndi ch'ínáshí'dilt'e'.

10

¹ Shik'íyú, díí bídaagono'si hasht'íi, daanohwitaa n'íi dawa yaak'os yit'ááh nǵseel lǵe'e, la'íi túnteel yiyi' ch'íná'sáá lǵe'e; ² La'íi dawa yaak'os yit'ááh la'íi túnteel yiyi' ch'íná'sáá'gee baptize ádaako'deszaahí k'ehgo binant'a', Moses holzéhi, yígo da'á daazlii; ³ La'íi dawa yaak'á'dí' hidánéhi daayiyaa lǵe'e; ⁴ La'íi dawa tsee biyi'dí' tú hálíni daayidlaa lǵe'e; Bik'ehgo'ihí'nañ áí túhí tsee biyi'dí' hálígo áyíílaa, Christ áí tseehí k'ehgo at'éé: Christ áí nneehí dá'aanákahyú yil daanlii lǵe'e. ⁵ Áídá' lání Bik'ehgo'ihí'nañ doo yil daagoyíshó doo lǵe'e: áík'ehgo da'igolíyú neznaago ádaabi'deszaa. ⁶ Díí ánágot'íi n'íi yee nohwí ch'ígo'aahí bigha ánágot'íi lǵe'e: áí nnee nchó'go ágot'eehí hádaat'íi lǵe'ehí k'ehgo doo hádaahiit'íi da doleelhí bigha. ⁷ Áí la' k'e'eshchín daayoka'ah lǵe'ehí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiiní gáníhí k'ehgo, Nnee dah dinezbǵigo da'iyaa, la'íi da'idlaa, áídí' náádikaahgo gotaa lǵe'e. ⁸ La' nant'í' nakai lǵe'ehí k'ehgo halaa doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhóltagyú hilt'eego da'á jii neznaa lǵe'e. ⁹ La' Bik'ehgo'ihí'nañ nayídaantaah lǵe'ehí k'ehgo halaa néé doo Christ nabídaantaah da le', ágádaaszaahí bigha ch'osh bik'asda' daagolíni nadaabistseed. ¹⁰ La' Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daanet'íhí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaaszaahí na'altseedíí nadaabistseed. ¹¹ Áí yee nohwí ch'ídaago'aahí bigha bich'í' ádaagosdzaa; la'íi nohwá bek'e'eshchii, bits'á'dí' bídaagonl'aah doleelgo, néé begoldohí bengont'íi bee nohwaa gonyáá. ¹² Áík'ehgo hadín síz'íi nzíhí ídaagodzaa le', dánko nadokahí bigha. ¹³ Nnee dawa da'ahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíí aldó' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ da'áníyú at'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahí bee doo nanohwínotaah at'éé da; ndi nanohwí'dintaahí biyi'dí' ch'ígót'í'go nohwá ágoléh, bich'í' dahdaanołdoh doleelgo. ¹⁴ Áí bigha, dázhó shil daanohshóni, k'e'eshchín daach'oka'ahí bits'á'zhí'go ádaahne'. ¹⁵ Nnee daagoyáni bich'í' yashti'hí k'ehgo nohwich'í' yashti; daanohwíí díinko baa natsídaahkees. ¹⁶ Idee biyi' siziidíí bee daach'oka'ahí ba'ihédaandzigo da'ohiika'ahdá' daahiidla'ahí, ya' áí doo Christ bidil bee itah daandlii da gá? Bán nadaahí'né'dá' nádaahidíhí, ya' áí doo Christ bits'íí bee itah daandlii da gá? ¹⁷ Bán da'á'ahí k'ehgo néé hiidlaa ndi da'á daandlii, bán da'á'ahí

nádaahidjiihí bigha. ¹⁸ Israel hat'i'íí ánadaat'ijhí baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahgo baa hi'niihí lahzhí' nádaidjiihí, ya' do aí bee itah daanlijj da gá? ¹⁹ Nt'é dishnii áidá'? K'eshchín da'aniihi nlijj née? Hidán k'eshchín baa hi'niihí godiyih née? ²⁰ Dah, ndi gádishnii, doo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqah dahíi hant'é daayokaqahíi yaa ndaahiníihí ch'iidn yaa daahiníi, doo Bik'ehgo'ihí'nañ da: doo ch'iidn bitah daanohlijj hasht'íi da. ²¹ NohweBik'ehñ bi'ide' bee da'ohdlaqáda' lahyúhíi ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdlaqah da: dilzihgo nohweBik'ehñ bił da'ohsaqáda' lahyúhíi ch'iidn doo hagot'éégo bił da'ohsaq da. ²² Ya' nohweBik'ehñ nohwich'í' hashkeego ádaanzíi née? Ya' née bitisgo nadaanlwod née? ²³ Dawahá shá bił ch'í'otaq ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bił ch'í'otaq ndi doo dawa shi'odla'íi nldzilgo áile' da. ²⁴ Doo dakózhá nt'éhi idáhách'ít'íi da le', áidá' nnee la'i nt'éhi bá hách'ít'íi le'. ²⁵ Dant'éhéta itsí' nanáhi'niihgee nahiníihíi daahsaq, hishaq shí, dagohíi doo hishaq da shí daanohsigo doo biká na'ídaadołkidgo da: ²⁶ Ni'gosdzán la'íi biká' daagolíníi dawa nohweBik'ehñ bíyéehíi bigha dawa daahiidaqago dávik'eh. ²⁷ Nnee doo da'odlaq dahíi la' shigowayú únááyú nñáh nohwilnii lék'eyúgo, la'íi akú nohwiini'yúgo, nt'éhéta nohwich'í' nniikááhíi daahsaq, hishaq shí, dagohíi doo hishaq da shí daanohsigo doo biká na'ídaadołkidgo da. ²⁸ Áidá' la', Díi hidán k'eshchín baa hi'nili at'éé, nohwilniiyúgo, daohsaq hela', nohwil nagoln'i'híi nbígha, la'íi ch'iyaaqago doo dávik'eh da nzihíi bigha: ni'gosdzán la'íi biká' daagolíníi dawa nohweBik'ehñ bíyéehíi bigha dawa daahiidaqago dávik'eh: ²⁹ Ch'iyaaqago doo dávik'eh da nnzihíi bigha doo dishniiigo ádishnii da, áidá' nnee nił nagoln'íi ch'iyaaqago doo dávik'eh da nzihíi bigha: gánñii shí, Hidán dawa shá bił ch'í'otaqáda' nt'é bigha la' nnee hidán doo dawa bił ch'í'otaq dahíi shaa néit'íi? ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'oba'go nt'éhéta hishaqáda', nt'é bigha ba'ihénsigo hishaq n'íihíi bigha ncho'go shaa yá'iti'? nñii shí. ³¹ Áidá' gánohwıldishnii, Da'ohsaqagee la'íi dant'é ádaahleehgee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoşí doleełhíi bigha ádaah'tíih. ³² Jews daanliinií hik'e doo Jews daanlijj dahíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánátséhíi nohwicha nanánóhdéh hela': ³³ Shíi dawa ánásh't'ijhíi bee nnee dawa bił goyilshóqó hásh't'íi, doo dashíi zhá nt'ééhíi idáhásh't'íi da, ndi láni nt'ééhíi bá hásh't'íi, yee hasdádokah doleełgo.

11

¹ Shíi Christ be'esh'ijhíi k'ehgo nohwíi áldó' sheda'ol'íi le'. ² Shik'íiyú, nohwa'ihédaansí, dawa bee shénadaahñiihíi bigha, la'íi nt'é nohwil ch'íní'áá n'íi dánohwıl nagosisn'i'híi k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehíi bigha. ³ Áidá' díi bídaagonoşí hasht'íi, Christ nnee daantíjgee yá sizijgo bitsits'inhíi k'ehgo nlijj; la'íi nneehíi isdzáné yá sizijgo bitsits'inhíi k'ehgo nlijj; la'íi áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ Christ yá sizijgo bitsits'inhíi k'ehgo nlijj. ⁴ Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deñtsóozdá' okaqahyúgo, dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłşí dago ánát'íi. ⁵ Áidá' isdzáné bitsits'in doo bina'deñtsóoz dago okaqahyúgo, dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłşí dago ánát'íi: aí isdzán bitsits'in hilzheedhíi k'ehgo at'éé. ⁶ Áik'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deñtsóoz dayúgo bitsizíl k'ínógéesh: áidá' isdzán bitsizíl k'égizhgo dagohíi hilzheedgo yik'ee ídaayándzyúgo bitsits'in bina'deñtsóoz le'. ⁷ Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deñtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nañ be'ilzaahíi nlijgo ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah áyíłshíi bigha: áidá' isdzánhíi nnee ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah áyíłşí. ⁸ Nnee doo isdzán bits'á'dí' alzaa da; ndi isdzánhíi nnee bits'á'dí' alzaa. ⁹ La'íi nnee doo isdzán bá ábi'delzaa da; ndi isdzánhíi nnee bá ábi'delzaa. ¹⁰ Ái bigha isdzán bitsits'in bina'deñtsóoz bik'eh, aí bika' yidits'agíi bebígózhíi bigha, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí' daagolíníi daabo'ijhíi áldó' bigha. ¹¹ Ágát'éé ndi, nohweBik'ehñ binadzahgee nnee doo hagot'éégo hileeh da, isdzán da'ádihgo, la'íi isdzán áldó' doo hagot'éégo hileeh da, nnee da'ádihgo. ¹² Isdzán nnee bits'á'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éégo nnee isdzán bits'á'dí' goleełgo ábi'delzaa; ndi dawahá

Bik'ehgo'ihinaan bits'adid' daaleehi adaat'ee. ¹³ Danohwiidii nzhogo baa natsidaahkees: ya' isdzan bitsits'in doo bina'deentsooz dago Bik'ehgo'ihinaan yokaahii dabik'eh nee? ¹⁴ Da'adaant'eehii bee nohwil ch'igot'aah, nnee bitsizil nneezuyogo yik'ee idaayandzi. ¹⁵ Aidad' isdzan bitsizil nneezii bee ba'olniihi at'ee: bitsizilii bitsits'in bik'ehntsooz doleelgo baa hi'ne'. ¹⁶ Aidid' nnee la' dii bigha lahadaadit'ah hadaat'iyyugo, diinko bee bil nadaagooni', adishnii n'ii k'ehgo adaant'ee, la'ii Bik'ehgo'ihinaan daayokaahgo ha'anaatshehii dawa aldod' yikisk'eh adaat'ee. ¹⁷ Aidad' dii bee nohwil nagoshnii'ii nkt'eeego anadaaht'ijil doo hagot'eeego nohwildishnii da, la'anaht'ijihii bits'adid' doo nkt'ee daahleeh da, da'itisgo ncho' daahleeh. ¹⁸ Dantsé baa yashti'ii diinko, inashood da'okaah yune' la'anaht'ijihgee ilt's'ayú daa-hohkahgo nohwa'ikonsi; ashiihiihi lahzhii' hoshdlaa. ¹⁹ Hadii da'anii da'odlaanii nohwitahyú bebidaagozi doleelhii bigha ilt's'ayú daahohkahii nohwitahyú begoz'aa doo. ²⁰ Dalahagee la'anaht'ijihgee nohweBik'ehndoo da'anii dilzhigo ba da'ohsaa da go'ii. ²¹ Aidad' da'idaagee dahale danohwiid nohwi'idanehi daahsaaago nohwa'ikonsi, nnee la' doo hwaha da'iyaa dadá: ai bigha la' shina' daanlii, la'ihii laago da'idlaa. ²² Ya' nohwigowa nagoz'aa yune' doo da'ohsaa da ga? Dagoonii Bik'ehgo'ihinaan daayokaahgo ha'anaatshehii doo bil da'otag da nee, la'ii nohwitahyú tedaat'iyehii idaayadaandzigo adaahle' nee? Nt'e nohwildishnii aidad'? Ya' dii bigha nohwa'ihensigo yashti' doleel ga? Dah, doo aik'ehgo nohwaa yashti' da. ²³ Nohwitahyú nashaada' nohwil ch'igon'aa n'ii nohweBik'ehndoo shil ch'igon'ani at'ee, ai diinko, Jesus nohweBik'ehndoo yik'edaanniihii bilak'edaabistijida', da'ai bit'e'gee ban naidn'aa. ²⁴ Aidid' ya'ihenzigo oskaada' ilk'edaizne'go ganniid, Nkoh, daohsaa; dii shits'i at'ee, nohwa nehestoi: dii bee shinaadaadoniigo anadaaht'ijil. ²⁵ Da'iyaanii bikedigo da'agat'eeego idee beda'iskaanii naidnkaaago ganniid, Dii idee besikaanii shidil bee anidego Bik'ehgo'ihinaan hik'e nnee bilgo langot'aanii at'ee: nada'ohdlhgee bee shinaadaadoniigo anadaaht'ijil. ²⁶ Dii k'ehgo ban nadaahdijihgee, la'ii dii k'ehgo idee bee nada'ohdlhgee, nohweBik'ehndoo daztsaanii ch'i'nah adaanoosi, nadsaazhi'. ²⁷ Ai bigha hadin doo godnisi dago dii ban yiyayugo, dagoonii dii nohweBik'ehndoo bi'ide' bee idlaayugo, nohweBik'ehndoo bits'i la'ii bidil yich'i' nihesii. ²⁸ Aik'ehgo nnee dawa idinel'ijigo zhá ban yiyaa la'ii idee bee idlaa le'. ²⁹ Hadin doo dabik'ehyú at'ee dadá iyayugo la'ii idlaayugo, ai bee dabii goyeeego ich'igodot'aa, da'anii nohweBik'ehndoo bits'i doo yidnisi dahii bigha. ³⁰ Ai bigha nohwitahyú lani doo nadaalwod da la'ii kaa yaa nakai, la'ii lani da'ilhosh. ³¹ Nee da'anii daadinel'ijil lek'eyugo doo nohwaa ya'iti' da doleel. ³² Aidad' nohwaa ya'iti' lek'eyugo nohweBik'ehndoo nohwil ch'idaago'aahgo nohwiniidaagodnisi, ni'godzan biká nnee doo bil nohwil ch'igodeeh da doleelhii bigha. ³³ Ai bigha, shik'iiyu, da'ohsaaagee la'anaht'ijihyugo ilba' nasoohtaa. ³⁴ Nnee la' shina' silii lek'eyugo gowayú iyaa le'; aik'ehgo la'anaht'ijihii doo nohwil ch'igodeeh da. La' biká nadaashidokid n'ii naidszaago hasht'egodeshii.

12

¹ Shik'iiyu, kadii Holy Spirit bits'adid' kaa hi'ne'ii hagot'eeego at'ee shihii bidaagonosijih hasht'ii. ² Bik'ehgo'ihinaan doo daahohkaah dadá k'eshchin doo yadaakti' dahi daahohkaahgo ch'aonatsaa ni'ii bidaagonosi. ³ Ai bigha dii bidaagonosijih dazho hasht'ii, nnee la' Bik'ehgo'ihinaan biSpirit binkaayú yakti'yugo doo Jesus bil ch'igodini at'ee nii da go'ii: la'ii nnee la' Holy Spirit binkaayú yakti'yugo zhá Jesus nohweBik'ehndoo nlii, nii. ⁴ Holy Spirit bits'adid' kaa hi'ne'ii iltah at'ee ndi Holy Spirit da'ahi at'ee. ⁵ Bik'ehgo'ihinaan ba na'iziidii iltah adaat'ee ndi nohweBik'ehndoo da'ahi. ⁶ Iltah at'eeego nnee Bik'ehgo'ihinaan ya nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihinaan da'ahi nnee biyeehii dawa bilahyú iltah at'eeego na'iziid. ⁷ Nnee daantijihgee Holy Spirit binkaayú na'iziidii baa daagodet'aa, nnee dawa ba nzhogo doleelgo. ⁸ Aik'ehgo la' Holy Spirit binkaayú yati'

góyáni baa daagodet'aa; la'ihíí da'ái Spirit-híí binkááyú yati' bee kol ígózini baa daagodet'aa; ⁹ La'ihíí odla' bee daagodet'aa, da'ái Spirit binkááyú; la'ihíí da'ái Spirit binkááyú ná'hilzihgo baa daagodet'aa; ¹⁰ La'íí godiyihgo áná'ol'ííígo baa daagodet'aa; la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'go; la'íí spirits hago'at'éhíhíí yádaagoksi'go; la'íí Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti'go; la'íí yati' doo bigózi dahíí niigo aníhíí yaa nanádaagolni'go baa daagodet'aa. ¹¹ Díí dawa Spirit dała'áhi bits'á'dí' kaa daahi'né', da'ái Spirit-híí dáhat'íígee nnee daantíígee yaa daagode'a'. ¹² Kots'í dała'á ndi laayú henláá, la'íí laayú henláá ndi kots'í dała'áhi at'éé: Christ aldo' da'ágát'éé. ¹³ Áík'ehgo Holy Spirit dała'áhi bee daanohwigha dała'ázhí' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliiníí dagohíí doo Jews daandlii dahíí, isnáh daandliiníí dagohíí doo isnáh daandlii dahíí; Holy Spirit dała'áhihi bits'á'dí' daahiidlaago ádaanohwi'deszaa. ¹⁴ Kots'í dała'áhi laayú henláá, doo dała'á zhá da. ¹⁵ Kokeehíí, Shíí doo kogan nshíi dahíí bigha doo kots'í itah nshíi da, nii lək'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁶ La'íí kojaahíí, Shíí doo kōnaa nshíi dahíí bigha doo kots'í itah nshíi da, nii lək'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁷ Kots'íhíí dawa kōnaa nliiyúgo hagog'éégo ch'idits'ag? Kots'íhíí dawa kojaa nliiyúgo hagog'éégo ich'ikchih doo? ¹⁸ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dabíí hát'ííhíí k'ehgo kots'í laayú henlááhíí daanné'gee kots'í bee hadaadeszaa. ¹⁹ Kots'í bits'ádaadehezlaahíí dała'áyúgo, hagog'éégo its'í hileeh áídá'? ²⁰ Áídá' kots'í laayú henláá ndi kots'íhíí dała'áhi. ²¹ Áík'ehgo kōnaahíí doo hagog'éégo koganhíí, Doo hánesht'íi da, yihniih da; la'íí kotsits'inhíí doo hagog'éégo kokeehíí, Doo hánesht'íi da, yihniih da. ²² Doo ágát'éé da, kots'í laayú henlááhíí doo nalwod da ngolniihíí ákōne' itah nliigo zhá kots'í gólíi: ²³ Nohwits'í laayú henlááhíí la' dá'ich'í'go baa natsídaahiikees ndi, áí la'ihíí bitisgo nht'éégo bił da'ónltag; nohwits'í laayú henlááhíí doo hagog'éégo nel'íi bigonedzaa dahíí dayúwehyú nht'éégo bił da'ónltag. ²⁴ Áídá' nohwits'í laayú henlááhíí daadilkqohyú hit'íigo alzaahíí doo bił da'ónltag da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dawa dała' ladaayiznil, doo bił da'ónltag dahíí dabíí nht'éégo áyíłsi. ²⁵ Áík'ehgo nohwits'í laayú henlááhíí doo ik'edaadi'niih da doleek; áídá' nht'éégo ádaakilzi doleekgo Bik'ehgo'ihí'nań dała'ázhí' ladaayiznil. ²⁶ Áík'ehgo dała'á biniigonht'éé lək'eyúgo dawa yil biniidaagonht'éé; dagohíí dała'á daach'idnłsi lək'eyúgo dawa yaa bił daagozhóq doleek. ²⁷ Áík'ehgo nohwíí itah Christ bits'í daanohlii, la'íí dała'á daanohlii'gee laayú henlááhíí daanohlii. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań díí k'ehgo ínashood daanliiníí bitahyú nyiinnil lək'e, dantségee bindaal'a'á daanliigo, nakigeehíí binkááyú yádaakti'go, taagigeehíí ilch'ígó'aahgo, iké'geehíí godiyihgo áná'ol'ííígo, ná'ilzihgo, ich'onniigo, nant'an daanliigo, la'íí Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti'go. ²⁹ Ya' dawa Bik'ehgo'ihí'nań bindaal'a'á daanlii née? Ya' dawa binkááyú yádaakti' née? Ya' dawa ilch'ígó'aahíí daanlii née? Ya' dawa godiyihgo ánáda'ol'ííí née? ³⁰ Ya' dawa nná'daahilzihgo baa godet'aa née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti' née? Ya' dawa nt'é niigo aníhíí yaa nanádaagolni'go baa godet'aa née? ³¹ Áídá' Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí itisgo at'ééhíí zhá hádaah't'íi le': áídí' díínko itisgo ágot'éhi nohwil ch'í'nah ágóshłéh.

13

¹ Nnee daanliiníí nht'éégo yádaakti'íí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolnihíí biyati' bee yashti'sha' ndi, shi'ijóóníí da'adíhyúgo bésh dilwoshé áhiłts'agíí, dagohíí bésh be'idot'alé hídiildilgo áhiłts'agíí k'ehgo ánsht'ee. ² Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yakti'íí shaa godet'aashá' ndi, nt'é doo bigózi da n'íí dawa bigonsishá' ndi, dawa shil ígózishá' ndi, la'íí shi'odla'íí bee dził lášhi godihí'niił lək'e ndi, shi'ijóóníí da'adíhyúgo shíí doo nt'é nshíi da. ³ Dawa shíyéehíí tédaat'iyéhíí baa hishniłshá' ndi, la'íí shidi'didlidgo baa ídinsht'aa lək'e ndi, shil ijóóníí da'adíhyúgo shíí doo nt'é bee hisht'íi da. ⁴ Kol ijóóníí nyéé lək'e ndi nzaadhí' bidag ách'ít'éé, la'íí kol goch'oba'; la' bíyéehíí doo ídáhách'ít'íi da;

doo ída'ch'odlíí da, doo ích'idilkqaah da, ⁵ Koł ijóóníí doo nchọ'go ách'ít'íí da, doo dashízhá ch'inzi da, doo dágóshch'í' bágoch'íłchíh da, doo dénchọ'égo baa nats'ítsikees da; ⁶ Doo nchọ'go ágot'eehíí baa koł gozhóq da, áídá' da'anii ágot'eehíí zhá baa koł gozhóq; ⁷ Dawa bidag ách'ít'éeé, dawa ch'odlqa, nkt'ééhíí dawa nch'okíí, dawa bich'í' dahch'idnldqh. ⁸ Koł ijóóníí doo ádíh da: yunáasyú ágone'íí baa nagolni' lék'e ndi bech'ígonáh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózi dahíí bee yách'ilti' lék'e ndi bengowáh; bee koł ígóziníí bech'ígowáh. ⁹ K'adíí łahzhi' zhá bídaagonlzi, hik'e yunáasyú ágone'íí łahzhi' zhá baa nadaagohiilni'. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ngonłchíhíí dawa łalzaagee, doo dayúweh łahzhi' zhá bídaagonlzi da doo, áídá' dawa nohwił ídaagozi doleel. ¹¹ Chagháshé nshłjídá' chagháshé k'ehgo yashti' ni', chagháshé k'ehgo doo gonsáq dago natséskees ni': áídá' nnee sílji hik'e chagháshé k'ehgo ánsht'ee n'íí shits'á' bee yó'ogoyáá ni'. ¹² K'adyúgo kát'íné doo nzhóqgo biyi' got'íi dahíí biyi' daadet'íhíí k'a'at'éeé, áídá' biká' ngonyáago daalínél'íhíí k'ehgo nzhóqgo got'íi doleek: k'adyúgo łahzhi' zhá bígonsi, áídá' biká' ngonyáago dawa bígonsi doleek, dashíí shígózihíí k'ehgo. ¹³ Áík'ehgo ki'odlq, hik'e nkt'ééhíí nch'ohóhíhíí, łá'íí koł ijóóníí bílgo, díí taagihíí begoz'qa; ndi koł ijóóníí itisgo at'éeé.

14

¹ Íł ijóóníí be'ádaanoht'eego biká hádaaht'íi, łá'íí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí hádaaht'íi, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałti'íí itisgo hádaaht'íi. ² Hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózi dahíí yee yałti'íí doo nnee yich'í' yałti' da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań zhá yich'í' yałti': nnee doo łá' yígółsi dago; áídá' doo bígózi dahíí biyi'siziiníí yee yaa yałti'. ³ Áídá' hadín Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałti'íí nnee yich'í' yałti', nnee bi'odlq' nłdzilgo áile' doleelgo, łá'íí yidag yałti'go, łá'íí yil goyilshóqgo ánadaahidle'go. ⁴ Hadín yałti' doo bígózi dahíí yee yałti'íí dabíí bi'odlq' nłdzilgo áile', áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałti'íí ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlq' nłdzilgo ádaile'. ⁵ Daanohwigha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bígózi dahíí yee yałti'go hádaanoht'íi, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałti'íí itisgo nohwá háshł'íi: hadín Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałti'íí hadín yałti' doo bígózi dahíí nt'é niigo aníhíí yaa nanágolni'yúgo zhá nkt'éeé, ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlq' nłdzilgo áile' doleelhíí bigha. ⁶ Shik'íyú, Holy Spirit shinkááyú yati' doo bígózi dahíí yee yałti'go nohwaa níyááyúgo, doo nt'é bígonłsih at'éeé da, Bik'ehgo'ihí'nań shil ch'í'nah áyílaahíí nohwił ch'í'nah ádaashł'yúgo zhá, dagohíí bígonłsihíí nohwił nagoshni'yúgo zhá, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yałti'yúgo zhá, dagohíí nohwił ch'ígonsh'aahyúgo zhá. ⁷ Be'idaadot'áté, áí tsjólta łá'íí béshts'qoséta, doo daahinaa da ndi aníhíí dits'ag, áídá' doo áígee aníí dayúgo, hagot'éégo nt'é idot'áléhíí bídaagoch'íłsi? ⁸ Łá'íí siláada bibéshdilwoshé doo áígee aníí dayúgo, hadínshq' nagonłkaadhíí bigha íłch'í'ididle'? ⁹ Nohwiłhíí ágádaanoht'ee, yałti' doo bígózi dahíí bee yádaakti'yúgo, hagot'éégo nt'é daadohnihíí yádaagołsi doleel? Daazhógo da'iljizhi' yádaakti'. ¹⁰ Ni'godzán biká' yałti' íłtah at'éégo doo áłch'idé da shq' ndi, dawa bígózi go yádaakti'. ¹¹ Áík'ehgo yałti' doo bígonsi dayúgo, nnee aníhíí nnee łahgo hadaazt'íhíí k'ehgo bich'í' ánsht'ee doleek, łá'íí da'áík'ehgo shich'í' at'éeé doleek. ¹² Áík'ehgo nohwíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí dážhó hádaaht'íigo, ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlq' nłdzilgo ádaile'íí itisgo hádaaht'íi, áík'ehgo bee nada'ohsiid. ¹³ Áík'ehgo hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózi dahíí yee yałti' lék'eyúgo, nt'é niigo aníhíí yaa nanágolni'híí bigha okaah le'. ¹⁴ Yałti' doo bígózi dahíí bee oshkqaah lék'eyúgo, shiyi'siziiníí okaah ndi nt'é dishniigo ádishnihíí doo bígonsi dago, doo shiini' bee oshkqaah da. ¹⁵ Hagolá ashne' áídá'? Shiyi'siziiníí bee oshkqaah, łá'íí bígonsigo oshkqaah aldo'; shiyi'siziiníí bee idish'aał, łá'íí bígonsigo aldo' idish'aał. ¹⁶ Dagohíí niyi'siziiníí zhá bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénzjiyúgo, nnee Christ doo hwahá nkt'éégo yígółsi dahíí onkqaahgo ánnihíí doo yígółsi dadá', hagot'éégo, Da'anii doleelgo at'éeé, nii doleel? ¹⁷ Nkt'éégo ihénzji go onkqaah ndi nidits'agíí doo bich'odaasíni'

da. ¹⁸ Daanohwigha nohwitisgo Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yahti'go Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi: ¹⁹ Ágát'éé ndi ínashood ha'ánáshéegee goneznán doo náhóltag dayú yati' doo bigózi dahíi bee yashti'shą' ndi, yati' ashdla' yídaagoksiníi nnee la' bee bił ch'ígonsh'aahíi bighą bee yashti'íi itisgo shił nkt'éé. ²⁰ Shik'íyú, nohwil ídaagozi zhinéego doo chągháshé k'ehgo zhą be'ádaanoht'ee da le': áidá' nchọ'íi zhinéego mé'híi k'ehgo be'ádaanoht'ee, nohwil ídaagozi zhinéego nnee báyañ daasilíhíi k'ehgo be'ádaanoht'ee le'. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi biyi' gáníigo bek'e'eshchíi, Nnee biyati' lahgo at'éhi, la'íi nnee nanidí'íi biyati' bee díi nneehíi bich'í' yashti' doo; ágát'éé ndi doo daashidits'ag da doleel, nii, nohweBik'ehń. ²² Áík'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi godiyihgo be'ígóziníi át'éé, ái da'odlaaníi doo bá alzaa da, áidá' doo da'odlaą dahíi bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yati'íi doo da'odlaą dahíi doo bá alzaa da, áidá' da'odlaaníi bá alzaa. ²³ Áík'ehgo ínashood dawa íla'adzaadá' dawa yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti' lẹk'eyúgo, la'íi nnee la' Christ doo hwahá nkt'éégo yídaagoksjid dahíi, dagohíi doo da'odlaą dahíi hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadih, daanohwihni doleel go'íi. ²⁴ Áidá' dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' lẹk'eyúgo, la' nnee doo odlaą dahíi, dagohíi Christ doo hwahá nkt'éégo yígoksjid dahíi hah'ayááyúgo, binchọ'íi bił ch'í'nah áile', la'íi yá'iti'íi yidezts'aahíi bighą ídinél'íi doo: ²⁵ Áík'ehgo bijíi biyi' nainł'í' n'íi ch'í'nah áyíilaago, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' hishzhizhgo yokaąh doleel, Da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil nlii lá, niigo. ²⁶ Hagolá ádaahne' áidá', shik'íyú? Íla'ánáht'íihgee daanohtijgee la' ido'aal, la' ilch'ígó'aah, la' Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yahti', la' bił ch'í'nah ágólzigo yaa nagolni', la' yati' doo bigózi dahíi nt'é niigo aníihíi yaa nanágolni'. Ái dawa ínashood nkdzilgo nazii doleelíi bighą ánadaaht'íi le'. ²⁷ Nnee la' yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti' lẹk'eyúgo, naki dagohíi taalt'éégo zhą begoz'ąą, ái bitisgo dah, dáhiké'go yádaakti' le'; la'íi nt'é niigo aníihíi dała'á yaa nanágolni' le'. ²⁸ Áidá' nt'é niigo aniihíi yaa nanágolni'íi doo hak'i dayúgo, doo yádaakti' dago nkt'éé, ha'ánázéh yune', ích'í' yádaakti'go zhą, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' yádaakti'go nkt'éé. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íi naki dagohíi taalt'éégo yádaakti' le', la'ihíi nt'é daaniigo yádaakti'íi yaa natsídaakees le'. ³⁰ La' itah dahsdaahíi nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bił ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yahti'íi dant'éheego at'éé le'. ³¹ Áík'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yahti'íi nohwá bił ch'í'otaą, dáhiké'go, daanohwigha bídaagono'aah doleelgo, la'íi daanohwigha nohwil daagoyilshóó doleelgo. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íi ídaa daagodzaągo dávik'eh. ³³ Godikishíi doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé da, áidá' nkegohen'áaníi zhą, Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadaadeszaahíi, ínashood daanliiníi, ha'ánáshéegee ágágot'ee. ³⁴ Ha'ánázéh yune' isdzané dant'éheego ádaat'ee le': doo akóne' yádaakti' dago bágoz'ąą; da'dits'ago bágoz'ąą, begoz'aaníi aldo' aníihíi k'ehgo. ³⁵ Dant'éhéta yídaago'aah hádaat'íiyúgo yił nadaanneehíi gowayú nayídaadiłkid le': isdzané ha'ánázéh yune' yádaakti'yúgo bik'e ídaayagosí. ³⁶ Ya' ádishniihíi doo nohwil dávik'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi nohwíi nohwits'á'dí' begodeyaahi daanohsíi née? Dagohíi dánohwízhą nohwaa hi'né'i daanohsíi née? ³⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ shinkááyú yahti', dagohíi Holy Spirit be'ánsht'ee nzíyúgo, nohwich'í' k'e'eshchihíi nohwe Bik'ehń yegos'ánihi at'éehíi yígółsi doleel. ³⁸ La' nnee díi doo yígółsi hát'íi dahíi, dayúwehégo doo yígółsi da le'. ³⁹ Áík'ehgo shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yahti'íi dázhó hádaaht'íi, la'íi Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíi bee yahti'íi dah doo daabiłdohni da. ⁴⁰ Ha'ánázéh yune' doo godikish dago la'íi ilch'í'daagodinolsigo goz'aaníi k'ehgo ánadaaht'íi le'.

15

¹ K'adíi shik'íyú, yati' baa gozhóni nohwich'í' baa nagosisni' n'íi nohwil ch'í'nah ánánáshdle'; ái nágodoh'ąą n'íi, ái bee ndaasozii; ² Da'ái bee hasdánohwidi'niil, baa nohwil

nagosisni' n'íí bínádaakniihgo daahonohta'yúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'aniigo da'osohdlaqad da. ³ Yati' shaa hi'né'íí itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwíldéniidgo, Christ nohwinchq'híí bighq daztsaq, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo; ⁴ Áídí' lehiiltj, taagi hileehíí bijj naadiidzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo. ⁵ Áídí' Céphas bo'j lèk'e, áídí' binal'a'á nakits'adahíí ałdó' daabo'j lèk'e: ⁶ Áí bikédí'go nohwik'isyú, ínashood daanlínihíí, ashdla' gonenadín bitisyú dała' daabo'j lèk'e; áí dásdozhq dawa díí jji t'ah daahinaa, áídá' la' da'ilhaazh. ⁷ Áí bikédí'go James bo'j lèk'e; áídí' nadaal'a'á dawa ałdó'. ⁸ Da'iké'yú shíí ałdó' hiłtsaq ni', doo gonshleeh dagee gosiljhi k'ehgo. ⁹ Nadaal'a'á dawago shíí doo bił ótag dahíí nshj, nal'a'híí k'ehgo doo shido'jii bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánátséhíí góyéégo bich'j' nagosh'áá lèk'ehíí bighq. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: biłgoch'oba'íí bee shaa godet'aaníí doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeeego nasízid: áídá' doo shíí ásh't'j da, Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí shił nliiníí at'j. ¹¹ Ágát'éé ndi shíí dagohíí la' da'des'a'íí nohwich'j' yadaakti' ndi, díí k'ehgo yadaahiilti'go da'osohdlaqad. ¹² Christ daztsaqd' naadiidzaago baa na'goni'dá', hagot'éégo nohwitahyú la', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohni? ¹³ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: ¹⁴ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwil nadaagohiilni'íí doo ilj da silj, la'íí nohwi'odla'íí ałdó' doo nt'é da silj. ¹⁵ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo Christ naadiidzaago ayíílaa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa léda'ilchoogo nohwígózi, Bik'ehgo'ihí'nañ Christ naadiidzaago ayíílaa, daan'nihií bighq. ¹⁶ Nanezna'íí doo naadikáh da lèk'eyúgo, Christ ałdó' doo naadiidzaa da: ¹⁷ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odla' doo ilj da; áík'ehgo nohwinchq'íí t'ah biyi' nahkai. ¹⁸ Áík'ehgo Christ bił dała'á daanljigo da'ilhaazhíí ałdó' ch'a'ondéeh. ¹⁹ Dadií ni'gosdzán biká'gee daahin'naago zhq Christ bee nkt'éégo ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé nnee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. ²⁰ Áídá' da'anii Christ daztsaqd' naadiidzaa, da'ilhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nli. ²¹ Áík'ehgo nnee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhíí k'ehgo nnee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo. ²² Adam bits'á'dí' nnee dawa nane'híí k'ehgo Christ bił dała'á daanliiníí dawa nadaahi'naa doleel. ²³ Áídá' nnee dała'á daantjige naahikáh doleel, Christ dantsé naadiidzaahíí nli; áí bikédí'go Christ daabiyééhíí ałdó' naadikáh, dabíí nádzáágo. ²⁴ Nadaant'aahíí dawa, la'íí yedaabik'ehgo binawod daagolj n'íí dawa Christ da'ilíí yilchihíí bikédí'go, án bilakt'áhgee begoz'aq n'íí biTaa, Bik'ehgo'ihí'nañ, yainádi'aahdá' goldohíí bengodogaal. ²⁵ Christ be'ina'íí dawa bikełt'ááh nni'nilzhj' yebik'eh doleeli at'éé. ²⁶ Da'iké'yú be'ina' da'ilíí yilchihíí áí da'itsaahi. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá Christ bikełt'áázhj' nyinnil. Áídá', Dawahá bikełt'áázhj' nni'nil, niidá' hadín bikełt'ááh dawahá nyinnilíí doo itah nli dahíí nkt'éégo bígózi. ²⁸ Dawahá biyahzhj' alzaadá', Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá biYe' biyahzhj' ayíílaa n'íí biYe' ałdó' dabíí biyahzhj' ádedlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ dawa yebik'eh doleel. ²⁹ Doo ágát'éé dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dilne'íí nt'é bighq ádaat'j? Nanezna'íí doo naadikáh dadá' nt'éshq' bighq bá baptize ádaabi'dilne'? ³⁰ La'íí nt'éshq' bighq dawa jji da'o'aalgee négodzidíí bidahzhj' nasiidzj? ³¹ Shik'íyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shił gozhóhíí bighq gánohwíldishni, Dawa jji da'itsaahíí bee shich'j' goz'aq. ³² Nnee ni'gosdzán biká' zhineehíí yadaakti'híí k'ehgo yashti'go gádishni, Dziłká'yú bégódzidi daagolíníí Ephesusgee bił nadaagon-shkaad lèk'eyúgo, nt'é bee hisht'j, nanezna'íí doo naadikáh dadá'? La' gádaanii, Halq da'idq le', da'idlaq le': hiskqá dahiitsaahíí bighq. ³³ Nohwich'j' nadoch'aa hela'; nnee daanchq'ihíí bił nach'ikaiyúgo nkt'éégo ách'it'ééhíí yilchqoh. ³⁴ Ch'ínádaanozdziid, nkt'éégo ihí'naahíí baa nánohkáh, nchq'go ánádaahne' hela'; nohwitahyú la' Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidaagolj da: bik'ee ídaayádaanozdzi doleelhíí bighq ádaanohwíldishni. ³⁵ Áídá' nnee

la' na'idaadilkid, Hagot'éégo nanezna' n'íí naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleel? daaniigo. ³⁶ Ni, nnee doo gonyáni, nt'éhéta k'edínlaahíí ntsé datsaahíí k'ehgo alne'yúgo zhà hajéeh: ³⁷ Hant'é hajéedíí doo áí ga'at'éhi k'edínlaa da, k'edilzíí zhà k'edínlaa, t'oh naghái dagohíí lahgo at'éhíhíí shí: ³⁸ Hant'é hajéedíí Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí hát'íyú áile', áík'ehgo k'edilzíí da'á n'áágo hajéedgo iltah at'éégo áno'ligo áile'. ³⁹ Its'í doo dawa le't'ee da: la' nnee bits'í, la'íí dawahá nadaakaihíí, la'íí lóg, la'íí dló' áldó'. ⁴⁰ Its'í la' yaaká'yú daagolíí, la'ihíí ni'godzán biká' daagolíí: yaaká'yuhíí be'ízisgo at'éhi doo ni'godzán biká'yuhíí be'ízisgo at'éhi le't'ee da. ⁴¹ Ya'ái dásahngo bits'á'dindláád, t'é'gona'ái dásahngo áldó' bits'á'dindláád, ts'iksqqsé dásahngo bits'á'dindláád; ts'iksqqsé da'á n'áágo lahgo at'éégo bits'á'dindláád. ⁴² Nanezna' n'íí naadikáhíí áldó' ágát'éé. Its'í k'edilzíí k'ehgo lehi'né'íí hichqoh, its'í lahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichqohi da. ⁴³ Its'í doo ílíggo lehi'né' n'íí ízisgo at'éégo nádidáhgo alne': doo nalwodgo lehi'né' n'íí binawod golíggo nádidáhgo alne'. ⁴⁴ Dá ni'godzán biká'gee kots'íhíhíí lehi'né' n'íí yaaká'dí'go kots'íhíhíí bee nách'ididáh. Kots'í ni'godzán biká'gee golíí, la'íí yaaká'dí'go kots'í gólíí. ⁴⁵ Gáníigo bek'e'eshchíí, Dantsé nnee alzaahíí Adam holzéhi hínaa silíí; Adam iké'yuhíí spirit be'ihí'naahíí silíí. ⁴⁶ Áídá' its'í yaaká'dí' gólííníí doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ni'godzán biká' gólííníí ntsé begonyáá, áníta its'í yaaká'dí' gólííníí begonyáá. ⁴⁷ Dantsé nnee alzaahi ni'godzán bits'á'dí' nlií, leezh bee alzaa: iké'gee nneehíí yaaká'dí' nyáá, án nohweBik'ehñ nlií. ⁴⁸ Ni'godzán biká' nnee leezh be'ádaaszaahíí, dantsé nnee leezh be'alzaahíí k'ehgo ádaat'ee: la'íí yaaká'yú daagolííníí, nnee yaaká'dí' nyááhíí k'ehgo ádaat'ee. ⁴⁹ Nnee leezh be'alzaahíí k'a'ádaandlíígo daagosiidlííhíí k'ehgo yaaká'dí' nnee áldó' k'a'ádaandlíí doleel. ⁵⁰ Shik'íyú, díí nohwil nagoshni', nnee daanliiníí bits'í hik'e díí bilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí doo itah daaleeh da; its'í nanne' doleelíí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí doo bíyéé daaleeh at'éé da. ⁵¹ Isaa, doo bígózí da n'íí nohwil ch'í'nah ashle'; doo daanohwigha da'uilwosh da doleel, áídá' lahgo ádaant'eego ánohwil'dilne' doleel, ⁵² Dagoshch'í', ch'inesk'ohíí k'ehgo, iké'yú béshdilwoshé ánniidgee: béshdilwoshé ánníí doleel, la'íí nanezna' n'íí its'í doo hichqohíí bee naadikáhgo ádolniił, la'íí néé lahgo ádaant'eego ánohwil'dilne' doleel. ⁵³ Díí its'í hichqohíí its'í áníidéhi doo hichqoh dahíí ík'eyidleeh doleel, la'íí díí its'í datsaahíí its'í áníidéhi doo datsaah dahíí ík'eyidleeh doleel. ⁵⁴ Áík'ehgo díí its'í hichqohíí doo hichqoh dahíí ík'eyiidlaago, la'íí díí its'í datsaahíí doo datsaah dahíí ík'eyiidlaago, gáníigo bek'e'eshchiiníí begolne' doleel, Da'itsaah n'íí baa goneznaago doo nt'é da silíí. ⁵⁵ Da'itsaahíí nííni, ninawod bee nohwich'á n'íí hayú begoz'aa? Da'itsaahíí nííni, gonh'ée n'íí hayú goz'aa? ⁵⁶ Nohwinch'í' híí bigha da'itsaahíí nalwod; la'íí begoz'aaníí biláhyú nch'íí nalwod. ⁵⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoš, án nohweBik'ehñ Jesus Christ biláhyú da'itsaahíí baa daagonlééhego ánohwile'. ⁵⁸ Áí bigha, shik'íyú, shil daanohshóni, nkdzilgo nasozíí, doo bits'á' daadiho'náhgo da, da'ákozhá láágo nohweBik'ehñ bá nada'ohsiid, nohweBik'ehñ biláhyú bá nada'ohsiidíí doo da'ííléhi at'éé dago bídaagonłshíí bigha.

16

¹ K'adíí nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí zhaali bá ndaahohñiíkií bee nohwich'í' yashti': Galatiayú ínashood ha'ánátséhíí gábik'dishñii n'íí k'ehgo nohwíí áldó' ágádaahne'. ² Godilziníí bijíí dá'ík'ehñ da'á nohtíígee Bik'ehgo'ihí'nañ danelt'eego bee nohwich'ozñi' híí k'ehgo zhaali la' k'ihzhí' ndaahohñiígo ilch'í' ndaahohñiíł, áík'ehgo níyáágee doo zhaali ndaahohñiíł da doleel. ³ Áík'ehgo akú níyáágo nnee la' nzhqo daadohñiíhíí naaltsoos baa daanohñiíł, áí zhaali baa daasoné'íí Jerusalemyú daidí'iné' híí bigha akú daadish'aał. ⁴ Shíí áldó' akú disháh dá'ík'ehyúgo, akú bil dishkah. ⁵ Macedóniayú ch'ínsháh shí: Macedóniayú ch'íníyáágo nohwaa deshaał. ⁶ Akú dét'ihézhí' nohwil nahashtá shí, dagohíí da'akú sheehai shí, áík'ehgo dahayú dahnaádishdáhyú

bee shich'odaahñii doleeł. ⁷ Akú ch'ínsháhgo doo dét'ihézhí' nohwistsééh hást'íí da, áídá' nohweBik'ehñ hát'ííyúgo nohwil nahashtá hást'íí. ⁸ Pentecost bengonyaázhi' Éphesusgee siidáa doo. ⁹ Nht'éégo na'isiidíí dahot'éhé bee shá ch'íntáá, la'íí shich'í' nadaagonlkaadíí láá. ¹⁰ Timótheus nohwaa nyaágo doo neldzidgo ádaanołsı da le': nohweBik'ehñ binasdzidíí nayik'í'iziid, shíí na'isiidhíí k'ehgo. ¹¹ Doo hadín da'ílnégo baa natsesees da le': áídá' bich'odaahñiigo bil gozhógo shich'í' dowáh: bíí hik'e shik'isyú la' áldó' shaa hikáhíí nhoshkíí. ¹² Nohwik'isn Apollos holzéhi, nohwik'isyú la' bilgo nohwaa hikáh dázho hást'íí ndi k'adyúgo doo digháh hát'íí da; ndi bá ch'ígót'í' gozlíigo nohwich'í' digháh ndi at'éé. ¹³ Daadeh'íí, nohwi'odlq'íí bee nldzilgo nasozıı, báyan k'ehgo ádaanoht'ee, nadaawodgo nadaasozıı le'. ¹⁴ Dawa ánadaaht'ııhıı hı daanojhogo ánadaaht'ııı le'. ¹⁵ Shik'ííyú, Stéphanas bigowa dagoz'aa nt'éégo Akéyagee dantsé da'osdlqadgo bídaagonołsı, la'íí ínashood daanliinıı yınádaadéz'ııgo yaa ádaadest'aa, ¹⁶ Nnee ágádaat'eehıı hik'e nohwich'odaanııhıı, la'íí Bik'ehgo'ihı'nañ bánada'iziidıı dawa daadohts'ago nánohwoshkqah. ¹⁷ Stéphanas hik'e Fortunatas la'íí Akéyas hikaihıı baa shı gozhógo: nohwıı doo nohkáh dagee áı hikai. ¹⁸ Shiyı'siziinıı hanáyolgo ádaashiilaa, la'íí nohwıı áldó' ágádaanohwislaa: nnee ágádaat'eehıı daadinołsıgo ba'ihédaanohtsı. ¹⁹ Asiagee ínashood ha'ánátséhıı dawa, Gozhógo, daanohwııhıı. Áquila hik'e Priscilla la'íí bigowa yune' ha'ánátséhıı áldó' dawa nohweBik'ehñ binkááyú, Gozhógo, daanohwııhıı. ²⁰ Christ biláhyú nohwik'ííyú daanliinıı dawa, Gozhógo, daanohwııhıı. Daagodinołsıgo daahts'os le'. ²¹ Shıı, Paul, Gozhógo, nohwııdishııhıı dashıı shigan bee k'eshılchıı. ²² Nnee la' doo Jesus Christ nohweBik'ehñ bil nzhog dayúgo, bil ch'ígodııni at'éé. NohweBik'ehñ nánıdáh. ²³ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'ıı bee nohwil goz'aa le'. ²⁴ Christ Jesus binkááyú shıı ijóonıı bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

¹ Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ła'íi nohwik'isn Timotheus holzéhi biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaąhíi Corinthgee ha'ánálséhií bich'i' k'e'ilchii, ínashood daanliiníi dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagolíníi biłgo: ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íi ła'íi bits'á'dí' ilch'i'gont'ééhíi bee nohwich'i' goz'ąą le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégoşí le', án bits'á'dí' aatét'íi begoz'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań dawa bee hadag ánágodle'íi; ⁴ Áń góyéégo nohwich'i' nagowaagee hadag ádaanohwiłşí, nnee dant'éhéta bee bich'i' nadaagont'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híi bighą, danée Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwiłşíhíi bee hadag ánádaahiidle'go. ⁵ Christ biłgo dánohwiniigonł't'éé nt'ééhíi k'ehgo Christ nłdzilgo hadag da'ánohwiłşí nt'éé. ⁶ Néé nohwiniigodilne' lęk'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleelhíi ła'íi hasdánohwińiil doleelhíi bighąhi at'éé, ái nohwiniigonł't'ééhíi k'ehgo nohwíi ąldó' nohwiniigonł't'ééhíi bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwiłşí, ła'íi néé hadag ánohwi'dilne' lęk'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleelhíi ła'íi hasdánohwińiil doleelhíi bighąhi at'éé. ⁷ Nłdzilgo nohwaa da'óndlii, díńko bígonłzihíi bighą, néé nohwiniigodilne'híi k'ehgo nohwíi ąldó' nohwiniigodilne' ndi Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwiłşíhíi k'ehgo nohwíi ąldó' Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwiłşí doleel. ⁸ Christ biláhyú nohwik'íyú daanołhíni, Asiayú góyéégo nohwich'i' nagoyaahíi bídaagonoşí háhiit'íi, dązhó góyéégo nohwich'i' nagoyaahíi bighą nohwinawod dásdozhą asdjidgo daahiitsaah łąą niidzi: ⁹ Da'itsaahíi bee nohwá ngot'ąą niidzi, áidá' danée doo ída'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nanezna'íi nádaayihíi'na'íi ba'óndlii doleelhíi bighą nohwich'i' ágodzaa. ¹⁰ Áń góyéégo da'itsaahíi yits'á' nohwińil áidí' yits'á' nánohwińiil: ła'íi ágánánohwidle' doleelgo ba'óndlii; ¹¹ Nohwíi ąldó' nohwi'okaąhíi bee nohwich'odaahńii, áik'ehgo nnee łąągo nohwa da'oskaądgo hagog'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'ozńi'íi nnee łąągo ba'ihédaanzí doleel. ¹² Díi baa nohwiłgozhóq, díńko nohwijíi yune' bígonłzi, ni'gosdzán biká' nnee bitahyú ła'íi itisgo nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'aniiigo, doo daazhógo da ánáhiit'íi, doo ni'gosdzán biká'dí' igoya'íi bee da, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi binkááyú ánáhiit'íi. ¹³ Daahohshíihíi ła'íi dá bee nohwił ídaagoziníi zhą baa nohwich'i' k'e'ilchii; ái dahot'éhé baa nohwił ídaagozi doleelgo hasht'íi; ¹⁴ Ilk'idá' łąhzi' nohwídaagonoşí n'íi k'ehgo, áik'ehgo néé nohwaa nohwił gozhóq'íi k'ehgo nohwíi ąldó' nohwaa nohwił gozhóq doleel, Jesus nohweBik'ehń nádahíi bijji. ¹⁵ Ái da'aniiigo bígonsihíi bighą ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwił daagoyilshóq doleelgo; ¹⁶ Macedóniayú hishaalyú ła'íi t'ąązhi' náshdaalgo nohwaa nsháhgo ni', áidí' Judeayú shich'odaahńiiigo disháhgo ni'. ¹⁷ Ya' daazhógo ádishńiiigo ágádishńii łą néé? Ya' ni'gosdzán biká' nnee k'ehgo nagoshchi' néé, ya' shil nagokigo, Ha'oh, ła'íi, Dah, dishńii néé? ¹⁸ Dah, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań da'anii nlijhíi k'ehgo doo nohwił nagokigo, Ha'oh, ła'íi, Dah, nohwił'nii da. ¹⁹ Silvánus ła'íi Timotheus hik'e shíi biłgo Bik'ehgo'ihí'nań biYe', Jesus Christ, nohwitahyú baa nohwił nadaagosiilni'íi doo bił nagokigo, Ha'oh, ła'íi, Dah, nii da, áidá' án dábi'ehń, Ha'oh, nii. ²⁰ Dábik'ehń Bik'ehgo'ihí'nań nt'é niiigo yengon'ąádá' Christ, Ha'oh, da'anii nii ni', ła'íi án binkááyú, Doleelgo at'éé, daan'nii, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşí doleelgo. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań néé hik'e nohwíi biłgo Christ bił dała'á daandlijigo nłdzilgo ánohwiłşíhi at'éé, ła'íi da'án hadaanohwidilaahi at'éé; ²² Áń nohwiká' da'izkałhíi k'ehgo bíyéé daandlijigo nohwigóziigo áyílaa, ła'íi nohwijíi biyi' Holy Spirit nohwaidin'ąą, ái Bik'ehgo'ihí'nań nohwiłniiigo yengon'áánii begolne'go ch'í'nah hileeh. ²³ Díi da'anii ádishńiiigo Bik'ehgo'ihí'nań shá yígółsiigo biká' ádishńii, doo nohwił daagozhóq dago

ánohwishle' doo hasht'íí dahíí bigha doo hwahá Corinthyú náshdáh da. ²⁴ Doo nohwe'odla' bee nant'aahíí k'ehgo nohwaa natsídaahkees da, áídá' nohwíl daagozhóó doleełgo nohwíl nada'idziid; nohwi'odla'íí ilk'idá' nalwod.

2

¹ Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwíl daagozhóógo ádaanohwishle'go da shiini' lasha. ² Doo nohwíl daagozhóógo ánohwishlaayúgo hadín lá shíl gozhóógo áshile', nohwíí zhá gónko doo nohwíl daagozhóógo ánohwiishlaa n'íí? ³ Áí bigha áík'ehgo nohwich'í' k'eshilchíí, nohwaa niyáágo nohwíí shíl daagoyikshóó le'at'éhi doo shiini' bídaadohííhgo da; díí da'anii nohwá bígonsí, nt'é baa shíl gozhóóníí nohwíí áldó' baa nohwíl daagozhóó doleeł. ⁴ Nohwich'í' k'e'shilchííídá' doo shíl gozhóó da ni', shijíí doo nkehen'áá da ni', lá'íí hishchag ni'; doo nohwiini' daadishniihíí bigha da, áídá' dázhó shíl daanohshóogo baa nohwíl nagoshni'híí bigha. ⁵ Dahadínta bini'nííhíyúgo, doo dashízhá shich'í' at'íí da, áídá' daanohwigha nohwich'í' at'íí, ndi doo yóiyáhgo da, doo ídaagosh'a'go ádishnií hasht'íí da. ⁶ Nnee ágát'éehíí láágo noht'eego biniidaagodohlaa n'íí da'áígee dávik'eh. ⁷ Áík'ehgo bich'í' ánádaahne'go binchó'híí bigha baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanołs, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dánko dázhó itiségo ts'iyaa ábile'. ⁸ Áík'ehgo nohwíl daanzhooníí bíl ch'í'nah ádaahle'go nádaanohwoshkaah. ⁹ Nt'é nohwíl déniidíí bikisk'eh ádaanoht'ee shí bígonsíhíí bigha nohwich'í' k'e'shilchíí. ¹⁰ Dahadíń nchó'híí bigha baa nádaagonoh'aahíí shíí áldó' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ááyúgo nohwíí nohwich'í' asht'íí, Christ binadzahgee. ¹¹ Doo ágádaant'ee dayúgo dánko ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagog'éégo nohwich'í' na'iziidíí bídaagonłz. ¹² Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú níyááda' nohweBik'ehń shá ch'íntáá, ¹³ Áídá' shik'isn Titus ákú doo hak'i dahíí bigha shiyi'siziinií biyi' doo ilch'í'gont'éé da ni'; áík'ehgo áíd' bits'á' dahdiyaago Macedóniayú dahnaadiisdzaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégołs, án dákozhá Christ binkááyú nagonł'nehgo ánohwilłs, lá'íí nohwinkááyú bígozigo ádilłz, áí likagolchihíí k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. ¹⁵ Hadíí hasdákáhíí lá'íí doo hasdákáh dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' Christ yee likagolchihíí k'a'at'éégo ndlii: ¹⁶ Hadíí doo hasdákáh dahíí bich'í'yúgo golchiníí da'itsaah áidoliíhíí k'a'at'éégo ndlii; áídá' hadíí hasdákáhíí bich'í'yúgołhíí golchiníí ihí'naa áidoliíhíí k'a'at'éégo ndlii. Hadíń láá díí yinel'aa? ¹⁷ Láágo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo da'anii ádaaniigo yaa yádaakti', áídá' nées doo ágánt'ee da; nées Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'aniiigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihí'nań nohwinł'a'go, da'án binadzahgee Christ binkááyú yáhiilti'.

3

¹ Ya' nohwich'í' ídaayanáhiilti'go godeyaa nées? Ya' naltsoos nées nlt'éégo nohwaa nagolni'íí hádaahł'íí nées, dagohíí nohwits'á'dí' lá' naltsoos ágát'éehíí háhiit'íí nées, lá' ágádaat'ííhíí k'ehgo? ² Nohwíí naltsoos nlt'éégo nohwaa nagolni'íí k'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwíí bíká' bek'e'shchíí, nnee dawa daayozhíigo yídaagołs: ³ Nohwíí naltsoos Christ yaa nagolni'íí nées áhiidlaahíí daanohł'igo bígózł, doo ink bek'e'shchíí da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi biSpirit bek'e'shchíí, doo tséé nteelíí bíká' da, ndihíí nnee daabi-jíí bíká' k'e'shchíí. ⁴ Christ binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań ba'óndliihíí bigha án'nií: ⁵ Dant'é bíniil'aałhíí doo nées nohwits'á'dí' benagowaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań zhá bits'á'dí' benagowáhi at'éé; ⁶ Áń ánídégo nohwá ngon'áání baa nagohiilni'go bíniil'aaago ánohwilaa; doo yati' bee nohwá ngon'áání zhá baa yáhiilti' da, áídá' nt'é niigo aníhíí yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkááyú yakti'go: Jews bich'í' begoz'aaní da'itsaahíí bee nnee bángot'aa, áídá' Holy Spirit-híí nnee ihí'naa yaa daidi'aah. ⁷ Begoz'aaní tséé bíká' k'e'shchiinií da'itsaahíí áile' ndi dázhó bits'á'dindláádgo bengonyáá, áík'ehgo Israel hat'i'i Moses binií' bits'á'dindláádíí bigha ch'éh daayinel'íí, bits'á'dindláádíí bech'ígonáh doleeł ndi; ⁸ Áí

ndi ágádzaago, Holy Spirit binkááyú begoz'aaníí dážhó itisgo bits'á'dindláád doleel go'íí. ⁹ Da'itsaah áile'go begoz'aaníí bits'á'dindláád lək'eyúgo, dábik'ehyú áile'go begoz'aaníí itisgo bits'á'dindláadi at'éé. ¹⁰ Da'aniigo begoz'aaníí lah bits'á'dindláád n'íí, k'adíí doo bits'á'dindláád da silij, la'i bitisgo bits'á'dindláádhií bigha. ¹¹ Begoz'aaníí bech'ígonyáá n'íí bits'á'dindláád lək'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíí bitisgo bits'á'dindláád go'íí. ¹² Áí ndaahóndliigo dabígóziigo yáhiilti': ¹³ Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, án Israel hat'i'i nt'é bits'á'dindláádíí édijhií doo daayiktséh dago biniizhi' nná'iktsos: ¹⁴ Daabiini' bee doo daago'ij da silij; áík'ehgo díí jji ndi doo ániidá' Bik'ehgo'ihina'nań hik'e bii bilgo lángon'áni daayozhiigo binatsekeesíí biná'isti' n'íí t'ah da'ágát'éé; áí Christ binkááyú zhá yó'oltsoos. ¹⁵ Díí jji ndi Moses binaltsoos daahojíigo binatsekeesíí t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagoksi da. ¹⁶ Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehń bich'i' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íí k'ihzhi' yó'oltsoos. ¹⁷ NohweBik'ehń Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehń biSpirit nlijee daanohwigha nohwil ch'í'otaq. ¹⁸ Daanohwigha, nohwini doo bináda'isti' dago, kát'íné biy'zhi' daadinéel'ijhií k'a'at'éégo nohweBik'ehń bits'á'dindláádíí daanéel'ij, áík'ehgo án bits'á'dindláádíí nohwits'á'dindláádgo daahidlee, dayúweh nohwá goldohgo, áí nohweBik'ehń biSpirit bits'á'dí' begonáh.

4

¹ Áík'ehgo díí na'idziidíí Bik'ehgo'ihina'nań bilgoch'oba'híí bigha nohwaa dain'áágo nyee ndi dahndoh; ² Nadaant'igo ncho'go ágot'eehíí doo be'ánt'ee da, doo lé'ilchoogo nahiit'aash da, Bik'ehgo'ihina'nań biyati' doo bee nahiich'aa da; ndi biyati' da'aniihíí ch'í'nah ánłzi, áík'ehgo nnee dała'á daant'igo Bik'ehgo'ihina'nań binadzahgee da'áige yáhiilti'go yídaagoksi. ³ Yati' baa gozhóni baa nagohiilni'íí hadín bich'i' bená'isti'yúgo, doo hwahá hasdákáh dahíí zhá bich'i' bená'isti'hi at'éé: ⁴ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yebik'ehi, ch'iidn nant'án, doo da'odlaq dahíí biini' yileda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'ihina'nań ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éhi, baa na'goni'íí bits'á'dindláádíí doo bee bich'i' got'ij hileeh dahíí bigha. ⁵ Doo néé ídaanagohiilni' da, Christ Jesus nohweBik'ehń níni zhá baa nagohiilni'; áidá' néehíí nohwá na'idziidíí ndlij, Jesus bigha. ⁶ Bik'ehgo'ihina'nań, Chagołheelyune' idindláád le', nniidíí nohwijíí yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihina'nań bits'á'dindláádíí bídaagonłzihíí bigha, áí Jesus Christ binii biká'zhi' hit'ij. ⁷ Néé tus gosht'ish be'alzaahíí k'ehgo ánt'ee ndi áí lán ílinihíí nohwiyi' golji, ínawod dážhó k'a'at'éhi doo néé nohwits'á'dí' da, áidá' Bik'ehgo'ihina'nań bits'á'dí'hi bígózi doleelhií bigha. ⁸ Itah at'éedí' nohwich'i' nagont'og ndi doo hayaa ánohwile' da; hagog'éégo ánogot'ij shihíí doo bídaagonłzi da ndi biyah daandoh; ⁹ Nohwiniigodnłsi ndi doo yó'onohwidí'aah da; nkínohwidest'e' ndi doo nohwizes-hij da; ¹⁰ Jesus bi'ihina'na'íí nohwiká'zhi' hit'ij doleelhií bigha, Jesus adzaahíí k'a'at'éégo néé ndi dábik'ehń da'itsaahíí bee nohwich'i' goz'aq. ¹¹ Nohwits'í dadotsaahíí ndi Jesus bi'ihina'na' bee ch'í'nah doleelhií bigha t'ah hin'naa ndi Jesus bigha nohwidi'zodeelgo baa nohwidi'det'aq. ¹² Áík'ehgo Jesus baa yáhiilti'híí bigha da'itsaahíí bee nohwich'i' goz'aq, áidá' áí bigha nohwihíí ihina'naahíí nohwaa gode'aa. ¹³ Osisdlaqdhíí bigha bá yashti', niigo k'e'eshchij; néé aldo' da'ágát'éégo ohiidlaq, áík'ehgo ágadí'niigo bá yáhiilti'; ¹⁴ Díí bígonłzi, hadín Jesus naadiidzaago ayíílaa n'íí, néé aldo' Jesus bilgo nádihiikáh ánohwile' doleel, áidí' dabíí binadzahgee nnohwidonł, nohwíí bilgo. ¹⁵ Ádaagodzahíí dawa nohwíí nohwigha ádaagodzaa, Bik'ehgo'ihina'nań bilgoch'oba'íí an'odaazłjihíí nnee bitahyú dayúweh nołseełgo ba'ihégo siníí aldo' dayúweh nołseeł doleel, Bik'ehgo'ihina'nań dážhó ba'ihégo si doleelgo. ¹⁶ Áí bigha doo hayaa ánohwile' da; nohwits'í ndihit'ood ndi dajji bígha nohwiyi'siziiníí ániidégo ánalniil. ¹⁷ Dét'ih nohwich'i' nadaagont'ogíí dážhó nohwaa gozhóníí doo ngonel'aq dahi dawahá bitisgo at'éhi nohwá ilch'i'yile'; ¹⁸ Dawahá hit'iiníí doo néel'ij

dadá' doo hit'íi dahíi zhá néel'íi: dawahá hit'iiníi bech'ígowáh; áidá' doo hit'íi dahíi dahazhí' begoz'áa.

5

¹ Díinko bídaagonlzi, ni'gosdzán biká' nohwits'í bee gowaogolgai k'ehgo biyi' daagondliníi nankaadgo, gowa doo kogan be'alzaa dahíi, Bik'ehgo'ihí'nań áyílaahíi, yaaká'yú dahazhí' goz'áni nohwá goz'áa. ² Kogee díi nohwits'í bee nahiikaidá' ík'edaan'ńíi, yaaká'yú biyi' daagondlii doleelíi bídih daandliigo ík'edaahiidléh hádaahiit'íi: ³ Ík'eda'iidlaayúgo dádaaĩnchiigo doo daanohwi'diltséh le'at'éé dahíi bighá hádaahiit'íi. ⁴ Díi nohwits'í gowaogolgai k'a'at'éhi t'ah biyi' daagondliigo, nohwich'í' badaagont'ogíi bighá ík'edaan'ńíi: nohwits'í diyágé k'a'at'éégo doo ídaadihi'ńiigo da, ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahiit'íi bighá, áik'ehgo íhi'naahíi da'itsaahíi yidag hadogáál. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań dabíi ái bighá ilch'í'nohwilaa, la'íi Holy Spirit nohwaidin'áa, ái bee Bik'ehgo'ihí'nań ilk'idá' ánniidíi da'anii begolne'go nohwil ch'í'nah hileeh. ⁶ Ái bighá dávik'ehn bidag ádaant'ee, nohwits'íhíi nohwigowahíi k'ehgo t'ah biyi' daagondliigo nohweBik'ehn doo bíl daagondliigo bídaagonlzi ndi: ⁷ (Nohwi'odlq'íi zhá bee hiikaah, doo daahiit'iiníi bee da:) ⁸ Bidag ádaant'ee, nohwildishńii, nohwits'í bits'á'dí' dahdini-ikáhgo nohweBik'ehn bíl ndaagondleehgo dázhó hádaahiit'íi. ⁹ Áik'ehgo nohwits'í biyi' daagondliiyúgo, dagohíi bits'á'yú daagondliiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań bíl daagoyihilzhó doleelíi bighá nada'idziid. ¹⁰ Daanohwigha Christ bidázhí' nkáhgo nohwaa yá'ití' doleel; nohwits'í biyi' daagondliidá' ánadaahiit'íi n'íi dávik'ehgo daanohwich'í' nahi'ńiil, nkt'éehíi dagohíi nchó'íta. ¹¹ Áik'ehgo nohweBik'ehn bégódzidíi bígonlzihíi bighá nnee bich'í' yáhiilti'go biini' bá ádaagohiidleeh; hago ánt'eehíi Bik'ehgo'ihí'nań yígótsi; nohwíi áldó' nohwijíi naz'áadí' nohwídaagonolši shí. ¹² Néé doo daazhógo nohwich'í' ídaayanáhiilti' da, áidá' nohwee ída'ohíi doleelíi bighá nohwich'í' k'e'íilchii, áik'ehgo nnee koká'yú hago ádaanoliníi zhá yee ídaada'odlíi, áidá' kojíi yune' begoz'ánihíi doo yee ídaada'odlíi dahíi bich'í' t'áazhí' hanádaahdzii doleelíi bighá nohwich'í' k'e'íilchii. ¹³ Nohwiini' ádijh k'a'ánondliiyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bá áhiit'íi: nohwiini' golíiyúgo nohwíi nohwich'í' áhiit'íi. ¹⁴ Da'á, nnee dawa yá daztsáa; áik'ehgo nnee dawa nanezna'hi at'éé bídaagonlzihíi bighá Christ bíl ijóóníi nanohwiilaa: ¹⁵ Ái nnee dawa yá daztsáa, hadín hiinaahíi doo dayúweh dabíi ídahi'naa da doleelgo, áidá' hadín bá daztsáadí' naadiidzaahíi yá hiinaa doleelgo. ¹⁶ Ái bighá kodí' godezt'i'go nnee doo la' nnee at'éé zhinéégo baa natsíhiikes da: Christ nnee zhinéégo at'éégo baa natsíhiikes ni' ndi, doo dayúweh nnee zhinéégo baa natsíhiikes da. ¹⁷ Áik'ehgo hadín Christ yil da'á nasdlii lək'eyúgo, nnee áníidégo ánábi'delzaa: dabíntsedá' ye'at'éé n'íi aal bech'ígoyáa; dawahá áníidégo ánálzaa go'íi. ¹⁸ Díi dawa Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' begoz'áa, án Jesus Christ biláhyú bik'íi ánadaanohwisdlaa, la'íi nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bíl ilk'íi nádaasdlíihíi baa nagohiilni'go nohwaa godin'áa. ¹⁹ Díinko áldishńii, Bik'ehgo'ihí'nań Christ biláhyú nnee ni'gosdzán biká' daagolíníi bik'íi ányiidlaa, doo binchó'íi bá yil otag dago; la'íi nnee bik'íi ányidle'íi baa nagohiilni'go nohwaa godin'áa. ²⁰ Áik'ehgo Christ binal'a'á ndliigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkáayú nádaanohwokaah: Bik'ehgo'ihí'nań bik'íi nádaahdleeh, nohwiln'niigo Christ bá yáhiilti'go nánohwiikaah. ²¹ Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú at'éehíi be'ádaant'ee doleelíi bighá Bik'ehgo'ihí'nań Christ, doo nchó'go at'éé n'íi, néé nohwinchó'íi biká'zhí' áile'go nchó'go at'éégo áyílaa.

6

¹ Néé áldó', Bik'ehgo'ihí'nań bíl na'idziidíi ndliigo, bíl goch'oba'íi doo da'íliizhí' nádaadohné' da le', nohwiln'niigo nánohwiikaah. ² (Bik'ehgo'ihí'nań gáníi, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíi nil ch'í'otáagee nidesiits'áa, hasdách'igháhíi bijii nich'osiini' ni',

nii: isaꝓ, dák'ad begoz'aa; díi jii hasdách'igháhíi nohwá begoz'aa.) ³ Doo hadín nohwich'á nakaadgo da Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziid, bá na'idziidíi doo hadín yik'ígodi'áh da doleełhíi bigha: ⁴ Áídá' néé Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíi dáhot'éhé bee nkt'éégo ánt'eego nohwígózi, nyéé ndi bidag ánt'ee, nohwich'í' nadaagont'og ndi, nyéé' nts'ag ndi, goyéégo nohwich'í' nagowaa ndi, ⁵ Hagee hánohwí'dinltsaas ndi, ha'ánánohwidilka' ndi, nohwik'i dahnádzaa ndi, nyeego na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shiná' góyéé ndi bidag ánt'ee; ⁶ Dilkoqohgo ádinlzihií bee Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíi nkt'éégo ánt'eego nohwígózi, nohwil'ígóziníi bee, bágohii'aakíi bee, nohwil'goch'oba'íi bee, Holy Spirit bee, doo ádinl'íi dago nohwil'ijóoníi bee nkt'éégo ánt'eego nohwígózi, ⁷ Yati' da'aníihíi áhn'nii, Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi bee hin'naa, nkt'éé zhinéégo benagonlkaadíi nohwigan dihe'na zhinéégo dahiitíi'kíi la'íi nohwe'eshgan zhinéégo dahiitíi'kíi bee Bik'ehgo'ihí'nań nkt'éégo bá na'idziidgo nohwígózi, ⁸ Hagee nnee daanohwidnksígee dagohíi doo daanohwidnksí dagee, nnee nkt'éégo nohwaa yádaakti'gee dagohíi dénch'og'go nohwaa yádaakti'gee nldzilgo nasiidzi; nahich'aahíi k'ehgo nohwaa natsídaakees ndi da'aníihíi be'ánt'ee; ⁹ Doo nohwígózi da ndi la'ihíi nkt'éégo nohwídaagolsi; k'azhá dahiit-saah ndi hin'naa láꝓ; nohwiní'daadeznih ndi doo nanohwi'distseed da; ¹⁰ Doo nohwil' gozhóꝓ da ndi nohwíi' biyi'dí' dábik'ehn nohwil' gozhóꝓ; tént'iyé ndi nnee láꝓgo hádaaldzilgo áidle'; nohwíyéé da'ádihgo ndi da'aníi dawahá nohwíyéé. ¹¹ Corinthgee daagonhíiníi, doo nt'é nohwits'á' nanl'íi dago nohwich'í' yáhiilti', nohwíi'dí' dawa bee nohwich'í' bil' ch'í'ótáꝓ. ¹² Néé nohwíi' yune' nohwíi' nohwá goz'aa, áídá' nohwíi' nohwíi' yune' doo néé nohwá goz'aa da. ¹³ (Shichagháshé bich'í' yashti'híi k'ehgo nohwich'í' yashti',) néé nohwíi' nohwich'í' ilts'á' át'éé, áik'ehgo bidenágo nohwíi' áldó' nohwíi' nohwich'í' ilts'á' ádaahle'. ¹⁴ Doo da'odlꝓ dahíi hik'e da'odlꝓahíi doo bil' hídaanohwi'dest'og' da le': dábik'ehyú át'ééhíi la'íi doo dábik'ehyú át'éé dahíi hagot'éégo kíl' t'eké daanli; la'íi idindláadíi hik'e chagołheelíi hagot'éégo dała'á nli; ¹⁵ Hagot'éégo Christ la'íi ch'iidn nant'an dálekt'eego natsídaakees? Hagot'éégo odlꝓahíi la'íi doo odlꝓ dahíi dała' natsídaakees? ¹⁶ Kih' biyi' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okáahíi la'íi k'eshchín hagot'éégo dálekt'ee? Nohwíi' Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bikíihíi k'ehgo daanohli; Bik'ehgo'ihí'nań gáníi, Shíi' ái biyi'gonshli, la'íi bitahyú anáshdaak; shíi' Bik'ehgo'ihí'nań nshlínihi daashokáah doleeł, ái shichagháshé daanli doleeł. ¹⁷ Ái bigha bitahdí' hahkáh, sahngo nahkai, nii, nohweBik'ehń, dant'éhéta nch'ó'íi doo baa nahkai da; áik'ehgo nánohwidishniil, ¹⁸ Shíi' nohwiTaa nshli doo, nohwíi' shiye'ke la'íi shitsi'ke daanohli doo, nii, nohweBik'ehń, Dák'a'at'éhi.

7

¹ Shił daanohshóni, ái nohwá ngot'aađá', halꝓ nohwits'í la'íi nohwiyi'siziiníi yilch'oghíi dawa ídaadihiilk'oghgo bits'á'yú nihiikáh le', áídí' Bik'ehgo'ihí'nań bédaahiildzidgo daadinlziigo ilch'í'da'índle'. ² Nohwíi' biyi' nohwá goz'aaago ádaahle'; doo hadín bich'í' dénch'og'go ásiidzaa da, doo hadín dénch'og'go áhiidlaa da, doo hadín bich'í' nahiich'aa da. ³ Díi doo nohwik'idish'áhíi bigha ádishnii da; Nohwíi' biyi' daanohli, dała' da'iitsaah doleełgo la'íi dała' daahin'naa doleełgo, ilk'idá' nohwil'dishnii ni'. ⁴ Doo shiini' hah dago nohwich'í' yashti', dázho nohwaa da'oshlíi: nohwich'á bidag ánsht'ee, néé nohwich'í' goyéégo nagowaa ndi dázho shil' gozhóꝓ. ⁵ Macedóniyú niit'aazhdá' nohwits'í doo hanáyol da ni', ilch'idí' nagont'og ni'; nohwinaadyú nagonlkaad ni', la'íi nohwíi' biyi' néhiildzid ni'. ⁶ Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań, doo kol' daagozhóꝓ dahíi kol' daagozhóꝓgo ánadaakodle'íi, Titus nyááhíi bee nohwil' gozhóꝓgo ánánohwiidlaa; ⁷ Doo án'nyááhíi zhá bee da, áídá' án' nohwaa bil' gozhóꝓgo ádaasolaahíi bee; shaa ch'íná' daasolliigo, chaal' nahkaigo, la'íi shaa daanohwiini'go Titus yaa nohwil' nagoln'í'dá' dázho itisgo shil' gozhóꝓ ni'. ⁸ Naltsoos nohwich'í' ágoshlaa n'íi bigha det'ihézhí' doo nohwil' daagozhóꝓ dago bígosíisjíd, ái bigha doo shil' gozhóꝓ da ni': da'ágát'éé ndi

k'adí doo shil hago'at'éé da. ⁹ K'adyúgo baa shil gozhóó, doo nohwil daagozhóó da n'íi doo bigha da, áidá' doo nohwil daagozhóó dago ncho'go ánádaaht'jil n'íi bits'á'zhí'go ánádaasodzaahíi bigha: doo nohwil daagozhóó da n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí', áik'ehgo doo nt'é nohwits'á'né' da, nohwich'í' k'e'shíichíí' bee. ¹⁰ Doo koł gozhóó dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi koncho'íi bits'á'zhí' ách'íné' ákole', áik'ehgo hasdách'ígháh, doo koł gozhóó dago ánákode' da: áidá' ni'goszán biká' ágot'eehíi zhinéégo doo koł gozhóó dahíi izilhéhi at'éé. ¹¹ Doo nohwil daagozhóó da n'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi, ídaagonohdzaago ádaanohwizlaahíi baa natsídaahkees, doo hadín hagot'éégo bil daagosol'aa da hádaaht'jigo ádaanohwizlaa, ncho'íi bik'ee daasholch'iigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bédaaldzidgo daadinolsigo, shídih daanohljigo, dázhó baa daanohwiini'go, la'íi doo bik'ehyú at'éé dahíi biniidaagodołéhgo ádaanohwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosiit'aa dago bigózi. ¹² Naltsoos nohwich'í' ágoshlaa ndi nnee doo bik'ehyú at'éé dahíi doo án bigha nohwich'í' k'e'shíichíí' da, dagohíi nnee doo bik'ehyú bich'í' at'éé dahíi bigha, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dázhó nohwaa daanohwiini'go bídaagonolsi doleełhíi bigha nohwich'í' k'e'shíichíí'. ¹³ Ái bigha nohwíi nohwil daagozhóóhíi bigha néé áldó' nohwil gozhóógo ánohwi'deszaa: la'íi ái bitisgo Titus biyi'siziinií nohwaa bil nágojogodhíi bigha néé áldó' dázhó nohwil gozhóógo ánanohwi'deszaa. ¹⁴ Nohwaa da'oshkíigo Titus bil nagoshni'íi doo bik'ee ádaayánsdzi da; áidá' dawa baa nohwil nagoshni'íi da'aniigo ádishniihíi k'a'at'éégo nohwaa da'oshkíigo Titus bil nagoshni'íi áldó' da'aniigo bigózi. ¹⁵ La'íi hagot'éégo da'ániiyú ádaahdzaa, la'íi hagot'éégo nohwiini' daaháhgo daadohtidgo nohwaa nyáá yénálnihíi bigha bijíi biyi'dí' itisgo bil daanohshog. ¹⁶ Ái bigha dawa bee nohwaa da'oshkíihíi bigha shil gozhóó.

8

¹ Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi Macedóniayú ínashood ha'ánátséhíi baa godet'aaníi bídaagonolsigo háhiit'jii; ² Doo alch'idéyú bich'í' nadaagont'ogíi bee nabída'dintaahgee dázhó bil daagozhóógo, la'íi dázhó tédaat'iyé ndi bijíi biyi'dí' ich'odaazni'go ndaizné'. ³ Díinko bá baa nagoshni', dáyídaanel'aqazhi' la'íi itisgo ndi ich'odaaniigo ndaizné', dabíi hádaat'jigo; ⁴ Nádaanohwokaqahgo gádaanohwiñii, Díi ndaasii'né'íi nádohné'go ínashood la'ihíi bee bich'ohñiih. ⁵ Ndaayiné' shi ndzi n'íi bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo nohweBik'ehñ yaa ídaadest'aa, áigeehíi néé áldó' nohwaa ídaadest'aa. ⁶ Áik'ehgo tédaat'iyéhíi bá zhaali lená'idlaago na'idziidíi nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áik'ehgo nohwitahyú lanle', biln'ñii. ⁷ Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohdlaaníi bee, nlt'éégo yádaakti'íi, nohwigoyá' golíinií, nyee ndi hohkaahíi, la'íi nohwil daanjooníi bee, áik'ehgo díi ich'odaahñiihgo ndaanohné'íi bee áldó' itisgo nanohdee le'. ⁸ Doo bídaanohwinkso'go nohwich'í' k'e'eshchii da, ndi la' nyee go nayik'ída'iziidíi baa nohwil nagoshni'go, nohwíi áldó' be'ágádaaht'eeyúgo, ái bee da'anii nohwil da'ijogó shíhíi bigoziih. ⁹ Jesus Christ nohweBik'ehñ dázhó bilgoch'oba'íi bídaagonolsi, án dázhó háldzil ndi nohwich'í' tét'iyé silii, tét'iyéhíi biláhyú nohwíi hádaaldzil daahleeh doleełgo. ¹⁰ Díi baa natséskeesíi nohwil ch'inish'aah: díinko nohwá nlt'éé, dała'á legodzaadá' begodeyaa n'íi aqł ádaahle', begodeyaadá' dázhó hádaaht'jigo ádaaht'jii. ¹¹ K'adíi aqł ádaahléh; baa nohwil daagozhóógo begodigháhíi k'ehgo baa nohwil daagozhóógo áldó' aqł ádaahléh: nt'é daanohwiyéé shíhíi k'ehgo ndaanohné'. ¹² Nnee dabíi há'jiihíi bigha nyiné'yúgo, bíyéé shíhíi k'ehgo nyiné'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bil dávik'eh; nnee bíyéé da'adíhyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo nt'é yokeed da. ¹³ La'ihíi biyil da'alzolé doleełgo, áidá' nohwíi nohwiyl daandaaz doleełgo doo dishniigo ádishni da: ¹⁴ Áidá' la'ihíi biyil nohwiyl dálekt'ee doleełgo dishniigo ádishni, k'adíi nohwiyéé láágo, la'ihíi yidih daanliinií ái bee bich'odaahñiih, áidá' dahagee nt'é bídih daanohljiiyúgo, bíyééhíi bee nohwich'onáda'ñiih áldó'; áik'ehgo dawahá dálekt'ee: ¹⁵ Díinko bek'e'eshchii,

Hadín ląągo lenáyehezlaa ndi doo ła' ch'ekáad da; hadín da'ayáhągo lenáyehezlaa ndi doo yídih nlii da, nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinań ba'ihęosi, dánohwaa shiini'hii k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábílaahii bighą. ¹⁷ Titus doo náhohiikaąhii zhą bighą nohwich'i' deyaa da; áidá' dabii dązhó hát'įigo nohwich'i' deyaa. ¹⁸ ła' nohwik'isn Titus bił nohwich'i' del'a', án inashood ha'ánálséhii dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa yakti'go dązhó nł'éęo bígózinihi; ¹⁹ Doo da'ái zhą bighą nohwich'i' del'a' da, áidá' inashood ha'ánálséh nagoznilií bił anáhiikaahgo hádaabisti, díi ilch'oniiigo na'idziidii nohweBik'ehn ba'ihęosihi bighą nabik'ida'idziid, ła'ii ilch'odaahniigo hádaah't'iihii nnee bił ch'í'nah ádaagodle'go ádaahiit'ii. ²⁰ Díi zhaali ląągo lenádaahiidláhií hagot'éęo nadaahii'niihii bighą doo hadín nohwaa dahgo'aa hádaahiit'ii da: ²¹ Doo nohweBik'ehn binadzahgee zhą da, áidá' nnee dawa binadzahgee áldó' dábik'ehyú ádaahii'ne'go hádaahiit'ii. ²² Nohwik'isn ła'ihii áldó' bił nádaadel'a', án doo alch'idndi nabínantaahgo ląągo nł'éęo ánát'įihgo bígosiilziid, án k'adii díi na'idziidii nayik'í'iziidgo dązhó hát'įi, bestso ndaahohniłgo nohwigonsihii bighą. ²³ Hadín Titus yiká na'idikidyúgo, án shich'oniihii át'éé, nohwá na'idziidii ánt'ee: ła'ii hadín nohwik'isyúhii yiká na'idaadikidyúgo, iltah at'ééyú inashood ha'ánálséh nagoznilií bá nal'a'a daanlii, ái bee Christ ba'ihęosi. ²⁴ Áik'ehgo dabii bińáál ła'ii inashood ha'ánálséh nagoznilií daabińáál nohwil'ijóónii bił ch'í'nah ádaahle', ła'ii nt'é bighą nohwaa óndliihii da'anihi at'éé áldó' bił ch'í'nah ádaahle'.

9

¹ Inashood bich'odaahii'niihii doo bee nohwich'i' k'eshchii da ndi nzhọ: ² Ik'idá' hádaah't'iinii bígonsi, ái bighą nohwaa da'oshłigo Macedóniayú daagolínii gádaaldishnii, Dała'a łegodzaadá' Akéyagee daagolínii ik'idá' bestso lenádaaniłgo begodeyaa ni', daaldishnii; áik'ehgo ich'odaahniih dązhó hádaah't'iihii bighą ágádaane' hádaah't'ii nkegonyaa. ³ Ágát'éé ndi shik'isyú nohwich'i' dáál'aad, nohwaa da'óndlii n'ii doo da'iljizhi' da doleehii bighą; da'adaaldishnii n'ii k'ehgo ik'idá' bestso ndaahzonil shi: ⁴ Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bił nishkaigo doo ilch'i'daasolaa dayúgo, nohwee ida'óndlii n'ii néé (hik'e nohwii biłgo) bik'ee idaayádaandzi doleel. ⁵ Ái bighą dábik'ehyú ádishniigo shik'isyú shádih nohwich'i' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohe'ii, dabintsé ndaadeso'ąą n'ii, ndaahohnił doleelgo, áik'ehgo nohwijíidí' dązhó hádaah't'iiigo ndaahohnił, doo baa daanoch'i'go ndaanohe'go da. ⁶ Gánohwidishnii, Hadín ayáhągo k'e'dileehii ayáhągo inł'aąhi at'éé; áidá' hadín ląągo k'e'dileehii ląągo inł'aáhi at'éé. ⁷ Nnee daantjige biini' layiilaago ntsínkéézii k'ehgo nyinoné'; doo nohwil goshch'iigo da, dagohii doo bídaanochwich'inyo'go da: hadín bił gozhógo nyiné'ii Bik'ehgo'ihinań bił nzhọ. ⁸ Bik'ehgo'ihinań dawahá nł'ééhii ląągo nohwá áile'go yinel'ąą; bídih daanohe'inií ląągo dábik'ehn nohwá áyılı doleel, nł'éęo na'idziidyú dawa ląągo bich'odaahniih doleelgo: ⁹ Gániiigo bek'eshchii, Dahot'éhé nayiniih; tédaat'iyéhii yich'onii; nł'éęo at'ééhii dahazhi' begoz'ąą, nii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań, k'ediléhii k'edilyii yaa yiné'ii, da'án bán nohwainé'go daahsąą, áidí' k'eda'dolááhii ląągo hadaajeego áile', da'án nł'éęo ádaah't'eehii ląągo nohwá inł'aą doleelgo áile': ¹¹ Dawahá bee hádaaldzilgo Bik'ehgo'ihinań ánohwidolił, áik'ehgo ląągo ich'odaahniih doleel, ái Bik'ehgo'ihinań ba'ihęosinií áidolił, néé nohwiláhyú. ¹² Díi zhaali ndaahohniłihii inashood hant'é yídaadih shihii baa daado'né', áidá' doo ái zhą da, ndi bitisyú an'odaazliihii k'ehgo áldó' nnee ląągo ái bighą Bik'ehgo'ihinań ya'ihédaanzí doleel. ¹³ Zhaali ndaahohniłihii bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwil da'aniigo bik'isk'eh ádaanoht'eehii nohwigózi doleel, ái bighą ła'ii dabii hik'e nnee dawa biłgo doo alch'idn bich'odaasoni' dahii bighą nnee bich'odaasoni'ii Bik'ehgo'ihinań ya'ihédaanzí doleel; ¹⁴ Ái nneehii Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'ii dązhó nohwijii biyi' goljiihii bighą nohwá da'okąągo nohwaa daabiini'

doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinañ nohwainé'í doo hagog'ée go baa nagoch'oln' at'ée dahí dážhó ba'ihégosí.

10

¹ Shí Paul, Christ isht'egodnt'ée go la'í dawa yich'í' nzhoggo at'ée hii k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkaah; la' shaa yádaakti'go gádaanii, Nohwináályúgo dážhó histe', áidá' doo nohwináál dayúgo zhá doo histe' da, daashihii: ² Áidá' nohwaa nánisdzaago nohwináályúgo doo nohwich'í' siste'go ádaashole' dago nádaanochwoshkaah, nnee la' ni'godzán biká' zhinéego be'adaant'eego nohwaa natsídaakesí doo bich'í' siste' da dolee hii k'ehgo. ³ Ni'godzán biká' nahiikai ndi doo nnee nadaagonkaadhí k'ehgo nagonlkaad da: ⁴ (Benagonlkaadí doo nnee zhinéego da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ binawodí biláhyú nadaalwodgo nch'í' binawodí bil goz'áagee da'ílí yikchii;) ⁵ Dénch'ého natsíts'ikeesgo k'izé'ich'idilteehí da'ílí hilchii, nnee ídaada'odlígo Bik'ehgo'ihinañ bígonsí daanihí, daazhógo ádaaniigo bits'á'zhí' ádaabiksiní aldó' da'ílí hilchii, la'í natsígokeesí dawa Christ daidits'ag dolee go áhiidle'; ⁶ Daanochwidohts'ag daasolídá', doo daanochwidits'ag dahí dawa biniidaagondléhgo ndaagoshiilchii. ⁷ Dant'éhéta biká'dí'go hit'iiní zhá daane'í' née? Dahadín Christ bíyéehí nliigo ídaanatsekeesyúgo, dí yaa tsínadókees, Christ bíyéehí nliihí k'ehgo née aldó' Christ bíyéé ndli. ⁸ Ndzilgo nadaasozígo ádaanochwidilne', doo hayaa ádaanochwísgo dahí bighá nohweBik'ehñ benohwik'ehgo ánohwilaa: áí dážhó baa ída'oshlígo díyat'ée go baa yashti' ndi doo ídaayánisdzih da dolee. ⁹ Naltsoos nohwich'í' k'e'eshchiiní bee doo tsínahwidishees hasht'í' da. ¹⁰ Dí k'ehgo nko ádaashilch'inii, Naltsoos yee nant'aago la'í nalwodgo áile'; áidá' nohwitahyú nagmaayúgo ye'at'ée hii doo nalwod da, biyati'í doo nt'é da, daashilch'inii. ¹¹ Nnee dí k'ehgo áníhí dí yídaagolshí, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'í' k'e'ilchiihí k'ehgo áhii'ne' dolee, akú nt'aashgo. ¹² Hadí nkt'ée go ídehshjeedgo ídaayádaakti'í doo itah daandliigo háhiit'í' da, dagohí doo bil kshhah áhii'ne' ndi háhiit'í' da: dabí binatsekeesí yee ikdenáago ídída'nel'áahgo, la'í ikdenáago kshhah ádaane'go doo daagoyá da. ¹³ Nohwá nagoz'aaní bitisgee doo bee ída'ondliigo ídaayáhiilti' da dolee, áidá' nagoz'aaní Bik'ehgo'ihinañ nohwaidin'áaní zhá biyí' na'idziid dolee, áí itah daanochwí. ¹⁴ Nohwí daagonohíyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagohiilni' ni'; áik'ehgo nohwá nagoz'aaní itah daanochwígo, nohwich'í' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aaní doo bitisyú det'aazh da: ¹⁵ Nohwá nagoz'aaní bitisyúhí, nnee la' binasdziidí, doo bee ída'ondliigo ídaayáhiilti' da; áidá' nohwi'odl' nchaa hileehgo nohwitahyú na'idziidí ndiíshgo nihóndlii, ¹⁶ Ágát'ée yúgo nohwitisyú ni' nagoz'aaní aldó' biyí' yati' baa gozhóni baa yáhiilti' dolee, nnee la' binasdziidí danohwíntse alzaa lá shíhí doo bee ída'ondliigo da. ¹⁷ Hadí ída'odlígo yaakti'í nohweBik'ehñ zhá ye'ída'odlí le'. ¹⁸ Nnee nkt'ée go ídaanagoln'í' doo daach'idnshí at'ée da, áidá' nnee nohweBik'ehñ bil dá bik'ehí zhá.

11

¹ Ayáhago lóshgogo yashti' k'a'at'ée ndi nohwich'í' yashti'í nnee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'í': nánohwoshkaah, bidag ádaanoht'ee. ² Nohwá'ihóshnii, Bik'ehgo'ihinañ nohwine'í' hii k'ehgo: na'ilihn bi'at'e' nzhooní doo hwahá niinéhi biká' da'á dolee hii k'a'at'ée go Christ bíyéé daadohlee hii bighá ik'idá' baa nohwidini'áá. ³ Áidá' Eve t'iish bich'í' nazhch'a'go k'izé'bidestí' n'í k'ehgo, Christ da'aniigo nohwil nzhog n'í yits'á'zhí' ádaanochwile' nolí nsigo shiini' háh. ⁴ Dahadín ta Jesus la'ihí yaa yánánalt'igo nohwaa nyááyúgo, dagohí spirit nohwaa det'áá n'í lahgo at'éhi la' nohwaa det'ááyúgo, dagohí yati' baa gozhóni nagodo'áá n'í lahgo at'éhi náágodo'ááyúgo, nohwil dádaabik'eh nolí nsí. ⁵ Christ binal'a'á dážhó itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dá bich'í'éege nshliigo natseskees da. ⁶ Doo bígonedzaago yashti' da ndi, nt'é baa yashti'í bígonsí; dí dawahá bee nohwil ch'í'nah ásiidlaa. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ biyati'

baa gozhóni doo bigha nahi'niil dago baa nohwil nagosisni'hii bigha, nohwii itisgo ádaanohwilsí doleełgo shii ídaagoch'iyoshba'ii bee isiih née? ⁸ Nohwá na'isiid doleełhii bigha ínashood ha'ánátséhii nagoznili la'ihii zhaali bits'á' nádaadiné' ni'. ⁹ Nohwitaahyú sídáádá' nt'éhéta bídih nshlii ndi doo hadín bee nanikt'og da ni': ndi Macedóniadí shik'isyú shich'odaanii ni': áik'ehgo doo nt'é bee nanohwinikt'og da ni', áidí' doo dayúweh nanohwinikt'og hasht'ii da. ¹⁰ Christ bits'á'dí' da'anii ágot'eehii shiyi' golíihii bigha gádishnii, Akéya golzeehii biyi'yú díí ídaanagoshni'ii doo hadín yida'dinotíih at'éé da. ¹¹ Nt'é bigha? Ya' doo shil daanohshoqhii bigha da gá? Bik'ehgo'ihina' shá yígótsi, shil daanohshoqogo. ¹² Áidá' ái nneehii, danée nada'idziidhii k'ehgo nada'idziid daaniihii, doo da'anii dago ádaanii da ch'i'nah ashle'hii bigha hagot'éégo ánásh'tíihii dayúweh ágánásh'tíih doleeł. ¹³ Nnee ágádaat'íihii doo da'aniigo Bik'ehgo'ihina' bá daades'a'ihii daanlii da, nnee k'izédaidiiniigo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'iiigo ádaadilzi. ¹⁴ Doo bigha nohwil díyagot'ee da le'; ch'i'idn nant'an, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'yú gólíinii bits'á'dindláadhii k'ehgo ánádil'ii. ¹⁵ Díí doo nt'é bigha kol díyaagot'ee le'at'éé da, ch'i'idn bánada'iziidii ndi nkt'éé zhi'éégo nada'iziidii gol'iiigo ádaadilzi; ái nchog'o ánádaat'íihii bigha dánchog'o bee nnádaagodáh. ¹⁶ Gánádaanohwíkdish'nii, Doo hadín lógohi sho'nii da le'; áik'ehgo natsídaahkees ndi hodaashołts'aq, shii áldó' dé't'ih ídeshkaqahgo yashti' le'. ¹⁷ Díí baa hasdziihii doo nohweBik'ehnyegos'aqo hasdzii da, lógohii k'ehgo dázho ídeshkaqahgo yashti'. ¹⁸ Nnee laqago ni'gosdzán biká' ágot'eehii yee ídaadilkaqahgo yádaakti', shii áldó' ídeshkaqahgo yashti' doleeł. ¹⁹ Nohwii, dázho daagondzaq daanohsiqo, lódaagohii nohwil daagozhogogo hodaayesołts'aq. ²⁰ Hadii nnee isnáh ádaanohwinlzi ndi, bestso nohwits'á' ndaayihiniil ndi, nohwits'á' nda'iláh ndi, itiséyú ídehéstii ndi, dagohii nohwit'á yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. ²¹ Néé ágáhiit'iiyúgo doo bíndzil da ni' dishniigo ídaa yánsdzii. Áidá' dahadín doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilkaqahgo yee yádaakti'yúgo, (lógohii k'ehgo yashti',) shii áldó' doo siste' dago ídeshkaqahgo bee yashti'. ²² Ya' Hebrews daanlii née? Shii áldó' ái nshlii. Ya' Israel hat'i'i daanlii née? Shii áldó' ái nshlii. Ya' Abraham bits'á'dí' hanádaanolt'íihii daanlii née? Shii áldó' ái nshlii. ²³ Ya' Christ yánada'iziidii daanlii née? Shii dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' ádihii k'ehgo yashti'); daabinasdziidii bitisgo nyeego na'isiid ni', doo holtag dago hashidołtsaz, daabitisgo da'ákozhá ha'ánáshi'dilt'eeh, doo alch'idndi dásdozhá daashizes-hii da ni'. ²⁴ Ashladn Jews daanlii dízdin doleełzhi' da'á ádihgo hashída'astsaz ni'. ²⁵ Taadn tsii bee hashída'is-haal ni', ladntsée yee daashohé' ni', taadn tsina'eehii shil nango' ni', da'á t'é' da'á jii da'ilíné biká' shil dahna'eeł ni'; ²⁶ Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanliiyú négodzidii begoz'aq, da'in'íihii bigha négodzid, dashii hat'i'ii bits'á'dí' négodzid, doo Jews daanlii dahii bits'á'dí' négodzid, kih goznil yune' négodzidii begoz'aq, da'igoliiyú négodzidii begoz'aq, túnteel sikaayú négodzidii begoz'aq, shik'isyú daanlii ádaagodil'ini bits'á'dí' négodzid; ²⁷ Nyeego na'isiidhii bigha dázho hiyaago la'ii shilna'diiniigo, dadesh'iiigo iikáhgo, shina' náshdleehgo la'ii dibá' náshdleehgo, da'ákozhá doo ishqaq dago, la'ii gozk'azii biyi' diyagé da'ádihgo nashaa ni'. ²⁸ Ái la'ihii shich'i' ánágot'iid bilgo dáviká'zhi' dawa jii ínashood ha'ánátséhii í'aniyú nagoznili baa shiini'go nashaa. ²⁹ Nnee la' doo nldzil da née? Shii áldó' ba'ashhah doo nldzil da. Nnee la' nchog'o at'iiigo ábiile' née? Ái bigha shá góchiidgo bich'i' niidoo. ³⁰ Ída'oshdlíigo yashti'yúgo, doo nldzil dahii bil ch'i'nah daaleehii ída'oshdlíigo baa yashti' doleeł. ³¹ Jesus Christ nohweBik'ehn biTaa, Bik'ehgo'ihina', án dahazhi' ba'ihégosini, doo leshchoo dahii shá yígótsi. ³² Damáscusyú nant'ánchaañ, ízisgo nant'an Áretas holzéhi yiké'gee sitíni, bik'ehgo kih goznili Damascus holzéhi binaadyú asinilii yinádaadez'ii, shii daashiltsood doleełgo. ³³ Áidá' táts'aa biyi' dahsidáágo kih goznili binaadyú ledit'íihii biyi' ch'i'í'ányú ba'ashhah yúyaa gódah ch'ishíleego bits'á' hasht'ag.

12

¹ Ída'oshdlíigo yashti'íí dábik'eh, doo bits'á'dí' nt'é isht'íid da ndi. NohweBik'ehń shil ch'í'nah ágólsiníí, la'íí shil ígózigo áshíílaahíí baa nagoshni' doleel. ² Nnee la' Christ bíyéehíí bígonsi, án díí'ts'adah legodzaadá' yaaká'yú taago nágot'ąayú hadag bil ogoyáá; (bits'í beego shi, dagohíí bits'í ádíhgo shi, doo bígonsi da: Bik'ehgo'ih'nań yígótsi.) ³ Áí nneehíí (bits'í beego shi, dagohíí bits'í ádíhgo shi, doo bígonsi da; Bik'ehgo'ih'nań zhá yígótsi;) ⁴ Ni' gozhóóyú, paradise golzeeyú, hadag bil ogoyááda' yati' doo hagot'éégo baa nagoch'olni' at'éé dahi, yati' nnee doo yee yakti' goz'ąą dahi yidezts'ąą. ⁵ Áí nneehíí ba'oshlíigo yashti' doleel: áídá' shíí doo ída'oshdlíigo yashti' da doleel, doo bíníldzil dahíí zhá bee ída'oshdlíigo baa yashti' doleel. ⁶ Ída'oshdlíigo yashti' niizíí ndi doo shiini' ádíhgo ádishniih da; da'aníí ádishniihíí bighą: áídá' doo ágádishniih da, shi'at'e' yo'iiníí dagohíí shidits'agíí bitisyú nnee doo la' yee shaa natsekees da doleelhíí bighą. ⁷ Bik'ehgo'ih'nań doo alch'ídn shil ígózigo áshíílaa da, áík'ehgo doo bee itisgo ídeshkąą dahíí bighą nt'éhéta diwozhi shighán'áahíí k'ehgo shits'í baa dahgoz'ąągo alzaa, Satan bits'á'dí' shich'í' yil'aadi dáschich'í' nagont'og nt'éégo, doo itisgo ídeshkąą da doleelhíí bighą. ⁸ Díí bighą nohweBik'ehń taadn ch'eh ch'oba' áldéniid ni', Shits'á' begonowáh, dishniigo. ⁹ Áídá' gáshilni, Shilgoch'oba'íí ná bínel'ąą: doo bíníldzil dagee shinawodíí ninkááyú itisgo ch'í'nah alzi. Áí bighą doo bíníldzil dahíí bee ída'oshdlíigo shil gozhóógo yashti' doleel, Christ binawodíí shiká'zhi' doleelhíí bighą. ¹⁰ Doo bíníldzil da lék'e ndi, goláníyú ánádaashilch'ido'niil ndi, nt'é hásh't'íiníí bínshdih ndi, shiniidaagonksi ndi, shich'í' goyéégo nagowaa ndi, Christ bighą díí bee shich'í' nagowaayúgo baa shil gozhóó: doo bíníldzil dagee Christ binawodíí bee nanshwod. ¹¹ Biini' ádíhíí yakti'híí k'ehgo yashti' ni' nohwíí bídaashinohso'go ánsht'ee ni': nohwíí nt'éégo shá yadaakti' le'at'éhi: doo nt'é inshíj da ndi nadaal'a'á la'ihíí ízisgo ádaat'eego baa natsídaahkeesíí ndi doo dábich'í'égee ánsht'ee da. ¹² Nohwitahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ni', godiyihgo be'ígóziníí, doo ágondziyú, la'íí ízisgo ánágot'ííhíí bee ánát'íidíí bee da'aníí Bik'ehgo'ih'nań shides'a'go bídaagonksi. ¹³ Ínashood ha'ánátséh la'ihíí nt'é bee iké'zhi' daasolij? Shíí doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áí zhá bee iké'zhi' daasolij. Díí bighą shaa nágodenoh'aa. ¹⁴ Díí taadngee ilk'idá' nohwich'í' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleel: doo nt'é nohwíyéehíí bighą asht'íí da, nohwíí zhá nohwighą asht'íí: chągháshé báą hik'e bitaa doo yá na'noníí bik'eh da, ndi bíí bichągháshé yá na'noníigo dábik'eh. ¹⁵ Shil gozhóógo nohwighą shíyéehíí nohwá nnishné', dashíí ndi nohwá na'idihishniik: itisgo shil daanohshoohíí bighą nohwíí da'ich'í'go nohwil daanshoq ndi. ¹⁶ Da'aníigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áídá', Nohwich'í' lé'ishchoogo ndaanohwiltsood ni', daashildohni láą. ¹⁷ Ya' dahadíí nohwich'í' onádaash'ahíí bee nohwahani'isdzood née? ¹⁸ Titus akú nnáh bildishni ni', nohwik'isn da'á bil ol'a'. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shíí ánsht'eehíí k'ehgo doo Titus at'éé da lán gá? Ya' shíí ásh't'íí n'íí k'ehgo doo Titus at'íí da lán née? ¹⁹ Díí án'niihíí bee ídáyáhiilti'go áhiit'íí daanohsi née? Christ bíyéé ndlijgo Bik'ehgo'ih'nań binadzahgee án'ni: nohwil daanohshóni, daanołdzilgo ádaanohwidle' doleelgo áhiit'íí. ²⁰ Hagoshą' ádaanoht'ee le' nsihíí doo bee ágádaanoht'eego nohwaa nsháh hásh't'íí da, nohwíí al'dó' doo ndaashohíhíí k'ehgo nohwaa nsháh hádaashoht'íí da shi: lahadaadoht'áh, dawahá ídáhadaah't'íí, ilch'í' hadaashohkee, itis hishleech daanohsi, kida'oltah, ch'iníí daadohni, ídaadołkąą, la'íí nohwil daagokish doleel nolí nsigo shiini' háh: ²¹ Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshnań nohwighą ídaayánsdzigo áshíisi doleel nolí nsi, nohwitahyú lání ncho'go na'idaago, nant'í' nakaigo, la'íí ncho'íí doo yich'í' t'ąązhi' at'éé dahíí yee nda'íksiihíí doo hwahá yits'á'zhi' ánádaa'ne' dahíí bighą doo shilgozhóó da doleel nolí nsigo shiini' háh.

13

¹ Díí nohwich'í' nanáshdaahíí bílgo taadn hileeh. Kaa dahgost'ayúgo naki dagohíí taagi bináál ánágot'íídíí da'adaaniihíí bee bígózi. ² Nakidngee nohwaa niyáadá', nnee nda'iksiih n'íí, ła'ihíí áldó', gádaabíldéniid, Nohwaa nánsdzaa lək'eyúgo doo t'ąązhí' si-itíí dago nohwiniidaagonł'éégo ánohwishłe'; k'adíí doo hanshk'i da ndi da'ágát'éégo ánádaabíldish'nií. ³ Christ shinkááyú yałti'go bee bídaagonłsijihíí hádaahł'ijihíí bighą ágádishnií, Christ nanohwik'í'iziidgee nłdzil, nohwiyi' binawod golíí. ⁴ Án doo nłdzil dago tsí'ihna'áhi yiká' daztsąą ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí yee hińaa. Néé áldó' bíł dała'á daandłijigo doo daanldzil da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee nanohwik'ída'idziidgo Christ bíł daahii'ńaa doleeł. ⁵ Ídaadinił'íí, nohwi'odłą' daahohtą' shí; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwiyi' golíigo doo bídaagonłsı da née? Nanohwídintaahíí bah nandeyúgo Christ doo nohwiyi' golíí da bídaagonłsijih. ⁶ Néé nanohwídintaahíí doo bah nandéh dahíí bídaagonłsijih ndi at'éé. ⁷ Doo nda'oksiih da doleełgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hoshkaąh; née doo nłt'éégo nohwígózijihíí bighą ádishnií da, áídá' nohwíí nłt'ééhíí be'ádaanoht'ee doleełgo, née nanohwídintaahíí bah nandéh ngolníí ndi. ⁸ Da'anii ágot'eehíí doo hagot'éégo bich'í' na'idziid da, áídá' bá na'idziidyúgo zhą. ⁹ Néé doo daanldzil dadá' nohwíí nohwinawod daagolíí lək'eyúgo nohwił daagozhóq: ła'íí dązhq nłt'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'ijigo ohiikaąh. ¹⁰ Doo hanshk'i da ndi díí bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo inniihgo bee nohwich'í' yashti' da doleełhíí bighą: nohwi'odłą' dayúweh nohwá binıseelgo hasht'íí, doo hayaa ádaanohwıłsı dago nohweBik'ehń beshik'ehgo áshíılaa. ¹¹ Shik'ííyú, díí bee ąął nohwich'í' k'e'shıłchíí. Christ biláhyú nłdzilgo daanołseel le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' dała'á le', ła'íí nkegohen'ąągo daagonohłij le'; áık'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań, ił'ijóónıí ła'íí iłch'ı'gont'ééhíí bits'á'dí'hi, nohwił nlij le'. ¹² Daagodinokıgo daalohts'os le'. ¹³ Ínashood dawa, Gozhq, daanohwıłnií. ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íí, Bik'ehgo'ihí'nań bíł'ijóónıí, ła'íí Holy Spirit bíł dała'á ánohwıłsıhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

¹ Shíí Paul, des'a'íí nshíí, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áídá' Jesus Christ la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa zhá bik'ehgo, án Jesus daztsaádí' naadiidzaago áyílaahi;) ² Shíí hik'e odlá' bee shik'isyú bíł nashkaihíí dawa, Galátiagee ínashood ha'ánálséh nagozníí bich'í' k'eda'iilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aq le', ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bik'ehgo nohwinch'í' hígħa Jesus n'ídeltíí, díí nch'og'go nagowaahíí yits'á' nohwinííł doleel'go: ⁵ Kodí' hik'e dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nań dázhó ba'ihégoşí le'. Doleel'go at'éé. ⁶ Nohwiká ánniidgo Christ bíłgoch'oba'íí biyi' onohwinil n'íí dagoshch'í' bits'á'zhí' ádaasohdzaahíí, la'íí yati' baa gozhóni laħgo at'éhi bich'í'go daahosohkaihíí baa shíł díyagot'éé: ⁷ Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo la' nanást'aq da; áídá' nnee la' nohwił nadaagokigo ádaanohwile'hi la'íí Christ nł't'éégo baa na'goni'íí laħgo ádaile'go hádaat'íí. ⁸ Áídá' nées dagohíí yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosilni'íí laħgo at'éégo nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bángodot'aal. ⁹ Da'ádaade'niid n'íí k'ehgo gánádish'niih, Nnee la' yati' baa gozhóni nádaagodo'aq n'íí laħgo at'éégo yaa nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bángodot'aal. ¹⁰ Ágádishniigo ya' nnee bíł daanshoq hileeh néé, néé Bik'ehgo'ihí'nań zhá bíł nshoq hishleeħ néé? Ya' nnee bíł daagoyiškóqo hasht'íí gá? Dah, t'ah nnee bíł daagoyiškóqo hasht'ííyúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. ¹¹ Áídá' shik'íyú, yati' baa gozhóni baa nagoshni'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonoşíıħgo hasht'íí. ¹² Doo nnee bits'á'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shíł ch'et'aq da, áídá' Jesus Christ shíł ch'í'nah áyílaahihi bee bígosíışııd. ¹³ Jews daanlíni bí'okaqahíí bikísk'eh ánsht'ee n'íí ba'ikodaanohşí, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahíí ha'ánálséhíí nyeego biniidaagonł't'éégo shinagha nakai ni', da'íí hishchiigo ch'éh at'íıd: ¹⁴ Jews daanlíni bí'okaqah bikísk'eh ánsht'eedá' dashíı bíł hat'í'ihíı bíł dáledaahonsdzaahi bitisgo gonsaq ni', bits'á'dí' hadaakinel't'áni bí'at'e' bikísk'eh ánsht'eego dázhó hasht'íí ni'. ¹⁵ Áídá' doo hwahá goshlee dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hashíıłt'íı, la'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ánniidá', ¹⁶ BiYe' shíł ch'í'nah áyíılaa, nnee doo Jews daanlíı dahíı bitahyú baa nagoshni' doleel'íı bigha shiká ánniid; áídí' doo hadín dagoshch'í' baa bíł nagoshni' da ni': ¹⁷ La'íı Jerúsalemyú dashíıłtségo Jesus binadaal'a'áhıı doo bich'í' oyáá da; áídá' Arabiayú oyáá ni', áídí' Damáscusyú nánsdzaa. ¹⁸ Áídí' taadn legodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í' oyáá, ákú ashdla'adah bíł sheiskaq. ¹⁹ Jesus binadaal'a'á la'ihíı dała'á zhá hish'ıı ni', nohweBik'ehń bik'isn, James holzéhi. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań shá yígółsı, doo lé'ishchoo dago díı bee nohwich'í' k'e'eshchiihíı. ²¹ Áı bikédí'go ni' Sýria la'íı Cilícia daagolzeeyú níyáá; ²² Judéagee ha'ánázéh nagozníli Christ daayokaqahíı doo hwahá daashíıtséh dadá': ²³ Díı zhá shaa ch'iniigo daidezts'aq, Áń nohwiniidaagodeláa n'íı, odlá' da'íı yıłchııgo ch'éh at'ıı n'ıı, da'án k'adıı da'ái odlá' n'ıı yaa yánáltih laq, ch'iniı. ²⁴ Áık'ehgo shıı shigha Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzı lék'e.

2

¹ Áídí' díı'ts'adah legodzaago Jerúsalemyú Bárnabas la'íı Titus bíł onanáshkai. ² Jerúsalemyú nádishdáh doleel'íı shíł ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews daanlíı dahíı bitahyú yati' baa gozhóni baa yánashtihíı ákú baa nadaagosisni', nnee nł't'éégo daach'idnısiníı zhá dasahńdi baa bíł nadaagosisni', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'íııızhı' na'isiidhi at'éé, dánko da'íııızhı' na'sızıid doleel'hi at'éé. ³ Ákú Titus holzéhi bíł nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i daabiłniid da, Greek nlıı ndi: ⁴ Nnee la' nohwik'isyú ádaadil'ıınıı hah

ádaabidines'jíd, áí Jews bich'í' begoz'aaníí bee isnáh daandlji n'íí Christ bits'á' nohwinihíí yídaagosijihgo, isnáh ánádaanohwidle'go hah ádaanest'jíd: ⁵ Áí doo hódaayéelts'aá da ni', dé't'ihézhí' ndi; yati' baa gozhóni da'aniihíí dayúweh nohwitahyú begoldoh doleelhíí bigha. ⁶ Nnee daach'idnksinií, (ágádaat'eeshá' ndi doo shil hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań nnee dawa dálekt'eego yaa natsekees:) áí nnee nlt'éégo baa ch'iniihíí díí baa yashti'íí doo hak'i la' baa dahnágóst'áá golzeego shil nagolni' da: ⁷ Ndihií Peter, nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa det'aahíí k'ehgo shíí, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí bich'í' yati' baa gozhóni baa yánáshtihgo shaa det'aágo yídaagosijid; ⁸ (Bik'ehgo'ihí'nań, Peter nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' yides'a'dá' binkááyú na'iziidíí, da'án shíí áldó' shinkááyú na'iziid, doo Jews daandlji dahíí bich'í' yánáshtihgo;) ⁹ Áík'ehgo James, Céphas, la'íí John, nldzilgo bi'okaaah yee ínashood yit'ááh naziinií k'ehgo baa nats'gokeesíí, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí shaa det'aahíí yídaagosijidá', bil dala' daasiidljigo Barnabas hik'e shíí lil lák'edaadelniigo gádaanohwiłnii, Nohwíí doo Jews daandlji dahíí bich'í' noh'aash, née circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' dekai. ¹⁰ Díí zhá gánádaanohwiłdo'niid, Tédaat'iyéhíí bínádaakniih; áí shijíí dawa bee biká hásh't'íí ni'. ¹¹ Áídí' Peter Antiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíí bigha dábiniihíí áldéniid ni'. ¹² James odais'a'íí t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daandlji dahíí yil da'iyaa: áídá' áí nneehíí hikaidá' t'aazhi' ánzigo its'á'ideltji, circumcise zhinéégo daandliinií yénáldzidhíí bigha. ¹³ Áídí' Jews daandlíni la'ihíí Peter adzaahíí bigha bíí áldó' t'aazhi' ádaasdzaa lék'e, Barnabas ndi itah ágát'éé silji. ¹⁴ Áí nneehíí yati' baa gozhóni biyi'dí' da'aniihíí doo bikísk'eh ádaat'ee dahíí bígosilsiidá' dawa bináál Peter gáldéniid, Ni, Jew níí ndi doo Jews daandlji dahíí ádaat'eehíí k'ehgo ánt'éeyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bigha doo Jews daandlji dahíí dabíni'aayú Jews ádaat'eehíí k'ehgo ádaanoht'eego nlt'éé, daabiknii láá? ¹⁵ Doo Jews daandlji dahíí doo bik'ehyú ádaat'ee da, áídá' née, Jews daandljigo daagosiidliinií, doo áí k'ehgo ádaant'ee da. ¹⁶ Díí bídaagonlzi, doo Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ánách'ot'ijihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éé da, áídá' Jesus Christ ch'odlaahíí zhá bigha: áík'ehgo danéé ndi Jesus Christ daahosiidlaad, Christ daahohiidlaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú ádaat'éhi daanohwiłnii doleelgo, doo begoz'aaníí bikísk'eh ánádaahiit'ijihíí bigha da: nnee doo la' begoz'aaníí yikísk'eh ánát'ijihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú át'éé da. ¹⁷ Áídá' Christ biláhyú nlt'éégo ádaat'ee daanohwiłidí'nií hádaahiit'ijidá', née Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo bikísk'eh ádaant'ee dago nohwigozjidyúgo, ya' áí bigha Christ nchó'íí bich'í' nohwelnáá née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁸ Dant'éhéta yó'odii'aágo baa yashti' n'íí nlt'éégo baa yánáshtih lék'eyúgo, shíí nnee iksiihi nshljigo shígózi. ¹⁹ Jews bich'í' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánansht'ee dahíí bigha begoz'aaníí bich'í' dasitsáá, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań zhá bich'í' hinshnaa. ²⁰ Tsí'ılna'áhi biká' Christ bil dasitsáá, ndi hinshnaa; áídá' doo shíí hinshnaa da, Christ shiyi' goljigo án bee hinshnaa: k'adíí shits'íí bee nashaahíí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' hoshdlaago bee nashaa, án bil nshqogo bi'ihí'na' shá nyiné'go shá daztsaa. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee Christ nohwainktíinií doo da'ılı́ hósh'níí da: Jews bich'í' begoz'aaníí bee nnee dávik'ehyú ádaat'ee daasilijyúgo, Christ daztsaaahííshá' doo ılı́ da hileeh.

3

¹ Galatiagee daagonohlíni, doo daagonohsaa dahíí, hadín láá k'izénohwideznilgo da'aniiigo ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da daasolji? Nohwíí nohwínadzahgee Jesus Christ tsí'ılna'áhi bíheskał n'íí, ya' yati' bee doo nohwil ch'í'nah alzaa da lán gá? ² Díí zhá nanohwídaadishkid, Ya' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bigha Holy Spirit nohwaa daadest'aá née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaahíí bigha née? ³ Nt'é bigha áík'ehgo doo daagonohsaa da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasolji, n'íí k'adíí

dánohwíí ánádaah't'ííllí bee hadaanohwi'deszaa née? ⁴ Ya' da'íllízhí' láágo goyéégo nohwich'í' nagoyaa lán gá? Da lán shí go'íí. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit nohwaa daizné'íí, la'íí nohwitahyú godiyíhgo ánát'ííllí, ya' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighá ánát'ííllí née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaqahíí bighá ánát'ííllí née? ⁶ Da'anii nohwi'odla'híí bighá. Ágát'éégo Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yosdlaqad, áík'ehgo bi'odla'híí bighá dávik'ehyú át'éégo bá hótag lék'e. ⁷ Áí bighá díí bídaagonoksi le', nnee bi'odla' daagolíníí áí da'anii Abraham bichagháshé daanlii. ⁸ Doo Jews daanlii dahíí Christ daayodlaqahíí bighá binchq'íí yits'á'zhí' Bik'ehgo'ihí'nań ch'ínádaabidonihíí dabíntsédá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí ch'í'nah alzaa, áí dabíntsédá' yati' baa gozhóni Abraham bich'í' yá'iti' gáníigo, Nnee iltah at'éégo hadaazt'íí dawa ni ninkááyú biyaa gozhóq doleel, nii. ⁹ Áík'ehgo nnee Christ daayodlaqahíí hik'e Abraham, Bik'ehgo'ihí'nań yodlaqahíí, bílgo biyaa daagozhóni at'éé. ¹⁰ Áídá' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhá dávik'eh daanzini dawa bíl ch'ídaagosdini ádaat'ee: gáníigo bek'e'eshchii, Nnee daantíígee begoz'aaníí naltsoos besi'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí, la'íí doo ye'ánát'ííllí dahíí bíl ch'ígodini at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee doo la' Jews bich'í' begoz'aaníí yikísk'eh at'éehíí zhá bighá dávik'ehyú át'éehíí nkt'éégo bígózi, bek'e'eshchiiníí gáníihíí bighá, Hadín dávik'ehyú át'éehíí odla' zhá yee hińaa doleel. ¹² Jews bich'í' begoz'aaníí, da'ohdlaqayúgo zhá hasdahkáh, doo nohwińii da, áídá' gánohwińii, Begoz'aaníí áníihíí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo dahazhí' daahohńaa doleel. ¹³ Jews bich'í' begoz'aaníí bee bíl ch'ígodini bits'á'zhí' Christ bidihíí yee nadaanohwih-esnii, dabíí nohwá bíl ch'ígodíihíí silii, gáníigo bek'e'eshchíihíí bighá, Hadín tsí'ihńá'ahi biká'dí' nahitíihíí bíl ch'ígodini at'éé, nii: ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yá hadzii n'íí Jesus Christ bíláhyú doo Jews daanlii dahíí aldó' daabiyéé doleelhíí bighá adzaa; la'íí née Jews daandliiníí, doo Jews daanlii dahíí bílgo nohwi'odla' binkááyú Holy Spirit, nohwa'det'aa n'íí, daanohtwiyéé doleel. ¹⁵ Shik'íyú, nnee ánádaat'ííllí baa nohwiń nagoshn'igo nohwiń ch'í'nah ashle'; nnee la' bíyéehíí la' yaa yidin'áágo naltsoos bee níltsoozíí doo hadín yiká' nnánótíí at'éé da, dagohíí yínágodó'aah at'éé da. ¹⁶ Abraham la'íí bits'á'dí' hadaahíhchíhíí ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii. Hadaahíhchíhíí láágo doo nii da, áídá' dała'á zhá ba'det'aa, nii, áí Christ. ¹⁷ Díínko átdishnii, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Abraham bílgo la'det'aaníí Christ bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nđzilgo áyíílaa, áídí' dí'í gonenadinhíí biká'yú tadin legodzaa bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bits'á'dí' hadaahishchiiníí yágon'áá lék'e; ndi áí yágon'áaníí Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Abraham bílgo la'det'aa n'íí doo yiká' nnánótíí at'ee da, áí Abraham ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii n'íí doo da'íllí yóhchíí at'éé da. ¹⁸ Abraham bits'á'dí' hadaahishchiiníí yágon'áaníí bikísk'eh ách'ít'éégo hasdách'igháhyúgo, Abraham ba'det'aaníí doo bits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań Abraham ya'den'áá n'íí zhá bee hasdách'igháh, áí Christ bee hasdách'igháh golzeego ágolzee. ¹⁹ Áík'ehgo begoz'aaníí nt'é bighá alzaa? Nnee doo bik'ehyú ánádaat'ííllí dahíí áí yee yídaagoksih doleelhíí bighá, Abraham bits'á'dí' hadaahishchiiníí dała'á zháhíí ba'det'aaníí hígháh doleelzhí', Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Abraham hat'ííí det'íhézhi' yitl'ááh nakai doleelgo yágon'áá; Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi begoz'aaníí yee nohwaa ndaagoz'aa, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bigizhgee sizini binkááyú nohwaa daizné'. ²⁰ Igizhgee siziiníí doo dała'á yigizhgee sizii da, nakiyúgo zhá yigizhgee sizii, ndi Bik'ehgo'ihí'nań Abraham dasahńdi yich'í' hadzii. ²¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí ya' Abraham bits'á'dí' hadaahishchiiníí ba'det'aa n'íí yókáal née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: begoz'aaníí be'ihí'naago nohwainé' lék'eyúgo, áí begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo dávik'ehyú ádaant'ee doleel ni'. ²² Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Nnee dawa nchq'go ágot'eehíí ha'ábisnil, nii, áík'ehgo Jesus Christ daayodlaqahyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań ch'ídaabidoníilgo ba'det'aa n'íí begolne'. ²³ Áídá' Christ daahohiidlaqago hasdáhiikáhíí t'ah doo nohwá ch'í'ótáq hileeh dadá',

begoz'aanii nohwebik'ehgo ádaant'ee ni', odla'í nohwá ch'í'ótáá silijzhi'. ²⁴ Begoz'aanii lah nohwil ch'ígó'aahii nlii ni', Christ bich'i' nnohwiníí doleelgo, án daahohidlaahii bigha Bik'ehgo'ihinaan ch'inádaanohwiníí doleelgo. ²⁵ K'adií odla' nohwá ch'í'ótáá silijgo ilch'ígó'aahii doo dayúweh nohwebik'eh da. ²⁶ Christ Jesus daahohidlaahii bigha daanohwigha Bik'ehgo'ihinaan bichagháshé daanohlii. ²⁷ Nohwii baptize ánohwi'deszaahii bee Christ bil da'á daasolijyúgo, diyagé ádaagoch'idle'hii k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. ²⁸ Jew nlii dagohii Greek nlii doo daadohni da, isnáh nlii dagohii doo isnáh nlii da, nnee nlii dagohii isdzán nlii doo daadohni da; daanohwigha Christ Jesus bil da'á daanohlii. ²⁹ Christ biyéé daanohliiyúgo, Abraham bits'á'dí' hakinolt'aanii daanohlii, Bik'ehgo'ihinaan Abraham ya'den'áá n'ii nohwich'i' begolzaa.

4

¹ Díinko áldishnii, chagháshé la' bitaa biyéehii biyéé doleel ndi t'ah doo nnyéehdá' isnáh nliihii k'ehgo at'éé, bitaa biyéehii dawa yebik'eh doleel ndi; ² Áidá' bilch'ígó'aahii la'ii biyéé doleehii yebik'ehii binádéz'ii, hagee bitaa yee bángon'áázhi'. ³ Da'ágát'éégo née chagháshé k'ehgo daandliidá', díi ni'gosdzán biká' ágot'eehii zhinéégo dantsé ilch'ígót'aahii isnáh ádaanohwisi ni': ⁴ Áidá' dávik'eh ngonyáágo, Bik'ehgo'ihinaan biYe' yides'a' lèk'e, án isdzán bishchii, Jews bich'i' begoz'aanii bit'áázhii gozlii, ⁵ Nnee áí begoz'aanii isnáh ádaabiksinii bidikí bee nanáyihilniigo ch'ináyinií doleelgo gozlii, née Bik'ehgo'ihinaan bichagháshé daandlii doleelgo. ⁶ Bik'ehgo'ihinaan bichagháshé daanohliihii bigha, biYe' biSpirit nohwijii yune' yides'a', Abba, shiTaa, niigo. ⁷ Áí bigha doo dayúweh isnáh níí da, ndi Bik'ehgo'ihinaan bizhaazhé níí; bizhaazhé nííyúgo Bik'ehgo'ihinaan biyéehii Christ biláhyú niyéé doleel. ⁸ Bik'ehgo'ihinaan doo hwahá bídaagonolsiih dadá', bich'i' da'ch'okáahii daazhógo ádaat'éhi daahohkáahgo bi'isna' daanohlii ni'. ⁹ Áidá' k'adií Bik'ehgo'ihinaan bídaagosolsiidá', án nohwídaagosliidá' áldishnii, hant'é bigha dá ni'gosdzán biká' ágot'eehii zhinéégo dantsé ilch'ígót'aahii t'áázhi' bich'i' ánadaahne'? Áí doo ndzil da, la'ii da'ilínéhi ádaat'ee, áí bi'isna' daanohliigo hánadaahni née? ¹⁰ Lahgee godilzigo yolkaakí, lahgee dahnáyitíhii, lahgee goldohii, lahgee lenágodáhii daadinolsi láá. ¹¹ Da'ilizhi' nohwitahyú na'isiid ni' nsigo láágo natseskees. ¹² Shik'íiyú, ánsht'eehii k'ehgo ádaanoht'ee doleelgo nádaanohwoshkáah; shíhii da'ádaanoht'eehii k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'i' ncho'go ádaahdzaa da ni'. ¹³ Dantsé yati' baa gozhóni bee nohwich'i' yashti'dá' shits'í baa dahgoz'áago nohwaa niyáágo bídaagonolsi. ¹⁴ Shits'í baa dahgoz'aanii bee nanohwi'dintaah ndi, doo da'ilínégo ádaasho'nii da, doo shits'á'zhii ádaasohdzaa da; áidá' Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á yaaká'dí'hii k'ehgo ndaashidohtii, Christ Jesus ndaadohtiihii k'ehgo ndaashidohtii. ¹⁵ Akú sídáádá' nohwil daagozhó n'ii ya' doo binádaahniih da née? Dzaa nohwaa nagoshni', bígonedzaayúgo dánohwii nohwináá hadaasohnilgo shaa daasohnil doo ni'. ¹⁶ Da'anii ádishniigo nohwich'i' yashti'hii bigha ya' nohwik'edaadinshniihgo ádishnii daanohsi née? ¹⁷ Áí nneehii, nohwil ch'ídaago'aahgo ádaadil'iinii, nlt'éégo nohwich'i' yadaakti' ndi, doo da'anii nohwá nlt'éé da; áí bee shits'á' nohkángo ánohwile'go, bíi zhinéégo ádaanoht'ee daahleehii bigha ádaanohwinii. ¹⁸ Áidá' da'anii nlt'éégo ágot'eehii bigha nnee nlt'éégo nohwich'i' yadaakti'ihii nzhoo, dávik'ehn, doo dashii nohwil nashkaigee zhá da. ¹⁹ Shichagháshé daanohliini, isdzán ilchiiigo bil nádi'nniihii k'ehgo nohwá shiniinágonk'éé, Christ bi'at'e'íi beádaanoht'ee daasolijzhi', ²⁰ Nohwii nohwaa shil nagokihii bigha dá'ad hadó' akú nohwil daanshlii le' nsii, áik'ehgo iltah at'éégo bee nohwich'i' hadaasdzi' doleel ni'. ²¹ Shil nadaagoñi', nohwii, Jews bich'i' begoz'aanii be'ádaanoht'ee hádaakt'iinii, begoz'aanii ániíhii doo bídaagonolsi da gá? ²² Díik'ehgo nko bek'e'eshchii, Abraham biye'ke naki lèk'e, da'á isdzán isnáh níniihii bizhaazhé, la'ihii isdzán doo isnáh níni dahii bizhaazhé bilgo. ²³ Isdzán isnáh níniihii bizhaazhéhii chagháshé dándaagohilehii

k'ehgo gozlii, áidá' doo isnáh nlíni dahíi bizhaazhéhíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áníhíi k'ehgo begolnéhgo gozlii. ²⁴ Díi da'aníi ánágot'íi'hi bee nohwíł ch'ígót'aahi ádaat'ee: díi isdzáné nakihíi Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee lángot'aq lək'ehíi nakiyú ágot'éhi yá nazíi; dała'á Agar holzéhi, chagháshé isnáh daaleehíi nyilchíhi, án dzil Sinai golzeegee ngot'aaníi yá sizíni. ²⁵ Agar holzéhi Arabia biyi' dzil Sinai yá sizíi, án dakú ni' biká' Jerúsalemhíi yaa nagolni', án bichagháshé bilgo isnáh daanlínihi. ²⁶ Áidá' Jerúsalem yaaká'yúhíi doo isnáh nlii da, áí née daanohwimaa nlii. ²⁷ Gáníigo bek'e'eshchíi, Nił gozhóq le', doo ilchíi dahíi nlíni, nichagháshé da'adínihi; nił gozhóqo nnlwosh, doo nił nádi'dinihi dahíi: isdzán biká' da'adíni n'íi isdzán biká' golíni n'íi bitisgo bichagháshé láq. ²⁸ Shik'íyú, Abraham ba'det'aq n'íi k'ehgo Isaac gozlii, née áldó' da'ái k'ehgo Abraham bichagháshé daandlii. ²⁹ Áidá'go ágot'eehíi k'ehgo, chagháshé ndaagoleehíi k'ehgo bi'dizhchiiníi, Holy Spirit binawodíi bee bi'dizhchiiníi yiniigodnłsi, dák'ad ndi da'ágágot'ee. ³⁰ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' hant'é níi gá? Gáníigo bek'e'eshchíi, Isdzán isnáh nlíni bizhaazhé bilgo ch'ínenyóód; isnáh nlíni yishchínihi bitaa bíyéehíi doo bíyéé hileeh da, isdzán doo isnáh nlíni dahíi bizhaazhéhíi zhá bíyéé hileeh. ³¹ Áík'ehgo shik'íyú, née isdzán isnáh nlíni doo bichagháshé daandlii da, isdzán doo isnáh nlíni dahíi bichagháshé daandlii.

5

¹ Christ ch'ínánohwiñilhíi bigha nłdzilgo nasozii, Jews bich'í' begoz'aaníi doo bee isnáh náhdleehgo da, doo t'aqzhí' bee ik'ínádaadohgisgo da. ² Shíi Paul gánohwíłdishñii, Circumcise ádaanohwi'deszaa lək'eyúgo, nohwíi Christ doo nohwíł daant'é da. ³ Nnee dała'á daanohtíigee circumcise ádaanohwi'deszaahíi gádaanohwíłdishñii, Jews bich'í' begoz'aaníi dážhó dawa bikísk'eh ádaanoht'eego goz'aq, doo lahzhí' zhá da. ⁴ Nohwíi da-hadínta begoz'aaníi bikísk'eh ánsht'eehíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ánsht'ee daanohsiníi, Christ nohwich'í'yúgo doo nt'é dago ádaanołsi; Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi doo hádaah'tíi dago bits'á'zhí' ádaahdzaa. ⁵ Née Holy Spirit biláhyú daanohwi'odla' bee dávik'ehyú ádaant'ee doleehíi nohwá laalnéhíi ndaahóndliigo biba' ádaant'ee. ⁶ Jesus Christ bil dała'á ch'ilíyúgo, circumcise áko'deszaa dagohíi doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áidá' ko'odla'íi ko'íjóníi bee ch'í'nah hileehíi zhá ílii. ⁷ Ihách'ideskaihíi k'ehgo nł'téégo hohkeel ni'; hadín láq nohwíł godishkish lán, da'aníi ágot'eehíi doo dayúweh bikísk'eh ádaanoht'ee da k'adíi? ⁸ Hant'é k'ihzhí' ádaanohwizlaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'í' ánniidi doo bits'á'dí'gohi at'éé da. ⁹ Bán benilzoolé da'ayáhago ik'áán nást'ódíi dahot'éhé daabíndiłsohíi k'ehgo doo nzhqo dahíi da'ayáhago bitah dench'aadgo dawa daayilchqo. ¹⁰ NohweBik'ehí biláhyú nohwaa da'oshíi, lahgo ilch'ígót'aahíi dá baa natseskeesíi k'ehgo nohwíi áldó' baa natsídaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleel: hadín nohwíł daagodikishíi, án baa yádotih. ¹¹ Shik'íyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dishñiigo nashaa lək'eyúgo, doo shiniidaagoch'inłsi le'at'éé da. Ágádishñiigo nashaa lək'eyúgohíi, tsí'ílna'áhi doo baa yashti' le'at'éé da, áík'ehgo Jews daanliiníi doo dayúweh shich'í' hadaashkee le'at'éé da. ¹² Hadín nohwíł daagodikishíi nohwits'á'zhí' nó'níi dadó'. ¹³ Shik'íyú, dawa bil ch'í'ótáqahíi bich'í' nohwí'dokeed ni'; áidá' doo áí bigha nchqo'go ánadaahiit'íi'go nohwá bil ch'í'ótáq daanohsi da, ndi hł daanohjóqo hł ch'odaahñii. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi dawa díinko yati' dała'áhi bee lalzaa; Nit'ahdi' gólínií nił nzhqo le', dani ídił njoqhíi k'ehgo. ¹⁵ Áidá' dat'ógo ilch'í' daadolghashyúgo, ilch'í' nadaagonolkaadyúgo, ídaa daagonohdzaq, dánko aqł daalolghal ako. ¹⁶ Díi gánohwíłdishñii, Holy Spirit bee hohkaah le', áík'ehgo nohwits'í nchqo'go hádaat'iiníi doo beda'ol'íi da. ¹⁷ Ko'at'e' nchqo'íi Holy Spirit yich'í' nagonlkaad, la'íi Holy Spirit ko'at'e' nchqo'íi yich'í' nagonlkaad: díi doo ilch'í' leł'tee da; áí bigha doo dahádaah'tíyú ánadaah't'íi' da. ¹⁸ Holy Spirit nadaanohwiylaayúgo, Jews bich'í' begoz'aaníi doo bit'áahyú ádaanoht'ee da. ¹⁹ Ko'at'e' nchqo'íi díinko bebigozjih, nant'í'

na'idaahí, iké' na'idaahí, nchọ'go natsíts'ikeesí, nchọ'í doo bich'í' t'ąązhí' ách'ít'ée dahí, ²⁰ K'e'eshchín daach'okąąhí, ígonłgaashí, ik'ech'inníhí, ła'ch'idit'áhí, dawahá ídáhách'it'iiní, ha'ishkeehí, ilch'í' nagoch'inłkaadí, ilts'ą'zhí' ádaach'it'eehí, ła'í da'anii ágot'eehí yits'ą'zhí'go ilch'ídaago'aahí, ²¹ Ła' bíyééhí ídáhách'it'iiní, its'izilheehí, koł nągodeyisí, nchọ'í baa goch'iníiní, ła'í dí ba'ashhah ąldó' nchọ'go ánadaat'íłł: da'ádá' baa nohwł nadaagosisnı' n'í baa nohwł nanádaagoshnı', dı' ye'ánadaat'íłł Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaní doo bíyéé daaleh da. ²² Áídá' nest'ą' ch'il yiká' nánt'íhí k'ehgo díńko Holy Spirit bits'ą'dí'go begoz'áni at'ée, koł ijóóní, koł gozhóóní, koł nkegohen'áání, bągoch'oho'aahí, dawa bich'í' ch'izhóóní, ko'at'e' nł'éeéhí, kegondłłdí, ²³ Kojí yune' isht'egodnt'éeéhí, ídaa goch'idzaaní: ágádaat'eehí begoz'aaní bits'ą'dí' doo bąndaagot'aa da. ²⁴ Christ bíyéé daanliiní bi'at'e' nchọ'ihí bł daanzhọgo yiká hádaat'í n'í tsı'ılna'áhi yıdaayeskahí k'ehgo yó'odaizné'. ²⁵ Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'án bee hiikaah le'. ²⁶ Doo itisyú ídaadéłtł da le', doo nchọ'í bich'í' daahil'aa da le', doo ła' bíyééhí ídáhádaahiit'łłgo nchọ'go łaa natsídaahiikes da le'.

6

¹ Shik'íyú, nnee ła' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwí, Holy Spirit bee nasoziiiní, án baa daach'ohba'go bich'í' yádaakti'go t'ąązhí' nł'éeego nkenánohłteeh; ni ąldó' dąńko áík'ehgo nanídı'notaahi at'éeéhí baa natsínkees. ² Nyeego nohwich'í' nadaagowaagee łł ch'odaahni le', áı bee Christ yegos'aaní beda'olłı doleeł. ³ Nnee doo nt'éhi k'a'at'ée da ndi, doo sihgó ąnsht'ee da, nzıyúgo, ích'í' nach'áhi at'ée. ⁴ Áídá' nnee dała'á daantłłgee ye'ánat'íłł hago'at'éeéhí ídinełł le', áík'ehgo dabı' bi'at'e' nzhọyúgo, áı yaa bł gozhó doleeł, doo ła'ı nnee ye'ánat'íłł bighą da. ⁵ Nnee dabı' biyıl dahyoweełł k'ehgo nnee daantłłgee bi'at'e' doo nzhọ dayúgo dabı' nabıłłog. ⁶ Hadın Bik'ehgo'ihinań biyati' baa bł ch'ígót'aahí, bíyééhí nł'éhíhí dawa ła'zhı' hadın bł ch'ígót'aahí yaa yihinił le'. ⁷ Doo ích'í' nadaahch'aa da le'; Bik'ehgo'ihinań doo hagot'éeego bich'í' na'ich'áhi at'ée da: nnee nt'é k'edileehí da'ái náyhigéshi at'ée. ⁸ Hadın bi'at'e' nchọ'í yee k'edileeyúgo ídł ch'ígódeehi at'ée; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'ą'dí' yaaká'yú dahazhı' ihı'naahí yınl't'áni at'ée. ⁹ Nzhọgo ánadaahiit'íłł doo bik'e' hıłkáh da le': dayúweh ágádaahiit'ıyúgo nł'éeego da'inł'ąą. ¹⁰ Áík'ehgo nohwá ch'ígót'ąądá' halaą nnee dawa bich'í' nł'éeego ánadaahiit'ıł le', ndi nnee Bik'ehgo'ihinań daayodłągo bichągháshé daanliiní itisgo ádaanłı le'. ¹¹ Dı' nchaago k'e'eshchiiní dashı' nohwich'í' k'eshılchını daah'ı. ¹² Nnee dabı' zhá nł'éeego daabinełłgo hádaat'iiní circumcise ádaanohwi'dolnéh daanohwiłł; Christ bits'ılna'áhi yaa yádaakti'yúgo dąńko biniidaagonł'ée doleełł bighą ádaanohwiłł. ¹³ Dabı' circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aaní doo dawa yikísk'eh ádaat'ee da; áídá' nohwí da'ádaanohwiłłgo circumcise ádaanohwi'deszaahı yee ídaa da'odłıgo yádaakti'hı bighą circumcise ádaanohwi'dolnıłgo hádaat'ı. ¹⁴ Doo nt'é bee ída'oshdlıgo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehń tsı'ılna'áhi yiká' daztsąhı' zhá bee ída'oshdlıgo yashti'go Bik'ehgo'ihinań áshıłı le', áı bee ni'godzán biká' ágot'eehı daztsąhı' k'ehgo shich'í' at'ée, ła'ı shı ąldó' ni'godzán biká' ágot'eehı dasiitsąhı' k'ehgo bich'í' ąnsht'ee. ¹⁵ Christ Jesus bł dała'á daanohłıyúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohı doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo ıłł da, ndi ánídego ánadaanohwi'deszaahı zhá ıłł. ¹⁶ Dı' ádishnıhı yikísk'eh daahıkáhı Bik'ehgo'ihinań bits'ą'dí' ilch'í'gont'éeéhı ła'ı bılgoch'oba'ıı bee yich'í' goz'ąą le', áı da'anii Israel hat'ıı daanłıgo Bik'ehgo'ihinań bichągháshé daanłı. ¹⁷ Kodı' godezt'ı'go dı' bighą doo hadın nashınl't'óg da le': ıł'ídá' Jesus nohweBik'ehń bighą shid shıká'zhı' hit'ı. ¹⁸ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bılgoch'oba'ıı daanohwiyi' yune' begoz'ąą le'. Doleełgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíníí, áí Christ Jesus daayodlaago bíyéé daanliiníí, bich'í' k'e'eshchii: ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aq le'. ³ Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, ba'ihégoş, án yaaká'yú nagoz'aqgee nohwiyi'siziiníí bá gózhóqo dawa nohwainé', Christ biláhyú: ⁴ Áń biláhyú ni'gosdzán doo hwahá nni'taa dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hanánohweznil, bináál godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aq da doleeqo: ⁵ Bichagháshé daandlii doleeqo hanánohwidi'nííqo nohwá ngonłchíí, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'íqo yaa bił gozhóq, ⁶ Ízigo biłgoch'oba'íí ba'ihédaandzi doleeqo, áí nohwiká'zhi' áyílaago, biYe' bił nzhóni biláhyú: ⁷ Áń bidikíí bee nchó'íí bits'á'zhi' nanánohwi'diheznii, nohwinchó' n'íí bighá nohwaa nágodet'aq, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí bik'ehgo; ⁸ Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhi' áyísi, daagondzaago la'íí dawahá bidaagonlzigo ánohwiksi; ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań hát'íqo doo bigózi da n'íí nohwił ch'í'nah áyílaa, da'án bił gozhóqo hat'íqo k'ehgo án ngonłchíí: ¹⁰ Goldohíí biká' ngonyáágo yaaká'yú ágot'eehíí la'íí ni'gosdzán biká' ágot'eehíí dawa Christ yebik'ehgo dała' áile': ¹¹ Áń biláhyú áldó' nt'é nohwíyéé doleeqo nohwaa det'aq, dabíí hát'íqo dawa layi'íhíí k'ehgo nohwáđihyú nohwá ngonłchíí: ¹² Néé dantsé Christ daahosiidlaadíí, nkt'éégo daahii'naahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éhi nnee daayidnisi doleeqo. ¹³ Nohwił áldó' yati' da'anihi, yati' baa gozhóni bee hasdánohweznil daasidohtsaqadá' daahohdlaq ni': daahosohtlaqadá' Holy Spirit bee nohwángon'aq n'íí bee nohwiká' izkałhíí k'ehgo bee nohwígózi, ¹⁴ Áí bee Christ bidikíí bee nohwá nayihesnii n'íí nohwíyéé sillizhi', nt'é yengon'aq n'íí da'aniigo nohwíyéé doleeqo bidaagonlzi, án ízigo ye'at'éhi ba'ihégoş doleeqo. ¹⁵ Áí bighá Jesus nohweBik'ehń daahohdlaago, la'íí ínashood dawa nohwił daanzhóqo ba'ikonizjidá', ¹⁶ Da'ákozhá Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwa'ihénsi, nohwá da'oshkaqago; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń yokaqahíí, Jesus biTaa ízigo ye'at'éehíí, daagonohsaqo ádaanohwile'go nohwá oshkaqah, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań dabíí nohwił ch'í'nah ádidle'go bidaagonosi doleeqo áldó' oshkaqah: ¹⁸ Nkt'éégo ágot'eehíí daahohlíí doleeqo bighá nohwiká' ánniidíí bidaagonosi doleeqo, la'íí ínashood daanliiníí biłgo ízigo ágot'eehíí behaldzili nohwíyéé doleeqo áldó' bidaagonosi doleeqo nohwíí yune' nohwił ch'í'nah ágósi doleeqo bighá nohwá oshkaqah, ¹⁹ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízigo at'éhi bee na'iziidhíí k'ehgo, néé daahohiidlaaníí nohwá siné'go bidaagonosi doleeqo bighá nohwá oshkaqah; ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee Christ daztsaqadí' naadiidzaago áyílaadá' yaaká'yú bigan dihe'nazhinéé dahyinesdaa, ²¹ Spirits binadaant'a'íí, spirits binawodíí, dak'a'at'éehíí, la'íí yedaabik'ehíí dawa bitisgo, doo díí goldohíí zhá biyi' da, ndi yunaásyú goldoh doleeqo áldó' biyi', iltah at'éégo daabizhi' daawójíhíí dawa bitisgo sitiqo áyílaa: ²² Dawahá yebik'ehgo bilakt'ááh nyiné', la'íí ínashood dawa yá siziqo bitsits'inhíí k'ehgo at'éégo áldó' ábíílaa, ²³ Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliiníí, bits'í nliqo bełalzaa, án bee dawa iltah at'éégo layi'íh.

2

¹ Begoz'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí bee, la'íí nohwinchó'íí bee nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihí'nań nádaahoh'na'go ánohwilaa; ² Nohwinchó'íí biyi' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá bech'ígót'iyú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daanchó'íí binant'a', án

Bik'ehgo'ihinaan doo daidits'ag dahii bitahyú na'iziidii bikisk'eh hohkaah ni': ³ Néé aldó' lahn' bitahyú nahiikai ni', nohwí'at'e' nchog'o hat'íiníi bikisk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees bilgo hat'íiyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidliidá' nchog'o ádaant'ee n'íi bigha Bik'ehgo'ihinaan nohwiniigodilé'íi nohwich'í' begoz'aq ni', nnee la'íi ádaat'eehíi k'ehgo. ⁴ Áidá' Bik'ehgo'ihinaan, bilgoch'oba' ch'ida'izkaadhi, dázho bil daanjoo lek'ehíi bigha, ⁵ Nohwinchog'íi bee nane'na' n'dá' Christ bil da'á daasiidliigo daahii'naago anánohwidlaa, (bilgoch'oba'íi bee hasdákai;) ⁶ Bil da'á naadihiikaigo anohwila, la'íi Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'aagee bil naháataqago anohwila: ⁷ Áik'ehgo yunaásyú goldohíi biyi' Bik'ehgo'ihinaan Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, bilgoch'oba'íi ch'ida'izkaadíi ch'í'nah áidoliik. ⁸ Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íi bee hasdákai, nohwí'odla'íi biláhyú; doo dánohwíi ádaht'íi da: Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí' nohwaa hi'né'hi at'éé: ⁹ Doo nohwinasdziidíi bee da, áik'ehyúgohíi dánko nnee la' ída'odlíi hileeh. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinaan nanohwik'ida'iziidíi daandlii, Christ Jesus biláhyú nt'éégo anádaahiit'íi doleelgo anohwila, áik'ehgo bikisk'eh hiidaa' doleelgo Bik'ehgo'ihinaan nohwá ngonlchíi lek'e. ¹¹ Ái bigha díi benádaahniih, doo Jews daanohlii dago daagosolii, circumcise ádaabi'deszaahíi, doo circumcise ádaanohwi'deszaa dahi daanohwi'nii, ái circumcisionhíi nnee bigan zhá bee kots'í nabik'ísdziidi; ¹² Áidá' Christ doo bídaagonoksi da ni', nanidí' daanohliigo doo Israel hat'í'íi daanohlii da, Bik'ehgo'ihinaan nt'é yee yágon'aq n'íi doo nohwíi nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'í' da ni', ni'godzán biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihinaan doo bil daanohlii da ni': ¹³ Lahn' nzaadyú daanohlii ni', ndi k'adíi Christ Jesus bíyéé daasolii, Bik'ehgo'ihinaan bit'ahgo anádaanohwidlaa, Christ bidikíi bee. ¹⁴ An nohwá ilch'í'gont'éehíi nlii, da'an Jews daandliiníi la'íi doo Jews daanohlii dahii da'á ádaanohwizlaa, la'íi nohwigizhgee bigha ilts'á'zhi' ádaant'ee n'íi k'ihzhi' áyílaa, nohwigizhgee tséé bee ilt'íiníi k'ihzhi' áyílaahíi k'ehgo; ¹⁵ Begoz'aanií biyi' itah at'éégo bikisk'eh ádaant'ee n'íi bigha ilk'edaadin'nii n'íi Christ bits'í bee k'ihzhi' áyílaa; áidí' nnee naki n'íi da'á anáyiidlaahíi k'ehgo néé Christ bee da'á anánohwidlaa, áik'ehgo nkegohen'aq nágosdlii. ¹⁶ Néé naki hat'í'íi daandlii n'íi tsí'ihna'áhi biláhyú da'á daasiidliigo, Bik'ehgo'ihinaan bil k'íi nádaasiidlii, áik'ehgo ilk'edaadin'nii n'íi aq' bengonyáa: ¹⁷ Nzaadyú daanohlii n'íi, ilhánégo daandliihíi bilgo Jesus nkegohen'áanií yaa nohwil nagoln'igo nyáa. ¹⁸ An bigha daanohwigha Holy Spirit da'áhi biláhyú nohwíTaa bich'í' ha'áhiikáhgo ha'ágót'í'go nohwá alzaa. ¹⁹ Ái bigha k'adíi doo lahdí' nnee daanohlii da, doo nnee lahgo hat'í'í daanohlii da, áidá' nnee Bik'ehgo'ihinaan báhadaadeszaahíi bil da'á hat'í'í daasolii, Bik'ehgo'ihinaan bichagháshé daasolii; ²⁰ Jesus binadaal'a'á la'íi Bik'ehgo'ihinaan binkááyú nada'iziid n'íi kih bit'ááh ledn'aahíi k'ehgo daandliigo, biká' nohwí'dest'íhíi k'ehgo ádaanoht'ee, Jesus Christ dabíi hágon'áágee tséé dantsé si'áni nliigo; ²¹ An biláhyú dágoz'aq nt'éégo ladaasnigo alne', nohweBik'eh' biláhyú godiyihgo kih biyi' da'ch'okáahíi goleeh: ²² An biláhyú nohwíi aldó' itah nohwí'dest'í, Bik'ehgo'ihinaan yiyi' ngoléehíi bigha ágolne', Holy Spirit biláhyú.

3

¹ Ái bigha shíi Paul, Jesus Christ bigha, la'íi nohwíi aldó' doo Jews daanohlii dahii nohwigha ha'ásitíi, ² Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íi nohwil ch'í'nah ashle'go shaidin'áanií ba'ikodaanohsi lán shi: ³ Doo bigózi da n'íi shil ch'í'nah áyílaago shil ígoz'íi; (ilk'idá' ayáhago nohwich'í' bek'eshiilchíiigo nohwil nagosisni' ni'; ⁴ Ái daahohshíígee Christ ye'at'éehíi doo bigózi da n'íi bigosísiidíi nohwíi bídaagonoksi doleel.) ⁵ Ái doo anídá' goldohíi biyi' ni'godzán biká' nnee doo hwahá bil ch'í'nah ádaalne' da ni', áidá' k'adíi Bik'ehgo'ihinaan binadaal'a'á la'íi binkááyú yadaaktí'íi daadilzihíi Holy Spirit bee bil ch'í'nah ádaagoszaa; ⁶ Doo Jews daandlii dahii, Jews daandliiníi bilgo

Bik'ehgo'ihina'na' bits'a'di' agot'eehi' dala' daabiyee' doleel, dala' Christ bil dala'a daanliigo bits'i dala'a daanlii doleel, la'ii Bik'ehgo'ihina'na' Jews daanliinii yangon'aanii Christ bilahyu' yati' baa gozhoni bee doo Jews daanlii dahii aldó' daabiyee' doleelgo bil ch'i'nah adaagosaa: ⁷ Ai' yati' baa gozhoni baa yashti'go ashi'delzaa, Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'ii shaa yine'ii bee, binawodii shinkaiyu' na'iziidgo. ⁸ Nnee Bik'ehgo'ihina'na' bahadaadeszaahii doo izisgo at'ee dahii dawa shii dabich'i'gee siitii ndi doo Jews daanlii dahii bitahyu' Christ bee nohwiyaa daagozhonii doo bigonoksiih at'ee dahii baa yashti'go Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'ii shaa det'aa; ⁹ La'ii Bik'ehgo'ihina'na' Christ bilahyu' dawa ayiilaahii, ni'godszaan alzaadi' yushdi' godezt'i'go ngonchiinii doo bigozigo ayisi da n'ii, hagot'ee'go at'eehi' shii nnee dawa bil ch'i'nah ashle'go shaa det'aa: ¹⁰ Aik'ehgo inashood dawa Christ bee dala'a nlini bilahyu' spirits binadaant'a'ii la'ii binawodii yaaka'yú nagoz'aagee Bik'ehgo'ihina'na' bigoyá' iltah at'ehi yidaagoksi doleel, ¹¹ Ai' dahazhi' goz'ani Bik'ehgo'ihina'na' yengon'aanii bik'ehgo layiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehn bilahyu': ¹² An' daahoiidlaago doo daasiite'go da, doo nidaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihina'na' bich'i' ha'ahiikahgo nohwa ha'agot'i'. ¹³ Aik'ehgo nohwicha goyee'go shich'i' nagoyaahii bigha doo hayaa adaanoht'ee da le', ai' bee lan' da'nohii. ¹⁴ Diinko bigha Jesus Christ nohweBik'ehn biTaa bich'i' hishzhiih, ¹⁵ An' bichagháshé yaaka'yú daagoliihi hik'e ni' bika'yú daagoliihi dawa bee daaholzehi, ¹⁶ Da'an izisgo ye'at'ehi ch'ida'izkaadhii bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziinii nalwodgo nohwa aile' doleelgo nohwa daahoshkaah; ¹⁷ Nohwi'odla' bee Christ nohwiji' biyi' yune' golii le'; aik'ehgo i'ijoonii bee nohwekhad golii'go ndzilgo sozii'go, ¹⁸ Nohwi' inashood dawa bilgo Christ bil'ijoonii nanigodi', ts'ingodi', ts'idagodi', ts'iyaaago adaahosahii bee nohwil bigozii doleelgo; ¹⁹ La'ii Christ bil'ijoonii, be'igozii yitis nel'aa ndi, bidaagonoksi doleelgo, aik'ehgo Bik'ehgo'ihina'na' ye'at'ehi dawa bee adaanoht'ee doleelgo nohwa da'oshkaah. ²⁰ Daahokeedii la'ii natsidaahiikeesii dawa bii zha' yitis nel'aaago aile', binawodii nohwiyi' na'iziidhi' k'ehgo, ²¹ Dabii zha' Christ Jesus bilahyu', goldohii dawa biyi', inashood daanliinii dawa ya'ihedaanzigo daayidnsi doleel, doo nnagont'i'go da. Doleelgo at'ee.

4

¹ Aik'ehgo shii, nohweBik'ehn bigha ha'asitiinii nanohwoshkaah, nohwika anniidii bikisk'eh ndzilgo hohkaah le', ² Idaa daagoch'iyolba'go, nohwiji' yune' isht'egodnt'ee'go, nzaad badaagohoh'aa le', kil daanojhogo ilch'i' hadag adaanoht'ee le'; ³ Holy Spirit bee dala'a adaanoisigo ilch'i'gont'eehi' be'adaanoht'ee doleelgo nyeego nabik'ida'ohsiid. ⁴ Christ bilahyu' dala'a daanoii, Holy Spirit aldó' dala'a, da'aik'ehgo aldó' daanohwigha ihina'na doo ngonel'aa dahii ndaahoi' doleelgo nohwika anniid; ⁵ NohweBik'ehn dala'a, nohwi'odla' dala'a, nohwibaptism dala'a, ⁶ Bik'ehgo'ihina'na' dala'a, daanohwigha nohwiTaa, an' dawa yitisgo nlini, dawa yil nlini, daanohwigha nohwiyi' golini. ⁷ Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'ii iltah at'ehi dala'a daantii'gee nohwaa daizne', Christ nohwainee'ii k'a'aholaa'go. ⁸ Aik'ehgo gadi'nii, Wai'yú bil onagodzaada' isnah daanlii n'ii laago yadih onadzaago, nnee yaaka'di'go yaa daagodez'aa lek'e. ⁹ (Wai'yú bil onagodzaa ch'iniiyugo, lahn' aidi' ni'godszaan yuyaa bil nkegonyahi lan' shi. ¹⁰ Bil nkegonyaaahii da'an yaaka'yuhii nzaadyu' dabitiseyu' bil onagodzaahi at'ee, aal' laile' doleelhi' bigha.) ¹¹ Bik'ehgo'ihina'na' nnee yaa daizne'ii iltah adaat'ee: la' binal'a'a daanliigo yaa daagodez'aa; la' binkaiyu' nada'iziidgo; la' yati' baa gozhoni yaa nadaagolii'go; la'ii la' inashood yinadaadez'ii'go bil ch'idaago'aa'go; ¹² Inashood hadaadeszaago nte'ee'go Bik'ehgo'ihina'na' ya nada'iziid doleelgo, yati' baa gozhoni baa na'goni' doleelgo, la'ii inashood dawa Christ bits'i nliinii ndzilgo adaille'go baa daagodez'aa: ¹³ Aik'ehgo daanohwigha nohwi'odla' bee dala'a daahiidleeh, Bik'ehgo'ihina'na' biYe' nte'ee'go

bídaagonlziḡh, nḡee báyań hileehí k'ehgo néé Christ bits'í daandliḡgo án bee báyań daahiidleehgo Christ ye'at'éehí dawa be'ádaant'eego daahiidleeh: ¹⁴ Doo dayúweh chaḡhášhé daanliḡhí k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ígót'aahí bee doo ilts'á' nohwil' ánagoyol da le', nḡee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'ídaago'aahí yee nohwiká daadihésbḡh, k'izé'daanohwidilteeh hádaat'iiní, áí doo ídaayilts'aa da le'; ¹⁵ Áída' ḡl daanjoḡgo da'anii ágot'eehí bee yádaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehí k'ehgo Christ nohwelik'ehgo bił dała'á daandleehgo án biláhyú daanldzéé' le': ¹⁶ Nohwits'í ląágo ilghadaadit'aahí la'íi its'id bee daalotą'íi gólíi, dawa nkt'éégo nadaakidziidyúgo nkt'éégo daandzeel, ágát'éégo néé Christ bits'íhí daandliḡgo dabíi bee daalontą', la'íi ḡl daanjooníi bee néé Christ bits'íhí daandliiní nchaa daahiidleeh. ¹⁷ NohweBik'ehń biláhyú hasdzi-ihgo gánohwidishnii, Kodí' godezt'i'go doo Jews daanliḡ dahí da'ílinégo natsídaakesgo hikaahí k'ehgo doo hohkaah da le', ¹⁸ Binatsekeesíi yee doo daago'ḡi da, doo bił ídaagozi dahí bighą Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' ihinaahí yits'á'zhí' ádaat'ee, bijíi biyi' chagołheel benagoz'aahí bighą: ¹⁹ Bijíi nt'iz silḡgo nchọ'íi doo yich'í' t'aazhi' ádaat'ee dago yaa ádaadest'aa, nchọ'go ánadaat'ḡiḡi zhá bił daanlt'ee daasilḡ. ²⁰ Áída' nohwihíi ágágot'eehí doo Christ bits'á'dí' bídaagołaa da; ²¹ Da'anii ba'ikodaanoḡsi lęk'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehí nohwil' ch'ídaagoz'aą lęk'eyúgo: ²² Doo ánidá' nchọ'íi be'ádaanoht'ee n'íi yó'odaagodoh'aah, áí k'izé'idilteehgo nchọ'íi zhá hát'ḡgo da'ílii hileeh; ²³ Nohwinatsekeesíi, nohwiyi'siziiníi biłgo ánidégo nohwá ánáolne'; ²⁴ Ánidégo be'ádaanoht'eehíi ádaagohdle', áí Bik'ehgo'ihinań k'ehgo dávik'ehyú at'éégo la'íi da'anii dilziḡgo alzaa. ²⁵ Áík'ehgo léda'olchoohíi yó'odaagodoh'aah, dała'á nohtḡḡee nohwit'ahdi' daagolíníi da'anii ágot'eehíi yee ḡl nadaagołni': nḡee bits'í dała'á ndi ląayú henláahí k'ehgo néé iltah at'éégo ádaant'ee ndi dała'á hahiit'i'. ²⁶ Dahagee hadaashohkeegee déncḡ'égo ágot'eehíi yeh nohołt'é' hela': hadaashohkeehíi bił ya'ái owáh hela': ²⁷ Ch'iidn nant'án doo bá goz'aągo ádaagonołsi da le'. ²⁸ Hadín in'ḡhíi doo dayúweh in'ḡh da le': áída' dabíi bigan yee nkt'éégo na'iziid le', hadín nt'é yidih nliiníi la' yaa yiné' doleehíi bighą. ²⁹ Yati' nchọ'íi doo la' nohwizé'dí' behagohigháh da le', áída' yati' nkt'éhi zhá, hadag ádaakole' doleelgo, hadíi daidits'agíi bee biyaa gozhóq doleehíi bighą. ³⁰ Bik'ehgo'ihinań biHoly Spirit doo bił gozhóq dago doo ádaanołsi da le', án bee nohwiká'iskał, ch'inánohwi'niłi bijḡzhí'. ³¹ Nohwil' daagoshch'ihiíi, nohwinágochḡhíi, hadaashohkeehíi, hagołdohíi, nchọ'go yádaakt'íi, la'íi da'oh'ni'go natsídaahkeesíi dawa bee nohwits'á' gonogháh: ³² Ładaach'ohba' le', laatédaaht'ii le', Bik'ehgo'ihinań Christ bighą nohwinchọ'híi bighą nohwaa nágodez'aahí k'ehgo nohwíi alđó' laa nádaagodenoh'taah le'.

5

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań bichaḡhášhé bił daanzhónihíi daanoḡḡgo Bik'ehgo'ihinań beda'olḡi; ² Christ bił daanjoḡhíi k'ehgo ḡl daanoḡjoḡgo hohkaah, án ḡkaḡolchiníi Bik'ehgo'ihinań daach'okaḡhgo baa hi'né'híi k'ehgo zesdiḡgo Bik'ehgo'ihinań nohwá ya'ádet'aa. ³ Áída' nant'í' na'idaahíi, nchọ'go natsíts'ikeesíi, dawahá dayúwehégo idáhách'it'iiníi, dała'á ndi doo bída'oktah da, inashood Bik'ehgo'ihinań bá hadaadesza-ago doo ágádaat'ḡi bik'eh da; ⁴ Iłkóhgo yati'íi, yati' da'ílinéhíi, dawahák'e ách'iniihíi doo ádaadohnii bik'eh da: áída' Bik'ehgo'ihinań ahíyi'e daabiłdohniigo nkt'éé. ⁵ Díi bídaagonołsi, hadín nant'í' naghaahíi, nchọ'go at'éehíi, dawahá dayúwehégo idáhát'íiníi, áí da'íliné daayokaḡhíi, án Christ bilakt'áhgee begoz'aaníi, da'ái Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníi doo itah bíyéé da doleel. ⁶ Dahadín biyati' da'ílinéhíi izanołt'é' hela': áí bighą dabíi zhá daabik'ehíi Bik'ehgo'ihinań biniigodilé'íi yiká'zhí' áile'. ⁷ Áík'ehgo ágádaat'eehíi doo itah daanoḡḡi da le'. ⁸ Łah chagołheel zhinéé daanoḡḡi ni': k'adyúgo nohweBik'ehń binkáayú idindláád zhinéé daasolḡi: áík'ehgo got'ini

biyi' hikahí k'ehgo hohkah; ⁹ (Holy Spirit n̄nee nayik'í'iziidyúgo, n̄t'éégo ágot'eehí, dábik'ehyú ágot'eehí, la'íi da'aniigo ágot'eehí biyi' begoz'aago áile'); ¹⁰ NohweBik'eh̄n hant'é bił goyilshóq̄ doleekí bídaagonoŋsih. ¹¹ Doo chagoŋheel̄ zhinéégo da'ílinégo ánadaat'ij̄hí k'ehgo ánadaat'ij̄l da, áidá' ágánágot'ij̄hí n̄nee bił ch'í'nah ádaanoŋsigo bígózi le'. ¹² Nagont'iyú ánadaat'ij̄hí bích'iltahyúgo ndi bik'ee ídaayágoŋsi. ¹³ Dawahá ch'í'nah alzaahíi idindláadíi bee bígózi: dawahá hit'inií idindláadíi bee hit'ij̄. ¹⁴ Áik'ehgo gáníigo dahgoz'aq̄, lhoshíi, ch'ínándzíd, dasíntsáq̄dí' nádndáh, Christ níká'zhí' idindláádgo áile'. ¹⁵ Hagot'éégo hohkahíi baa daagonohsaa, n̄nee doo daagoyáq̄ dahíi doo k'ehgo da, áidá' daagoyáni hikahí k'ehgo hohkah, ¹⁶ Díi yolkaahíi biyi' doo nzhq̄q̄ dahíi zhá begoz'aq̄híi bigha goldohíi íl̄igo ádaanoŋsi. ¹⁷ Ídaa daagonohdzaq̄ le', nohweBik'eh̄n nohwá hát'inií bídaagonoŋsih. ¹⁸ Wine nohwil̄ nádaagodoŋhis hela', ái dENCHQ'GO kodilteehi at'éé; áidá' Holy Spirit nohwee hadaalk'ilgo n̄dzilgo bee nasozij̄ le'; ¹⁹ Siníi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoŋsiníi, la'íi ínashood biyinií bee il̄ch'ij̄' da'doh'aał le', nohwil̄ daagozhóq̄go nohwij̄i biyi'dí' nohweBik'eh̄n bich'ij̄' da'doh'aał le'; ²⁰ Dábik'eh̄n Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitaa bich'ij̄' dawahá ba'ihédaanoŋsi le', Jesus Christ nohweBik'eh̄n bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ daadinoŋsigo daadidohts'ag le'. ²² Isdzáné daanoŋhíinií, daanoŋwiká' daadohts'ag le', nohweBik'eh̄n daadohts'agíi k'ehgo. ²³ N̄nee bi'aa yá sizij̄go bi'aahíi bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá sizij̄go bitsits'ini at'éehíi k'ehgo: ínashood daanliinií dawa Christ bits'í n̄l̄igo ái hasdá'inií at'éé. ²⁴ Áik'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agíi k'ehgo isdzáné daanliinií áldó' dawahá bee biká' daidits'ag le'. ²⁵ Da'anii ínashood daanliinií l̄áq̄ ndihíi Christ biláhyú dała'á at'éé, Christ ái bił nzhq̄q̄go ya'idet'aq̄híi k'ehgo n̄nee daanoŋhíinií, daanoŋhwi'aa nohwil̄ daanzhq̄q̄ le'; ²⁶ Tú bee taats'idígisi k'ehgo ái ínashood dała'á at'éehíi Christ biyati' yee taayigisigo ídáhaididle'híi bigha ya'idet'aq̄, ²⁷ Doo hayú dinojizhgo da, doo hayú baa dahts'idil̄higo da, dant'éhéta dENCHQ'EHÍI da'ádih; áidá' dilzihgo, dán̄t'éé n̄t'éégo, bits'á'dindláád silij̄go ídaayi'né' doleehíi bigha ya'idet'aq̄. ²⁸ Da'ágát'éégo n̄nee bi'aa bił daanzhq̄q̄ le', dabíi bits'ihíi k'ehgo. Hadíi bi'aa bił nzhooníi dabíi ídil̄ njóni at'éé. ²⁹ N̄nee doo la' dabíi bits'í bił nchq̄' da; áidá' n̄t'éégo áyílsigo bił nzhq̄q̄go yinádéz'ij̄, nohweBik'eh̄n ínashood dawa dabíi bee dała'á n̄l̄igo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyílsi, ³⁰ Néé dała'á daantij̄gee Christ la' bits'í daandlij̄híi bigha, bits'ij̄' hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Ái bigha n̄nee bitaa hik'e báq̄ biłgo yits'á' dahdigháhgo bi'aa yihigháh doleel̄, áik'ehgo naki dilt'ee n'íi dała'á nádleeh doleel̄. ³² Díi dázho doo bígózini at'éé da: Christ hik'e ínashood l̄áq̄ ndihíi Christ biláhyú dała'á at'éhi áldishnii. ³³ Áidá' dała'á daanohtij̄gee gádaanoŋwikishnii, Nohwi'aa nohwil̄ daanzhq̄q̄ le', dabíi ídil̄ njq̄q̄híi k'ehgo; la'íi isdzáné biká' daayidn̄sij̄ le'.

6

¹ Chagháshé daanoŋhíini, nohwitaa nohwimaa biłgo daadohts'ag le', nohweBik'eh̄n bił dała'á daanoŋhíihíi bigha: ágádaanoht'eego n̄t'éé. ² Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi dawa bitahyú dantsé n̄t'éhéta nohwá ádishhíi nohwil̄n̄niidíi díinko dahgoz'aq̄, Nitaa nimaa biłgo dín̄sij̄ le'; ³ Áik'ehgo niyaa gozhóq̄ doleel̄, ni'gosdzán biká' n̄zaadyú hinnáá doleel̄. ⁴ N̄nee daanoŋhíinií, nohwichagháshé doo bił daadohtehgo bídaagoyol̄chij̄ da: áidá' nohweBik'eh̄n bik'ehgo nohwichagháshé doo dábik'ehyú ádaat'ee dagee bich'ij̄' yadaakt'igo bił ch'ídaagonoh'aahgo bihoŋnaa. ⁵ Nada'ohsiidíi, ni'gosdzán biká' bánada'ohsiidíi da'áníiyú ádaanoht'ee, daadohtlidá' nohwiini' daháhgo, nohwij̄i da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidhíi k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíi binadzahgee zhá ágádaanoht'ee da, doo n̄nee bił daagonoŋshóq̄híi zhá bigha da; áidá' Christ bánada'ohsiidíi daanoŋhíigo nohwij̄idí' Bik'ehgo'ihí'nañ dahát'íiyú ádaanoht'ee; ⁷ N̄t'éhéta ádaa'inií Bik'ehgo'ihí'nañ bá ádaa'ij̄híi k'ehgo nohwil̄ daagozhóq̄go ádaa'ij̄, doo n̄nee bá ádaa'ij̄híi k'ehgo da: ⁸ Díi bídaagonoŋsi, n̄nee n̄t'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ da'áik'ehgo n̄t'éégo bich'ij̄'

nahiniil, isnáh nliiní dagohí doo isnáh nlii dahí. ⁹ Nohwí nant'án daanoht'ee le', doo dayúweh goyéego bee nadaagoh'aa da: nohwí aldó' nohwiNant'a' yaaká'yú gólíí bídaagonoŋs; án doo nnee il'anigo yaa natsekes da. ¹⁰ Iké'yúhíí, shik'íyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodíí bee nldzilgo nasozij. ¹¹ Bésh diyagé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'í' nach'aagee nldzilgo nasozij doleehíí bigha. ¹² Doo nnee daanliiní bich'í' nadaagonlkaad da, áidá' spirits binadaant'a'íí, binawodíí, díí ni'godzáń biká' chagotheekíí binadaant'a'íí, ła'íí spirits daanch'íí yúdahyú gólíni bich'í' nadaagonlkaad. ¹³ Áí bigha bésh diyagé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', nagont'ogíí bijij nasozij doleehíí bigha, áík'ehgo aal ádaasoŋago t'ah nasozij doleel. ¹⁴ Da'anii ágot'eehíí bee nohwizis ádaagohdle'go nasozij, ła'íí dábik'ehyú ágot'eehíí bee bésh nohwitíl naztaago ádaagohdle'; ¹⁵ Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ááhíí nohwiikee bee hadaadeszaa le'; ¹⁶ Da'itiséyú nohwi'odla' bee nohwinadłh dahdaadohtijh, áí bee k'aa' dikł'i ch'iidn nant'án yidikt'ohíí daanohtsees doleel. ¹⁷ Áidí' bésh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', ła'íí bésh be'idiltkishé Holy Spirit nohwainé'íí dahdaadohtijh, áí Bik'ehgo'ihí'nań biyati'hi at'éé: ¹⁸ Holy Spirit biláhyú dáda'ohkaah nt'éé, nohwijíí' dahot'éhé bee da'ohkaahgo Bik'ehgo'ihí'nań bída'dohkeed, daadeh'ijgo ínashood dawa doo hagee ngont'í'go da bá da'ohkaah; ¹⁹ Shíí aldó' shá da'ohkaah, Bik'ehgo'ihí'nań yati' shizayiniil le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bigózi da n'íí ch'í'nah ádaashle' doleelgo, ²⁰ Shíí, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíí bigha dahshi'dest'oggo ha'ásitíí; doo siste' dago dáyashti' le'at'éehíí k'ehgo yashti' doleel shá da'ohkaah. ²¹ Hago ánasht'ijhíí ła'íí hago ánsht'eehíí bídaagonoŋs doleelgo Tíkikas, nohwik'isn nohwil daanzhóni, begondlijgo nohweBik'ehń yána'iziidi, dawa yaa nohwil nagolni' doleel. ²² Áń nohwich'í' hi'áad, hago ádaant'eehíí bídaagonoŋs doleehíí bigha, áík'ehgo nohwijíí yil daagoyilshóó doleel. ²³ Ik'íyú daanlíni ilch'í'gont'éehíí bee bich'í' goz'aal le', ła'íí il'ijóóníí odla' bilgo aldó' bee bich'í' goz'aal le', áí dawa Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bits'á'dí'hi at'éé. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń da'anii bil daanzhooníí dawa Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee bich'í' goz'aal le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

1 Shíi Paul la'íi Timótheus bilgo Jesus Christ bánaidziidíi, ínashood dawa Philippi golzeegee daagolínihíi bich'i' k'e'ilchii, ínashood yinádaadéz'iinií la'íi tédaat'iyehíi nlt'éégo áyílsinií aldó' bich'i' k'e'ilchii: 2 Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'i'gont'éehíi bee nohwich'i' goz'aa le'. 3 Dahagee nohwínáshñihgee nohwigha Bik'ehgo'ihinañ hoshkaahñ ba'ihénsi, 4 Dábik'ehn daanohwigha nohwá oshkaahgee shil gozhógo nohwá oshkaah, 5 Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aadi' díi jjiizh'i' bee shich'odaahniigo ngohenyááhíi ba'ihénsi; 6 Díi nlt'éégo bígonsi, nohwijíi biyi' nlt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíi Jesus Christ nádahíi bijji aal laile' doleek: 7 Shijíidí' shil daanohshoohíi bigha daanohwigha díi k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásitíidá' la'íi yati' baa gozhóni yashti'go bá sízídá' shíi hik'e nohwíi aldó' lahdí' Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi bee nohwiká'zh'i' at'éé. 8 Jesus Christ bits'á'dí'go il'ijóóníi bee shil daanoh shoogo daanohwigha nohwaa ch'ina nshíinií Bik'ehgo'ihinañ shá yígólsi. 9 Díi bigha nohwá oshkaah, nohwil ídaagozigo la'íi daagonohsaago nohwil'ijóóníi dázho ch'ida'izkaadyú nohwá binágohidáh; 10 Áik'ehgo nlt'éégo ágot'eehíi zhá nohwil dábik'eh doleek; la'íi nohwijíi bil da'aniigo doo nohwaa dahdaagoz'aa dago daahinohnaa doleek, Christ nádahíi bijjiizh'i'; 11 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ ízigo at'éehíi ch'ina hileehgo, la'íi an ba'ihégozi doleehíi bigha dábik'ehyú ádaanoht'eego Jesus Christ binawodíi bee nlt'éégo aná'ol'ijíi an'odaazliigo anádaah't'ijigo nohwá oshkaah. 12 Shik'íyú, shich'i' ágódzaahíi yati' baa gozhóni yunáasyú be'anágon'aa doleehíi bigha shich'i' ágódzaahíi bídaagonolsi hasht'íi; 13 Áik'ehgo Christ bigha ha'ásitíihíi siláada ízigo nant'an yánada'iziidíi la'íi nnee dahot'éhé dádaagolji nt'éégo shídaagoksi; 14 Ha'ásitíihíi bigha nohweBik'ehñ biláhyú shik'isyú daanliinií láago bi'odla' daanldzil daasilji, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, la'íi doo biini' daaháh dago yee yadaakti'. 15 Láago shídaayéstsaahíi bigha shik'edaannihgo, dagohíi ilch'i' nadaagonkaadgo nnee la' Christ yaa nadaagolni'; la'ihíi nlt'éégo shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolni': 16 Ilch'i' nadaagonkaadgo Christ yaa nadaagolni'íi daazhógo ádaanii, ha'ásitíi ndi dayúweh shich'i' nagont'og le' daasho'niigo: 17 Áidá' la'ihíi bil daanohshoohíi bigha Christ yaa nadaagolni', yati' baa gozhóni bá sízigo nshideltíihíi yídaagoksihíi bigha. 18 Hago'at'éégo áidá'? Doo hago'at'éé da, da'adzaayú ndi, daazhógo ádaaniigo ndi, dagohíi da'aniigo ádaaniigo Christ baa na'goni'; áik'ehgo shíi shil gozhó, la'íi dayúweh shil gozhó doleek. 19 Nohwi'okaaahíi la'íi Jesus Christ biSpirit shich'onihíi bee shiyaa gozhó doleelgo bígonsi, 20 Doo ídaayánsdzí da doleek, áidá' doo shiini' háh dago shits'í binkáayú Christ ba'ihégozi n'íi k'ehgo dák'ad ndi ba'ihégozi doleekíi shijíi dawa bee hasht'íigo bikádesh'íi, t'ah hinshnaadá' dagohíi dasiitsaa ndi. 21 Shíi hinshnaayúgo Christ bá hinshnaa, dasiitsaayúgohíi ihinaa doo ngonel'aa dahíi hisht'íih. 22 Dayúweh hinshnaayúgo Bik'ehgo'ihinañ bá na'isiidíi binest'a' goljihíi k'ehgo dayúweh ídaagowa': áidá' hadíi nágodish'aahíi doo bígonsi da. 23 Díi nakigo goz'aaníi dázho baa natséskees, dahdishángo Christ bil hisht'eehíi dázho hasht'íi; ái itisgo shil nzhoo: 24 Áidá' dayúweh hinshnaahíi itisgo nohwá nzhoo. 25 Áik'ehgo díi bígosísiid, dayúweh hinshnaago daanohwigha nohwil daagonshíi doleelgo, nohwil'odla' ndzilgo la'íi bee nohwil daagozhógo dayúweh nohwá daagowahíi bee nohwich'odaashni doleek; 26 Áik'ehgo nohwaa násdzaahíi bigha Jesus Christ binkáayú shaa nohwil daagozhó doleek. 27 Dáhagot'éégo shich'i' godeyaayúgo, Christ nlt'éégo baa na'goni'íi bikísk'eh ádaanoht'eego ádaanolsi; áik'ehgo nohwaa niyáago nohwish'íi, dagohíi doo nohwaa

niyáá da ndi, dálekt'eego natsídaahkeesgo la'íi. da'á daanohwiini'go yati' baa gozhóni ch'odlaaní bá ndzilgo nasozijgo, la'íi ndzilgo bá nada'ohsiidgo nohwa'ikonsi doleek; ²⁸ Nohwik'edaannihí doo bédaaldzid da: ái bee díinko yídaagotsi, ái da'ílii daadoleekí ádaat'ee, nohwihíi hasdákaihií ádaanoht'ee, ái Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi. ²⁹ Christ daahohdlaago nohwaa godet'aa, áidá' doo daái zhá da, bá nohwiniidaagonk'éégo áldó' nohwaa godet'aa; ³⁰ Shíi la'íi nohwíi dálekt'eego nohwi'odla' bee nadaagonlkaad, ágát'éégo nagonshkaadíi daashoh'ij ni, la'íi t'ah nagonshkaadíi sha'ikodaanohsi.

2

¹ Áik'ehgo Christ bił da'á daandlihií bee bidag ádaant'eego, la'íi hił daanjoohií bee hił goyiłshóogo, la'íi Holy Spirit bił daandliigo, laadaach'oba'go, ² Nohwinatsekees da'á ádaanołsi, dálekt'eego hił daanohjóo le', da'ágo natsídaahkees, nohwiini' da'á le', ái bee shił gozhóogo ádaashinołsi. ³ Laanahkaihií dagohíi itisgo ádesoh'niłi doo nohwitahyú begoz'aa da le'; áidá' daanohtijgee ídaa daagoch'iyolba'go nnee la' nohwitigo nk'éégo baa natsídaahkees le'. ⁴ Da'á daanohtijgee doo daanohwízhá ídaa natsídaahkees da, nnee la'ihíi áldó' baa natsídaahkees le'. ⁵ Christ Jesus binatsekeesií be'ádaanoht'ee le': ⁶ Án Bik'ehgo'ihí'nañ nlii ndi Bik'ehgo'ihí'nañ yił da'á nliigo doo yotá' da ni': ⁷ Áidá' ái íts'á'zhí' áyíidlaago kána'iziidhií át'éehíi k'ehgo ya'ídet'aaago nnee bits'í yee gozlii. ⁸ Áidí' nnee k'ehgo nyáago ídaagoch'iyolba'go Bik'ehgo'ihí'nañ yikisk'eh at'éégo da'itsaah yune' ch'ínyáa lék'e, ts'i'ikna'áhi biká'. ⁹ Ái bigha Bik'ehgo'ihí'nañ dázhó da'itiséyú binesdaa, la'íi hizhihií dawa bitisgo at'éhi bizhi' bá áyílaa: ¹⁰ Áik'ehgo yaaká'yú la'íi ni'godzán biká'yú, ni'godzán bit'áahyú gólínií áldó', dawa bich'i' daahilzhiish doleek, Jesus bizhi' hójiígee; ¹¹ La'íi hadíi yádaakt'i'í daantijgee Jesus Christ dawa yeBik'ehñ nlii daani doleek, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa ba'ihégołsi doleekhií bigha. ¹² Áik'ehgo shił daanohshóni, doo dáshináál zhágo da, ndi k'adíi doo shináál dadá' ndi, dávik'ehn da'dohts'ag n'íi k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinołsi go daadohtidgo daanohwíi hasdánohwid'i'niłií laadaahle'go nabik'ída'ohsiid le': ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ bił goyiłshónií hádaaht'ijgo la'íi be'ádaanoht'eego ánohwisihíi bigha nohwiyi' na'iziid. ¹⁴ Doo nt'é bee nadaadoht'ij dago, la'íi doo lahadaadoht'áh dago baa nahkai le': ¹⁵ Áik'ehgo doo nohwaa dahgosit'aa dahíi la'íi doo nch'og'go natsídaahkees dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé doo nt'é bigha nohwił daach'iteh dahíi bee ch'i'nah ídaadinołzi, nnee daanchog'go ádaat'eehií la'íi dabíi zhá daabik'ehgo ádaat'eehií bitahyú ni'godzán biká' nohwits'á' dindláád; ¹⁶ Yati' be'ihí'naahíi nnee dawa bich'i' bił dahdaadołnih; áik'ehgo doo ch'éh itah nniyáa dahíi bigha, la'íi doo da'ílii'zhí' na'siziid dahíi bigha shił gozhóo doleek, Christ nádáhií bijji. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éhéta baa hi'né'híi k'ehgo nohwi'odla' baa hiné'dá' shíi baa ídensht'aaago shidił áldó' baa hiné'yúgo, baa shił gozhóo doleek, la'íi daanohwigha nohwa'ashhahdí' shił gozhóo doleek. ¹⁸ Da'áhií bigha nohwíi áldó' nohwił daagozhóo le', sha'ashhahdí' nohwił daagozhóo le'. ¹⁹ Jesus nohweBik'ehñ ba'oshliigo dákadégo Timótheus nohwich'i' dish'aa, nohwa'ikodaaniisijhií shił goyiłshóo doleekhií bigha. ²⁰ Dzaagee án zhá da'á bił natséskees, án zhá nohwá nk'éehíi hát'íi. ²¹ La'ihíi dabíi nadaabi'dintl'ogíi zhá yaa natsídaakees, Jesus Christ binasdziidíi doo yaa natsídaakees da. ²² Ndihií Timótheus nk'éégo ánat'ijigo bídaagonołsi, nnee biye'híi k'ehgo yati' baa gozhóni itah bee yáhiilti'go shich'ozni'. ²³ Hagoshá' shich'i' ágot'ee doleekí bigosilsiidgo, dagoshch'i' nohwich'i' dish'aa doleek. ²⁴ La'íi shíi áldó' dé't'ihégo nohwich'i' dishángo nohwe Bik'ehñ ba'oshlií. ²⁵ Epaphrodítus, shik'isn, bił na'isiidi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bá siláada bił nshlíni, nohwich'i' nádish'aago dávik'eh shi nsí, án shich'i' daadisoł'a' n'íi, áik'ehgo hadíi bídił nshlínií shaa yihiniłgo shich'ozni'. ²⁶ Án nohwaa ch'íná silij, la'íi nniigo ba'ikodaanohsihií bigha biini' láá. ²⁷ Yóiyahgo nniih ni', dasdozhá daztsaa, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ baa ch'ozbaad; doo dabíi zhá da, shíi áldó' shaa ch'ozbaad, doo ágát'ée

dayúgo doo shił gozhóq dahíı da'itiségo doo shił naagojoo da doleel ni'. ²⁸ Áık'ehgo dázhó háshıt'ııgo nohwich'ı' deı'a', nádaaholtsaaqee nohwıl daagozhóq doleel, áık'ehgo shıı dá shił dégots'ııd doleel. ²⁹ Áı bigha nohweBik'ehń biláhyú dázhó nohwıl daagozhóqgo nádaadołteeh; nnee ágádaat'eehıı daadinołsi; ³⁰ Áń Christ yána'iziidhıı bigha dasdozhá daztsaa, bi'ihı'na' doo yaa bił goyéé dago, hagot'éégo shich'odaahnıı doleel n'ıı aqł shá áyılıaa.

3

¹ Iké'zhı'go shik'ııyú, nohweBik'ehń biláhyú nohwıl daagozhóq le'. Da'ái baa nohwich'ı' k'ena'ishchihıı doo shá nyee da, nohwıı nohwá nzhoo. ² Góse k'ehgo daanliinıı baa daagonohsaa, ncho'go ánádaat'ııhıı baa daagonohsaa, hadıı bikágé nailgésıı, ła'ıı nohwikágé nadaaholgéés daanohwııhııhıı áldó' baa daagonohsaa. ³ Néé da'anıı circumcise ádaabi'deszaahıı daandlıı, Holy Spirit binkááyú Bik'ehgo'ihı'nań daahohıkaah, Christ Jesus zhá baa da'óndlıı, danée nohwı'at'e'ıı doo bee ıdaa da'ohiidlıı da. ⁴ Áıdá' shıı bighane golııgo ıda'oshdlıı. Nnee ła' nt'é yee ıda'odlııyúgo, shıı itisgo at'éehıı bigha ıda'oshdlıı: ⁵ Gosılııdı' tsebíıskáágo circumcise áshi'delzaa ni', Israelite nshlııni, Benjamin hat'ı'ıı bits'á'dı', Hebrew nshııgo shımaa hik'e shıtaa bıłgo Hebrew daanlıı ni'; Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı baa yách'ıltı'yúgo bikısk'eh ánsht'eego Pharisee nshıı ni'; ⁶ Jews da'okaahıı dahot'éhé bee oshkaahıı baa yách'ıltı'yúgo, ınashood daanliinıı biniidaagonł'éégo ádaansı ni'; Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı bik'ehgo dávik'ehyú ánsht'eehıı baa yách'ıltı'yúgo, doo shaa dahgoz'aa da ni'. ⁷ Ndihiı áı dawa bee sist'ııd n'ıı Christ bigha shich'ı' doo nt'é da nasdlııhıı k'ehgo baa nateskees. ⁸ Christ Jesus sheBik'ehń bıgonsıhıı dázhó ılııhıı bigha dawahéhıı shich'ı' doo nt'é da nasdlıı: án bigha dawahéhıı k'ihzhı' nyiiné'hıı bigha bıł ch'ıgódéehıı k'ehgo bıł oshtag, bidená Christ hisht'ıı doleelhıı bigha, ⁹ ła'ıı Christ bıł dała'á nshııgo shıgózı doleelhıı bigha, doo Jews bich'ı' begoz'aanıı bikısk'eh ánsht'eehıı bigha dashıı dávik'ehyú ánsht'ee da, áıdá' Christ hoshdláahıı binkááyú zhá dávik'ehyú ánsht'ee, áı dávik'ehyú ách'ıt'ééhıı Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dı'hi at'éé, ko'odla'ıı bee: ¹⁰ Christ bıgonsıhıı hasht'ıı, ła'ıı binawodıı daztsaadı' naadiidzaahıı bee ch'ı'nah alne'ıı bıgonsh'aah áldó', ba'ashhahdı' shiniigonł'éé doleelgo, ła'ıı án datsaahdá' át'éé n'ıı k'ehgo ánsht'eego hasht'ıı; ¹¹ Hagot'éégo bıgonedzaayúgo zhá nanezna' n'ıı naadiıkáhgee shıı áldó' itah deshleełgo hasht'ıı. ¹² Shıı doo hwahá bee shaa gonáh da, doo hwahá dázhó nzhoo hishleeł da, ndi ágánsht'ee doleelhıı bigha dayúweh baa hishaal, Christ yigha hashııtınıı łaashle' doleelgo. ¹³ Shik'ııyú, shıı áı doo hwahá łaashle' dago bıgonsı: áıdá' shiké' ınááyú ágot'eehıı baa yishnahdá' dała'ágo goz'ani zhá baa hishaal, shadıhyú ágot'eehıı zhá bich'ı' dahnsdohgo, ¹⁴ Ngont'i'gee na'desdzogıı bich'ı' hishwoł, áı Bik'ehgo'ihı'nań Christ Jesus biláhyú yaaká'dı'go bigha nohwich'ı' anııhıı honshbııh doleelhıı bigha. ¹⁵ Áık'ehgo halaa, Holy Spirit bee bayán daasiidliinıı shıı ánsht'ee dishııhıı k'ehgo baa natsıdaahiikees le': áıdá' dant'éhéta łaago baa natsıdaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihı'nań nohwıl ch'ı'nah áile' ndi at'éé. ¹⁶ Ágát'éé ndi ıłk'ıda' bıdaagosiilzııdıı nıdzilgo daahónta'go bikısk'eh ádaant'ee le'. ¹⁷ Shik'ııyú, dała' daanohııgo shedaal'ıı, nohwıı bikısk'eh ihı'naahıı nohwá ádaasiidlaa, áyıkısk'ehyú ádaat'eehıı daanel'ııgo bıdaagonołsi le'. ¹⁸ (Nnee ıanı Christ bitsı'ılma'áhi yik'edaanııhgo nadaakaihıı baa nohwılmanágosh'nih, k'adıı shınaátú nálııdı' nagoshni': ¹⁹ Áı bendaagoyaago da'ılıı daadoleel, bibıdıı binant'a' ádaayıłsi, bik'ee ıdaayágoı doleel n'ıı yee ıdaada'odlıı, ni'gosdzán biká' ágot'eehıı zhá yaa daabiini'.) ²⁰ Áıdá' néé nohwini'ıı yaaká'yú goz'aa, áıdı' Hasdánohwııhıı Jesus Christ nohweBik'ehń nádahıı bikádaadét'ıı: ²¹ Dawa dabıı yebik'ehgo áyıłsıgo binawodıı yee yınel'aahıı k'ehgo, nohwits'ı baagoch'oba' n'ıı dabıı bits'ı bits'á'dındıhıı k'ehgo łaago ánáidle' doleel.

4

1 Áík'ehgo shik'íyú, dázho shil daanohshóni, nohwaa ch'íná nshlji, baa shil gozhóni daanohlji, nohwí ch'ah hobijhí k'ehgo hosilbaaahí shá daanohlji, dázho shil daanohshóni, nohweBik'ehñ biláhyú ndzilgo nasozji. 2 Euódias nánoshkaah, Síntiki áldó' nánoshkaah, nohweBik'ehñ biláhyú nohwiini' let'ee le', dishniigo. 3 Dani nil naki disht'éhi, ni áldó' nánoshkaah, dí isdzané bich'odaanniih, aí yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bil nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e la'ihí bil nada'isiid n'íi áldó' bilgo, dawa naltsoos be'ihinahi biyi' bizhi' dahnagoz'aa. 4 Dábik'ehn nohweBik'ehñ biláhyú nohwil daagozhóle': ágánanohwíldish'nii, Nohwil daagozhóle' le'. 5 Dawa bich'i' daanohshooní nnee nohwá yidaagolsi le'. NohweBik'ehñ alhánedí' nádaal. 6 Doo nt'é bigha nohwiini' láa da le'; áidá' ihédaanohsigo dawa bigha Bik'ehgo'ihina' nádaahokkaah, nt'é hádaaht'iiní bil nadaagohi'go bídaahohkeed. 7 Áík'ehgo ilch'i'gont'éehí Bik'ehgo'ihina' kaa yiné'íi bígoch'iksiní bitisgo at'éhi nohwijí hik'e nohwinatsekeesí biyi' goljiigo nt'éégo áyísi, Christ Jesus biláhyú. 8 Iké'yuhí, shik'íyú, nt'éhéta da'aniihí, nt'éhéta dilziní, nt'éhéta dábik'ehyú at'éehí, nt'éhéta doo ncho' zhinéé dahí, nt'éhéta dázho nzhooní, nt'éhéta nt'éégo baa ch'iniihí; dázho nt'ééyúgo, ba'ihégo' bi'ehyúgo, dí baa natsidaahkees. 9 Shits'á'dí' bídaagosolsjido nádoné'íi dawa, shits'á'dí' da'desots'aa n'íi áldó', la'íi be'ansht'eehí daah'íi n'íi, dí k'ehgo ádaanoht'ee le': áík'ehgo Bik'ehgo'ihina' ilch'i'gont'éehí kaa yiné'íi nohwil nlii doleel. 10 NohweBik'ehñ binkáayú dázho shil gozhó, k'adíi áníta zhá shaa nohwil nádaagoyéé; da'anii shaa nohwil daagoyéé ni', ndi doo hagot'éégo bídaanel'aa da ni'. 11 Doo nt'é bídih nshlji dishnii da; hagot'éégo hinshnaahí shil da'áko'go bígo'aa. 12 Débaagoch'oba'ágo hinshnaahí bígosísiid, dawahá shich'i' ch'ida'izkaadgo hinshnaahí áldó' bígosísiid: da'ádzaayú la'íi dawa bee, ná'ch'ildijhí la'íi shiná', dawahá ch'ida'izkaadí la'íi dawahá bídih nshlji' baa shil ch'ígót'aa. 13 Christ shinawod shá ágósiní biláhyú dawa ashléhgo bínensh'aa. 14 Ágát'éé ndi shich'i' nagont'ogee shich'odaasoni'íi nt'ééyú ádaahdzaa. 15 Áidá' Philippi'ge daagonohlíni, yati' baa gozhóni dantsé begodeyaago Macedóniadí' dahdiyaadá', ínashood ha'ánátséh nagoznílii doo la' shich'ozni' da, nohwí zhá shich'odaasoni', ilde'ágo ládaadihi'né'íi zhinéégo. 16 Thessalónica golzeegee sidáadá' ndi bídih nshlji' bigha zhaali bee shich'onádaahniih ni', doo da'ándi zhá da, nakidn ni'. 17 Doo nt'é shaa hi'né' hásh'íhí bigha dishnii da: láágo nohwá ínagodá'go nohwich'i' goldohí zhá nohwá hásh'íi. 18 Bídih nshlji' n'íi shaa hi'né' dázho bitisgo láágo: da'áígee dáshik'eh, shich'i' ádaasolaa n'íi Epaphrodítus shainíil, aí Bik'ehgo'ihina' baa bi'niikíi likagolchini at'éégo dá bil bik'eh, bil gozhógo náidnné'hi at'éé. 19 Bik'ehgohinshna' nt'é bídih daanohliiní Christ Jesus dawa ch'ida'izkaadgo hágo'ldzilíi bee nohwá ágoléh. 20 Bik'ehgo'ihina' da'ái nohwitaa ba'ihégo' le', dahazhi' doo ngonel'aa dayú. Doleelgo at'éé. 21 Inashood daantú'gee Christ Jesus biláhyú, Gozhó, shá daabil'ohnii. Nohwik'isyú bil naháshtaaní, Gozhó, daanohwíhii. 22 Inashood dawa, Gozhó, daanohwíhii, Caesar yil daagolíni aí zhá bitisgo. 23 NohweBik'ehñ Jesus Christ bilgoch'oba'íi daanohwigha bee nohwich'i' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ła'íi nohwik'isn Timótheus biłgo, ² Colósse golzeegee ínashood daanliiníi ła'íi Christ biláhyú nohwik'íyú bada'óndliihíi bich'í' k'e'íilchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa, Jesus Christ nohwe-Bik'ehń biłgo biłgoch'oba'íi ła'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í' goz'aą le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, nohwich'í' ba'ihéndzigo dáabik'ehn nohwá ohiikaąh, ⁴ Christ Jesus daahohdlaągo ła'íi ínashood dawa nohwil daanzhoągo ba'ikondzihíi bigha, ⁵ Yaaká'yú nohwiba' goz'aaníi ndaahohíihíi bigha ágádaanoht'ee; ái ndaahohíihíi yati' baa gozhóni, yati' da'aníhi bee ilk'idá' daadesots'aą ni'; ⁶ Ái yati'íi nohwitahyú didezdláadhíi k'ehgo ni'godzán dágoz'aą nt'éégo didezdláad; nohwíi daadesots'aągo Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi da'aníigo bídaagonokshíi bijjídí' godezt'i'go nt'éégo ádaanohwoliíhíi k'ehgo bíi áldó' nt'éégo ádaaboliik: ⁷ Ái yati'íi Épaphras holzéhi, nohwil nzhóni, bił na'idziidi, bits'á'dí' bídaago'aą, án nohwá Christ yána'iziidi ba'óndliihíi nlij; ⁸ Áń Holy Spirit biláhyú nohwil'ijóóníi áldó' baa nohwil nagolni' n'. ⁹ Ái bigha ái ba'ikonihidzíníi bijjídí' godezt'i'go áldó' dá nohwá ohiikaąh nt'éégo godeyaa, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íiníi bídaagonokshíi bigha daagonohsą, ła'íi yaaká'dí'go il'ígóziníi dawa bee nohwil ídaagozigo ánohwiléhgo nohwá ohiikaąh; ¹⁰ NohweBik'ehń dá bił bik'ehyú hohkaahgo, ła'íi ánádaaht'íihíi dawa bee bił daagonokshóągo, nt'éégo bá nada'ohsiidgo nest'a' ch'il yiká' nant'íhíi k'ehgo nt'éégo da'noht'íi, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwil'ígóziníi noseełgo áldó' nohwá ohiikaąh; ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo binawodíi dawa bee daanołdzilgo, ái bee nohwil daagozhóągo nyee ndi bidag ádaanoht'eego bádaagohoh'aalgo; ¹² Ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa ba'ihédaanoht'igo nohwá háhiit'ijigo ohiikaąh, án bits'á'dindláadíi biyi' ínashood bíyéé doleekíi née áldó' nohwíyéé doleelgo ładaanoht'ee: ¹³ Áń chagołheel binawodíi bits'á'zhí' nohwiníldí' biYe' bił nzhónihi bilakt'áhgee daanliiníi yitah nohwinil: ¹⁴ Áń bidíihíi bee nohwinch'ó'íi bits'á'zhí' nanánohwi'dihesni, nohwinch'ó'híi bigha nohwaa nágotet'aahgo: ¹⁵ Áń Bik'ehgo'ihí'nań doo hit'ij dahń ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, dawahá álzaahíi dabíntségo gozlíni: ¹⁶ Áń dawahá áyílaa, yaaká'yú ágot'eehíi ła'íi ni'godzán biká'yú ágot'eehíi, hit'íiníi ła'íi doo hit'ij dahíi, nant'án dahnazdaahíi, dawa yedaabik'ehíi, spirits binadaant'a'íi, ła'íi inawodíi ndi; dawahá án biláhyú alzaa, ła'íi bá alzaa: ¹⁷ Áń dawahá dabíntsé nlij, dawahá án bee daalota'. ¹⁸ Ła'íi ínashood dawa bits'íhíi k'ehgo nlijgo, án bitsits'inhíi k'ehgo yebik'ehi nlij: án dantsé godeyaahíi nlij nanezna'íi bitahdí' dantsé náhi'na'í nlij; dabíi zhá dawa bee da'tiséyú nlij doleelgo. ¹⁹ BiTaa dabíi ye'at'éhi dawa Christ biyi' goljigo bił dáabik'eh; ²⁰ Ła'íi tsj'ikna'áhi biká'gee bidil idezjoolíi bee nkegohen'áaníi nohwá goz'aągo áyílaago, ni'godzán biká' ágot'eehíi dawa ła'íi yaaká'yú ágot'eehíi dawa Christ bee Bik'ehgo'ihí'nań dabíi ách'í' nt'éégo ánýidle'go áldó' bił dáabik'eh. ²¹ Áidí' nohwíi lah nch'ógo ánádaaht'íihíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'zhí' ádaanoht'ee ni', ła'íi nohwinatsekeesíi bee bik'edaadinohni' ni', ndi k'adíi bik'íi ánádaanoht'ee: ²² Christ bits'í daztsaaníi bee; áik'ehgo nohwíi hadaanoht'ee, doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aągo da, doo hagog'éégo nohwil iditehgo da, Christ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee daanoht'ee: ²³ Dayúweh da'ohdlaąhíi bee nalwodgo ndzilgo nasozijyúgo, hasdách'igháhíi yati' baa gozhóni nohwil nadaagolni'íi ndaahohíihíi doo bits'á'zhí' ádaahne' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ágát'éégo daanoht'ee: ²⁴ K'adíi nohwá shiniigont'ééhíi baa gozhóni baa nagoshni'go shíi, Paul, hashi'doltij;

baa shil gozhóó, ínashood dawa, Christ bits'íhí k'ehgo nlíni, yá biniigodilne'íi t'ah ła' édihí shíi shits'í biniigonkt'ééhíi bee łaashle': ²⁵ Ínashood dawa, Christ bits'íhí k'ehgo nlíni, bá na'isiidgo hashi'doltij, ái na'iziidíi Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'íi shaidin'áá, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dawa baa nagoshni'go; ²⁶ Ái doo bigózi da n'íi doo ánídá' goldohíi ła'íi daalinołt'íi bits'á'zhí' nanl'í' ni', ndi k'adíi nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíi bil ch'í'nah ádelzaa: ²⁷ Ái bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań doo Jews daanlij dahíi bitahyú doo bigózi da n'íi dážhó łań ílíni bigóziigo áile'go ngon'áá, ái Christ nohwiyi' goljii, án nohwiyi' goljiiigo Bik'ehgo'ihí'nań baa gozhóóyú itah daahleehgo ndaahohíi at'éé: ²⁸ Christ Jesus biláhyú nnee dała'á daantijige Holy Spirit bee bayán daazlijgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' bil nkáh doleehíi bighá Christ baa nagohilni', nnee dała'á daantijige baa daahii'niigo, ła'íi dawa bee daagondzaago bil ch'ígont'aahgo: ²⁹ Ái bighá dážhó na'isiid, Christ Jesus binasdziidíi nalwodgo shinkááyú na'iziidíi bee dahnsdoh.

2

¹ Dážhó nohwaa shiini'híi bídaagonołsigo hasht'íi, Laodicéa golzeeyú daagolíníi alód', ła'íi nnee dawa doo hwahá daashiktséh dahíi ndi baa shiini'; ² Bijíi hadag ádaanzijgo kłi daanjooníi bee daalotá'go bá hásh't'íi, ła'íi doo bil nagoki dago bil'ígóziníi ch'ída'izkaad doleelgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, łań' doo bee bigózi da n'íi, ái Christ at'éhi, yídaagolijigo bá hásh't'íi; ³ Igoyá' ła'íi il'ígózi łań ílíni án bilakt'áhzhí' begoz'áá. ⁴ Doo hadín yati' k'izé'idilteehíi bee nohwich'í' nach'aa da doleehíi bighá ádishni. ⁵ Doo shits'íhíi bee nohwił nshlij da ndi shispirit bee nohwił nshlij, áik'ehgo dawa daagodinolołsigo goz'áahíi k'ehgo ádaal'ijigo, ła'íi Christ ndzilgo daahohdlaago bigonsiníi baa shil gozhóó. ⁶ Christ Jesus nohweBik'ehń nádaagodo'ááda' daahohdlaadhíi k'ehgo bikisk'eh hohkaah le': ⁷ Áń bee nohwikeyhad goljiiigo bee daanołseeł le', ła'íi nohwił ch'ígót'áahíi k'ehgo nohwi'odla' nalwod holeehgo dážhó ba'ihédaanołsile'. ⁸ Ídaa daagonohdzaa, dá ni'gosdzán biká'gee kogoyá'ihí, ła'íi yati' da'ílinéhi k'izé'idilteehíi yee isnáh ádaanihodléh hela', ái dá nnee bi'at'e' n'íi ye'ádaat'éhi, dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhá bee ilch'ígót'aah n'íi, doo Christ ye'ádaat'éhi da, nnee ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi baa daagonohsaá. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi dawa Christ biyi' goljii. ¹⁰ Áń, spirits binadaant'a'íi hik'e binawodíi dawa yánant'aahń, bil dała' daanołlijigo hadaanołwi'deszaa: ¹¹ Áń biyi' daanołlijigo alód' nohwíi circumcision doo nnee bigan bee alzaa dahíi bee circumcise ádaanołwi'deszaa, Christ biláhyú circumcise ádaanołwi'deszaahíi bee nohwíi nchó'go be'ádaanołt'ee n'íi dawa nohwaidnníi at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihí'nań, Christ daztsáadi' naadiidzaago áyílaahíi, binawod bada'okíhíi bighá baptism bee Christ bil lenohwidonil, da'ái bee alód' bil naadohkai. ¹³ Nohwíi nchó'go be'ádaanołt'eego ła'íi doo circumcise ádaanołwi'deszaa dago nanesona' lék'e, ndi nda'hołsiihíi dawa yee Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa nágodin'áágo Christ bil daahinołnaago ánánołwidlaa; ¹⁴ Christ tsj'ikna'áhi bíheskaldá' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi doo bikisk'ehyú ádaanołt'ee dahíi bighá naltsoos nohwee nniltsooz n'íi Bik'ehgo'ihí'nań tsj'ikna'áhi yíheskałgo k'ihzhí' áyílaa; ¹⁵ Ái bee spirits binadaant'a'íi ła'íi binawodíi yitis silijigo ch'í'nah hit'ijigo áyílaago yaa nágonesnaa. ¹⁶ Ái bighá da'ákołhayú dahadín hadíi daahsaaníi bee nohwída'iltah hela', dagohíi godiyiníi bijij dagohíi dahnáyitijihíi dagohíi Jews daagodnksiníi bijij, daadinołsigo nohwiłni hela': ¹⁷ Ái yunááyú ágodoníi bichagosh'oh zhá ádaat'ee; áidá' da'anihíi Christ be'ágodoníi. ¹⁸ Da'ákołhayú hadín, ídaagoch'iyolba'go noligo, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daahohkaah le', daanołwiłniyúgo daadołts'ag hela', án daahobijih le' at'éé n'íi nohwich'í' nawoch'aa hela', nnee ágát'ééhíi shil ch'í'nah ágolzaa nihihi, dabíi bi'at'e' nchó'híi k'ehgo binatsekeesíi bee doo nt'é bighá doo sihgo at'éé dahi at'éé. ¹⁹ Nnee ágát'ééhíi Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliiníi, doo yotá' da; ínashood dawa

Christ bits'í nlii, áík'ehgo Christ bits'í ndzilgo áyílsí, áí dásizjii nt'éégo ilghadaadit'aaníi hik'e its'id bee lídaadest'òogo Bik'ehgo'ihí'nañ nokeeigo áyílsí. ²⁰ Dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi dantsé baa ilch'ígót'aah n'íi bits'á'zhí' Christ bilgo nanesona' lèk'eyúgo, nt'é bigha t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehíi nohwebik'ehgo daahinohnaahíi k'ehgo díinko begoz'aaníi bikísk'eh ádaanoht'ee? ²¹ (Bínlchi'ela'; nli'hela'; dahnné'ela'; ²² Áí dawa da'ilíi daaleeh;) áí begoz'aaníi dá nnee yegos'áni, nnee bits'á'dí'go ilch'ígót'aahíi ádaat'ee. ²³ Áí ánadaach'it'ijhíi goch'iyáágo noligo dá hádaach'it'ijigo da'ch'okaqah, ídaagoch'iyolba'go noligo, la'íi kots'í biní'ch'idilnínigo da'ch'okaqah; áí dázho doo ilíi dadá' dá kots'íhíi zhá bil ilíi.

3

¹ Christ bil naadohkai lèk'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhinéégo dahsdaahíi bits'á'dí'go ágot'eehíi zhá hádaaht'ijigo bikádaadeh'íi le'. ² Yaaká'dí'go ágot'eehíi zhá baa nohwiini' le', doo ni'gosdzán biká' ágot'eehíi da. ³ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bits'á'zhí' nanesona', Bik'ehgo'ihí'nañ biyi' nohwi'ina'íi nádes'íi, Christ bilgo. ⁴ Christ, nohwi'ina' nliinií, ch'í'nah nasdliigo nohwíi áldó' bil nohwits'á'dindláádgo daanoht'ee. ⁵ Áí bigha ni'gosdzán biká' nch'ogo ágot'eehíi hádaaht'iinií nohwíi biyi' daagolíinií daazothee; nant'í' nahkaihíi, nch'ozhinéégo be'ádaanoht'eehíi, nohwits'í nch'ogo hat'íinií, nch'ogo natsídaahkeesíi, la'íi dawahá dayúwehégo ídáhádaaht'iinií, áí da'ilíné daayokaqahíi át'éé, áí dawa daazothee: ⁶ Áí nch'ogo ágot'eehíi bigha nnee dabíi zhá daabik'ehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke'íi bee bich'í' goldohi at'éé: ⁷ Lahn' áí k'ehgo nohwíi áldó' nahkai ni', áí k'ehgo daagonohíi n'dá'. ⁸ Áí dá' k'adii díinko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíi, nohwágoch'ijhíi, da'oh'ni'íi, nch'ogo aayádaakt'íi, yati' dénch'ó'ehi yee yádaakt'íi, dawa yó'odaagodoh'aah. ⁹ Doo ánídá' nch'ó'íi be'ádaanoht'ee n'íi, la'íi nch'ogo ánadaaht'ijil n'íi bilgo yó'odaasohné'dá' doo ilch'í' léda'olchoo da; ¹⁰ Áníidégo be'ádaanoht'eehíi ánadaagohdlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwilaahíi dayúwehégo bídaagonolshíi, la'íi bedaanoh'eego ánadaanoht'ee: ¹¹ Ágádaach'it'eehíi nnee Greek nliini dagohíi Jew nliini, circumcise ábi'delzaahíi dagohíi doo circumcise ábi'delzaa dahíi, lahdi' nnee dagohíi Síthian holzéhi, isnáh nliini dagohíi doo isnáh nlii dahíi doo il'ánigo baa natsíts'ikees da, áí dá' Christ zhá dawa yebik'eh, la'íi án biyi' dawa da'á daanlii. ¹² Áík'ehgo nohwíi, Bik'ehgo'ihí'nañ hadaanoht'eezilgo báhadaadeszaahíi daanoht'ee la'íi bil daanoht'eehíi, íánádaago'ijhíi k'ehgo díinko ádaagohdle': dawa bich'í' ch'izhóóníi, kol goch'oba'íi, ídaagoch'iyolba'íi, kojíi yune' isht'egodnt'ééhíi, la'íi bágoch'oho'aahíi ádaagohdle'; ¹³ Ilch'í' bidag ádaanoht'ee, nnee la' nnee yiil lí'iltahyúgo laa nádaagodenoht'aah: Christ nohwinch'ó'híi bigha nohwaa nágodin'aqahíi k'ehgo nohwíi áldó' laa nádaagodenoht'aah. ¹⁴ Díi dawa bitisigo il'ijóóníi ádaagohdle', áí dawahá daahot'ogo dawa laale'. ¹⁵ Áí dí' Christ bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíi nohwíi biyi' yebik'eh le', da'á nádaasohdliigo áí bich'í' nohwíi ánniid ni'; la'íi ihédaanoht'ee le'. ¹⁶ Christ biyati' ch'í'da'izkaadgo nohwiyi' golíigo baa bil nádaagoh'igo bigoyá'íi dawa bee bil ch'í'daagoh'ee; la'íi nohwíi biyi'dí' nohwebik'eh'íi bich'í' ihédaanoht'ee da'doh'aah, siníi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégosinií, la'íi ínashood biyinií bee da'doh'aah. ¹⁷ Dá yádaakt'í' shí ndi, dant'éhéta baa nahkai shí ndi, dawahá Jesus nohwebik'eh'íi bizhi' biláhyú ánadaaht'ijil le', dabíi biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíi bich'í' ihédaanoht'ee. ¹⁸ Isdzáné daanoht'ee, daanoht'ee daadoht'sag le', ágádaanoht'ee nohwebik'eh'íi bil dábi'eh. ¹⁹ Nnee daanoht'ee, daanoht'ee nohwíi daanzho le', doo bich'í' nohwíi daagoshch'ii da le'. ²⁰ Chagháshé daanoht'ee, nohwitaa, nohwimaa bilgo da'ánoht'ee daadoht'sag le': áí nohwebik'eh'íi bil goyilshóó. ²¹ Nnee daanoht'ee, nohwichagháshé doo bil daadoht'ee bidaagoyolchíi da, ágádaanoht'ee yúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. ²² Nada'ohsiidíi,

ni'gosdzán biká' bánada'ohsiidíí da'ánohwiñiiyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidíí bi-nadzahgee zhá ádaanoht'ee da, doo nñee bikdaagonoñshóq'íí zhá bighá da; áidá' nohwíjii da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinóñshíí bighá ádaanoht'ee: ²³ Dant'éhé baa nahkai shíhíí dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehñ bá ashle' daanoñsigo, doo nñee zhá bá ashle' daanoñsigo da; ²⁴ Nada'ohsiidhíí bighá nohwíyée doleeñí nohweBik'ehñ no-hwaidoné' doleeñgo bídaagonoñsì: Christ nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhíí bighá. ²⁵ Áidá' hadín doo bik'ehyú át'éé dahíí binchó'íí zhá bich'í' nanáhi'ñiik: Bik'ehgo'ihí'nañ nñee doo il'anigo yaa natsekees da.

4

¹ Nant'án daanoñl'ini, nohwánada'iziidíí bich'í' dá bik'ehyú ánádaaht'íjil, la'íí doo il'anigo baa natsídaahkees da le'; nohwíí áldó' yaaká'yú nohwiNant'a' golíjigo bídaagonoñsì. ² Dá da'ohkaqah nt'éé, ihédaanoñsigo daadeh'íí; ³ Néé áldó' nohwá da'ohkaqah, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ch'ígót'igo nohwá be'ágodoliikhíí bighá, Christ baa na'gon'i doo bígózì da n'íí, bighá ha'ásitíiníí, baa yáhiilti' doleeñgo: ⁴ Áí nñee bich'í' ch'í'nah ashle'go baa yashti' le'at'éehíí k'ehgo baa yashti' doleeñgo shá da'ohkaqah. ⁵ Doo da'odlaq dahíí bitahyú ídaa daagonohdzaqago nadaahkai, goldohíí íljigo ádaanoñsigo. ⁶ Dábik'ehn no-hwiñ goch'oba'go yádaakti', ishíj k'ehgo bee nohwiyati' daadiik'qshgo nñee daantíjgee hagog'éego bich'í' hahdziihíí bídaagonoñsì doleeñgo. ⁷ Hago ánsht'eehíí dawa Tíkikas yaa nohwiñ nadaagolñi' doleeñ, án nohweBik'ehñ biláhyú nohwiñ isn nohwiñ daanzhóni, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi begondliñhi, bil dála' na'isiidi nliji: ⁸ Án nohwich'í' de'áad, hago ádaanoht'ee shíhíí yígokshíí bighá, la'íí nohwíjii yil daagoyikshóq doleeñgo; ⁹ Onésimus, shik'isn shil nzhóni, begondliñhi, áldó' nohwich'í' de'áad, án nohwitahdí' nliji. Dzaqagee ánagot'íjhií dawa yaa nohwiñ nadaagolñi' doleeñ. ¹⁰ Aristárkas, bil ha'áshítézhí, Gozhóq, daanoñwiñii, Marcus áldó', Bárnabas bilah bizhaazhé nlíni, (án ilk'idá' la' nohwiñ nadaagosni' n': nohwaa nyaayúgo bich'í' k'íí daanoñdzi le'gá. ¹¹ La'íí Jesus, Justus holzéhi, áldó', Gozhóq, daanoñwiñii. Áí zhá nñee circumcise ádaabi'deszaahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'ánihíí bá bil nada'isiid, áí shil daagoyikshóq. ¹² Épaphras, nohwitahdí' nlíni, Christ yána'iziidi, Gozhóq, daanoñwiñii; án dá bik'ehn bijíí dawa bee nohwá okaqah, nldzilgo nasozijigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'íiníí be'ádaanoht'eego, ilch'í'daanoñwidilne' doleeñgo nohwá okaqah. ¹³ Díí bá bígonsi baa nagoshni', dázho nohwaa daabiini'go, la'íí Laodicéayú daagolíníí, Hierápolisuyú daagolíníí áldó' yaa daabiini'. ¹⁴ Luke, izee nlíni, nohwiñ daanzhóni, Demas bilgo, Gozhóq, daanoñwiñii. ¹⁵ Christ biláhyú ilk'isyú Laodicéayú daagolíníí, Gozhóq, shá daabil'dohñii, la'íí Nímphas áldó', ínashood bik'ih yune'íla'ánádaat'íjhií bilgo, Gozhóq, shá daabil'dohñii. ¹⁶ Díí naltsoos nohwitahyú hojíidá' Laodicéayú ha'ánázéh yune' áldó' hojíí le'; nohwíí áldó' Laodicéadí' naltsoosíí áldó' daahohshíí. ¹⁷ Arkípas shá gádaaldohñii, Hant'é nohweBik'ehñ nasdziidi naa yiné'íí áñle' le'gá, doo dahgo da. ¹⁸ Shíí Paul, dashíí shigan bee, Gozhóq, nohwich'í' k'e'eshchii. Ha'ásitíiníí bínádaañiih. Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aaq le'. Doleeñgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánáséhíí bich'į' k'eda'iilchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'į'gont'ééhíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 2 Dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nań bich'į' nohwa'ihédaandzigo nohwá da'ohiikaąah. 3 Nohwi'odłá'híí bighą nkt'éégo ánádaaht'įłłí, nohwił ijoołhíí bighą nyeeego nada'ohsiidíí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ndaa-hołíhíí bighą dayúweh dahdaanołdohíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa daahohiikaąahgee dábik'ehn bínádaahiilniih; 4 Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań bił daanołshóni, Bik'ehgo'ihí'nań hanánohwehesniłgo bídaagonłzi. 5 Yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni'dá' doo yati' zhá bee nohwich'į' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod gołįigo Holy Spirit nohwinkááyú yałti', áidí' da'aníihi bídaagosłsįid; nohwitahyú nahiikaidá' nohwíi nohwichą hago ánádaahiit'įłł lán shį n'íí bídaagonłsįi. 6 NohweBik'ehń hik'e néé biłgo nohwedaanołt'ee daasolįi; doo ałch'ídéyú nohwich'į' nagont'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwił daagozhóogo yati' nádaagodo'ąą: 7 Áík'ehgo Macedóniagee ła'íí Akéyagee Jesus daayod-laaníí dawa nohwíi nohwi'at'e' daineł'įigo nohwikísk'eh ádaat'ee daasolįi. 8 Macedóniagee ła'íí Akéyagee nnee nohwits'á'dí' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yídaagosłsįid, doo da'áígee zhá da, ndi ilts'á'yú ałdó' Bik'ehgo'ihí'nań daahohdłąahíí bígozįid; áí bighą doo hagoť'éégo nt'é daan'ni bik'eh da. 9 Hagot'éégo nohwaa nkaihíí dabíi nohwaa nadaagolni', ła'íí nohwíi k'e'eshchín bits'á'zhį' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi hik'e da'aníihi bá nada'ohsiid; 10 ła'íí án biYe' yaaká'dí' nádáhíí biba' ádaanołt'eego nohwaa nadaagolni', án daztsąadı' naadiidzaago áyíłlaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań hashkeego nohwini-idaagodiléhíí yits'á' nohwińli at'éé.

2

1 Shik'íyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíi nohwíi bídaagonłsįi: 2 Philippi golzeegee ilk'idá' nchog'go nohwich'į' na'isdziidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonłsįi, ndi áí bikédįgo nnee nohwich'į' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú doo bédaahiildzid dago Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosilni'. 3 Ilch'įgont'aahíi doo k'éichoohíi bits'á'dí'go da, ła'íí doo nchog'go nats'íikeesíi bits'á'dí'go da, doo nnee bich'į' nahich'aago da: 4 Áidá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nań bíłdábik'ehgo nohwá ngon'ąą, áík'ehgo nnee doo bił daagoyilzhóogo da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań nohwíiłi nayíntaahíi zhá bił goyilzhóohíi bighą yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. 5 Nohwíi nohwá bídaagonłsįi, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'į' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaahiit'įigo bił yaa na'siiltsooz da: áí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yígółsįi: 6 Doo nnee daanołwidnłsįihíi biká daadéet'įigo da, doo daanołwidinołsįigo da, ła'íí ałdó' doo daanołwidnłsįigo da, Christ binal'a'á daandłiłhíi bighą nohwída'dokeed le'at'éhi, áidá' doo ágádaan'ni da, áík'ehgo doo nadaanołwinkł'og da. 7 Áidá' nohwitahyú nahiikaidá' nkt'éégo ádaanołwinzi ni', isdzán bichągháshé nkt'éégo áyılshíi k'ehgo: 8 Dázhó nohwił daanołshoohíi bighą Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni', ndi doo áí zhá da, danéé nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íi daandziłhíi bighą. 9 Shik'íyú, nada'iidziid n'íi, góyéego nohwich'į' nadaagowaa n'íi bínádaałniih: Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni'dá' doo nadaanołwinkł'og da doleełhíi bighą t'é'gee hik'e jįige nada'iidziid ni'. 10 Akú, Jesus daahohdłąahíi, nohwitahyú nahiikai n'dá' daagodinłzigo ádaant'eego, dábik'ehyú ádaant'eego, ła'íí doo hadín nt'é nohwik'izhi' yidi'aah dago

ádaant'ee ni' nohwá bídaagonoŋsi, Bik'ehgo'ihí'nań ałdó' nohwá yígóŋsi: ¹¹ Díí ałdó' nohwá bídaagonoŋsi, nŋee bichągháshé yich'į' yádaakti'híi k'ehgo, néé ałdó' dała'á notįigo nohwił daagozhóŋgo ádaanohwidle' ni', ła'íi nohwił ch'ídaagosiit'ąą ni', ¹² Bik'ehgo'ihí'nań bik'eh sohtįigo daahinohnaa le', daanohwił'niiid, án bilakt'áhgee ła'íi bits'á'dindláádíi goz'ąą yune' daanohwokéed. ¹³ Díí ałdó' bighą Bik'ehgo'ihí'nań dába'ihédaandzi nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nohwił nadaagohiilni' n'íi nádaago'ąądá, doo nŋee biyati'híi k'ehgo da ndi da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biyati'híi bighą nádaagodo'ąą, ái yati' daahohdłąhíi nohwiyi' nt'éégo na'iziid. ¹⁴ Nohwíi, shik'íiyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąhgo ha'ánátséhíi bedaanoh'tee daasolįi, ái Jews daanliiníi biniidaagodnłsihíi k'ehgo nohwíi ałdó' nohwitahyú daagolíníi nohwiniidaagodnłsi: ¹⁵ Jews daanliiníi bik'ehgo Jesus nohweBik'ehń zesdįi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íi ałdó' nadaiktseed, ła'íi néé nohwiniidaagodnłsi; ái Bik'ehgo'ihí'nań doo yiłgoyiłshóŋ da, ła'íi nŋee dawa yich'į' nada'iziid: ¹⁶ Doo Jews daanlii dahíi bich'į' yádaahiilti'go hasdákáh doleełi doo hádaanohwit'įi dahíi bighą dabíi bincho'íi ła'ągo ádaayoliik; áik'ehgo áníita Bik'ehgo'ihí'nań hashkeego biniidaagodiléhíi biká'zhį' ádaile'. ¹⁷ Shik'íiyú, dé'tih nohwits'á' ohiikai, k'adíi doo daakti'įi da ndi nohwíi bee dała'á daandlii, ła'íi k'azhá nádaanohwiłtséh. ¹⁸ Áik'ehgo ch'éh nohwich'į' nádnkáhgo ádaahiit'įi, shíi Paul, doo ałch'índi nohwich'į' nádishdáh hásh't'įi, ndi ch'iidn nant'án t'ąazhį' daanohwota'. ¹⁹ Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáągo bináał nt'éhishą' ndaahóndlii? Nt'éshą' bighą nohwił daagozhóŋ doleeł? Nt'éshą' bighą dant'é hobįihíi nohwaa hit'áah doo? Nohwíi nohwichą go'įi. ²⁰ Nohwíi nohwichą idaada'óndlii, ła'íi nohwíi nohwichą nohwił daagozhóŋ.

3

¹ Dážhó nohwa'ikodaanihiidziįi hádaahiit'įihíi bighą dasahndi Athensgee siikeehíi nohwił dávik'eh; ² Áik'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', án Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yádaahiilti'go bił nada'idziidi, án nohwi'odłą' nłdzilgo ádaanohwile'go ła'íi nohwidag yałti'go nohwich'į' odaasiil'a': ³ Goyéego nohwich'į' nagowaahíi bighą nŋee doo ła' bi'odłą' yits'á'zhį' anŋe' da doleełhíi bighą nohwich'į' odaasiil'a': dánohwíi bídaagonoŋsi goyéego nohwich'į' nagowaago nohwá goz'ąą. ⁴ Da'anii akú nohwił naháataąądá' nohwił nadaagohiilni' n', goyéego nohwich'į' nagowaa doleełgo; ái begolzaago bídaagonoŋsi. ⁵ Na'íntaahíi dánko nanohwíneztaąd nolį dant'éhéta bee, áik'ehgo nohwitahyú nohwinasdziidíi da'íliįzhį' hileeh nolį nsįgo dážhó nohwa'ikoniisįi hasht'įigo nohwi'odłą'íi bígonsįihíi bighą ła' nohwich'į' oł'a'. ⁶ K'adíi Timótheus nohwits'á'dí' nohwaa nadzáągo nohwi'odłą'íi, nohwił'ijóóníi biłgo dážhó nt'éégo yaa nohwił nagolni', nt'éégo dávik'ehn nohwinádaakniih łaą, ła'íi néé k'azhá nádaanohwiłtséhíi k'ehgo nohwíi k'azhá nádaanohwiłtséhgo nohwił nagolni': ⁷ Áik'ehgo shik'íiyú, néé nohwich'į' nadaant'ogee ła'íi góyéego nohwich'į' nagowaagee nohwíi nohwichą nohwił nádaagojŋŋh, nohwíi nohwi'odłą'híi bighą: ⁸ K'adíi da'anii daahin'naa, nohweBik'ehń binkááyú nłdzilgo nasozįihíi bighą. ⁹ Bik'ehgohin'naahíi binadzahgee dážhó nohwichą nohwił daagozhóŋ, áik'ehgo hago't'éegoshą' Bik'ehgo'ihí'nań nohwichą ba'ihédaandzi doleeł? ¹⁰ Tł'égee hik'e įįgee dáda'ohiikaąh nt'éé, nádaanohwiłtséh hádaahiit'įihíi bighą, nohwi'odłą'íi ła' t'ah doo be'ádaanoht'ee da shįhíi nt'éégo nohwá ánálŋe'go hádaahiit'įi. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań dabíi, án nohwiTaa nłni, ła'íi Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwich'į' nkáhíi nohwá iłch'į'gole' ndi at'éé. ¹² Lił daanohjooníi ła'íi nŋee dawa nohwił daanzhooníi nohweBik'ehń dayúweh nohwá ígohiigháhgo áyíłsi le', néé nohwich'į' ádaant'eehíi k'ehgo: ¹³ Jesus Christ nohweBik'ehń nŋee báhadaadeszaahíi yił nakáhgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa binadzahgee nohwíi doo baa dahgoz'ąą dago, ła'íi ncho'íi da'ádįhgo godilziįhgo ánohwile' doleełhíi bighą ágádaanoht'ee.

4

1 Díí áldó', nohwik'íyú, nádaanozwiikaqah, la'íí Jesus nohweBik'ehń biláhyú nohwidag yádaahiiti', nohwil ch'ídaasiit'aqahíí bikísk'ehyú ádaanoht'ee le', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bil daagonońshógo dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. 2 Jesus nohweBik'ehń nohwinkááyú yati' bikísk'eh ádaanoht'eego nohwil ch'ídaasiit'aqahíí bídaagonońsı. 3 Bik'ehgo'ihí'nań hadaanoht'ee go hádaanoht'ıı, doo nant'ı' nahkaigo da: 4 Dała'á notııgee nohwits'ıhıı daadinońsıgo, la'ıı ncho'ıı doo bee ánadaaht'ıı dago ıdaa daagonohdzaa; 5 Doo Jews daanlıı dahıı, Bik'ehgo'ihí'nań doo yıdaagońsı dahıı, ádaat'ııhıı k'ehgo ncho'go hádaat'ıınıı doo baa ádaadinoht'aah da: 6 Nnee doo nt'é bee la'ııhi yich'ı' na'ızıid da le': díı k'ehgo doo bik'ehyú ádaat'ee dahıı dawa nohweBik'ehń yiniidaagodile'go ilk'ıdá' nohwil nadaagosiilni'. 7 Bik'ehgo'ihí'nań doo ncho'go ádaant'ee doleelgo daanoht'ee da, áıdá' daagodinlıı doleelgo daanoht'ee. 8 Hadıń díı yati'ıı doo ııı dago yaa natsekeesıı, doo nnee yich'ı' at'éé da, áıdá' Bik'ehgo'ihí'nań, Holy Spirit nohwaa daidez'aanıı, án doo ııı dago yaa natsekees. 9 Bik'ehgo'ihí'nań dabıı ilk'ıdá' kıl daanoht'ee go nohwil ch'ídaagoz'aq: áık'ehgo nohwik'ısyú nohwil daanzhoqgo doo hagog'éego ágánánoht'ee go nohwich'ı' k'eshchii bik'eh da: 10 Macedóniagee nohwik'ısyúhıı da'anıı dawa nohwil daanzhoq; dayúweh ágádaanoht'eego nádaanozwiikaqah; 11 La'ıı nkegohen'aqgo daagonohııgo bídaagono'aah, nohwinasziidıı dánohwıı nádaanoht'ee go le', dánohwıı nohwigan bee nohwinasziidıı ádaat'ıı le', ádaanoht'ee go n'ıı k'ehgo; 12 Ágádaanoht'ee yúgo doo nohwitahyú daanlıı dahıı daanoht'ee go doleel, la'ıı doo nt'é bídıh ádaanoht'ee da doleel. 13 Shik'ıyú, da'ııhoshıı hago'ádaat'ee shıhıı bídaagonońsııgo hasht'ıı, doo daahchag da doleelhıı bigha, dahazhı' ihı'naa doo ndaayohıı dahıı daachagıı k'ehgo. 14 Jesus daztsaqadı' naadiidzáhi daahohiidlaayúgo, da'ái k'ehgo áldó' hadıı Jesus daayodlaqgo da'ııhoshıı Bik'ehgo'ihı'nań Jesus bilgo yıl nakáhi at'éé. 15 Díı nohweBik'ehń ádaanoht'ee go ágádaanoht'ee go, nohweBik'ehń nádzáago neé t'ah daahin'naago kú naháataanıı nanezna'ıı doo dabıntsé nkáh da. 16 NohweBik'ehń ádıı hadodzhıgo dabıı yaaká'dı' bil nkegowáh, Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú da'tiséyú sitınihıı hadziigo, Bik'ehgo'ihı'nań beshdilwoshé yee ánnıidgo: áıgee Christ daayodlaqgo nanezna'ıhıı da'ıtsé naadıkáh: 17 Áıdı' neé t'ah daahin'naago kú naháataanıı, áı bil dała' yaak'os biyi'zhı' nánohwıdı' do'ńıl, áıgee nohweBik'ehń baa nkáh, áıdı' godezt'ı'go dahazhı' nohweBik'ehń bil daandlıı doleel. 18 Áı bigha díı yati'ıı bee ııdag yádaaktı' le'.

5

1 Shik'ıyú, hagee goldohıı, hagee yokaakıı Jesus nádaakıı doo bigha nohwich'ı' bek'eshchii da. 2 Dánohwıı ilk'ıdá' nht'éego bídaagonońsı, nohweBik'ehń nádaakıı bııı in'ııhıı t'é'go nagmaahıı k'ehgo nadáh. 3 Nkegohen'aq, daanııdá' isdzán bizhaazhé golee-ngo bil nádı'dınihıı k'ehgo dágosıle goyéego goldohıı bee baa godogaal; doo bee bits'a' gónahgo da. 4 Áıdá' nohwıı shik'ıyú, doo chagoht'ee yú nahkai da, áık'ehgo áı bıııhıı doo in'ııhıı k'ehgo bee nohwaa godogaal da. 5 Nohwıı dawa idindláad zhinéego, jıı zhinéego ádaanoht'ee: doo t'é' zhinéego da, doo chagoht'ee zhinéego ádaant'ee da. 6 Áı bigha halaa, doo da'ıılwosh da le', la' ádaat'eehıı k'ehgo, áıdá' daadéet'ııgo ıdaa daagondzaa le'. 7 Hadıı da'ııhoshıı t'é'go da'ııhosh, hadıı bil nádaagodeyisıı t'é'go bil nádaagodeyis. 8 Áıdá' neé, jıı zhinéego daandlıınıı, halaa, ıdaa daagondzaa le', nohwi'odla' la'ıı nohwi'ıjoońıı besh nohwıtıl naztaqahıı k'ehgo ádaagohııdle' le'; hasdáhiıkáhıı ndaahóndlıihıı besh ch'ahıı k'ehgo ádaagohııdle' le'. 9 Nohwiniidaagodile'ıı Bik'ehgo'ihı'nań doo nohwá hát'ıı da, áıdá' nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú hasdánkaahgo nohwá ngon'aq, 10 Áı nohwá daztsaqahıı bigha daahin'naa dagohıı nane'na' ndı dabıı bil daagondlıı doleel. 11 Áı bigha dayúweh nohwil daagozhógo ádaanoht'ee go hadag ádaanoht'ee go le', ilk'ıdá' ágádaanoht'eehıı k'ehgo. 12 Nohwik'ıyú, díıńko nádaanozwiikaqah, nohwitahyú

nada'iziidíí nohweBik'ehń biláhyú nohwá nazjigo nohwił ch'idaago'aahíí daadinolsj le';
¹³ Nada'iziidhíí bighą daadinolsjigo nohwił daanzhoq le'. Nkegohen'ááníí nohwitahyú
begoz'aą le'. ¹⁴ Shik'ííyú, bił daagoyéhíí, nada'ohsiid daabiłdohnii, bijíí doo nłdzil
dahíí bidag yádaakti', doo nłdzilgo nazjij dahíí bich'odaahnii, ła'íí nnee dawa bich'j'
nł'éeqo ádaanoht'ee, daanohwik'nii. ¹⁵ Dahadíń doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo
doo iké'déná ágánádaahdle' da, áidá' ilch'j' nł'éeqo ádaanoht'ee, ła'íí nnee dawa bich'j'
nł'éeqo ádaanoht'ee. ¹⁶ Dá nohwił daagozhóq nt'ée le'. ¹⁷ Dá da'ohkąąh nt'ée le'.
¹⁸ Dawahá bighą ihédaanohsj: díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íí, Jesus Christ
biláhyú. ¹⁹ Holy Spirit doo t'aązhj' daahonohta' da. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yakti'íí,
yaa yádaakti'íí doo da'ílinégo baa natsídaahkees da. ²¹ Dawa ntsé bídaanohtáh; nł'éeqo
ágot'eehíí nłdzilgo daahonohta'. ²² Áidá' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dawa bits'ą'zhj'
ádaanoht'ee le'. ²³ Bik'ehgo'ihí'nań, bits'ą'dí' ilch'j'gont'éeéhíí, dabíí hadaanohwidóle';
nohwispirit-híí, nohwiyi'siziinií, nohwits'í bilgo dahot'éhé doo hagot'éeqo nohwaa
dahnagoz'aą dago nohweBik'ehń Jesus Christ nádaalzj' Bik'ehgo'ihí'nań ádaanohwiks
doleelgo nohwá oshkąąh. ²⁴ Nohwiká ánniidń da'ánííyú át'éhi nlij, án dawa ła'yile'.
²⁵ Shik'ííyú, nohwá da'ohkąąh. ²⁶ Nohwik'ííyú dawa daagodinołsigo daahohts'os le'.
²⁷ NohweBik'ehń shinkááyú gádaanohwiknii, Díí naltsoosíí nohwik'ííyú, ínashood daanlíni,
dawa bich'j' daahohshíí. ²⁸ NohweBik'ehń Jesus Christ biłgoch'oba'íí bee nohwich'j'
goz'aą le'. Doleelgo at'ée.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánátséhíí bich'í' k'eda'iilchii: 2 Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' iłch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. 3 Shik'ííyú, dávik'ehn Bik'ehgo'ihinań bich'í' nohwa'ihédaandzı doleełgo at'éé, aí dávik'eh, nohwi'odłá' nchaa holeeł, ła'íí dała'á notıjıgee dayúweh lił daanojıoqıhíí bighą; 4 Áík'ehgo ínashood Bik'ehgo'ihinań daayokaąąhgo ha'ánátséhíí nagoz'ąą yune' nohwaa da'óndliigo nohwaa nadaagohiilni', iltah at'éégo bee nohwich'í' nada'idziidgee ła'íí nohwich'í' nadaagont'ogee bidag ádaanoht'eehíí ła'íí nohwi'odłá' nıdzilgo bee nasozıjıhíí bighą. 5 Díí bee Bik'ehgo'ihinań dávik'ehyú nohwaa yaktı'go bıgózı, bıí bilakt'áhgee goz'ąą yune' ohkáhíí bik'ehgo sohtıjıgo nohwił ołtag, aí bá nasozıjıhíí bighą nohwiniidaagont'éé: 6 Díınko Bik'ehgo'ihinań bił dávik'eh, hadıí nohwich'í' nada'iziidıí, da'ágát'éégo Bik'ehgo'ihinań bits'á'dı'go bich'í' naná'hi'nıíli at'éé; 7 Áídá' nohwıí nohwich'í' nadaagont'ogıí ła'íí néé biłgo dała' hadá'hiidzoł doleeł, Jesus nohweBik'ehń binal'a'á yaaká'yú daagolıni, dáka'ádaat'éhi biłgo yaaká'dı' yıl ch'ı'nah ádelzaahıí bijıı, 8 Hadıí Bik'ehgo'ihinań doo yıdaagolsı da lán shıhıí, hadıí Jesus Christ nohweBik'ehń nkt'éégo baa na'gonı'ıí doo yıkısk'eh ádaat'ee da lán shıhıí, Bik'ehgo'ihinań kọ' dahdinahıí biyi' yiniidaagodoliik: 9 Doo nnágot'ı' dago biniidaagodilne'go bił ch'ıgódeeh, nohwe Bik'ehń ła'íí binawod bits'á'dindláádıí bits'á' bida'dentáągo biniidaagodilne'; 10 Nádáhıí bijıı hadıí báhadaadeszaahıí binkááyú Christ ízisgo ye'at'ééhıí ch'ı'nah alne', ła'íí daabosdłáądıí dawa bił díyadaagot'ee doleeł, (baa nohwił nadaagosiilni' n'ıí daayosdłáądhıí bighą). 11 Díınko bighą dávik'ehn nohwá da'ohiikaąąh, Bik'ehgodaahii'naahıí nohwıká ánnıidıí bik'eh sohtıjıgo nohwił ołtag doleeł, ła'íí nkt'éégo ágot'ee zhınéégo hádaaht'iinıí ła'íí nohwi'odłá' bee nada'ohsiidıí dabıí binawodıí bee nohwá laidoliik: 12 Áík'ehgo nohwiláhyú Jesus Christ nohwe-Bik'ehń bizhi' ba'ihégosı doleeł, ła'íí nohwıí alđó' Jesus biláhyú nohwa'ihégosı doleeł, Bik'ehgodaahii'naahıí ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'ıí bik'ehgo.

2

1 Nohwik'ıíyú, Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhıí ła'íí bich'í' ıla'ádaahi'ne' doleełı baa yádaahiiltı'go nánohwohiikaąąh, 2 Spirit at'éé daach'inıihıí bee, yati' bee, dagohıí naltsoos nohwits'á'dı' daach'inıihıí bee, Christ nádáhıí bijıı iłk'idá' bee nohwaa gonyáá ba'ikodaanohsıyúgo, doo nohwił nagoki da le', doo ląągo natsıdaahkees da le'. 3 Doo hagot'éégo nnee ła' nohwich'í' nach'aa da le': aí bijıı doo hwaa baa gowáh da, ntsé nnee láni nanánihidéh doleełgo zhá, ła'íí nnee dázhó nchọ'i ye'at'éhi ch'ı'nah hileeh, án da'ılıí hileeh doleełgo gozlıni; 4 Án Bik'ehgo'ihinań daabidi'nıihıí ła'íí dawahá daach'okaąąhıí dawa yich'í' na'iziidgo yıtisgo ídestıjı doleeł, Bik'ehgo'ihinań daach'okaąąh goz'ąą yune' Bik'ehgo'ihinań ídildi'niigo dahsdaa doleeł. 5 Ya' doo bınádaahıih da, t'ah nohwił nashkaidá' díí baa nohwił nagoshni' ni'? 6 Dázhó nchọ'i ye'at'éhi t'ah nt'é t'ąązhı' botą'ıí bıdaagonolsı, ch'ı'nah alne'ıí t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. 7 Nchọ'go ágot'eehıí doo bıgózı da n'ıí iłk'idá' na'iziid: t'ąązhı' botą'ıí k'ihzhı' alzaazhı' t'ąązhı' botą' doleeł. 8 Ánııta dázhó nchọ'i ye'at'éhi ch'ı'nah hileeh, án nohwe-Bik'ehń biyol bee bidizołheek, nádaalgee bits'á'dindláádıí bee bidizołheek: 9 Áı nchọ'i ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, higháhgo ábile', án binawod golıjıgo godiyıhgo be'ıgózıniı ła'íí ízisgo áná'ol'ıjıhıí k'ehgo áná'ol'ıjı ágodil'ıjı doleeł, 10 Áı nchọ'i ye'at'éhihıí na'ich'aahıí yıl higháh, aí bee nnee nadaach'aa doleełgo; aí nneehıí da'anıi ágot'eehıí

bił daanzhōyūgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'ij dahí bighá da'ílí hileeh. ¹¹ Doo hádaat'ij dahí bighá Bik'ehgo'ihinań natsekees k'izé'idikteehí biká'zhí ádaile', áik'ehgo lé'ichoohí daayodlaą doleeł. ¹² Áik'ehgo nnee da'anii ágot'eehí doo daayodlaą dago nchō'go ágot'eehí bił daanzhooní dawa ch'iidn bikō' dilti' yuyaa bāndaagodot'aal. ¹³ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihinań bił daanohshóni, Holy Spirit hadaanohwiheznilgo la'íi da'anii ágot'eehí daahohdlaągo dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihinań hasdānohwińilgo nohwá ngon'áá, ái bighá dábik'ehn nohwichá Bik'ehgo'ihinań ba'ihédaandzi doleełgo at'éé: ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehn bits'á'dindláadí bił daanohwiyéé doleełgo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yadaahiilti'íi bee nohwiká ánniid. ¹⁵ Áik'ehgo shik'íyú, ndzilgo nasozij, nohwiati' bee dagohí nohwinaltsoos bee nohwil ch'et'áání daahohohtá'. ¹⁶ Jesus Christ nohweBik'ehn dabíi, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa bilgo, bił daanjoqohí, la'íi bilgoch'oba'íi biláhyú dábik'ehn hadag ádaanohwińsiní la'íi nzhōqogo ágot'eehí nihóndliigo ádaanohwińsiní, ¹⁷ Áń nohwijíi yune' nkegohen'áągo ádaanohwińsi, la'íi nkt'éégo ánadaht'ij hik'e nkt'éégo yadaakti' doleełgo nadaanołwodgo ádaanohwile'.

3

¹ Iké'yúhíi, shik'íyú, nohwá da'ohkaąh, nohweBik'ehn biyati'íi dagoshch'í' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzí doleełgo, akú nohwitahyú ágot'eehí k'ehgo bá da'ohkaąh; ² La'íi nnee dabíi zhá bik'ehgo ádaat'eehí, la'íi doo bik'ehyú ádaat'ee dahí bits'á' nohwide'nił doleełgo bá da'ohkaąh áldó': nnee doo dawa bi'odla' daagolij da. ³ NohweBik'ehn da'áníyú at'éhi nlij, áń ndzilgo nasozijgo ánohwińsi, la'íi nchō'íi bits'á'zhí' ánohwińsi. ⁴ Hadíi bee nohwá ndaagosiit'ąhíi bikísk'eh ádaanoht'ee, la'íi dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleełgo nohweBik'ehn biláhyú nohwaa da'óndlii. ⁵ NohweBik'ehn nohwijíi dawa bee Bik'ehgo'ihinań nohwil daanzhōqo ánohwińsi le', la'íi bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwińsi le'. ⁶ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehn bizhi' biláhyú ndzilgo nohwich'í' hahiidziigo gádaanohwiń'ni, Nohwik'isn, ínashood nlini, doo na'iziid dahí, nohwil ch'idaagosiit'aaní doo yikísk'eh at'éé dahí bits'á'zhí'go ádaanoht'ee. ⁷ Dānohwíi bídaagonoksi, nohwedaanoht'eego nzhōq: nohwitahyú nahiikaidá' néé nada'idziid ni'; ⁸ Dá doo bich'í' nadaahi'niłé doo hadín bił da'iidáą da ni'; áidá' t'é'gee hik'e jijgee nyeego nada'idziid ni', doo la' nadaanohwinkt'og da doleełhíi bighá: ⁹ Doo nohwá goz'ąą dahí doo ái bighá ágádaahiit'ij da, ndi nohwedaanoht'ee doleełhíi bighá nohwińááládaahiit'ij ni'. ¹⁰ Nohwitahyú nahiikaidá' gádaanohwiń'ni ni', Hadín doo na'iziid dahí doq iyaą da le'. ¹¹ Nohwíi la' doo nkt'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzi, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidil-doo dahí nadaanohwinkt'og laą. ¹² Nnee ágádaat'eehí Jesus Christ nohweBik'ehn biláhyú ndzilgo bich'í' hahiidziigo gádaahn'niigo bidag yadaahiilti', Nkt'éégo nada'ohsiidgo dánohwíi nohwihidán daahsaą. ¹³ Nohwíi shik'íyú, nkt'éégo ádaanoht'eehí bik'e hohkáh hela'. ¹⁴ Díi naltsoosíi biyi' nohwiati'íi nnee la' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, ái nneehíi dabídaagonohsiigo bits'á'zhí' ádaanoht'ee, ái bighá idaayándzi doleeł. ¹⁵ Ágát'éé ndi doo bik'edaadinohniigo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíi k'ehgo bich'í' yadaakti'go bił ch'idaagonoh'aah. ¹⁶ NohweBik'ehn, bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíi, dabíi dábik'ehn dawa bee ilch'í' gont'ééhíi nohwiká' áyíłsi le'. Daanohwigha nohweBik'ehn nohwil daanlij le'. ¹⁷ Shíi Paul, Gozhōq, daanohwiłdishniigo dashíi shigan bee k'eshchii, díi k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daasdzhoh: ái k'ehgo k'eshchii. ¹⁸ Jesus Christ nohweBik'ehn bilgoch'oba'íi daanohwigha bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwinilíí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń shen-
 daagoz'aahíí bigha binal'a'á nshłj; Jesus Christ biláhyú ihí'naa doo ngonel'aą dahíí
 ndaahóndlii; ² Timothy, odla' bee da'anii shiye' nłini, bich'j' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihí'nań
 nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' aatét'íí ła'íí
 ilch'j'gont'ééhíí bee nich'j' goz'aą le'. ³ Macedóniayú déyáadá' ánikdéniiid n'íí k'ehgo
 nanánoshkaąhgo gánánikdish'nii, Éphesus golzeeyú síndaadá' ła' nneehíí łahgo at'éégo
 ilch'ígó'aahíí doo bee ilch'ídaagonoh'aah da le', nłdzilgo daabilnńii, ⁴ Yati' daazhógo
 alzaahíí ła'íí hadín hadaakineest'aaníí doo aąłzhi' baa na'gozni' dahíí doo idaayełts'aą da
 le', daabilnńii ałdó', áí łaągo łahadaagoch'idit'áhgo áile', áí Bik'ehgo'ihí'nań kángon'ááníí
 doo łayolé' at'éé da, áí ko'odla' zhá bee łaile'. ⁵ Áidá' kojíí biyi' nzhqogo, nkt'éégo
 ánách'it'jłł bígoch'ılsigo, ła'íí da'anii ch'odlaąhíí bigha koł ijqo doleełgo koł ch'ídaagont'aah:
⁶ Áí ła' nnee k'ihzhi' ádaasdzaago łahadaadit'áhíí doo nt'é be'alnéhi yaa yádaakti'íí daasilj;
⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'áni yaa ilch'ídaago'aahíí daanljigo hádaat'j; ndihíí nt'é daanijhíí
 ła'íí nt'é nłdzilgo yaa yádaakti'íí doo yídaagołsı da. ⁸ Áidá' begoz'aaníí nkt'éhi áile' bídaagonłzj,
 dávik'ehyú ilch'ígót'aahyúgo, ła'íí bikisk'eh ánádaach'it'jlyúgo; ⁹ Díí ałdó' bídaagonłzj,
 begoz'aaníí nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí doo bá álzaa da, ndi hadíí doo begoz'aaníí
 yikisk'ehyú ádaat'ee dahíí bá álzaa, doo da'dits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnłsı
 dahíí, nchq'go ádaat'iiníí, doo bíłdaagodiyih dahíí, ni' biká' nandeehíí zhá bíłdaanzhqqhíí,
 bitaa hik'e bąą nadaitseedíí, ła'íí nnee nadaitseedíí bá álzaa, ¹⁰ ła'íí nant'j' nakaihíí, nnee
 dabíí ilch'j' biini' daamba'íí yee idaadilchqqhíí, nnee ch'a'odaayihiyeehíí, lėda'ilchoohíí,
 yáná'iti' yune' nadaach'aahíí, ła'íí dahadínta da'anii ilch'ígót'aahíí yits'á'zhj' ádaat'eehíí,
 áí dawa begoz'aaníí bá álzaa; ¹¹ Áí da'anii ilch'ígót'aahíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' baa
 gozhóni, biyati' nkt'éhi ba'ihégosini at'éé, áí baa nagoshni'íí shaa godet'aą. ¹² Christ Jesus
 nohweBik'ehń bich'j' ihénsj, án díí bigha bínensh'aągo áshíılaa, sha'okíhíí ła'íí bána'isiidgo
 áshíılaahíí shıl oktago ba'ihénsj; ¹³ Shíí dabíntségo Jesus nchq'go baa yashti' ni', bini-
 igodeshłaa ni', ła'íí hoshch'iid ni': áidá' Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'ozbaad, doo bígonsı
 dayú, ła'íí doo oshdlaą dayú ásht'jł lėk'ehíí bigha. ¹⁴ NohweBik'ehń bilgoch'oba'íí shich'j'
 an'odaazlj, odla' ła'íí il'ijóóníí Christ Jesus biláhyú nohwíyééhíí ałdó' shich'j' an'odaazlj.
¹⁵ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daayodlaągo dávik'eh, Christ Jesus nnee
 nchq'go ánádaat'jłł hasdáyihiniilhíí bigha ni'godzán biká'zhj' nyáá; shíí áí itah dážhó
 itisgo nchq'ihíí nshłj ni'. ¹⁶ Shíí dantsé shiláhyú Jesus Christ dážhó shágoho'aalıí ch'í'nah
 áile'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'ozbaad, áík'ehgo bikédí'go hadíí da'odlaąhgo
 ihí'naa doo ngonel'aą dahíí yee daahinaa doleełíí ałdó' yágoho'aal doleełíí shágoho'aal
 n'íí bee bígózj doleełhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań shaa chozbaad. ¹⁷ Áík'ehgo ízisgo Nant'án,
 dahazh' golnihi, doo datsaah dahi, doo hit'jł dahi, Bik'ehgo'ihí'nań dabízhá goyánihi,
 doo ngonel'aą dayú dahazh' daabich'idnłsı ła'íí dážhó ba'ihédaach'inzi le'. Doleełgo
 at'éé. ¹⁸ Timothy shiye', dabíntségo Holy Spirit binkááyú naa yałti' n'íí k'ehgo naa
 godensh'aahgo gánikdishnii, Áí naa nagolni' n'íí k'ehgo nkt'éégo nagonłkáad le'; ¹⁹ Ni'odla'
 nłdzilgo hónta', ła'íí nkt'éégo ánánt'jłłíí ádígonłzj le'; ła' bi'odla' doo daayota' dago
 daabi'odla' doo nt'é da silj, tsina'eehíí nihiltqodhíí k'ehgo: ²⁰ Áí Hyméneus ła'íí Alexánder
 daaholzéhi itah; áí Bik'ehgo'ihí'nań doo nchq'go yaa yádaakti' dago yídaagoł'aah doleełhíí
 bigha ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, bich'j' bidéhid, yiniidaagodilne' doleełgo.

2

¹ Áík'ehgo dantségee, nnee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkqaahgo, Bik'ehgo'ihinañ yil daanliigo yá da'ohkqaahgo, la'í ba'ihédaanohsiigo yá da'ohkqaah le', daanohwiłdishnii; ² Ízisgo nadaant'aahíi hik'e nnee yedaabik'ehíi dawa bá da'ohkqaah le'; nkegohen'áago k'idaalón'niigo daahii'naa doleehíi bigha, Bik'ehgo'ihinañ bikísk'eh ádaant'eego la'í dawa daadinlzigo. ³ Ágát'éego da'ohiikaahíi Bik'ehgo'ihinañ Hasdánohwiñiíi bil nkt'éé la'í bil dávik'eh; ⁴ Án nnee dawa hasdáyihiniil hik'e da'anii ágot'eehíi yídaagolsi hat'íi. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ dała'á nlii, Bik'ehgo'ihinañ hik'e nnee bigizhgee siziinií dała'á, án Jesus Christ, nnee siliiigo nyáhi; ⁶ Án nnee dawa ádaidet'áago yá nada'iznil, nnee binchq'íi yits'áyiniigo, Bik'ehgo'ihinañ ngon'áá n'íi biká' ngonyáago ch'í'nah silii. ⁷ Ái baa yánashti'go hik'e bá shides'a'go, la'í doo Jews daanlii dahi odla' hik'e da'anii ágot'eehíi bil ch'ígonsh'aahgo háshi'dolti; (Christ biláhyú da'anii ádishnii, doo lé'ishchoogo da.) ⁸ Ái bigha dahayú nnee da'okqaahgo hasht'íi, bil daagodiyihgo bigan ts'ídag yee dah-daadolnih, doo hadaashkeego da, la'í doo biini' nakigo da. ⁹ Isdzáné daanlíni áldó' da'ákohgo ík'eda'asdlaa le', doo ídaada'odliigo da, la'í biini' daagoliiigo ídaa daagodzaago; doo dábitsizil zhá binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilkqohé la'í diyagé lán ílínií yee ík'ena'asdlaaago da; ¹⁰ Áídá' nkt'éégo ánadaat'íiíi yee ík'eda'asdlaa le', (ágádaat'íiíi isdzáné Bik'ehgo'ihinañ bikísk'ehyú ádaant'ee daaníihíi dávik'eh.) ¹¹ Isdzán nlíni dant'éheego ígo'aah le', idits'ago. ¹² Isdzán doo la' nnee yil ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nnee doo yá nant'aa da doleel áldó', ndi dant'éhee at'éé le'. ¹³ Adam dantsé ábi'delzaa, Evehíi ikédí'go ábi'delzaa. ¹⁴ Bich'í' na'dishch'a'íi doo Adamhíi da, áídá' isdzánhíi bich'í' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihinañ, Dah, bilniihíi dáytisyú ádzaa. ¹⁵ Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni ílchiigo biniigodilne' ndi dá yil ch'íhikáh, dayúweh da'odlaago, dawa bil daanzhoogo, bil daagodiyihgo, la'í biini' daagoliiigo daahinaayúgo.

3

¹ Díi da'anii ágolzéhi, Nnee la' ínashood yinádéz'iinií binasdziidíi hat'íi yúgo aí na'idziid nkt'éhi hat'íi. ² Ínashood yinádéz'iinií, bishop holzéhi, doo hagot'éego baa dahgosit'aa dahíi nlii le', bi'aa dała'áhi, ádaagodzaa, biini' golíni, bi'at'e' nkt'éhi, bista' nakáhíi bil nzhóni, la'í nkt'éégo ílch'ígó'aahíi nlii le'; ³ Doo idlaa dahíi, doo dagoshch'í' bágochíi dahíi, bestso doo yidáhzhí' nlii dahíi; áídá' kóni' k'ehgo at'éehíi, nzhoogo at'éehíi, doo dawahá ídáhát'íi dahíi nlii le'; ⁴ Án bigowagee bichagháshé nkt'éégo yá nant'aa le', bichagháshéhíi daabidits'ago, la'í daabidnksigo; ⁵ (Nnee bichagháshé doo nkt'éégo yá nant'aa dayúgo, hagot'éego Bik'ehgo'ihinañ daayokqaahgo ha'ánálséhíi nkt'éégo áyísi doleel?) ⁶ Doo ánií ínashood siliihíi da, ágát'éhi nliiyúgo, itisdo da'idolteelgo ída'odlii lék'eyúgo, dánko ch'iidn nant'án bángot'áahíi k'ehgo bángodot'aal. ⁷ Dayúwehyú áldó' doo ínashood daanlii dahíi nkt'éégo yaa nadaagoln'íi nlii le', doo ágát'éhi nlii da lék'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleel, ch'iidn nant'án biljizh yune' odotlish. ⁸ Tédaat'iyéhi nkt'éégo ádaayísiníi, deacons daaholzéhi, áldó' biini' daagolii le', doo nakiyú yádaakti' dahíi, bestso doo yidáhzhí' nlii dahíi daanlii le'; ⁹ Nkt'éégo ánadaat'íi yídaagolsigo ílch'ígót'aahíi da'ohiidlaaníi doo bigózi da n'íi daayotá' le'. ¹⁰ Ái áldó' dantsé nabída'dintaah le'; áídí' doo baa dah daagost'áni da lék'eyúgo, deacons daanlii doleel. ¹¹ Da'ágát'éégo daabi'aahíi biini' daagolii le', doo ch'inii daanlii dahíi daalii le', ídaa daagodzaago dawa bee daagondlii le'. ¹² Deacons daanlíni bi'aa dała'á le', bichagháshé la'í bigowagee dawa nkt'éégo yá nant'aa le'. ¹³ Deacons daanliigo nkt'éégo nada'iziidyúgo, nnee nkt'éégo baa natsídaakeesihíi la'í Christ Jesus bits'á'dí' odla'íi doo biini' daaháh dago yá siziihíi daayosbaa. ¹⁴ Dét'ihégo nich'í' hisháal doleehíi bikádesh'íiigo díi nich'í' k'e'eshchii: ¹⁵ Ndi doo hwahá da lék'eyúgo, Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé bitahyú hago'at'éégo nkt'éégo

ách'ít'ééhíí bígonłsǰhíí bighą nich'ǰ' k'e'shchii; áí Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi daayokaąhgo ha'ánálséhé at'éé, áí da'anii ágot'eehíí bee bíyah tsǰ n'áhi k'ehgo ła'íí bee nǰdzilgo begoz'áni at'éé. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bee da'ohiidłąąhi dązhó doo bígózi da n'íí da'anii daan'ńii, doo hadín yighą na'ídíłkidgo da: Bik'ehgo'ihí'nań nńee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dábik'ehyú at'ééhíí ch'ǰ'nah alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daabo'ǰ, doo Jews daanłǰ dahíí bich'ǰ' yádaach'łti', ni'gosdzán biká'zhǰ' bi'dodłąą, ízisgo idindłáadíí biyi' yúdag obi'doltǰ lęk'e.

4

¹ Holy Spirit dábígózi go gáníí, Iké'yú goldohyú ła' odłą yits'ą'zhǰ' ádaane' doleeł, spirits k'izéda'dilteehíí ła'íí ch'iidn bits'ą'dí' ilch'ígót'aahíí hódaayést'sąą; ² Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíí ínashood ídaadil'ǰigo lédalchoo; binatsekeesíí besh sidogíí bee bída'dinlidhíí k'ehgo ádaat'ee, áík'ehgo nłt'éégo ádaat'eehíí dagohíí doo nłt'éégo ádaat'ee dahíí doo yídaagolsǰ da silǰ; ³ Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíí nnonéhela' daayilńii, ła' hidán doo daahsąą da, daayilńii alđó', áídá' Bik'ehgo'ihí'nań áí hidánhíí áyíłlaago nńee da'anii ágot'eehíí yídaagolsǰigo daayodlaaníí ya'ihédaanzǰigo daayiyaąyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bił dábik'eh. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań áyíłlaahíí dawa daank't'éé, áík'ehgo doo k'ihzhǰ' ádaile'go da, áídá' ya'ihédaanzǰigo daayiyaągo dábik'eh: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí hik'e okaąhíí bee nzhóqgo alzaahíí bighą. ⁶ Jesus bee nohwik'íyú daanłini díí ilch'ígót'aahíí bee bich'ǰ' yánánłtihyúgo, Jesus Christ nłt'éégo yána'iziidíí nłǰ doleeł, yati' daahohiidłąąhíí ła'íí nłt'éégo ilch'ígót'aahíí bikísk'eh hińááhíí bee nǰdzilgo ánłtsǰ doo. ⁷ Yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahíí, ła'íí sáan yati' daazhógo ádaagole'íí doo óyínłts'ąą da: Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ánt'éé doleełhíí bighą ídínántaahgo bígon'áah. ⁸ Kots'í nǰdzil doleełhíí bighą ídínách'intaahíí ayáhago ilǰ, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ách'ít'éé doleełgo ídínách'intaahgo bígoch'il'aahíí, áí dązhó dawa bee ilǰ, díí ihí'naahíí biyi' nłt'éégo nohwá ngon'ąą, ła'íí iké'gee ihí'naahíí biyi' alđó'. ⁹ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nńee dawa daabodłąągo dábik'eh. ¹⁰ Áí bighą nada'iidziid, ła'íí nchó'go nohwaa yádaakti'híí bighą nohwiniidaagonłt'éé, da'anii Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi bada'óndłiigo, án nńee dawa hasdáyihiniłhíí nłǰ, dahadíí da'aniiigo daabodlaaníí zhą itisgo. ¹¹ Díí ádishńiihíí nǰdzilgo ádaalńii, ła'íí bee ilch'ígon'áah. ¹² Áníí nanńaahíí bighą doo sínte' da le'; niyati'íí, ni'at'e'íí, nił'ijóóníí, ninatsekeesíí, ni'odłą'íí, nił'ijí biyi' nzhooníí bee nłt'éégo ánt'éé le', da'odlaaníí nedaał'ǰ doleełgo. ¹³ Akú níyáázhi' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nńee bich'ǰ' dayúweh daahónzhii, baa yánłti', ła'íí bee ilch'ígon'áah. ¹⁴ Dabínt'ségo ínashood yánadaaziiníí niká' daadesniidá' niyi' golǰ doleełgo naa hi'né'íí dayúweh bee na'iziid le'. ¹⁵ Áníłdishńiihíí dá baa natsínkees nt'éé; áí dá sínzi nt'éégo ánánt'ǰł le'; áík'ehgo dayúwehégo ná goldohíí nńee dawa daano'ǰ doleeł. ¹⁶ Ídaagondzáą, ilch'ígon'áahíí baa gonyąą: áí k'ehgo dayúwehégo ánánt'ǰlyúgo hasdánńáh, hadín nidits'agíí alđó' hasdádogaal.

5

¹ Báyan nłini doo bił ntéh da, áídá' nitaa nłini k'ehgo baa natsínkeesgo bidag yánłti'; nńee áníí nakaiyeehíí nik'isyú k'ehgo bidag yánłti'; ² Sáan daanłini nimaa k'ehgo ádaahón'ńiih, dilkóqhgo ádinłzigo isdzáné áníí nakaiyeehíí nilahkíí k'ehgo ádaahón'ńiih. ³ Sáan itsaa daanłini, doo hagot'éégo bich'ogo'ńii dahíí daadínłzigo bich'onńii le'. ⁴ Sáan itsaa nłini bichągháshé, dagohíí biwóyéta, bich'ínéta daagolǰyúgo, áí bigowągee Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ihí'naahíí yídaagoł'aah le', áík'ehgo bishchiiníí bidená nanáda'ahi'ńii le'; áí Bik'ehgo'ihí'nań bił nłt'éé ła'íí bił dábik'eh. ⁵ Itsaa nłinihíí, dasahndi nagháhi, Bik'ehgo'ihí'nań ya'okígo dayúweh na'ókeedgo na'okaąh, tł'é'gee ła'íí ǰǰgee. ⁶ Áídá' gonedłǰhíí zhą hádéz'ǰhíí, hińaa ndi daztsáni k'ehgo at'éé. ⁷ Díí nǰdzilgo bee bił ch'ígon'áah

le', áík'ehgo doo baa dahdaagot'aah da doleeł. ⁸ Dahadín bik'íí, dabíí bichagháshé zhá itisgo, doo nlt'éégo áyíłsı da lək'eyúgo, doo oshdlaą da nıihí k'ehgo at'ée, doo odlaą dahíí bitisgo nchọ'go adzaa. ⁹ Isdzáné ła' doo hwahá gostádin bıl łegodzaa dahíí, itsaa daanlíni, doo itah bizhi' bá ágóle' da, ła'íí bika' dała'á n'íyúgo zhá itah bizhi' bá ágóle', ¹⁰ Nlt'éégo binasdziidíí bee baa na'goni' le', chagháshé daayinesaayúgo, baa hasta' nách'ikah hat'íyúgo, ínashood bikee yá tádáigisyúgo, bich'ı' goyéégo nadaagowahíí yich'odaanıyúgo, ła'íí na'idziid daanzhoonıí dawa nayik'ı'iziid lək'eyúgo itah bizhi' bá ágóle'. ¹¹ Áídá' itsaa ání nakaiyeehıí doo itah bizhi' bá ágóle' da: áı dánko nniinéh hádaat'ıygo Christ yits'á'zhı' ádaane'; ¹² Áík'ehgo dantsédá' Bik'ehgo'ihı'nań bá na'isiid doleeł daanıı n'ıí k'ihzhı' ndaizné'hıí bigha biniidaagodılne'ıı bee bándagodot'aal. ¹³ Gotahkaigo daazhógo anákeekıı yıdaago'aaah ałdó'; doo áı zhá da, ch'ınıi daanıı ła'ıı dawahá yaa yádaaktı', doo bidildoo dahıı ndı, doo yaa yádaaktı' da le'at'ée n'ıı ndı yaa yádaaktı'. ¹⁴ Áík'ehgo díı hásh'ıı, itsaa ání nakaiyehıı nnádaakse' le', bichagháshé ádaagole', bigowa nlt'éégo ádaayıłsı, áík'ehgo nohwits'á'zhı' ádaat'eehıı doo nohwaa ch'ınıi ádaile' da doleeł. ¹⁵ İlk'idá' ła' Satan yich'ı'go ádaaszaa. ¹⁶ Nnee ła' dagohıı isdzán ínashood nlıni bik'ıı itah itsaa nliyyúgo yich'onıı le', ínashood daanliinıı doo nadaabinkł'og da doleełıı bigha; áík'ehgo itsaa daanlíni doo hagot'éégo bich'ogo'nıi dahıı yich'odaanıı doleeł. ¹⁷ Ínashood yánadaaziinıı nlt'éégo yikısk'eh nadaaziinıı nakidn da'ágánelt'eego daidınłsıgo bich'ı' na'ihiniıł, hadın yánadaaltihıı ła'ıı ilch'ígó'aahıı nayik'ıda'iziidıı da'ái zhá itisgo. ¹⁸ Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıı gánıı, Magashıı t'oh naghái hayı'ı'eesdá' bizé' doo bik'en'áah da. ła'ıı ałdó' gánıı, Hadın na'iziidıı bich'ı' na'ı'niıłgo goz'aa. ¹⁹ Ínashood yásızini baa dahgosit'aahıı doo óyénłts'aa da le', naki dagohıı taagi hilt'eego daayo'ıı lək'eyúgo zhá. ²⁰ Nchọ'go ánadaat'ııı dawa bináat bıl ntéh, ła'ihıı biini' daahah doleełıı bigha. ²¹ Bik'ehgo'ihı'nań ła'ıı Jesus Christ nohweBik'ehń, ła'ıı Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıinıı bitahasdlaahıı binadzahgee nawode bee gánıłdishıı, Díı baa nich'ı' yashti' n'ıı benánłniıhgo baa nannaa, nnee doo dała'á itisgo nıł nzhọq da, doo il'anigo baa natsınkeesgo da. ²² Bik'ehgo'ihı'nań biyati'ıı yee yánáltih doleełgo nnee da'adza'ıı doo dagoshch'ı' biká' ndenłniıh da; nnee nchọ'go adzaahıı doo bıl dała' ánt'ée da; dılkoqohgo ádinłzı. ²³ Kodı' godezt'ı'go doo tú zhá nidlaą da, áídá' ayáhágo dahts'aa bitoo nidlaą, nibid bich'ı' nzhọqıı bigha, ła'ıı da'ákozhá dinnıihıı bigha. ²⁴ Nnee ła' ch'ı'nah nda'ıłsiıh, áík'ehgo dagoshch'ı' baa yá'iti' doleeł; áídá' ła'ihıı binchọ'ıı doo dagoshch'ı' daahiıłtséh da. ²⁵ Da'ágát'éégo nnee ła' nlt'éégo ánát'ııı bik'izhi' hit'ıı; doo hit'ıı da ndı, doo hagot'éégo nádil'ıı da.

6

¹ Isnáh daanliinıı binant'a' daanliinıı daidnłsı le'; doo ágádaat'ıı dayúgo Bik'ehgo'ihı'nań bizhi' ła'ıı bee ilch'ıgot'aahıı doo dilzı dago ádaile'. ² ła' binant'a' ínashood daanliyyúgo, odla' yee bik'ısyú daanliıhıı bigha doo yitısyú ádestıı da le', áídá' na'idziidıı bee bich'odaanıihıı ínashood Bik'ehgo'ihı'nań bıl daanzhoonıı daanliıhıı bigha dayúweh nlt'éégo yá nada'iziid le'. Díı dawa ilch'ıgon'áah, ła'ıı bee bidag yádaanłtı'. ³ ła' nnee łahgo ilch'ıgó'aah lək'eyúgo, ła'ıı Jesus Christ nohweBik'ehń biyati' da'anıihıı ła'ıı Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo be'ách'ıt'éégo ilch'ıgót'aahıı doo bıl dáıık'eh da lək'eyúgo; ⁴ An doo nt'é yıgólłsı da ndı idılkaah, ła'ıı na'idıłkid ła'ıı agodit'áhıı zhá bıl nlt'ée, áı ła' bıyééhıı idáhách'ıt'iinıı áile', ła'ıı ilch'ı' nagonłkaadıı, dénchọ'ého aayá'iti'ıı, ła'ıı nchọ'go ładaagoch'odlıhıı ałdó' áile', ⁵ Nnee ágádaat'eehıı biini' daachọqđgo da'anıı ágot'eehıı bits'á'zhı'go ádaaszaahıı dayúweh łahadaadit'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo ách'ıt'ééhıı bee ich'ıt'ıı daanzı: ágádaat'eehıı doo bıl nahkai da. ⁶ Ndihıı Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo ách'ıt'ééhıı ła'ıı koł dáıık'ehyú ch'ihinaahıı da'anıı bee łáągo ich'ıt'ıı. ⁷ Doo nt'é ni'gosdzán biká' bıl daagosiıłlı da, áídı' da'anııgo daan'niıgo doo nt'é ch'ıdaan'né' da

doleel. ⁸ Nohwihidán la'íi nohwi'íi daagolííhíi bigha nohwił daagozhóó le'. ⁹ Áídá' hádaaldzil hádaat'iiníi nabídaadintaahíi la'íi bánakí'íi ááhíi yee nihidéh, la'íi doo daagoyaa dago la'íi íní'da'dilni'go nchó'go hádaat'iiníi yee nihidéh, ái daabilchóoh, la'íi da'itsaahíi begoz'aa yune' odaabilkaad. ¹⁰ Bestso bidázhí' ch'ilííhíi nchó'go ágot'eehíi dawa bikeghad at'éé: ái la' ídáhádaat'íigo odlá' yits'á'zhí' ádaane', la'íi láágo doo bil daagozhóó dahíi yee íní'da'dilni'. ¹¹ Ndihií ni, Bik'ehgo'ihí'nań bána'iziidíi nílni, ágádaat'eehíi dawa bits'ánlyeed; dávik'ehyú ánt'éé le', Bik'ehgo'ihí'nań be'ánt'éé le', ni'odlá' golíi le', ni'ijóó le', níni' k'eh áńsi, la'íi nijíi yune' isht'egodnt'éé le'. ¹² Nohwi'odlá' bá nagonkád le', dahazhí' ihí'naahíi nldzilgo hóna', ái bich'í' ni'dokéed ni', áidí' ch'iláni bináát ni'odlá' bee hándzii ni'. ¹³ Díi nawode bee ágánldishnii, Bik'ehgo'ihí'nań dawahá daahí'naago áyílsiníi binadzahgee, la'íi Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi bináát bi'odlá' nkt'éégo yee hadzii n'íi áldó' binadzahgee; ¹⁴ Díi begoz'aaníi bikísk'eh ánt'éé, doo hayú naa daats'idilhił dago, doo naa dahgosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáázhi': ¹⁵ Ái bijíi biká' ngonyáágee Bik'ehgo'ihí'nań ch'í'nah áile' ndi at'éé, án zhá Nant'án baa gozhóóníi, ízisgo nant'ánhíi bitisgo Nant'án, yedaabik'ehíi bitisgo yeBik'ehń; ¹⁶ Ihí'naa doo ngonel'aa dahíi da'án zhá bits'á'dí'hi at'éé, án idindláádíi yiyi' golíi, doo hadín ákóne' nowáhi at'éé da; án doo hak'e nnee bo'íi da, doo daabołséh at'éé da: án dahazhí' dilzi le', la'íi dahazhí' dawa yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹⁷ Nnee ni'godzán biká' hádaaldzilíi gádaabilnii, Doo itisgo ídaadisónil da le', la'íi yee hádaaldzilíi dá doo ba'olnízhi' doo ba'olíi da le', áidá' Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bada'olíi le', án bilgoch'oba'go dawahá nohwił dávik'ehyú doleelíi ch'ída'izkaadgo nohwaa yihiníi. ¹⁸ Nkt'ééhíi baa nahkai le', daabilnii, láágo nkt'éégo ánádaah'tíi, la'íi nohwiyééhíi la'dí' nadaahnii, la'íi ich'odaahnii le'; ¹⁹ Kíh bit'ááh ledn'aahíi nldzilyúgo kíhíi nldzilgo goz'aa, da'áik'ehgo nkt'éégo ánádaah'tíyúgo yunáásyú goldohyú nldzilgo nasozíi doleel, áik'ehgo ihí'naa doo ngonel'aa dahíi bee daahinohnaa doo, daabilnii. ²⁰ Timothy, bee na'osdli'íi baa gonyaa, yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahíi, la'íi yati' da'ilínigo nadaagoch'ijaahíi bits'á'zhí' ánt'éé, la'íi ígo'aaago bil'ígóziníi ga'anolini, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bits'á'zhí' ilch'ígót'aahíi, áldó' bits'á'zhí' ánt'éé. ²¹ La' ái il'ígóziníi daayodlaago da'anii odlá'íi yits'á'zhí' ádaane'go nda'ahísih. Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi bee nich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Bik'ehgo'ihinaan bik'ehgo shii Paul, Christ Jesus binal'a'a nshlini, Christ Jesus biyi' ihinaahii nohwá ngon'aani bik'ehgo, ² Timothy, shiye' dazhó shil nzhóni, bich'ij' k'eshchii: Bik'ehgo'ihinaan nohwitaa, Christ Jesus nohweBik'ehni bilgo bilgoch'oba'ii, la'ii bits'adi' aateti'ii la'ii ilch'igont'eehii bee nich'ij' goz'aa le'. ³ Nkt'ee go anasht'ijlgo bigonsigo, daashitaa n'ii adaadzaa n'ii k'ehgo Bik'ehgo'ihinaan ba na'isiid; an ba'ihensigo shi'okaahii bee ninadishnihgo, t'e'gee hik'e jii'gee da'oshkaah n'tee; ⁴ Ninaa tu n'ii binashnihgee k'azha naniistséh, dazhó naa shil gozhó doleehii bigha; ⁵ Dantsé niwóyé, Lois, aidi' nimaa, Eunice, da'anii bi'odla'ii binadishnih, hik'e ni aldó' odla' da'agát'ehi niyi' begoz'aa go bigonsi go'ii. ⁶ Ai bigha dii binanlnih hasht'ii, nika' ndinshniida' niyi' golii doleelgo Bik'ehgo'ihinaan naa yiné' n'ii ko' nadtlaadgo dilti'hii k'ehgo dahinaa n'tee go aansi. ⁷ Bik'ehgo'ihinaan nohwiini' hahgo natsekees doo nohwaidin'aa da; aida' natsekees nalwodii, ko'ijoonii, la'ii idaagondzaanii nohwaidin'aa. ⁸ Aik'ehgo nohweBik'ehni baa nagolnigo doo bik'e idaayandzi da, shii an bigha ha'asitini aldó' shaa nagolnigo doo bik'e idaayandzi da: aida' ni aldó', Bik'ehgo'ihinaan binawodii bee, yati' baa gozhonihii bigha nyee'i niniigonkt'ee le'; ⁹ An hasdanohweznil, la'ii godiyihgo ba na'idziidgo hanohweznil, nkt'ee go anadaaht'ijlgo doo bigha da, aida' dabi' bighanigoliihii la'ii bilgoch'oba'hii bigha, ai Christ Jesus bee nohwaidin'aa lek'e, ni'gosdzan doo hwaha begodighah dada'; ¹⁰ Ai kadii ch'inaah silii, Jesus Christ Hasdanohweznilii hit'ij siliihii bee; an da'itsaahii nohwá yoyiné', la'ii ihinaahii la'ii doo da'itsaah dahii yati' baa gozhóni bee got'ijzhi' nyiné': ¹¹ Ai yati' baa gozhonihii baa yanashtihgo, la'ii doo Jews daanlii dahii bich'ij' yides'a'ii la'ii bil ch'igó'aahii nshliigo hashi'dolti. ¹² Ai bigha goyé'go shich'ij' nagowaa, ndi doo idaayansdzi da, hadin hosisdlaadii bigonsihii bigha, la'ii n'tee bee ba'oshliihii Jesus nadahii bijizhi' sha yinadéz'ijgo yinel'aa go bigonsi. ¹³ Yati' baa gozhóni shits'adi' idesinits'aa'ii agadishnii n'ii k'ehgo honta', Christ Jesus bil da'aa nliigo odla' hik'e il'ijoonii bee hináalgo. ¹⁴ Nkt'ee go agot'eehii naa hi'ne' n'ii, Holy Spirit nohwiyi' golini bee nkt'ee go binadin'ii. ¹⁵ Asia golzeedi' daagolini dawa shits'azhi' adaadzaa bigonsi, Phygellus la'ii Hermógenes aldó' itah. ¹⁶ NohweBik'ehni Onesiphorus bichagháshé bilgo yaa ch'oba' le'; an da'ilhané shil gozhó go anashil'ii, besh hishbizhi bee daashidest'og ndi doo yik'e idaayandzi da: ¹⁷ Aida' Romeyú nagaada' dazhó shikahantaago shaa nyaá. ¹⁸ Aik'ehgo nohweBik'ehni nadahii bijii baa ch'oba' doleel; an Ephesus golzeeyú doo alch'idé sha ayilaa n'ii nkt'ee go bigonsi.

2

¹ Aik'ehgo shiye' nlinihii, niyi'siziinii nanlwod le', Christ Jesus bilgoch'oba'ii nainé'ii bee. ² Nnee la'ago bináal ilch'igoni'aanii, ni aldó' nnee bada'onliihii bil ch'igon'ahgo, bii aldó' nnee la'ihii yi' ch'idaago'aah le'. ³ Jesus Christ bisiláada nkt'eehii nliigo lahd' nyé'i niniigonkt'ee le'. ⁴ Hadin nagonkaadii, siláada abílaahii yi' goyikshó doleelgo hat'ijhii bigha doo siláada zhinego agot'ee dahii doo nanabinkt'ogi at'ee da. ⁵ Hadin nadaagolzeé'ge itah nliigo, begoz'aanii bikisk'ehyú at'éeyúgo zha gonneego ch'ah hobijhii baa dot'aa. ⁶ K'e'dileehii nyeego na'iziidii, dantsé inot'ijhii biyé' doleelgo goz'aa. ⁷ Adishnihii baa natsinkees; aik'ehgo nohweBik'ehni dawa nil igozigo anile'. ⁸ Jesus Christ binanlnih, an David bits'adi'go nlini daztsaadi' naadiidzaa, yati' baa gozhóni baa nagoshni'hii k'ehgo: ⁹ Ai yati' baa gozhóni bigha shiniigonkt'ee go besh hishbizhi bee da'shidehest'og ndi, ncho'go at'inihi k'ehgo; ndihii Bik'ehgo'ihinaan biyati'ii

doo ɽest'ŋo da. ¹⁰ Nnee Bik'ehgo'ihinaan yitahaslaahii aaldo' Christ Jesus binkaayuu hasdayidoniiɽgo bits'a'idindlaadii biyee doleehii bigha dawa bee shich'i' agot'ee ndi bich'i' dahnsdoh. ¹¹ Dii agolzeehii da'anii agolzehi: Jesus bil nane'na' lek'eyugo bil nadaahii'naa doo aaldo': ¹² Nohwiniigonkt'ee lek'eyugo bil nadaant'a dolee: aida' doo bidaagonzi da daabih'niiyugo, bii aaldo' doo nohwigosj da nohwimii dolee. ¹³ Nee doo da'ohiidlaa da lek'e ndi, bihii t'ah da'agat'ee go da'aniiyu at'ee: aniihii doo laho at'ee go nandlee da. ¹⁴ Anidishniihii nnee bil nanadaagolni', aidi' nohweBik'ehn binadzahgee ndzilgo gadaabih'nii, Yati' da'iline doo bigha lahada'doh'tah da le', ai doo nkt'ee holee at'ee da, ndihii odaayests'aanii daabilchoghii zha hilee. ¹⁵ Nkt'ee go baa nannah, Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee nkt'ee go ant'ee doleehii bigha, na'iziidii doo idaayandzi bik'eh dahii nlii le', yati' da'aniihii dabik'ehyu bee ilch'igon'ah le'. ¹⁶ Yati' Bik'ehgo'ihinaan doo bik'eh dahii la'ii da'iline go nagoch'ijaahii doo oyenlts'aa da: ai dayuweh doo daach'idnisi dago adaakoliil. ¹⁷ Ai biyati'ii lood kots'i yiyahii k'ehgo at'ee: Hymenus la'ii Philetus daaholzehi, ai agadaat'ee itah; ¹⁸ Ai da'anii agot'eehii yi ndaahisiih, naneznadi' naach'idiikahii ilk'ida' bech'igonyaa daanigo; aik'ehgo lani bi'odla' yi nadaagodesgeed. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinaan baa ilch'igot'aahii ndzilgo begoz'aa, kih bit'laah iz'aanii ndzilgo si'aaahii k'ehgo, dii k'ehgo nko bik'a' dahgoz'aa, NohweBik'ehn hadii biyeehii yigotsi, la'ii, Hadin Christ bizhi' yozhihii doo bik'ehyu agot'ee dahii yits'a'zhi' at'ee le'. ²⁰ Nnee haldzilii bigowa yune' doo ts'aa odo la'ii besh ligai bee adaaszaahii zha sinil da, tsi la'ii leezh bee adaaszaahii aaldo' sinil; la' nkt'ee go bighanigolii go adaaszaa, la'ihii da'adzaahii bigha adaaszaa. ²¹ Dahadin ai ncho'go agot'eehii yits'a'zhi' at'ee go dilkoghgo adilziyugo, ts'aa nkt'ee go bighanigolinihii k'ehgo abi'dolnii, Bik'ehgo'ihinaan ba hadelzaago, aik'ehgo Bik'ehgo'ihinaan bil nkt'ee go yi na'iziid dolee, nkt'ee go na'idziidii dawa bigha ilch'i'hilzaa. ²² Ncho'go agot'eehii ani nakaiyehii hadaat'ini bits'a'zhi'go anneh: aida' dabik'ehyu agot'eehii, odla', kol'ijoonii, la'ii ilch'i'gont'eehii be'ant'ee, bijii biyi' daagozhonii nohweBik'ehn yich'i' adaaniihii bil hikah. ²³ Doo goyaa dago, doo nt'e yigotsi dago na'idikiidii doo bil laha'dnt'ah da, agadaat'eehii ilch'i' hadaashkeego adaabilhego bigonisi. ²⁴ NohweBik'ehn yana'iziidii doo hashkeego goz'aa da; aida' nnee dawa yich'i' nzhoonii, la'ii nkt'ee go ilch'igot'aahii, la'ii bini' k'eh nlii le': ²⁵ Bits'a'zhi' adaat'eehii yich'i' nzhoggo yi ch'igot'aah le'; Bik'ehgo'ihinaan, ncho'go agot'ee n'ii yits'a'zhi' adaabile' ndi at'ee shi, aik'ehgo da'anii agot'eehii yidaagotsi ndi at'ee; ²⁶ Aik'ehgo yidaagodotsii, ch'iidn nant'an aniiyu anadaat'iihii bigha isnah adaabisdlaada' daabishjihz n'ii yiyi'di' hadokah dolee shi aaldo'.

3

¹ Dii aaldo' bigonisi le', nnagodahyu negodizidii begodighah dolee. ² Nnee dabizha idi daanjoo dolee, besto idahadaat'ii doo, ida'odliigo idaayadaakti' doo, idadilkqah doo, ncho'go aayadaakti' doo, bizhchiinii doo daidits'ag da doo, doo ihedaanzi da doo, doo bil daagodiyih da doo, ³ Doo k'idaanzi da doo, adaaniihii doo adane' da doo, daazhogo aadahdaago'aa doo, ncho'ii yisna' daanlii doo, bedaagodizid doo, nnee nzhoggo adaat'eehii bil daancho' doo, ⁴ Nada'ich'aahii daanlii doo, dabizha daabik'eh doo, itisgo na'idi'nil doo, Bik'ehgo'ihinaan bil daanzhoo le'at'ehi gonedliinii zha itisgo bil daanzhoo doo; ⁵ Dabik'a'yu zha inashood daanliigo Bik'ehgo'ihinaan binawod doo bik'a'zhi' daahit'ii da: nnee agadaat'eehii bits'a'zhi' ant'ee. ⁶ Ai bitahyu nnee la' nadaach'ahi daanliigo gotahyu nadaakaigo isdzane' doo daagoyaa dahii, ncho'ii laago ye'adaat'ehi, isnahgo adale'go adaaniihii da'anii daanzigo adale', ai dabii itah at'ee go ncho'go natsekesii ch'a'odaabihiniil, ⁷ Dabik'ehn idaago'aah, ndihii da'anii agot'eehii ch'eh yidaago'aah. ⁸ Jannes la'ii Jambres daaholzehi Moses yich'i' nadaagonkaad adaat'ee n'ii k'ehgo, ai nneehii da'anii agot'eehii yich'i' nadaagonkaad, ai biini' daancho'go

odla' yits'á'zhí' ádaat'ee. ⁹ Áídá' doo láágo ládaayile' da: Jáannes lá'íí Jámbres doo goyáá dahíí nnee dawa bich'í' ch'í'nah ádaaszaa n'íí k'ehgo, áí nnee doo daagoyáá dahíí áldó' dawa bich'í' ch'í'nah ádaadolníí. ¹⁰ Áídá' shíí shígosíníí, ílch'ígonsh'aahíí, she'at'e', bighá hinsh'naahíí, she'odla', nzaadyú bágohish'aahíí, shíí ijóóníí, shíni' k'eh ánk'síníí, bígonksí, ¹¹ Shini'goch'idile' n'íí, lá'íí góyéé'go shich'í' nagowaa n'íí, Antioch lá'íí Icónium lá'íí Lýstra daagolzeeyú shich'í' ágodzaa n'íí; shini'daagoch'idile' n'íí bitis síl'íhíí dawa bígonksí: áí dawa biy'ídí' nohweBik'eh'ín ch'íshink'íí. ¹² Da'aníigo gádish'níí, nnee dawa Bik'ehgo'íhi'na'ń bikísk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iiníí bini'daagoch'idile' doleel. ¹³ Áídá' nnee daanch'ó'íí lá'íí k'izéda'dilteehíí dayúwehégo ádaanií, nadaach'aago lá'íí dabíí áldó' bich'í' nadaadi'ch'aa. ¹⁴ Áídá' nihíí, bígon'áá n'íí lá'íí ndzilgo osíndla'ádíí dayúweh be'ánt'éé, hadín bits'á'dí' bígon'aanií bínálníihgo; ¹⁵ Lá'íí Bik'ehgo'íhi'na'ń biyati' bek'e'eshchiiníí godilzini hosíndla'ádggo hagog'éégo Christ Jesus binkááyú hasdán'na'ń níl ch'ígó'aahíí t'ah ánlts'ísédá' bígosíníí áldó' bínálníih. ¹⁶ Bik'ehgo'íhi'na'ń biyati' bek'e'eshchiiníí dawa nnee Bik'ehgo'íhi'na'ń binkááyú k'eda'ashchíí, áí ílch'ígót'aahíí bee íl'íí, konch'ó'íí kol ch'í'nah alne'íí bee, ílch'í'kole'íí, lá'íí dávik'ehyú ágot'eehíí kol ch'ígó'aahíí bee íl'íí: ¹⁷ Áí bee nnee Bik'ehgo'íhi'na'ń bíyéehíí ílch'í'ilne', lá'íí nlt'éégo ánádaat'ííhíí dawa yitis nel'áá doleel.

4

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'íhi'na'ń lá'íí Jesus Christ nohweBik'eh'ín, hit'íigo nadzáágo nant'aa doleelíí, daahinaahíí hik'e nanezna'íí yádołtihi, án binadzahgee gániłdish'níí; ² Bik'ehgo'íhi'na'ń biyati' bee yánłti'; doo ngonáhgo da, da'adzaayú bíł ch'ída'it'í'yú lá'íí doo bíł ch'ída'it'í' dayú; nch'ó'go ágot'eehíí ch'í'nah ánl'sí, bíł daadntéhgo bidag yánłti', nyee ndi dayúweh bágó'ááłgo bíł ch'ígon'áah. ³ Nnee da'aníí ílch'ígót'aahíí dázh'ó doo hádaat'íí dago bengodogaak; áídá' yati' da'ílnéhíí dabíí bí'at'e' nch'ó'íí bik'ehgo yíká na'ódaayilts'í'go, áí bíł ch'ídaago'aahíí yíká daadéz'íí doleel; ⁴ Da'aníí ílch'ígót'aahíí yits'á'zhí'go ndaalyis doleel, yati' daazh'ógo ágolnéhi zhá hádaat'íí doleel. ⁵ Áídá' nihíí dawahá bich'í' ídaagondzáá, nyéé'go nich'í' nagowaa lék'e ndi bich'í' dahńłd'oh, yati' baa gozhóni baa yánłti'go na'izíid, na'idziid nainé' n'íí łanléh. ⁶ Shíí íłk'ídá' da'itsaahíí k'ad baa shí'dilteeh, k'ad dah dish'áhíí kodí' begoz'áá. ⁷ Shi'odla'híí bighá nlt'éégo nagonel'kaad, ílhach'idikáhgee hishwołhíí k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa łashłaa, da'aníí odla'íí ílch'ígoní'áá: ⁸ K'adíí dávik'ehyú ách'ít'ééhíí bighá ch'ah hobííhíí shá k'ihzhí' nnit'á, áí nohweBik'eh'ín dávik'ehyú át'éégo kaa yánłtíhíí shaa yí'aah, nadáhíí bíj'íí: doo dashízhá shaa hit'aah da, nohweBik'eh'ín ch'í'nah ádilne'íí bíł daanzh'ógo yíká daadéz'iiníí dawa yaa daayiníí áldó'. ⁹ Dáhadnłn'íihgo shaa n'na'ń: ¹⁰ Démas holzéhi yó'oshiłt'e', díí n'í'gosdzán biká' ágot'eehíí bíł nzh'ógo Thessaloníca golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátaiyú óyáá, Titus holzéhi Dalmátaiyú óyáá. ¹¹ Luke zhá kú sidaa. Dahagee n'na'ńgee Mark bíł n'ásh: án shinasdziidíí bee dázh'ó shich'oníhi at'éé. ¹² Tíkikas holzéhi Éphesusyú o'ł'a'. ¹³ Áíd' d'inyaago shí'ícho Tróas golzeeyú Cárpus bigowágee níłtsooz n'íí shá nłtsóos, naltsoos áldó', ikágé biká' k'eda'ashchíígo ádaaszaa n'íí, áí dázh'ó hásh't'íí. ¹⁴ Alexánder holzéhi, béshłtsogi nayiziidi, dázh'ó nch'ó'go ásh'íłaa: nohweBik'eh'ín án ánát'ííhíí bich'í' na'iníí ndi at'éé: ¹⁵ Ni áldó' án baa gonyáá; nohwiayati' yich'í' nagonłkaad ní'. ¹⁶ Dantsé shaa yá'it'ídá' doo hadín sha'ashhah sizíí da ní', nnee dawa yó'odaasidez'áá ndi, Díí nch'ó'ihíí doo biká'zhí' daaleeh da, dish'níigo Bik'ehgo'íhi'na'ń bá náhoshk'áá. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi nohweBik'eh'ín sha'ashhah sizíí ní', shinawod shá ágól'sígo; yati' dawa yídaagodol'síí, lá'íí doo Jews daanłj' dahíí dawa daididots'íí doleel'íí bighá: áík'ehgo ndóicho bizé'dí' hásh'í' dolt'íí ní'. ¹⁸ NohweBik'eh'ín nch'ó'go ádaat'ííhíí dawa bits'á'dí' hashłteeh ndi at'éé, áíd' yaaká'yú yebik'ehíí bengonyáázhí' shínádéz'íí doleel: án dázh'ó ba'ihégo'sí le' doo ngonel'áá dayú dahazh'í'. Doleel'go at'éé. ¹⁹ Prísca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozh'ó, shá

bihñii, Onesíphorus bichagháshé bilgo aldó'. ²⁰ Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeehíí Milétum golzeegee nñihgo sitjídá' dahdiyáá ni'. ²¹ Dáhadnñihgo doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nñáh. Eubúlus, Púdens, Línus, ła'íí Claudia daaholzéhi, Gozhóó, daaniñii, odla' bee nohwik'ííyú dawa aldó'. ²² Jesus Christ nohweBik'ehñ niyi'siziiníí yil nlii le'. Bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

1 Shíi Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ bána'isiidíi lá'íi Jesus Christ binal'a'á nshkíni k'e'eshchii; díinko bighá shides'a', nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yitahaslaahíi bi'odlǎ' ndzil doleełgo lá'íi dayúwehégo da'anii ágot'eehíi yídaagolsíih doleełgo, ái bee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yikísk'eh ádaat'eego alne'; 2 Ái bee dahazhí' ihí'naahíi yiká daadéz'íi, ái Bik'ehgo'ihí'nañ, doo lé'ilchóhi da, yee nohwá ngon'áá lək'e, ni'gosdzán doo hwahá nnit'aa dadá'; 3 Áik'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíi yee ch'í'nah ágólaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiniikíi yengon'áágo biyati' baa yashti'go shaa det'áá; 4 Titus bich'í' k'e'eshchii, nohwi'odlǎ' dała'áhíi bee shiye' nlíni: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa lá'íi nohweBik'ehñ Jesus Christ Hasdánohwiniikíi bilgoch'oba'íi lá'íi bits'á'dí' aatét'íi lá'íi ilch'í'gont'ééhíi bee nich'í' goz'áá le'. 5 Díi bighá Crete golzeegee nninikíi ni', dawahá doo ilch'í'hilzaa dahíi ilch'í'nle'go, kih nagoznílii dawago ínashood yá nazíi doleełíi hahiníi, ánikdishnii n'íi k'ehgo: 6 Ái nnee doo hagot'éégo baa dahdaagosit'aa dahi daanlii doo, bi'aa dała'áhi, bichagháshé da'odlǎago, nchǒ'íi dagohíi doo daadits'ag dahíi doo daabildi'nii dahi zhá hahiníi. 7 Ínashood yinádéz'iiníi, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidíi nliigo doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíi, doo dabízhá bik'eh dahíi, doo hashkee dahíi, doo idlǎa dahíi, doo dagoshch'í' bágochíih dahíi, bestso doo yidázhí' at'éé dahíi nlii le'; 8 Bahasta' nakahíi bil nzhooníi, nnee daanł'ééhíi bil nzhooníi, biini' golíiníi, dávik'ehyú át'ééhíi, godnksíníi, dabíi ádaagodzaaníi nlii le'; 9 Bil ch'ígót'áá n'íi k'ehgo yati' ba'olniihíi ndzilgo yotǎ' le', áik'ehgo da'anii ilch'ígót'aahíi bee nnee yidag yakti' doleeł, lá'íi yits'á'zhí' ádaat'eehíi da'anii ilch'ígót'aahíi yil ch'í'nah ágole' doleeł. 10 Nnee láni yati' yil nakaihi, yati' da'íliné lá'íi k'izé'idilteehíi yee yádaakti', circumcise ádaanohwi'dolne', daanohwíniihíi itisgo: 11 Nnee ágádaat'eehíi doo dayúweh yádaakti' dago ádaabi'dilne'go dávik'eh; ái nneehíi doo bee ilch'ígót'aah bígonedzǎa dahíi bestso hádaat'íihíi bighá yee ilch'ídaago'aahgo nnee bichagháshé bilgo yil nadaagodesgeed. 12 Ła' itah nlíni, yunáásyú ágone'íi báyo'iiníi gáníi, Credí' daagolíni dávik'ehn léda'ilchóhi, dzilká'yú daagolíni bégódzidíi k'ehgo ádaat'éhi, bil daagoyéé'go daadichiníi daanlii, ni. 13 Díi yaa nagoln'íi da'anii. Áik'ehgo bil daadntéh, da'anii ilch'ígót'aahíi zhá daayodlǎa doleełhíi bighá; 14 Jews daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íi, lá'íi nnee da'anii ágot'eehíi yits'á'yúgo ádaat'eehíi yendaagos'aaníi doo daidits'ag da doleełhíi bighá bil daadntéh. 15 Nnee biini' daanzhooníi nł'éégo ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees: áidá' daanchǒ'íi lá'íi doo da'odlǎa dahíi nchǒ'go ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees; biini' daachǒdgo nt'é nł'éégo at'éé dagohíi nchǒ'go at'éé doo yídaagolsí da daasilíi. 16 Bik'ehgo'ihí'nañ bídaagonlzi daanii ndi ánadaat'íihíi bee doo hádaat'íi dago bígózi, bik'edaach'inniih, lá'íi doo da'dits'ag da, lá'íi nł'éégo ánadaat'íihíi dawa doo yik'eh shijeed da.

2

1 Áidá' nihíi, dawahá da'aniigo ilch'ígót'aahíi bikísk'eh ilch'ígon'áah: 2 Nnee bádaayánhíi gádaabiknii, Nohwiini' daagolíi le', daanohwich'idnksí le', ídaa daagonohdzǎa le', nohwi'odlǎ', lá'íi nohwi'íjooóníi, lá'íi nohwíni' k'eh ádaanoksíníi bee ndzilgo nasozíi le'. 3 Isdzáné bádaayánhíi gádaabiknii, Nohwíi aldó' nt'é ánadaat'íihíi bee Bik'ehgo'ihí'nañ daadinoksi le', doo ch'ínii daaníihíi daanohlii da le', idlǎahíi doo bik'e isnáh daanohlii da le', nzhooníi zhá bee ilch'ídaagonoh'aah le'; 4 Isdzáné áni nakaiyehíi biini' daagolíigo bikǎ' lá'íi bichagháshé bil daanzhǒogo yil ch'ídaagonoh'aah le', 5 Daagoyáágo, biini' lá'íi ánadaat'íihíi daanzhǒogo, gowǎ zhá yaa daabiini'go, bikǎ'íi daidits'ago, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo nchǒ'go baa yati' da doleełhíi bighá, ái dawa yil

ch'ídaagonoh'aah, daabikn̄ii. ⁶ Nnee ánii nakaiyehíí áldó', Nohwiini' daagolíí le', daabikn̄ii. ⁷ Dawahá bee n̄t'éégo ánách'ot'ííhíí bikísk'eh ch'ogaakíí bee ch'í'nah ádinl̄i le': da'áígee ilch'ígon'áah, gonyáágo lá'íí da'an̄ii ánniigo, ⁸ Yati' dábik'ehíí doo bee naa dahgosit'aa dahíí bee yán̄t̄i'; hadín̄ yits'á'zh̄i' at'ééhíí yik'e ídaayánd̄i doo, doo hagot'éégo nch̄'íí yee naa yałt̄i' dahíí bigh̄a. ⁹ Na'iziidíí daanoh̄k̄ini, nohwinant'a' daadohts'ag le', lá'íí dawahá ádaahle'gee nohwinant'a' bíł dábik'ehyú ánádaah̄t̄i' le', daabikn̄ii; doo nohwinant'a' t'áazh̄i' bich'í' yánádaakti'go da; ¹⁰ Doo da'noh'íih da, dawahá bee nohwaa daach'okííhíí ch'í'nah ádaanołs̄i; dawahá bee Bik'ehgo'ih̄i'nañ Hasdánohwiñiikíí baa ilch'ígót'aahíí nzh̄oogo nohwik'izh̄i' hit'íi doleełhíí bigh̄a, daabikn̄ii. ¹¹ Bik'ehgo'ih̄i'nañ bíłgoch'oba'íí bee nnee dawa hasdákáh doleełgo bich'í' ch'í'nah alzaa. ¹² Áí Bik'ehgo'ih̄i'nañ doo bikísk'eh ih̄i'naa dahíí lá'íí ni'godzán biká' dawahá nch̄'íí hádaahiit'iiníí yó'odaant'aahgo bee nohwil ch'ígót'aah, lá'íí díí ni'godzán biká'gee daagondz̄aago, dábik'ehyú ádaant'eego, lá'íí Bik'ehgo'ih̄i'nañ bikísk'eh daahii'naa doleełgo nohwil ch'ígót'aah; ¹³ Bik'ehgo'ih̄i'nañ ízisgo at'éhi lá'íí Jesus Christ Hasdánohwiñiikíí bits'á'idindláádgo ch'í'nah hileehíí bikádaadéet'íi, áí ndaahóndliigo nohwiya gozh̄o; ¹⁴ Án̄ bidikíí bee nanánohwesniigo nch̄'íí dawa bits'á'dí' hanánohwihes'n̄ilhíí bigh̄a Jesus nohwá n'ádelt̄i, lá'íí bíyéé daahiidleehgo nasdziid n̄t'ééhíí bich'í' dahdaand̄o doleełgo nohwinch̄'íí da'ád̄ihgo ádaanohwiléhíí bigh̄a áldó' nohwá n'ádelt̄i. ¹⁵ Díí bee bíł nadaagoln̄i', bidag yán̄t̄i', dawahá bee nik'ehgo bíł daadntéh. Nnee doo lá' hayaa ánóle' hela'.

3

¹ Binant'a' lá'íí daabik'ehíí da'ádaaniyú ádaat'eego yínádaalñiigo ádaanłs̄i, binadaant'a' daadits'ago, lá'íí n̄t'éégo ánádaat'ííhíí dawa dagoshch'í' ádaile'go, ² Doo hadín̄ nch̄'ogo yaa yádaakti'go da, doo ilch'í' hadaashkeego da, áídá' nzh̄oogo ádaat'eego, lá'íí nnee dawa bich'í' n̄t'éégo ádaat'eego yínádaalñiigo ádaanłs̄i. ³ Néé áldó' doo daagondz̄a da ni', doo daadihiits'ag da ni', nohwich'í' na'deshch'a' ni', nch̄'íí biká hágot'iiníí lá'íí gonedliiníí iltah at'ééhíí bik'eh isnáh daandl̄i ni', iyodaandz̄igo daahii'naa ni', lá' bíyééhíí ídáhádaat'íi ni', nnee bik'edaan'ñi ni' lá'íí ilk'edaadin'ñi ni'. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ih̄i'nañ Hasdánohwiñiikíí nnee yaa ch'oba'íí lá'íí bíł daanzhooníí ch'í'nah silj̄idá', ⁵ Nohwaa ch'oba'go hasdánohwiñil, doo n̄t'éégo ánádaahiit'ííhíí bigh̄a da, áídá' nohwinch̄'íí nohwá nal'eeldá' nadaagosiidl̄i, lá'íí Holy Spirit ánídégo ánádaanohwisdlaa, áí bee Bik'ehgo'ih̄i'nañ hasdánohwiñil; ⁶ Bik'ehgo'ih̄i'nañ, Jesus Christ Hasdánohwiñiikíí biláhyú Holy Spirit ch'ída'izkaadgo nohwaa daidez'áa; ⁷ Áík'ehgo bíłgoch'oba'íí bee dábik'ehyú ádaanoht'ee nohwilñiidgo, dahazh̄i' ih̄i'naahíí bee daahin'naa doleełíí ndaahóndlii. ⁸ Díí ágolzeehíí da'an̄ii ágolzéhi, díí ádishñiíhíí dayúweh baa yánánltihgo hasht'íi, áík'ehgo Bik'ehgo'ih̄i'nañ daayosdlaq̄adíí n̄t'éégo ánádaat'ííhíí dayúweh ye'ánádaat'íi doleeł. Áí n̄t'éé lá'íí nnee bá nzh̄o. ⁹ Doo daagoyáá dago laha'dit'áhíí, hadaashchiiníí baa na'goni'íi, k̄il nadaagonlkaadíí, lá'íí begoz'aahíí bigh̄a hadaashkeego laha'dit'áhíí doo baa nannáá da; áí doo ilj̄i da, doo nt'é bee aln̄éh da. ¹⁰ Nnee dabíí hát'íiyú odlaaníí nakidn bich'í' yásín̄t̄i'dá', doo nidits'ag dayúgo yó'odn'áah; ¹¹ Nnee ágát'ééhíí da'an̄ii ágot'eehíí yits'á'zh̄i' dahiyaago, doo bik'ehyú át'éé dago, dabíí ídángot'áni at'éé bígonłs̄i. ¹² Ártemas dagohíí Tíkikas nich'í' de'p'a'dá' dáhadn̄lñiigo Nicópolisyú shaa n̄n̄áh: akú shehaigo ngoni'áá. ¹³ Zénas, begoz'áni n̄t'éégo yígółsini, lá'íí Apółlos bíłgo dahdi'aashyú bich'on̄iigo doo nt'é yíd̄ih daandl̄i da le'. ¹⁴ Bíł ínashood daandliiníí n̄t'éégo nada'iziidgo yídaago'aa le', áík'ehgo dabíí ídeedaahi'naa, lá'íí dawahá yíd̄ih daanliiníí yich'odaan̄ii doleeł. ¹⁵ Nnee bíł nahashtááníí dawa, Gozh̄o, daanil̄n̄ii. Bíł dała' da'ohiidl̄aago bíł daanjooníí, Gozh̄o, shá bíłn̄ii. Daanohwigha Bik'ehgo'ih̄i'nañ bíłgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aq̄ le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

¹ Shíí Paul, Jesus Christ bigha ha'ásítini, la'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dázhó nohwil nzhóni, bil nada'idziidi, bich'í' k'e'ilchii, ² La'íí Apphia nohwil nzhóni, Arkípas, Christ bigha bil siláada daandlíni, la'íí inashood nigowagee íla'ánát'íihíí áldó' bich'í' k'e'ilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi, dávik'ehn nénáshñiih oshkaahgee, ⁵ Jesus nohweBik'ehñ la'íí inashood dawa nil daanzhóogo bada'ónkiigo na'ikonsíhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi; ⁶ Ni'odla'íí baa nagolní'go Christ biyéé daandlíhíí bigha nkt'éégo ágot'eehíí daanohwíyééhíí dawa nnee dayúweh yídaagoksí doleeł, dishñiigo ná'oshkaah. ⁷ Ni'ijóóhíí bigha dázhó nohwil gozhóó, bidag ánt'ee áldó', shik'isn, inashood bijíí yune' bil daagozhóógo ánadaasíndlaahíí bigha. ⁸ Áik'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dávik'ehyú ánléh, nkdishñiigo nich'í' haszii doleeł ni', ⁹ Ndihií shil nzhóóhíí bigha nánoshkaah, shíí Paul, nnee báyañ sílíni, k'adíí Jesus Christ bigha ha'ásítini. ¹⁰ Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkaah, án ha'ásítíígo odla' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees sílíí: ¹¹ Doo ánídá' nich'í'go doo ílíí da ni', ndihíí k'adíí nich'í'go la'íí shíí áldó' shich'í'go lán ílíni sílíí: ¹² Dázhó shijíí sí'aa'dí' shil nzhóni nich'í' nádé'á'; áik'ehgo naadnkteeh: ¹³ Dashíí bil sikeego shil gozhóó doleeł ni', yati' baa gozhónihíí bigha ha'ásítíígee ni dahdá' shich'onñi doleeł ni': ¹⁴ Ndihií hago ánásh'ííhíí doo nil nkt'éé dayúgo, doo ágáshne' da, shaa ch'onba'íí doo bíniso'go da, áídá' dani hánt'ííyúgo zhá. ¹⁵ Dasa' naa nadáhíí bigha dé't'ih nits'á' dahnyaa lán shí; ¹⁶ Doo dayúweh ni'isna'híí k'ehgo baa natsínkees da, áídá' áí bitisgo nik'isn nil nzhóóhíí k'ehgo baa natsínkees; shíí ndi áik'ehgo baa natséskees, nihíí shitisgo áik'ehgo baa natsínkees, nohweBik'ehñ biláhyú nik'isn nlií. ¹⁷ Nit'ekéhíí k'ehgo shil ónttagyúgo, naashídnkteehíí k'ehgo án naadnkteeh. ¹⁸ Doo bik'ehyú nich'í' at'éé da lék'eyúgo, dagohíí naa hayil'ááyúgo, áí shíí shiká'zhí' ánle'; ¹⁹ Shíí Paul, dashíí naltsoos ash'íí, dashíí na'hishñiik: nihíí niyi'siziiníí da'anii bee shaa hán'aa ndi, áí doo bí'ishtah da. ²⁰ Da'anii, shik'isn, nohweBik'ehñ biláhyú shil gozhóógo áshííle', Christ biláhyú shijíí yune' ágoniidégo ánashíídle'. ²¹ Díí nich'í' k'e'eshchiihíí bikísk'eh ánnéngo nígonsi, la'íí bitisgo ndi ánnéngo nígonsi. ²² Shíí áldó' akú hayú nshdaayú shá ílch'í'gole': shá da'ohkaahíí biláhyú ch'inánshdáhgo nohwaa nánshdáh nsí. ²³ Épaphros holzéhi, Christ Jesus bigha bil ha'áshítézhí, Gozhóó, nohwilñii; ²⁴ Marcus, Aristárkas, Demas, la'íí Lucas daaholzéhi, bil nada'isiidi, áldó' ágádaanohwilñii. ²⁵ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí bee niyi'siziiníí bich'í' goz'aa le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

¹ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidí biláhyú daanohwitaa n'íi doo alch'ídn iltah at'éégo yich'í' yakti' da lék'e, ² Áída' díi iké'yú yołkaahí biYe' binkááyú nohwich'í' yakti', án dawahá bíyéé doleełgo nyinktíni, án binkááyú aldo' ni'gospdzán áyílaahi; ³ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíi bee án aldo' bits'á' idindláád, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, biyati' nalwodíi bee dágoz'ąą nt'éégo nł't'éégo áyíłsigo hadag áyíłsi; dabízhá nohwinchq' íi nohwá yidnłkqodá', da'itisé goz'ąąyú Ízisgo At'éhi bigan dihe'nazhińéégo dahnesdaa; ⁴ Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłłhíi bighą bizhi' baa yin'ąą, bizhi'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daabizhi'íi ndi bitisgo at'éé; da'ágát'éégo dabíi yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i la' gáyılñniid da go'íi, Shiye' nłłi, díi jiid' nitaa síłi. La'íi doo hak'i gánniid da aldo', Bitaa nshłi doleeł, bíhíi shiye' nłi doleeł. ⁶ La'íi dantsé gozlínihi ní'gospdzán biká'zhí' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nań yaa yakti'go gáníi, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníi dawa daabokaąh le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi yaa yakti'go gánado'niid, Binadaal'a'á spirits daanłigo ányiidlaa, bá nada'iziidíi kq' dahdinahíi daanłigo ányiidlaa. ⁸ Áída' biYe'híi gáyılñi, Bik'ehgo'ihí'nań nłíni, doo ngonel'ąą dayú dahazhi' nant'áa doleeł; dážhó nł't'éégo nant'áa. ⁹ Nzhqogo ágot'eehíi nł nzhqo, nchq'go ágot'eehíi nł nchq'; ái bighą Bik'ehgo'ihí'nań, Bik'ehgohinńaahíi hadín nł nakaihi bitisgo nł goyılshqóhíi bee hanidilaa. ¹⁰ La'íi gánábıdo'niid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá' ni'gospdzán nín'ąą; yááhíi nigan bee ánlaa. ¹¹ Ái bech'ígowáh; nizhá da'áik'ehgo ánt'éé; ái dénchq' daaleeh, diyagé dénchq' hileehíi k'ehgo; ¹² Ái ch'id ilhanéılzaahíi k'ehgo ilhanínléeh doleeł, la'íi łhgo ádaat'ee daaleeh: áída' nihíi da'ágánt'éé, la'íi doo ngonel'ąą dahíi bee hińnáa doleeł, yiłni. ¹³ Áída' binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i la' gáyılñniid da go'íi, Shigan dihe'nazhińéégo síndaa, ni'ina'íi nikelł'áahyú niníılzhí'. ¹⁴ Ái dawa yaaká'dí' nadaal'a'áhíi daanłiřhą, nńee hasdádokahíi yinádaadéz'ıi doleełgo odaas'a'ihí?

2

¹ Ái bighą nt'é daadisiits'aaníi dawa baa daagondząągo dávik'eh, dahyúgohíi danko baa daadihi'nah. ² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi binkááyú hasdzihií da'anii dážhó nłdzilgo, la'íi nchq'go ádaach'it'eehíi la'íi doo da'ch'idits'ag dahíi da'ái bee koch'í' nanáhi'níiłgo; ³ Hagot'éégo bits'á' hahiikeeh, hasdách'igháhíi itisgo nł't'éehíi doo hádaat'ıi dayúgo; ái hasdách'igháhíi nohweBik'ehń dantsé ánniid ni', áidi' hadín daabi'dists'aaníi aldo' da'anii daaniigo yaa nohwıl nanádaagolni'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań aldo' da'anii niigo godiyıhgo be'ígóziníi ch'ı'nah ágólaa, ízisgo áná'ol'ıiłi, iltah at'éégo godiyıhgo áná'ol'ıiłi aldo', la'íi dabíi bik'ehgo Holy Spirit kainé'íi bee hasdách'igháhíi yaa nanágolni'. ⁵ Ni'gospdzán begonáhíi baa nagohiılni'ıi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo yedaabik'eh doleełgo yaa godin'ąą da. ⁶ Łah dahgoz'ąągee la' gánıigo yaa nagolni', Nńee daat'éégo nt'é bighą baa natsínkees nt'éé, nńee nliini daatéego nt'é bighą bińadíni'ıi? ⁷ Ninal'a'á yaaká'yú daagolíníi det'ıhézhi' dábič'ı'yú at'éégo ánlaa; ízisgo at'éégo la'íi daach'idnłsigo bá ágonlaa, nant'ánch'ah bik'edín'ąąhíi k'ehgo, la'íi dawahá ánlaahíi yebik'ehgo nłłti: ⁸ Dawahá yebik'ehgo bitł'áahyú nńné' ni'. Dawahá yebik'ehgo nyinktıdá', dałá'á ndi doo ágodıhgo da yebik'ehgo nyinktıi ni'. Áída' k'adíi dawahá yebik'ehíi doo hwahá daahiıltséh da. ⁹ Áída' Jesus daanéel'ıi, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi det'ıhézhi' dábič'ı'yú at'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'ıi

bee nnee dała'á daantíígee bá da'itsaahí yilíh doleelgo biniigonk't'éégo daztsaa; áí bigha nant'anch'ah bik'edot'aahí k'ehgo ízigo at'éégo la'íi daach'idnksigo bá ágólzaa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihina'na' bigha dawahá daagolíníi, dawahá áyílaahíi bichagháshé ląągo bits'á'idindláád goz'aą yune' ha'áyihińilgo, hasdách'ighahíi begodeyaago yebik'ehíi biniigodilnehíi bee dázhó nkt'éégo ábidolińilgo dávik'eh. ¹¹ Hadile'íi la'íi hadaadeszaahíi dała'á yits'á'dí' daanlii: áí bigha doo yik'e ídaayándzigo shik'íyú daayihńii, ¹² Gánúigo, Shik'íyú naa bił nadaagoshńi' doo, daanokaahíi ńla'at'ééyú na'ihénsigo ha'dish'aah. ¹³ Áídí' gánádo'ńiid, Dabízhá ba'oshkíi. Áídí' hananádzii, Kúnko, shíi hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihina'na' shaa yinilíi bił daanshńii. ¹⁴ Áík'ehgo áí chagháshéhíi bidil hik'e bits'í daagolńihíi k'ehgo bíi ałdó' ágádelzaa; bíi datsaahíi bee, da'itsaah yebik'ehń, ch'iidn nant'an, da'ílíi dołchińil doleelhíi bigha; ¹⁵ Ła'íi hadín da'itsaah yeneldzidhíi bigha bi'ihina' danes'aądzhi' isnah daanliiníi hasdáyidonilgo. ¹⁶ Da'aniigo Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'yú daagolíníi ye'adaat'éhi doo ye'at'éégo ádelzaa da; áídá' Abraham bits'á'dí hadaakishchiiníi ye'at'éégo ádelzaa. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihina'na' bá na'idziidgee okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni biłgoch'oba'go la'íi begondlįidgo hileehíi bigha bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dávik'eh, nnee bincho'íi bá bidil yee nahinil doleelgo. ¹⁸ Dabíi biniigodelzaagee nabídinestąadhíi bigha, hadíi nabída'dintaahíi yich'odaanliihi at'éé.

3

¹ Áí bigha shik'íyú, Bik'ehgo'ihina'na' báhadaadeszaahíi daanołńini, yaaká'dí' itah nohwiká anńiidíi, Christ Jesus, da'ohiidlaą daahiidleehíi bigha des'a'íi nłini, la'íi nohwi'okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nzhogo baa natsídaahkees; ² Áń habikńiiníi begondlįidgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihina'na' bichagháshé nkt'éégo yinádéz'iiníi k'a'at'éégo. ³ Kih ágole'íi kih ágolzaahíi bitisgo daach'idnksihíi k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnksihíi yik'eh sitii. ⁴ Kih dała'á gon'aągo nnee la' ádaagozlaahi at'éé; áídá' Bik'ehgo'ihina'na' dawahá áyílaahi at'éé. ⁵ Moses Bik'ehgo'ihina'na' yana'iziidi nliigo, Bik'ehgo'ihina'na' bigowa biyi' nkt'éégo na'iziidgo yunáasyú ch'í'nah doleekíi dabínsédá' yaa nagolńi' lək'e; ⁶ Áídá' Christ- hii Bik'ehgo'ihina'na' biYe' nliigo Bik'ehgo'ihina'na' bigowa dágoz'aą nt'éégo nkt'éégo yinádéz'ii; dąngont'izhi' doo nohwiini' hah dago la'íi nohwil daagozhogogo yaaká'yú dahazhi' ihina'na' ndaahondliihíi daahontą'yúgo, néé Bik'ehgo'ihina'na' bichagháshé itah daandlii. ⁷ Áí bigha Holy Spirit gáníihíi k'ehgo ádaanoht'ee, Díi jii biyati'íi daadohts'ago, ⁸ Da'igolńiyú Israel hat'íi nabídinestąad n'dá' Bik'ehgo'ihina'na' doo bikísk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo doo nohwijii nt'izgo ádaanohsj da le': ⁹ Áígee daanoht'ee n'íi nashídaanestąadgo shídaagołsjid, dizdin łegodzaahíi biyi' iltah at'éégo ánasht'ihíi daayiltsaa. ¹⁰ Áí bigha áí daakoln'ihíi doo baa shil gozhog dago gádéńiid, Dávik'ehń bijii biyi'dí' ndaahilsih, shikísk'eh ch'ogaakíi doo yidaagołsji da. ¹¹ Áí bigha shágóchjidgo shit'a dahdidishńiidá' gádéńiid, Shihá'idzoł yune' doo okáh at'éé da. ¹² Áík'ehgo ídaa daagonohdzaą, shik'íyú, dah lək'eyúgo ncho'íi hik'e doo odlaą dahíi nohwijii yune' bengonyáá lək'eyúgo, Bik'ehgo'ihina'na' hináhi dąnko bits'á' dahdidohkahi at'éé. ¹³ Dawa jii ildag yadaakti', díi jii t'ah nohwich'í' bił ch'í'otąadá'; dah lək'eyúgo ncho'íi k'izé'idilteehíi bee dąnko nohwijii nt'iz hileeh. ¹⁴ Dantsé Christ bada'osiidli'íi danes'aądzhi' daahontą'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; ¹⁵ Gánohwidńiidá', Díi jii biyati'íi daadohts'ago doo nohwijii nt'izgo ádaanohsj da le', Israel hat'íi Bik'ehgo'ihina'na' doo yikísk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo. ¹⁶ Ła' daidezts'aądá' doo yikísk'eh ádaat'ee da ni', áídá' Moses Egyptdí' ch'innilíi doo dawa ágádaadzaa da lək'e. ¹⁷ Daa daat'éhi Bik'ehgo'ihina'na' doo bił gozhog dago ádaayilsgo dizdin łegodzaa lán? Nnee ncho'go ánadaat'iiigo da'igolńiyú nanezna' n'íi shi ya'? ¹⁸ Daa daat'éhi bich'í' Bik'ehgo'ihina'na' bit'a dahdidilńiidá' gánńiid, Shihá'idzoł yune' doo ohkáh at'éé da? Doo

da'odlaa dahíi zhá áyihni. ¹⁹ Áík'ehgo bídaagonlzi, doo da'odlaa dahíi bigha doo akóne' okáhgo da.

4

¹ Ái bigha halaa baa daagondzaa le', dah lek'eyúgo Bik'ehgo'ihinañ bihá'idzoł yune' nkáh doleelgo nohwaa det'aa n'íi t'ah bil ch'í'otaada', nohwíi la' dánko dábich'i' ndohkahi at'éé. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'i' yá'iti'; daanohwitaa n'íi aldó' bich'i' yá'iti' ndi daidezts'aaníi doo daayosdlaad dahíi bigha doo bich'odaazni' da. ³ Hadíi da'osiidlaadíi zhá ái há'idzołi yune' ohiikáh, ái há'idzołi Bik'ehgo'ihinañ ániigo gánniid, Shágóchíidgo shit'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da: ni'gosdzán nni't'aa dá Bik'ehgo'ihinañ ánát'íihíi aal lalzaa ndi ánniid. ⁴ Lahgee gosts'idiskaaníi bijii yaa yati'go dahgoz'aa gáníigo, Gosts'idiskaaníi bijii Bik'ehgo'ihinañ binasdziid n'íi ni'inziidgo hanayoł lek'e. ⁵ Áidí' kú dahnágost'aa gáníigo, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. ⁶ Áík'ehgo la' t'ah akóne' okáhíi bá goz'aa; áidá' nnee dantsé bich'i' yá'iti' n'íi doo daayosdlaad dahíi bigha doo hak'e ha'akai da: ⁷ Áík'ehgo nzaad ogoyáahíi bikedí'go lah jii Bik'ehgo'ihinañ nnágon'aa, David binkáayú gánniidgo, Díi jii biyati'íi daadohts'ago doo nohwíi n't'izgo ádaanohsí da le'. ⁸ Há'idzołi Jesus bee baa daagodez'aa yúgo, bikedí'go Bik'ehgo'ihinañ lah jii doo gánadi'nii da doleel ni'. ⁹ Ái bigha Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daanliinií há'idzołi t'ah bá goz'aa. ¹⁰ Dahadín há'idzołi yune' ha'ayáahíi dabíi binasdziid n'íi ni'inziid, Bik'ehgo'ihinañ binasdziid n'íi ni'inziidhíi k'ehgo. ¹¹ Ái bigha halaa, ái há'idzołi yune' ha'áhiikáhíi bich'i' dahdaandoh le', doo ágáhiit'ii dayúgo, doo da'odlaa da n'íi k'ehgo dánko nanádnkaaki at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi hináhi la'íi dázho nalwodi at'éé, besh be'idiltkishé dá'íts'a' denihíi bitisgo denini at'éé, dagózhó yuyahyú na'gizh, koyi'siziinií, kospirit lenehenláayú, la'íi ihadaadit'aaníi iwoł lenehenláagee, akú aná'ogish, konatsekeesíi la'íi kojii biyi' ágot'eehíi koł ch'í'nah áyísi. ¹³ Ni'gosdzán biká' daahinaahíi dała'á ntíigeek Bik'ehgo'ihinañ doo bits'aa nant'i'hi at'éé da, áidá' bil ik'ídaandohíi doo nt'é binadzahgee bil le'eskaad dago, dawahá bil ch'í'nah daanlii. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihinañ biYe', yaaká'yú bil onágodzaahíi, nohwi'okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini ízisgo at'éhi nohwá siziiigo, halaa da'ohiidlaa daan'niihíi nldzilgo daahónta' le'. ¹⁵ Nohwi'okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini doo nadaanlwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwináda'dintaahíi k'ehgo bíi aldó' dawa bee nabí'dinestaad ndi doo hak'e ni'isii da. ¹⁶ Ái bigha halaa doo t'aazhí' daashiijeed dago Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleelgo, la'íi dawahá doo bídaanel'aa dagee bilgoch'oba'íi bee nohwich'onii doleelgo.

5

¹ Okaaah yebik'ehi da'tiséyú sinilíi dała'á ntíigeek nnee bitahdí' haltínihií, Bik'ehgo'ihinañ zhinéego ágot'eegek nnee yá siziiigo, Bik'ehgo'ihinañ ye'okaahgo dant'éhéta yaa yihiniigo, la'íi ncho'go ánách'ot'iihíi bigha ye'okaahíi nayitseedgo yaa yihiniigo nniitii. ² Án hadín doo goyáa dahíi la'íi doo nldzilgo daahikáh dahíi yaa ch'oba'go nayik'íiziidgo yígósi; dabíi ndi doo nldzil dago bich'i' nágodidáhíi bigha. ³ Áík'ehgo nnee nda'íksihíi bigha ye'okaahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinañ yaa hiniihíi k'ehgo bíi ndi ni'íksihíi bigha ágánát'iiigo goz'aa. ⁴ Nnee doo la' dabíi ízisgo at'éego okaaah yebik'eh nliigo ha'idilteeh da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ habikíiyúgo zhá, Aaron hayitiihíi k'ehgo. ⁵ Áík'ehgo Christ aldó' dabíi ízisgo at'éego okaaah yebik'ehi da'tiséyú sitini hileehgek doo ha'idoltii da, áidá' hadín, ShiYe' níi, díi jiidí' nitaa sílji, bilniidíi án habikíi. ⁶ Lahgee dahnágost'aagek gábilniid, Melkizedek okaaah yebik'eh n'íi k'ehgo doo ngonel'aazhí' okaaah yebik'ehi níi. ⁷ Christ ni'gosdzán yiká' nagaada' dázho chaal okaaahgo bináa tú nadaazlii lek'e, da'itsaahíi bits'á'zhí' hasdabilteeh

yinel'aahí náyokqahgo yich'í' okqah, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań yidnksihí bigha bidiits'ag; ⁸ Bik'ehgo'ihinań biYe' nlii ndi goyéego bich'í' nagoyáahí bee biTaa aníhí yikísk'eh at'éego yígóksjíd; ⁹ Áik'ehgo dázho nkt'éego ábi'delzaago hadíi daabi'dits'agíi hasdách'igháhi doo ngonel'aq dahíi begodeyáhi silii; ¹⁰ Áń, Melkízedek n'íi k'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni níi doo, bihniigo Bik'ehgo'ihinań habiltíi. ¹¹ Áń ląágo baa nadaagohiilni' ndi nohwil nagoch'ilni'hú nyee, doo nkt'éego daadohts'ag da daasoljiihí bigha. ¹² K'adyúgo ilch'ígó'aahí daanohlii le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihinań biyati' dabígózinéhíi dahadíi nohwil ch'ínágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhá daidlaaníi nádaasohdlii, daanesoyáq ndi hidán nt'izíi doo daahsaq da laq. ¹³ Dał'á daantjigo hadíi ibe' zhá yidlaaníi dávik'ehyú ágót'ee zhinéego ilch'ígót'aahí doo nkt'éego yígóksi da, mé' k'ehgo at'éehíi bigha. ¹⁴ Áidá' hidán nt'izíi bádaayánhíi bá álzaa, ái nkt'éego ánadaát'ijdhíi bigha hadíi nzhooníi hik'e hadíi nch'íi yídaagoksjíd.

6

¹ Ái bigha halaq, Christ baa ilch'ígót'aahí dantséhíi godezt'i'dí' yunaásyú dahnádihiikáhgo bádaayán bil ch'ígót'aahzhí'go dahdihikáhgo nohwi'odla' nđzil hileeh; ánadaahit'ijhíi da'ílinéhíi bits'á'zhí' ádaahii'ne'dá' nohwi'odla' bee Bik'ehgo'ihinań bich'í' dahsiikáhíi kih bit'ááh ni'it'aahíi k'ehgo at'éé, áik'ehgo it'ááh nda'sit'aaníi k'ehgo doo dayúweh ái zhá bee ilch'ídaagont'aah da le'. ² Okqah k'ehgo tach'idígisií, okqah k'ehgo koká' ndaach'idilniihíi, nanezna'íi nádikáhíi la'íi Bik'ehgo'ihinań nnee dahazhí' yándaago'a'íi, ái zhá bee doo dákozhá ilch'ídaagont'aah da le'. ³ Bik'ehgo'ihinań yee nohwaa godin'áayúgo, bádaayán bil ch'ígót'aahíi k'ehgo ilch'ídaagont'aah. ⁴ Nnee yati' baa gozhóni lahn yídaagoksjíd n'íi, yaaká'dí' kaa hi'né'íi daizlii n'íi, Holy Spirit baa godet'aq n'íi, ⁵ Bik'ehgo'ihinań biyati' nkt'éhi, la'íi binawodíi bee ízigo ánágot'ijhíi yunaásyú begoz'aaníi daizlii n'íi, ⁶ Bits'á'zhí' ádaadzaa lék'eyúgo doo hágót'éego binch'íi yits'á'zhí' ánadaa'ne'zhí' bil nnách'ikáhi at'éé da; bijíi yune' Bik'ehgo'ihinań biYe' tsj'ihna'áhi biká'zhí' yináadaayiheskał la'íi baa yágosjigo ánadesdlaahíi bigha. ⁷ Ni' biká' nanágot'ihgee ledihich'aadí' hadíi nkt'éego ádaayisíníi bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' baa gozhóoníi hileeh: ⁸ Áidá' hosh hajéedyúgo ni'ihíi yó'odit'aah, dénch'ogó'go bá ha'idziizhí' zhá bá goz'aq; didlidzhí' zhá bá onágot'í'. ⁹ Nohwil daanohshóni, áik'ehgo yadaahiilti' lék'e ndi, nohwihíi doo áik'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosilzjíd, hasdách'igháhi bil goz'áni be'ádaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań dávik'ehyú at'éego, bá nada'ohsiidíi doo yaa dinah da, la'íi bizhi'íi nohwil nzhoqhíi bigha bichagháshé bich'odaasoni'íi ái aldó' doo yaa dinah da; ái t'ah ágádaht'ij. ¹¹ Díinko nohwá hádaahit'ij, dał'á notjige da'áik'ehgo ágádaht'ijgo doo nohwil nagoki dago yaaká'yú dahazhí' ihinaahíi ndaahokíi le', nohwi'ihina' bengonyáazhí': ¹² Áidí' doo nohwil daagoyéé da le', áidá hadíi bi'odla' daagoljigo la'íi nyee ndi yil dahildóhgo Bik'ehgo'ihinań bángon'áaníi bíyéé doleehíi beda'ol'ij le'. ¹³ Bik'ehgo'ihinań Abraham yich'í' hadziigo yágon'áqádá', dabíi bitisgo at'éehíi doo la' dahíi bigha dabíi bee bit'á dahdidilniigo, ¹⁴ Gábikniid, Da'anii dayúweh niyaa gozhóq doleelgo ánihosh'nii, la'íi nits'á'dí' ląágo hanáhinolt'ijlgo ádishkíi. ¹⁵ Áik'ehgo Abraham nízaad godezt'i'go yidag at'éédá' nt'é bee bángot'aaníi begolzaa lék'e. ¹⁶ Nnee da'anii dabíi bitisgo at'éehíi biláhyú bit'á dahnadaadidilnih: hagee lahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kot'á dahch'idilniiyúgo lahada'dit'áh n'íi bengonáh. ¹⁷ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań, nnee yee yágon'áaníi bá begolne'íi yenagoshchiiníi doo lahgo ánáidle' dago dabígóziigo bil ch'í'nah áyisj hat'ijgo, ái da'anii aníigo bit'á dahdidilnii ni': ¹⁸ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań nnee nt'é yee yágon'áqágo, la'íi da'anii aníigo bit'á dahdidilniigo, ái naki goz'áni doo lahgo ánáidle' da; ái bee hadag ánohwi'dilzi, néé Bik'ehgo'ihinań bit'ááhzhí' daatsidihikáhíi hasdáhiikáhíi nohwáđihyú begoz'aaníi

ndaahóndliihíí ntl'izgo daahónta' doleełgo: ¹⁹ Áí ndaahóndliihíí bigha yaaká'yú godiyihgo goz'aa yune' bigizhgee da'denbaálíí bine'yú beha'ágót'i'i: ²⁰ Jesus áđih ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkízedek okaqah yebik'eh n'íí k'ehgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni silij.

7

¹ Melkízedek holzéhi, Salem golzeegee ízisgo nant'án nlíni, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú át'ehi bi'okaqah yebik'ehi nlij lék'e; án Abraham ízisgo nant'án daanlíni yich'í' nagonkaadgo yaa gonesnaad' nádaaldá' yidedeyaago, Niyaa gozhóq le', yihniid; ² Áígee ayihe'nííí goneznányú ilk'í'nííí dała'ágo sinílihií Abraham Melkízedek yaa yinil ni'; dantségee bizhi'íí, Bíí nant'aahíí bits'á'dí' ntl'éego ágot'éhi, golzeego ágolzee, iké'geehíí, Salemgee ízisgo Nant'án, áí, Bíí nant'aahíí bits'á'dí' ích'í'gont'éhi, golzeego ágolzee; ³ Bitaa, báádoo bígózi da, yits'á'dí' dihezna'íí la'íí hadí' dihezna'dí', hazhí' neheńa'zhí' aldó' doo bígózi da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' k'ehgo dahazhí' okaqah yebik'ehíí nlij. ⁴ Díí baa natsídaahkees, áí nneehíí dážhó dák'a'at'éhi lék'e, Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'i, ayihe'nííí goneznányú ilk'í'nííí dała'ágo sinílií yaa yinil lék'e. ⁵ Levi bits'á'dí' hadaakishchiiníí bitahdí' okaqah yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíí, bik'íí daanlíni bíyéehíí goneznányú ilk'í'nííí dała'ágo sinílií, tithes holzéhi, bich'í' nadaayiníígo begoz'aaníí bikísk'eh bánagoz'aa lék'e, bik'íí daanlíni aldó' Abraham bits'á'dí' hadaakishchijí ndi: ⁶ Áídá' Melkízedek, Levi bits'á'dí' hadaakishchiiníí doo bitahdí' nlij da ndi Abraham tithes yaa yihinií lék'e, la'íí Abraham Bik'ehgo'ihí'nań ba'den'ááhíí Melkízedek, Niyaa gozhóq le', bilnniid. ⁷ Díínko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadín itisgo at'ééhíí, da'ich'í'go at'ééhíí, Niyaa gozhóq le', yihnií at'éé. ⁸ Díí jjiyúgo nnee nanne'go bágoz'aaníí tithes bich'í' nadaahi'nií, áídá, Melkízedek t'ah hinaadá', dahazhi' hinaago baa na'goni'íí, tithes bich'í' nadaahi'nií. ⁹ Gádishnií le'at'éhi, Levi, tithes bich'í' nahi'niíí, Abraham Melkízedek tithes yich'í' nayiheznííí bee tithes nayiheznííí ga'at'éé. ¹⁰ Melkízedek Abraham yidedeyaadá', Levi itah nliiníí ga'at'éé, doo hwahá goleeh da ndi Abraham bits'á'dí'go hinaahíí bigha. ¹¹ Áík'ehgo Levi hat'í'íí bitahdí' okaqah yedaabik'ehíí bee dawa ntl'éé silij lék'eyúgo, (áígee Jews daanliiníí begoz'aaníí bee bángot'aa ni',) hant'é bigha okaqah yebik'ehíí la' nanádleeh, Melkízedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'ééhíí k'ehgo da? ¹² Okaqah yebik'ehi dabíntségo golínií k'ihzhí' nánálteeh lék'eyúgo hagot'éego goz'aaníí aldó' lahgo anánálné'hi at'éé. ¹³ Hadín díí bee baa na'goni'íí lahgo hat'í'íí nlij, áí hat'í'íí bitahdí' dant'éhéta be'okaqahíí Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'inií goz'aaqee doo la' na'iziid da. ¹⁴ NohweBik'ehń Juda hat'í'íí nlijgo bígózi; áí hat'í'íí Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okaqah yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'. ¹⁵ Díínko dayúwehyú ntl'éego bígózi, okaqah yebik'ehi Melkízedek k'ehgo at'éhi nánáslíí, ¹⁶ Áń doo ni'godzáń biká' begoz'aaníí bik'ehgo okaqah yebik'ehi silij da, áídá' ihí'naa doo ngonel'aa dahíí binawodíí bik'ehgo okaqah yebik'ehi silij. ¹⁷ Áń baa na'goni'go gáníí, Doo ngonel'aa dazhí' okaqah yebik'ehi níí, Melkízedek okaqah yebik'eh n'íí k'ehgo. ¹⁸ Begoz'aa n'íí doo ndzil dago, doo nt'é bee análnéh dago k'ihzhí' bengot'aa. ¹⁹ Begoz'aa n'íí doo nt'é ntl'éego layiilaa da ni', áídá' itisgo ntl'éhi begodeyaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań ałhánégo bit'ahgo daahiidleeh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bit'á dahdidilnihií zhá bee Jesus okaqah yebik'ehhi silij: ²¹ (La'i okaqah yedaabik'ehihíí Bik'ehgo'ihí'nań doo bit'á dahdidilniigo okaqah yedaabik'ehi daasilij da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bit'á dahdidilniigo Jesus okaqah yebik'ehi silij; Bik'ehgo'ihí'nań gábilnniid, Shiini' doo lahgo anáshdle' da doleełgo shit'á dahdidishniigo gádishnií, Doo ngonel'aa dazhí' okaqah yebik'ehi níí, Melkízedek okaqah yebik'eh n'íí k'ehgo;) ²² Áík'ehgo aníidégo nohwángot'áaníí, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliiníí bilgo lángot'aa n'íí bitisgo ntl'éhi, Jesus bee nohwá hizí'. ²³ Okaqah yedaabik'eh n'íí nanne'go doo dayúweh okaqah yebik'ehi daanlij dahíí bigha láágo daanlij ni': ²⁴ Áídá' Jesus dahazhí' hinaago dahazhí' okaqah yebik'ehi nlij. ²⁵ Áí bigha bíí binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań yaa hikáhíí

dángonel'aažhí' hasdáyihinií, dábik'ehn yá ná'okaąhgo dahazhí' hinaa. ²⁶ Okaąh yebik'ehi da'ágát'éhi nohwá nkt'éé, dilzini, doo k'izé'at'éhi da, dázhó nkt'éhi, nchọ'go ádaat'eehíi yits'á'zhí' nlíni, yaaká'yú ágot'eehíi bitisyú ízisgo at'éégo ábi'delzaahi; ²⁷ Ái okaa yebik'eyi da'tiséyú daanlíni dawa jji, ntsé dabíi nchọ'go ánádaat'íhíi áídí' nnee nchọ'go ánádaat'íhíi bigha dant'éhéta nadaitseedgo yeda'okaąhgo Bik'ehgo'ihí'nań baa nanádaahi'nií, áídá' Jesus doo ágánát'íhíi bik'eh da, dabíi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltíidá' dałahńdigeé dawa łayiilaahíi bigha. ²⁸ Nnee doo daanłdzil dago nda'iksiih ndihíi okaąh yebik'ehi da'tiséyú daanlíni daaleehgo begoz'aaníi bik'ehgo hahi'nií; áídá' begoz'aaníi bikédí'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihí'nań bit'a dahdidilńhgee ánniidíi k'ehgo biYe' haltíi, án hadelzaa dahazhí'.

8

¹ Baa yádaahiilti'íi díinko ádaakdi'nií: Okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ágát'éhi nohwá nlii, án yaaká'yú Ízisgo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhineégo dahnezdaa; ² Yaaká'yú godiyhgo goz'aaníi, gowałgai biyi' da'ch'okaąhíi da'ańiíhíi án yiyi' na'iziid; ái biyi' da'ch'okaąhíi Bik'ehgo'ihí'nań ngonáni, doo nnee ngon'áni da. ³ Okaąh yebik'ehi da'tiséyú daanliinií dałá'á ntíígee Bik'ehgo'ihí'nań dant'éhéta baa hiné'go ła'íi dant'éhéta nadaitseedgo ye'okaąhgo baa hiniíngo hahi'nií: ái bigha díi okaąh yebik'ehihíi áldó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Díi ni'gosdzán biká' nagmaayúgo doo okaąh yebik'ehi nlii da doleeł ni', begoz'aaníi bik'ehgo okaąh yedaabik'ehi ík'idá' Bik'ehgo'ihí'nań yeda'okaąhíi yaa daayihiniíhíi bigha: ⁵ Ái yaaká'yú da'ch'okaąhgo goz'aaníi bíł dáłekt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehíi bichagosh'ohíi k'a'at'éé: Moses k'ad gowałgai biyi' da'ch'okaąhíi ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihí'nań bíł ch'ígó'aahgo gábiłniid, Dzil biká'yú be'elzaago nił ch'í'nah ashłaa n'íi da'áik'ehgo ádníi. ⁶ Okaąh yedaabik'eh n'íi binadaasdziid n'íi bitisgo at'éégo Jesus baa det'aa, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliinií bíł łańgot'aa n'íi k'adíi ła'ihíi itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizí', ái łańgot'aa n'íi yee nohwáńgon'aa n'íi k'adíi itisgo at'éhi bengot'aa. ⁷ Dantsé łańgot'aa n'íi íłch'í'zaa łąk'eyúgo, iké'geehíi doo bannagóst'aah da doleeł ni'. ⁸ Israel hat'i'i doo dawahá nkt'éé áiléh dago Bik'ehgo'ihí'nań yígoksiidá' gánniid, Israel hat'i'íi Judah hat'i'íi bíłgo áníidégo bándagoonsh'aahíi begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'ádi' daadihezna' n'íi báđih hishaałgo Egypt golzeedí' bíł ch'ínánkséhíi bijji bąngone'aa n'íi doo ga'at'éhi da; áídá' bąngone'aa n'íi doo dayúweh ye'adaat'ee dahíi bigha doo dayúweh binádaadesh'íi da ni', nii, Bik'ehgo'ihí'nań. ¹⁰ Ái bech'ígóyáahíi bikédí'go Israel hat'i'íi bíł łańádaagonsht'aah doleeł gáđishniigo, Begosił'áaníi biini' biyi' odaahishnií doleeł, ła'íi bijji biká' ádaagosh'e' doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań bá nshíi doleeł, ła'íi bíi shichagháshé doleeł: ¹¹ Nnee dałá'á ntíígee bit'ahdí' gólínií ła'íi bik'isn doo yil ch'ídaago'aah da doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań bígonsi, daanigo: nnee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíi ła'íi ízisgo ádaat'eehíi shídaagoksi doleełhíi bigha. ¹² Doo bik'ehyú ánádaat'íhíi da ndi baa ch'oshba' doleeł, nda'iksiihíi ła'íi nchọ'go ánádaat'íhíi doo dayúweh binádaashniih da doleeł, nii, Bik'ehgo'ihí'nań. ¹³ Áníidégo łańgont'aaníi begodeyaa, nniidá' dantséhíi k'ihzhí' nniiné'. Nt'é k'ihzhí' nniiné'híi ła'íi sá'á hileehíi bech'ígowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee łańgot'aaníi ndi hagog'éégo Bik'ehgo'ihí'nań ch'okaąhíi dahgoz'aa, ła'íi ni'gosdzán biká'gee da'ch'okaąh goz'aaníi gólíi łąk'e. ² Gowałgai biyi' da'ch'okaąhíi alzaa; dantsé goz'aa yune' ik'ah kọ'íi biká' dahnásik'áhíi, ła'íi biká'idáné, ła'íi bán Bik'ehgo'ihí'nań bidáhgee nna'né'ihíi biká' dah sińil, ái godiyhgo goz'áni holzee. ³ Nakigee dáádíłtsosíi bine'zhineégo biyi' da'ch'okaąhíi nágot'aa, ái da'tiséyú godiyhgo goz'áni holzee; ⁴ Ái biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' łąkałolchini didlidíi si'aa, ła'íi tsihón

dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihí'nań bengon'áání besi'áni aldó' si'aa, áí biyi' tús óodo be'alzaahi bán manna holzéhi biyi' siné'hi, la'íí Aaron bigish bihitsoo gozlíni, la'íí tséé nteelíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí biká' dahgoz'áni sinil ni'; ⁵ La'íí bit'a' golííníí óodo be'alzaahi bits'á'idindláádíí tsíhón nel'aadí' nadaazi, áí Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba' begoz'aaníí biká'zhí' bit'a' bitisgo odaaheznílgo; áí k'adíí doo dawa nń'éégo baa nadaagohiilni' bik'eh da. ⁶ Áí dawa ílch'í'hilzaadá' okaqah yedaabik'ehi gowałgai dantsé goz'aa yune' onakáh, Bik'ehgo'ihí'nań da'ch'okaqah zhińéégo nada'iziidgo. ⁷ Áídá' iké'gee nágot'aa yune' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini zhá dala'á lenágodáhgee ákóne' onadá, díł da'ádih lék'eyúgo doo hagot'éégo ákóne' owáh da; áí díłíí Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' nnáyikáhgo ye'okaqah, dabíí idá'okaqah la'íí nnee nda'íksihíí yá ná'okaqah: ⁸ Áí bee díńko Holy Spirit bíł ch'í'nah áyíílaa, gowałgai biyi' da'ch'okaqahíí dantséhií t'ah goz'aa dá, yaaká'yú godiyíhgo goz'aaníí da'aníihíí ha'ágót'í'íí doo hwahá ch'í'ítíh da: ⁹ Áí benagowaadá' áí gowałgai biyi' da'ch'okaqah n'íí yaaká'yú da'aníi da'ch'okaqah goz'aaníí be'elzaa lék'e; áígee nt'éhéta yeda'okaqahíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa nádaayihí'niil lék'e ndi hadín áík'ehgo okaqahíí doo hagot'éégo nń'éégo ábile' da, doo hagot'éégo nń'éé ch'ileehíí yígolsíh da; ¹⁰ Díí dahgoz'áníhíí da'ch'iyaaníí, da'ch'idlaaníí, da'okaqahgo tá'dígis yee íltah ánáda'ol'íhíí ni'gosdzán biká' ágot'éhi ye'ánáda'ol'íhíí dahgos'aa lék'e, dawahá nń'éé hileeh bengonyáázhi'. ¹¹ Áídá' Christ, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini nliigo, nzhoggo ágot'éhi begonáhíí yíl nyáá, yaaká'yú da'ch'okaqah goz'aa itisgo at'éhi, itisgo nń'éhi, doo nnee áyíílaa dahi, ni'gosdzán biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yiyi' okaqahíí yee bik'eh; ¹² Áí godiyíhgo goz'aa yune' Christ dalańdi ha'ayáá gee dawa layiílaa, doo gant'ízé bidikíí, magashi zhaazhé bidikíí ha'áyííkáá da, dabíí bidikíí bee hasdách'igháhi doo ngonel'aa dahíí nohwá ágólaa. ¹³ Dóoli bidil, gant'ízé bidil, la'íí magashi zhaazhé bi'aadihíí bi'ílch'iíh nnee danchó'íí biká' nas'niilíí hadakodile' lék'eyúgo; ¹⁴ Dázhó itisgo Christ, doo hayú baa daats'idilhił dago Holy Spirit dahazhí' nliiníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań yaa ídedet'aaahíí, án nohwinatsekeesíí nohwá náidiilkqoh, áík'ehgo doo nt'é bee alneh dahíí doo dayúweh beda'ol'íí da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań hińáhíhíí bá náda'dohsiid. ¹⁵ Díí bigha Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bíł lángot'aaníí anídéhi Christ nohwá siziiníí nli, án daztsaaníí bee lángot'aaníí dantséhi begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí hasdáyihíniil, hadíí yich'í' anííhíí bíyéé nyidin'ááníí doo ngonel'aa dahíí yaide'aah doleelíí bigha. ¹⁶ Hadín bíyéé golííníí hadín nt'é yaidi'aahíí naltsoos yá áyíílaa lék'eyúgo, hadín áyíílaahíí daztsaaýúgo zhá bíyéé doleel. ¹⁷ Áí naltsoos áyíílaahíí daztsaa dá' begodolniik; áídá' hadín áyíílaahíí t'ah hińaayúgohíí naltsoos doo nt'é da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań nnee dantsé yágon'ááníí díł begodeyaa lék'e. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí dágon'aaágee Moses nnee dawa yaa yíl nagosni'dá' magashi zhaazhé la'íí gant'ízé bidil, tú bíł nadesziidgo, ighaa lichi'i dasdisgo ádaaszaahíí, ch'il hísop holzéhi beda'ist'oggo díł bee naltsoos la'íí nnee dawa yiká' yíłta', ²⁰ Gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngon'ááníí ík'idá' begodeyaahíí díí díłíí be'ígózi. ²¹ Da'ágát'éégo Moses gowałgai biyi' da'ch'okaqahíí la'íí its'aa beda'okaqahíí dawa díłíí biká' yíłta'. ²² Begoz'aaníí bik'ehgo dásdozhá dawahá díł bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okaqahíí zesdií da lék'eyúgo konchó'híí bigha doo kaa nágotet'aahi at'éé da. ²³ Yaaká'yú goz'aaníí k'ehgo yeda'í'íiníí ágát'éégo hadaadelzaago dávik'eh; áídá' yaaká'yú ágot'eehíhíí nt'é yedaokaqahíí áí bitisgo nń'éhíhíí behadaadelzaago dávik'eh. ²⁴ Godiyíhgo goz'aaníí nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'aníi godiyíhgo goz'aaníí be'elzaahíí yune' Christ doo ha'ayáá da; áídá' yaaká'yú goz'aa yune' zhá ha'ayáá, k'adíí áígee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nohwá sizíj: ²⁵ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini doo dabíí bidil dahíí yozilgo godiyíhgo goz'aa yune' dala'á lenágodáhgo onadá, áídá' Christ doo ágát'íí da, doo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ánádidit'áh da; ²⁶ Ágánát'íh lék'eyúgo ni'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'í'go biniinágodil'íh doleel ni': áídá' goldohíí gonyááágee dalańdigege datsaahíí bee nchó'íí yaa gonnee doleelgo nyáá. ²⁷ Nnee dalańndi

datsaahgo bágoz'aa, áí bikédí'go baa yá'iti'go: ²⁸ Áík'ehgo Christ dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltíj, nńee láágo binchq'íi yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleeł, doo nchq'híi bigha da, áídá' bikádaadéz'iiníi hasdáyińigo.

10

¹ Áđihyú nńt'éeego goz'aaníi Jews bich'í' begoz'aaníi doo da'anii begoz'aa da, bichagosh'oh k'a'at'éeego zhá, áí bichá hadíi dálenágodáhgee yeda'okaańhíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa nádaayihí'ńiikíi begoz'aaníi doo hadaadeszaago ádaabole' at'ée da. ² Ágádaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleeł ni'; da'okaańhíi dałahńdigege hadaadeszaayúgo binchq'íi áđihgo yídaagołsı doleeł ni'. ³ Áídá' áí yeda'okaańhíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa nádaahi'ńiikíi dálenágodáhgee nńee binchq'íi yénađaalńiighgo ádaabiłsı. ⁴ Dóoli lá'íi gant'ízé bidil konchq'íi doo yó'iiné' at'ée da. ⁵ Áí bighá Christ ni'gosdzán biká' nyááda' gánńiid, Ye'okaańhíi natseedgo naa hi'ńiikíi lá'íi dant'éhéta ye'okaańhgo naa hi'ńiikíi doo hánt'ıj da, áídá' shits'ı shá ánlaa: ⁶ Didlidgo nich'ı' nihi'ńiikíi, lá'íi konchq'híi bighá na'itseedgo naa hi'ńiikíi doo baa nił gozhq'ó da, nńiid. ⁷ Áík'ehgo gádeńiid, Bik'ehgo'ihí'nań, hadíi hánt'iiníi łashléhgo niyáa (naltsoos yisdisíi biyi' shaa k'e'eshchıjıhíi k'ehgo.) ⁸ Gánńiid, Begoz'aaníi bik'ehgo na'itseedgo naa hi'ńiikíi, dant'éhéta ye'okaańhgo naa hi'ńiikíi, didlidgo nich'ı' nihi'ńiikíi, lá'íi konchq'híi bighá naa hi'ńiikíi doo hánt'ıj da, doo baa nił gozhq'ó da, nńiid bikédí'go ⁹ Gánádo'ńiid, Bik'ehgo'ihí'nań, hadíi hánt'iiníi łashléhgo niyáa. Iké'yú nohwá ngot'áaníi begodigháńhíi bighá Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliiníi biłgo dantsé lángot'aa n'ıi k'ihzhı' ngoden'áa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ dałahńdigege dawa łayiilaago bits'ıhíi Bik'ehgo'ihí'nań yaa ídeltıjıhíi bee hadaanohwidezlaa. ¹¹ Okaańh yedaabik'ehi dałá'á ntıjıgege dawa jıjı Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' zhineégo na'idziidi nada'iziidgo nadaazi, dáhant'é nadaitseedgo bidilíi yeda'okaańh; da'ágádaat'ıjı ndi konchq'íi doo yó'iiné' at'ée da: ¹² Áídá' Christ dałahńdigege Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltıjı: nohwinchq'íi yá daztsaańhíi bikédí'go dahazı' Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhıneégo dahnezdaa; ¹³ Kodı' godezt'ı'go bik'edaannıihíi bikełt'áahzhı' nni'ńilzhı' yiba' sidaa. ¹⁴ Dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltıjıhíi bee nńee hadaadeszaahíi dąngonyáahı' dązhq' nńt'éeego áyılłaa. ¹⁵ Holy Spirit áí nohwił ch'ı'nah ágółsı, gánńiidgo, ¹⁶ Áí yołkaalıi bikédí'go díi ngot'aaníi nńee bił ádaashłe' doleeł, nii, Bik'ehgo'ihí'nań; begosił'áaníi bijıi biyi' odaahishńiil, lá'íi biini' biká' ádaagoshłe' doleeł; ¹⁷ Binchq' n'ıi lá'íi doo bik'ehyú ádaat'ee da n'ıi doo dayúweh bınáshńiıh da doleeł. ¹⁸ Konchq'híi bighá kaa nágotet'aaıyúgo doo dayúweh konchq'híi bighá be'okaańhíi Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'iné' da. ¹⁹ Áí bighá shik'ıiyú, itisgo godiyıhgo goz'aa yune' doo daasiite' dago Jesus bidilíi biláhyú ha'áhiikáh le', ²⁰ Da'denbáalıi ilk'ındlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'ı'ı ágółaa, ánıidégo lá'íi hińáhi, da'denbáalıi dishńiigo Jesus bits'ı dishńiigo ádishńiı; ²¹ Áídı' Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bi'okaańh yebi k'ehi da'tiséyú sitıni nohwá silıjı; ²² Áík'ehgo nohwıjıi dił biká' hista'go nchq'go ánáhiit'ıjı n'ıi nohwá nádilkq'odgo, lá'íi tú nzhóni nohwits'ı bee tánásgizgo, halaa nohwıjıi dawa bee doo nohwił nagoki dago da'ohiidłaaago Bik'ehgo'ihí'nań alhánégo bit'ah daahq'dleeh. ²³ Halaa doo nohwiini' nakigo da yaaká'yú dahazı' ihı'naahıi ndaahóndliihıi nđzilgo daahónta'go dayúweh baa nadaagohiilńi' le'; hadıń nohwá ngon'áaníi da'anıigo anıi; ²⁴ Łaa daanohwiini' le', hił daanjq' doleełgo lá'íi nńt'éeego ánádaahitt'ıjı doleełgo ıldag yádaahiilti' le': ²⁵ Ha'ánázehyú ıła'ánáhiit'ıjıhıi doo t'aaıhı' bits'á' shıjıéed da le', nńee lá' ágádaat'ıjıhıi k'ehgo; áídá' ıldag yádaahiilti' le': alhánéđı' goldohgo bídaagonłsıdá' dayúweh ıldag yádaaktı'. ²⁶ Da'anıi ágot'eehıi bídaagosiilzıjıdá' nchq'go bídaagonłzı ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchq'híi bighá doo dayúweh nohwaa nágodit'áhgo goz'aa da, ²⁷ Áídá' bee kaa yá'iti'ıi dązhq' bégódzidi, lá'íi Bik'ehgo'ihí'nań

bihashke' kə' k'ehgo dilti'i bik'edaannihii daabidihidii zhə nohwá goz'aa. ²⁸ Hadín Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii Moses binkááyú ni'né'i doo yikísk'eh at'éé da n'ii, nnee naki dagohii taagita binadzahgee ánágot'iid yaa nadaagolni' lək'eyúgo, doo hadín yaa ch'oba' dago zesdij lək'e: ²⁹ Áík'ehgo hadín Bik'ehgo'ihinań biYe' doo nt'é dago áyísigo yiká' nayaahii, la'ii dil bee Bik'ehgo'ihinań nnee yágon'áanii ndzilgo alzaahii, dil bee hadelzaahii, doo yidnłsı dahii, la'ii Holy Spirit bits'á'di' ilgoch'oba'ii begoz'aanii nchə'go áihnihií, nnee Moses binkááyú begoz'aanii doo yikísk'eh at'éé dahii bighə zesdijhií bitisgo goyéego bich'i' godigháhgo bágoz'aa shı daanohsı née? ³⁰ Gánniidii bídaagonłzı, Goyéego koch'i' godish'aahi ánsht'ee, shii ík'enash'ne' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihinań. Gánádo'niid, Nnee Bik'ehgo'ihinań bíyéehii yaa yakti'go yándaago'a' doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihinań hináhi bilák'e ch'intłzhıyúgo négódzid. ³² Bínadaahniih, doo ánídá' Bik'ehgo'ihinań bits'á'di'go nohwijii yune' odaadezdlaadá' góyéego nohwich'i' nagowaago nohwiniigodelzaa ndi bich'i' dahdaanołdoh ni'; ³³ Lahgee nnee daanohwineł'ııgee daanihóh'iid la'ii góyéego nohwich'i' nagowaa ni'; lahgee biniidaagonł'éehii bich'odaahniihgo nohwii áldó' nohwiniigonł'éé ni'. ³⁴ Ha'ásıtııdá' shaa tídaht'ii ni', la'ii nohwıyéé n'ii nohwaa hayi'niil ndi nohwıl daagozhóq ni', yaaká'yú nohwıyéehii itisgo nł'éhii, la'ii doo ngonel'aa dahii gólııgo bídaagonłsıhií bighə. ³⁵ Áı bighə Bik'ehgo'ihinań bada'ohiihií doo bits'á'zhı'go ánáhne' da, daahonohtayúgo nzhoonii nohwich'i' nanáhi'niil. ³⁶ Nohwini'k'eh ádaanołsı le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań áníhií ádaahdzaadá' nohwa'det'aanii nohwıyéé doleel. ³⁷ Dət'ıhégo hadín hígháhii dogaał, dáhah dogaał. ³⁸ Hadín dávik'ehyú at'éehii odlə zhə yee hiıaa doo, áídá' nnee t'aałzhı' at'éehii shiyi'siziinii doo baa bil gozhóq da doleel. ³⁹ Ndi née t'aałzhı' ádaat'eego ch'a'ondéh zhińéehii doo itah daandlıı da, áídá' hadii da'odlaago biyi'siziinii hasdákah zhińéehii itah daandlıı.

11

¹ Bench'ohohiihií da'anii begolne'go bigóziıgo, la'ii hadii doo hit'ıı dahii da'anii at'éégo bigózi, áı odlə' golzeego ágolzee. ² Doo ánídá' bádaayan n'ii daabi'odla' golııhií bighə nł'éégo baa ch'ınii lək'e. ³ Ni'gosdzán Bik'ehgo'ihinań biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odla' golııhií bighə bádaagonłzı, áík'ehgo dant'éhéta hit'iinii doo hit'ıı dahii bee ádaasaa. ⁴ Bi'odla' golııhií bighə Abel, Cain bitisgo nł'éhi Bik'ehgo'ihinań yaa nainé', Abel baa nainé'ii Bik'ehgo'ihinań yaa nagolni'go, Da'áıgee ándzaa, nii lək'e; áı bee Abel daztsaa ndi t'ah nohwich'i' yałti'. ⁵ Bi'odla' golııhií bighə Énoch da'itsaahii doo yıgodolsıı dahii bighə yaaká'yú onábi'doltıı; doo hak'i nádaach'ot'ıı da, Bik'ehgo'ihinań onábikııhií bighə; doo hwahá nábididilteeh dadá' Bik'ehgo'ihinań yił goyılshóqgo baa ch'ınii lək'e. ⁶ Ko'odla' da'ádıhyúgo Bik'ehgo'ihinań doo hagot'éégo bil goch'ınłshóq da: hadín Bik'ehgo'ihinań bich'i' nsháh nziyúgo da'anii Bik'ehgo'ihinań golııgo yosdlaadgo zhə yich'i' nigháh, la'ii hadín nzhóqgo haintaahii nł'éégo ágot'eehii bíyéé áidoliıłgo yosdlaadgo zhə yich'i' nigháh. ⁷ Bi'odla' golııhií bighə Noah hagot'éégo godegháhii doo hwahá yıgolsıı dahii Bik'ehgo'ihinań bil ch'i'nah ágolaago tsıdolyiz, áík'ehgo bichagháshé hasdáyiniıłhat'ııhií bighə tsina'eehii áyılłaa; áı bee ni'gosdzán biká' nnee nchə'go ádaat'eehii ch'i'nah áyılłaa, la'ii ko'odla'hıı bighə nł'éégo ách'it'éehii bíyéé silıı. ⁸ Bi'odla' golııhií bighə Abraham la' ni' nágot'aaayú biyéé doleelyú obi'dol'a'dá' bikísk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shıhií doo yıgósı da ndi. ⁹ Bi'odla' golııhií bighə ni' baa got'aa n'yú dət'ıhézhı' Isaac la'ii Jacob bilgo gowałgai yee daagolıı, ni' doo yıdaagolsıni n'ii yiká' daagolııhií k'ehgo; Abraham baa det'aa n'ii da'ái Isaac la'ii Jacob baa daadest'aa: ¹⁰ Abraham báđıhyú yaaká'yú kııh nagoznılıı bit'ááhgo izł'ini golıınıı yiká' déz'ıı, áı kııh nagoznılıı bik'ehgo'ihinań nagoshchııgo ágólłaa. ¹¹ Bi'odla' golııhií bighə Sarah ndi binawod gozłııgo hiltsaa silıı, áıdı' bil legodzaahii bitisyú ch'ıgoyáá ndi bi'ime' gozłıı, hadín baa yidin'ááhii ya'ohiihií bighə. ¹² Áík'ehgo nnee dał'a'á hastiin

siljigo k'azhá datsaahi ga'ánolì ndi bits'á'dí' hadaashchiiní yáá biyi' ts'iksóqsé lá'í tábáhyú sái dahdijahí ga'áholáago daagozlij, doo nách'otag at'éé dayú. ¹³ Ái dawa t'ah da'odlaago nanezna', baa daadest'aanií doo hwahá begolne' da ndi bi'odla' bee n'zaadzhi' daayo'ijigo yaa bíl daagozhóogo begolne'go yídaagolsi lék'e, áik'ehgo gádaanniid, Ni'goszán biká' nahiikai ndi nnee doo bigózini daandlij, dá nakai nt'éhi. ¹⁴ Ágádaanihí bee nht'éégo ndaagoléehí yiká hadaantaago bigózi. ¹⁵ Ni' yits'á' dahdikai n'íi dá yaa natsídaakes nt'éyúgo t'azhí' nakáhgo bá ch'í'otaa doleel ni'. ¹⁶ Áidá' k'adíi yaaká'zhí'go ndaagoléehí hádaat'ij: ái bighá Bik'ehgodaahi'nañ bíldi'niigo Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'e ádaayándzi da, akú kih gozníli bá ilch'í'golaahí bighá. ¹⁷ Bi'odla' golíhí bighá Abraham, da'anii bi'odla' bighá nabídineztaádá', Isaac Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yintíj, Abraham bee det'aa n'íi biye' da'áhi Bik'ehgo'ihí'nañ yá yizilhee nkegonyaa, ¹⁸ Án yaa ya'ití'go Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham gáyilniid, Isaac binkááyú nits'á'dí' handóot'ij: ¹⁹ Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ nnee daztsaa ndi náhi'naago ánáidléh yígósi, áik'ehgo biye' daztsaadí' nábi'dihil'na' ngonoligo baa naltíj. ²⁰ Bi'odla' golíhí bighá Isaac, Jacob lá'íi Esau bich'í' ágone'íi yee yá oskaadgo, Nohwiya gozhóo le', yilniid. ²¹ Bi'odla' golíhí bighá Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'a'ango yá da'oskaad; lá'íi bigish bik'izhí' hayaa at'éedá' Bik'ehgo'ihí'nañ yoskaad. ²² Bi'odla' golíhí bighá Joseph datsaahdá' Israel hat'íi dahdekáh doleehí t'ah bidáhdá' yígósi yaa nagolni' lék'e; lá'íi bits'in hago ádolniíi yee yágon'áá lék'e. ²³ Daabi'odla' golíhí bighá, Moses gozlijdá' bitaa hik'e báá bílgo mé' dénzhonehi nlihií bighá nadaayin'í'go taagi daahitaa; nant'an yengon'áanií doo yédaaldzid da lék'e. ²⁴ Bi'odla' golíhí bighá Moses báyan siljigo, Pharaoh bitsi'hí bizhaazhé bíl idi'niigo doo hat'ij da lék'e; ²⁵ Ncho'go ágot'eehí begonedlijhí dé'tih itah at'éhi k'ihzhí' nayiné' lék'e, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehí biniidaagon't'ézhí'go itah nágodin'áá lék'e; ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bich'í' nahi'nihií yiká déz'ijigo, Christ bighá bik'edaach'inihií Egypt biyi'gee hágołdzil goz'aanií yitigo iljigo yaa natsekees. ²⁷ Bi'odla' golíhí bighá Egyptdí' halwod, nant'an hashkee ndi doo yénaldzid da: doo ch'o'ij dahíi yo'ijhí k'ehgo nyeehí yich'í' dahnldoh. ²⁸ Bi'odla' golíhí bighá Moses bik'ehgo dáadit'ihí yiká' díl yí'ta', lá'íi bitis-hagowáh golzéhi ágolzaa, chagháshé dantsé nakaihií naitseedíi nliinií Israel hat'íihií bichagháshé dantsé nakaihií doo naitseed da doleehí bighá. ²⁹ Daabi'odla' golíhí bighá Israel hat'íi túsikaanií Red Sea holzéhi hanaayú nanádn'sáá, ni'gosgaahí k'ehgo ndi ch'inán'sáá, nnee Egyptdí' daagolíníi áldó' hanaadnkáh daanzi ndi aal odaaz'eel. ³⁰ Daabi'odla' golíhí bighá Israel hat'íi kih gozníli Jériko golzeegee binaad tséé hist'iníi ledn'aahí da'á jigo dalahn lenadik'séh gosts'idiskaazhí', áik'ehgo gosts'idiskaahí bijij aal nandéeh lék'e. ³¹ Ráhab, isdzán nant'í' nagháhi n'íi, bi'odla' golíhí bighá anadaal'izi baa n'áazhgo nzhónigo yich'í' ádzaago, doo da'odlaa dahíi natseedgee doo itah zesdij da lék'e. ³² Nt'é baa nanagoshni' doleel? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel áldó', lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi bílgo dawa baa nagoshni' hasht'ij ndihí doo bínel'aa da: ³³ Ái daabi'odla' golíhí bighá lahgo nnee hat'íi daayisnaa, dá bik'ehyú ádaaszaa, bángot'aa n'íi bich'í' begolzaa, ndóicho bizé' bá ilch'í' ágolzaa, ³⁴ Kó' doo sidog dago bá álzaa, bésh be'idiltk'shé doo bee naztseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilij, nagonlkaadgee k'a'adaat'ee daasilij, lá'íi yil nadaagonlkaadíi bik'e dahtsidnkij. ³⁵ Isdzané bits'á' nanezna' n'íi bá nádaabi'dihil'na'go baa na'nil; lá'ihí dahazhí' ihí'naahí yenaadiikáhíi itisgo nht'éégo yídaagolsihí bighá doo daazhógo benádaadichiid hádaat'ij dago goyéégo bich'í' godest'aaago naztseed: ³⁶ Lá'ihíi baa daach'odloh, lá'íi dá habída'ch'itsaas nt'éé, lá'ii k'idaach'ist'oo, lá'íi ha'adaach'ist'e': ³⁷ Lá'ihíi daach'olné', lá'ihíi ilk'ídaabidich'iish, lá'ihíi nabídaadi'nestaad, lá'ihíi bésh be'idiltk'shé bee naztseed; lá'ihíi dibel'ij hik'e gant'izé bikagé bidiyagé yee nakai lék'e; tédaat'iyégo, nyéé'i daidits'ago, lá'íi biniidaagodeszaago; ³⁸ Ái nneehí ni'goszán biká' nneehíi bitisgo da'ilij: da'igolijyú lá'íi dzilyú, dzil bini'i'ányú

la'íí leyi' da'o'ányú nakai lèk'e. ³⁹ Ái dawa daabi'odla' golííhíí bigha nlt'éégo baa na'goni' ndi baa det'aa n'íí doo hwahá begolne' da lèk'e: ⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ nohwádhíyú itisgo nlt'éhi yaa nohwá nagoshchíí, da'adaandíhyúgo áí doo hadaabi'dilne' da.

12

¹ Nnee láni doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhòogo daanohwinef'íígo, nt'é ndaazgo daahiideehíí halaa nlázhí' ndaano'né', la'íí nchó'íí dayúweh be'ánáhiit'ííhíí nlázhí' ndaano'né' áldó', áídí' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'ááníí bikísk'eh hiikeel le', ² Jesus, nohwi'odla' begodeyáhi la'íí aal laile'i halaa án zhá bich'í' daadéet'íí le'; án gozhóóníí bádhíyú goz'aa'ahíí bigha tsí'ílna'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éégo yitis sillíí, bik'e ídaayágosígo dahstíí ndi doo bíl hago'at'éé da, áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaagee dihe'nazhinéégo dahnezdaa. ³ Nnee nchó'go ádaat'eehíí bich'í' nada'idziid ndi yitis siliiníí, án baa natsídaahkees le', dah lèk'eyúgo dánko hohkáh hileeh, la'íí nohwinatsekees doo ndzil da hileeh. ⁴ Nchó'íí bich'í' nadaagonokaad ndi doo hak'i díl nohwiká' ndaashchíí da. ⁵ La'íí chagháshé baa de'nííhíí k'ehgo nohwaa de'níí n'íí baa daadisonah, gáníigo, Shiye', Bik'ehgo'ihí'nañ doo alch'ídéyú ánáno'íí dayúgo, nlt'éégo baa natsínkees, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ níl destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ hadíí bíl daanzhooníí ní'íksiihgee yiniidaagodnłsı, yíl ch'ígó'aahíí bigha, bizhaazhé náidnktííhíí da'á ntíígee ní'íksiihíí bigha nádainłsas. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nda'óksiihgee nohwiniidaagodnłsiyúgo, bichagháshé daanohlííhíí bigha ágádaanohwıłsı; hadín biye' golííníí, biye' yiniigodnłsı, yíl ch'ígó'aahíí bigha. ⁸ Áídá' nda'óksiihgee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwıl ch'ígó'aahíí bigha doo nohwiniinágodil'ííh dayúgo yútashchín nliiníí k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'anii bichagháshé daanohlíí da, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bíl ch'ídaago'aahgo yiniidaagodnłsı. ⁹ Áídí' ní'gosdzán biká'gee daanohwitaahíí nlt'éégo nohwıl ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsıgo daadinłzı; yaaká'dí'go nohwiTaahíí itisgo daadinłzıgo bikísk'eh ádaant'eego nlt'éé go'íí, áík'ehgo zhá nlt'éégo daahin'naa. ¹⁰ Ní'gosdzán biká' nohwitaahíí dabíí hádaat'ííyú dét'íhézhi' hagee nda'ilziihgee zhá ádaanohwıł'ííh, áídá' yaaká'dí'go nohwiTaahíí nohwá nlt'ééhíí bigha ágádaanohwidnłsı, án godiyini ye'at'ééhíí k'ehgo néé áldó' godiyini be'ádaant'ee hileehíí bigha. ¹¹ Kol ch'ígó'aahgo áko'íiníí doo kol gozhóógo ákółsı dago kol na'dini' ndi bikédí'go hadín baa bíl ch'ígót'ááníí nlt'ééhíí biyi' nołseełgo binest'á' golííhíí k'ehgo íłch'í'gonłt'ééhíí be'at'éégo nlt'éé hileeh. ¹² Áík'ehgo nohwigan nadaahezdaahíí hadag ánádaahdle', nohwigod daaditídíí ntl'iz ánádaahdle'; ¹³ Áídí' íłk'ídédzđh intínhíí biká' ch'ínohkáh, hadín na'níłhodíí doo ch'a'odokał da doleełhíí bigha; áídá' nalwod nasdlíígo dahnadidáh. ¹⁴ Nnee dawa bíl t'eké daanohlíígo, la'íí dážhó nlt'éégo ádaanoht'eego dahdaanołđh, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo hago't'éégo ch'íłtséh da: ¹⁵ Ídaa daagonohdzaa, dánko Bik'ehgo'ihí'nañ bíłgoch'oba'íí dábich'í' ndohkahi at'éé; dánko kol goshch'ííhíí bikeghad nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesaa'go nagont'og hajéédgo, áí bee láni daabilchóq; ¹⁶ Ídaa daagonohdzaa, dánko nant'í' nagmaahíí nohwitahyú hileeh, dagohíí Esau holzéhi, dantsé nagmaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bíyéé doleeł n'íí dałahndi iya'ahíí bigha baa na'hazniihíí k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsı dahíí nohwitah hileeh. ¹⁷ Bídaagonołsı, Esau ágádzaahíí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nlt'éhi bíyéé silíí doleeł n'íígee, Dah, bíłdo'niid; hichago yókeedgo ná'oka'ah ndi doo hago't'éégo łahgo ánáyidléh da lèk'e. ¹⁸ Doo díínko bich'í' neheshokai da, dzıl da'anii si'anihíí, kq' bee diltk'íí, dagohíí godíłhíí, chagołheehíí, yat'ógo nyolhíí, ¹⁹ Bésh dilwoshé ánííhíí, bizhii ánííhíí, áí bizhii daidezts'aaníí, Doo dayúweh nohwich'í' yá'nti' da, daayilniigo nádaayoka'ah lèk'e, doo bich'í' neheshokai da: ²⁰ (Tsétahgo nakaihíí ndi dzíhíí yídahi'naayúgo bíl nda'tsilne'go dagohíí k'aa bee nabidit'seedgo goz'aa, niigo yee hadzii n'íí doo hago't'éégo yidag ádaat'ee da lèk'e: ²¹ Daayo'íí n'íí dážhó bégódzidhíí bigha

Moses gáníí lèk'e, Dázhó nésdzidgo dishtlid:) ²² Áídá' díinko bich'í' nehesohkai, dził Sion golzéhi, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bikíh goznííí yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíni lenáhíkséhi, ²³ Dantsé daagozliiníí yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahíí bíł daagozhógo ha'ánátséhií, Bik'ehgo'ihí'nań nnee dawa yaa yałti'go yándaago'a'ihí, ła'íí yaaká'yú nnee nłt'éégo ádaat'eehíí hadaadeszaahíí bispirits bich'í' nehesohkai, ²⁴ Ła'íí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bíłgo lángot'aaníí ánídéhi nohwá sizíni, ła'íí díł kok'e hikta'íí, Abel bidihíí yitísigo nłt'éégo ágot'eehíí yaa nagolní'i áldó' bich'í' nehesohkai. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań, nohwich'í' yałti'íí, doo dah daadohni dago baa daagonohsaą: ni'gosdzán biká'gee bich'í' yałti'ihíí, dah yilniiidíí doo hagot'éégo bits'á' hakee da lèk'e, áík'ehgo yaaká'dí' nohwich'í' yałti'ihíí hodaayéelts'ąą doo hádaat'íí dayúgo, itísigo doo bits'á' haokee at'éé da: ²⁶ Da'áídá' bizhihíí bee ni'gosdzán nagohi'naa, k'adyúgohíí gáníigo ngon'ąą, Yunáasyú goldohgo dałahńdi doo ni'gosdzán zhá nago-hish'naa da, yáá áldó' nagohish'naa doleel. ²⁷ Áń ágánniidíí, Yunáasyú goldohgo dałahńdi, hadíí alzaahíí nadaaha'naahíí k'ihzhí' nii'né', golzeego ágolzee, áík'ehgo hadíí doo hagot'éégo dihi'náh dahíí zhá godziih doleel. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee nohwiiníłgo doo hagot'éégo k'ihzhí' nohwiiníł dahíí bighą haląą ba'ihédaandzi le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daadnlzigo ła'íí bédaahildzidgo bíł daagohilzhógo bá nada'iidziid le': ²⁹ Bik'ehgodaahin'nań kọ' ndi'ik'áhi nłni at'éé.

13

¹ Ik'isó líł daanjóohíí k'ehgo dayúweh líł daanojhóo le'. ² Nnee doo bídaagonóksinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nnee ła' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi doo yídaagoksi dago yá da'dezné' lèk'e. ³ Ha'ánshijeedíí bínadaakniih, bíł ha'ánshojeedhíí k'ehgo; hadín bits'í biniidaagonłt'ééhíí bínadaakniih, nohwíí áldó' nohwits'í gólíigo bedaahinohnaa. ⁴ Na'i'neehíí nnee dawa daayidnłsi le', doo íłts'á' nant'í' na'aashgo da: ch'a'o'i'néhií ła'íí nant'í' nakaihíí Bik'ehgo'ihí'nań yaa yádaakti'go yándaago'áah. ⁵ Bestso doo bidázhzhí' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayáháhi nohwíyéé lèk'e ndi baa nohwíł daagozhóo le': Bik'ehgo'ihí'nań gánohwiłniiid, Doo nits'á' dahdosháh át'éé da. ⁶ Áík'ehgo doo t'ąązhí' daasiitji dago gádaan'ni, NohweBik'ehń shich'oníhi nłji, nnee hago ádaashidoliiłí doo bee nésdzid da. ⁷ Nohwá naziiníí bínadaakniih, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee nohwich'í' yádaakti' n'íí: da'odłąąhíí k'ehgo da'ohđłąą le', nt'é ádaizlaahíí baa natsídaahkees. ⁸ Jesus Christ, adąądá' át'ééhíí k'ehgo díí jji t'ah ágát'éé dahazhí' ágát'éé. ⁹ Yati' íłtah at'éégo, yati' doo bígózini da k'izédaanohwidoníł helá': Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee kojíidí' ko'odłą' nalwodgo áyíłsiigo nłt'éé, doo hagot'éégo ch'iyąąhíí bee da, áí bikísk'eh ánáda'ch'ol'jiił ndi doo nt'é bee ádaach'izłaa da. ¹⁰ Jews bich'í' begoz'aaníí bit'ááhyú daanliiníí da'ch'okąąh goz'ąągee Bik'ehgo'ihí'nań baa naltéehíí ła' áígee nada'iziidíí daayiyąągo dávik'eh; áí na'idziidíí bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ch'ígót'i' daanzí; áídá' Christ tsí'ılna'áhi biká' nohwá daztsąąhíí bighą néé Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwá ch'ígót'i'. Nnee Jews bich'í' begoz'aaníí zhá yikísk'eh ádaat'eehíí doo áík'ehgo bágoz'ąą da. ¹¹ Magashi, dibelji, gant'ízéta nnee nda'iksiihíí bighą nadaistseedá' bidihíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ch'okąąh goz'ąą yune' áyikaah, áídá' bits'ihíí kih goznííí anahyú daayidihid lèk'e. ¹² Áík'ehgo Jesus áldó', dabíí bidihíí bee nnee hadaadilne' doleehíí bighą kih goznííí binaadyú ledn'aahíí dáádit'ihíí anahyú biniigodelzaa. ¹³ Áík'ehgo néé áldó' nnee Jesus daayo'ni' n'íí k'ehgo daanochwich'o'ni'go bidag ádaant'eego haląą da'anahyú bich'í' dokáh. ¹⁴ Dzaąągee doo nohwá dahazhí' daagondlii goz'ąą da, áídá' dahazhí' daagondleehíí biká daadéet'ij. ¹⁵ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań dákozhá baa náda'né'ihíí k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohiikąąhgo ba'ihédaandzi le', bizhi' ba'ihégosigo behagohiigháh le'. ¹⁶ Nłt'éégo ádaanoht'eego ła'íí nohwíyééhíí íłtahoh'niigo baa daayonah hela': áí k'ehgo

baa náda'né'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań yaa bił gozhóó. ¹⁷ Hadín nohwá naziiníí bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaniiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiníí yinádaadéz'íhíí bighą; áí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yil nanágodołnihi at'éé bił daagozhóógo ádaat'íyúgo nł'éé, áídá' doo bił daagozhóó dayúgo doo nohwá nzhóó da. ¹⁸ Nohwá da'ohkaąh: nł'éégo ádaahiit'ígo bídaagonłi, dawa ánádaahiit'íhíí bee da'aniigo ánádaahiit'íłgo hádaahiit'í. ¹⁹ Shá da'ohkaąh doleelgo itisgo nánohwoshkaąh, dák'adégo nohwaa nádishdaahíí bighą. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań, bits'á'dí' nkegohen'ááníí, Jesus nohweBik'ehń daztsąđi' naadi- idzaago ayíılaa, bidikíí nohwá ngon'ááníí dahazhı' nłdzilgo bee áile'íí biláhyú: nanyoodíí bidibelíí nł'éégo yinádéz'íhíí k'ehgo Jesus, Nanyoodíí ízisgo at'éhi, bichągháshé nł'éégo yinádéz'í. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadaanohtwidile', áík'ehgo nt'é bił dábik'ehíí dawa nł'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bił dábik'ehíí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án dązhó ba'ihégoł le', doo ngonel'ąą dayú dahazhı'. Doleelgo at'éé. ²² Nánohwoshkaąh shik'íyú, Díí ádaanohtwidéniidíí doo bik'edaashołch'iigo da ndaagohoh'aah: ayáhągo bee nohwich'ı' k'eshilchíí. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'ínádzáá ląá; déł'ihégo nyáá lék'eyúgo, akú bił nánsht'aashgo nádaanohtwistséh ndi at'éé. ²⁴ Nohwá naziiníí dawa, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé dawa, Gozhóó, shá daabikdohni. Ítalyú daagolíníí, Gozhóó, daanohtwidni. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee nohwich'ı' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

¹ Shíí James, Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ binal'a'á nshlíni, nnee nakits'adáhyú hat'i'i ilch'á'yú odaagohele'ihíí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwił nlii le', nohwildishnii. ² Shik'íyú, iltah at'éégo nohwich'í' nagont'ogyúgo, baa nohwił daagozhó le'; ³ Díí bídaagonołsigo, nohwi'odla'íí nayídntaahgo nyee ndi dahdaanołdoh daaleeh. ⁴ Áí dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áík'ehgo nohwi'at'e' nzhooníí zhá be'ádaanoł'tee doleel, doo hat'íí bee dábich'í'go da. ⁵ Nohwitahyú dahadn doo goyáá dayúgohíí Bik'ehgo'ihí'nañ yíyókeed le', áík'ehgo baa hi'né' doleel; Bik'ehgo'ihí'nañ dánzhog at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. ⁶ Án nneehñ odlaago aníí le', doo biini' nakigo da: dahadn biini' nakihñ, nch'iigo túnteel nádidáhíí k'ehgo at'éé. ⁷ Nnee ágát'éhñ nohweBik'ehñ bich'á'gé' doo hat'íí ich'í' nyohodlíí da le'. ⁸ Nnee biini' nakihíí doo bígózigo nagháhi at'éé da. ⁹ Nnee ádaagoch'iyolba'n Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ízigo at'éégo ábi'delzaahíí bigha bił gozhó le': ¹⁰ Áiná' nnee ízis it'íin ádaagoch'iyolba'go ábi'delzaahíí bigha bił gozhó le': t'oh dénzhonéhíí ánádaasdiidhíí k'ehgo bee ch'ígowáh doleelhíí bigha. ¹¹ Ch'ígona'ái sidogo hagháhgo, t'oh yinim'ééhgó dénzhonéhíí nandéh, áík'ehgo dénzhone n'íí ádjh: áí k'a'at'éégo nnee ízis it'íin t'ah dá'it'íigo bech'ígonáh doleel. ¹² Nnee nabídi'nestaad lé'e ndi aal yitis ch'ínyáahn biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestaadíí aal yitis ch'ínyáago dahazhí' ihí'náhi, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bił daanzhóni yaa yiden'áání, baa didot'aal, gonneege ch'ah hobijhíí k'ehgo. ¹³ Nnee la' nabídi'nestaad lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nashínestaad, doo nii da le': Bik'ehgo'ihí'nañ doo nchó'íí bee nahóntaah goz'aa da, la'íí an doo hadn nayíntaah da: ¹⁴ Nnee daantíígee dénchog'ogó ágot'eehíí yiká hát'íiníí, ídíbiiltso'go nabídintaah. ¹⁵ Dénchog'ogó ágot'eehíí hágot'iiníí iltsaa hileehíí k'ehgo nchó'íí yilchii: áigé' nchó'íí ncha silíigo da'itsaahíí yilchii. ¹⁶ Shik'íyú, shil daanołshóni, nda'olsii hela'. ¹⁷ Dawahá nt'ééhíí la'íí dawahá nzhooníí yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ idindláádíí Áyíílaahn bich'á'gé' nke'né', an doo lahgo aná'dol'íi da, hat'ihíta léhídáhgo chagosh'oh nágodleehíí doo áí k'a'at'éé da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí hát'íigo dawahá daahinaago áyíílaahíí bitahgé' da'iltse nest'an begodeyaahíí k'ehgo biyati' da'aníhi bee nádaagosiidliigo anohwilaa. ¹⁹ Áík'ehgo shik'íyú, shil daanołshóni, nnee daantíígee nt'éégo iyésts'aa le', yati' t'aazhí' goz'aa go, la'íí ha'ashkeehíí t'aazhí' goz'aa go: ²⁰ Nnee bihashke'híí Bik'ehgo'ihí'nañ binzhó'íí doo áile' da. ²¹ Áí bigha nchó'zhinéégo ágot'eehíí la'íí doo bik'ehyú ágot'eehíí dawa k'ihzhí' ndaanołné'ná, yati' nohwijíí biyi' k'ená'dilzéhíí nohwijíí yune' isht'egodnt'éégo nádaagodo'aaah, áí nohwiyi'siziiníí hasdáyiniigo yinel'aa. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' da'aníyú ádaanoł'tee le', doo daazhógo dédaadołts'ago da, doo ách'í' nadaalch'aago da. ²³ Dahadn yati' daazhógo yidits'agn doo yikísk'eh at'éé dahñ, nnee la' biká'got'íne biyi' binii' da'at'ééhíí yinel'íihíí k'ehgo at'éé: ²⁴ Án nneehñ ádinel'íid hik'e dahiyaa, áigé' dagoshch'í' anolih n'íí yaa yisnah. ²⁵ Dahadn Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí dážhó nt'éhi, begoz'aaníí nnee ch'ínáyihí'níí, biyi' déz'iiníí dayúweh yaa higaañ, doo daazhógo iyésts'aa go dagoshch'í' yaa yinah daná, yati' yikísk'eh at'ééhñ, an nneehñ dawahá áile'íí bee biyaa gozhó doleel. ²⁶ Dahadn nt'éégo oshkaah nzhíná' biyati' doo yaa goyáágo yakti'n ách'í' nach'aa, an nneehñ bi'okaahíí doo bá begolne' da. ²⁷ Chagháshé bitaa la'íí bimaa ádaadiníí, la'íí isdzané itsaa daanliiníí bich'í' nadaagont'ogíí bich'och'iniigo bitaach'ighaago, la'íí ni'godzán biká'gee nchog'ogó ágot'eehíí doo hayíí be'ách'it'éégo da, áí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa'n bináal okaah da'aníhi, la'íí dánzhog at'éhi at'éé.

2

1 Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, bich'á'idindíni, daaholdlaago nnee doo il'anigo baa natsídaalkees. 2 Nnee la' óodo bee bigan bik'en'áne gólíni, la'íi bidiyagé nkt'éhi bik'isilaago dała'adzaagee ha'ayááyúgo, la'íi nnee tét'iyéhi bidiyagé dénchq'éhi yee ha'ayááyúgo: 3 Nnee bidiyagé nkt'éhihíi zhá bich'í' ádaanoł'eego ágádaabıldońii, Dzaagé' nkt'éégee dahńdaa; áiná' nnee tét'iyéhií ágádaabıldońii, Da'áígee sínzıi, dagohıi, Shi-keeyú ndaa: 4 Ágádaanoł'eeyúgoshá' la' dá'ich'ı'go, la'íi itisgo lanatsídaalkees, nchq'go natsídaalkeesgoshá' aayádaakti'ihıi daaleeh? 5 Shik'íyú, shıl daanołshóni, ıdaayesólts'aa, Bik'ehgo'ihı'nań ni'gospdzán biká' ágot'ee zhińéego tédaat'iyéhií da'odlaqhıi yee ízisgo da'it'ıi doleelgo haiyinıl, la'íi bilakt'áhgee begoz'aaníi daabıyéé doleelgo haiyinıl, ái Bik'ehgo'ihı'nań yił daanzhoonıi yaa goden'áá. 6 Áiná' nohwıi tédaat'iyéhií doo bıł da'oktag da laq. Nnee ízis it'iinıi'ishá' isná daanołwidıl'ıi? Da'ái yána'iti'hé yune'shá' odaanołwinihıyood? 7 Da'ái nkt'éégo bee nohwı'dojıhıi'ishá' dénchq'go yaa yádaakti'? 8 Nant'án yegos'aaníi Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıi gánııgee, Na'ashhahgé' gólíniıi nił nzhq' le', dani ídił njoqhıi k'ehgo, nihiıi da'ańii bikısk'eh ádaanoł'eeyúgo nkt'éé: 9 Áiná' nnee il'anigo baa natsídaalkeesyúgo nchq'go akt'ıi, begoz'aaníi yıtis hadaadıltaakıi k'ehgo ádaakt'ıi bıdaagonoısi. 10 Dahadń begoz'aaníi dawa yikısk'eh at'éé ndi dała'ágo ıksiihyúgo, begoz'aaníi dawa yıksiih hıleeh. 11 Ch'a'o'néhıi bee ańéh hela', nihiıi, Dahadń zołhéé hela', nii aldo'. Ch'a'o'néhıi doo bee aldzaa daná' dahadń zeezołhıi lé'eyúgo, begoz'aaníi yıtis hadıltaakıi nleeh. 12 Begoz'aaníi nnee ch'ınáyihı'nihiıi nnee bee baa yáda'iti' doleehıi k'ehgo yádaakti', la'íi ái k'ehgo ádaanoł'ee. 13 Doo bıł goch'oba' dahń doo baa goch'oba' dago baa yá'iti' doleek; áiná' ıłgoch'oba'ıi aayá'iti'ıi yee itisgo at'éé. 14 Shik'íyú, nnee la', Oshdlaq, niiná' Bik'ehgo'ihı'nań biyati' doo yikısk'eh at'éé dayúgo, hat'ıi yit'ıi áiná'? Ya' ái odlaqhıi hasdábılteeh née? 15 Kok'isn dagohıi kolah bidiyagé éđihná' dajıi biigha dáshıná'naghaaná', 16 Nohwıi la' bich'ı' gádołniıyúgo, ıłch'ı'gont'ééhıi bee nanńaa, sínzilgo, la'íi násındııdgo nanńaa; áiná' dawahá yıdn niıhıi doo baa nné' dayúgo; hat'ıi bee nzhq'? 17 Áık'ehgo ko'odla' zhá gólııyúgo, doo bikısk'eh ách'ıt'éé dayúgo, doo hat'ıi ká áile' da, daztsáni k'a'at'éé. 18 Dahadń gánıi doleel, Ni ondlaq, áiná' shihıi shı'odla' yikısk'eh ánasht'ııh: ondlaqhıi shıl ch'ı'nah áńle' yikısk'eh ánt'ııhıi da'áđhgo, áık'ehgo shıi oshdlaqhıi yikısk'eh ánasht'ııhıi bee nił ch'ı'nah áshle'. 19 Bik'ehgo'ihı'nań dała'á niııgo hondlaq; ái nkt'éé: ch'ııdn daanlıni aldo' da'odlaqaná' ndaaldzıdgo daadıtııd. 20 Áiná' nnee doo goyáá dahi nııni, ko'odla' golıı ndi doo bikısk'eh ách'ıt'éé dayúgo doo begolne' da, daztsáni k'a'at'éé, ya' ái doo bıgonısi da née? 21 Hat'ihıta be'okaqahıi biká' dahi'niııgee Abraham, nohwıta n'ıi, biye' Isaac Bik'ehgo'ihı'nań yaa yıntııná'shá', ánat'ııdıi bee Bik'ehgo'ihı'nań, dáıık'ehyú at'éhi bıłnııd? 22 Bıgosıınsııd née, bı'odla'ıi la'ıi yikısk'eh at'ééhıi dała' na'ızııd, bı'odla'ıi yikısk'eh at'ééhıi bee ıalzaa. 23 Áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıi, Abraham Bik'ehgo'ihı'nań yosdlaqad, áık'ehgo bı'odla'hıi bıghá dáıık'ehyú at'éégo bá hótag, niıi lé'ehıi begolzaa: áıgee Bik'ehgo'ihı'nań bı'teké daabılch'ııniıgo daach'ozhıi lé'e. 24 Áık'ehgo bıdaagosolıııd, doo bı'odla' zhá bee Bik'ehgo'ihı'nań bııadzahgee nnee dáıık'ehyú at'éé da, áiná' yikısk'eh ádaat'eehıi aldo' bee Bik'ehgo'ihı'nań bııadzahgee dáıık'ehyú at'éé. 25 Da'ágát'éégo Ráhab, ısdzán nant'ı' nagháhi n'ıi, ch'ııniıi nai'aahıi ha'áyıılaa, áıgé' lahyúgo ch'ınádais'a'ná', ánat'ııdıi'ishá' bee dáıık'ehyú at'éé bıldo'niıd? 26 Kots'ıi koyı'siziinıi áđıhyúgo daats'iztsaa, ái k'a'at'éégo ko'odla', bikısk'eh ách'ıt'ééhıi áđıhyúgo, doo hat'ıi ká áile' da.

3

1 Shik'íyú, hołaqago ıłch'ıg'óg'aahıi daaleeh hela', ıłch'ıdaagont'eehıi itisgo nyeego nohwaa yá'iti' doleel bıdaagonoıshıi bıghá. 2 Daanołwıgha ląágo ndaahıılzııh. Dahadń yałt'ııgee doo ıksiih dahń nnee dázhq' nkt'éhi niıı, nkt'éégo áyıısi, bıts'ıi dawa da'ánııyú ánat'ııı.

³ Łjı bizaa'áh bá ádaagohiidle' nohwik'ehgo nagmaahı́ı bigha; áık'ehgo bits'ı dawa bee daahiidlo'. ⁴ Tsina'eelı́ı áldó' baa natsı́ıdaalkes, dázhó ncha ndi, ła'ı́ı nawode nch'ı́ıdı́ı aná'ol ndi, benal'eelı́ı dázhó áłch'ıséhi bee na'ıl'eelı́ı dahát'ı́ıyú yidıl'eel. ⁵ Da'ágát'éeego kozaadı́ı áłch'ısé ndi ızisgo ágot'eelı́ı yee áda'odlı́ıgo yałtı'. Gochaago godnlch'il goz'áni kq' ałch'ıséhi bee bikq' do'nil láá! ⁶ Kozaadı́ı kq' do'nilı́ı k'a'at'ée, ni'gosdzán biká' nchq'ı́ı dawa bik'ehyú át'éhi k'a'at'éeego nohwits'ı biyi' itah nııı; kots'ıhı́ı dawa yıłchqoh; ch'ı́ıdn bikq' dilth'ı́ı bich'á'gé' kq' bee bikq' do'nilgo ch'ı́ıdehezna'gé' nch'ı́ıhenna'zhı' yıłq' da'dı́ınil. ⁷ Tsétahgo daagolı́ını́ı ıłtah at'éhı́ıı, dló', t'ı́ısh, túnteel biyi' daagolı́ını́ı daabi'dılzhqo, ni'gosdzán biká' nı́ıee daabilshqo: ⁸ Áına' doo hadń kozaad yołshqoh at'ée da: nchq'go doo nehe'náhi at'ée da, ła'ı́ı dázhó bik'asda' nchq'. ⁹ Kozaad bee Bik'ehgo'ıhi'nań nohwiTaa'n áshqod daabiln'ı́ıı; da'ái bee nı́ıee, Bik'ehgo'ıhi'nań k'ehgo ádaaszaahi, yati' bee daahónkaak. ¹⁰ Da'ái kozé'ı́ı bich'á'gé' yati' nłt'éhi ła'ı́ı yati' nchq'ı' bee hagoghiıgháh. Shik'ı́ıyú, dı́ı doo ágát'ée da le'at'éhi. ¹¹ Ya' ni'gé' túháłı́ııgee tú nzhqohı́ı ła'ı́ı tú nk'qozhı́ı dała' halı́ı née? ¹² Shik'ı́ıyú, ya' tsı, figs holzéhi, olives náyınłt'ı, dagohı́ı dasts'aa figs náyınłt'ı née? Áı k'a'at'éeego tú nk'qozhı́ı háłı́ııgee tú nzhoonı́ı doo háłı́ı da. ¹³ Nohwitahyú hadń goyáágo bıł ıgózı? Bı'at'e' nłt'éehı́ı be'ánat'ı́ıııı ch'ı́ınah áyıłsı le', igoyá' doo t'aazhı' yána'ıti' dahı́ı ye'at'ée. ¹⁴ Nohwijı́ı yune' nohwıl daagoshch'ı́ı'go dánohwızhá nłt'éehı́ı áda hádaak'ı́ıyúgo, ła'ı́ı dashızhá itisgo ánsht'eego daanołsıyúgo, doo ádaa da'odlı́ı da le', doo ách'ı́ııııyú ách'ı́ıne' dayúgo k'ı́ıłchoohi at'ée. ¹⁵ ıdıłgo ch'ı́ıdzaanı́ı doo yaaká'gé' nke'né' da, dá ni'gosdzán biká' benagowaahi, dakó ko'at'e'ı́ı bik'ehgo, ch'ı́ıdn binant'a' bich'á'gé'hi at'ée. ¹⁶ Dabızhá nłt'éehı́ı áda háł'ı́ıııı, ła'ı́ı dashızhá itisgo ánsht'eego nzıhı́ı golı́ııgee doo nkegohen'áá da doleel, ła'ı́ı nchq'go ágot'ı́ıııı dawa begoz'áá. ¹⁷ Áına' yaaká'gé' igoyá'ıı dı́ı k'ehgo at'ée, dázhó nłt'ée, bıł nkegohen'áá, dawa bich'ı' ch'ı́ızhqó, doo ádıł k'a'ách'ıt'ée da, dázhó koł goch'oba', ła'ı́ı nłt'éeego ánada'ch'ol'ı́ııgo, doo ıł'anıgo baa nach'ı́ıtsikeesgo da, doo koká' zhá gózhqógo da. ¹⁸ Nı́ıee nkegohen'áágo ádaagołsını́ı k'eda'dile'go dáıık'ehyú ách'ıt'éeehı́ı bınest'á' goleeh.

4

¹ Hat'ı́ı bigha ıłch'ı' nadaagonolkaad, ła'ı́ı nohwitahyú ıłch'ı' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá nchq'ı́ı biká hádaak't'ı́ını́ı nohwiyi' ıłch'ı' na'ızııdı́ı bigha go'ı́ı. ² Hat'ı́ıhıta nchq'ı́ı ch'éh hádaak't'ı́ıhıı bigha nada'otseed: hat'ı́ıhıta naaniyú daabi'yéehı́ı áda hádaak't'ı́ıná' doo nádaadołné' dahı́ı bigha ıłch'ı' hadaasholkeed, ła'ı́ı ıłch'ı' nadaagonolkaad: doo daaholkeedgo da'olkaah dahı́ı bigha doo nádaadołné' da. ³ Dánohwızhá áda hádaak't'ı́ıhıı biká da'olkaahı́ı bigha doo nohwaa hi'né' da. Ágát'éeego da'okaaı́ı doo bik'eh da. ⁴ Nant'ı' nakaiyı́ı k'a'at'éeego ádaanołt'éhi, ni'gosdzán biká' ágot'eelı́ı nohwıl daanzhqqoyúgo Bik'ehgo'ıhi'nań yıł'edaannı́ıhi ádaanołt'ee, ya' doo bıdaagonolı́ı da née? Áık'ehgo dahadń ni'gosdzán biká' ágot'eelı́ı zhá bıł nzhoonı́ı Bik'ehgo'ıhi'nań yıł'ennı́ıhi ádıłne'. ⁵ Ya' Bik'ehgo'ıhi'nań biyati' bek'e'eshchiı́ını́ı ánı́ıhı́ı doo bighani golı́ı dago gánı́ı daanołsı née, Ya' Holy Spirit nohwiyi' golı́ını́ı nchq'ı́ı háł'ı́ı née, dawahá áda háł'ı́ı née? Dah, da'anıı doo ágát'ée da. ⁶ Áına' Bik'ehgo'ıhi'nań bıłgoch'oba'ı́ı itisgo nohwaa daihiné'. Áı bigha gánı́ı, Ádaa da'odlı́ıhıı Bik'ehgo'ıhi'nań bich'á'zhı' at'ée, áına' ádaa goch'ı́ıyolba'ı́ı Bik'ehgo'ıhi'nań bıłgoch'oba'ı́ı bee daayich'onı́ı. ⁷ Áı bigha Bik'ehgo'ıhi'nań baa ádaa deinol't'aah. Ch'ı́ıdn nant'an bıdah ádaanołt'ee, áık'ehgo nohwıch'á' nádılyeed. ⁸ Bik'ehgo'ıhi'nań ałhánégo bı'tahgo daanołı́ı, áık'ehgo bıı áldó' ałhánégo nohwıt'ahzhı' nlı́ını at'ée. Nchq'go ádaanołt'eelı́ı, nohwıgan tádaalıs: nı́ıee bııni' nakihı́ı daanołı́ı, nohwıjı́ı daanzhqqo go ádaale'. ⁹ Doo nohwıl daagozhqó dago daalchag, chaal nahısółtaq le': nohwıdloh n'ı́ı daalchago ánadaaldle', nohwıl gozhóonı́ı doo nohwıl anıı dago ánadaaldle'. ¹⁰ NohweBik'ehń bınadzahgee ádaa daagoch'olba', áık'ehgo hadag ádaanohwıle'. ¹¹ Shik'ı́ıyú, doo aayánaltı́ıhıı ádaadoł'ı́ıgo dénchq'ého ıaa yadaaktı́ı

da. Hadn bik'isn y'iltahyúgo, dagohí bik'isn dénch'ého yaa yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní y'iltah la'íi dénch'ého yaa yałti': Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní baa yáńti' l'é'yúgo, begoz'aaní doo yikísk'eh áńt'ee da, áiná' aayakti' ihíi nłj. ¹² Begoz'aaní áyílaahíi dała'á nłj, da'án ałdó' hasdáhińiikíi yinel'aa, la'íi da'ílíi yilchiigo yinel'aa: áiná' hat'íi nłj nńzigo aayanáltihíi ádn'jigo nnee la'ihíi baa yáńti'go? ¹³ Sáa'a, nohwíi gádaadołńiíi, Díi jji dagohíi iskaa akú kih goznilyú nkáh, akú dała'á nohwełegodáh, nada'iilńii la'íi nohwaa nada'iiniigo, áik'ehgo bestso nohwá igowáh, daadołńii: ¹⁴ Ndi iskaa ágonéhíi doo bídaagonołsi daná' ádaadołńii. Nohwi'ihí'na' hat'íi át'ée? Áad nahinago dé't'ih hiłtséhgé' da'ádihíi k'ehgo ádaanoł't'ee. ¹⁵ Áiná' gádaadołńiigo nłt'ée, NohweBik'ehń hat'jyúgo daahii'naa doleeł, áik'ehgo díi ádaahiidle', dagohíi ái ádaahiidle', daadołńiigo. ¹⁶ Doo ágádaadołńii dayúgo ádaa da'olđlíggo yádaakti': ágát'éeego yá'iti'íi nch'ó'íi át'ée. ¹⁷ Dahadń áígee ách'it'éeéhíi yígółsi ndi doo ágát'ée dahń nch'ó'íi bá hileeh.

5

¹ Sáa'a, ízis da'okt'iiníi, daalchag la'íi daadołwosh, iniigodilńéhíi bee nohwiká' ngowáhíi bigħa. ² Bee ízis da'okt'iiníi daanđzid, la'íi nohwidiyágéhíi doole daayiyaa. ³ Nohwi'óodo la'íi béshłigai daadichii; ái bidichihíi nohwaa nagolńi' doleeł, ái k'p' diltk'híi k'ehgo nohwitsi' yiyaa doleeł. Dawahá lán da'ílíhíi iké'yú náhikaahíi bigħa ilch'i' nadaasońé'. ⁴ Sáa'a, daanołwini' biyi' ihigeshgo nnee nada'iziidíi daayółbjił n'íi t'aałhí' bich'á' daahónołt'á'íi nohwich'á' daadilwosh: nnee daahigeshíi daachagú Bik'ehgo'ihí'nań, nnee doo náhółtagyú biNant'a'íi, yidezts'aa. ⁵ Ni'gosdzán biká' ízis da'okt'iiníi la'íi gonedliiníi zhá bee daahinołnaa ni'; ádeenisołk'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehíi k'ehgo, k'adíi na'itseedíi biká' ngonyáa. ⁶ Nnee dávik'ehyú át'éeéhíi zideego bá nadaagoso'aaago daazesołhij; do nohwidag at'ée dago. ⁷ Áik'ehgo shik'íyú, nohweBik'ehń nadázhí' biba' nohwil nkedaagohez'aa le'. Sáa'a, k'edileehíi ni'gosdzán bich'á'gé' nest'á' lán ílini bił nkegohen'aaago yiba' sidaa, da'iltse la'íi iké'zhí'go nanágołtaazhí'. ⁸ Nohwíi ałdó' nohwil nkedaagohez'aa le'; nohwijíi nđzilgo ádaake': nohweBik'ehń nadáhgé ngowáhíi bigħa. ⁹ Shik'íyú, doo lida'ol'tah da, doo nohwá ndaago'aah da doleełhíi bigħa; sáa'a, ndaago'a'íi ch'e'itíingee sizji. ¹⁰ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíi nohweBik'ehń bizhi' bee yádaakti' n'íi, biniidaagonł't'éeéhíi bił nkedaagohez'aałhíi nohwil ch'idaago'aahgo bikísk'eh ádaanoł't'ee le'. ¹¹ Sáa'a, nđzilgo nazji n'íi bił daagozhóóníi baa natsídaahiikees. Job holzéhi nđzilgo sizji n'íi baat'idaanołsi, biniidaagodelzaahíi bikédé'go nohweBik'ehń baa nách'ozbaadíi yídaagołsi; nohweBik'ehń dázh'ó aatét'íi la'íi bił goch'oba'hi at'ée. ¹² Shik'íyú, díinko bee itisgo ádaanoł't'ee le', doo yaaká' bee nohwit'a dahnadaadidołńiih da, doo ni'gosdzán bee da, doo la'ihíi bee da; áiná', Ha'aa, daadołńiigo da'anii ádaadołńii le'; dahyúgohíi dánko nohwaa yá'iti' doleeł. ¹³ Nohwitahyú la' biniigonł't'ée née? Án okaah le'. Ła' bił gozh'ó née? Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahéńzigo ido'aal le'. ¹⁴ Nohwitahyú la' nezgai née? Ínashood yánazini yiká ádaanii le'; ái nohweBik'ehń bizhi'íi binkááyú ik'ah yil yedilńiíhgo bá da'okaah le': ¹⁵ Áik'ehgo odlaago okaahíi bee nezgaihíi nadziih, áik'ehgo nohweBik'ehń hadag ánábidodlíi; la'íi nch'ó'go adzaa l'é'yúgo, binch'ó'íi bá da'izlíné ánađolńii. ¹⁶ Nda'ol'siihíi baa lił nadaagołni', la'íi ildenáago láda'olkaah, áik'ehgo nádaanołwí'dilziih. Nnee dávik'ehyú at'éeéhíi bijíi dawa bee okaahgo dázh'ó bedelíi. ¹⁷ Elías nnee dá nohwíi k'a'at'éhi nłj l'é'e, án, Doo nagoktji da le', niigo bijíi dawa bee oskaad: áik'ehgo ni'gosdzán biká' dá doo nagoktjihe taadn łegodzaagé' gostán dahiitaa. ¹⁸ Áigé' ná'oskaadgo yaaká'gé' nkegonłt'aa, áik'ehgo ni'gosdzán biká' nest'á' nádaagozdlii. ¹⁹ Shik'íyú, nohwitahyú la' da'anii ágot'eehíi yich'á' nyááyúgo, la' t'aałhí' yil nnat'áazhyúgo; ²⁰ Díinko yígółsih le', nch'ó'go at'íhń bi'at'e' nyihesiíhgé' dahadń t'aałhí' yil nnat'áazhń, án da'itsaah bich'á'gé' biyi' siziiníi hasdábidołteel, áik'ehgo nch'ó'íi l'aaago yilegodihozil.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshlíni, nnee nanidí' daanliigo ilts'á'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, la'íí Bithýnia daagolzeeyú odaagohele'ihíí bich'í' k'e'eshchii, 2 Nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa dabíntsé nohwídaagolsigo hanohwiheznil, la'íí Holy Spirit hadaanohwidezlaago, Jesus Christ bikísk'eh ádaanoht'eego, la'íí bidil bee nohwik'í daidilta' doleełgo hanohwiheznil: Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí dayúwehégo bee nohwá ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, ba'ihégoş le', án bilgoch'oba'íí an'odaazliiníí bee Jesus Christ daztsaądí' naadiidzaahíí biláhyú ánídégo nádaagosiidlii, áík'ehgo yaaká'yú gózhóóníí ndaahóndliihíí doo nohwits'á' bech'ígowáh dago biká daadéet'íih. 4 Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daanohwíyéé doleeł, doo da'ílíí hileeh dahi, doo hichqoh dahi, doo bech'ígonáh dahi, yaaká'yú nohwá nano'núí, 5 Nohwi'odla' golíihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binawod bee nt'éégo nohwinádéz'íi, hasdáhiikáhíí aął łalzaazhí', áí nohwá ilch'í'ılzaago nnágodzaago ch'í'nah ádolniił. 6 Áí bigha, k'adíí dét'ihézhí' iltah at'éégo nanohwi'dintaahgo nohwiniidaagonł't'éé lək'e ndi dázho nohwil daagozhóq: 7 Nanohwi'dintaahíí bee nohwí'odla' nłdzil shíhíí nabí'dintaah; óodo kq' bee bitádil'eeł, óodo da'ílíí hileeh, áídá' nohwí'odla'íí óodo bitisgo ilíi; áík'ehgo nohwí'odla' nłdzil bígóziyúgo, Jesus Christ nádzáago nohwa'ihéndzigo, daanohwidnłsigo, la'íí nohwits'á'idindláád doleeł: 8 Christ doo hwahá daahołtséh da ndi nohwil daanzhoq; k'adíí án doo daah'íi da ndi daahodlaago nohwil daagozhóq, nohwil gozhóóníí doo hagot'éégo baa na'goni' dago yaaká'yú idindláádíí k'a'at'éé: 9 Dayúweh nohwí'odla' bee nasozíiyúgo nohwiyi'siziiníí hasdakáh. 10 Áí hasdách'igháhíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa ch'oba' doleełíí, dabíi binkááyú nada'iziidi n'íi yaa nadaagosni'; áí hasdách'igháhíí yiká na'ódaadiłkid, la'íí dázho yídaagolsiigh hádaat'íigo nadaayilkaah lək'e: 11 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi Christ biSpirit daayigoyilni dabíntséda' Christ biniigodilne'íi yaa nagosni', la'íí bikédí'go bits'á'idindláádíí alđó' yaa nagosni', áík'ehgo hagot'éégo ágodoniiłíí, la'íí da'os'ah ágodoniiłíí yiká na'ódaadiłkid lək'e. 12 Holy Spirit yaa nagosni' n'íi, doo áí goldohíí biyi' ánágot'íił da doleełgo, áídá' díi goldohíí biyi' ágone' doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi bich'í' ch'í'nah ágolzaa, áík'ehgo k'adíí da'ái bee nohwil na'goni', nnee Holy Spirit yaaká'dí' nkenł'a'íí biláhyú yati' baa gozhóni yee nohwich'í' yadaakti'íi, da'ái yee nohwil nanádaagolni', áí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí yídaagolsiigho hádaat'íi. 13 Áí bigha nohwiini' ładaahłe', ídaa daagonohdzaą le', Jesus Christ nádzáago Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí nohwíyéé doleełíí dąngont'i'zhí' ndaahołíi; 14 Chagháshé da'dits'agíi k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nañ doo hwahá bídaagonolsiigh dadá' ncho'íi zhá hádaahł'íi n'íi doo dayúweh be'ádaanoht'ee da le': 15 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwich'í' ánniidíi, godilziigho at'ééhíí k'ehgo nohwíí alđó' nohwí'at'e'íi dawa bee daagodinolsi le'; 16 Gáníigo bek'e'eshchíiğhíi bigha, Shíi dilzinihíi nshlii; áík'ehgo nohwíí alđó' daagodinolsi le'. 17 Bik'ehgo'ihí'nañ doo hadín yik'izhí' at'éégo da, nnee daantíiğee hagot'éégo ádáat'íidíi yee yándaago'a', án nohwíTaa daabilđohniigo nádaahokąahyú bédaaldzidgo daadinolsi le', ni'gosdzán biká' daagonohłidá': 18 Díi bídaagonolsi le', doo ánídá' daanohwitaa n'íi bi'at'e' nohwil ch'ídaiz'ąą n'íi doo nt'é da, áídá' áí biyi'dí' nanánohwi'diheznii, Béshligai la'íí óodo da'ílíí hileehi doo bee nanánohwi'diheznii da; 19 Áídá' Christ bidil lán ílini bee, án dibelíi bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idilhił dahíi k'a'at'éégo nlii: 20 Án ni'gosdzán doo hwahá nni'taa dadá' habi'doltii, áík'ehgo da'iké'yú ngonyááğee nohwá ch'í'nah alzaa, 21 Christ biláhyú

Bik'ehgo'ihinaan daahohdlaa; Christ daztsaadi' Bik'ehgo'ihinaan naadiidzaago abíílaa, la'íi bee bits'á'idindlaadíi baidin'áá, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinaan daahohdlaago bits'á'dí nkt'éehíi ndaahokíi doleel. ²² Doo daazhógo da, áídá' da'aniigo nohwik'isyú nohwil daanzhoo doleelgo Holy Spirit biláhyú da'anii ágot'eehíi bikísk'eh ádaanoht'eehíi bee nohwiyi'siziiníi nzhooogo ádaahlaa, áík'ehgo nohwijíidí' dázho kíl daanojhoo le': ²³ Da'ííi hileehi doo bee áníidégo nádaagosohdlíi da, áídá' doo da'ííi hileeh dahi bee nádaagosohdlíi, Bik'ehgo'ihinaan biyati' hináhi la'íi dahazhí' begoldohi bee nádaagosohdlíi. ²⁴ Nnee dawa t'oh k'ehgo ádaat'ee, la'íi nnee zhinéégo ízisgo ágot'eehíi ch'il dénzhonéhíi k'ehgo ádaat'ee. T'ohíi daanímé, la'íi ch'il dánzhonéhíi n'íi nanihidéh: ²⁵ Áídá' nohweBik'ehna biyati' dahazhí' begoldohi at'éé. Díi yati'íi bee nohwich'í' yána'itihíi, yati' baa gozhóni at'éé.

2

¹ Da'oh'ni'íi, nadaahch'aahíi, nzhóni ádaado'iiníi, la' bíyéehíi ídáhádaht'iiníi, la'íi ncho'go yádaaktíi dawa k'ihzhí' ndaagodinoh'aahgo, ² Mé' áníi gozlíni ibe' yídih daanlíihíi k'ehgo, Bik'ehgo'ihinaan biyati', ibe' nkt'éhi, bídih daanohtíi, bee daanohtseel doleelhíi bigha: ³ NohweBik'ehna bilgoch'oba'íi ílk'idá' daasolihgo. ⁴ Án bich'í' nnohkáh, án tséé hinaahíi k'ehgo nlii, nnee doo hádaabit'íi da ndi lán ílíigo Bik'ehgo'ihinaan habilitíi. ⁵ Nohwíi áldó' tséé hináhi daanohtíihíi k'ehgo kih godiyini doo hit'íi dahíi nohwee ágólne', okaañ yedaabik'ehíi daadilzini daahleehgo, Bik'ehgo'ihinaan baa hi'niilhíi k'ehba'ihédaanhsigo daahokaañ, ái Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinaan bil dávik'eh. ⁶ Bik'ehgo'ihinaan biyati' bek'e'eshchiiníi biyi' gáníi, Isaa, Siongee hágon'áágee tséé dantsé si'aaníi nnish'aah, lán ílíigo hahtíni, ái tséehíi Christ nlii: áík'ehgo dahadín bosdlaadíi doo hant'é yik'e ídaayándzi da doleel, nii. ⁷ Ái bigha án daahohdlaaníi nohwich'í' lán ílíi: áídá' doo da'odlaa dahíi bich'í'go tséé kih ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi hágon'áágee dantsé si'aaníi silíi, ⁸ Doo da'odlaa dahíi yséé bigha nach'igeehíi, tséé ts'iztalgo nach'ikaadíi silíi, Bik'ehgo'ihinaan biyati' doo daach'idits'ag dahíi bigha nach'iniidéh; díi yee bángon'aañi ádaach'it'ee. ⁹ Áídá' Bik'ehgo'ihinaan, godilíidí' dabíi bits'á'dí' díyat'éégo idindlaádzhí' nohwiká ánniidíi, ízisgo ye'at'éehíi ch'í'nah ádaanohtíi doleelhíi bigha nohwíi daalinolt'íihíi hanohwi'dihesnilhi ádaanoht'ee; nadaant'án okaañ yedaabik'ehíi daanohtíi, nohwinant'a' da'áahíi daanohtíigo daagodinohtíi, Bik'ehgo'ihinaan bíyéé daanohtíi: ¹⁰ Lahn doo Bik'ehgo'ihinaan bíyéehíi daanohtíi da, n'íi k'adíi bíyéé daanohtíi: lahn Bik'ehgo'ihinaan doo nohwaa ch'oba' da, n'íi k'adíi nohwaa ch'oba'. ¹¹ Shił daanohtshóni, díi ni'godzán biká'zhí' nanidí' nakaihíi la'íi dé't'ihézhí' kú nakaihíi k'ehgo daanohtíigo, nádaanohtshokaañ, nohwits'í bich'í' zhinéégo ncho'i zhá hádaht'iiníi bits'á'zhí' ádaanoht'ee, nohwijíi yune' nkt'éhíihíi ncho'íi bich'í' nagonlkaad; ¹² Doo Jews daanlii dahíi binadzahgee nohwi'at'e' nkt'éégo ádaanohtíi: áík'ehgo doo bik'ehyú ánadaht'íi da, daaniigo nohwída'iltah ndi nkt'éégo ánadaht'íihíi daayo'íigo Bik'ehgo'ihinaan ya'ihédaanzí doleel, án baa nyááhíi bijíi. ¹³ NohweBik'ehna bíyéé daanohtíihíi bigha nnee yenagos'aaníi dawa bikísk'eh ádaanoht'ee: ízisgo nant'án, án ízisgo at'éhi nliigo daadohts'ag; ¹⁴ Nant'ánchañ daanliiníi áldó' daadohts'ag, ái doo bik'ehyú ánadaht'íi dahíi biniidaagodilne'go, la'íi dávik'ehyú ánadaht'íihíi nkt'éégo ánadaht'íi daayilniigo ízisgo nant'án nohwich'í' yi'aa. ¹⁵ Díi Bik'ehgo'ihinaan nohwá hát'íi, dávik'ehyú ádaht'iiníi bee nnee doo daagoyáá dahíi, nt'é yaa yádaaktíi doo yádaagohtíi dahíi, doo nt'é daanii dago ádaahle': ¹⁶ Jews bich'í' begoz'aaníi doo dayúweh bi'isna' daanohtíi da; da'ágát'éé ndi dawa nohwá bil ch'í'otañhíi doo nohwincho'íi bil yaa nadaasohtsooz da, áídá' Bik'ehgo'ihinaan bánada'ohsiidíi daanohtíigo daahinohtíi. ¹⁷ Nnee dawa daadinohtíi le'. Odlá' bee nohwik'isyú daanliiníi nohwil daanzhoo le'. Bik'ehgo'ihinaan daadinohtíigo bédaaldzid le'. Ízisgo nant'anhíi daadinohtíi le'. ¹⁸ Nada'ohsiidíi, nohwinant'a' daanliiníi dawa bee daadinohtíigo daadohts'ag;

daanzhooníí la'íi doo hago ádaat'íi dahíi doo ái zhá da, áidá' hadaashkeehíi áldó' daadohts'ag. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nkt'éégo ách'ídzaago ídégoch'ilziyúgo, áidá' doo nchq'go ách'ídzaa da ndi koniigodilne'go nye'i ch'idits'ago bidag ách'ít'éeyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éé. ²⁰ Nchq'go ádaahdzaahíi bigha nohwiniigodelzaahíi bidag ádaanoht'eeyúgo, ya' ái Bik'ehgo'ihí'nań bił nzhqo nee? Dah. Áidá' dávik'ehyú ádaaht'íi ndi nohwiniigodelzaago bidag ádaanoht'eeyúgohíi, ái Bik'ehgo'ihí'nań bił nzhqo. ²¹ Ágát'éégo nohwiniidaagonkt'ééhíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'í' ánniid: Christ nohwá biniigodelzaa, áik'ehgo shedaanoht'ee le', nohwini: ²² Án doo nchq'go adzaa da, nach'aago yá'ití'íi doo bizé'dí' diits'ag da: ²³ Án nnee yati' bee daabokáal ndi bíi doo t'aaqzhí' yati' yee okáal da: án biniigodelzaa ndi goyéégo nohwich'í' godish'aah doo níi da; ndihíi Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehgo aayałt'ihíi yaa ídet'aa lék'e: ²⁴ Án nohwinchq'íi dabíi bits'í ída'áyiidlaago tsí'ihna'áhi yiká' daztsaa, néé nohwinchq'íi bich'í' dasiitsaa dá' dávik'ehyú ágot'eehíi bich'í' daahin'naa doleehíi bigha: nohwá habi'doltsazíi bigha nohwinchq'íi bits'á'zhí' nádaahdzii. ²⁵ Dibehíi ch'a'onalsáahíi k'ehgo ádaanoht'ee ni'; k'adíi t'aaqzhí' dibehíi Nanyoodihíi baa nánokkai, án Christ nliigo nohwi'isiziiníi Yinádéz'iiníi nlii.

3

¹ Da'ágát'éégo isdzané daanołhíni, nohwika' daadohts'ag; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo yikisk'eh ádaat'ee dayúgo, doo nt'é daabikdohni da ndi, nkt'éégo ádaanoht'eehíi bee da'odlaa daaleehgo daahonołbiih doleek; ² Nkt'éégo ánadaaht'íiigo la'íi Bik'ehgo'ihí'nań daadinoksiigo daayo'íihíi bigha da'odlaa daaleeh. ³ Doo nohwiká'yú zhá ídaadołzhqo da, daazhógo nel'íihíi bigha doo nohwitsizil itah at'éégo daashbizh da le', la'íi dawahá óodo ádaaszaahíi doo nohwaa dahnaznilgo da, la'íi diyagé lán ilíni doo nohwik'isilaago da: ⁴ Áidá' nohwijíi yune' nkt'éégo ágot'eehíi bee dénzhonégo ádaahle', nohwijíi yune' isht'edaagodnt'éégo, la'íi dant'éheego be'ádaanoht'eego, ái be'ídaadołzhooníi doo da'ílii daaleeh dahi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee lán ilíni. ⁵ Da'ágát'éégo doo ánídá' isdzané daagodnłsiníi Bik'ehgo'ihí'nań yaa da'okíihíi ídaadilzhqo lék'e, bika' daidits'ago: ⁶ Sarah ágát'éégo Abraham yidits'ag lék'e, shinant'a' yilniigo: da'osodlaadhíi bigha án bich'eke'yú k'ehgo daasolii, nkt'éégo ádaanoht'eeyúgo, la'íi doo nt'é bik'e nadaalyiz dayúgo. ⁷ Da'ágát'éégo nnee daanołhíni, nohwi'aa baa natsídaahkeesgo bił daagonohii, bits'í doo nłdzil dahíi bigha daadinoksi, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi nohwi'ihí'na' nohwá ágoksiníi da'ánohla nohwíyéehíi bigha; áik'ehgo da'ohkaahgee doo nohwich'í' nagont'og da. ⁸ Da'iké'yú goz'aaníi, daanołhíi nohwinatsekees dałá'á ádaanołsi, laa daach'ohba' le', odlá' bee ilk'isyú daanołhíiigo kił daanołhjoq le', nohwijíidí' nohwił daagoch'oba' le', k'édaanołsi le': ⁹ Ła' doo bik'ehyú ádaanołhizlaa dayúgo doo iké'dená ágánaadaahdle' da, daanołhóch'iid lék'eyúgo doo t'aaqzhí' daahóhch'iid da: áidá' gozhóóníi bá hádaaht'íi; díi bigha Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'í' ánniid bídaagonoksi, la'íi ái bee gozhóóníi nohwíyéé doleek. ¹⁰ Hadín ihí'na' bił nzhooníi, la'íi nkt'éégo bíyokkaal hat'íiníi, án doo nchq'go yałt' da le', doo lé'ikchoo da le': ¹¹ Án nchq'íi yits'á'zhí' anne'go nkt'ééhíi ye'at'íi le'; ilch'í'gont'ééhíi yiká hat'íiigo nłdzilgo yikádéz'íi le'. ¹² NohweBik'ehń nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi yik'idéz'íi, ái bi'okaaahíi yíyéstsaq: áidá' nnee doo bik'ehyú ánadaaht'íi dahíi yits'á'zhí'go dahnot'aał. ¹³ Nkt'éégo ádaanoht'eedá', hadínshq' nohwiní'dilnił? ¹⁴ Dánzhqoogo zhá ágot'eehíi bigha nohwiniidaagonkt'éé ndi, nohwá gózhqo doo: nnee nohwik'edaanníihíi doo bédaaldzid da, doo nohwił nadaagont'og da le'; ¹⁵ Áidá' nohweBik'ehń, Bik'ehgo'ihí'nań nliigo, nohwijíi yune' daadinoksi le': nkt'ééhíi nohwáđihyú goz'aaníi nohwijíi biyi' yune' nda'okíihíi nnee la' yigha nanohwíđikidyúgo, hagog'éégo bich'í' hahdziihíi t'ah bíntse bídaagonoksi le', taađégo la'íi daadinoksiigo baa nadaagołni' le': ¹⁶ Nkt'éégo ánadaaht'íiigo

ídédaagososijidgo, Christ biláhyú nohwí'at'e' nkt'éé ndi léda'ikchoogo nchọ'go ánádaat'ijl daanohwiñihíí ídaa yádaandzi doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgoyúgo nkt'éégo ánádaat'ijl ndi nohwiniidaagonkt'ééhíí dábik'eh, áidá' nchọ'go ánádaat'ijl zhínééhíí bigha nohwiniidaagonkt'ééyúgohíí doo nzhọọ da. ¹⁸ Christ dalahndi nohwinchọ'híí bigha biniigodelzaa, án dábik'ehyú át'ééhíí doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nnohwinííhíí bigha, bits'í zhá zesdij, áidá' biyi'sizini doo zesdij da, áí bee naadiidzaa: ¹⁹ Áí bee spirits ha'áshijeedyú nyáágo yich'í' yakti'; ²⁰ Áí spirits-híí doo ánídá' dabízhá daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bágoho'aał lək'e; Noah hínaadá' tsina'eehíí áile'dá' tsina'eehíí biyi' tsebii hilt'eego zhá hasdakai, tú biláhyú. ²¹ Áí túhíí tú bee baptize ánohwí'delzaago Jesus Christ daztsaadi' naadiidzaahíí biláhyú hasdáhiikaihíí bee nohwil ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chiníí nail'eelgo ágolzee da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éégo idégoch'iksigo ágolzee.) ²² Christ yaaká'yú onádaago Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhineégo dahsdaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí, lá'íí yedaabik'ehíí, lá'íí spirits binawodíí dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

¹ Christ bits'í bee nohwá biniigodelzaahíí k'ehgo nohwíí aldo' binatsekeesíí k'a'at'éégo nohwinatsekeesíí ádaahle'go nohwíí aldo' bá nohwiniigodilne'go dábik'eh: hadín bits'í bee biniigodelzaahíí nchọ'íí yits'á' nyáá; ² Áík'ehgo nehena'zhí' kots'í zhineégo nchọ'i ánádaat'ijl doo yaa biini' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íníí zhá ánát'ijlgo yaa biini' doleel. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayokaah dahíí bil daanzhọogo ánádaat'ijl k'ehgo ánádaahiit'ijl n'íí aal bech'ígoyáá; díinko be'ánádaahiit'ijl ni': nchọ'íí doo bich'í' t'aazhí' ádaant'ee da ni', nohwits'í zhineégo nchọ'íí zhá hádaahiit'ijl ni', nohwil nádaagodeyis ni', da'iidlaago daagodnlch'aad ni', da'iidlaago nohwil daagonedlij ni', lá'íí da'ílinéhíí daahohiikaah ni': ⁴ Bil nchọ'go ánádaat'ijl n'íí, k'adii nchọ'go ánádaat'ijlyú doo bil aanákeel dahíí bigha nohwída'iltah: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, nnee daahinaahíí hik'e nanezna'íí bilgo ilk'idá' yaa yakti'go siziiníí, bináál áí nneehíí ánádaat'ijl n'íí dabíí ídaa nadaagolni' doleel. ⁶ Nnee nanezna' n'íí t'ah daahinaadá' nt'é bigha yati' baa gozhóni bee bich'í' ya'íiti'? Yati' baa gozhóni daayodlaago biyi'siziiníí Bik'ehgo'ihí'nañ yil daadoleelhíí bigha, dabíntsedá' góyéégo bándagost'aa ndi. ⁷ Ágot'eehíí dawa k'ad bengonáh: áí bigha nohwiini' daagolijgo, ídaa daagonohdzaago da'ohkaah le'. ⁸ Díinko itisgo begoz'áni, dážhó kíl daanohjọ le': il'ijóóníí nohwitah begoz'aayúgo, lá' ni'iksiih ndi nohwil'ijóóníí áí bee bil ya'istsooz. ⁹ Idenáago hasta' nahkáh, doo bik'e daasholch'iigo da. ¹⁰ Nnee bána'iziidíí nt'é bíyééhíí yá yinádéz'ijgo yita'iníihíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí dał'á daanotijgee nohwaa daizné'íí iltah ádaat'eehíí bee kíl ch'odaahniih. ¹¹ Nnee lá' yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'íí zhá yee yakti' le'; nnee lá' ich'oniiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ ndzilgo ábilsigo ich'onii le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoş doleelgo, án dážhó ba'ihégoş le', lá'íí dawa yebik'eh le', doo ngonel'aa dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ¹² Shił daanohshóni, nohwi'odla' bee bígodzihgo nanohwíntaahi nyé'i bee nohwich'í' godeyaayúgo, dilidgo nñihíí k'ehgo, doo nohwil díyadaagot'ee da le', doo ágondzijiýú bee shich'í' ágodzaa doo daanohş da le': ¹³ Ndi Christ biniigodelzaagee nohwíí aldo' itah daanohñihíí bigha nohwil daagozhó le'; áík'ehgo án bits'á'idindláádíí ch'í'nah alzaago dážhó nohwil daagozhó doleel. ¹⁴ Christ bizhí'híí bigha nchọ'go nohwaa yádaach'ilti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit, bee bits'á'idindláádíí, nohwiká'zhí' nliihíí bigha: nchọ'go nohwaa yádaakti'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nchọ'go yaa yádaakti', áidá' nohwich'í' zhineégo Bik'ehgo'ihí'nañ dážhó ba'ihégoş. ¹⁵ Áidá' nohwiniidaagonkt'ééyúgohíí, nnee naitseedíí doo daanohijgo da le', in'ijhíí dagohíí nchọ'go at'íníí, dagohíí doo bidildoo dahíí nabinkt'ogíí aldo' doo daanohijgo da le'. ¹⁶ Áidá' nnee lá' Christ yodlaahíí bigha biniigonkt'ééyúgo doo

yik'e ídaayándzì da le'; áídá' áí bighà Bik'ehgo'ihì'nañ ya'ihénzì le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihì'nañ nñee yándaago'aah doleełí biká' ngonyáá, bichàgháshéhí dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lèk'eyúgo, nñee Bik'ehgo'ihì'nañ baa nkt'éégo na'goni'íí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí hagog'éégoshà' bendaagonáh doleeł? ¹⁸ Nñee dávik'ehyú ádaat'éhi nyeego hasdákai lèk'eyúgo, áídá' nñee doo daagodnksì dahíí là'íí nchò'go ádaat'iiníí hagogshà' ádaane'? ¹⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihì'nañ hát'úgo biniidaagonkt'ééhíí nzhòogo ánadaat'úgo biy'isiziiníí Bik'ehgo'ihì'nañ yaa daide'aahgo binádaadéz'ú le', án dawa áyílaahíí là'íí da'áníyú át'éhi nlii.

5

¹ Nohwitaahyú ínashood yánaziiníí daanohkíni, nohwich'ì' yashti', shíí ałdó' áí itah nshlii, Christ biniigodelzaahíí hish'úgo baa nagoshni', là'íí ízigo at'ééhíí ch'í'nah alne' doleełí shíí itah nshlii doleeł; díinko nádaanohwoshkàah: ² Ínashood daanliiníí, Bik'ehgo'ihì'nañ bidibekú daanliigo bá da'dohné'go binádaadeh'ú, doo bídaanohwi'dindzo'go da, ndi hádaah'úgo; doo bestso bighà da, ndi nohwil daanzhòohíí bighà ánadaah'ú; ³ Ínashood Bik'ehgo'ihì'nañ daanliiníí bedaanohwik'ehgo Bik'ehgo'ihì'nañ nohwaa daidez'aaníí doo nant'án ádaado'úgo binádaadeh'ú da, ndi nkt'éégo ádaanoht'eego nohwedaah'ee doleełíí bighà. ⁴ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihì'nañ bidibekú Nanyoodíí itisgo at'éhi ch'í'nah siligo, yaaká'yú ch'ah hobijhíí bits'á'idindláadíí, doo da'ííí hileeh dahi, nohwaa dot'aal doleeł. ⁵ Da'ágát'éégo áníí nahkaiyehíí, ínashood yánazini daadinoksiigo daadohts'ag le'. Daanohwigha ídaa daagoch'iyolba'go daakidohts'ago lánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihì'nañ nñee ídaa da'odlíhíí yits'á'zhì' áyísi, áídá' bilgoch'oba'íí bee ídaa daagoch'iyolba'íí yich'odaanii. ⁶ Áík'ehgo ídaa daagoch'iyolba'go ádaadinokziigo Bik'ehgo'ihì'nañ binawodíí bit'ááhzhì' ádaanoht'ee le', áídí' dabíí hát'úgee hadag daanohwidokteek: ⁷ Nohwich'ì' nadaagont'ogíí dawa Bik'ehgo'ihì'nañ baa daidenoh'aah; án zhà nohwaa bil goyéé. ⁸ Nchò'go nohwich'ì' na'iziidíí, ch'iidn nant'án, ndóicho áníigo k'azhà iyágo aná'isíí k'ehgo nohwitaahyú leehidáhíí bighà nohwiini' daagolú le', ídaa daagonohdzaq: ⁹ Nohwi'odlā' nłdzilgo án bidag ádaanoht'ee, odlā' bee nohwik'íyú ni'gosdzán biká' da'áík'ehgo goyéégo bich'ì' nadaagowaa bídaagonoksiigo. ¹⁰ Bik'ehgo'ihì'nañ, dawa bee nohwaa daach'oba'íí, dahazhì' ízigo ágot'éhi goz'ayú Christ Jesus biláhyú nohwich'ì' ánniid, áík'ehgo dét'ihézhì' nohwiniidaagodilne'íí bikédí'go nkt'éégo hadaanohwidile', daanokdzilgo là'íí nohwinawod golúgo doo t'azhì' nnádotkish dago ádaanohwile'. ¹¹ Án doo ngonel'aa dayú dahazhì' ízigo at'éé le', dahot'éhé yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹² Silvánus, nohwik'isn begondliidíí bígonsini shich'oniiigo shíí da'ayahágo nohwich'ì' k'e'shilchíí ni', Bik'ehgo'ihì'nañ bilgoch'oba'íí da'at'éégee baa nohwil nagoshni', nłdzilgo bee nasoziiigo nohwidag yashti'. ¹³ Bábylongee ínashood ha'ánátséhíí, Gozhóq, daanohwii, danohwíí Bik'ehgo'ihì'nañ hanánohwihesnilhíí k'ehgo bíí ałdó' hanádaabides'nil; là'íí shiye' Márcus holzéhi ałdó', Gozhóq nohwii. ¹⁴ Líl daanohjòogo daagodinoksiigo daakdohts'os le'. Christ Jesus biyéé daanohliiníí ilch'ì'gont'ééhíí bee nohwich'ì' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidíí la'íí binal'a'á nshlíni, Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ééhíí biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwiłteehíí biláhyú bi'odla' daa golińńí bich'í' k'e'eshchii, áí bi'odla' hik'e néé nohwi'odla' ílíni bíł dáłekt'ee: 2 Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bídaagonońsiníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' íłch'í'gontééhíí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíí hik'e binzhq'íí yich'í' nohwiká ánniídíí bídaagosilzjíd, áí biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dábik'ehyú daahin'naago bídaanel'aągo ádaanohwizlaa: 4 Áń biláhyú ízigo hik'e íłjigo nohwaa hi'né'íí nohwaa det'aą; áí bee ni'gosdzán biká' nnee nchq'i zhá hádaat'ijhíí bighą daagołchqo'íí bits'á'zhí' hasdádohkah, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'ééhíí k'ehgo be'ádaanoht'ee doleel. 5 Áík'ehgo dážhó dahdaanołdohgo dawa bee nohwi'odla', nłt'éégo ihi'naahíí bíłgo da'íłké' ndaahnil; nłt'éégo ihi'naadí' nohwił'igoziníí áłdó'; 6 La'íí nohwił'igozídí' ídaa gonohdzaaníí áłdó'; ídaagonohdzaądí' nohwíni' k'eh ádaanońsiníí áłdó'; la'íí nohwíni' k'eh ádaanońsídí' Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eehíí áłdó'; 7 La'íí Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eedí' k'eh k'ehgo laadaach'ohba'íí áłdó'; la'íí k'eh k'ehgo laadaach'ohba'dí' nohwił'ijóóníí bíłgo. 8 Áí dawa nohwiyi' begoz'aągo dayúweh nohwiyi' nołseeyúgo, nohweBik'ehń bídaagonońsiníí bee doo da'íłiné daahinońnaa dago nest'a' ch'il yiká' nant'ihíí k'ehgo nłt'éégo ánádaaht'ijhíí daanoht'ijł doleel. 9 Áídá' hadín díí ye'adíhíí bináá ágodjhi' k'ehgo at'éé, doo anahyú go'ij da, lah binchq'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yiznah. 10 Áí bighą nko, shik'íyú, nohwiká ánniídgo hanohweznilíí nłt'éégo ádaanoht'eehíí bee ch'í'nah ádaanońsigo dahdaanołdoh; díí dawa be'ádaanoht'eeyúgo doo nahkaad at'éé da: 11 Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwińiikíí bilakt'áhgee goz'aaníí dahazhí'i nohwich'í' bíł ch'í'dotijł. 12 Áík'ehgo díí dawa íłk'idá' bídaagonońsı ndi, la'íí da'aniigo nohwił ch'ídaagost'ááníí bee nadaasozi' ndi dayúweh bínadaadońhíh hásh't'ij. 13 T'ah hinshnaadá' díí bínadaańiigo ádaanohwinsihíí shıł dábik'eh; 14 K'adégo dastsaahgo bígonsihíí bighą, Jesus Christ nohweBik'ehń shıł ch'í'nah ágolaahíí k'ehgo. 15 La'íí nohwits'á' dasiitsáahíí bikéd'igo díí dawa dábik'ehn bínadaańiigo doleehii bighą ádaanohwiłdishni. 16 Jesus Christ nohweBik'ehń binawodíí la'íí nádaakíí baa nohwił nadaagosilni'dá', doo nach'áhago na'goni'íí baa nadaagohiilni' da, áídá' Jesus bits'á'idindláádíí danéé nohwińáá bee daahiit'ijhi baa nadaagohiilni'. 17 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bits'á'dí' dilziníí la'íí anáyet'iinií bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' idindláádíí bits'á'dí' la' hadzi'go gánniid, Dínko shiYe' shıł nzhóni, án baa shıł gozhó. 18 Díí yaaká'dí' ánniídíí daadihiits'ag, dził dilzini biká' án bíł nahiikaidá'. 19 Áí bee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'íí ádaanii n'íí da'aniigo nohwich'í' alzaa; áí yati'íí kq' godiłhił yuńe' dilti'híik'ehgo at'ééhíí nzhógo baa natsídaahkeesgo nłt'éé, ya'ái k'azhá hagháhzhí', la'íí ts'ıłsqosécho hagháhzhí', áík'ehgo daanohwijíí yuńe' be'idindláád doleel. 20 Ntsé díí nohwił ídaagozi le', Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' yuńáasyú ádaagone'íí baa na'gozni' n'íí doo la' nnee dabízhá binatsekeesíí bee ch'í'nah áile' at'éé da. 21 Doo áníídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti' n'íí doo dabíí hádaat'ijyú yádaakti' da: áídá' nnee hadaabi'deszaahíí Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidi, Holy Spirit yá daabiyilt'igo yádaakti' ni'.

2

1 Áídá' nnee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíí ádaadil'ijigo nakai ni',

da'ágát'éégo nnee Bik'ehgo'ihina'na' biyati' yaa ilch'idaago'aah ádaadil'jigo nohwitahyú nakai doleel, ilch'ígót'aahíi nnee da'ilíi daidesnilíi léda'ilchoogo nohwil ch'idaago'aahgo nakai doleel, ái nohweBik'eh' bidikíi bee nadaabihešni ndi án doo bídaagonlzi da daayihni doleel, áik'ehgo biká' ngonyáágee dabíi dagoshchí' da'ilíi daaleehíi yee ách'í' daagodit'aah doleel. ² Áik'ehgo ncho'go ánadaat'jilíi nnee láágo yikisk'eh daahikáh doleel; déncho'go ágadaat'eehíi bigha da'anii ágot'ee zhi'éehíi ncho'go yaa yádaakti' doleel. ³ Dawahá dayúwehégo ídáhadaat'jigo nach'aago yati'íi bee nohwee hádaaldzil daaleeh doleel: ái doo ánídá' góyéégo bá ndaagost'aa n'íi t'ah ilí, lá'íi bíl ch'ígodeehíi biba' t'ah bágoz'aa. ⁴ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a yaaká'yú daagolíníi ncho'go ádaadzaa n'íi biniidaagodilne'íi doo t'aazhí' yota' da, áidá' ch'iidn biko' dilthi' yuyaa obi'dolkaad lék'e, chagotheel dážhó dihiigo oda'i'án yuyaa bésh hishbizhíi bee bídaast'pogo ígozisgo baa yá'itizhí' akúyaa biba' isht'eni'nil; ⁵ Doo ánídá' ni'godzá' biká'gee nnee biniidaagodilne'íi Bik'ehgo'ihina'na' doo t'aazhí' yota' da, ndi ni'godzá' biká'gee doo daagodnłsi dahíi bíl tú idesjoolgo áyílaadá' Noah, dá'ebik'ehyú ágot'eehíi yaa yahti'ihí bílgo tsebíi hilt'eego hasdáyínil lék'e; ⁶ Lá'íi Bik'ehgo'ihina'na' kih goznil, Sódóm lá'íi Gomórrah daaholzéhi, da'ilíi daaleehgo yilch'ígonyíi, ilch'ii zhá silijzhí', áik'ehgo yunáasyú nnee Bik'ehgo'ihina'na' doo daagodnłsi da doleelíi ái kih goznílii hagot'éégo bich'í' daagodigháhíi bee bíl ídaagozi; ⁷ Áidá' Lot, nnee dá'ebik'ehyú át'éhi, hasdáyíltíi, án nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi dážhó ncho'go bi'at'e'íi yaa nant'og lék'e: ⁸ (Lot, dá'ebik'ehyú át'éhi, ái nnee yitahyú gólíidá', begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi yo'jigo lá'íi yidits'ago, bits'á'dí' bijíi dážhó bíl na'dini' dawa jii;) ⁹ Áik'ehgo nohweBik'eh' nnee Bik'ehgo'ihina'na' yikisk'eh ádaat'eehíi nabídintaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'éyínílii yígółsi, áidá' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi Bik'ehgo'ihina'na' nnee yándaago'aahíi bijijzhí' biba' ádaayisigo yígółsi, biniidaagodilne' doleelgo: ¹⁰ Nnee bits'í ncho'go hádaat'iiníi yikisk'eh daahinaahíi, lá'íi binadaant'a'íi doo daidits'ag dahíi, Bik'ehgo'ihina'na' hagot'éégo itisgo yiniidaagodile'go yígółsi. Ái ídaa da'odlíigo ádaat'jii, lá'íi dabízhá daabik'eh, yaaká'yú daagolíníi daach'idnłsini doo biini' daaháh dago ncho'go yaa yádaakti'. ¹¹ Áidá' Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a yaaká'yú daagolíni, binawodíi hik'e binldzilíi itisgo ádaat'éhi, doo lá' da'okáalgo nohweBik'eh' binadzahgee baa dahdaago'aah da. ¹² Ndi ái nneehíi dzilká'yú gólíníi k'a'adaat'ee; ái dzilká'yú gólíníi doo natsídaakes da, dabínik'eh ánadaat'jilíi zhá ye'adaat'ee, bíl nda'dideelgo natseedhíi bigha daagozłji: ái nneehíi doo yídaagołsi dahíi déncho'go yaa yádaakti'; ái dabíi ncho'go ánadaat'jilíi bigha da'ilíi daaleeh doleel; ¹³ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bigha biniidaagonk'éehíi bich'í' nadaahi'niil, got'jigo daagodnłch'aadíi gonedłji daanzí. Da'ilchoghíi lá'íi bik'e ídaa yágosiníi daanłji, bíl da'ohsaaqee nohwich'í' nadaach'aahíi yee ídaa da'odlíi; ¹⁴ Nant'í' na'idahíi zhá hadaadéz'jii, ncho'go ánadaat'jilíi doo ádaikših da; biini' doo daanldzil dahíi k'izé'daidihinií: dawahá hádaat'iiníi ladaile'go dážhó yídaagołsi; bíl ch'idaagodeehgo bá ha'odzíhi ádaat'ee: ¹⁵ Nkt'éégo ágot'eehíi bits'á'zhí' dahdikaigo ch'a'okai; Bálaam, Bósor biye', ánát'jilíi k'ehgo yikisk'eh ánadaat'jil, án doo bik'ehyú adzaa dahíi bigha bich'í' nahi'niilíi bíl nzhog léké; ¹⁶ Áidá' ncho'go ánát'jilíi bigha nldzilgo bich'í' ha'odzii: túlgayé doo yahti' da n'íi nnee bizhihíi bee bich'í' hadziigo Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú na'iziidin'íi doo goyáá dayú ane' n'íi áisjid. ¹⁷ Ái nnee Bik'ehgo'ihina'na' biyati' ilch'idaago'aahgo ádaadil'ini, leyí'dí' tú hadaazłji n'íigeé tú ádihíi k'ehgo ádaat'ee, yaak'os bíl nadaagoyolhíi k'ehgo ádaat'ee; ái aad nahinagíi k'ehgo godilhiíi báđihyú dahazhí' bágoz'aa. ¹⁸ Ídaa da'odlíigo yati' nchaahíi yee yádaakti'go nnee nda'iksiihgo daahinaahíi bitahdí' dánane yits'á'heskaihíi k'izébidihinií, bits'í ncho'íi zhá hádaat'jigo, lá'íi ncho'íi doo yich'í' t'aazhí' ádaat'ee dago k'izébidihinií. ¹⁹ Dawa bee nohwich'í' bíl ch'ida'ntjii daabilni ndi dabíi ncho'íi bi'isna' daanłjídá' ádaanii: hant'é nnee bidag hagháhíi, da'ái bi'isna' hileeh. ²⁰ Jesus Christ nohweBik'eh', Hasdánohwiníi, ái

yídaagolsiníí bee ni'gosdzán biká'gee nchọ'go ágot'eehíí bits'á'dí' haheskaihíí bikédí'go, da'ái nchọ'íí bee ák'ínanáda'íst'óqo, áí bitis nádaasdlíyyúgo, ntsédá' ádaat'ee n'íí bitisgo nchọ'go ádaat'eego nádaadleeh. ²¹ Dábik'ehyú ágot'eehíí doo yídaagolsi dago zhíneehíí doo bá nkt'éé da, ndi yídaagolsíidíí bikédí'go dilzihgo bengot'aaníí baa daadest'aa n'íí yits'á'zhí' ádaasdzaa zhíneehíí itisgo doo bá nkt'éé da. ²² Da'aniigo goyáágo yati'íí gáníhíí k'ehgo ádaat'ee, Góse dabíí bikwih n'íí yaa nadáhgo néídaq; la'íí góchi tánásgizih gosht'ish yiyi' nanáhasghal, nii.

3

¹ Díí nakidn nohwich'í' k'ená'ishchii, shíł daanohshóni; díí naltsoos da'ála biyi'dí' ík'idá' bídaagonolsi n'íí nohwil ch'í'nah ánáshdle' ' bínádaaľniihgo nkt'éégo baa natsídaahkees doleelgo: ² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi daagodnłsini yunáasyú ádaagone'ihí yaa nadaagolni' n'íí bínádaaľniih doleelgo, la'íí nohweBik'ehń Hasdánohwiníí binal'a'á daandliiníí nohwinkááyú yegos'aaníí áldó' bínádaaľniih doleelgo nohwich'í' k'ená'ishchii: ³ Díí ntsé bídaagonolsi le', iké'yú yolkaalyú okąąh yaa daadlohií dabíí nchọ'go hádaat'iiníí ye'at'éégo nadaakai doo, ⁴ Áí gádaanii doo, Da'os'ah laq Jesus nadáhíí begoz'aa? Doo ánídá' daanohwitaa n'íí nanezna'dí' godezt'igo dawahá alzaadá' ágot'ee n'íí k'ehgo t'ahágot'ee, daanii doleel. ⁵ Díínko doo yínádaaľniih hádaat'ii da, doo ánídá' yáa Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee alzaago golii'ni, ni'gosdzán áldó', áí tú bits'á'dí' gólíí, la'íí tú bee alzaa: ⁶ La'íí áí túhíí bee ni'gosdzán n'íí tú bíł idezjoolgo, ni'gosdzán biká' dawahá ásdíid: ⁷ Da'ái Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí bee yáa la'íí ni'gosdzán bíłgo díí jii' t'ah golííhíí didlid doleelgo biba' goz'aa, Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijjizhí', la'íí nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí da'íí daaleehzhí' biba' goz'aa. ⁸ Díí dała'á baa yonah hela', shíł daanohshóni, nohweBik'ehń dała'á jii, doo náhóltag dayú legodzaahíí k'ehgo yaa natsekees, la'íí doo náhóltag dayú legodzaahíí, dała'á jii k'ehgo yaa natsekees. ⁹ Nnee la' nohweBik'ehń yengon'ááníí doo laile' da daanzí ndi da'aniigo laile'; nzaadyú nohwá goho'aal, doo hadín da'íí hileeh hat'ii da, áídá' nnee dawa binchọ'íí yits'á'zhí' ádaane'go hat'ii. ¹⁰ In'iihíí t'é'yú nadáhíí k'ehgo nohweBik'ehń ngon'áá'híí bijjii biká' ngonyáágo, yáa yat'éégo áhiłts'ago bech'ígonáh, la'íí dawa be'alzaahíí kọ' dážhó sidogi bits'á'nłdoogo hiyih, ni'gosdzán la'íí biká'gee nnee ádaizlaahíí dawa áldó' nnádik'áh. ¹¹ Díí dawa da'áizhí' ádíhíí bigha, nnee hago'at'éhi daanohjii doleelgo baa natsídaahkees, daagodinolsigo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eego, ¹² Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá'íí bijjii ndaahohlíigo la'íí bikádaadeh'iiigo, áí bijjii biká' ngonyáágo yáa ditláádgo, hiyihgo edíih, la'íí yáa hik'e ni'gosdzán be'alzaahíí kọ' dážhó sidoogo bits'á'nłdoogo hiyih. ¹³ Áídá' néehíí, nohwá ngon'ááníí bik'ehgo yáa ánídéhi la'íí ni'gosdzán ánídéhi bikádaadéet'ii, áí biyi' dábik'ehyú ágot'eehíí zhá begoz'aa doleel. ¹⁴ Áí bigha, shíł daanohshóni, ágát'éehíí bikádaadeh'iiigo, dahdaanołdohgo nkegohen'ááníí be'ádaanoht'eego, doo hayú nohwaa daats'idilhił dago, la'íí doo nohwaa dahgoz'aa dago nohweBik'ehń daanohwidołtséel. ¹⁵ La'íí nohweBik'ehń dayúweh kágoho'aahíí bigha hasdách'igháhíí ká ch'í'otąą daanohsigo nkt'éé; Paul, nohwik'isn nohwil daanzhóni, áldó' bigoyá' baa det'ąąhíí bik'ehgo, da'áik'ehgo nohwich'í' k'eda'ashchii; ¹⁶ Binaltsoosíí dawa biyi' díí yaa nagolni'; áí biyi' la' nyeehi ye'aníhíí doo bígózi da; áí yati'íí nnee doo bíł ídaagozi dahíí, bi'odla' doo nłdzil dahíí, nádaayogisigo; la' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eda'ashchiiníí áldó' ágádaayil'ii, ágádaat'iihíí bee dabíí ídił ch'ídaagodéeh. ¹⁷ Áí bigha nohwíí, shíł daanohshóni, dabínsé díí bídaagosolsiidhíí bigha ídaa daagonohdzaq, doo ídaa daagonohdzaq dayúgo, dánko nnee daanchọ'íí nda'ıłsiihíí bee da'aniigo ágot'eehíí yits'á'zhí' ádaanohwile', áídí' nłdzilgo nasozii n'íidí' nadohkałi at'éé. ¹⁸ Áídá' Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwiníí, dayúweh bídaagonolsigo bíłgoch'oba'íí binkááyú daanokseel le'. K'adíí la'íí dahazhí' án ba'ihégoł le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Dantsé godeyaadá' nlíni, án daadesiits'aaní, nohwińáá bee daahiit'iiní, daahihiiltsaaní, nohwigan bee nabik'ídaadenłiihí, án Yati' be'ihí'ńáhi, Christ nłi; 2 (Ihi'ńaahí ch'í'ńah alzaa, án daahihiiltsaa, baa nadaagohiilni', ihi'ńaa doo ngonel'aa dahí, nohwiTaa yil nlíni, nohwich'í' ch'í'ńah alzaahí nohwił baa nadaagohiilni';) 3 Daahihiiltsaaní ła'í daadesiits'aaní nohwił baa nadaagohiilni', nohwí ądó' nohwił kł daanjoo doleehí bigha: nohwiTaa ła'í biYe', Jesus Christ, bił da'anii kł daandłi. 4 Dązhó nohwił daagozhó doleehí bigha dıi nohwich'í' baa k'eda'iilchii. 5 Dıńko Christ bits'ą'dí' daadesiits'aa, ák'ehgo nohwił nadaagohiilni', gádaanohwił'niigo, Bik'ehgo'ihí'ńań idindłáadı nłi, godiłhił dązhó doo ła' biyi' golıi da. 6 Godiłhił biyi' nahiikaidá', bił kł daandłi daan'niiyúgo léda'ilchoo, da'anii ágot'eehí doo bikísk'eh ádaant'ee da: 7 Áídá' Bik'ehgo'ihí'ńań idindłáadı yiyi' nłi'hił k'ehgo néé ądó' idindłáadı biyi' nahiikaiyúgo, kł daanjoo, ák'ehgo biYe' Jesus Christ bidihí nohwinchó'ıi dawa nohwá yidiłkoo. 8 Nohwinchó'ıi da'adıh daan'niiyúgo, ích'í' nadaahiich'aa, ák'ehgo da'anii ágot'eehí nohwiyi' da'adıh. 9 Nohwinchó'ıi baa nanádaagohiilni'yúgo, Bik'ehgo'ihí'ńań nohwinchó'hí bigha nohwaa nągode'aah, án da'ánıyú át'ée, dábik'ehyú át'ée, ák'ehgo doo bik'ehyú ádaasiidzaa dahí dawa nohwá nai'eeł. 10 Doo hak'i nchó'go ádaahiidzaa da daan'niiyúgo, Bik'ehgo'ihí'ńań lé'ilchóhi nłiigo ádaahiidle', ák'ehgo biyati'ıi doo nohwiyi' golıi da.

2

1 Shichagháshé, dıi nohwich'í' k'e'eshchii, doo hak'i nchó'go ádaah'ıi da doleehí bigha. Ndi dahadıń nchó'go adzaayúgo, nohwiTaa yich'í' nohwá yałtı'ıi golıi, Jesus Christ, dábik'ehyú át'éhi: 2 Áń nohwinchó'hí bigha bidil idezjoolıi yee na'aznilhi nłi: doo danée zhá da, ni'gosdzán dągoz'aa nt'éego biká' nnee binchó'ıi ądó' bá. 3 Christ yengon'áanıı bikísk'eh ádaant'eyúgo zhá án bıdaagonłzihí bee nohwił ıdaagozi. 4 Dahadıń, Shıi án bigonsı, niidá' án yengon'áanıı doo bikísk'eh at'ée dahí, lé'ilchóhi nłi, da'anii ágot'eehí doo biyi' golıi da. 5 Áídá' dahadıń Bik'ehgo'ihí'ńań biyati' yikísk'eh at'éehı bił nzhoonıi dayúweh nłzil hileehı bigha łałzaa: dıi bee da'anii biyi' daandłiigo nohwił ıdaagozi. 6 Dahadıń, Christ biyi' nshłi, nihiı, higaal n'ıi k'ehgo higaalgo dábik'eh. 7 Shik'ıyú, begoz'aaní doo ánídehi bee nohwich'í' k'e'eshchii da, áídá' begoz'aaní doo ánídá'hi, doo ánídá' bıdaagonıłsini. Doo ánídá'hi begoz'aaní, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąadı' godezt'i'go daadohts'agi at'ée. 8 Áídá' godiłhił bech'ıgonyáádá' da'anii idindłáadı k'adıi be'idindłáádhił bigha begoz'aanıı ánídehi at'ée, Christ biláhyú da'anii, nohwí ądó' nohwich'í' da'anii: áı begoz'aanıı bee nohwich'í' k'ená'ishchii. 9 Dahadıń, Idindłáadı biyi' nashaa, niidá' bik'isn yik'enniihyúgo, án t'ah godiłhił yiyi' nagháhi at'ée. 10 Dahadıń bik'isn bił nzhoonıi, idindłáadı yiyi' golıi, ák'ehgo bigha nach'igeehı da'adıh. 11 Áídá' bik'isn yik'enniihı godiłhił yiyi' golıi, godiłhił yiyi' nagháhi at'ée, hayú deyaa shıhı doo yıgólı da, godiłhił bińáá áyisdıidhił bigha. 12 Shichagháshé, Christ bizhi'ıi biláhyú nohwinchó'hı bigha nohwaa nádaagost'ąahı bigha nohwich'í' k'e'eshchii. 13 Nnee báyán daanohłni, Bik'ehgo'ihí'ńań, dantsé godezt'i'go golıniı, bıdaagonıłshı bigha nohwich'í' k'e'eshchii. Nnee áni nahkai-hı, nchó'i nłi'hn bitis daasolıhı bigha nohwich'í' k'e'eshchii. Chagháshé daanohłni, nohwiTaa bıdaagonıłshı bigha nohwich'í' k'e'eshchii. 14 Nnee báyán daanohłni, dantsé godeyaadı' godezt'i'go golıniı bıdaagonıłshı bigha nohwich'í' k'eshıłchıi ni'. Nnee áni nahkaihi, nadaanołwodıi, Bik'ehgo'ihí'ńań biyati' nohwiyi' golıhı, ła'ıi

nchọ'i nliihń bitis daasolijhí bighą nohwich'í' k'eshilchíí ni'. ¹⁵ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí, dagohíí ni'gosdzán biká' nandeehíí doo nohwił daanzhọọ da le'. Dahadín ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bił nzhọọyúgo, nohwiTaa bił'ijóóníí doo biyi' golíí da. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' be'ágot'eehíí dawa, kots'í nchọ'i hat'ííníí, konáá bee nts'í'iksiihíí, kohi'na' be'ída'ch'odlíihíí, díí dawa doo nohwiTaa bits'á'dí' da, ni'gosdzán bits'á'dí'hi ádaat'ee. ¹⁷ Ni'gosdzán ła'íí nchọ'go hách'it'ííníí bech'ígowáh: áídá' hadín Bik'ehgo'ihí'nań dahát'ííyú ánát'ííhíí dahazhí' golíí. ¹⁸ Shichagháshé, nnágodzaahíí biká' ngonyáá: Christ yich'í' nagonłkaadíí hináh doleehíí ba'ikodaanohs; ik'ídá' Christ yich'í' nadaagonłkaadíí łaágo neheskai; áí bee nnágodzaahíí biká' ngonyáá bídaagonłz; ¹⁹ Áí nohwits'á' dahiskai ni', áí doo bił daandlii dahíí bighą nohwits'á' dahiskai; bił daandlii lék'eyúgo, t'ah bił nahiikai doo ni': áídá' nohwits'á' oheskai, áí bee bígózi, doo bił daandlii dago. ²⁰ Áídá' nohwíí Holy Spirit nohwiyi' golíí, áík'ehgo dawa nohwił ídaagozi. ²¹ Da'anii ágot'eehíí doo bídaagonłs; dahíí bighą nohwich'í' k'eshchíí da, áídá' bídaagonłshíí bighą, ła'íí lé'ichoohíí doo ła' da'anii ágot'eehíí bits'á'dí' dago bídaagonłs; ²² Hadín lé'ikchóhi nlii? Jesus doo Christ nlii da, niihíí, án lé'ikchóhi nlii. Bik'ehgo'ihí'nań doo nohwiTaa at'éé da, niihíí ła'íí, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, niihíí Christ bich'í' nagonłkaadíí nlíni at'éé. ²³ Hadín, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa doo yígółs; da: áídá' hadín, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa áldó' yígółs; ²⁴ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aadí' godezt'i'go daadesots'aaníí dayúweh nohwiyi' golíí le'. Ágádaah'ííyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí biYe' dała' bił daanohłi doleel. ²⁵ Ihi'naa doo ngonel'aa dahíí yaaká'yú bee daahinohnaa doleel, nohwiłniiidgo nohwá ngon'áá. ²⁶ Dahadín k'izénohwidilteeh hádaat'ííníí díí baa nohwich'í' k'eshilchíí ni'. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit nohwiká'zhí' áyíílaa, t'ah nohwiyi' golíí, doo hadín nohwił ch'ídaago'aah da ndi nzhọọ: da'án dawa nohwił ch'ígó'aah, án da'anii, doo lé'gochoo da, dánohwił ch'ígon'ááhíí k'ehgo Christ biyi' daanohłi le'. ²⁸ Shichagháshé, án biyi' daanohłi; áík'ehgo án hiltsehíí bijii doo bédaahiildzid dago nasiidzi doleel, nyáágee doo bináál ídaa yádaandzi dago. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú at'éégo bídaagonłsyúgo, nnee daantíígee da'áígee ánadaat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé ádaat'ee go bídaagonłs;.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ntsolaą bił daanjọọ, bichagháshé daanohwiłd'niigo: ni'gosdzán biká' nnee doo bídaagółs; dahíí bighą néé áldó' doo nohwídaagółs; da. ² Shil daanohshóni, k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandlii, hago ádaant'ee doleehíí doo hwahá bígozih da: ndi díí bídaagonłz; án hiltsehíí bijii án ga'adaant'ee doleel; da'at'éehíí k'ehgo daadidiiltséh doleehíí bighą. ³ Nnee daantíígee áík'ehgo Jesus yich'í' biini' tédaat'ííyúgo, Jesus dázhọ nzhọohíí k'ehgo nzhọogo ádilzi. ⁴ Dahadín doo bik'ehyú at'éé dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí áldó' doo yee ilsi da: doo bik'ehyú ágot'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo be'ch'íls; dahíí at'éé. ⁵ Díínko bídaagonłs; Je-sus nohwinchọ'íí yó'oyidi'aahgo nyáá; ła'íí nchọ'íí doo ła' ye'at'éé da. ⁶ Dahadín án biyi' nliini doo nchọ'go at'íí da: ła'íí dahadín nchọ'go at'ííníí doo hak'i biltsaa da, doo bígółs; da. ⁷ Shichagháshé, hadín nohwich'í' naoch'aa hela': dahadín da'áígee ánát'ííhíí dávik'ehyú at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú at'ééhíí k'ehgo. ⁸ Dahadín nchọ'go ánát'ííhíí ch'iidn nant'án bits'á'dí'hi at'éé; ch'iidn nant'án godeyaad' godezt'i'go nchọ'go at'íí. Ch'iidn nant'án ánát'ííhíí ídoldiilhi bighą Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nyáá. ⁹ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliini doo nchọ'go at'íí da; Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi biyi' nliihíí bighą: doo hago'at'éégo nchọ'go at'íí da, Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliihíí bighą. ¹⁰ Díí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dagohíí ch'iidn nant'án bichagháshé bee bígózi doleel: dahadín doo dávik'ehyú at'éé dahíí, ła'íí doo bik'isn bił nzhọọ dahíí

doo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi at'éé da. ¹¹ Díí na'goni'íi yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aqádi' godezt'i'go daadesots'aqahíí át'éé, daanohwigha kł daanjooqo dábik'eh. ¹² Doo Cain k'ehgo ádaant'ee da, nchq'i nliihñ yits'á'dí' nliigo bik'isn náizesdij. Nt'é bigha yizes-híi? Dabíi bi'at'e' nchq'dá' bik'isn dábik'ehyú át'ééhíi bigha. ¹³ Shik'íiyú, ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, doo nohwil díyadaagot'ee da le'. ¹⁴ Nohwik'isyú nohwil daanzhooqahíi bigha da'itsaah bits'á'dí' ihi'naazhi' daasiikaihíi bídaagonlzi. Dahadín doo bik'isn bil nzhooq dahíi, da'itsaahíi yiyi' golíi. ¹⁵ Dahadín bik'isn yik'enniihñ ilk'idá' nnee yizes-híihíi k'ehgo at'éhi at'éé: dahadín nnee yizes-híihíi 'ihinaa doo ngonel'aa dahíi doo yee hinaa dago bídaagonolsi. ¹⁶ Jesus bi'ihina' nohwá nyinné'íi bee Bik'ehgo'ihinañ bil'ijóóníi bídaagonlzi: áik'ehgo néé áldó' nohwí'ihina' nohwik'isyú bá ndaan'né' dábik'eh. ¹⁷ Dahadín ni'gosdzán biká' be'ihinaahíi dawa yígoyil'ídá', bik'isn tét'iyéégo yígótsi ndi doo yaa ch'oba' dayúgo, hagog'éégo Bik'ehgo'ihinañ bil'ijóóníi bijíi biyi' golíi? ¹⁸ Áidá' shichagháshé, da'aniiigo kł daanjooqo ilch'odaahi'nii le', doo daazhógo ádaan'niigo da, doo daazhógo baa nadaagohiilni' da. ¹⁹ Díi bee da'anii ágot'eehíi bits'á'dí' daandliigo bídaagonlzi doleel, la'íi Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nohwijíi biyi' nkegohen'ááníi begoz'aa doleel. ²⁰ Nohwijíi yune' doo bik'ehyú ádaant'ee da daandziyúgo, Bik'ehgo'ihinañ nohwijíi bitisgo at'ééhíi dawa yígótsi. ²¹ Shił daanohshóni, nohwijíi yune' dábik'ehyú ádaant'eehíi bídaagonlziyúgo, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee doo ndaahiildzid da. ²² Áik'ehgo nt'éhéta bídaahónkeedíi nohwaa yiné', ngon'ááníi bikisk'eh ádaant'ee, la'íi dábil bik'ehyú ádaant'eehíi bigha. ²³ Díinko ngon'áni at'éé, BiYe', Jesus Christ, daahohdlaa le', la'íi kł daanohjoo le', Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngon'áahíi k'ehgo. ²⁴ Hadín Bik'ehgo'ihinañ ngon'áni yikisk'eh at'ééhñ, Bik'ehgo'ihinañ biyi' golíi, la'íi Bik'ehgo'ihinañ yiyi' golíi. Holy Spirit nohwaa daizné'íi bee Bik'ehgo'ihinañ nohwiyi' golíigo bídaagonlzi.

4

¹ Shił daanohshóni, spirits doo dawa daahohdlaa da, áidá' spirits bídaanohtahgo bídaagonolsiñh, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' daanlii shihíi, dagohíi doo bits'á'dí' daanlii da shihíi: Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádaadil'ini la'ágo ni'gosdzán biká' niheskaihíi bigha. ² Díi bee Bik'ehgo'ihinañ biSpirit bídaagonolsi: Spirit daantúígee, Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, niihíi Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' nlíni at'éé: ³ Áidá' spirit daantúígee, Jesus nnee k'ehgo nyáá, doo nii dahíi doo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' nlíni at'éé da: díi Christ bich'i' nagonlkaadíi bispirit at'éé, hígháhgo ba'ikodaanohsi n'íi; da'ái ilk'idá' ni'gosdzán yiká' nlii. ⁴ Shichagháshé, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi daanohlii, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádaadil'ini bitis daasolii: nohwiyi' golíihñ ni'gosdzán biyi' golíihñ bitisgo at'ééhíi bigha. ⁵ Ni'gosdzán bits'á'dí' daanlii: ái bigha ni'gosdzán biká' ágot'eehíi yaa yádaakti', áik'ehgo ni'gosdzán biká' nnee daabidits'ag. ⁶ Néé Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi daandlii: dahadín Bik'ehgo'ihinañ yígótsiníi nohwidits'ag; áidá' dahadín doo Bik'ehgo'ihinañ yits'á'dí'hi nlii dahíi doo nohwidits'ag da. Díi bee spirit da'aniihíi nlii shihíi, dagohíi spirit k'éikchoohíi nlii shihíi bídaagonlzi. ⁷ Shił daanohshóni, kł daanjooq le': il'ijóóníi Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi at'éé; dahadín bil'ijóóníi Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nlíni at'éé, la'íi Bik'ehgo'ihinañ yígótsi. ⁸ Dahadín doo bil'ijooq dahíi, doo Bik'ehgo'ihinañ yígótsi da; Bik'ehgo'ihinañ il'ijóni nliihíi bigha. ⁹ Díi k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bil'ijóóníi nohwil ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihinañ biYe' dała'áhi ni'gosdzán biká'zhí' nkeyin'a', án bee daahin'naa doleelgo. ¹⁰ Díinko il'ijóóníi át'éé, doo néé Bik'ehgo'ihinañ nohwil daanzhooqahíi bigha da, ndi bíi bil daanjooqahíi bigha biYe' nohwá yin'a', bidikíi bee nohwinchó'híi bigha nohwá nahiniil doleelgo. ¹¹ Shił daanohshóni, Bik'ehgo'ihinañ dážhó bil daanjooqahíi bigha, néé áldó' kł daanjooq le'. ¹² Doo hak'i hadín Bik'ehgo'ihinañ yo'íi da. Néé kł daanjooqyúgo Bik'ehgo'ihinañ nohwiyi'

goljji, nohwil nzhoonii dayúweh ndzil hileehii bigha lalzaa. ¹³ Díi bee Bik'ehgo'ihinaan biyi' daagondliigo, la'ii bii nohwii' goljji bidaagonlzi, dabii biSpirit nohwaa yiné'hii bigha. ¹⁴ NohwiTaa biYe' ni'godzán biká' nnee hasdáyiniigo yin'a'ii daahihiltsaago baa daagohiilni'. ¹⁵ Dahadín, Jesus Bik'ehgo'ihinaan biYe' at'éé, niihii Bik'ehgo'ihinaan biyi' goljji, bii aldó' yi' goljji. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinaan bil daanjoonii bidaagonlzi la'ii daahohiidlaa. Bik'ehgo'ihinaan i'ijóni nlii; áik'ehgo hadín i'ijóni yi' golíiníi, Bik'ehgo'ihinaan yi' goljji, la'ii bii aldó' Bik'ehgo'ihinaan biyi' goljji. ¹⁷ Ái bigha nohwil'ijóónii ndzilgo nohwá lalzaa, Bik'ehgo'ihinaan nnee yándaago'aahii bijii doo daasiite' dago nasiidzii doleelgo ni'godzán biká' daagondlii ndi án ye'at'éehii nées aldó' be'adaant'eehii bigha. ¹⁸ Hadín bil'ijóónii doo neildzid da; i'ijóónii lalzaahii bee négodzidii nain'i: hadín neildzidii biniigodilne'. Hadín neildzidii bil'ijóónii doo lalzaa da. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinaan dantsé bil daanjoohii bigha nohwil daanzhoq. ²⁰ Dahadín, Bik'ehgo'ihinaan shil nzhoo, niidá' bik'isn yik'enniihyúgo, ái lé'ilchóhi nlii: dahadín bik'isn yo'ini ndi doo bil nzhoo dadá', hagog'éégo Bik'ehgo'ihinaan, doo yo'ii dahii, bil nzhoo doleel? ²¹ Díi Bik'ehgo'ihinaan nohwá ngon'áni at'éé, Dahadín Bik'ehgo'ihinaan bil nzhoonii bik'isn aldó' bil nzhoo le'.

5

¹ Nnee daantúgee Jesus, Christ nliigo yodlaanii, Bik'ehgo'ihinaan bizhaazhé nlii: áik'ehgo dahadín nohwitaa bil nzhoonii, bizhaazhé aldó' bil nzhoo. ² Bik'ehgo'ihinaan nohwil daanzhoqgo, ngon'aanii bikisk'eh adaant'eeyúgo, ái bee Bik'ehgo'ihinaan bichagháshé nohwil daanzhoqgo bidaagonlzi. ³ Bik'ehgo'ihinaan ngon'aanii bikisk'eh ách'it'éehii, án kol nzhóni at'éé: án ngon'aanii bikisk'eh ách'it'éehii doo nyee da. ⁴ Dahadín Bik'ehgo'ihinaan bizhaazhé nliinii ni'godzán biká' ágot'eehii yitis nlii: nohwil'odla'ii bee ni'godzán biká' ágot'eehii bitis daandlii. ⁵ Hadín ni'godzán biká' ágot'eehii yitis nlii? Dahadín Jesus Bik'ehgo'ihinaan biYe' nliigo yodlaanii zhá. ⁶ Jesus Christ tú hik'e dil bilgo bee nyáá, doo dá tú zhá bee da; tú hik'e dil bilgo bee nyáá. Holy Spirit da'anii nliihii bigha da'aniiigo baa nagolni'. ⁷ Taagi yaaká'yú da'aniiigo baa nadaagolni', nohwitaa, hik'e Yati' nliini, la'ii Holy Spirit: ái taagihii da'áhi at'éé. ⁸ Taagi ni'godzán biká' da'aniiigo baa nadaagolni', Holy Spirit, hik'e tú, la'ii dil: díi taagihii dálel'eego adaanii. ⁹ Nnee nadaagolni'ii hodaayélts'aaga, áidá' Bik'ehgo'ihinaan nagolni'ii itisgo adaanzigo hodaayélts'aago nt'éé: ái nagolni'ii dabii biYe' yaa nagolni'hii at'éé. ¹⁰ Dahadín Bik'ehgo'ihinaan biYe' yodlaanii, dabii da'anii na'goni'go yigótsi: dahadín Bik'ehgo'ihinaan doo yodlaa dahii, lé'ilchoogo áyílsi; biYe' yaa nagolni'ii doo yodlaa dahii bigha. ¹¹ Díinko yaa nagolni'ii at'éé, Bik'ehgo'ihinaan ihinaa doo ngonel'aaga dahii nohwaa daidez'aaga, díi ihinaahii biYe' yi' goljji. ¹² Dahadín Bik'ehgo'ihinaan biYe' yigoyil'ii ihinaa doo ngonel'aaga dahii yee hinaa; dahadín Bik'ehgo'ihinaan biYe' doo yigoyil'ii dahii doo áik'ehgo hinaa da. ¹³ Díi k'eshchiinii nohwii, Bik'ehgo'ihinaan biYe' daahohdlaanii nohwich'i' k'eshchii; ihinaa doo ngonel'aaga dahii bee daahinohnaa bidaagonlzi doleehii bigha, la'ii Bik'ehgo'ihinaan biYe' bizhi' dayúweh daahohdlaa doleelgo. ¹⁴ Díinko bee bada'ondlii, nt'éhéta biká da'ohiikaah, bii hát'íinii bik'ehgoyúgo, nohwidits'ag: ¹⁵ Nt'éhéta biká da'ohiikaahgee nohwidits'ago bidaagonlziyúgo, biká da'ohiikaahii daasiit'iidgo bidaagonlzi. ¹⁶ Dahadín bik'isn ncho'ii doo bigha da'itsaah dahii ye'at'iiigo yo'iiyúgo, yigha okaah le', áik'ehgo ncho'ii doo bigha da'itsaah dahii ye'adaat'iinii Bik'ehgo'ihinaan ihinaahii bá baa daide'aah doleel. Ncho'hii bigha da'itsaahii góljji: ái bigha hadín okaah le' doo dishnii da. ¹⁷ Doo bik'ehyú ánách'ot'ii dahii dawa ncho'ihii at'éé: áidá' ncho'ii doo bigha da'itsaah dahii góljji. ¹⁸ Dahadín Bik'ehgo'ihinaan bizhaazhé nliinii doo ncho'go at'ii dago bidaagonlzi; Bik'ehgo'ihinaan biYe' nt'éégo bistii, áik'ehgo ncho'i nliihn doo bíhi'náh dago ábílsi. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí daandliigo bidaagonlzi, áidá' ni'godzán dágoz'aaga nt'éégo ncho'i nliihn yebik'eh. ²⁰ Bik'ehgo'ihinaan biYe' nyáágo nohwil idaagozigo adaanohwizlaahii bidaagonlzi, Bik'ehgo'ihinaan da'anii nliini bidaagonlzi

doleelgo; dabíí da'anii nlíni biyi' daagondlii, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlii. Díí Bik'ehgo'ihí'nań da'aníhi, ła'íi' ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí át'ée. ²¹ Shichagháshé, nadn'ái bee daach'okaąhíi bits'ą'zhí' ádaanoht'ee. Doleelgo at'ée.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, isdzán Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí, bichagháshé bílgo bich'í' k'e'eshchii, áí da'aníigo shíł daanzhọọ, doo shí zhá da, nnee da'anii ágot'eehíí yídaagoksiníí dawa áldó'; ² Da'anii ágot'eehíí nohwijíí biyi' golííhíí bighá k'e'eshchii, áí da'anii ágot'eehíí dahazhí' nohwíł nlii doleel. ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwíTaa biYe' nłíni, bits'á'dí' aatét'íi ła'íí ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aą le', da'anii ágot'eehíí ła'íí il'ijóóníí bílgo. ⁴ Nichagháshé ła', nohwíTaa nohwá ngon'ááhíí k'ehgo da'anii ágot'eehíí yíkisk'eh hikahgo baa niyááhíí bighá shíł gozhóó. ⁵ Shilah, begoz'aaníí doo ánídéhi bee nich'í' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'aądá' bee nohwá ngot'aą n'íí, baa nánoshkaąh, díinko, Łil daanjóó le'. ⁶ Díí bee nohwíł'ijóóníí bígózi, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikísk'eh hikahyúgo. Díinko begoz'áni, Bíł'ijóóníí biyi'zhí'go hohkah le', dantsé daadesots'aą n'íí k'ehgo. ⁷ K'izé'idilteehíí ła'ágo ni'gosdzán biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadín doo áńíí dahíí k'izé'idilteehíí ła'íí Christ bich'í' ngonłkaadíí át'éé. ⁸ Ídaa daagonohdzaą, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'ílíí daanoł'ijí da doleelgo, áídá' áí bighá nohwich'í' nahi'ńíł doleel. ⁹ Dahadíń, Ilch'ígonsh'aah, niidá', Christ áńííyú doo áńíí dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań doo bíł nlii da. Áídá' dahadíń Christ áńííyú áńííhíí nohwíTaa hik'e biYe' bílgo yił nłíni at'éé. ¹⁰ Hadín nohwaa nyáágo díí ilch'ígot'aahíí doo yee nohwich'í' yakti' dayúgo, nohwigowa yuné' nohwíł ha'áowáh hela', doo k'ébıldohńii da: ¹¹ Hadín k'eyilńiihíí nchọ'go na'iziidíí yich'oníhi at'éé. ¹² Łá'ágo nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí ndihíí doo naltsoos biká' ła'íí bek'e'echíhé bee nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí da, ndi nohwaa nsháhgo daakiit'ijigo ilch'í' yádaahiilti'íí zhá hasht'íí, áík'ehgo zhá dawa bee nohwíł daagozhóó doleel. ¹³ Nídee Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí bichagháshé, Gozhóó, daanilńii. Doleelgo at'éé.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, Gaius shíł nzhóni bich'í' k'e'eshchii, án da'aniigo shíł nzhq̄.
² Shíł nzhóni, niyi'siziiníí dá nł't'éé nł't'éégo át'ééhíí k'ehgo dawa ná nzhq̄go ła'íí doo nígol'íh dago ná háshł'íí. ³ Nohwik'isyú ła' kú hikaigo, da'anii ágot'éhi bikísk'eh hínááłgo yaa nadaagoln'i'húí bighą dázhó shíł gozhóq̄. ⁴ Odlą' bee shichągháshé daanlíni da'anii ágot'eehíí yikísk'eh hikaahíí ba'ikonsigo dázhó shíł gozhóq̄, bitisgo baa shíł gozhóóníí she'ádłh. ⁵ Ni, shíł nzhóni, nohwik'isyú ła'íí anahdí' nadaakaihíí bich'odaanniihíí da'anii nł't'éégo ánt'ini at'éé; ⁶ Hagot'éégo bich'odaanniihíí ha'ánázéh yuné' yaa nadaagoln'i': Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziidgo nadaakaihíí dahnádiikáhgee bich'odaanniiigo dawa bá łaadaalé'go nł't'éégo ánt'ini at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí ái k'ehgo bá ách'ít'íłgo nzhq̄. ⁷ Christ yaa nadaagoln'i'húí bighą dahiskai, nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daayokąąh dahíí doo nt'é yídaayokéedgo da. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí nł't'éégo ádaanzł le', ágádaahiit'íyúgo néé áldó' da'anii ágot'eehíí yánada'iziidíí bich'odaahi'nii. ⁹ Ínashood ha'ánáłséhíí bich'í' k'eshełchíí: ndi Diótrephe, itah nł'ni, ínashood binant'a' hishłeeh nzigo ádest'ini, doo nohwídaayést's'ąą da ni'. ¹⁰ Áí bighą shíí níyáągo bi'at'e'i bínáshniih doleeł, yati' nchq̄'i yee nohwich'í' yakti', daanochow'íidgo: ái doo bił hwoi dago, dabíí nohwik'isyú doo yich'onii hát'íí da, ła'íí hadíí hádaat'iiníí, Dah, yilnii, ádí' doo itah hileehi yá hát'íí da. ¹¹ Shíł nzhóni, nchq̄'íí doo be'í'í' da, nł't'ééhíí zhą be'í'í'. Hadín nł't'éégo ánat'íłłí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'hi at'éé: áídá' doo bik'ehyú ánat'íłłí dahíí Bik'ehgo'ihí'nań doo yígółsł da. ¹² Demétrius nnee dawa nł't'éégo baa yakti', da'anii ágot'eehíí ye'at'éhi ch'í'nah áyíłsł, néé áldó' nł't'éégo baa nagohiiln'i', baa nagohiiln'i'íí da'anii, bídaagonółsł. ¹³ Łąągo k'e'eshchii doleeł ni', ndi bek'e'echíhé doo bee nich'í' k'e'eshchii da: ¹⁴ Áídá' déł'ihégo nándestséel ndi at'éé, kihit'íłgo ilch'í' yáhiilti' doleeł. Ilch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'ąą le'. Nohwit'ekéhíí, Gozhóq̄, daanilnii. Akú nohwit'ekéhíí dała'á daantłłgee bizhi' daahónzhiigo, Gozhóq̄, shá daabilnii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

¹ Shíí Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshlíni, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa hadaidezlaahíí bich'í' k'e'eshchii, áí Jesus Christ idédaaboltá'i la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ádaanniidi: ² Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí la'íí bił'ijóóníí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. ³ Shił daanohshóni, odla' bił dała'á da'ohiidlaahíí bee hasdá'iikdéhí dázho hasht'íígo baa nohwich'í' k'e'eshchíígo ni', áídá' odla' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí baa daadest'aa n'íí bá nadaagonłkaad doleelgo nohwidag yashti' doleelhií bigha nohwich'í' k'e'eshchii. ⁴ Nohwitahyú nnee la' ha'ádaanihest'íí, áí doo ániidá' díí bigha ch'ídaagodeehgo bá nagoz'aa lək'e, nnee doo daagodnłsı dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí k'ihzhí' ádaizlaadá' ncho'íí zhá dahot'éhé yaa ídaadest'aa lək'e, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ dała'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ gádaabiłnii, Doo án zhá da'ch'okaah at'éé da, daanii. ⁵ Díí ilk'idá' bídaagonłsı ndi bínadaałniih nohwildishnii, nohweBik'ehñ nnee Egypt golzeedí' hayínil n'íí bikédí'go, áí bitahyú doo da'odlaa dahíí da'ííí ádaizlaa lək'e. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á la' yaaká'yú daagolíí n'íí dantsédá' yedaabik'eh n'íí yits'á'zhí' daaheskai, áík'ehgo godilhił yuyaa besh hishbizhíí bee dahazhí' dahdaahest'óógo ígozisgo baa yá'ití'íí bijjizhí' Bik'ehgo'ihí'nañ bishnil. ⁷ Sódóm la'íí Gomórrah la'íí binaayú kish nagozníí biyi' nnee daagolíni n'íí da'ágát'éégo nant'í' na'idaahíí yaa ídaadest'aa, la'íí ilch'í' biini' daama', áí bich'í' nahi'niilgo dahazhí' ch'iidn biko' dilth'i yee biniidaagodeszaa; díinko bee nnee bił ch'ídaagot'aahi at'éé. ⁸ Da'ágát'éégo díí nnee ncho'go nadaayeehíí bee bits'í dailchogh, yedaabik'ehíí doo daidnłsı da, la'íí yaaká'yú daagolíni daach'idnłsini ncho'go yaa yádaakti'. ⁹ Míkael, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí da'tiséyú sitínihi ndi, ch'iidn nant'an yinagonłkaadgo Moses bits'í n'íí bigha lahadi'táhdá' biini' háhgo doo yati' ye'okáalgo yaa dahgoz'aa da, áídá' gáyilnii, NohweBik'ehñ nił diteh ndi at'éé. ¹⁰ Áídá' díí nneehíí, nt'é doo yídaagolı dahíí ncho'go yaa yádaakti': ndi dziłká'yú gólíníí doo natsídaakees dahíí k'a'at'éégo dabínik'eh yídaagolısiníí ánadaat'ííhí zhá ye'ádaat'ee, áí bee ídaadilchogh. ¹¹ Áí nnee bá góyéé doleel! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'í' nahi'niilhií bigha nihesíí n'íí k'a'at'éégo zhaali yidázhí' ádaane'go ndaahilsih, la'íí Córe holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' nagonłkaadgo da'ííí siljhií k'ehgo áí da'ííí daadoleel. ¹² Díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee kił daanohjoghgo náda'ohdijhií dailchoghgo ádaat'ííh, doo daaste' dago itisgo náda'idijh bił náda'ohdijhgee: yaak'os tú da'ádijhgo bił nagoyolhií k'ehgo ádaat'ee; ch'il náhásgani binest'á' ádini, nakidn da'ilké' náhásgani, bikeghad dá bił hádodzjizí k'ehgo ádaat'ee; ¹³ Túnteel bighán hashkeego nadiidáhíí k'ehgo ádaat'ee, tú bizhol hayil'eelhií k'ehgo bi'at'e' bik'e ídaayágosiníí hit'íí hileeh; ts'ılsoosé da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnaznilhií k'ehgo ádaat'ee, chagołheel dázho dilhiłhií dahazhí' bá begoz'aa. ¹⁴ Adamdí' godezt'í'go gosts'id ilké' hanátolchijgee Énoch naghaa lək'e, án díí nneehíí yunáasyú ágone'íí yaa nagolni' lək'e, gánniidgo, Isaa, nohweBik'ehñ nnee báhadaadeszaahíí goneznan doo náhóltag dayú hilt'eego yil dokah, ¹⁵ Nnee dawa yándaago'aahíí bigha hígháh, áí nneehíí bitahyú hadíí doo daagodnłsı dahíí doo daagodnłsı dago ánadaát'íí n'íí bił ch'í'nah ádaagole'go, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ daayokáalgo yaa yádaakti' n'íí aldo' nda'ılsihíí bił ch'í'nah ádaagole'go hígháh. ¹⁶ Díí nneehíí aadaanét'íí, la'íí dawahá yída'iltah, ncho'i hádaat'iiníí yikísk'eh daahinaa; ídaa da'odlíigo yati' dázho nchaahíí yee yádaakti', daazhógo ádaaniigo yati' baa gozhóni bee nnee yich'í' yádaakti', da'it'ííhíí bigha. ¹⁷ Ndi shil daanohshóni, Jesus Christ nohweBik'ehñ binadaal'a'á yunáasyú ágone'íí dabíntsédá' yaa nadaagolni' n'íí bínadaałniih; ¹⁸ Gádaanohwiłnii n'íí, Iké'yú goldohíí biyi' aadaadlohíí doo daagodnłsı

dago nchọ'íí hádaat'iiníí yíkísk'eh ádaat'eehíí daahikáh doleeł. ¹⁹ Díí n̄neehíí da'anii ágot'eehíí yits'á'zhì' ádaane'íí daanlii, ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yíkísk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyi' daagolíí da. ²⁰ Áídá' nohwihíí, shil daanohshóni, nohwi'odla' dilzini bee n̄dzilgo ádaadohdle', Holy Spirit biláhyú da'ohkaahgo, ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bi'ijóóníí biyi' daagonohliigo ádaadinolzi, Jesus Christ nohweBik'ehñ nohwaa ch'oba'go dahazhì' ihí'naahíí nohwaide'aahíí biká daadeh'íí. ²² Áí n̄nee nchọ'go ánádaat'ííhíí ła' baa daach'ohba'go łahgo bich'ì' ádaanoht'ee: ²³ Ƙa'ihíí binchọ'íí baa daagonohsaago, kọ' biyi'dí' hadaahohdzíísgo hasdádaahníí; nchọ'go ánádaat'ííhíí bigha bidiyagé bits'á' likizhgo alzaahíí ndi nohwił daanchọ' le'. ²⁴ Dánkota nanánohdéh doleełíí yits'á'zhì' Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwisigo yínel'aa, ła'íí doo nohwaa dahgoz'aa dago dabíí bits'á'idindláádgee, bidáhzhì' dázho nohwił gozhóogo nasozíigo ádaanohwidolíígo yínel'aa, ²⁵ Án Bik'ehgo'ihí'nañ dała'á góyáni, Hasdánohwiñiikíí, ihégoziníí, ízisgo at'ééhíí, dahot'éhé yebik'ehíí, ła'íí nawodíí bíyéé le', dák'ad, ła'íí dahazhì'. Doleełgo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

1 Bik'ehgo'ihinañ yunaásyú hago ágonéh shihíí Jesus yil ch'í'nah ágólaa, Jesus bánada'iziidíí bich'í' ch'í'nah áiléhií bigha; bána'iziidi, John holzéhi, yich'í' na'ágole'go yaaká'dí' binal'a'á John yich'í' oyil'á': 2 John, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí, la'íí Jesus Christ hant'é nii lán shihíí, la'íí hadíí dahot'éhé yo'íí lán shihíí yaa nagosni'. 3 Hadín yunaásyú hago ágonéhi baa na'goni'íí yozhííhíí, la'íí hadín daidezts'aaníí biyaa daagozhóó doleel, la'íí díí k'e'eshchiinií daayota'íí áldó' biyaa daagozhóó doleel: ilk'idá' biká' nagowaahíí bigha. 4 Shíí, John nshlíni, Asiayú ínashood ha'ánátséhií gots'idiyú nagoznili bich'í' k'e'eshchii: Nliiníí, nlií n'íí, dogáhi, án bits'á'dí' ilgoch'oba'íí la'íí ilch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'aq le'; la'íí Spirits gots'idi Bik'ehgo'ihinañ nant'aago dahsdaagee bádih nadaaziinií bits'á'dí'; 5 La'íí Jesus Christ da'aniiigo aanagolni'íí, nanezna'íí bitahdí' dantsé nágosdlíni, ni'gosdzán biká' nnee nadaant'aahíí yá nant'áhi áldó' bits'á'dí', ilgoch'oba'íí hik'e ilch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'aq le'. án bil daanioogo nohwincho'íí aq nohwá táyizgiz bidihíí bee, 6 Án nant'án ádaanohwizlaa, la'íí biTaa, Bik'ehgo'ihinañ, bi'okqah yebik'ehgo ádaanohwizlaa; án dázhó ba'ahégoş le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'aq dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. 7 Isaq, yaak'os biyi'dí' nádáh; dakówa daach'iktséh, hadín bighádaach'isgeedíí áldó': ni'gosdzán biká' nnee dahot'éhé itah at'éégo hadaazt'i'íí án yik'e natídaadindlii doleel. Da'anii. Doleelgo at'éé. 8 NohweBik'ehñ, nliiníí, nlií n'íí, dogáhi, Dák'a'at'éhi, gáníí, Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshíí. 9 Shíí John, nohwik'isn, Jesus binkááyú nohwił dała' nohwich'í' nadaagont'ogi, hik'e Jesus Christ bilakt'áhgee nohwił daanshíni, la'íí nyee ndi dayúweh bil dahikahi, ni' táyi' dahgoz'aq Pátmos holzeegee sídáá, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí hik'e Jesus baa nagoshni'íí bigha. 10 Godilziníí bijíí Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, shine'dí' kozhii dázhó adjid dilwoshgo disiits'áq, besh dilwoshé ániíhíí k'ehgo, 11 Gáníígo, Shíí Álpha hik'e Oméga nshíí, dantséyúhi hik'e iké'yúhi: ádí' gánadí'niigo, Hant'é hí'ínií naltsoos biyi' bak'e'ilchíígo Asiayú ha'ánázéhé gots'idiyú nagoznilií bich'í' ánléh; Éphesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatíra, Sárdis, Philadélphia, Laodicéa, díí dawa bich'í' ádaanle'. 12 Hadínshá' áshihnií nsigo t'aqzhí' nánishne'. Akú ik'ah kq'íí biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idiyú odaaz'aago hiłtsaq; 13 Ik'ah kq'íí biká' dahnásilt'áhi gots'idiyú odaaz'aahíí ihni'dí' la' nnee ga'ánolini sizíí, bidiyágéhií bikets'inyú nel'aq, biziis óodo be'alzaahi dázhó nteeli bitilyú nel'aqgo bínást'i'. 14 Bitsits'in hik'e bitsizil ligai, dibelíí bighaa dázhó ligai lehíí k'ehgo, zas k'ehgo ligai; binááhíí kq' yaadiinahíí k'ehgo at'éé. 15 Bikeehíí besh brass holzéhi, kq' biyi' hibeezhgo dázhó bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éé; bizhihíí tú dázhó láqgo dits'ag lehíí k'ehgo ałts'ag. 16 Bigan dihe'nazhinéégo ts'iksoqsé gots'idi dahyonik: besh be'idiltshé dá'ilch'izhineé deníni bizé'dí' há'áá; la'íí binii'íí ya'ái dázhó bits'á'idindláad lehíí k'ehgo at'éé. 17 Hiłtsaqdá' biyahzhí' nágo' dasiitsaqhíí k'ehgo. Ádí' bigan dihe'nazhinéé bee shiká' ndelniih, gáníígo, Doo néndzid da; shíí dantseyúhi hik'e iké'yúhi nshíí: 18 Shíí dasiitsaq n'íí naahí'naahíí nshíí; saq, dahazhí' hinshnaa, Doleelgo at'éé; ch'iidntahíí la'íí da'itsaahíí bá be'igeesé nashnił. 19 Hant'é hí'ínií hik'e hago ágót'íí shihíí, la'íí kodí' godezt'i'go hago ágóne' shihíí bak'e'ilchíí; 20 Ts'iksoqsé gots'idi shigan dihe'nazhinéégo dahishniłgo hinłtsaaníí, hik'e ik'ah kq'íí biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idyú odaaz'aahíí, doo baa nił ígózí dahíí bigosíłtsííh. Ts'iksoqsé gots'idihíí Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á ha'ánázéh gots'idi yánazini ádaat'ee: ik'ah kq'íí biká'dahnásilt'áhi gots'idihíí ha'ánázéh gots'idihíí ádaat'ee.

2

1 Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a Éphesusgee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ikchii gánñiihgo: Ts'iksqqse gots'idi bigan dihe'nazhineéego dahyoníí, ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idi yitah naghaahi gáníí, 2 Ánánt'ííhíí, nyeego na'izíidíí, nyee ndi bidag ánt'ééhií bígonsi, nnee nchq'go ádaat'eehíí nił daanchq': la'íi Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a daandlii, daanii ndi doo áí daanlii dahíí, léda'ikchoogo ádaaniigo bídaagosínłsijidgo bígonsi ałdó': 3 Nyee ndi bínenl'áá, la'íi bidag ánt'ee, la'íi shizhi'híi bigha nyeego na'izíid ni', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsi. 4 Da'ágát'éé ndi díi dała'a be'ánt'ééhií doo shił nzhqo da, dantsédá' nił'ijóq n'íi bits'á' nnyaahíi bigha. 5 Hadí' góda' ch'ínkaad lán shi bínánłñhgo t'ąązhí' nádndá'ngo, dantsédá' ánt'ee n'íi k'ehgo ánánłléh; dahyúgohíi dagoshch'i' naa nsháhgo, ni'ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi naadíshtíi, doo t'ąązhí' nádndzaa dayúgo. 6 Áidá' díi zhá nł'éhi be'ánt'ee, Nicoláitans daanłini bi'at'e' nił daanchq', shíi ałdó' shił nchq'. 7 Hadíi bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázé' nagozñilíi hant'é yihñiihíi yiyésts'ąą le'; Hadíi dawa yitis siliinií Bik'ehgo'ihina'na' bidázhq' gózhq' goz'ąą yune' ch'il be'ihina'na'hi sikaadíi baa dahnazñilíi yiyąągo baa godidish'aal. 8 Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a Smýrnagee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ikchii gánñiihgo; Dantséyúhi hik'e ik'é'yúhi nłini, daztsąą ndi naahi'na'i nłini gáníi; 9 Ánánt'ííhíí, nich'i' nadaagontłog, la'íi tént'iyégo bígonsi, (ndi hánłdzil); la', Jews daandlii, daanii ndi doo áí daanlii da, daazhógo ádaadil'ijigo bígonsi, áí Satan yá'á'ánát'íihi daanlii. 10 K'ad bee niniigodilne'íi doo béńłdzid da: nohwíi la' ch'iidn nant'án ha'ánohwíłkaad, nanohwídaantaago; goneznan iskaązhí' goyéé'go nohwich'i' nagowaa doleel: ni'odł'íi bee sínzi' dasínłtsąązhí', áik'ehgo dahazhi' ihina'na' naa dish'aal, gonneegee ch'ah hobíi' k'ehgo. 11 Hadíi bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázé' nagozñilíi hant'é yihñiihíi yiyésts'ąą le'; Hadíi dawa yitis siliinií nakidngee danáá'itsaahíi doo bee baa gowáh da. 12 Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a Pérgamosgee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ikchii gánñiihgo; Bibéshbe'idilłshé dá' ik'izhineé denini golinihíi gáníi; 13 Ánánt'ííhíí, hayú gonłinií bígonsi, Satan nant'áago dahsdaayú: shizhi'íi nł'éégo hóntą'go bee nanńaa ni', Ántipas, nł'éégo shá át'éhihi, nohwitahyú, Satan golíyú, zesdi'ídá' ndi shondlaanií doo yó'ogodín'ąą da ni'. 14 Da'ágát'éé ndi díi zhá be'ánt'ééhií doo shił nzhqo da, aigee la' Balaam ik'ihon'áni bił daanzhóqgo daayotą', án Bálak Israel hat'i'i nchq'go ádaane'go doleeli yil ch'ígó'aahgo da'okąąhgo hidán nadn'ái yaa hasñil n'íi daayiyąą doleelgo, la'íi nant'i' nadaakaigo yil ch'igon'áá. 15 Aigee ałdó' la' Nicoláitans bił ch'ídaagos'áni bił daanzhóqgo daayotą', áí dázhq' shił nchq'i. 16 Ninchq'íi bits'á'zhí' ádłłne'; dahyúgohíi dagoshch'i' naa nsháhgo sizé'di' béshbe'idilłshé bee bił nadaagonskaad. 17 Hadíi bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázé' nagozñilíi hant'é yihñiihíi yiyésts'ąą le'; Hadíi dawa yitis siliinií bán, má'naa holzéhi, nanł'i' n'íi la' bá daadi'dishné', tséé ligai bizhi' áni'idehi biká' dahgoz'áni baa dish'aal, áí dahgoz'aanií baa hit'áanií zhá yígó'si. 18 Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a Thyatíragee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ikchii gánñiihgo; Bik'ehgo'ihina'na' bi'Ye', bináá kq' yaadiinahíi k'ehgo at'éhi, bikeehíi bésh, brass holzéhi, dázhq' bik'ena'didlaadhíi k'ehgo at'éhi gáníi; 19 Ánánt'ííhíí bígonsi, nił'ijóóníi, shána'izíidíi, ni'odł'íi, nyee ndi bidag ánt'ééhií; ntsedá' ánánt'íidíi bitisgo ánánt'íiłgo nígonsi. 20 Da'ágát'éé ndi díi zhá be'ánt'ééhií doo shił nzhqo da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú na'iziidíi ádikdi'nihi, shánada'iziidi nant'i' nadaakaigo yil ch'ígó'aah ndi doo nt'é biłñii da, la'íi shánada'iziidíi da'okąąhgo hidán nadn'ái yaa hasñilíi daayiyąą doleelgo yil ch'ígó'aah ndi doo nt'é biłñii da. 21 Nant'i' naghaahíi yits'ągháhgo baa godini'áá; ndi doo yits'ányáá da. 22 Ái bigha án diníiłhgo ashłe', la'íi hadíi yil nant'i' naskaihií dázhq' góyéé'go bich'i' nagowaago ashłe', nant'i' nakaihií doo yits'ákáh da lək'eyúgo. 23 Bichągháshé nadaanne'go ashłe'; la'íi ha'ánáłséhií dawa shídaago'si doleel, shíi konatse-kees yígó'sinií hik'e kojíi yune' go'iinií nshłi: dała'a notijigo hant'é ádaasolaahíi dá'bi'ehyú nohwich'i' nada'ishñił doleel. 24 Áidá' nohwihíi hik'e Thyatíragee daagonohñinií

la'ihíí, áí ilch'ígót'aahíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí, Satan bi'at'e' k'ehgo áná'ol'ííhíí dázhó nchọ'go daalch'iníihíí, nohwíí la' t'ah doo hwaa bídaagono'aah dahíí, doo nt'é be'ánádaahne' nohwíídishnii da. ²⁵ Díí zhá, hant'é bee nohwíí ch'ígót'aaníí nldzilgo daahohta', nánsdzaazhí'. ²⁶ Hadín dawahá yitis siliiníí, la'íí nnágódzáázhí' hago ánásht'ííhíí bikísk'eh at'ééhíí, nnee binant'a' dała'áhíí il'aniyú naznilií yebik'ehgo baa godidish'aał: ²⁷ ShiTaa shaa godin'ááhíí k'ehgo yá nant'aa doo, besh ilíí bee; gosht'ish idee daasits'ilgo ts'iltaąhíí k'ehgo ts'idoktíí. ²⁸ Ts'iksqsésecho baa dish'aał. ²⁹ Hadín bijeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yilniihíí yíyésts'ąą le'.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhíí yásizini bich'í' k'e'ilchíí gánñiihgo; Bik'ehgo'ihí'nań Spirits gots'idi la'íí ts'iksqsése gots'idi yegoyilííníí gáníí; Anánt'ííhíí bígonsi, hinnaágo daanilch'inii ndi dasińtsáni ánt'ee. ² Ch'inándziídgo, hadíí nádaagodziíhíí dák'azhá nanne'íí nalwodgo ánándeł: hago ánánt'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo nzhọọ da laą bígosilsiíd. ³ Áík'ehgo hant'é naa hi'né' la'íí dasińts'ąą laą shíhíí bínánlníh, áí bikísk'eh ánt'ee, ninchọ'íí bits'á'zhí' ánán'ne'. Doo ch'inándziíd dayúgohíí, in'ííhi higháh lehíí k'ehgo nsháh, hagee hokosíí biyi' nsháhíí doo bígonsi da doo. ⁴ Sárdisgee nnee da'akwiyé godziíh, doo hwahá bidiyagé chih ádaile' da: áí dá ligai nt'éégo bik'enada'izlaago bíł hishkah doo: áí yik'e shijeedhíí bighą. ⁵ Hadín dawahá yitis siliiníí dá ligai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihí'ná naltsoosíí biká' bizhi' doo k'ená'ishdéh da doo, shiTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolííníí binadzahgee bizhi'íí hodishiíł. ⁶ Hadín bijeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yilniihíí yíyésts'ąą le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhíí yásizini bich'í' k'e'ilchíí gánñiihgo; Godiyihgo at'éhi, da'aniigo at'éhi, be'ohigeęsé David bíyéé n'íí naitííhi, ch'intááyúgo doo hadín dená'ditííhi da; dagohíí de'dintááyúgo doo hadín ch'íná'itííhi da, án gáníí, ⁸ Anánt'ííhíí bígonsi: isąą, dáádítłh ch'í'otaągo ná áshłaa, doo hadín da'dinótííhi at'éé da: doo nńldzil da ndi shiyati'íí hótą', la'íí, An doo bígonsi da, doo hak'i shikídniiid da. ⁹ Satan yá íla'ánádaat'ííhíí, Jews daandlii, daanii ndi doo áí daanlii dago léda'ilchoogo ádaaniihíí; niyahzhí' hayaa ádaane'go, shił nzhooníí yidaagołsiíhgo ádaashłe' doo. ¹⁰ Nye ndi bidag ánt'ee, niłdéniiidíí bikísk'eh ánt'ééhíí bighą ni'gosdzán dahot'éhé biká' nakída'dintaahíí begowáhíí bits'á'zhí' áninsi doo, ni'gosdzán biká' nnee nabída'dintaahíí. ¹¹ Isąą, dák'adégo nánsdhaał: nłt'éégo ánt'ééhíí nldzilgo hótą', yaaká'yú ch'ah hobííhíí niba' sí'aaníí doo hadín nits'á' náidí'aah da doleełhíí bighą. ¹² Hadín dawahá yitis siliiníí Bik'ehgohinshnaahíí bikih biyi' da'ch'okąąhíí yune' bíyahdahn'aahíí k'ehgo ashłéh, dahazhí' doo ch'inádáhgo da: án Bik'ehgohinshnaahíí bizhi'íí biká' ágoshłe', Bik'ehgohinshnaahíí kih nagoznili bíyéhi nt'é holzee shíhíí alđó' biká' ágoshłe', áí Jerúsalem ánídéhi holzee, yaaká'dí'go bee kegonáhi, Bik'ehgohinshnaahíí bits'á'dí'; dashíí shizhi' ánídéhi ndi biká' ágoshłe' alđó'. ¹³ Hadín bijeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yilniihíí yíyésts'ąą le'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Laodicéagee ha'ánázéhíí yásizini bich'í' k'e'ilchíí gánñiihgo: Doleelgo at'éé nliiníí, nłt'éégo da'aniigo nagoln'íí, Bik'ehgo'ihí'nań dawahá áyílaahíí begodeyáhi gáníí; ¹⁵ Anánt'ííhíí bígonsi, doo sínk'az da, doo síndog da: dázhó sínk'az le'at'éhi, dagohíí dázhó síndog le'at'éhi. ¹⁶ Da'ákugo síndog, doo sínk'az da, doo síndog dahíí bighą hanídidishkoh. ¹⁷ Shíí hásdzil, shiyééhíí láą, doo nt'é bínshdłh da, ádik'níí; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'á, tént'iyé, nináá ágodłh, dá linchíí doo ádígonzi dahíí bighą. ¹⁸ Óodo kọ' be'alzaahi shaa nahihíh, hánldzil doleełhíí bighą; diyagé ligaihíí ák'ihidleeh doleełgo shaa nahihíh, dálinchíí'íí bik'e ídaa yágondziníí doo hit'íí da doleełhíí bighą; ik'ah nináá bínzshish, nłt'éégo go'íí doleełhíí bighą, niłdishnii. ¹⁹ Shił daanzhooníí bíł daadishteł, la'íí biniidaagodishłe', bíł ch'igonsh'aahgo: áík'ehgo dahńdọhgo ninchọ'íí bits'á'zhí' ánne'. ²⁰ Isąą, dáádítłhdí' sézíggo nínsts'í: hadín shizhii

yidezts'aago shá ch'í'íntááyúgo, ha'ádishaalgo bił idishjił, bíí áddó' shił idoyjił. ²¹ Shił dawa bitis siliigo shiTaa bił nansht'aahí k'ehgo hadín dawa yitis siliiní bił nansht'aa doleełgo baa godinsh'aah. ²² Hadín bijeyi' golíiní, Spirit ha'ánázéh nagozníli hant'é yilnihií yíyést'aq le'.

4

¹ Díí bikédígo dé'iid, yaaká'yú dáádítłh ch'í'otaq láago hiłtsaa: dantsé kozhii bésh dilwoshí k'ehgo aniigo disiits'áá n'íi shich'i' hananadzii gáshilniigo, Yushdé' shich'i' hasiná, kodí godezt'i'go hago ágonéh shihí nich'i' ch'í'nah ashłéh. ² Dagoshch'i' Holy Spirit shiká'zh'i' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaaká'yú dahs'aago hiłtsaa, la' yiká' dahsdaago. ³ Án dahsdaahn tséé ílini, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'anolih: nant'án biká'dahsdáhi iłtsáátł'ól tséé ílini, émerald holzéhi, ga'anolihgo binazt'i'. ⁴ Ái nant'án biká'dahsdáhi si'aaníi binaayú nadindí'i biká'dahsdáhi lédnt'i': áígee bádaayányú nadindí'i līgaigo bik'e nadaahezlaago dahnaháztaq; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e daadez'aago. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' hada'didla' hik'e idi'ni la'íi kozhii daadits'ag: la'íi bidáhgee gosts'idgo daadiltł', ái Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirits gosts'idihi ádaat'ee. ⁶ Nant'án biká'dahsdáhi bidáhgee dolyíini, crystal ga'at'éhi, sikaq: la'íi binaayú díi'yú nt'éshí hiñáhi nadaazi, bitíldí' hik'e bighánt'aadí' dá biñáá zháhi. ⁷ Ái daahináhi ntséhihií ndóicho ga'anolih, nakigeehíi magashi bizhaazhé ga'anolih, taagigeehíi nnee binii'híi binii'hi, díi'igeehíi itsaa na'nihií ga'anolih. ⁸ Ái díi'i daahináhihií dawa bit'a' gostán daagolji: dá biñáá zhá naz'áni: jiiígee, t'é'gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daanii nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehń Dák'a'at'éhi, nlii n'íi, nliiníi, dogáhi. ⁹ Dahagee daahináhihií nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, doo ngonel'aq dayú, dahazh'i' hiñáhi, Ízisgo ánt'ee, yilniigo, daidnłsigo, yich'i' ihédaanzigo, ¹⁰ Bádaayányú nadindí'i nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn yiyahzh'i' hayaa ánádaat'ii, án doo ngonel'aq dayú dahazh'i' hiñahíi daayokaqahgo, yaaká'yú daabich'ah daayosbaqahíi yiyahzh'i' hayaa ánádail'ijh gádaaniigo, ¹¹ NohweBik'ehń, Ízisgo ánt'ee, daaniłch'iniigo bik'e síntji, daaniłch'ínłsigo, la'íi dawa nebik'eh daaniłch'iniigo bik'e síntji: dawa ánlaa, hánt'ijhií bigha dawa daagolji, hánt'ijhií bigha dawa alzaa.

5

¹ Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinéhi naltsoos yisdisi dahyo'algo hiłtsaa, biyi' hik'e biká'dígo k'eshchini, gosts'idiyú bidá'doljeég. ² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dázhó nalwodihí hiłtsaa, án ádjiid dilwoshgo gáníi, Hadín láá naltsoos bidá'doljeegíi ch'í'ízóqsgo iłts'á' áile'go yik'e sitji? ³ Áidá' yaaká'yú, ni' biká'yú, dagohíi ni' bit'ááhyú ndi doo hadín naltsoosíi iłts'á' áile'íi dagohíi yinel'ii ndi yik'e sitji da. ⁴ Doo hadín naltsoos iłts'á' áile'go yozhíhií, dagohíi yinel'ii ndi yik'e sitji dahíi bigha yat'éégo hishchag ni'. ⁵ Bádaayányúhií dała'á gáshilni, Doo nchag da: dín'ii, Juda hat'íi bits'á'dí' Ndóicho, án David Bikeghadi, dawa yitis silijhií bigha, án zhá naltsoos bidá'doljeegíi gosts'idi ch'í'ízóqsgo iłts'á' áile'íi yik'e sitji. ⁶ Akú dé'iidgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahináhi ihni'gee, bádaayányú bitahdí' dibelji biZhaazhé nílini zesdji n'íi ga'anolini sizijigo hiłtsaa, án biyeshdee gosts'idihi, biñáá gosts'idihi, ái Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirits gosts'idihi ni'godzán dágoz'aq nt'éégo biká'zh'i' odaas'a'i. ⁷ Án nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinédígo naltsoosíi náidnné'. ⁸ Naltsoos náidnné'dá' díi'i daahináhi la'íi bádaayányú nadindí'i dibelji biZhaazhé nílini biyahzh'i' hayaa ádaaszaa; daantijgee tsibe'idot'até dahdaayotjił, la'íi its'aa óodo be'alzaahi, diltł'go likagolchinihi bee halk'ilgo dah daayokaal, ái nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahi bi'okaqahíi ádaat'ee. ⁹ Si'ánidéhi daido'aal gádaaniigo, Naltsoosíi náidnné'go bidá'doljeegíi ch'í'ínzóqsgo bik'e síntji: nnee ił'aniyú hadaazt'íi, iłtah at'éégo yádaakt'íi,

nnee daanliiní, ła'í nnee binant'a' dała'áhí ił'aniyú naznilí biyi'dí nidi'zesdijgo nidikí bee Bik'ehgo'ihinań bá hanánohwihén'nil. ¹⁰ Nant'an daandlijgo, ła'í okaqah yebik'ehi daandlijgo Bik'ehgo'ihinań daahohiikaqahń bich'i' ádaanohwíńlaa: ák'ehgo ni'godzán biká' nadaant'aa doo. ¹¹ Dé'ijidgo nant'an biká'dahsdáhi hik'e nt'éshj daahinańhi ła'í bádaayányú binaayú Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á łaqgo: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánáhołaqago goneznadn, doo náhóltagyú ádí' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhii daasiits'áq; ¹² Dibelji biZhaazhé nłini bidi'zesdij n'í dawa yebik'ehi, há'ıldzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'ihégosini, ła'í biyaa gozhóóní baa hi'né'hí yik'e sitini at'éé. ¹³ Ádí' yaaká'yú, ni'godzán biká'yú, ni'godzán biyi'yú, túnteel biyi'yú dahot'éhé daahinaahí, da'adzaayú dawa daagolíní gádaaniigo disiits'áq, Nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn ła'í dibelji biZhaazhé nłini doo ngonel'aq dayú dahazhí' biyaa gozhóq le', dilzi le', ba'ihégoş le', ła'í dawa yebik'eh le'. ¹⁴ Díj'i nt'éshj daahinaahí, Doleelgo at'éé, daanii. Bádaayányú nadindj'i hadín doo ngonel'aq dayú dahazhí' hinaahí yiyahzhí' ádaaszaago daayokaqah.

6

¹ Dibelji biZhaazhé nłini naltsoos bidá'doljeegí gots'idihi dała'a ch'ínzóqzgo hiltşaq, ádá' dj'i nt'éshj daahinaahí dała'a bizhihí idi'nihí ga'ahiltşago, Yushdé' dín'ji, shilniigo disiits'áq. ² Ádí' dé'ijidgo hılgai hiltşaq: á yiká' dahsdaahn itjih dahyotj; ła'í nant'an bich'ah baa hit'aq: an gonolneelgo gonleehgo hjı bil dahiswod. ³ Nakigee idá'doljeegí ch'íná'ńzóqzdá' nakigee nt'éshj hináhihí, Yushdé' dín'ji, shilniigo disiits'áq. ⁴ Ádí' hjı lichí'i ch'ínánalwod: á yiká' dahsdaahn ni'godzán biká' ilch'i'gont'éé n'í náidiiné'go baa godet'aq, nnee nanáiltseed doleelgo: ła'í bésh be'idiltish dázhq nchaahi baa hit'aq. ⁵ Taagigee idá'doljeegí ch'íná'ńzóqzdá' taagigee nt'éshj hináhihí, Yushdé' dín'ji, shilniigo didiits'áq. Dé'ijidgo hjı dilhi hiltşaq; á yiká' dahsdaahn bedahnádidlohé dahyo'áá. ⁶ Díj'i nt'éshj daahinaahí ilní'dí kozhii disits'áq gánıigo, T'oh naghái dalahn ha'okaqago penny ilji, t'oh naghái diwozhé taadn ha'okaqago penny ilji; ádá' ik'ah hik'e wine nadaanohni. ⁷ Djidngee idá'doljeegí ch'íná'ńzóqzdá' djidngee nt'éshj hináhihí, Yushdé' dín'ji, shilniigo disiits'áq. ⁸ Dé'ijidgo hjı délibáhé hiltşaq: á yiká' dahsdaahn Da'itsaahí holzee, ádí' Ch'iidntahí biké' begogáá. Ni'godzán djı'yú ilk'énilgo dała'a biyi' bésh be'idiltishé, şiná' góyéego nagowaahí, yóiyahgo ch'innihí, hik'e ni'godzán biká' tsétahgo daagolini bédaagodzidí bee nnee nadaayiltseed doleelgo binawod baa daagodest'aq. ⁹ Ashdladngee idá'doljeegí ch'íná'ńzóqzdá', be'okaqahi biká' dahnási'nikí bit'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihinań biyati'hí hik'e yaa nadaagolni'hí bigha nadaabi'distseedí biyi'sizini hiltşaq: ¹⁰ Adjid daadilwoshgo gádaanii, NohweBik'ehń, nidilzini, da'aniihi nłini, da'os'ah łaq nnee ni'godzán biká' daagolini nohwidihí bigha baa yánti'go nohwá ik'enán'ni'? ¹¹ Ádí' daantjıgee ilgai bitaadaas'niigo gádaabi'ido'niid, Dét'ihézhı' hanádaakş, bil nadaal'a'í hik'e nohwik'isyú nohwí nanohwi'distseedhí k'ehgo nabi'ditseed doleelí nabi'ditseedgo zhá. ¹² Gostángee idá'doljeegí ch'íná'ńzóqzdá', dé'ijidgo ízisgo ni'godes'naa; ya'áihí tsiigha dilhi nanest'oolhí k'ehgo dilhi silji, t'é'goná'áihí dil ga'anolih silji; ¹³ Ch'il, fig holzéhi, bich'i' deyolgo doo hwahá nt'áq dahí nanihezdeehí k'ehgo ts'ılşqşé yaadí' ni'godzán biká'zhı' náltáq. ¹⁴ Yáá naltsoos hisdisí k'ehgo hisdis siljigo esdjı; ła'í dził hik'e ni'táyi' dahnagozníli dawa lahyúgo naznil daasilji. ¹⁵ ła'í ni'godzán biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandeehi, hádaaldzili, siláada itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, ła'í daakówa, daako'desnaahí hik'e doo daako'desnaa dahí ndi, dził binída'i'án yune', tséyaa nadaach'int'jgo; ¹⁶ Dził hik'e tséé bich'i' gádaach'ni, Nohwiká'zhı' ts'iyaa ánnéhgo nádaanohwíń'jıh, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn hik'e dibelji biZhaazhé nłini

bihashkeehíí bits'á' nádaanohwin'íh, ¹⁷ Bihashke'híí begodeyaahíí bigha; áík'ehgo hadín zhá shá' sizíí doleeł?

7

¹ Áí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ni'gosdzánzhí' dí'yú nadaazíigo hiłtsaa, ni'gosdzán biká' dí'yú nyolíí t'aazhí' daayota'go, ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'il doo bich'í' nyol da doleełhíí bigha. ² Áídí' ya'ái hanadáhdí'go Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á, Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bibe'ídinidlíde yoné'go naahıtsaa: án dí'i Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ni'gosdzán hik'e túnteel daayılchqoqhggo baa daagodest'aaníí áđıđ yich'í' nádidilghaazhgo, ³ Gáníí, Ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'ilhíí daołchqoq hela', Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí bitá'gee bídaadinihidlıdgo zhá. ⁴ Da'kwíí bídaadiniidlıd shıhíí disıits'áá: Israel biye'ke bits'á'dí' nnee hadaazt'ı'ıí bitahdí' dała'á gonenadın iká'yú dí'i doo náhóltagyú hilt'éégo bídaadiniidlıd. ⁵ Juda hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Reuben hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Gad hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. ⁶ Áser hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Néphthalim hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Manáesses hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. ⁷ Símeon hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Levi hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Íssakar hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. ⁸ Zábulon hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Joseph hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Benjamin hat'ı'ıí bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. ⁹ Díí bikédí'go dé'ııdgo nnee doo la' díí nnee láni yóltagyúhi daahıtsaa, binant'a' dała'áhıí ił'aniyú naznılíí, nnee ił'aniyú hadaazt'ı'ıí, nnee daanliinıí, hik'e ıltah at'éégo yádaakt'ı'ıí dawa bitahdí', nant'an biká'dahsdáhi hik'e dibeljí bíZhaazhé nlıni yidáhgee nadaazıı, dá ligai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahıí dahdaayıńııgo; ¹⁰ Adııd daadılwosh gádaanıigo, Hasdách'ıgháhıí Bik'ehgo'ihí'nań daahohııkaqahń, nant'an biká'dahsdáhi yıká' dahsdaahń, hik'e dibeljí bíZhaazhé nlıni bıłgo bits'á'dí' begoz'aa. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayányú, hik'e dí'i nt'éshı daahınaahıí bınaayú lédnı'ı'go nant'an biká'dahsdáhi biyahzhı' hayaa ánadaat'ııgo Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqah, ¹² Gádaanıigo, Doleelgo at'éé: Bik'ehgo'ihí'nań daahohııkaqahń doo ngonel'aa dayú dahazhı' biyaa gozhóq le', ba'ihégosı le', góyáá le', bich'ı' ihégosı le', dilzı le', dawa yebik'eh le', la'ıı dák'a'at'éé le'. Doleelgo at'éé. ¹³ Bádaayányú dała'á shich'ı' gánııid, Díí bidiyagé daakıgaihıí, hadın ádaat'ıı? Hadı' hikaihi? ¹⁴ Gábıldéniid, Ni la' bıgonııı. Gánáshııdo'ııid, Góyéégo nagoyaahıí yıtıs ch'ékaihi ádaat'ıı: dibeljí bíZhaazhé nlıni bidıhıí bee bidiyagé tadaızgızgo lıgaigo ádaızlaa. ¹⁵ Áí bigha Bik'ehgo'ihí'nań biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, áı daabich'okqah goz'aa yune' dawa jıı, dawa t'é' daabokaqah nt'éé: nant'an biká'dahsdáhi yıká' dahsdaahń bitahyú nlıı doleeł. ¹⁶ Doo shıńá' naadaadleeh at'éé da, doo dibá' naadaadleeh at'éé da; ya'ái doo daabıdııd da doleeł, la'ıı doo dant'éhéta bich'ı' sidog da doleeł. ¹⁷ Dibeljí bíZhaazhé nlıni nant'an biká'dahsdáhi ihı'ı'dı' dahsdaahń bá da'diné' doleeł, tú hináhi halııyú yadıh hıgaalgo yıl onakáh doleeł: la'ıı bınaá túhıı dawa Bik'ehgo'ihí'nań bá k'eda'yııdéh doleeł.

8

¹ Dibeljí bíZhaazhé nlıni gosts'idngee idá'doljeegıı ch'ıná'ńzqósdá' yaaká'yú doo nt'é hiıłts'ag dago bıńı'yú hak'e nehenkééz. ² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolııııı gosts'ıdı Bik'ehgo'ihí'nań yidáhgee nadaazııgo bésh díłwoshé bitaas'ııigo hiłtsaa. ³ Áıgee binal'a'á la'ihıı naanádzaa, án be'okqahı biká' dahnási'ıııı goz'aaqee hizı', its'aa óodo be'alzaahi biyi' dílıdgo lıkaqolchinıı dahyo'aalgo; lıkaqolchinıı ląágo baa hi'né',

nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi dawa daabi'okaqahíi bil dała' álnehgo, nant'án bikádahsdáhi bádihgee, be'okaqahi biká' dahnási'nihí yiká' diltki' doleełgo. ⁴ Áík'ehgo likagolchiníi bits'á'dí' lidíi, hik'e nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi daabi'okaqahíi bil dała' Bik'ehgo'ihinań yich'í' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á bilatt'áhdí'. ⁵ Áídí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á kq' be'okaqahi biká' dahnási'nihí yiká' dilidíi ła' its'aa biyi' ha'disbįhgo ni'godzán yiká'zhí' yaa yinil; áí dábilgo yáhiilts'ag, idi'nii, hada'didla', ła'íi ni' nagohi'naa. ⁶ Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á gosts'idihi bésh dilwoshé dahdaayoniikíi k'ad ádaayiniiigo nadaazii. ⁷ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á dantséhihíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo hilóí hik'e kq', dil bil nadesgeedgo ni'yú náltáá: ni'godzán biká' ch'il nadaan'aahíi dawa tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi aqł daanlid, t'oh daadot'izhíi aldó' aqł nlid. ⁸ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á nakigeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo nt'éhéta dzil nchaahíi ga'anolini dilt'igo túnteel biyi' olgo': áík'ehgo túnteel tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi dá dil zhá silii. ⁹ Túnteel biyi' daagolíníi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi aqł nanezna'; tsina'eehíi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi doo nt'é da silii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á taagigeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo ts'iksqsé nchaahi yaaká'dí' naltq', kq' k'ehgo dilt'igo, áí tú daanlíníi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi niká' naltq', ła'íi tú hadaazliiníi aldó' biká' naltq'. ¹¹ Ts'iksqséhíi Ikóhi holzee: tú dawago tááyú ilk'é'daasziidgo dała'ágohíi dé'ikó silii; áík'ehgo tú dé'ikó siliihíi bigha nnee ła'ágo nanezna'. ¹² Bik'ehgo'ihinań binal'a'á díi'igeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo ya'ái, t'égoná'ái, ła'íi ts'iksqsé tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi hagoshíi ádaaszaago, bits'á'daadesdiiníi tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi dilhił silii, áík'ehgo jiiigo idindláádíi tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi doo got'ii da silii, t'é'gohíi aldó' ágát'éé lək'e. ¹³ Áídí' dé'iidgo Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yáa ihní'yú na'dezniigo ádiid dilwoshgo gániiigo hiłtsaa, Ni'godzán biká' daagolíníi bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á taagihíi bibéshdilwoshé k'ad ánádaayildi'niihíi bigha!

9

¹ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á ashdlá'igeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo yaaká'dí' ni'godzán biká'zhí' ts'iksqsé naltq'go hiłtsaa: o'i'án doo ni'i'ánihi dá bich'ígót'i'gee bá be'igeęsé baa hitaa. ² O'i'án doo ni'i'án dahíi ch'í'íntáá, áídí' lid yat'éégo hago', kq' yat'éégo dilt'íi bits'á'dí' k'ehgo; áík'ehgo ha'i'ándí' lidíi bee ya'ái doo hit'ii da silii, dahot'éhégo godilhił silii. ³ Lidíi biyi'dí' na'ishchagi ni'godzán biká' hanalsáá: ni'godzán biká' tsédag histasíi binawodhíi k'ehgo binawod daagoliiigo baa daagodest'aa. ⁴ Ni'godzán biká' t'ohíi hik'e dant'éhéta daadot'izhíi ła'íi ch'ilta daolchqoh hela', bi'ido'nii; nnee Bik'ehgo'ihinań bi'ídinidlidé doo bitá'gee dahgoz'aa dahíi zhá. ⁵ Da'ágát'éé ndi doo nadaitseedgo baa godet'aa da, daazhógo bil nada'dinii'go ádaile'go ashdladn dahitaazhí': tsédag histas dilshish lehíi k'ehgo nniigo. ⁶ Áí benagowaadá' nnee da'itsaahíi yiká daadéz'ii doo, ndi doo datsaah da doo; daostsa hadó' daanzidá' dats'itsaahíi doo hak'i da doo. ⁷ Na'ishchagi hii nagonlkaadyú nádesaahíi k'ehgo ilch'í'daasdlaa ga'ádaanolih; nant'án bich'ah óodo be'alzaahi ga'anolini bik'edaadez'aa, daabinií'ii nnee binii'ii ga'ádaanolih. ⁸ Daabitsizilíi isdzané bitsizilíi k'ehgo ádaat'ee, daabiwoo'ii ndóicho biwoo'ii ga'ádaat'ee. ⁹ Bésh bitil naztaaníi ga'at'éé; daabit'a' ádaaniihíitsinagháhi bijád nakihíi yat'éégo hilwoł, hii ła'ágo badahsnilgo nagonlkaadyú dezkii lehíi ga'áhiłts'ag. ¹⁰ Daabitsee'ii tsédag histas bitsee'ii ga'ádaat'eehíi yee daadilshish: ashdladn dahitaazhí' nnee yini'da'dilni'go binawod golii. ¹¹ Binant'a' golii, án o'i'án doo ni'i'ánihi yebik'ehi, Hebrew k'ehgo Abáddon holzee, Greek k'ehgo Apóllyon holzee. ¹² Dantsé góyéégo godeyaahíi bech'igonyáá; isaa, nakigo t'ah góyéégo bee nohwich'í' naagoldoh. ¹³ Áídí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gostángeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo Bik'ehgo'ihinań bádihgee be'okaqahi biká'

dahnási'nili óodo be'alzaahi biká'dí iyeshdee díí'i its'adaaz'aahíí bits'á'dí kozhii disiits'áá, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostángeehíí béshdilwoshé dahyotííhí yich'í' gáníigo, Tú láágo nliíní Euphrátes golzeegée díí'i Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dahdaahist'ooníí k'eda'i'ád. ¹⁵ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á díí'i k'enádaabi'dost'ah, áí nnee dawa tááyú ilk'é'níigo dała'ágohíí dawa nadailtseedgo da'ái bik'ehenkéézo, da'ái bijíí, da'ái bee dahitaa, da'ái légodzaa ilch'í'ilzaahi. ¹⁶ Siláada h́í yiká'dí nadaagonkaadíí nakidn goneznádn doo náhóltagyú da'ágánáhołaago goneznádn doo náhóltagyú hilt'ee: áí hilt'eego disiits'áá. ¹⁷ Díí k'ehgo h́í daahiltsaa shich'í' ch'í'nah ágolzaago; h́í yiká' dahnaháztaaníí bésh bitil naztaaníí kq' hik'e tséé ilíni, jácínth holzéhi, la'íí tsélikq'i ga'anolíhí k'ehgo ánołih: h́í bitsits'iníí ndóicho bitsits'iníí ga'anolíh; áídá' daabizé'dí' kq' hik'e lid la'íí tsélikq'i hanádinah. ¹⁸ Díí taagihíí ilk'é'níigo dała'ágohíí bee nabi'destseed, kq', lid, la'íí tsélikq'i, h́í bizé'dí' hanádinahíí bee. ¹⁹ Ĺíí bizé'dí' hik'e bitsee'yú binawod goljí: bitsee'íí ch'osh bik'asda' daagolííníí ga'at'éé, bitsits'in daagolíigo áí bee koniidaagodile'. ²⁰ Nnee la'ihíí, díí góyéégo bich'í' godes'taaníí doo bee nadaabistseed dahíí, bigan bee ncho'go ádaaszaahíí doo yits'á'kai da, la'íí ch'iidn hik'e óodo, béshligai, béshlitsog, tséé, tsí bee nadn'ái ádaaszaahíí daayokaahíí doo yits'á'kai da; áí nadn'áihíí doo daago'íí da, doo da'dits'ag da, la'íí doo nadaakai dadá': ²¹ La'íí nada'iltseedíí, íngashíí, nant'í'go nakaihíí, da'in'ííhíí aldó' doo yits'á'kai da.

10

¹ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ízisgo at'éhi yaaká'dí' bíł nkegonyáágo naahiltsaa, yaak'os bee bik'e'izlaago: iltsáát'ól bitsits'in binazt'í'go, biníí'íí ya'ái ga'at'éégo, bijadíí kq' k'ehgo nazíigo: ² Án naltsoos hisdisi alts'íséhi ilts'aa at'éégo dahyoné': bikee dihe'nazhinééhíí túnteel yiká' dés'eez, áídá' lahzhinéégohíí ní' yiká' dés'eezgo, ³ Ndóicho aníhíí k'ehgo ádíid nádidilghaazh: nádidilghaazhíí dábilgo gosts'idn ididesní'. ⁴ Gosts'idn ididesní'dá', k'ad ágoshle' nt'éégo yaaká'dí' kozhii gáshilniigo disiits'áá, Gosts'idn ididesní'íí ánniidíí bidá'njah, ágóléh hela'. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á túnteel hik'e ní' biká' sizíigo hiltsaaníí, hadag yaa delnihdá', ⁶ Gánniid, Doo ngonel'aa dayú dahazhí' hínaahn, yaaká'yú la'íí biyi' daagolííníí, ní'gosdzán la'íí biyi' daagolííníí, túnteel la'íí biyi' daagolííníí ádaayiilaahíí binkááyú shit'a dahdidishniigo gádishnií, Doo dá t'aazhí' at'éégo da: ⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idngeehíí bibéshdilwoshé áyilndonííhíí bengonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go doo bígózi da n'íí, yánada'iziidíí, binkááyú nada'iziidi bich'í' ánniid n'íí begolne'. ⁸ Yaaká'dí' kozhííhíí disiits'áá n'íí shich'í' hananádzii gáníigo, Tí'í, naltsoos hisdisi ilts'aa at'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á túnteel hik'e ní' biká' siziíníí dah yoné'ihíí nádnné'. ⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á baa niyáágo gáldéniid, Naltsoos hisdisíí shaa nné'. Áídí' gáshilnniid, Nádnne', nnáá, nibid biyi' dé'ilkó doleeł, áídá' nize' yune'híí shúgé gosnih k'ehgo golnii doleeł. ¹⁰ Áídí' naltsoos hisdisíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyáá': sizé' yune' shúgé gosnih k'ehgo golnii: olnágdí' shibid yuyaa dé'ilkó siljí. ¹¹ Áídí' gáshilnniid, Nnee daanliíníí, nnee binant'a' dała'áhíí í'aniyú naznílíí, íltah at'éégo yádaakt'íí, la'íí nant'án daanliíníí láágo, ádíhyú ágodonííhíí bee bíł nanágołni' doo.

11

¹ Áídí' gish be'ídaanel'aaahíí lók'aa ga'anolini shaa hitáágo áshildo'niid, Nádnáh, ḱh biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaahíí bínén'aa, be'okaahi biká' dahnási'nili, hik'e nnee áígee da'okaahíí aldó'. ² Áídá' ḱh biyi' da'ch'okaahíí dadányú tséé lédn'aahíí binoł'aa hela', áí dah nzhoo, doo Jews daanlíí dahi baa hí'né'híí bigha: áí ḱh godiyini goznili dizdin naki dahnáhitaazhí' yiká' nakai doleeł. ³ Naki shánagolní'í tsiigha nanest'óól bik'edaasilaago shá nadaagolní'go baa godish'aał, dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki

gonenadínhí iká'yú gostádin iskaqzhí'. ⁴ Díí naki ch'il, olives holzéhi, la'íi naki ik'ah kq'íi biká' dahnásit'áhíi ni'gospdzán yeBik'ehñ bádihgee nadaazihíi ádaat'ee. ⁵ Hadín yiniídihíhyúgo, kq' bizé'dí yaadináhíi bee bidilid goz'aa: hadín yiniídihíhyúgo, da'áik'ehgo bidizideego goz'aa. ⁶ Bidáhyú hago ágonéhíi yaa nadaagolni'go goldohdá' yáa yida'detihgo doo nanágołtji dago baa godet'aa: la'íi tú dilgo ánádaidle', la'íi dabíi hádaat'ijgee ni'gospdzán biká' iltah at'éégo góyéégo nágodidahgo ádaif'ijgo baa godet'aa aldo'. ⁷ Aał nadaagosni'íi bikédí'go nt'éshj bégodzidi, o'i'án doo ni'i'ánidí hayáhi, yił nagonłkaadgo bitis hileehgo nadaabiltseed doleeł. ⁸ Bits'ihíi ízisgo kih goznili biyi' intínyú shiteezh doleeł, ái ízisgo kih goznilihíi Sódóm hik'e Egypt daazhógo ágágołzéhi, áígee nohweBik'ehñ ts'i'ina'áhi biká' zesdijni'. ⁹ Nnee daanliiníi, iltah at'éégo hadaazt'i'íi, iltah at'éégo yadaakti'íi, la'íi nnee binant'a' dała'áhíi ił'aniyú naznili bitahdí, taagidí' biní'yú iskaqgo nneehíi bits'ihíi daaneł'ijgo, doo hadín łehdainił dago daagos'aa doleeł. ¹⁰ Nnee ni'gospdzán biká'gee daagolini ái naki shánagolni'íi góyéégo bich'j' nadaagoz'aa hii bigha bił daagozhógo dawahá laadaayinił doleeł. ¹¹ Taagidí' biní'yúhíi bijji beNádidzokii Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go biyi' nágosłji go hinaa nádaasłji go daahizj; áik'ehgo hadín bináał náadiit'aazhíi tsídaadesyiz lék'e. ¹² Yaaká'dí'go kozhii ádiid gánígo daidezts'aa, Yushdé' hashoh'aash. Áidí' bik'edaanñihíi daabineł'jidá' yaak'os biyi' yaaká'yú bił odaagoyaa. ¹³ Díí ágodzaahíi dábiłgo, yat'éégo ni'godihes'naago, kih goznili gonenányú ik'é'nilyúgo dała'ázhiñéé nagozgo', ni' godihes'naago gosts'idn doo náhółtagyú nnee nabi'destseed: nnee la'íi yat'éégo tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú dahsdaahn bich'j'go bił daagodnyjid. ¹⁴ Nakidn góyéégo godeyaahíi bech'igonyáa; isaa, taadn góyéégo goz'aaníi k'ad benágodidáh. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idngeehíi bibéshdilwoshé ayikñniidíi dábiłgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gánígo, Ni'gospdzán biká' nnee ił'aniyú binant'a' daagoliniíi, nohweBik'ehñ hik'e biChrist yá nant'a' silji; doo ngonel'aa dayú dahazhí' yá nant'aa doo. ¹⁶ Bádaayányú nadindíi' i Bik'ehgo'ihí'nañ bádihgee dah naháztaaníi hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihí'nañ daayoskaad. ¹⁷ Gadaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, nliiníi, nlii n'íi, dínáti; ik'idá' ízisgo ninawod gołji go dawa binant'a' sínliihíi bigha nich'j' ihédaandzi. ¹⁸ Nnee binant'a' dała'áhíi ił'anigo naznilihi nich'j' hadaashkee ndi nihashkeehíi begonyáago, nanezna'íi baa yá'iti'go, nánada'iziidíi náyadaakti'hi, nnee ná hadaadeszaahi, la'íi nizhi' daidnłsini doo ízisgo ádaat'ee dahi hik'e ízisgo ádaat'éhi biłgo bich'j' na'i'niłgo biká' ngonyáa; la'íi ni'gospdzán biká' na'iltseedíi naltseedgo biká' ngonyáa. ¹⁹ Áidí' yaaká'yú kih biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaa hii ch'i'ótáa lék'e, áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aaníi biyi' si'áni hit'ji lék'e: áidá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'ni, ni' nagohi'naa la'íi nłoi yat'éégo náłtáa.

12

¹ Nt'éshj ígozisgo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah silji; isdzán ya'ái bik'esilaago, t'égoná'áihíi yiká' sizji go, ts'íłsqosé nakits'adáhi bitsits'inyú názt'i' alzaa lék'e: ² Án hiltsaa, k'azhá iłchihíi bigha nñihgo natidindli'. ³ Nt'éshj ígozisgo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah nánásłji; t'iishcho kich'i, gosts'idi bitsits'inhi, gonenán iyeshdeehi, gosts'idi nant'án bich'ah bik'edaadez'aa go. ⁴ Yáayú ts'íłsqosé táayú ik'é'niłgo dała'ágo hii ni'zhí' bitsee yee nayiłkaad: t'iishchohíi isdzán k'azhá iłchihíi binásgee hizj, mé'híi gołji yúgo hishaa nzigo. ⁵ Isdzánhíi ishkiini yishchji lék'e, án bésh dahyotijgo nnee binant'a' dała'áhíi ił'anigo naznilihi yá nant'aa hileehi: áidá' ishkiinhíi Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíi dagoshch'j' bich'j' hadag bił ogoyáa. ⁶ Isdzánhíi da'igolji yú Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éégo bá ágolaayú ot'ag lék'e, ákú dała'á doo náhółtagyú iká'yú naki gonenadín iká'yú gostádin iskaqyú bá di'né' doleełgo. ⁷ Yaaká'yú hagonołkaad lék'e: Míkael hik'e binadaal'a'á t'aaqzhí' t'iishcho yił nadaagonłkaad; t'iishcho hik'e

binadaal'a'á t'aaqzhi' nanágonlkaad, ⁸ Áídá' baa daagoneznaa lék'e; áídí' yaaká'yú doo hayú bá nágost'aa da. ⁹ Áídí' t'iishcho gódah ch'ílt'e', doo ánídá' t'iish n'íí, Ch'iidn nant'án, da'ái Satan holzéhi, ni'gosdzán biká'zhí' nalgo', binadaal'a'á biłgo gódah ch'élkaad. ¹⁰ Yaaká'yú ádjíd kozhiihíí disiiits'áá gáníigo, K'adií Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' hasdách'igháhíí, konawod golííníí, hik'e Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaqahń, la'íí biChrist yenant'aagohíí bengonyáá: hadín nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íí gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihí'nań bináál dawa jji, dawa t'é' yaa dahgoz'aa n'íí. ¹¹ Dibelíí biZhaazhé nlíni bidikíí hik'e Bik'ehgo'ihí'nań yaa nadaagoln'íí bee yitis daasilij; Bik'ehgo'ihí'nań yá datsaah ndi bi'ihí'na' doo yaa bił goyéé da ni'. ¹² Áík'ehgo yaaká'yúhíí hik'e biyi' yuné' daagonohiiníí nohwil daagozhóq le'. Ni'gosdzán hik'e túnteel nohwá góyéé le'! Ch'iidn nant'án dázho hashkeego nohwich'í' nkenyáá, da'anahzhi' nágodzii yígósihíí bigha. ¹³ Áídí' t'iishchohíí ni'gosdzán biká'zhí' gódah ch'ílt'e' yígósijdá' isdzán ishkiin yishchiiníí yil nádndeeh. ¹⁴ Áídá' isdzánhíí itsaacho bit'a' k'ehgo bit'a' naki baa hi'níl, t'iishcho bits'á' da'igolíiyú nádiníih doleełgo, akú dé't'ihézhí' áídí' yúwehyú da'anahzhi', áídí' yúwehyú da'ihí'zhí' bá di'né' doleełgo. ¹⁵ T'iishchohíí bizé'dí' tú yat'éégo ha'ijool isdzán biké', tú yat'éégo idezjoolíí k'ehgo, isdzán bił ch'ígono'éel nzihíí bigha. ¹⁶ Da'ágát'éé ndi ni'gosdzán isdzánhíí yich'ozni'go bizé' ilts'a' ágólaago tú t'iishcho bizé'dí' ha'ijool n'íí aqloyińág. ¹⁷ Áídí' t'iishcho n'íí isdzán bich'í' bágóchijidgo bichagháshé la'ihíí yich'í' nágodilkaadyú óyáá, hadíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí daayota'híí hik'e Jesus yaa yádaakti'híí.

13

¹ Áídí' tábaayú sái biyi' hizi'go, nt'éshí' bégodzidi túnteel biyi'dí' hagaalgo hiłtsaa, bitsits'in gosts'idnhi, biyeshdeehíí gonenánihi, biyeshdeehíí biká'gee nant'án bich'ah bik'edaadez'aa, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnisi dahíí bizhi' dah-nagoz'aa. ² Nt'éshí' bégodzidi hiłtsaaqahíí gidicho biká' daats'idilhihíí, leopard holzéhi, ga'anolini, bikeehíí shash bikee ga'at'éhi, bizé'íí ndóicho bizé' ga'at'éhi: t'iishchohíí dabíí binawod n'íí, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íí, la'íí dahot'éhé yebik'eh n'íí baa yidin'áá. ³ Dała'á bitsits'iníí biní'dolnih datsaah ngoln'íí n'íí násdzí'go hiłtsaa: ni'gosdzán biká' nneehíí dawa nt'éshí' bégodzidihíí bił díyadaagot'eego yiké' onaksáá. ⁴ Nnee t'iishcho daayokaqah, binawod n'íí nt'éshí' bégodzidi yaa din'áni: la'íí nnee nt'éshí' bégodzidi daayokaqah gadaaniigo, Hadínshá' nt'éshí' bégodzidi ga'at'éé? Hadínshá' yil nagonlkaadgo yinel'aa? ⁵ Nt'éshí' bégodzidi bizé'dí' yati' ye'idiłkaqahíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań ncho'go yaa yałti'go baa godet'aa; la'íí dizdin naki dahitaayú nant'aago aldo' baa godet'aa. ⁶ Áík'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' ncho'go hadziigo, bizhi'íí ncho'go yaa yałti'go, hik'e kih biyi' daach'okaqahíí la'íí yaaká'yú daagolíníí aldo' ncho'go yaa yałti'go hadzii nkegonyaa. ⁷ Áídí' nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí yich'í' nagonlkaadí' bitisgo hileehgo aldo' baa godet'aa: la'íí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí, iltah at'éégo yádaakti'íí, nnee binant'a' dała'ahíí il'aniyú naznilíí yá nant'a' hileehgo baa godet'aa. ⁸ Dawa ni'gosdzán biká' daagolíníí dała'á daantíígee, ni'gosdzán nnit'aadá' dibelíí biZhaazhé nlíni zesdiiníí binaltsoos be'ihí'náhi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahíí daayokaqah doleeł. ⁹ Dahadín bijeyi' golííníí iyésts'aa le'. ¹⁰ Dahadín yisná ayil'iiníí isná ábididolniił doleeł: dahadín bésh yee izilhiiníí bésh bee bidizodeeł. Ái bigha nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí nyee ndi dahńldoh le', la'íí da'odlqa le'. ¹¹ Áídí' ni'gosdzán biyi'dí' nt'éshí' bégodzidi la'ihí' hanaanádzaago hiłtsaa; dibelíí bizhaazhé biyeshdeehíí k'ehgo biyeshdee naki golíni, t'iishcho k'ehgo yałti'hi. ¹² Dantsé nt'éshí' bégodzidi dá bináál yee nant'aa n'íí yee naná'idziid, la'íí ni'gosdzán hik'e ni'gosdzán biká' daagolíníí nt'éshí' bégodzidi biní'dolnih datsaah ngoln'íí n'íí nádzihihíí daayokaqahgo ábi'dilzaa. ¹³ Ígoziso be'ígózini ánáyol'íil,

nnee bináál yaaká'dí' kọ' gódah ch'ínáltọ'go áil'ij, ni'gosdzán biká'zhí'. ¹⁴ Dantsé nt'eshi bégodzidi bináál godiyihgo ányol'ijhí baa godet'aa n'íi bee ni'gosdzán biká' daagolíní ch'a'oyiníí gáyihniigo, Nt'eshi bégodzidi besh bee biní'dolnih ndi t'ah hínaahí be'ilzaago ádaahle'. ¹⁵ Ái be'ilzaahí náhi'naadí' yaht'igo áiléhgo baa godet'aa, la'íi be'ilzaahí doo daayokaah dahíi nabi'ditseedgo áldó' baa godet'aa. ¹⁶ Nnee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíi hik'e ízisgo ádaat'eehí, hádaaldzilí hik'e tédaat'iyéhí, doo isná daanlii dahíi hik'e isná daanliiní, bigan dihe'nazhiéégo dagohíi bitá'yú bídaadinidlidgo áile': ¹⁷ Doo hadín baa na'iniihgo dagohíi na'ihniigo bá goz'aa da, nnee bídaadinidlidí zhá, dagohíi nt'eshi bégodzidi bizhi' dagohíi bizhi' behotagíi biká' dahgoz'aaní. ¹⁸ Díinko goch'iyááyúgo zhá bígoch'iksíh. Hadín yígólsiní, nt'eshi bégodzidi behotagíi yóltag le': nnee behotagi at'éé, behotagíi gostádn gonenadín iká'yú gostádn gostán.

14

¹ Áidá' dé'iidgo dibelíi biZhaazhé nlíni dził Sion holzéhi yiká' dahsziiigo hiłtsaa, dała'á gonenadín doo náhóltagyú áidí' iká'yú dizdin díi' doo náhóltagyú yil nadaazii, dibelíi biZhaazhé nlíni biTaa bizhi'íi daabitá'gee dahnagoz'aa. ² Yaaká'dí' kozhiihíi disiits'aa, tú nalíihíi k'ehgo, ádiid idi'niihíi k'ehgo: nnee tsibe'idot'ále yee da'do'aahíi áhiłts'ago disiits'aa: ³ Nant'an biká'dahsdáhi, díi' nt'eshi daahinaahíi hik'e nnee bádaayányúhíi bádihgee nadaaziiigo si' ánidéhi daido'aal: gonenadín doo náhóltagyú áidí' iká'yú dizdin díi' doo náhóltagyú ni'gosdzán biká' nnee bitahdí' hanáhaz'nilíi zhá ái síhíi yígo'aah. ⁴ Díinko doo isdzáné nant'iggo yil naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'aa da. Ái dibelíi biZhaazhé nlíni dáhayú anádaalyú yiké' anakaihíi ádaat'ee. Ái nnee bitahdí' hanáhaz'nil, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e dibelíi biZhaazhé nlíni bá ntsé nest'aahíi k'ehgo hanáhaz'nil. ⁵ Doo nadaach'aago yadaakti' da: Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaahíi bádihgee nadaaziiigo doo hayú baa dahdaagoz'áni da. ⁶ La' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yá'ihni' ts'ínan oniihgo naahiłtsaa, nnee ni'gosdzán yiká' daagolíníi yati' baa gozhóni doo ngonel'aa dahíi yee yil nagolni'go, nnee binant'a' dała'áhíi il'anigo naznilíi, nnee iłtah at'éégo hadaazt'íi, nnee iłtah at'éégo yadaakti'íi, la'íi nnee daanliiníi yil nagolni'go, ⁷ Ádiid yich'í' gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań daadinol'sigo ba'ihédaanohsi, aayakti'gee biká' ngonyaahíi bigha: yáa hik'e ni'gosdzán la'íi túnteel hik'e tú hadaazliiníi dawa áyílaahn daahohkaah. ⁸ La' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á iké' ná'oniih gáníigo, Bábylon, ízisgo kih goznilíi, nágo', nágo', ái nant'ig' na'idaahíi hách'it'iiigo ákoléhi, nnee iłtah at'éégo hadaazt'íi daayidlaago áyílaahíi bigha. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á taadngee iké' ná'oniihgo adiid gáníi, Dahadínta nt'eshi bégodzidi, dagohíi be'ilzaahíi yokaahíi, ái bibe'idinidlidé bitá' dagohíi biganyú bee ídinidlidíi, ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go koniidaagodilne'íi, doo nt'é bil nadiszdiidgo bihashke'íi idee biyi' yaa hidziidíi yidodlii; Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á dilzini hik'e dibelíi biZhaazhé nlíni bináál kọ' hik'e tsélikq'i bee dázhọ biniigodidolníi. ¹¹ Biniidaagodilne'íi bits'á'dí' lidíi hadag odihinéh, doo ngonel'aa dayú dahazhi': doo hadaayol da, jii'gee, t'é'gee ndi, díi nt'eshi bégodzidi hik'e be'ilzaahi daayokaahíi, hadín ái bizhi'íi bee bídinidlidíi. ¹² Díinko nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíi nyee ndi dahndqhggo bígózi: ái Bik'ehgo'ihí'nań yengon'áaníi daayotq'íi, la'íi Jesus daayodlaaníi ádaat'ee. ¹³ Áidí' kozhii yaaká'dí' gáshihniigo disiits'aa, Díi ágóle', Kodí' godezt'iggo nohweBik'ehń daayodlaago nanezna'íi biyaa gozhọ doleel: Da'anii biyaa gozhọ doleel, nii, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayok; ánađaat'ijl n'íi biké' bil ogoyáa. ¹⁴ Áidí' dé'iidgo yaak'os ligai hiłtsaa, yaak'os yiká' dahsdaahíi nnee ga'anolini, nant'an bich'ah, óodo be'alzaahi, bik'edn'aa, la'íi t'oh bená'iltshé deníni dahyotiiigo. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á la'i da'ch'okaah goz'aađi' ch'ínyáa, yaak'os yiká' dahsdaahn ádiid yich'í' dilwosh gáníigo, Nibená'iltshé bee ni'igéesh: ná'igeeshíi ik'idá' biká' ngonyáa; ni'gosdzán biká' nest'á'íi ik'idá' daanest'aa. ¹⁶ Áik'ehgo yaak'os

yiká' dahsdaahn bibená'iltishí yee ideshtlizhgo ni'gospdzán yiká' aal ná'igizh. ¹⁷ Áídí' la' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú da'ch'okaqah goz'aadí' ch'inánadzaa, bíi aldó' t'oh bená'iltishé deníni dahyotíi. ¹⁸ Áídí' la' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á be'okaqahi biká' dahnási'niki goz'aadí' ch'inánadzaa, án kq' yebik'ehí; án t'oh bená'iltishé deníni dahyotíi yich'i' ádíid gánniid, Nibená'iltishé deníni bee ni'igéesh, ni'gospdzán biká' dahts'aa nanesdizíi bits'á'dí' dahts'aahíi nahilgéesh, bidahts'aa daanest'aahíi bigha. ¹⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bibená'iltishé yee ideshtlizhgo ni'gospdzán biká' dahts'aahíi nayiheshgizhdí' lenáyihezlaago dahts'aa hahigeesi gochaa'i goz'aq yune' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' bengonyáágo ágodoníi. ²⁰ Kih gozníi da'anahyú dahts'aa hahigees goz'aqgee dahts'aa biká' nakai, áí bits'á'dí' díi halíi, híi biza'ah nel'aaníi ga'áhosahgo díi nel'aq, nanigohíi da'á doo náhóltagyú áídí' iká'yú gostán gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenkáá.

15

¹ Áídá' be'ígóziníi, dázhq ízigo at'éhi, kol díyadaagot'éhi, yaaká'yú naahitsaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idihi, góyéego nagowaahíi gots'idyú at'éhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke'íi bee nnágódáhi dahdaayokaal. ² Áídí' dolyiini náhenkááníi kq' bíi nadisdziidi ga'anolíhgo hiltsaq: nt'eshíi bégodzidi hik'e be'ilzaahíi la'íi bizhi'íi be'isdzohíi la'íi behotagíi yaa daagonesnaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bibe'idot'áté dahdaayotíi go dolyiini náhenkááníi yiká'yú nadaazíi. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi n'íi, Moses holzéhi, hik'e dibelíi biZhaazhé níni biyini daido'áal, gadaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehí, Dák'a'ánt'éhi, ánánt'íi'íi ízigo at'éé; nnee ná hadaadeszaahíi bá Nant'áahíi, gosín'aaníi da'áígee hik'e da'aníi. ⁴ Hadínshá' doo nidnisi da, nohweBik'ehí, hadínshá' nizhi' doo ya'ihénzi da? Ni zhá dilzini níi: nnee íltah at'éégo hadaazt'íi dawa nich'i' níkahgo daanokaqah doleel; nnee hagot'éégo bá ngon'aq n'íi bee ínlaahíi bigha. ⁵ Díi bikédí'go dé'íidgo, yaaká'yú gowa golgai Bik'ehgo'ihí'nañ kol níigo bee bígoch'ílsiníi biyi' yune' da'ch'okaqah goz'aaníi ílts'á' adzaa: ⁶ Áí biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idihi góyéego nagowaahíi yil hikai, nak'a'ligai nzhoggo bik'etádnldáadíi bik'enda'izlaago, la'íi bitílyú óodo bízigo binast'íi. ⁷ Áídí' nt'eshíi daahinaahíi díi' da'á Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idihi, gots'idn ídee óodo be'alzaahi bitaadaasnil, áí ídeehíi Bik'ehgo'ihí'nañ doo ngonel'aq dayú dahazhí' hínaahíi bihashke' halk'íhi. ⁸ Da'ch'okaqah goz'aaníi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idíndláadíi hik'e binawodíi bits'á'dí' híi bee hadezbih; nnee doo la' ha'aghángo yinel'aq da, gots'idn góyéego benagowaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idi yil hikai n'íi aal yeda'iláago zhá.

16

¹ Áídí' kih biyi' da'ch'okaqahíi biyi'dí' kozhihíi dilwoshgo disiits'áá, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáyíniigo, Ti'i, ídee gots'idi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' halk'íi biyi' siziidíi ni'gospdzán biká'zhí' yadaahohkaah. ² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dantséhihíi bí'ídee biyi' siziidíi ni'gospdzán biká'zhí' yayiziidíi dábilgo dahadín nt'eshíi bégodzidi bee bídiníidíi hik'e be'ilzaahíi daayokaqahíi lóqd ncho'i dázhq nnihi biká'zhí' ádaadzaa. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á nakidngeehíi bí'ídee biyi' siziidíi túnteel biká'zhí' yayiziidíi dábilgo nnee daztsaqahíi bíi' ga'anolíhgo síl'i: áídí' túnteel biyi'yú daagolíi n'íi dawa nanezna'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngeehíi bí'ídee biyi' siziidíi tú daanlíiníi hik'e tú hádaazliiníi biká'zhí' yayiziidíi dábilgo díi daasilíi. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á tú yebik'ehi gáníigo disiits'áá, Da'áígee ánt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ, níni, níi n'íi, níi doleelíi, áí k'ehgo bá ngón'áahíi bigha. ⁶ Nnee ná hadaadeszaahíi la'íi binkááyú na'izíidi n'íi nadaaztseedgo bíi' da'dezjool, áí bigha díi daahidlaago ánadaasíndlaa; da'ái bich'i' goldoh ni'. ⁷ Áídí' la'íi, be'okaqahi biká' dahnási'niki biyi'dí' dilwoshgo, gáníigo

nádisiits'áá, Da'anii gán̄nii, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń, Dák'a'ánt'éhi, kándaago'áahíí da'anii, da'áígee at'éé. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á díjdngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ya'ái biká'zhí' yayiziidgo dábiłgo, n̄nee kọ' bee daadidlidgo baa godet'aa. ⁹ Kọ' dážhọ sidogi bee n̄nee daanlid lẹk'e, Bik'ehgo'ihí'nań, díí góyéégo nagowaahíí yebik'ehíí, bizhi'íí nchọ'go ádaayil̄nii: ádí' daabinchọ'íí doo yits'á'zhí' ánádaasdzaa da, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań doo daidn̄sị da. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ashdladngeehíí bi'idee biyi' siziidíí nt'eshị bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí biká'zhí' yayiziidíí dábiłgo yebik'ehíí dawa dilh̄il silij; n̄nee dážhọ n̄nihíí bigha bizaa daayi'aał, ¹¹ Lóód hik'e bił nada'din̄i'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nań yaaká'yú gólííníí nchọ'go ádaayil̄nii: la'íí nchọ'go ánádaat'íhíí doo yits'á'zhí' ánádaasdzaa da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gostádngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú ląágo n̄lííníí, Euphrátes holzéhi, biká'zhí' yayiziidíí dábiłgo náhisga, ya'ái hanadáhd'go nant'an daanliiníí bá ilch'í'golne'go. ¹³ Ádí' t'iishcho bizé'dí', nt'eshị bégodzidi bizé'dí', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi ádil'ini bizé'dí' taagi spirits nchọ'i túshtłohé ga'anolini hahikáhgo hiłtsaa. ¹⁴ Áí spirits-híí ch'iidn daanlii, godiyihgo ányol'ijl, áí ni'gospdzán dągoz'aa nt'éégo ízisgo nant'an daanliiníí yich'í' okaigo dawa íla'ánáidle'go, Bik'ehgo'ihí'nań Dák'a'at'éhihíí ízisgo na'diziidíí bijii nadaagondíłkaadgo. ¹⁵ In'íhíí k'ehgo nánsháh. Hadín déz'iiníí, bidiyagé gólíígo, doo dáłichiigo hidoltseeł dahíí bigha, án biyaa gozhọ doleeł. ¹⁶ Hebrew biyati'íí k'ehgo Armagéddon golzeegee íla'áyíłaa. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gosts'idngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ts'ídag náideznilíí dábiłgo yaaká'yú k̄ih biyi' da'ch'okaałhdí' nant'an biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii ádíjđgo gán̄nid, Aał begolzaa. ¹⁸ Áí dábiłgo kozhii adjđ áilts'ag, idi'n̄ii, hada'didla'; ni' yat'éégo nagohi'naa, n̄nee ni'gospdzán biká'gee daagoljgo godeyaadí' yushdí' godezt'igo ni' yat'éégo godiis'naa k'ehgo at'éégo doo hwaa ágone'i da. ¹⁹ Ízisgo k̄ih gozn̄ilíí taagiyú ilk'é'nil, ádí' n̄nee iltah at'éégo hadaazt'í'íí bik̄ih nagozn̄ilíí nadaagozgo': ízisgo k̄ih gozn̄ilíí Bábylon holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań yínáln̄iigo idee yat'éégo bihashke'íí halk'íli biyi'dí' aał yidłaa go áyíłaa. ²⁰ Ni' táyi' dahnagozn̄ilíí dawa hayúshị ch'adaagoyáá, la'íí dzikíí doo la' hit'ij da silij. ²¹ Ádí' hilóí dážhọ nchaahi, dałá'á gonenadín dahdidleegohíí, yaaká'dí' n̄nee biká' náłtáá: hilóí náłtáá nagont'og dážhọ bégodzidihíí bigha n̄nee Bik'ehgo'ihí'nań nchọ'go ádaayil̄nii lẹk'e.

17

¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayonikíí dałá'á shich'í' nyáago gáshil̄n̄iid, Yushdé' kú n̄náh; bizhaan ízisgo nant'í' nagháhi, tú ląágo iltah at'ééyú nazkaaníí yiká' dahsdaahíí, baa yá'iti'íí nił ch'í'nah ashle'; ² Án ni'gospdzán biká' n̄nee bánadaant'aahíí yil nant'í' nadaaskaihi, nant'í' na'idaahíí hách'it'iiníí bich'í' ch'idłaałhíí bee bił nádaagodizyis. ³ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'áahíí, Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, da'igoljyú oshiktj; áígee isdzán hiłtsaa, nt'eshị bégodzidi dážhọ lich'i yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihí'nań ádaadil'iiníí dahot'ehé biká' dá bizhi' zháhi dahnagoz'áni, bitsits'in gosts'idihidá' biyeshdee gonenáni. ⁴ Isdzánhíí lichii dot'izhi hik'e dážhọ lichii bik'esilaa, óodo hik'e tséé dénzónéhi la'íí dilkọphé baa dahnaznil, la'íí óodo idee-híí, nchọ'i hik'e nant'í' na'idaahi nchọ'i dawa yee halk'ıłgo, dahyokaał: ⁵ Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'aa, NT'ÉSHİ DOO BÍGÓZINÍÍ, BÁBYLON ÍZISGO AT'ÉHI, NANT'Í' NAKAIHÍÍ HIK'E NI'GOSDZÁN BIKÁ' NCHỌ'GO ÁGOT'EEHÍÍ BĀĀ NLÍNI. ⁶ N̄nee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahi daabidihíí, hik'e ínashood Jesus bigha nabi'distseedi daabidihíí bee isdzán bił nágodizyisgo hiłtsaa: hiłtsaađá' dážhọ shil díyagodzaa. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáshil̄n̄iid, Hant'é bigha nił díyagodzaa? Díí doo bígózị dahíí isdzán, la'íí nt'eshị bégodzidi dahbogheehíí bitsits'in gosts'idi la'íí biyeshdee gonenanhi, baa nił nagoshni'. ⁸ Áí nt'eshị bégodzidi hinłtsaa n'íí, n̄lii n'íí, k'adíí da'áđhi: o'í'án doo ni'í'ánhi dadí' hagháhi, da'ílií hileehzhí': ni'gospdzán biká' daagolííníí, ni'gospdzán nnit'aadá' naltsoos be'ihí'náhi

biká' daabizhi' doo hak'i dahnagoz'aa dahí, nt'éshj bégodzidi daayiltsaago yaa bil díyadaagot'ee doo, aí nlij n'í, k'adí da'ádih, ndi nanádáhi. ⁹ Goyáání bee natsekeesí dí bil ígozj. Bitsits'in gots'idihí dzilgots'idi ádaat'ee, aí isdzán yiká' dahsdáhi. ¹⁰ Ła'í ízigo nadaant'aahí gots'idi ádaat'ee: ashla'ihí nandee, dała'a t'ah nant'aa, ła'í doo hwaa higháh da; án n'yaágo dé't'ihézhj' nant'aa doo. ¹¹ Nt'éshj bégodzidi nlij n'í, k'adí da'ádih, tsebídngée nant'aahí át'éé, ndihí gots'idi itah níni. da'ilí hileeh yune' diyaa. ¹² Ła'í biyeshdee gonenáni hinłtsaaní, ízigo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'an daaleeh da; áidá' dała'a łedihikeezh' nt'éshj bégodzidi yil nant'aago baa daagodest'aa. ¹³ Daabiini'í dała'a nádleehgo daabinawodí hik'e yedaabik'ehí nt'éshj bégodzidi yaa daayiné' doleel. ¹⁴ Ái dibel'j biZhaazhé níni yil nadaagodíkaad, ndihí dibel'j biZhaazhé níni hí bitis hileeh: án nant'an daanliiní yeBik'eh, ízigo nant'an daanliiní biNant'a': án yil nakai hí daabi'dokéed, habi'do'nil, nł'éégo yiké' nakai. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gánashiłdo'niid, Tú iltah at'éégo nazkaahi hinłtsaahí, bizhaan biká' dahsdaahí, aí túhí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'í, nnee lani, nnee binant'a' dała'ahí il'aniyú naznili, ła'í nnee iltah at'éégo yadaakt'i'í ádaat'ee. ¹⁶ Nt'éshj bégodzidi biyeshdee gonenanhi hinłtsaahí, aí bizhaaní yik'edaannih doo, yó'odaayilt'e'go dáłichiigo ádaile', bits'í daayiyaa ła'í kq' bee daayidid doo. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań hát'íni da'adaane'go bijí yune' hádaat'jigo áyílaa, daabiini'í dała'a ánadaidle'go, yedaabik'ehí nt'éshj bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati'í dá begolzaazh'. ¹⁸ Isdzán hinłtsaaní ízigo kjh goznili at'éé, aí ni'gosdzán biká' ízigo nadaant'aahí yá nant'áhi at'éé.

18

¹ Dí bikéd'igo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ła'i yaaká'dí'hayaa higaal'go hilt'aa, dázhq binawod golíni; bits'á'idindláadí bee ni'gosdzán biká' got'j silj. ² Ádjid dilwoshgo gání, Bábylon, dázhq ízigo at'éé n'í nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolj silj, spirits daanchq'i dawa áígee ndaagozle', dlq' daanchq'i hik'e dlq' bik'e daach'isch'ii'í áígee ndaagozle' aldó. ³ Bizhaan biwine bich'j' nant'j' na'idah há't'j'ihí bee nnee iltah at'éégo hadaazt'i'í bil nádaagodizyis, nnee ízigo nadaant'aahí bizhaaní yil nant'j' nadaaskai, ła'í ni'gosdzán biká' nnee dawahá baa nada'iníihí bizhaan dázhq háłdzilí bits'á'dí hádaaldzil daasilj. ⁴ Ádí' ła' yaaká'dí'go kozhii nádisiits'áá gánígo, Shik'íyú, bizhaan bits'á' nohkáh, dahyúghí nohwí aldó' binchq'í be'ádaanoht'ee, ła'í bich'j' góyéégo nagowaahí nohwí aldó' itah doo. ⁵ Binchq'í yaaká'yú nel'aa go yaa hi'aa, Bik'ehgo'ihí'nań án binchq'í yénálnii. ⁶ Hago ánát'j'dí k'ehgo bí aldó' ágánadaahle', hago ánát'j'dí da'ágánáhołaa go nakidn bich'j' nanáda'ohniik: idee biyí' ha'desb'ihí da'ágánáhołaa go nakidn bá hanáda'dol'bih. ⁷ Ída'odlígo dawahá yee bil gonedlíhí k'ehgo da'ágánáhołaa go koniigodilne' hik'e chaal na'idaahí baa daadohné': bijí yune' gáidí'ni, Shí ízigo isdzán nant'áhi dahsdaahí nshj, doo itsaa nshj da, chaal na'idaahí áshqod bee shaa godogaal'go. ⁸ Ái bigha' dála' j'igo iltah at'éégo góyéégo nagowaahí bee baa godogaal, da'itsaahí, chaal na'idaahí, ła'í shiná' góyéhi; kq' bee bidí'dodlik: Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'eh baa yałt'í ízigo at'ééhí bigha'. ⁹ Ni'gosdzán biká' ízigo nadaant'aahí yil nant'j' naskai n'í, hik'e yil bil daagonedlj n'í, dilidí bits'á'dí' kidí daayo'j'dá' baa daachag doo, ła'í natídaadindli'go daachag doo. ¹⁰ Biniigodolne'í yédaaldzidgo anahd' nadaazj doo, gádaaniigo, Doo gozhq' da, doo gozhq' da, ízigo kjh goznili n'í, Bábylon, dáka'at'éé n'í! Dała'a łedihikeezí biyí' naa yá'ti'í il'ká' bengonyáa. ¹¹ Ni'gosdzán biká' nnee dawahá baa nada'iníihí baa daachag doo, ła'í chaal nakai doo; nnee doo ła' baa naná'ih'ni dahí bigha'. ¹² Óodo, béshgai, tséé íl'ni, dilkqohé, nak'a'ligai nł'éhi, lichii dot'izhi, masgágo, dázhq lichii'í, tsj iltah at'éhi il'ka' daagolchiní, bich'j' yee da'dilo'í biwoo' ivory holzéhi be'ádaaszaahí, tsj lán íl'ni be'ádaaszaahí, bésh, brass holzéhi, hik'e iron holzéhi, ła'í tséé marble

holzéhi be'ádaaszaahíí, ¹³ Cínnamon holzéhi, líkagolchini, ch'il bik'ah lán ílíni, jeeh didlidgo líkagolchini, wine, ik'ah, ik'áán nht'éhi, t'oh naghái, magashi, dibelíí, líí, tsinagháhi bijád nakíhi, daabi'des'náhi, la'íí nnee daanliiníí. ¹⁴ La'íí nest'a' dážhó hánt'íí n'íí nits'a'zhí' bengonyáá, la'íí dážhó itisgo nht'éehíí hik'e bee ízisgo ánt'éehíí nits'a' da'ilíí silíí, dahazhí' doo nahinłtséhgó da. ¹⁵ Nnee áí baa nada'iníihíí isdzánhíí bits'a'dí' hádaaldzil daasiliiníí, isdzánhíí biniigodilne'íí yédaaldzidgo, daachago natídaadindli'go da'anahyú nadaazjí doo, ¹⁶ Gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, ízisgo kįh goznil n'íí, nak'a'ligai dážhó nht'éhi, hik'e dot'izhgo lichii'íí, la'íí dážhó lichii'íí bee bik'e'izlaa ni', óodo, la'íí tséé ílíiníí, la'íí dilkóqhé bee bik'esinil ni'. ¹⁷ Dawahá bee há'ıldzil n'íí dała'á ledihikeezzhí' doo nt'é da silíí laq. Tsina'eelíí yiká' nadaant'aahíí, dawa bil nada'i'eelíí, nada'ıl'eelíí, la'íí dahayú nada'ıl'eelyú baa nada'iníih la'íí nada'ıl'niihíí da'anahyú nadaazjí. ¹⁸ Dilidíí bits'a'dí' lidíí daayo'íígo nádaadilghaazhgo gádaanii, Díí ízisgo kįh goznilíí doo la' ga'at'éé da ni'! ¹⁹ Daachago natídaadindli'go bitsits'in biká'zhí' leezh daılke' gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, ízisgo kįh goznil n'íí, yee hádaaldzili bitsina'eelíí daagolíníí yee hádaaldzil n'íí! Dała'á ledihikeezzhí' doo nt'é da silíí. ²⁰ Yaaká'yú daagonohlíni, nadaal'a'á dilzini daanohlíni, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú nada'iziidi, nohwıl daagozhóq le'; Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo kįh goznil n'íí nohwíí nohwicha' t'áazhí' bich'í' nanáhesnil. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ízisgo at'éhi tséé be'ik'áhé ga'at'éhi nchaahi náidn'aago túnteel yiyi' oyilné' gáníigo, Da'ágát'éégo ízisgo kįh goznil, Bábylon holzéhi, ts'ıltaqgo doo hagee nát'íí da doleel. ²² Tsıbe'idot'ále yee da'do'aahíí, bee dot'ále yıdaagołsiníí, tsısol yee da'do'aahíí, hik'e béshdilwoshé yee da'do'aahíí dawa niyi'yú doo hagee naadiits'ılh da doleel; nnee dawahá áiléhi, hagog'éégo áiléhi daanliiníí, nitahyú doo hagee nát'íí da doleel; nitahyú tséé ik'aago áhiłts'agíí doo hagee naadits'ag da doleel; ²³ Nitahyú ik'ah kó'íí bits'a'idindíiníí da'ádıh doleel; nnee niınéhíí hik'e isdzán niınéhíí bizhii doo hagee naadiits'ılh da doleel; nnee nitahyú baa na'iníihíí ízisgo nandee ni', ni'godzán biká'; nitahyú iyónziníí nnee ıltaah at'éégo hadaazt'íí dawa ch'a'ónil ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí bidıl, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaa n'íí bidıl, la'íí nnee ni'godzán biká' nadaastseedíí dawa bidıl ízisgo kįh goznilíí bitahyú hit'íí.

19

¹ Díí bikédí'go nnee dážhó lání yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniigo disiits'áq, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehn ba'ihégoł le'; Hasdách'igháhíí, ba'ihégondziníí, goch'idnłsiníí, la'íí dawa yebik'ehíí bíyéhi at'éé. ² Da'aniigo la'íí dážhó nht'éégo aayałti'; bizhaan, ízisgo nant'ı' nagháhi yee ni'godzán yılchóqdi, yaa yałti', la'íí bánada'iziidi naistseedhíí bigha' yá t'aazhí' nanáhesnil. ³ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoł le', ánádaado'niid. Áidí' lid kįh goznilíí bits'a'dí'hi doo ngonel'aq dayú hahit'ıí doleel. ⁴ Nt'éégo bádaayányú nadindí'ı la'íí nt'éshı daahınaahíí dí'ı biyahzhí' hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaayú daayokaaq, gádaaniigo, Doleelgo at'éé; Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoł le'. ⁵ Áidí' nant'án biká'dahsdáhi bits'a'dí' kozhii dits'ag gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań daahohikaqahń ba'ihédaanołsı le', daanohwigha bánada'ohsiidíí, daanohwigha daabinołsiníí, doo ízisgo ádaanoht'ee dahíí la'íí ízisgo ádaanoht'eelíí. ⁶ Nnee dážhó lání ádaanii ga'áhiłts'ago, tú dážhó yat'éégo yaahilíni ga'áhiłts'ago, yat'éégo idi'niihíí k'ehgo áhiłts'ago disiits'áq, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoł le': Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehn dawa yebik'ehn yee nant'aa. ⁷ Halaa nohwıl daagozhóq le', nohwıl daagonedlı le', án daadinłzı le': dibelíí biZhaazhé nlíni niınéhíí biká' ngonyáágo bi'aa hileehíí ılch'ı'ádedlaa. ⁸ Áí nak'a'ligai dážhó nht'éhi, doo chı dahi, dážhó ligai bik'esilaa doleelgo baa godet'aq: díí nak'a'ligaihíí nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí bi'at'e' nzhóni at'éé. ⁹ Nt'éégo ágáshıłni, Díí bee ágóle', Hadín dibelíí biZhaazhé nlíni niınáágo bá da'idaa'yú daabidokéedíí biyaa daagozhóq

doleel. Ágánáshildo'niid, Díí Bik'ehgo'ihinań da'anii ánihi. ¹⁰ Áík'ehgo biyahzhí' hayaa asdzaago hosíkáádí' gáshikniid, Doo ágánt'ii da: ni hik'e nik'isyú Jesus baa nadaagolni'go dała' nada'idziidi ádaant'ee: Bik'ehgo'ihinań zhá honkaah: Bik'ehgo'ihinań binkááyú yádaakti'íi Jesus baa nagolni'hi dázhó itisyú yaa nagolni' n'íi át'éé. ¹¹ Yáa iłts'á' ádzaago hılgai hiłtsaa; áı yiká' dahsdaahn Badach'olıhi hik'e Da'anıhi holzee, án da'áıgee ná'áyalti' la'ıi nłt'éégo ágot'eehıi bigha nagonkaad. ¹² Binaahıi kq' yadiinahıi ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'an bich'ah ląágo dahnaznil; bizhi' dahgoz'aa, áı nnee doo la' yıgólıı da, bıi zhá yıgólıı. ¹³ İhiıi dil biyi' nastsoozıi bik'esilaa: án Bik'ehgo'ihinań biYati' holzee. ¹⁴ Áík'ehgo yaaká'yú nadaagonkaadıi hılgai bıł hilwołıi biké' náłseeł, nak'a'ligai dázhó nłt'éhi, dázhó ligaihi, doo chıh dahi bik'enazlaa. ¹⁵ Bizé'dı' besh be'idiltıshé denıni há'áá, áı nnee ıltah at'éégo hadaazt'i'ıi yee yihıłtiish doo; besh dahyotıııgo nant'aa doo: la'ıi dahts'aa bitoo yiká' nagmaago hayıgeesıi k'ehgo Bik'ehgo'ihinań Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzıdi nnee yich'i' gode'aah. ¹⁶ Bi'ıi la'ıi bik'aizhi' bizhi' bek'e'eshchıi, áı díi k'ehgo dahgoz'aa, İZISGO NANT'AN DAANLIINIÍ BINANT'A', NANT'AN DAANLIINIÍ YEBIK'EHN. ¹⁷ Nt'éégo Bik'ehgo'ihinań binal'a'a ya'ái yiyi' sızııgo hiłtsaa; án dló' yáa imı'yú nada'inıihıi dawa yich'i' nadıdilghaazh gánııgo, Yushdé', Bik'ehgo'ihinań İzısgo at'éhi bá da'ıdaahıi baa ıla'ádaahne'; ¹⁸ İzısgo nant'an daabitsı', siláada binant'a' daanlıni daabitsı', nnee ndaalwodi daabitsı', hıı daabitsı', yiká' dahnaháztaanıi daabitsı', la'ıi nnee dawa doo isná daanlıi dahıi hik'e isná daanlıniıi, doo İzısgo ádaat'ee dahıi hik'e İzısgo ádaat'eehıi daabitsı' daahsaa doleelıi bigha. ¹⁹ Áıdı' nt'éshı bégodzıdi hiłtsaa, la'ıi ni'gospdzán biká' İzısgo nant'an daanlıniıi bisiláada bıłgo ıla'ádaasdzaa, hıı yiká' dahsdaahn bisiláada bıłgo yıł nagonkaad doleelgo. ²⁰ Nt'éshı bégodzıdi yısnáh silıi, la'ıi Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'ızıidi ádil'ini áldó' yısnáh silıi, nt'éshı bégodzıdi bınaál godiyıngo áná'ol'ıııgo nnee nt'éshı bégodzıdi be'ıdinıdlıde bee bıdi'nidlıdihıi, la'ıi bıi át'éégo be'ilzaahıi daayokaahıi yich'i' nazch'a'i. Díi da'ála dá daahınaago tséłkq'i bıł dıłti'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. ²¹ La'ihıi hıı yiká' dahsdaahn besh be'idiltıshé bizé'dı' há'áahıi yee nadaıstseed: áık'ehgo dló' ıltah at'éehıi áı daabitsı'ıi yee náda'ısdıııd.

20

¹ Áıdı' Bik'ehgo'ihinań binal'a'a yaaká'dı' hayaa hıgaalgo, o'ı'án doo ni'ı'ánihi bá be'ıgeesé hik'e besh hishbızhıi nchaahi dahyonııgo hiłtsaa. ² Án t'ııshcho, doo áni da t'ııshıi, ch'ııdn nant'áni, Satan holzéhi, yıł ndéelgo dała'a doo náhółtagyú łegodzaazhi' kıyst'pogo, ³ O'ı'án yune' yó'olt'e' da'dentáádı' o'ııgeez, nnee ıltah at'éégo hadaazt'i'ıi yúwehyú doo ch'a'onayıniıł dahıi bigha, dała'a doo náhółtagyú łegodzaazhi': áı bikédı'go dé't'ıhézhı' nanánt'ıh doleel. ⁴ Áıdı' nadaant'áhi yiká' dahnaháztaanıi hiłtsaaago yiká' dahnaháztaanıi aayádaakti'go baa daagodest'aa: Jesus yaa nagolni'ıi hik'e Bik'ehgo'ihinań biyati'hıi bigha bik'os nadaahisk'i n'ıi biyi' nazıı n'ıi hiłtsaa, áı nt'éshı bégodzıdi dago-hıi be'ilzaahıi doo daayoskaad dahıi, daabitá' dagohıi daabıgan bebıdaanıdlıde doo bee bıdaanıdlıd dahıi; áı daahınaa násdlııgo, dała'a doo náhółtagyú łegodzaazhi' Christ yıł nádaant'aah. ⁵ Łahzhı' nanezna'ıi doo daahınaa násdlıı da, dała'a doo náhółtagyú łegodzaahıi aalgo zhá. Díıko dantsé nanezna'ıi naadıkáhgee. ⁶ Dantsé nanezna'ıi naadıkáhgee hadıı yıtah naadııdzaahıi biyaa gozhóq hik'e bıł godiyıni at'éé: iké'gee daná'ıtsaahıi doo hago ábile' da doo, ndı Bik'ehgo'ihinań hik'e Christ bı'okaah yebik'ehıi daanlıi doleel, dała'a doo náhółtagyú łegodzaazhi' yıł nadaant'aah doo. ⁷ Dała'a doo náhółtagyú łegodzaahıi aalgo Satan ha'ásıtııdı' ch'ınálteeh. ⁸ Áıdı' dıı'yú ni'gospdzán biká' goz'aaıyú ıltah at'éégo hadaazt'i'ıi, Gog hik'e Magog daagolzeehıi, ch'ayıniııyú nagonkaad doleelıi bigha ıla'ánalne'yú hágháh: áı túnteel tábaa sáıhıi k'ehgo da'áholaa doo. ⁹ Ni'gospdzán nteelıi biká' dahnádnııaa, nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahıi daagolıııgee bınaa, hik'e kıh gozııli kol daanzhónı bınaa łéđnt'i' silıi: áıdá' yaaká'dı' kq'

nkednńágo aął daabi'ńńíd. ¹⁰ Áídí' ch'iidn nant'án bich'į' nazhch'a'íi kọ' hik'e tsélikọ'i bił diltł'igo sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'éshį bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi ádil'ínihií naháztaąyú, áígee jįį hik'e t'p'é'go goyéé bich'į' nagowaa doo, doo ngonel'aą dayú dahazhį'. ¹¹ Áídí' nant'án biká'dahsdáhi ligaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahn hiltsaą, án bits'á'dí' ni'gosdzán hik'e yáá bił ogoyáá; áídí' doo hayú goz'aą da lęk'e. ¹² Nanezna'íi doo ízisgo ádaat'ee dahíi hik'e ízisgo ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nań bidáhdí' nadaazį'go hiltsaą; áídí' naltsoos ilts'á' ádaadzaa: ła'i naltsoos ilts'á' nanádzaa, ái naltsoos be'ihí'ńáhi: nanezna' n'íi hant'é ádaaszaahíi naltsoos biyi' k'e'eshchiiníi bee baa yáda'iti'. ¹³ Túnteel biyi' nanezna' n'íi naadiikaigo áyíílaa: da'itsaahdí' hik'e Ch'iidntahdí' nanezna' n'íi nanaadiikai: áídí' dawa hant'é ádaaszaa shįhíi bighą baa yáda'iti'. ¹⁴ Áídí' da'itsaahíi hik'e Ch'iidntahíi kọ' diltł'igo sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díńko nakidngee daná'itsaahi at'éé. ¹⁵ Áídá' dahadín naltsoos be'ihí'ńáhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'aą dayúgo kọ' diltł'igo sikaaníi biyi' yuyaa olt'e'.

21

¹ Áídí' yaaká' áńíidéhi hik'e ni'gosdzán áńíidéhi hiltsaą: dantsé yaaká'híi hik'e dantsé ni'gosdzánhíi bech'ígonyáá; áídí' túnteel ésdįįd. ² Shíi, John, Jerúsalem áńíidéhi, kįh godiyini goznili, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' hayaa goldohgo hiltsaą, na'ilíhn k'ad nnińéhgo biká' hileehíi yiba' ilch'į'ádodlaahíi ga'at'éégo. ³ Yaaká'dí' kozhii ádįįd áilts'ago disiits'áą gáníigo, Isąą, da'ch'okąąh goz'aaníi Bik'ehgo'ihí'nań yiyi' golíńíi nnee bitahyú goz'aą, án bił daagolįigo nneehíi bichągháshé daanliį doleel, Bik'ehgo'ihí'nań dabíi yil daagolįigo, bíi Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąhń doleel. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań bińáá tú bá k'eda'ildéh doleel; da'itsaahíi da'ádįh doleel, doo koł gozhóq dahíi, daach'ichagíi, daach'inńiihíi ndi da'ádįh doleel: dantsé ái begoz'aą n'íi bech'ígoyááhíi bighą. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn gánńiid, Isąą, dawahá áńíidégo áńáshdléh. Áídá' shíi gáshikńiid, K'e'ılchíi: díi yati'íi da'anii ła'íi ba'olńihi at'éé. ⁶ Gánáshikdo'ńiid, Aął łałzaa. Shíi Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshłįi. Hadín dibá' nliiníi tú hińáhi halįhíi bá ná'isįh, doo bighą nahi'ńiił dago. ⁷ Hadín dawahá yitis siliiníi dawa bíyéé doleel; Bik'ehgo'ihí'nań yokąąhń nshłįi doleel, shiye' nliį doleel. ⁸ Áídá' dawa yee nádaaldzidíi, doo da'odłąą dahíi, nchọ'go ádaat'eehíi, nnee nadaitseedíi, nant'į' nakaihíi, iyodaanzįhíi, nadn'ái daayokąąhíi, ła'íi léda'ilchoohíi dawa tsélikọ'i bił diltł'igo sikáni biyi' yuyaa bá goz'aą: ái nakidngee daná'itsaahi at'éé. ⁹ Áígee Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á gots'idihíi dał'a, its'aa gots'idi gots'idn góyéégo banagowaahíi bee halk'íkíi, yee dahikáli shaa nyáágo, shich'į' hadzii gáníigo, Yushdé', isdzán áńi nńáhi, dibelįi biZhaazhé nlińi bi'aahíi nił ch'í'nah ashł'e'. ¹⁰ Áídí' Holy Spirit shiká'zhį' adzaago Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'áhíi dził dážhó nchaahi yúdahyúhi biká' oshikł'íi, áígee ízisgo kįh goznili, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bił nkegonyáágo shil ch'í'nah áyíílaa, ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíi bee bits'á'idindláád: bits'á'idindláádíi tséé dážhó łań ílińi, jasper holzéhi, dénłtónégo binkááyú got'įhíi ga'at'éé; ¹² Ái kįh goznili binaayú lé'dit'įhíi dážhó nteel áídí' dážhó yúdahgo alzaa lęk'e, nakits'ádahgo dáádítįh, ái da wago Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á nadaazįi, Israel nakits'ádahyú hat'í'íi daabizhi' dahnagoz'aą, dáádítįhíi biká'gee. ¹³ Ya'ái hanadáhdí'go taadí' dáádítįh; nahokosé dahstaądí'go taadí' dáádítįh; na'idi'ahdí'go taadí' dáádítįh; ya'ái onadáhdí'go áldó' taadí' dáádítįh. ¹⁴ Kįh goznili binaayú lé'dit'įhíi bit'áąhgo nakits'ádahgo ist'įhgo légodnt'i', dibelįi biZhaazhé nlińi binal'a'á nakits'ádah daabizhi' ái biká' dahgoz'aą. ¹⁵ Shich'į' yałti'íi be'ida'nel'aąhé óodo be'alzaahi naitiih, ái kįh goznili hik'e bidáádítįhíi, ła'íi binaayú lé'dit'įhíi yee yí'da'nel'aąhgo. ¹⁶ Kįh goznili dįįzhį' hágodn'áá, naniigo dáne'ńiiyú dáłekt'ee: kįh goznili be'ida'nel'aąhé yee yí'da'nel'aądgo nakits'ádahn doo náhółtagyú furlongs ga'áhosah. Naniigohíi, dáne'ńiiyúhíi,

hik'e ts'ídagíi bílgo dálekt'ee. ¹⁷ Áídí' binaayú lé'dit'íhíí áldó' yí'nes'aadgo dala'á gonenadín iká'yú dizdín díí'i nnee bigan ílhadit'aadí' biganlataházhí' ngont'i'go, áí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú gólííní k'ehgo at'éé. ¹⁸ Binaayú lé'dit'íhíí tsée lán ílíni, jásper holzéhi, be'ágozaa: kíh goznilíi dá óodo zhá, dolyiini binkááyú got'íhíí ga'at'éhi, be'ágozaa. ¹⁹ Binaayú lé'dit'íhíí bitl'ááh ist'íníi tsée íltah at'éhi lán da'íllínií bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee itl'ááh ist'íníi jásper holzéhi be'ágozaa; nakigeehíi sápphire holzéhi; taadngeehíi chálcedony holzéhi; díí'igeehíi émerald holzéhi; ²⁰ Ashdladngeehíi sárdonyx holzéhi; gostángeehíi sárdius holzéhi; gosts'idigeehíi chrýsolite holzéhi; tsebígeehíi béryl holzéhi; ngost'áigeehíi tó paz holzéhi; gonenangeehíi chrýsoprasus holzéhi; lats'adahgeehíi jácynth holzéhi; la'íi nakits'adahgeehíi ámethyst holzéhi be'ágozaa. ²¹ Dáádít'íhíí nakits'adahíi dílkqohé lán ílíni, pearl holzéhi, nakits'adahgo be'alzaa: dala'á ntáágo pearl dala'á bíl ádaasaa: kíh goznilíi biyi' intíníi dá óodo zhá dolyiini binkááyú got'íhíí k'ehgo alzaa. ²² Áígee da'ch'okaqah goz'aaníi doo hish'íi da: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi hik'e dibel'íi biZhaazhé nlíni bílgo dabíi da'ch'okaqah goz'aaníi daanlíi. ²³ Kíh goznilgee ya'ái la'íi t'é'gona'ái da'ádíh ndi doo daat'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláadíi bee got'íi, la'íi dibel'íi biZhaazhé nlíni bee got'íhíí nlíi. ²⁴ Nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi hadíi hasdákaihíi, áí kíh goznilíi bits'á'idindláadíi yee nakai doo: la'íi ní'godzáñ biká' ízigo nadaant'aahíi ízigo ye'adaat'eehíi hik'e daagodnksiníi yíi nihikáh dolee. ²⁵ Bidáádít'íhíí jíigo doo daná'det'íh da: akú t'é' ánágodíh. ²⁶ Nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi ízigo ye'adaat'eehíi hik'e daagodnksiníi yíi nihikáh dolee. ²⁷ Hadíi daanch'ó'íi doo hagot'éégo ha'akáh da, nch'ó'go at'éégo ánát'íhíi, la'íi hadín lé'ílchoohíi áldó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadín dibel'íi biZhaazhé nlíni binaltsoos be'ihí'náhi bizhi' dahgoz'aaníi zhá ha'akáh dolee.

22

¹ Áídí' tú be'ihí'náhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'íigo, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibel'íi biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskeepí' hál'íigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á shíi ch'í'nah áyíílaa. ² Kíh goznilíi ch'í'ítinyú ílní'yú, la'íi tú nlínií da'alch'izhinéé nel'aago tsí'nt'áni be'ihí'náhi nádhikáad, áí nakits'adahyú at'éégo nánt'íh, dádaanánt'íhgee nest'á' dala'áyú at'éhi dahnándah: bit'aqahíi nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi yee nádaadzíi. ³ Áígee déench'ó'go ágot'eehíi ánádíh doo: áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibel'íi biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíi daabokaqah dolee. ⁴ Binií daayo'íi doo; bizhi'íi bitá'gee dahnagoz'aq doo. ⁵ T'é' ánádíh dolee; ik'ah k'ó'íi la'íi ya'ái be'idindláadíi doo hagot'íi da; Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ dabíi bá idindládi nlíi dolee: la'íi doo ngonel'aq dayú dahazhí' nadaant'aa doo. ⁶ Áídí' gánáshíldo'niid, Díi yati'íi ba'olníhi hik'e da'aníhi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ binkááyú nada'iziidi n'íi daadilzini daayokaqah, k'ad ágonéhíi bánada'iziidíi yíi ch'í'nah ágole'híi bighá binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' daades'a'. ⁷ Isaa, dák'adégo nánshdaak: díi naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníi hadín yikísk'eh at'éehíi biyaa gozh'ó' dolee. ⁸ Shíi, John, díi ágot'eehíi disiits'áq la'íi híltsaa. Áík'ehgo disiits'aadí' híltsaago, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á áí shíi ch'í'nah áyíílaahi biyahzhí' hayaa asdzaago hoshkaqah nkegonyaa. ⁹ Nt'éégo gáshílníid, Doo ágánt'íi da: shíi, ni, ník'isyú, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, hik'e díi naltsoos biyi'dí' yati'íi yikísk'eh ádaat'eehíi bílgo dala' nada'idziid. Bik'ehgo'ihí'nañ zhá onkáqah. ¹⁰ Gánáshíldo'niid, Díi naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníi bida'denjéeh hela', biká' ngonyááhíi bighá. ¹¹ Hadín doo dábi'ehyú at'íi dahíi, án dayúweh ye'at'íi le': hadín déench'ó'ego at'íhíi, án dayúweh ye'at'íi le': hadín nlt'éégo at'éehíi, án dayúweh nlt'éégo at'éé le': la'íi hadín dílzinií, dayúweh dílzí le'. ¹² Isaa, dák'adégo nánshdaak; koch'í' nada'ishníi'íi bíl nánshdáh, nnee dala'á ntíigo hagot'éégo ánánt'íidhíi bighá bich'í' na'ishníi'ígo. ¹³ Shíi Álpha hik'e Oméga nshíi, begodeyáhi hik'e bengont'i'í, dantséyúhi hik'e iké'yúhi. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ

yegos'aaníi yikísk'eh ádaat'eehíi biyaa daagozhóó doleel, áí tsì'nt'áni be'ihì'náhi yaa dokaahgo bá goz'aa, lá'íi kìh goznìlìi ch'íná'itìhyú ch'idokaahgo áldó' bá goz'aa. ¹⁵ Áídá' gósé, ídaanlgashi, nant'ì' nakaihi, nnee nadaitseedi, nnee nadn'ái daayokaahi, lá'íi dahadín lé'ichoohíi bíl nzhóogo dayúweh lé'ilchoohi doo ha'ádokaah da. ¹⁶ Shíi, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagoznilyú díi bee nohwìl nagolnì'go de'á'. David bikeghad nshìjì, hik'e David bits'á'dí'hi nshìjì, ts'ìsòqsécho bits'á'idindíni nshìjì. ¹⁷ Holy Spirit hik'e isdzán ninéhi, Yushdé', daanìi. Hadín idits'agi áldó', Yushdé', nìi le'. Hadín dibá' nliìhíi hígháh le'. Hadín hát'íiníi tú be'ihì'náhi yodlää, doo bighä nahi'niił dago. ¹⁸ Nnee da'á' ntíjgo díi naltsoos hagog'éeego ágonéhgo benet'aaníi daidits'agíi gádaabildishnii, Dahadín díi ínágodn'aa'híi, góyéego ágot'eehíi díi naltsoos biyi' k'e'eshchiiníi, Bik'ehgo'ihì'náñ góyéego godigháhíi bich'ì' ínágodo'aał. ¹⁹ Dahadín díi naltsoos hagog'éeego ágonéhgo benet'aaníi lá' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihì'náñ áldó' naltsoos be'ihì'náhi biyi'dí', kìh godiyini goznìlìi biyi'dí', lá'íi díi naltsoos biyi' bek'e'eshchiiníi biyi'dí' bíyéé zhinéehíi bits'á' hayiné' doleel. ²⁰ Díi yaa nagosnì'íi gáníi, Da'anìi shíi dák'adégo nánshdaał: Doleelgo at'ée. Da'anìi Jesus, nohweBik'ehñ, de'nñáh. ²¹ Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íi daanohwigha nohwich'ì' begoz'aa le'. Doleelgo at'ée.

Read the New Testament daily

January

date	scripture
1	Matthew 1.1-2.12
2	Matthew 2.13-3.6
3	Matthew 3.7-4.11
4	Matthew 4.12-25
5	Matthew 5.1-26
6	Matthew 5.27-48
7	Matthew 6.1-24
8	Matthew 6.25-7.14
9	Matthew 7.15-29
10	Matthew 8.1-17
11	Matthew 8.18-34
12	Matthew 9.1-17
13	Matthew 9.18-38
14	Matthew 10.1-23
15	Matthew 10.24-11.6
16	Matthew 11.7-30
17	Matthew 12.1-21
18	Matthew 12.22-45
19	Matthew 12.46-13.23
20	Matthew 13.24-46
21	Matthew 13.47-14.12
22	Matthew 14.13-36
23	Matthew 15.1-28
24	Matthew 15.29-16.12
25	Matthew 16.13-17.9
26	Matthew 17.10-27
27	Matthew 18.1-22
28	Matthew 18.23-19.12
29	Matthew 19.13-30
30	Matthew 20.1-28
31	Matthew 20.29-21.22

February

date	scripture
1	Matthew 21.23-46
2	Matthew 22.1-33
3	Matthew 22.34-23.12
4	Matthew 23.13-39
5	Matthew 24.1-28
6	Matthew 24.29-51
7	Matthew 25.1-30
8	Matthew 25.31-26.13
9	Matthew 26.14-46
10	Matthew 26.47-68
11	Matthew 26.69-27.14
12	Matthew 27.15-31
13	Matthew 27.32-66
14	Matthew 28.1-20
15	Mark 1.1-28
16	Mark 1.29-2.12
17	Mark 2.13-3.6
18	Mark 3.7-30
19	Mark 3.31-4.25
20	Mark 4.26-5.20
21	Mark 5.21-43
22	Mark 6.1-29
23	Mark 6.30-56
24	Mark 7.1-23
25	Mark 7.24-8.10
26	Mark 8.11-9.1
27	Mark 9.2-29
28	Mark 9.30-10.12

date	scripture
1	Mark 10.13-31
2	Mark 10.32-52
3	Mark 11.1-26
4	Mark 11.27-12.17
5	Mark 12.18-37
6	Mark 12.38-13.13
7	Mark 13.14-37
8	Mark 14.1-21
9	Mark 14.22-52
10	Mark 14.53-72
11	Mark 15.1-47
12	Mark 16.1-20
13	Luke 1.1-25
14	Luke 1.26-56
15	Luke 1.57-80
16	Luke 2.1-35
17	Luke 2.36-52
18	Luke 3.1-22
19	Luke 3.23-38
20	Luke 4.1-30
21	Luke 4.31-5.11
22	Luke 5.12-28
23	Luke 5.29-6.11
24	Luke 6.12-38
25	Luke 6.39-7.10
26	Luke 7.11-35
27	Luke 7.36-8.3
28	Luke 8.4-21
29	Luke 8.22-39
30	Luke 8.40-9.6
31	Luke 9.7-27

date	scripture
1	Luke 9.28-50
2	Luke 9.51-10.12
3	Luke 10.13-37
4	Luke 10.38-11.13
5	Luke 11.14-36
6	Luke 11.37-12.7
7	Luke 12.8-34
8	Luke 12.35-59
9	Luke 13.1-21
10	Luke 13.22-14.6
11	Luke 14.7-35
12	Luke 15.1-32
13	Luke 16.1-18
14	Luke 16.19-17.10
15	Luke 17.11-37
16	Luke 18.1-17
17	Luke 18.18-43
18	Luke 19.1-27
19	Luke 19.28-48
20	Luke 20.1-26
21	Luke 20.27-47
22	Luke 21.1-28
23	Luke 21.29-22.13
24	Luke 22.14-34
25	Luke 22.35-53
26	Luke 22.54-23.12
27	Luke 23.13-43
28	Luke 23.44-24.12
29	Luke 24.13-53
30	John 1.1-28

date	scripture
1	John 1.29-51
2	John 2.1-25
3	John 3.1-21
4	John 3.22-4.3
5	John 4.4-42
6	John 4.43-54
7	John 5.1-23
8	John 5.24-47
9	John 6.1-21
10	John 6.22-40
11	John 6.41-71
12	John 7.1-29
13	John 7.30-52
14	John 7.53-8.20
15	John 8.21-30
16	John 8.31-59
17	John 9.1-41
18	John 10.1-21
19	John 10.22-42
20	John 11.1-53
21	John 11.54-12.19
22	John 12.20-50
23	John 13.1-30
24	John 13.31-14.14
25	John 14.15-31
26	John 15.1-27
27	John 16.1-33
28	John 17.1-26
29	John 18.1-24
30	John 18.25-19.22
31	John 19.23-42

date	scripture
1	John 20.1-31
2	John 21.1-25
3	Acts 1.1-26
4	Acts 2.1-47
5	Acts 3.1-26
6	Acts 4.1-37
7	Acts 5.1-42
8	Acts 6.1-15
9	Acts 7.1-29
10	Acts 7.30-50
11	Acts 7.51-8.13
12	Acts 8.14-40
13	Acts 9.1-25
14	Acts 9.26-43
15	Acts 10.1-33
16	Acts 10.34-48
17	Acts 11.1-30
18	Acts 12.1-23
19	Acts 12.24-13.12
20	Acts 13.13-41
21	Acts 13.42-14.7
22	Acts 14.8-28
23	Acts 15.1-35
24	Acts 15.36-16.15
25	Acts 16.16-40
26	Acts 17.1-34
27	Acts 18.1-21
28	Acts 18.22-19.12
29	Acts 19.13-41
30	Acts 20.1-38

date	scripture
1	Acts 21.1-16
2	Acts 21.17-36
3	Acts 21.37-22.16
4	Acts 22.17-23.10
5	Acts 23.11-35
6	Acts 24.1-27
7	Acts 25.1-27
8	Acts 26.1-32
9	Acts 27.1-20
10	Acts 27.21-44
11	Acts 28.1-31
12	Romans 1.1-17
13	Romans 1.18-32
14	Romans 2.1-24
15	Romans 2.25-3.8
16	Romans 3.9-31
17	Romans 4.1-12
18	Romans 4.13-5.5
19	Romans 5.6-21
20	Romans 6.1-23
21	Romans 7.1-14
22	Romans 7.15-8.6
23	Romans 8.7-21
24	Romans 8.22-39
25	Romans 9.1-21
26	Romans 9.22-10.13
27	Romans 10.14-11.12
28	Romans 11.13-36
29	Romans 12.1-21
30	Romans 13.1-14
31	Romans 14.1-23

date	scripture
1	Romans 15.1-21
2	Romans 15.22-16.7
3	Romans 16.8-27
4	1 Corinthians 1.1-17
5	1 Corinthians 1.18-2.5
6	1 Corinthians 2.6-3.4
7	1 Corinthians 3.5-23
8	1 Corinthians 4.1-21
9	1 Corinthians 5.1-13
10	1 Corinthians 6.1-20
11	1 Corinthians 7.1-24
12	1 Corinthians 7.25-40
13	1 Corinthians 8.1-13
14	1 Corinthians 9.1-18
15	1 Corinthians 9.19-10.13
16	1 Corinthians 10.14-11.1
17	1 Corinthians 11.2-16
18	1 Corinthians 11.17-34
19	1 Corinthians 12.1-26
20	1 Corinthians 12.27-13.13
21	1 Corinthians 14.1-17
22	1 Corinthians 14.18-40
23	1 Corinthians 15.1-28
24	1 Corinthians 15.29-58
25	1 Corinthians 16.1-24
26	2 Corinthians 1.1-11
27	2 Corinthians 1.12-2.11
28	2 Corinthians 2.12-17
29	2 Corinthians 3.1-18
30	2 Corinthians 4.1-12
31	2 Corinthians 4.13-5.10

date	scripture
1	2 Corinthians 5.11-21
2	2 Corinthians 6.1-13
3	2 Corinthians 6.14-7.7
4	2 Corinthians 7.8-16
5	2 Corinthians 8.1-15
6	2 Corinthians 8.16-24
7	2 Corinthians 9.1-15
8	2 Corinthians 10.1-18
9	2 Corinthians 11.1-15
10	2 Corinthians 11.16-33
11	2 Corinthians 12.1-10
12	2 Corinthians 12.11-21
13	2 Corinthians 13.1-14
14	Galatians 1.1-24
15	Galatians 2.1-16
16	Galatians 2.17-3.9
17	Galatians 3.10-22
18	Galatians 3.23-4.20
19	Galatians 4.21-5.12
20	Galatians 5.13-26
21	Galatians 6.1-18
22	Ephesians 1.1-23
23	Ephesians 2.1-22
24	Ephesians 3.1-21
25	Ephesians 4.1-16
26	Ephesians 4.17-5.2
27	Ephesians 5.3-33
28	Ephesians 6.1-24
29	Philippians 1.1-26
30	Philippians 1.27-2.18

date	scripture
1	Philippians 2.19-3.6
2	Philippians 3.7-4.1
3	Philippians 4.2-23
4	Colossians 1.1-20
5	Colossians 1.21-2.7
6	Colossians 2.8-23
7	Colossians 3.1-17
8	Colossians 3.18-4.18
9	1 Thessalonians 1.1-2.9
10	1 Thessalonians 2.10-3.13
11	1 Thessalonians 4.1-5.3
12	1 Thessalonians 5.4-28
13	2 Thessalonians 1.1-12
14	2 Thessalonians 2.1-17
15	2 Thessalonians 3.1-18
16	1 Timothy 1.1-20
17	1 Timothy 2.1-15
18	1 Timothy 3.1-16
19	1 Timothy 4.1-16
20	1 Timothy 5.1-25
21	1 Timothy 6.1-21
22	2 Timothy 1.1-18
23	2 Timothy 2.1-21
24	2 Timothy 2.22-3.17
25	2 Timothy 4.1-22
26	Titus 1.1-16
27	Titus 2.1-14
28	Titus 2.15-3.15
29	Philemon 1.1-25
30	Hebrews 1.1-14
31	Hebrews 2.1-18

date	scripture
1	Hebrews 3.1-19
2	Hebrews 4.1-13
3	Hebrews 4.14-5.14
4	Hebrews 6.1-20
5	Hebrews 7.1-19
6	Hebrews 7.20-28
7	Hebrews 8.1-13
8	Hebrews 9.1-10
9	Hebrews 9.11-28
10	Hebrews 10.1-18
11	Hebrews 10.19-39
12	Hebrews 11.1-16
13	Hebrews 11.17-31
14	Hebrews 11.32-12.13
15	Hebrews 12.14-29
16	Hebrews 13.1-25
17	James 1.1-18
18	James 1.19-2.17
19	James 2.18-3.18
20	James 4.1-17
21	James 5.1-20
22	1 Peter 1.1-12
23	1 Peter 1.13-2.10
24	1 Peter 2.11-3.7
25	1 Peter 3.8-4.6
26	1 Peter 4.7-5.14
27	2 Peter 1.1-21
28	2 Peter 2.1-22
29	2 Peter 3.1-18
30	1 John 1.1-10

date	scripture
1	1 John 2.1-17
2	1 John 2.18-3.2
3	1 John 3.3-24
4	1 John 4.1-21
5	1 John 5.1-21
6	2 John 1.1-13
7	3 John 1.1-14
8	Jude 1.1-25
9	Revelation 1.1-20
10	Revelation 2.1-17
11	Revelation 2.18-3.6
12	Revelation 3.7-22
13	Revelation 4.1-11
14	Revelation 5.1-14
15	Revelation 6.1-17
16	Revelation 7.1-17
17	Revelation 8.1-13
18	Revelation 9.1-21
19	Revelation 10.1-11
20	Revelation 11.1-19
21	Revelation 12.1-18
22	Revelation 13.1-18
23	Revelation 14.1-20
24	Revelation 15.1-8
25	Revelation 16.1-21
26	Revelation 17.1-18
27	Revelation 18.1-24
28	Revelation 19.1-21
29	Revelation 20.1-15
30	Revelation 21.1-27
31	Revelation 22.1-21

The Pronunciation and Meaning of some of the Words in the New Testament

Abíah (Abáiyah) Abíjah ałdó' holzee.

Áchaz (Éikaz) — Áhaz ałdó' holzee.

Ágar (Éigar) — Hágar ałdó' holzee.

Areópagite (Ariyápagait) — yánáltihíí nlijhíí golzeego ágolzee.

Baal (Béyal)

Bar-jóna— Jóna biye' golzeego ágolzee.

Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí— ínashood daanliiníí golzeego ágolzee.

Bitis-hagowáh— Israel hat'i'íí Egyptgee daagoljídá' Bik'ehgo'ihí'nań Egyptians daanliiníí yich'í' hashkeego binal'a'á yaaká'dí' yich'í' oyis'a', ishikín dantsé nakaihíí nadaiktseed doleełgo. Áídá' Israel hat'i'íí daanliiníí dáádítłhíí yiká' dıl yılta'yúgo bii biye'ke doo nadaistseed da. Áí bitis-hagowáh holzee. Lenágodáhgee áí yínádaałniihgo da'iyaa. Áígee Jesus daztsaađí' naadiidzaa lėk'e. Áí Easter holzee. (Acts 12:4)

Bóoz— Bóaz ałdó' holzee.

Caesar (Síizar)

Caesaréa (Sesaríya)

Cáiphás (Kéyafas)

Cenchréa (Senkríya)

Cephas (Síifas) — Peter ałdó' holzee.

Ch'ah hobijhíí— ach'idilwodgo díí ga'at'éhi holbjł.

Chárran (Káran) — Háran ałdó' golzee.

Chíos (Káiyos)

Christ— Bik'ehgo'ihí'nań its'áltini golzeego ágolzee.

Cilícia (Silíshiya)

Círcumcise (sírkamsaiz) — Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jews daanliiníí ishikinihíí tse-bii beiskaągo daabi'diigish lėk'e. Díí círcumcise golzee. Shid baa dahnagoz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nań hat'i'íí daanliigo bee bígózi lėk'e.

Cnidus (Náidas)

Cyréne (Sáiríinii)

Da'ilwosh— da'ilwosh nihií nadaan'ne' golzeego agolzee.

Da'ihosh— da'ilhosh nihií nanezna' golzeego ágolzee.

Dibehíí biZhaazhé— Jesus dibehíí biZhaazhé yilni, nnee yá datsaahíí bigha.

Elías— Elíjah ałdó' holzee.

Emmor— Hámor ałdó' holzee.

Esáias— Isáiah ałdó' holzee.

Eunuch (únik) — nnee doo nnádaalsé' dago ádaalne'íí eunuchs daaholzee.

Ezékias— Hezekíah ałdó' holzee.

Furlong— nakidi gonenađın dahgostq'yú shı ga'áhosahgo tsebii furlongs dała'á mile ga'áhosah.

Hosánna (hozána) — Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihėgosı le', golzeego ágolzee.

Jechonías (Jekonáiyas) — Jechoníah ałdó' holzee.

Jeremías (Jeremáiyas) — Jeremíah ałdó' holzee.

Jéremy— Jeremíah ałdó' holzee.

Jesus— Hebrew biyati' k'ehgo Joshua holzee (Acts 7:45, Hebrews 4:8.)

Jóatham— Jótham ałdó' holzee.

Jónas— Jónah ałdó' holzee.

Jósaphat— Jehóshaphat ałdó' holzee.

Josías— Josíah ałdó' holzee.

Júda, Júdas— Júdah ałdó' holzee.

Máđian— Mídian ałdó' golzee.

Manásşes— Manásseh ałdó' holzee.

Márcus— Mark ałdó' holzee.

Mnáson (Néísan)

Néphthalim— Náph tali ałdó' golzee.

Niger (Náíjer)

Noe— Noah ałdó' bek'e'eshchijj.

Osee— Hoşéa ałdó' holzee.

Ozias (Ozáiyas) — Uzziáh ałdó' holzee.

Pence— pennies golzeego ágolzee. Penny golzeehíi dała'á jįigo goņeehíi golzeego ágolzee.

Phárisees (Férisiiz) — Phárisees daanliiníi sahngo ádaat'ee. Jews bich'į' begoz'aaníi itisgo be'ádaant'ee, daanii lęk'e.

Pheníce (Feníise) — Phenécia, Phoenícia (Feníshiya) ałdó' golzee.

Ptolemáis (Toleméyas)

Robóam— Rehobóam ałdó' holzee.

Sadak— Zádok ałdó' holzee.

Sádducees (Sáduşiiz) — Sádducees daanliiníi sahngo ádaat'ee. Nanezna' n'íi doo naadikáh da, daanii lęk'e.

Sína— Sínai (Sáíniyai) ałdó' golzee.

Sion (Sáiyon) — Zíon (Záiyon) ałdó' golzee.

Sýchar (Sáíkar)

Talent— dała'á doo náhóltagyú shį bestso golzeego ágolzee.

Timótheus— Timothy ałdó' holzee.

Tribute— Nnee dała'á daantįigo zhaali nadaiheznil lęk'e, da'ch'okąah goz'aaníi bá, ái tribute golzeego ágolzee.

Urías— Uríah ałdó' holzee.

Zábulon— Zébulon ałdó' golzee.

Zacchéus (Zakíyas)

Zeróbabel— Zerúbbabel ałdó' holzee.